

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS BESZÁMOLÓJA I.

2005

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2005**

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2005**

**Adatvédelmi Biztos Irodája
Budapest, 2006**

Kiadja az Adatvédelmi Biztos Irodája
Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila
HU ISSN 1416 - 9762
Készült Rózsa Gábor nyomdájában
Borító design: K. Izcrám

Tartalom

I. KÖTET

BEVEZETŐ	15
I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI	17
II. A VIZSGÁLATOK	37
A. Személyes adatok	37
A politikai marketing	38
Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések	41
Az Irányított Betegellátási Rendszer	41
A Belügyminisztérium központi adatkezelő szervezete	44
Rendőrség	47
Határőrség	50
Vám- és Pénzügyőrség	51
Állami adóhatóság	52
A társadalombiztosítás szervei	55
Országos Egészségbiztosítási Pénztár	55
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság	56
A magánnyugdíj- és egészségpénztárak	57
Önkormányzatok	58
Adatkezelés az önkormányzati hatósági eljárásokban	59
Anyakönyvi ügyek	64
Helyi adóhatóság	65
Az okmányirodákban kezelt személyes adatokat érintő vizsgálatok	68
Az adatvédelmi felelős az önkormányzatoknál	70
A helyi önkormányzat képviselő-testülete és szervei valamint a polgármester adatkezelésének vizsgálatai	71
Bíróságok	73
Szektorális adatkezelések	76
Egészségügy	76
Munkáltatók	80
Oktatásügy	88
Távközlési szervezetek	90
Internet	96
Hitelintézetek	101
Biztosítók	107
Sajtó	110

Tudományos kutatás, a múlt feltárása, levéltárak	115
Közüzemi szolgáltatók	120
Közlekedési vállalatok	123
További jellemző ügycsoportok	125
A Szcientológia egyház adatkezelése	125
Kamerák	126
Biometrikus azonosítók	129
<i>B. Közérdekű adatok</i>	132
Az adatvédelmi törvény módosítása	132
Hatósági eljárás és információszabadság	134
Az elektronikus információszabadságról szóló törvény	135
Interpelláció, kérdés vagy információszabadság	136
Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében	137
Homályos üvegzsebek	140
Közfeladatot ellátó személyek, közszereplők személyes adatainak nyilvánossága	143
A meteorológiai adatok nyilvánossága	145
<i>C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések</i>	147
A személyes adatok védelme	148
A közérdekű adatok nyilvánossága	155
Az adatvédelmi törvény módosítása	155
Az elektronikus információszabadságról szóló törvény	158
A közérdekből nyilvános adatok	159
A közsféra titkai	161
A minősített adatok védelméről szóló törvényjavaslat	161
A szolgálati titokköri jegyzékek	163
Az érettségi tételek titkosítása	164
Az elveszett minősítő esete	165
Nemzetközi vonatkozású, jogalkotással kapcsolatos ügyek	165
III. NEMZETKÖZI ÜGYEK	167
Az unió alkotmánya	167
Europol, Schengen	168
Az európai adatvédelmi biztos	168
Konferenciák	169
A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport 2005. évi állásfoglalásai	170

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMÉRÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA	185
A. Az adatvédelmi nyilvántartás	185
Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2005. évi tapasztalatai	186
Reklámtevékenységgel foglalkozó cégek	187
Önkormányzatok helyi adatkezelései	190
Internetes szolgáltatások	192
Aláírásgyűjtés	192
Munkavállalók adatkezelése	194
Kivételek az adatvédelemi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól	194
Belső adatvédelmi felelősök bejelentése	195
Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele	195
Előzetes ellenőrzés	195
Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai rendszerének állapota és fejlesztése	196
Az adatvédelmi biztosi honlap megújítása	196
Az iroda informatikai alrendszereinek korszerűsítése	197
Adatbázis fejlesztések	198
Az új honlap és a belső információs rendszer adaptációja az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény követelményeihez	201
 B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése	 203
Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása	204
Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása	205

II. KÖTET

MELLÉKLETEK	221
1. Az adatvédelmi biztos ajánlásai	223
A köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseit érintő adatvédelmi biztos ajánlás	225
A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal ellenőrzési tevékenységének nyilvánosságával kapcsolatos adatvédelmi biztos ajánlás	231
2. Az adatvédelmi biztos közleményei	273
Az adatvédelmi biztos hivatalos közleménye	275
Közlemény az „ügynevezett ügynökkérdés” jogszerű kezeléséről	276
Közlemény a zárt önkormányzati ülések dokumentumainak kezeléséről	278
Közlemény az aláírást gyűjtő adatkezelők adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségéről	280
Közlemény a kórházi betegazonosító „karszalag” használatáról	281
Közlemény a köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseiről tett ajánlásról	283
Közlemény az aláírásgyűjtési kezdeményezések bejelentési kötelezettségéről	284
Közlemény a Magyarországi Szciantológia Egyház adatkezelésével kapcsolatban	285
3. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei	289
A betegnyilvántartás sorsa háziiorvosi praxis jogutódlásánál	291
A Művészetek Palotája építési és üzemeltetési dokumentumainak nyilvánossága	294
Az „mszp.hu” portállal kapcsolatos panaszbeadványra adott válasz	295
Az adatvédelmi biztos véleménye az ügynevezett ügynöktörvény módosítását célzó javaslattal kapcsolatban	297
Egy országgyűlési képviselő által kért adatok közérdekűsége	305
Az adóazonosító jel képzési szabályairól	308
A személyi azonosítónak a társasházak alapító okiratában való feltüntetetéséről	310
A Magyar Televízió Rt. (MTV Rt.) által kötött szerződések dokumentumainak nyilvánosságáról	314
Elektronikus úton érkező közérdekű adatkérés teljesítéséről	322
A Political Capital ügynökökre vonatkozó adatkezeléséről	323

Történelmi kutatás eredményei körében személyes adat publikálásának jogszerűségéről	325
A www.halapenz.hu portálon induló fórum adatvédelmi kérdéseiről	329
Igazságügyi írásszakértő tevékenységének adatvédelmi vonatkozásairól	334
A munkahelyi drogteszt alkalmazását csak kifejezett – alkotmányos alapelveken nyugvó – jogszabályi felhatalmazással lehetséges	338
Az államigazgatási eljárásokban a „ <i>határozatot kapják</i> ” cím használatáról	343
A kormány „ <i>sms-voks</i> ” elnevezésű kampányáról	346
A tanórán történtek kép- és hangfelvételi rögzítéséről és felhasználhatóságáról	348
4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai	353
A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek	353
Állásfoglalás: a helyi idegenforgalmi adóról szóló önkormányzati rendelet több pontban felülvizsgálatra szorul	355
Állásfoglalás: a BKV Rt.-nél a munkavállalók személyes adatai kezelésével kapcsolatos belső szabályozások felülvizsgálata szükséges, különös tekintettel az érintettek tájékoztatáshoz való jogára	359
Állásfoglalás: az eljáró adóhatóság az adóellenőrzés megkezdésekor adjon tájékoztatást arról, hogy a magánszemély bevallásának ellenőrzése kiterjed a vállalkozási és egyéb önálló tevékenységekre is	366
Állásfoglalás: grafológiai vizsgálat – törvényi felhatalmazás hiányában – csak az érintettek hozzájárulása alapján végezhető	369
Állásfoglalás: az érintett hozzájárulásával a róla készült képek kiállíthatóak	371
Állásfoglalás: Az adatvédelmi biztos válasza a Heti Világgazdaság főszerkesztőjének a lapban megjelent a „ <i>Cenzor és illemtanár?</i> ” című cikkre reagálva	373
Állásfoglalás: a közérdekű bejelentő nem ügyfél adatait nem az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény szerint kell kezelni	379
Állásfoglalás: a 100 leggazdagabb magyar című kiadvány kiadója jogellenes módszert alkalmazott, mikor cégvezetőknek szóló megkereséseik címezésében az érintettet a listával összefüggésbe hozta	385
Állásfoglalás: a Magyar Légiközlekedési Rt.-nél működtetett ujlennyomat-olvasó rendszer, illetőleg a munkavállalók beléptetését ellenőrző rendszer nem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek	392
Állásfoglalás: a műhibákat „ <i>elkövető</i> ” egészségügyi dolgozók neve és egyéb személyes adatai a műhibával összefüggésben mindaddig, míg felelősségüket valamilyen törvényben szabályozott hivatalos eljárás	

meg nem állapítja, kizárólag akkor hozhatók jogszerűen nyilvánosságra, ha az érintettek ehhez hozzájárulnak	397
Állásfoglalás: az egészségügyi adatok indokolatlanul tág körben kért szolgáltatása jogellenes és a rendőrség úgynevezett „ <i>készletező adatgyűjtésének</i> ” gyakorlatához tartozik, mely módszer sérti a különleges adatok kezeléséhez fűződő jogokat	405
Állásfoglalás: adózási, szociális ügyekben személyiségvédelmi szempontból kifejezett jelentősége van az Avtv. garanciális szabályainak, és adattovábbításra csak akkor van lehetőség, ha törvény ezt kifejezetten lehetővé teszi vagy az érintett ezt kéri	408
Állásfoglalás: a hatályos jogi szabályozás szerint közterületen két szerv jogosult kép- és hangfelvételeket készíteni, a közterület-felügyelet és a rendőrség	411
Állásfoglalás: a Népszabadság Online szerkesztője jogellenesen járt el, amikor a „ <i>webdoki</i> ” portálon regisztrált orvosok hozzájárulása nélkül közzétette a fórumon elhangzott hozzászólásokat, mint az orvosokkal kapcsolatba hozható személyes adatokat	414
Állásfoglalás: a Magyar Sakkszövetségnek az új fegyelmi szabályzat elkészítésénél gondoskodnia kell a határozatokba való betekintésről és az adatvédelemre vonatkozó szabályok megalkotásáról	418
Állásfoglalás: az újságíró a kórházi benntartózkodása során a betegtársairól passzív módon, a mindennapi kórházi kommunikáció keretében megtudhatott információkat, de ezek felhasználásához, névvel összeköthető módon történő nyilvánosságra hozatalához már mindenképpen szükséges az érintett írásbeli hozzájárulása	420
Állásfoglalás: az RTL Klub panaszbeadvány felolvasása közben a beadványozó nevét is nyilvánosságra hozta, megsértve a beadványozó személyes adatai védelméhez való jogát	422
Állásfoglalás: a személyazonosító igazolvány mobilszolgáltatók általi másolásáról	426
Állásfoglalás: az elektronikus információszabadságról szóló törvény alapján a Magyar Közlöny digitális másolataihoz biztosítani kell a korlátozástól mentes hozzáférést	432
Állásfoglalás: a takarékszövetkezeteknél nem indokolt a nem rendszeres ügyfél teljes azonosítása	434
Állásfoglalás: az állambiztonsági szolgálatok számára írott ügynöki jelentés egészének nyilvánosságra hozatala nem jogszerű	438
Állásfoglalás: a munkavállalók kamerával történő megfigyelése törvényi rendelkezés hiányában csak kivételesen lehetséges	439
Állásfoglalás: a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszerben csak törvényben meghatározottak szerint kezelhetők adatok, más adatkezelési műveletek nem végezhetők	447
Állásfoglalás: egy közösségi vagy egy internetes fórumon másra vonatkozó becsületsértő, pejoratív állításokat tenni, a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik és az adatvédelem oldaláról meg lehetőségen szűk területen értelmezhető	450

Állásfoglalás: az örökbefogadott gyermekek egészségügyi adatainak nyilvántartásáról	454
Állásfoglalás: az autó adásvétele előtt célszerű a tulajdonos hozzájárulását kérni a forgalmazási korlátozásról való adatigényléshez	457
Állásfoglalás: felsőoktatási intézménybe jelentkezőktől önéletrajz csak a vonatkozó törvényi előírások szerint kérhető	460
Állásfoglalás: nem jogszerű a közúti közlekedési nyilvántartás ellenőrzésének külső személy részére való delegálása, az erről kötött megállapodás nem jelent megfelelő jogalapot az adatkezeléshez	463
Állásfoglalás: a szexuális úton terjedő fertőző betegségben szenvedő betegek adatainak kezelésével összefüggésben folytatott adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről	466
Állásfoglalás: a közvéleménykutatásban érintett személyt tájékoztatni kell az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról és arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat	470
Állásfoglalás: a tetető kamerás megfigyelésével összefüggésben	475
Állásfoglalás: az érintett hozzájárulása nélkül készített felvétel a hatósági eljárásban felhasználható, azonban a felvétel készítése jogszerűtlen és személyhez fűződő jogokat sérthet	480
Állásfoglalás: a szülői jogosultságok tisztázása, meghatározása nem adatvédelmi kérdés, azonban nem helyes, ha az adatvédelemre, személyiségvédelemre hivatkozással tagadják meg a különélő szülő tájékoztatását gyermekéről	482
Állásfoglalás: egyes tűzoltók valóban készítenek munkájuk során felvételeket, és azokat közzé is teszik, személyiségi jogi sérelem azonban nem merült fel	486
Állásfoglalás: a villamosenergia- és földgázelosztási és közüzemi szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok a telefonos ügyintézésen túl a papíron, illetve személyesen történő ügyintézés lehetőségét is kötelesek biztosítani a fogyasztók számára	488
Állásfoglalás: nincs olyan indok, amely szerint a társadalmi szervezetekről és az alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartások nyilvános adatairól csak az érintett szervezet vagy alapítvány képviselője kérhessen kivonatot	490
Állásfoglalás: a személyazonosító igazolványok fénymásolásával kapcsolatos banki gyakorlatról	494

B. Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek **501**

Állásfoglalás: a Magyar Orvosi Kamara, mint közfeladatot ellátó szerv az újságíró által feltett valamennyi kérdésre az Avtv. rendelkezéseit figyelembe véve köteles válaszolni	503
Állásfoglalás: a kórházi gyógyító tevékenység minőségi mutatóit az OEP még nem dolgozta ki	505

Állásfoglalás: az intézkedést kezdeményező dokumentum nyilvánossága az Avtv. alapján jogszerűen korlátozható	509
Állásfoglalás: nem lehet jogszerűen a nyilvánosságtól elzárni a Belügyminisztérium jogalkotási tervét arra hivatkozva, hogy az „ <i>döntéshőkészítést segítő belső munkaanyag</i> ”	512
Állásfoglalás: a közérdekű adatközlésért felszámítható költségtérítés szabálya nem szigorodott, a közérdekű adatok további hasznosítása nem korlátozható	515
Állásfoglalás: az országgyűlési képviselőket is megilleti a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog is, ha azonban országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogukat gyakorolják, akkor az erre vonatkozó szabályokra kell tekintettel lenni	517
Állásfoglalás: az Országgyűlés hatáskörrel rendelkező bizottsága vizsgálja meg a képviselők jogállásáról szóló törvénynek, illetve a Házsabálynak a képviselők informálódási jogát szabályozó rendelkezései érvényesülését, és szükség esetén tegyenek javaslatot azok megfelelő módosítására	521
Állásfoglalás: a képviselőtestület, illetve bizottsága közbeszerzési ügyekben is csak kivételesen tarthat zárt ülést	526
Állásfoglalás: nem törvénytörő, ha a képviselő-testület a polgármester nyilatkozatától függetlenül nyilvános ülésen tárgyalja a polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítására vonatkozó javaslatot	530
Állásfoglalás: a korrupció elleni hatékony harc egyik kardinális kérdése a közszféra nyilvánossága, az információszabadság garanciáinak növelése érdekében további jogalkotói lépésekre van szükség	534
Állásfoglalás: a levegő pollen szennyezettségéről szóló adatok közérdekű adatok, melyeket az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint bárki nemcsak megismerheti, hanem terjesztheti is	536
Állásfoglalás: a közfeladatot ellátó szerv szerződéses kapcsolatai során keletkezett adatok közül csak azokat illeti meg védelem, amelyek üzleti titkot képeznek	538
Állásfoglalás: az adatvédelmi biztos és a Legfelsőbb Bíróság elnökének levélváltása a közérdekű adatok közlésének kötelezettségéről	540
Állásfoglalás: az önkormányzati hatáskörbe tartozó kérdések megvitatásának nyilvánosságát biztosítani kell	554

FÜGGELÉK	557
Az iroda szervezete és gazdálkodása	559
A 2004. évi beszámoló parlamenti fogadtatása	559
Az adatvédelmi biztos által 2005-ben véleményezett jogszabálytervezetek	560
Az adatvédelmi biztos az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban 2005. január 1. és december 31. között	600
Előadások, konzultációk 2005-ben	602
Publikációk 2005-ben	606

BEVEZETŐ

2005 a 10 éves jubileum éve volt számunkra, hiszen 1995 szeptemberében kezdte meg működését az Adatvédelmi Biztos Irodája.

A hivatal szervezetileg, tudásban és tapasztalatokban egyaránt megerősödve „*állja a rohamot*” az évről-évre töretlenül növekedő ügyszámmal szemben (2005-ben 2350 ügy érkezett hozzánk). Talán szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy az iroda tevékenysége nagymértékben hozzájárult a magyar adatvédelem meggyökeresedéséhez és megerősödéséhez, hiszen a bírósági határozatok mellett (néha helyett) elismerten az adatvédelmi biztosi állásfoglalások jelentik az adatvédelmi jog alkalmazásának és értelmezésének fő forrását a magyar jogi kultúrában. Üdvözlendő, hogy a polgárok információs jogaikkal összefüggésben egyre inkább tájékozottabbak és öntudatosabbak, jogismeret nélkül is sokszor „*ösztönösen*” érzik, hogy mi a helyes és mi a helytelen.

A 2005. évre való visszatekintésben fontos hangsúlyozni, hogy a „*klasszikus*” adatvédelmi ügyek továbbra is sok munkát adnak a panaszok gyakorisága (például rendőrségi igazoltatás, személyi igazolvány másolás, munkáltatói ellenőrzések, promóciós adatgyűjtések vagy BAR-lista) és/vagy a rendkívül leleményes új formák miatt (erre jó példa a BKV „*intelligens kártya-alapú jegy- és bérletrendszere*” vagy a politikai direkt marketing régi-új formái). Nem múlik a „*kamera-láz*” sem, hiszen 2005-ben a munkahelyek után már a temetőket is be kívánták kamerázni. Vannak elhúzódo „*csatáink*”, mint például az IBR (Irányított Betegellátási Rendszer), melynek működését az illetékes tárca évek óta képtelen egy olyan törvényi keretbe foglalni, mely (adatvédelmi szempontból) megnyugtató módon rendezi több millió állampolgár egészségügyi állapotára vonatkozó adatainak kezelését.

Az információszabadság területét elsősorban a nagy horderejű jogszabályi változások érintették, e helyütt csak utalnék a jelen beszámolóban később részletes elemzésre kerülő, az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvényre. Továbbra is visszatérő témák az önkormányzati adatkezelések nyilvánossága, a „*homályos üvegsebek*” vagy az országgyűlési képviselők informálódáshoz való jogának korlátai.

Az uniós csatlakozás magával hozta az adatvédelmi törvény módosítását is, mely kiterjesztett feladat- és hatásköröket vezetett be az adatvédelmi biztos eljárásai rendjébe. E változásokat némi idő elteltével és „*belülről*”, érintettként szemlélve meggyőződésem, hogy a klasszikus

ombudsmani szerepkörtől való elmozdulás nem igazán jelentős, így a korábbi félelmek és kritikák – legalábbis mostanáig – megalapozatlanok voltak. Tudomásul kell venni, hogy az információs társadalom fejlődése olyan új kihívásokat (és veszélyeket) rejt magában, melyekre az adatvédelmi biztos csak megfelelő eszköztárral tud hatékonyan reagálni. Elég, ha a biometrikus azonosítóval ellátott útlevelek bevezetésére gondolunk.

Az új feladatokkal összefüggésben végezetül szeretném megjegyezni, hogy az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere keretében 2005-től az adatvédelmi biztos képviseli Magyarországot az Europol közös adatvédelmi felügyelő testületében Brüsszelben.

Dr. Péterfalvi Attila

I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához 2005 során összesen 36 631 irat (postai küldemény, levél, elektronikus levél) érkezett. Az érdemi, vagyis valamilyen intézkedést igénylő új iratok száma összesen 10 936 volt. Eből – az intézmény fennállása óta valaha elért legnagyobb számú – összesen 2350 iratot ügyként iktattunk. Az adatvédelmi nyilvántartásba és az elutasított kérelmek nyilvántartásába 1390 iratot küldtek az adatkezelők, melyből 892 adatkezelési bejelentés volt.

Összesen 29 202 e-mail érkezett az adatved@obh.hu hivatalos postafiókba, melyek közül 730 elektronikus levelet ügyként iktattunk, ez kétharmaddal több az előző évhez képest (2004-ben 440 új ügy érkezett be villámpostán). A jogszabály-előkészítések során a tervezetek alkotói 2005-ben az előző évhez képest 70 százalékkal több, összesen 466 jogszabálytervezet szövegét elektronikus formában is elküldtek véleményezésre az adatvédelmi biztoshoz. Ez a napjainkra már bevett eljárás gyorsítja és hatékonyabbá, illetve sok esetben költségkímélőbbé teszi a jogszabály-veleményezési feladatokat ellátását. Az adatvédelmi törvény szerint csak az adatvédelmi biztos hatáskörébe tartozó jogszabálytervezeteket kell megküldeni véleményezésre, ám sok esetben e szabályt nem veszik figyelembe, és egyes minisztériumok automatikusan szinte minden tervezetet megküldenek. A már folyamatban levő vagy lezárt ügyekhez 463 e-mail érkezett. Az egyéb tárgyú megkeresések, tájékoztatók, elektronikus hírlevelek száma 167 volt. Külföldről 709 e-mail érkezett, ezek uniós állásfoglalások, irányelvek, az adatvédelmi biztos nemzetközi kötelezettségeinek ellátását, az adatvédelmi hatóságokkal folytatott együttműködést szolgáló küldemények voltak. Miként azt a korábbi beszámolóokban már jeleztük, igen népszerűvé vált a beadványtétel elektronikus formája. Mivel az interneten használt kommunikáció nyelvezete jelentősen eltér a hivatalos levelezésben használt nyelvtől, sokszor nehezen értelmezhető, hogy pontosan mit is kifogásol a beadvány írója. Az ügyeket mindig tartalmuk szerint bíráljuk el, de felhívjuk a „*csonka*” indítványok megíróinak figyelmét arra, hogy a beadványukat miként kell kiegészíteniük az eredményes kivizsgálás érdekében. Hozzá kell tennünk azt is, hogy a webes kommunikáció másik jellegzetessége, hogy a vélemények gyorsan és egyszerűen juttathatók el az érintettekhez, így az e-mailes beadványozók gyakrabban köszönik meg a biztosi állásfoglalást, vizsgálatot, illetve nyilvánítanak róla – döntő

többségében pozitív – véleményt. A „szemétleveél-áradat” a korábbi évhez képest tovább nőtt, az irodához 26 571 kéretlen, üzleti vagy egyéb célú üzenet, „spam” érkezett.

Az iroda által ügyként kezelt és iktatott iratok száma (2350) – az előző évhez viszonyítva – 17 százalékkal emelkedett, ezen belül a jogszabály-véleményezések (450-ről–469-re), a panaszügyek (909 –1149), valamint a konzultációs ügyek (482– 490) és a nemzetközi, főleg uniós ügyek száma (2005-ben 139) is emelkedett. Figyelemreméltó, hogy a panaszok száma 240-el több, mint az előző beszámolási időszakban volt.

A beadványok számának folyamatos növekedését nehéz megmagyarázni, feltételezhető azonban, hogy az okok több tényező együtthatásának eredői. A társadalom tagjainak többsége – talán történelmi okokból, talán a kulturális hagyományok – miatt meglehetősen érzékeny a magánszférájának, személyiségi jogainak tiszteletben tartására és a személyes adatai védelmére, illetve alapvető jogainak, közöttük a közérdekű adatokhoz való szabad hozzáférés gyakorolhatósága jogi és gyakorlati lehetőségének biztosítására. A polgárok nem minden esetben élnek széles körben az információszabadság által felkínált jogaikkal, lehetőségeikkel, de joggal várják el a közérdekű adatok kezelőitől, az államtól, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés aktív vagy passzív lehetőségét egyaránt naprakészen és széles körben biztosítsa. Ez voltaképpen egy újfajta „társadalmi szerződés” a közérdekű adatok kezelői (döntően az állam) és a polgárok között. Az adatvédelem és az információszabadság helyzete s állapota már hosszú évek óta közügy. A sajtó, a nyilvánosság nap mint nap foglalkozik a két, egymással szorosan összefűzött alapjogot érintő ügyekkel, az információs jogok érvényesülését korlátozó, illetve szűkítő jelenségekkel. Az írások, tudósítások rávilágítanak a nyilvánvaló ellentétek, ellentmondások mellett a személyes adatok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága jogának együttes érvényesülésének másfél évtizedes „küzdelmére” is. Minduntalan felmerül, hogy a gyorsulva változó világban miként egyeztethetőek össze a kivívott és deklarált egyéni, közösségi szabadságjogok a globalizált világ szülte érdekekkel, kényszerekkel, kihívásokkal. Megkerülhetetlen a kérdés: vajon szükség van-e valóban arra, hogy az egyén, a közösség időlegesen vagy végérvényesen engedjen az alapjogok érvényesülése terén elért védelmi szintből egy új és ismeretlen fenyegetés miatt, tovább szűkítve, korlátozva az emberi jogok érvényesülését. S ha igen, önmagában mennyiben jelent megoldást mindez, jelenthet-e egyáltalán?

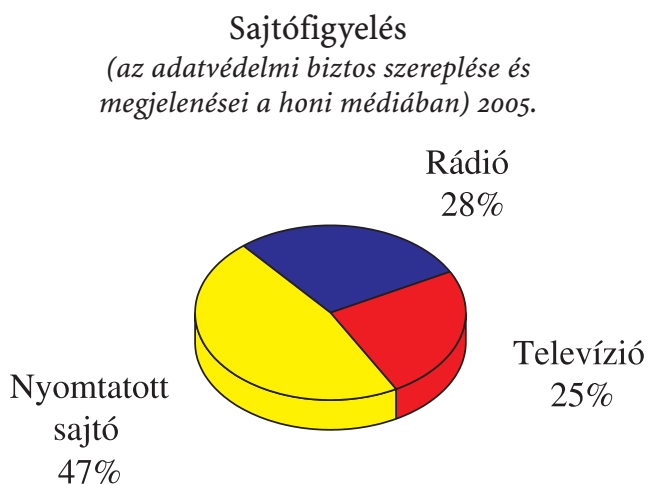
A világra és az emberek felé nyitott biztosi szerepfelfogás, a közszereplések számosság, az ismertség és az elismertség és a kivívott társa-

dalmi presztízs visszahat az indítványok számára is. Az adatvédelmi biztostól a két alapjogot érintő kérdések mellett sokszor kérnek a hatáskörét csak áttételesen vagy egyáltalán nem érintő jogi kérdésben véleményt, tanácsot, állásfoglalást akár a sajtó képviselői, akár az ombudsmant a bizalmukkal megtisztelő indítványozók. Természetesen minden esetben megadjuk a tőlünk telhető legpontosabb tájékoztatást, és a kritikus élethelyzetbe került embertársainkat a megfelelő szervezetekhez, szervekhez irányítjuk, akik valóban hatékony segítséget nyújthatnak problémáik megoldásában. Sajnos néha „*csalódást*” kell okoznunk, mert nem áll módunkban, hogy a hozzánk fordulókon segítsünk, mert például – igen helyesen – nincs az adatvédelmi biztosnak nyomozati jogköre, amely nélkül sokszor lehetetlen a tények, események felderítése, jogsértés megállapítása. Egyre több az olyan panasz, amelyben egyáltalán nincs hatáskörünk az ügy kivizsgálására, netán bírósági eljárás van folyamatban, vagy az ítélkezési tevékenység befolyásmentes gyakorlásának garanciáját sértené, ha az adott ügyben (például a bizonyítékok beszerzése és felhasználhatósága kérdésében) állásfoglalást bocsátanánk ki. Sokszor az indítványozók az érintettek jogainak ismerete hiányából, kényelmességből vagy figyelmetlenségből olyan esetekben is bepanaszolják az adatkezelőket, amikor sokkal egyszerűbb lenne közvetlenül hozzájuk fordulni, és tájékoztatást kérni, és – ha indokolt – , csak ezt követően igénybe venni az ombudsmani vizsgálat vagy netán a biztosi mediátor szerep lehetőségét. Napjainkban egyre inkább elfogadottá és elterjedtebbé válik, hogy az adatkezelők – akkor is, ha ezt egyébként a törvény nem teszi kötelezővé – adatvédelmi felelőst neveznek ki az adott szervezetben, akik – egyebek mellett – hozzásegíthetik az érintetteket a jogaik gyakorlásához a szükséges felvilágosítás, tájékoztatás szakszerű és közérthető közlésével, illetve a szervezeten belül gondoskodnak az adatvédelmi kultúra kialakításáról és fenntartásáról. Az adatvédelmi biztos hatás- és feladatköre is jócskán bővült és erősödött, a személyes adatok védelme területén hatósági jogköröket gyakorol, elősegíti az általa védett alapjogokat érintő jogszabályok érvényesülését, egységes értelmezését, előzetes ellenőrzést gyakorolhat, így a korábbinál jóval hatékonyabb jogvédelmet tud biztosítani az érintettek számára. Továbbra is rendszeres az a már évek óta kialakult gyakorlat, hogy az adatkezelők már az adatkezelés megkezdése előtt állásfoglalást, véleményt, tanácsot kérnek a biztostól, mert tisztában vannak azzal, hogy az adatvédelmi szabályokat be kell tartaniuk, csak nem pontosan és biztosan tudják, hogy miként. Amennyiben elegendő információt tár elénk az indítványozó, akkor lehetőség nyílhat – az ombudsmani hatáskör ke-

retein belül – állásfoglalás kibocsátására, de az ellenszolgáltatás fejében végezendő szakértői munkát nem végezzük el az adatkezelők megbízottai helyett. Ugyanis több példa akad arra, hogy az adatvédelmi szakkérdéssel megbízott szakértő személy vagy szervezet quasi „*alvállalkozóként*” szeretné bevonni az adatvédelmi biztost az általa felvállalt megbízás teljesítéséhez, és az adófizetők pénzén vele akarja elvégeztetni azt az érdemi munkát, amelyért ő megbízási, szakértői díjat vesz fel. Természetesen ezeket a beadványokat is megválaszoljuk, mivel ezzel is adatvédelmi jogsértések előzhetőek meg, azonban az iroda személyi állományának nincs arra kapacitása, hogy részletekbe menően adatvédelmi átvilágítást végezzen. A felvilágosítást a jogszerű adatkezelés megvalósíthatóságához szükséges feltételrendszer elemeiről, azonban minden esetben megadjuk.

2005-ben megújítottuk – a hatályba lépett elektronikus információszabadság törvény jegyében – az Adatvédelmi Biztos Irodája honlapját, és ezzel együtt bevezettük az adatvédelmi biztos által kezelt közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjéről szóló szabályzatot. Megújult a hivatal telefonos jogsegély és tanácsadói szolgáltatása is. Hivatali időben ma már egyszerre három munkatárs fogadja – rotációs rendszerben – a telefonon beérkező megkereséseket, kéréseket.

A televíziókban, rádiókban és az írott sajtóban megjelent nyilatkozatokról – amelyek felkelthetik, illetve fokozhatják az információs jogok iránti érdeklődést, s így szintén befolyásolhatják az ügyeink számát – ezúttal is készült médiaelemzés, melyet az alábbi grafikonon mutatunk be. 2005-ben összesen 556 adatvédelmi biztosi nyilatkozat látott napvilágot a médiában. Ezek közé egyaránt sorolhatók a szóbeli- és írásbeli nyilatkozatok, közlemények, interjúk. Az írott sajtóban 261, a rádiókban 158, a televíziókban, 137 esetben nyilatkozott a biztos.

A függelékben található két táblázatban a fentivel bővebb adatok találhatóak a biztosi nyilatkozatok témája, valamint a szerepléseinek a televíziók szerinti csoportosításáról.

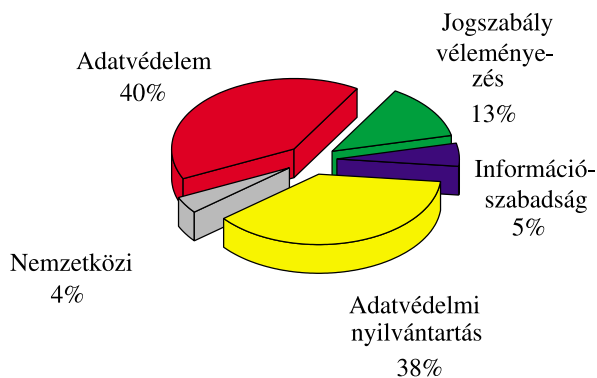
Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyek megoszlása

Ebben az évben a megelőző évekhez képest kevesebb ábra alkalmazásával tovább egyszerűsödik és még áttekinthetőbbé válik az irat- és ügyforgalmat bemutató statisztikai elemzés. Az adatvédelmi nyilvántartás ezúttal is önálló fejezetben szerepel. A vizsgált 2350 ügyet nyilvántartó elektronikus iktatási rendszerben (ELIK) összesen 3445 bejövő és 4376 kimenő iratot, levelet dolgoztunk fel. Az összes, vagyis 2350 ügyből az adatvédelmi ügyek száma 1493 (1211), a jogszabály-veleményezéseké 469 (450), az információszabadságot érintő ügyek száma 196 (169) volt. Tehát az információszabadságot érintő ügyeink száma 16 százalékkal nőtt. (A zárójelben feltüntetett adatok minden esetben az előző, 2004. évre vonatkoznak.) A nemzetközi ügyeink száma 139 volt. Az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentett adatkezelések száma 892 az elutasított kérelmekről a kézirat lezárásáig 498 jelentést kaptunk.

Ha az adatvédelmi biztos hatáskörébe tartozó két információs alapjogot érintő beadványok arányát vesszük szemügyre, akkor megállapítható, hogy az információszabadságot érintő ügyek aránya az adatvédelemhez képest (1493-196) több mint 13 százalékos, ez az adat az elmúlt évek adatait is figyelembe véve állandósulni látszik.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyiratok és nyilvántartási kérelmek

2005 (%)

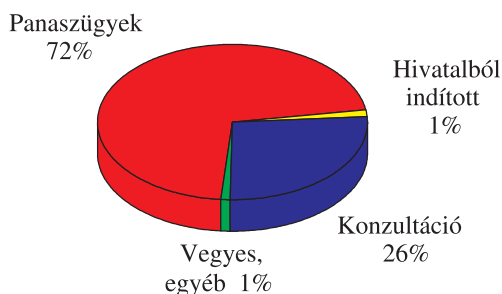
A vizsgálatok általános jellemzői

A főbb ügytípusok

A 2350 iktatott ügyirat közül ebben az évben 1149 adatvédelemmel és információszabadsággal kapcsolatos panaszügy érkezett, ez 35 százalékos, igen jelentős növekedést mutat. (2004-ben „csak” 850 ilyen ügy volt) A konzultációs beadványok száma nem nőtt számottevően, 482-ről 490-re módosult. A jogszabály-veleményezések száma 450-ről 469-re változott. A nemzetközi ügyeink száma 139 volt – az aránya három százalékról hat százalékra emelkedett. A nemzetközi ügyek számának emelkedése az EU tagságunkból is fakadó tagállami kötelezettségeinkkel áll összefüggésben. A nemzetközi, illetve európai ügyeket információs ágak szerint ezúttal sem csoportosítjuk, túlnyomórészt a személyes adatok védelmét érintő ügyekről, konzultációkról van szó, amelyek részletes ismertetése a beszámoló Nemzetközi ügyek fejezetében olvasható.

Az adatvédelmet érintő 1493 ügy megoszlása a következőképpen alakult: részben vagy egészben adatvédelmi panaszügy 1061, adatvédelemmel kapcsolatos konzultációs ügy 394, hivatalból indított adatvédelmi vizsgálat 22 volt. A 16 egyéb, illetve vegyes ügy körébe a személyes adatok védelmével kapcsolatos levelezések, hivatalos intézkedést igénylő kiadványok, tájékoztatók, előadások, értekezletek tartoznak.

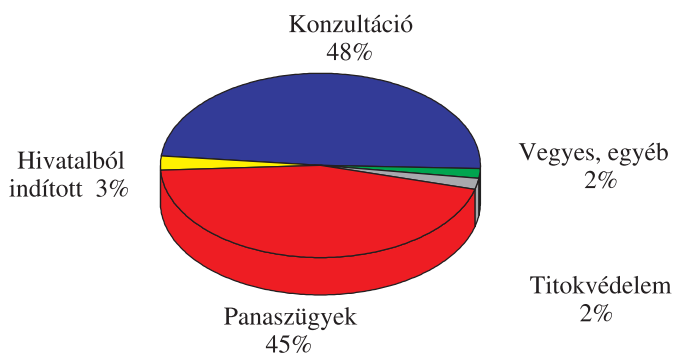
Az adatvédelmi ügyek megoszlása 2005 (%)

A 469 jogszabály-veleményezésről idén sem közlünk diagramot, a tervezetek szakértői megítélése alapján az információs jogok valamelyikét akár mindegyikét érinthetik, vagy ami a leggyakrabban jellemző, egyiket sem, mivel – mint e fejezet bevezetőjében már említettük – gyakorta válogatás nélkül minden jogszabálytervezetet megküldenek a kodifikációt végző szervek, szemben a települési önkormányzatokkal, akik csak elvétve küldik meg az adatkezelést is érintő rendeleteiket. Az adatvédelmi biztos jogszabály-veleményezési tevékenysége ismertetésének külön alfejezetet szentel a beszámoló.

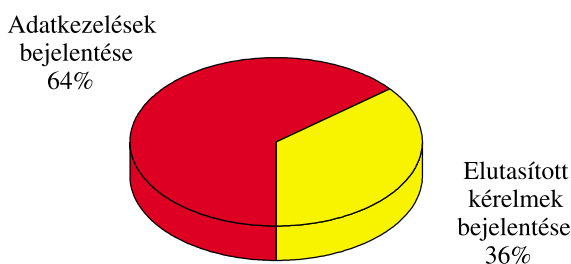
Az információszabadságot, vagyis a közérdekű adatok nyilvánosságát is érintő beadványok száma 196. Ebből 96 konzultációs, 88 panaszügy, 5 hivatalból indított vizsgálat 3 egyéb ügy, 4 beadvány pedig titokvédelmi tárgyú volt.

A közérdekű adatok nyilvánosságát érintő ügyiratok megoszlása 2005 (%)

Az adatvédelmi nyilvántartásba beküldött adatkezelési bejelentéseket és az adatvédelmi nyilvántartás körében feldolgozott elutasított kérelmekről adott jelentéseket az Adatvédelmi Nyilvántartási Főosztály külön iktatási rendszerben, a vizsgált ügyektől elkülönítetten tartja nyilván. Az itt feldolgozott iratok, ügyek száma 1390 (2004-ben: 1218). A nyilvántartási ügyiratok megoszlása és száma kismértékben emelkedett az előző évhez képest. Az adatkezelések bejelentéseinek száma nőtt, 892 (2004-ben: 708) bejelentés történt. Az adatvédelmi törvény 13. §-ának (3) bekezdése valamint a 20. §-ának (9) bekezdése alapján az adatkezelők az érintettek személyes adataik kezelésére vonatkozó tájékoztatói kérelmének, valamint közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmek elutasításáról és annak indokairól évente értesítik az adatvédelmi biztost. A beszámoló elkészítéséig összesen 498, 2005. évre vonatkozó bejelentés érkezett. Az adatok szolgáltatására felhívó közlemény a mellékletben és a honlapunkon, a jelentések statisztikai elemzése az adatvédelmi nyilvántartásról szóló fejezetben olvasható.

Az adatvédelmi nyilvántartás ügyiratainak megoszlása 2005 (%)

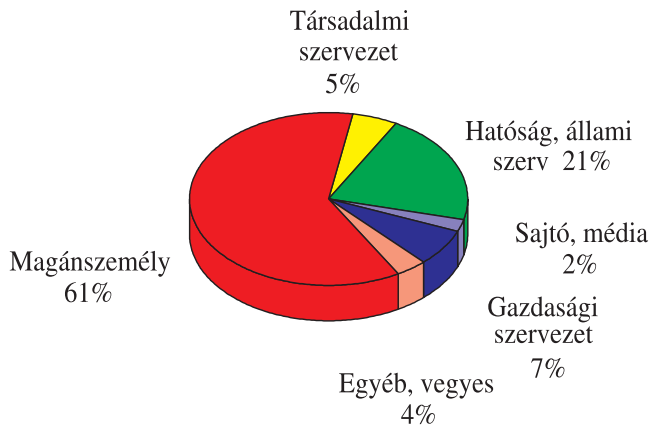
Az indítványozók aránya

Az idei évben ismét növekedett azon beadványok (konzultációk, panaszok) száma, amelyeknek indítványozói magánszemélyek/állampolgárok (1150 ügy). A növekedés lehetséges okairól a bevezetőben már szót ejtettünk. Az indítványozók összetétele, aránya a korábbi évekhez képest nem változott számottevően. Ismét megfigyelhető, hogy a jogi személyiséggel rendelkező indítványozók száma egyszerre nő a magán-

személyekével. Ez a sok konzultációs ügyel, az állami szervek, hatóságok, illetve társadalmi szervezetek, valamint a gazdasági szféra aktivitásával állhat összefüggésben.

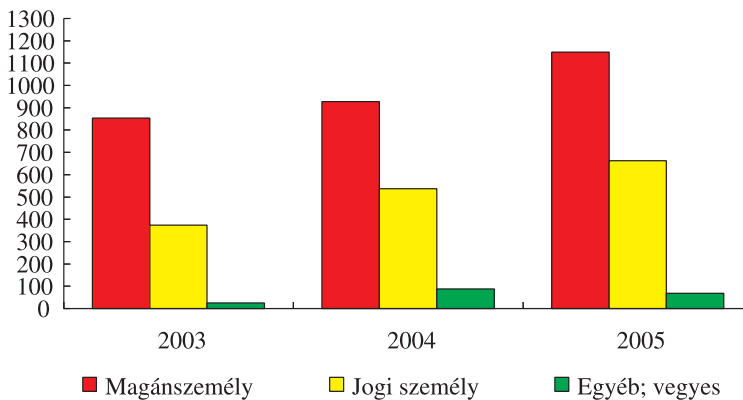
Az indítványozók aránya

2005 (%)

A jogi és a magánszemély indítványozók aránya

2003 - 2005

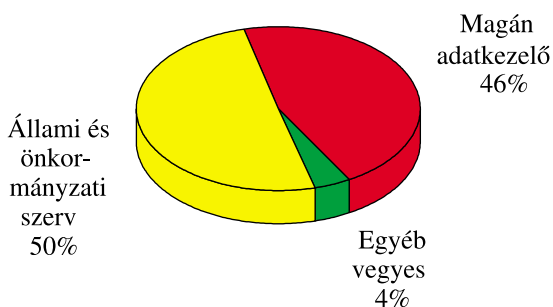

A vizsgált adatkezelők típusai

Az adatvédelmi biztos és irodája 2005-ben összesen 1971 (2004-ben 1804) adatkezelőt, illetve általuk folytatott adatkezelést vizsgált [volt olyan vizsgálat, amelyben több adatkezelő is érintett volt, illetve volt olyan adatkezelő, amelyet érintően több különböző vizsgálat (panasz, konzultáció) is folyt]. Az utóbbi három év adatait összehasonlítva megállapítható, hogy a vizsgált állami-önkormányzati adatkezelők száma ezúttal növekedett, miként a magán adatkezelőké is (883-ról 933-ra, illetve 780-ról 897-re). Egyértelműen megfigyelhető tendencia, hogy a különböző szektorokban tevékenykedő adatkezelőket érintő vizsgálatok egyre kiegyenlítettebbé válnak, közel azonos számban érintik a magán- és a közszférát.

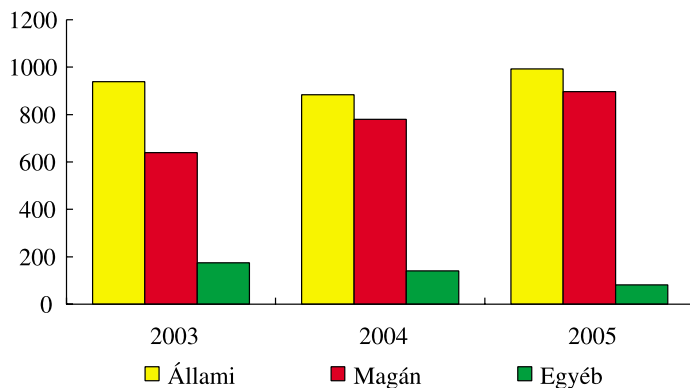
A vizsgált adatkezelők típusai

2005 (%)

A vizsgált adatkezelők típusai

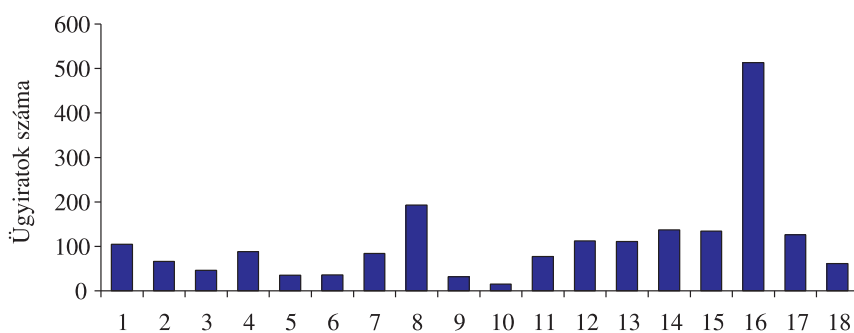
2003 - 2005

A vizsgált adatkezelők között – legmagasabb számát tekintve – 513 vizsgálattal első helyen kell megemlíteni az „*egyéb adatkezelők*” közé sorolt munkáltatókat, a különböző szolgáltatásokat nyújtó gazdasági társaságokat, áruküldőket, illetve társasházakat. Ide tartoznak a kéretlen, üzleti célú reklámot, ajánlatot tartalmazó elektronikus levelekre (spam-ekre) vonatkozó vizsgálatok is. A sajtót és a médiát érintő ügyeink száma jelentősen, 88-ról 111-re emelkedett. 2004-hez képest több vizsgálat érintette a helyi önkormányzatokat, ahol jelentős a növekedés (158-ról 193-ra), valamint az egészségügyi intézményeket, a pénzügyeket, a társadalmi szervezeteket és a külföldi adatkezelőket. A vizsgálattal érintett adatkezelők kategóriájánál a három éves idősor ábrán a központi közigazgatási szervek körében a korábbi évekhez képest jelentős visszaesés tapasztalható. Ennek egyik oka, hogy 2004-től a véleményezésre megküldött jogszabálytervezetek előterjesztői itt adatkezelőként már nem szerepelnek, a másik ok, hogy az előző évhez képest is valóban csökkent a központi szerveket érintő vizsgálatok száma (196-ról 105-re).

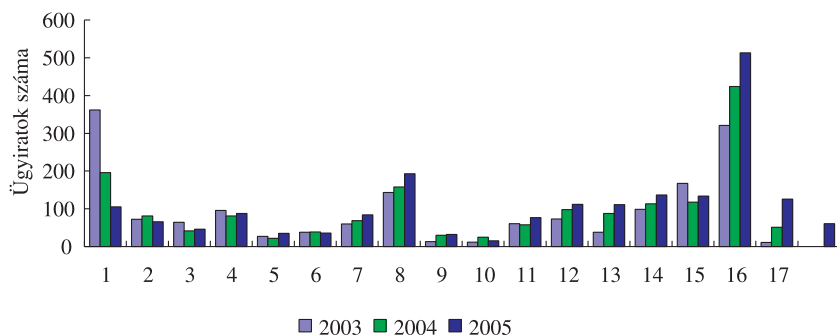
A vizsgált adatkezelők kategóriái

2005

A vizsgált adatkezelők kategóriái

2003 – 2005

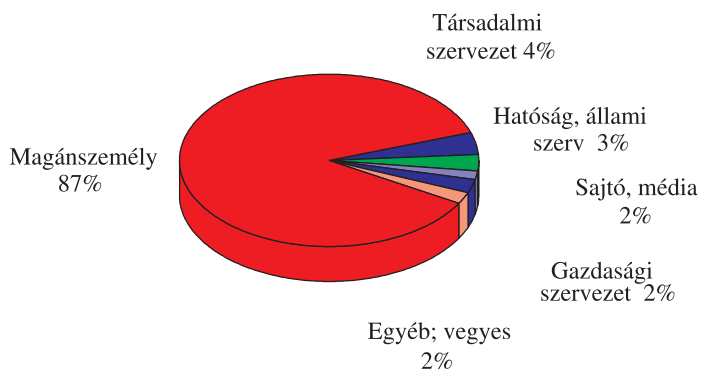
1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzintézet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemai szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelő
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	18 Nincs adatkezelő

Panaszügyek

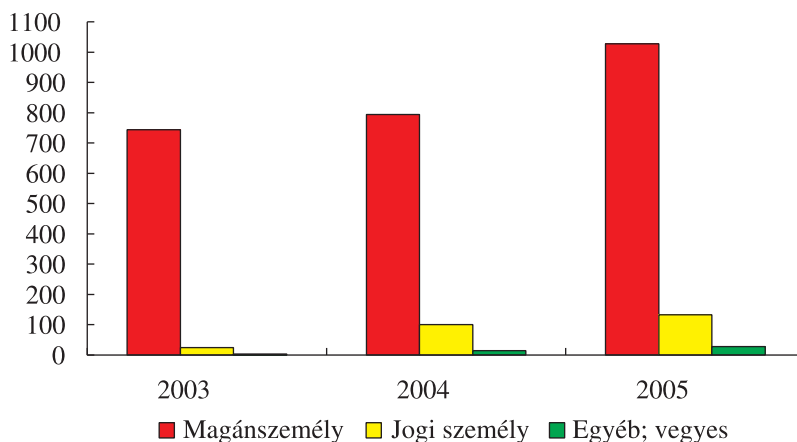
Amennyiben az indítványozót konkrét jogsérelem érte vagy annak közvetlen veszélye állt fenn, a beadványát panaszügyként kezeljük. A panaszügyeknek alapvetően két fajtáját különböztethetjük meg. Az egyik esetben az indítványozó vizsgálat lefolytatása nélkül, a hatályos jogszabályok, a csatolt dokumentumok, illetve az általa leírtak alapján kér az ügyre vonatkozó (általános) állásfoglalást az adatvédelmi biztostól. A másik esetben az indítványozó eleve kéri a panaszolt adatkezelés és adatkezelő vizsgálatát. Az indítványozó kilétét – amennyiben az feltétlenül szükséges – csak az érintett hozzájárulásával fedjük fel a vizsgálat során. Természetesen a jogsértés súlyára, az érintettek számára tekintettel előfordul, hogy a hivatalból indítunk vizsgálatot olyan esetek-

ben is, amelyekben azt az indítványozó eredetileg nem kérte. A konkrét jogsérelmet leíró, vagyis panaszügyként kezelt beadványok száma 2005-ben 1149 volt. A panaszvizsgálatok száma – hasonlóan a többi vizsgált ügghöz – szintén nőtt, ezen belül a *magánszemély panaszosok* aránya emelkedett 2004-hez képest (2003-ban 95 %: 744 ügy, 2004-ben 87%: 794 ügy, 2005-ben 89 %: 1027 ügy), 133 esetben jogi személy volt a panasz előterjesztője. A média képviselőinek aktivitása továbbra is mérsékelte, 2005-ben csak 20 panaszbeadványra korlátozódott. A társadalmi szervezetek mindössze 48 alkalommal, az állami szervek, hatóságok képviselői 36-szor, a gazdasági szervezetek 29-szer „panaszkodtak”.

A panaszosok aránya
a 2005. év panaszügyeiben (%)

A jogi és magánszemély panaszosok aránya
Panaszügyek 2003 – 2005

A bepanaszolt adatkezelők típusai

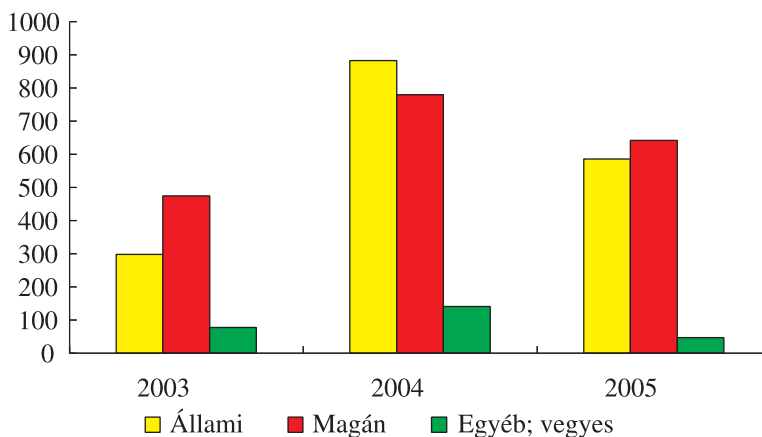
2005-ben a bepanaszolt adatkezelések száma jelentősen csökkent: a tavalyi rekordnak számító 1804-el szemben 1275 adatkezelőt, illetve adatkezelést kifogásoltak. Egy beadvány több kifogást is tartalmazhat, vagyis a halmozott (több adatkezelőt, adatkezelést kifogásoló) panaszbeadványok száma csökkent. A 2004-es év 48 százalékaival szemben 2005-ben az összes bepanaszolt adatkezelés 46 százalékában állami, önkormányzati adatkezelő tevékenységét sérelmezték a panaszosok, amely számát tekintve azonban jelentősen csökkent (833-ról 586-ra). A legfontosabb jelenség, hogy 2005 az első olyan év, amikor több magán-adatkezelést kifogásoló panaszbeadványt vizsgáltunk, mint állami, illetve önkormányzati, összesen 642-t, bár ezen ügyek száma is csökkent, 2004-ben még 780 volt. A panaszügyek vizsgálatáról meg kell említeni, hogy azok egyre összetettebbé, bonyolultabbá válnak, sokszor lehetetlen az adatkezelés körülményeinek felderítése. A gazdasághoz hasonlóan az „*adatvédelem világában*” is léteznek szürke, illetve fekete területek, melyek vizsgálatához a jelenlegi biztosi hatáskörök és tárgyi, valamint személyzeti feltételek is egyaránt elégtelenek.

A bepanaszolt adatkezelők típusai a 2005. év panaszügyeiben (%)

A bepanaszolt adatkezelők típusai

Panaszügyek 2003 – 2005

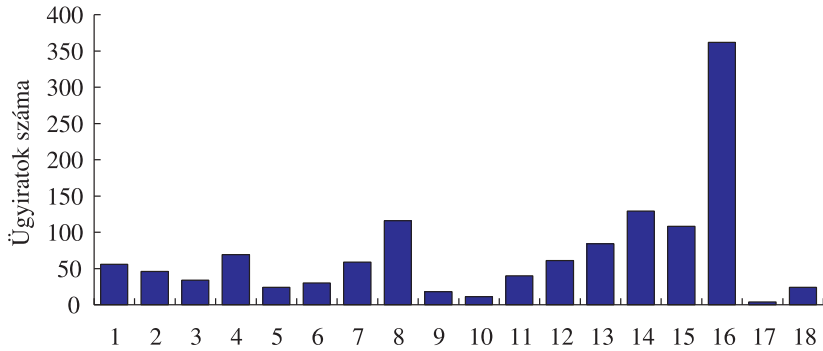

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

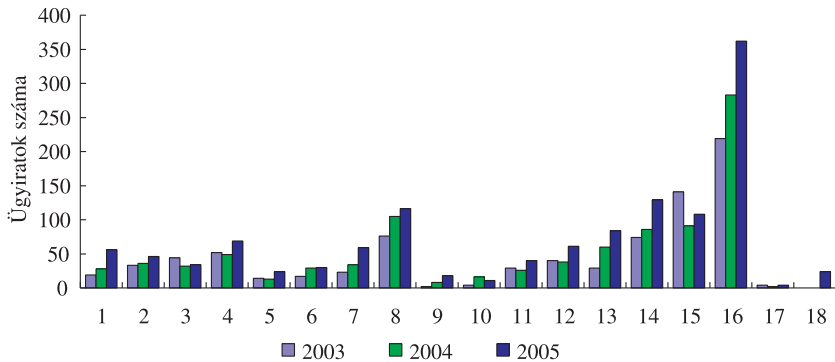
A 2005-ös év folyamán is a panaszbeadványok túlnyomó többségében, 362 esetben (szemben a tavalyi 283 esettel) az „*egyéb adatkezelők*” (áruküldők, munkáltatók, gazdasági társaságok, társasházak), 116 esetben (105) a helyi önkormányzatok és szerveik, 129 alkalommal (86) a pénzügyintézetek, és 84 esetben (60) a sajtó adatkezelését sérelmezték a panaszosok. 2005-ben az említett adatkezelőkkel szemben érkezett panaszok száma nőtt a legszembetűnőbbben. A központi közigazgatási szerveket és a társadalmi szervezeteket érintő panaszok száma megduplázódott.

A közüzemi szolgáltatókat érintő panaszok száma továbbra is igen magas. A fegyveres és rendvédelmi szervek esetében jelentős számszerű növekedés tapasztalható (49-ről 69-re), ellenben az adóhatóságot érintő panaszok száma csak egyvel nőtt (30-ra), és a nemzeti adatbázisok kezelőit is viszonylag kevés panasz érintette, mindössze 34. A központi közigazgatást és az egyéb közhatalmi szerveket összesen 102 alkalommal panaszolták be.

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái a 2005. év panaszügyeiben

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái Panaszügyek 2003 – 2005

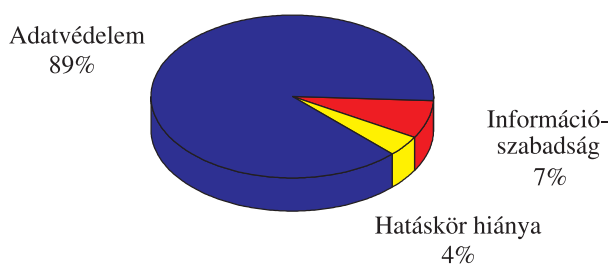
1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzügyintézet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemi szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelő
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	18 Nincs adatkezelő

Információs ágak a panaszügyekben

Az összes panaszügy (1149) közül személyes adataik kezelése miatt 2005-ben 1051-en, 272-vel több alkalommal (779) tettek panaszt, a közérdekű adatok kezelésének gyakorlatát 88 esetben kifogásolták (2004: 71) az adatvédelmi biztosnál. Az információs ágak megoszlását tekintve a panaszügyekben is nagyon magas az adatvédelem aránya (92%-8%). A korábbi években a megoszlás állandó jellemzője volt, hogy az adatvédelmi panaszok hányada évről-évre tovább emelkedett. Ez a folyamat 2004-ben megfordult, és 2005-ben sem változott, mivel a közérdekű információk kezelését kifogásoló panaszbeadványok száma most is több, mint 8 százalékot tesz ki, szemben a korábbi 6 százalékkal. Ez azt jelenti, hogy a jelentős panaszügyszám növekedés ellenére, az állampolgárok a közérdekű adatok iránti érdeklődése tovább fokozódik, és ugyanolyan eréllyel lépnek e joguk megsértése esetén, mint a jogellenes személyes adatkezelés észlelésekor. Vagy ebből az adatból – más nézőpontból szemlélve – az a következtetés is levonható a közérdekű adatok kezelőire, hogy növekvő számú vagy differenciáltabb adatigénylésekkor többször fordul elő vélt vagy valós jogsérelem a közérdekű adatok késedelmes, hiányos szolgáltatásával vagy az adatok hozzáférhetővé tételének megtagadásával összefüggésben.

Információs ágak aránya a panaszügyekben

a 2005. év panaszügyeiben (%)

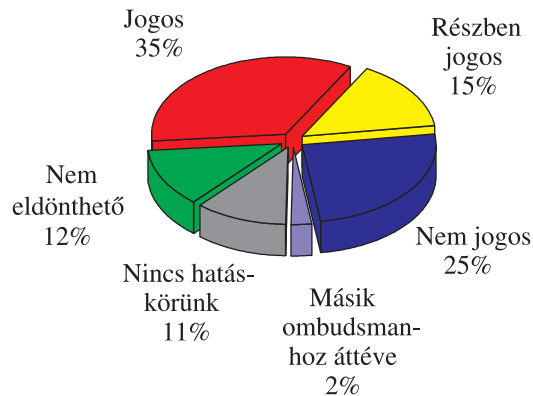

A panaszok jogossága

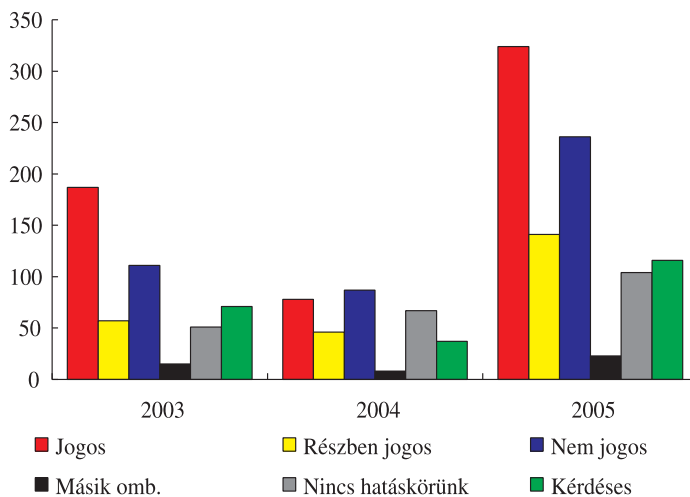
A már lezárt panaszügyek (1149-ből 944-et zártunk le a beszámoló megírásáig) felében – 465 esetben – állapítottuk meg, hogy jogos vagy részben jogos volt az indítványozó panaszja. Az előző év arányait tekint-

ve átalakult, 38-ról 35%-ra csökkent a jogos, 14-ről 15 százalékra emelkedett a részben jogosnak bizonyuló beadványok aránya. A jogsértés hiányát megállapító, nem jogos indítványok aránya 28-ról 25 %-ra csökkent, számuk 236 volt. A nem eldönthető panaszok száma jelentősen nőtt 37-ről 116-ra. Másik ombudsmanhoz 23 ügyet tettünk át részben vagy teljes egészében. Hatáskörünk hiányát 104 esetben kellett az indítványozóval közölnünk.

A panaszok jogossága
a 2005. év panaszügyeiben (%)

A panaszok jogossága
Panaszügyek 2003- 2005

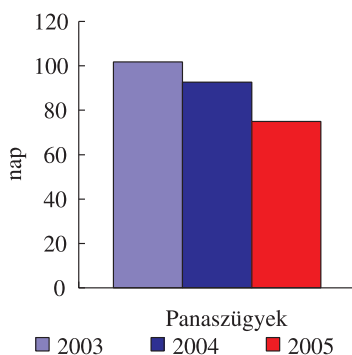

Átlagos ügyintézési idő

A 2005-ben továbbra sem apadó, sőt ki tudja, hogy a jövőben mikor tetőző panaszáradatot, ügyszámot 2005-ben erőteljesen csökkenő ügyintézési idővel sikerült kivizsgálni. A három éves idősor adatainak összehasonlítása után látható, hogy a *panaszügyek* átlagos ügyintézési ideje örvendetes módon, jelentősen, 92 napról 72 napra csökkent. Az ügyintézési idő alakulása, összefüggésben van a nem jogos, illetve a hatáskörhiányos ügyek magas számával (összesen 340). Ezen ügyek vizsgálati ideje nagyon rövid, mivel nem kell elhúzódó párbeszédet folytatni a vizsgált adatkezelővel, illetve a csatolt dokumentumok alapján megítélhető az adatkezelés törvényessége vagy törvénytörő volta. A bonyolultabb, összetettebb ügyek számának emelkedésére utal az a tény, hogy a három hónapon túl elhúzódó vizsgálatok száma a lezárt ügyek negyedrészt teszi ki, ez az arány tavaly még 13 százalék volt. A vizsgálatokat végző munkatársak létszáma 2003-ban 23 fő volt, 2004-ben 29, 2005-ben 30 fő. A jogszabály-veleményezések esetében a határidők egyre rövidebbek (egy-két nap, esetleg egy hét), melyeket igyekszünk tartani. Nagyon gyakori, hogy a megkeresett adatkezelők késedelmesen, illetve hiányosan válaszolnak, ezért ismételt megkeresést vagy helyszíni vizsgálatot kell tartanunk, vagy nyomozati jogkör hiányában nem folytatható le teljes körű vizsgálat és az érintettek általános tájékoztatást kapnak a jogérvényesítési lehetőségeikről. A jogosulatlan adatkezelések nem feltétlenül meríti ki a személyes adattal való visszaélés bűncselekményi tényállását. Bűncselekmény hiányában a kisebb súlyú, ám jogellenes adatkezelői magatartások egy részét továbbra sem szankcionálja a szabálysértési törvény, illetve kormányrendelet.

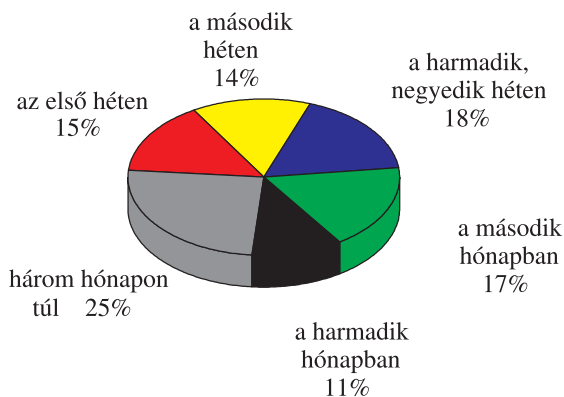
Átlagos ügyintézési idő

Panaszügyek 2003 – 2005

Az ügyintézés időtartama a 2005-ös évben is kedvezően alakult. A lezárt ügyek esetében az első hónapban összesen 1062 ügyben adtunk érdemi választ a beadványt tevőnek az indítványára. Ez a szám az összes ügy (2350) közel fele, amely a tavalyi évhez képest is további javulást jelent. Az ügytorlódás jelei igazán a második és a harmadik hónapban adott érdemi válaszok számában mutatkoznak meg (409 illetve 253). Három hónapon túl 590 esetben válaszoltunk. Míg 2004-ben a második hónapban adott válaszok aránya volt a legtöbb, 2005-ben a három hónapon túli válaszok száma a legmagasabb, vagyis minden negyedik lezárt ügy. Az indítványozók egy része abban a tudatban fordul hozzánk, hogy az adatvédelmi biztos eljárására is vonatkozik a közigazgatási eljárás általános, harminc napos ügyintézési határideje. Mivel egy ombudsmani vizsgálat első szakasza az adatkezelővel folytatott írásbeli „párbeszéd” vagyis információszerezésen alapul, és a másik fél meghallgatásának jogi alapelvét is érvényre kell juttatnunk, ebből adódóan az összetettebb, több adatkezelőt, adatkezelést vagy jogágot, szabályozási területet, illetve jogszabályt, hivatásbeli szabályt is érintő ügyek vizsgálati időtartama megnövekedik. Figyelembe kell venni az eset megítélésénél a vizsgált tevékenységhez kapcsolódó adatkezelés ágazati, szakmai sajátosságait, meg kell ismerni az adatkezelők magatartását motiváló, a személyes adatok védelmén esetleg kívülálló, vagy azon túlmutató egyéb szempontokat, melyek figyelmen kívül hagyása esetén a kiadott biztos állásfoglalás nem lenne teljes körű, szakszerű és megalapozott. Az átlagos ügyintézési időben a jelentős ügyszámnövekedés ellenére is – mindent egybevetve – javulás tapasztalható.

Az ügyintézés időtartama a 2005-es évben („Hány ügyre válaszoltunk érdemben”) (%)

II. A VIZSGÁLATOK

A. Személyes adatok

A személyes adatok védelméhez való joggal kapcsolatos vizsgálatokat illetően ezúttal is ki lehet emelni: azok száma folyamatosan emelkedik. A korábbi évekre jellemző tendencia tehát folytatódott, egyre több állampolgár fordul az adatvédelmi biztoshoz panaszával, miképpen emelkedik az adatkezelőktől érkezett konzultációs kérdések száma is. A munka során ez egyfajta állandósulást jelent, de számos újdonsággal is szembe kellett nézni. Állandónak mondható a kéréstlen elektronikus reklámokkal („*spamek*”) kapcsolatos beadványok nagy száma, továbbra is sokan kifogásolják a hitelintézetek tevékenységét a központi hitelinformációs rendszerrel kapcsolatosan, miképpen a fegyveres szervek – elsősorban a rendőrség – igazoltatási gyakorlata által is sértve érzik jogukat az állampolgárok. Ezek olyan tényezők, melyek az évek során részévé váltak az Adatvédelmi Biztos Irodája munkájának, és ez talán egy ideig még így is marad. A jövőben a *spamek* továbbra is érkeznek, és az is szinte bizonyos, hogy a polgárok a későbbiekben is egyfajta óvatossággal kezelik egyes szervek – az esetek túlnyomó többségében törvényes – adatkezelését.

Az állandósuló vizsgálatokat illetően aggodalomra okot adó elemek is megjelennek, itt elsősorban a munkáltatók adatkezelését kell kiemelni. Az évek óta visszatérő panaszok a személyiségtesztekkel, munkahelyi megfigyelésekkel kapcsolatban mutatják, hogy a munkáltató-munkavállaló viszonyban ez utóbbiak még mindig kiszolgáltatottak, előbbiek pedig még mindig sokszor úgy vélik, hogy a hatékony munkavégzés csak olyan módszerekkel biztosítható, melyeknek inkább lenne helye egy alá-fölé rendelt kapcsolatban, semmint egy mellérendelt felek közötti jogviszonyban. Nem múlik a kamerálás sem. Míg az elmúlt években a munkahelyek számítottak a „*legkamerázottabb*” helyeknek, 2005-ben már a köztemetőikben is kamerákat kívántak elhelyezni.

Az előbbi példával ellentétben kedvező változások is vannak. Csökken a Belügyminisztérium Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal adatkezelését érintő kifogások száma, miként az állami adóhatóság is egyre kevesebb munkát ad az adatvédelmi biztosnak. Hazánk azonban ebből a szempontból a görög mitológia sokfejű hidrájához hasonlatos: ahogy megszabadulunk az egyik fejtől, rögtön egy másik, erősebb nő a helyére, amellyel újfent küzdenünk kell.

Természetesen nem múlhat el év olyan állami terv nélkül, amely valamilyen homályosan – vagy még annyira sem – megfogalmazott célkitűzést forint milliárdok és tömeges, átláthatatlan adatkezelések útján kíván elérni. Erre az Irányított Betegellátási Rendszer a legjobb példa, amelyről külön fejezetben olvashatunk. Újdonságokkal természetesen az üzleti szféra is szolgál, elegendő a közlekedési vállalatok új bérletrendszer-terveire utalni, amely természetesen adatkezeléssel jár együtt. Szintén új jellegű adatkezelést jelentenek a biometrikus azonosító rendszerek. Végezetül még egy visszatérő jelenséget kell említeni: a választások közeledtével ismét megjelent a polgárok házában a politika, ezúttal azonban nemcsak röplapokon és fizetett hirdetésekben. Immár a politikusok is a nevünkön akarnak minket szólítani, nem elég a postaládába bedobott, névtelen kampánylevél, hanem azt meg is kell címezni, és a választók telefonszámára is szüksége van a pártoknak.

A 2005-ös év tehát ismét azt mutatja, hogy az adatvédőknek nem csökken a munkájuk, és ez valószínűleg a jövőben is így marad.

A politikai marketing

A személyes adatok politikai célú kezelése körében – tekintettel arra, hogy különleges adatokról is szó lehet – az általánosan is nagyobb hangsúlyt kell fektetni az adatvédelem szabályainak érvényesülésére. Ezzel szemben Magyarország politikusai és kampányszervezői igen hasonlóak a napóleoni korszakot követő restauráció Bourbonjaihoz: semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek. Az előző – 2002. évi – országgyűlési választásokat megelőző politikai mozgósítással, majd a választások kitűzését követő kampányidőszakkal összefüggésben 2002 januárjában kiadott biztos tájékoztatóban foglaltak és a kampánnyal összefüggésben érkezett panaszok ügyében folytatott vizsgálatok során kialakított állásfoglalások érdemi része nyomtalanul eltűnt a közéleti szóáradatban.

A kormány által a nyári hónapokban közvélemény-kutatási céllal folytatott „*sms-voks*” elnevezésű kampány adatkezelési kérdéseit vizsgálva a biztos megállapította, hogy a Miniszterelnöki Hivatal által szervezett kampány lebonyolítója az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentkezett, azonban az adatlap információtartalmának ellentmondásai miatt szükséges volt vizsgálatot folytatni.

Az időszakonként napilapokban hirdetésként feltett, a közvélemény érdeklődésére számot tartó kérdésekre a választ telefonon lehetett rövid szöveges üzenet (sms) útján elküldeni. A szavazatok összesíté-

sét is végző társaság figyelmét a biztos felhívta arra, hogy a beérkező szavazatokhoz kapcsolódó személyes adatok kezelésének célja az adott kérdésre adható válasz határidejének lejártával megszűnik, így nem indokolt azokat – az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezésükben írott módon – október végéig megőrizni. Kifogásolható volt mindezekon túl az is, hogy a sajtóban közzétett hirdetés azt a látszatot kelti, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya az adatok kezelője, mivel nem tartalmazza a tényleges adatkezelők és adatfeldolgozó nevét, címét és elérhetőségének adatait, valamint az érintettek információs önrendelkezési jogának gyakorlásához szükséges további információkat. (1360/A/2005)

A politikai élet pezsdülésével az egyre inkább a választók felé forduló politikai szervezetek a kommunikációs csatornák egyre szélesebb lehetőségét használják ki programjuk terjesztésére és a választók rokonszenvének megszerzésére. Ezt a folyamatot két vizsgálat is példázza.

A biztos állampolgári indítványok alapján vizsgálatot folytatott Gyurcsány Ferenc miniszterelnök és a Magyar Szocialista Párt az állampolgárokhoz szóló és véleményét kérő – telefonon folytatott – kampányának adatvédelmi vonatkozásai miatt.

A vizsgálat a következőket állapította meg: a kampányt bonyolító kft.-nél a szervergépben alkalmazott PRI-kártya és az ISDN-tömb használatával egyidejűleg 60 vonalon futhat ki hívás, a tárcsázást saját szoftver végzi a megadott adatbázisból. Az ügyvezető igazgató tájékoztatása szerint az adatbázis a Matáv és utódja, a Magyar Telekom által elkészített nyilvános számokat tartalmazó elektronikus adatbázis (CD), mely nem tartalmazza azoknak az adatait, akik előfizetői adataik felhasználását megtiltották akár csak közvélemény-kutatási célú felhasználás céljából vagy számuk titkosítása útján. Tekintettel arra, hogy a mobilszolgáltatók nem adnak át adatbázist, csak olyan mobilszámokat hívtak, melyek a Telekom adatbázisában – az érintettek felhatalmazása alapján – szerepelnek. A hívásokhoz a kft. állítása szerint használt adatbázis (TeleTár CD – TeleData Kft.) a Magyar Telekom vezérigazgatójának tájékoztatása szerint csak a nyilvános megjelentetésre szánt adatokat tartalmazza. A Telekom havonta frissített adatbázist adott át a társaságnak, melyen az új tiltásokat és titkosításokat átvezették. A véletlenszerűen generált hívások az ebben az adatbázisban szereplő számokból származnak.

Az első – hangüzenetet küldő – hívásra adott válaszokat a kft. személyes adatok nélkül összesítette és a szerződés szerint átadta a megbíró pártnak. A híváshoz kapcsolódó személyes adatokat azok beérke-

zése után a társaság legkésőbb két hónappal megsemmisítette. Az ügyvezető igazgató tájékoztatása szerint az informatikai rendszerben sem az adatbázisban, sem a naplófájlban vagy más rögzítés útján nem marad nyoma azoknak a számoknak, melyek hívásakor a hívott személy a vonalat megszakította vagy az elutasítást jelző gombot nyomta meg.

Ugyanakkor a vizsgálat megállapította, hogy a kft. által használt adatbázisban vannak olyan telefonszámok, melyek titkosak, azaz amelyek nyilvánosságát az előfizető megtiltotta. A számok eredetének tisztázására az adatvédelmi biztosnak nyomozati jogkör hiányában nincs módja. Szomorú, de tény: a négy évvel ezelőtti választási kampány során ugyanígy nem volt kideríthető, hogy az akkori szocialista miniszterelnök-jelöltnek a választókhöz írott levele pontosan milyen adatbázis alapján készült.

Noha a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv., adatvédelmi törvény) rendelkezéseit a kampány nem sértette, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (továbbiakban: Eht.) 162. § bekezdése előírja, hogy az emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer az előfizető tekintetében csak akkor alkalmazható közvetlen üzletszerzési vagy tájékoztatási célra, ha ehhez az előfizető előzetesen hozzájárult. Ez a rendelkezés az előfizetők magánéletének védelmét szolgálja azáltal, hogy sem üzletszerzési, sem – jelen esetben politikai – tájékoztatási célból ne lehessen kéretlenül a polgárok magánéletébe avatkozni. (1287/A/2005)

A FIDESZ Magyar Polgári Szövetség hasonló telefonos kampányának vizsgálata során azt kellett tisztázni, hogy a párt kezel-e személyes adatokat vagy sem: a telefonos megkeresésekhez használt módszer milyen technikai megoldáson alapul, a polgárokkal történő kapcsolatfelvétel miként történik, illetve bármely információt a személyekhez társtíva nyilvánartartanak-e.

A FIDESZ arról tájékoztatta a biztost, hogy *„telefonos tájékoztatása során az ügynevezett véletlenszám-generálás elnevezésű eljárást használta, melynek lényege, hogy a körzetszámok ismeretében egy számítógépes rendszer hatjegyű számokat (Budapesten hétjegyűeket) képez véletlenszerűen, és így indít hívásokat”*. Emellett arról is értesített, hogy a párt nem kezel személyhez köthető információkat, személyes adatokat. Az automatikus hívórendszerek segítségével megvalósított kapcsolatfelvétel módszerét alapvetően kétféleképpen alkal-

mazzák a kampányban részt vevő pártok. Az egyik megoldás során korábbi, nyilvános adattárakban szereplő telefonszámok közül válogat a gép, míg a másik eljárásban, melyet a párt is alkalmazott, a számítógép nyilvános adattárak felhasználása nélkül, tisztán véletlenszerűen képez telefonszámokat a rendelkezésre álló számtartomány alapján. Ez utóbbi módszer, amennyiben a rendszer a tájékoztatás közben vagy azt követően személyhez kapcsolható adatokat, információkat nem rögzít, személyes adat-kezeléssel sem jár. Emellett azonban a véletlenszerű számgenerálás útján megvalósuló kapcsolatfelvétel magában rejti annak kockázatát, hogy titkos telefonszámokat is tárcsáz a központ.

További vizsgálati intézkedések megtétele ennek ellenkezőjének bizonyítására a biztos részéről nyomozati jogkört feltételezne, a rendelkezésre álló információk alapján az Avtv. szabályainak megsértését nem állapította meg. Mindemellett azonban – az előbbieken bemutatott esethez hasonlóan – felhívta a figyelmet az Eht. említett rendelkezésre, vagyis arra, hogy az emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer az előfizető tekintetében csak akkor alkalmazható közvetlen üzletszerzési vagy tájékoztatási célra, ha ehhez az előfizető előzetesen hozzájárult. (2340/A/2005)

Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések

Az Irányított Betegellátási Rendszer

Az érintettek információs önrendelkezési jogának védelme érdekében az adatvédelmi biztosnak kötelessége fellépni az egészségügyi ágazatban tapasztalt tendencia ellen, melynek legfőbb következménye, hogy – az egyébként törvényes és jogszerű adatkezelések mellett – újabb, különleges adatokat tartalmazó, megkérdőjelezhető jogalapú és célú nyilvántartások jönnek létre.

Már a tavalyi beszámolóban is részletesen sor került az Irányított Betegellátási Rendszer (továbbiakban: IBR) – akkor még modellkísérleti szakaszának – adatvédelmi szempontból történő elemzésére. Ezek alapján az adatvédelmi biztos 2004. november 9-én az Alkotmánybírósághoz fordult, utólagos normakontrollt kezdeményezve a 2004. évi költségvetési törvény, valamint az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet IBR-re vonatkozó (valójában azt finanszírozó) szabályozásáról.

Sajnálatos módon az IBR körüli „huzavona” több szintéren is folytatódott, ideértve az Országgyűlés Egészségügyi bizottságát is.

2004. december 14-én sor került egy szóbeli konzultációra, ahol jelen volt többek között Dr. Rácz Jenő egészségügyi miniszter és Dr. Kiss József OEP főigazgató is. A minisztérium ígéretet tett arra, hogy az ellátásszervezőkről szóló törvénytervezet nem kerül benyújtásra, mert a tárca egyetért a megfogalmazott adatvédelmi kifogásokkal. Ezenkívül felajánlották, hogy a szerződött szervező partnerekkel 2004. december 31-ig, a költségvetési év végével lezárják a szerződéses kapcsolatot.

2005 márciusában elkészült az IBR modellkísérletet elemző Állami Számvevőszék által készített jelentés, ennek kapcsán a minisztérium kötelezettséget vállalt arra, hogy az IBR-rel kapcsolatban országgyűlési határozatot készít elő, melyben végre egyértelmű döntés születik a vitás kérdésekről.

Ehhez képest szeptemberben az Egészségügyi Minisztérium közigazgatási egyeztetésre megküldte az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló kormányelőterjesztés-tervezeteket, melyek nyolc törvény módosításáról szóltak. A kifogások nyomán átdolgozott igen „vaskos” anyagot – a változtatások kiemelése nélkül – a minisztérium később egy napos (!) határidővel küldte meg véleményezésre. Ehhez képest újabb tervezetet a biztos már nem kapott kézhez, viszont az Országgyűlés Egészségügyi bizottságában 2005. november 14-én szembesítették azzal az állítással, miszerint a törvénymódosításokat folyamatosan egyeztették vele.

Ezt követően – hivatkozva az Adatvédelmi Biztos Irodáját igen negatívan érintő és kezdettől, vagyis 2004 elejétől fogva kifejezetten jellemző kommunikációs problémákra – a biztos a nyilvánosságot is tájékoztatva foglalta össze álláspontját. Habár az IBR rendszerszerű, egész országra kiterjesztett működésének feltételei nem teremtdtek meg, a törvényjavaslatok mégis megkísérlik integrálni a kötelező egészségbiztosítás ellátásának rendszerébe az ellátásszervezőt, aki utólagos betegút szervező-elemző tevékenységét az egészségügyi ellátók és a mostanáig kizárólagos ellenőrzési jogosultsággal rendelkező szerv, az OEP közé „beékelődve” végezné.

Az alapvetően ellenőrzési jellegű tevékenység koncepcionálisan az OEP feladat-és hatásköréhez kapcsolódik. A jogalkotónak ezért el kell döntenie, hogy az ellátásszervezők önálló szervezetként vagy az OEP „karjaként” vesznek részt a közpénzek állami ellenőrzésében, különös tekintettel arra a körülményre, hogy az egyes egészségügyi tár-

gyú törvények módosítása során a jogalkotó az OEP-et az egészségügyi ellátás tervezésének, szervezésének elősegítése érdekében többlet adatkezelési jogosultsággal is felruházná. Nem egyértelmű az sem, hogy az adatkezelés jogalapja törvény felhatalmazása vagy az érintett önkéntes hozzájárulása. Amennyiben állami ellenőrzési feladat továbbdelegálásáról van szó, csak kötelező adatkezelés jöhet szóba, ebben az esetben azonban a célnak meg kell felelnie a szigorú alkotmányos követelményeknek. Ezek fontosságát (szükségesség, arányosság, alkotmányosan indokolható cél) az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta.

Összefoglalva mindez azt jelenti, hogy a betegek adatainak az ellátásszervező által történő kötelező kezelése kizárólag szakmailag megfelelően megalapozott és elkerülhetetlen célból történhet. Amennyiben a jogalkotó ezt a célt képes felvázolni és elfogadtatni, a betegek esélyegyenlőségének elve alapján a rendszert az egész országra kötelezően ki kell terjeszteni, hiszen nem állhat elő olyan helyzet, hogy az egészségügyi ellátás színvonala és hatékonysága a betegek oldaláról nézve attól függjön, hogy az adott beteg háziorvosi ellátást nyújtó szolgáltatója kötött-e szolgáltatási szerződést valamilyen ellátásszervezővel vagy sem.

2005. december 29-én a Magyar Közlöny 172. számában kihirdették az IBR szabályozását tartalmazó jogszabály-módosításokat. A szabályozás tartalma – az „*utolsó pillanatban*” benyújtott számos módosító indítványnak köszönhetően – pozitív módon változott, de a jogalkotó továbbra sem volt képes feloldani azt az alapvető dilemmát, hogy az irányított betegellátás mint rendszer adatkezelésének jogalapja vajon egy kötelező, minden biztosítottra kiterjedő törvényi felhatalmazás vagy a betegek önkéntes hozzájárulása. Egy „*öszvér*” megoldás született, ami az érintett információs önrendelkezési jogát a tiltakozási jog gyakorlásának elősegítésével nagymértékben figyelembe veszi ugyan, de az alapvető koncepcionális bizonytalanságra nem ad megnyugtató választ. Az említett tájékoztatási és tiltakozási jog szabályozása sajnálatos módon ellentmondó és zavart keltő, nem világos, hogy ki (OEP, ellátásszervező vagy háziorvosi ellátást is nyújtó ellátásszervező), mikor (előzetesen vagy az adatkezelés folyamatában) és hogyan (a tiltakozó formanyomtatványt csatolva vagy csak erre utalva) tájékoztatja az érintettet arról, hogy személyes és különleges adatai az ellátásszervezőhöz kerülnek. Az IBR „*története*” tehát a 2005. év során sem zárult végleges és megnyugtató eredménnyel.

A Belügyminisztérium központi adatkezelő szervezete

A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatala (Központi Hivatal) adatkezelését érintő panaszok száma a nyilvántartásokban tárolt hatalmas mennyiségű személyes adathoz képest csökkenő tendenciát mutat.

A panaszosok közül 2005-ben is többen kifogásolták a név- és lakcímadatok direkt marketing-célú felhasználását, az esetek többségében azonban jogszerű volt e szervezetek eljárása. (397/A/2005, 1138/A/2005, 1290/A/2005) Egy beadvány kapcsán a biztos arra hívta fel a figyelmet, hogy a kutatás és közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény (továbbiakban: Kktv.), illetve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Nytv.) hatályos rendelkezései nem vonatkoznak a karitatív tevékenységet folytató szervezetekre, így e szervezetek az ezekben foglalt adat-szerzési módokkal sem élhetnek. A Központi Hivatal jogszerűen hivatkozik a Kktv. 2. § (1) bekezdés 4. pontjára, mely szerint az adománygyűjtés nem minősül direkt marketing tevékenységnek. (254/A/2005)

A személyi adat- és lakcímnnyilvántartással volt kapcsolatos az a panasz, melyben egy beadványozó azt kifogásolta, hogy községükben a lakcím bejelentésekor megkövetelik a polgároktól az érintett ingatlan tulajdoni lapjának vagy az adásvételi szerződésnek, illetve a bérleti szerződés másolati példányának a benyújtását és ezeket az iratokat utána a jegyző tárolja.

Az adatvédelmi biztos arról tájékoztatta a panaszost, hogy az Nytv. végrehajtási rendeletének 3. számú mellékletében rögzíti a lakcímbejelentés céljára rendszeresített bejelentőlap kötelező adattartalmát. A bejelentőlapot a lakcímbejelentés teljesítésére kötelezetten kívül bizonyos esetekben a szállásadónak is alá kell írnia. Az aláírással vélelmezhető, hogy az ingatlan felett rendelkezésre jogosult polgár hozzájárul ahhoz, hogy más személy a lakásába bejelentkezzen. Adott esetben, például amikor a lakcímváltozás bejelentését a tulajdonos, hasznélvező személyében bekövetkezett változás alapozza meg (pl. adásvétel, ajándékozás stb.), indokolható, hogy a jegyző az okirat bemutatását kéri a polgártól az ingatlanban való életvitelszerű tartózkodás igazolására. A jegyző ezen intézkedését az Nytv. 34. § rendelkezése is megalapozza, mely szerint az eljárás során az államigazgatási

eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (továbbiakban: *Áe.*) szabályai is irányadóak. Az *Áe.* 28. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási szerv a tényállás megállapítása céljából az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására hívhatja fel. A tények igazolására azonban elegendő a dokumentumok bemutatása, az okiratok jegyző általi kezelése nem indokolt. A nyilvántartásban történő adatátvitel alapjául szolgáló bejelentőlapokat sem tárolja a jegyző, hanem azokat a körzetközponti jegyzőhöz továbbítja, majd innen haladéktalanul a Központi Hivatalhoz kerülnek a jelentőlapok. Az *Avtv.* célhozkööttsége elvével is ellentétes lenne, ha a polgármesteri hivatalban tulajdoni lapokat, szerződéseket, illetve ezek másolati példányait a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásba történő bejelentkezés kapcsán tárolnának, illetve ilyen adatokat kezelnék, ezért a biztos felhívta a jegyző figyelmét a követendő eljárásra. (981/A/2005)

A bűnügyi nyilvántartás vonatkozásában a beadványok egy része a daktiloszópiái és fényképnnyilvántartás adatkezelését érintette. Egy állampolgár abban a kérdésben kért tájékoztatást, hogy korábban felvett ujj- és tenyérynnyomata törlése érdekében mit kell tennie, miután az ellene folytatott büntetőeljárást megszüntette a nyomozó hatóság. A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény irányadó rendelkezéseinek ismertetése mellett a biztos hangsúlyozta, hogy a nyomozás, illetve a büntetőeljárás megszüntetése esetén az ujj- és tenyérynnyomatok törlése „automatikusan” megtörténik, és nem igényli az érintett külön kérelmének benyújtását. (36/K/2005)

Egy panaszos – feltételezve, hogy adatait jogellenesen kérdezték le a bűnügyi nyilvántartás gépi prioráló rendszeréből, illetőleg bűnügyi adatai jogosulatlanul kerültek harmadik személy birtokába – az iránt érdeklődött, hogy miként bizonyíthatja igazát és kaphat elégtételt. A polgár kérelméhez csatoltan eljuttatta a Központi Hivatal Hatósági és Felügyeleti Főosztálya által az adattovábbítási nyilvántartás alapján kiállított tájékoztatást, mely a kérdéses időszak adatlekérdezéseit tartalmazta a nyilvántartás gépi prioráló rendszeréből. Válaszlevelében a biztos kitért arra, hogy a hatósági szervek a bűnügyi nyilvántartásból átvett adatokat – az *Avtv.* célhozkööttsége elvének megfelelően – csak törvényben meghatározott feladataik ellátásához használhatják fel, az adatokat további szerveknek, személyeknek nem továbbíthatják. Amennyiben e szervek valamelyike a bűnügyi nyilvántartásból igényelt adatokat nem törvényes célra használta fel, vagy jogosulatlan harmadik személy számára megismerhetővé tette, a jogsértés megvalósulhatott. (1866/A/2005)

A közlekedési nyilvántartásból történő adatszolgáltatás eseteit is megvizsgálta a biztos egy nagy érdeklődésre számot tartó ügy kapcsán. A beadványozó egyebek mellett arról kért tájékoztatást, hogy az autóvásárló az adásvételi szerződés megkötése előtt a közúti közlekedési nyilvántartás adatai alapján kaphat-e hivatalos tájékoztatást a gépjármű tehermentességéről.

A nyilvántartás adatai alapján kiállított okmányok közhitelesnek tekintendők. Ez azt jelenti, hogy az okmányokban feltüntetett adatok megegyeznek az állami nyilvántartásban szereplő adatokkal, és azokat az ellenkező bizonyításáig valósnak kell elfogadni. A járműokmányokban a tulajdonjog korlátozására vonatkozó adat, utalás a jelenlegi szabályok szerint nem szerepel, így erről a nyilvántartásból való adatigénnyelssel szerezhető információ. A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (továbbiakban: Kknyt.) 23. §-a lehetővé teszi a forgalmazási korlátozásra vonatkozó adatokról való adatszolgáltatás teljesítését is, mely esetben szintén jog vagy jogos érdek meglétét, vagyis a felhasználás célját és jogalapját kell igazolni. A kérelem teljesítését meg kell tagadni, ha a kérelmező az adat felhasználásának célját illetőleg jogalapját nem vagy nem megfelelően igazolta (Kknyt. 22. §). Azzal kapcsolatban, hogy valamely jog vagy jogos érdek fennállása hogyan igazolható, a jogszabályok nem adnak iránymutatást. A hivatalvezető válaszában ezzel kapcsolatban csupán arra utalt, hogy esetenként nagyon nehéz meghatározni a jog, jogos érdek mibenlétét. A Központi Hivatal által kialakított gyakorlat szerint az adatszolgáltatás teljesíthető az adott jármű adásvételi szerződésének bemutatásával, nem teljesíthető viszont pusztán a vételi szándékra való hivatkozással. A vizsgálat során a biztos megállapította, hogy ugyan a jármű tulajdonjogát érintő forgalmazási korlátozásra (elidegenítési, terhelési tilalom, vételi jog) vonatkozó adatok a járműnyilvántartásban szerepelnek, az adatok korántsem tekinthetők minden esetben teljesnek és naprakésznek. Ennek oka nem a Hivatal mulasztása, hanem egyrészt az, hogy az érintettek sok esetben nem jelentik be a nyilvántartásba a korlátozás keletkezését vagy megszűnését, másrészt a nyilvántartás nem is tartalmaz adatot minden fennálló korlátozásról bejelentési kötelezettség hiányában, illetve mert a jármű tulajdonjogát érintően jogok és kötelezettségek a nyilvántartáson kívül is keletkeznek (pl. zálogjog, mellyel kapcsolatos adatokat közjegyző tart nyilván). (443/A/2005)

Rendőrség

A 2005-ben a rendőrség adatkezelését kifogásoló panaszok száma nem volt kiemelkedően magas vagy alacsony az egyéb panaszokhoz képest, számuk együtt növekedett a biztoshoz intézett „egyéb” panaszok mennyiségével.

Amint általában az előző években, úgy a panaszok vizsgálatának többsége ebben az évben is a rendőrség jogszerű eljárását állapította meg, azonban egyes panasztípusok számának növekedése mindenképpen figyelemreméltó. Az egyik legmeghatározóbb területet természetesen továbbra is a rendőri igazoltatást kifogásoló beadványok alkotják, ezek esetében azonban a rendőrség szinte minden esetben jogszerűen járt el, és adatvédelmi szempontból a leírt esetek nem voltak kifogásolhatóak.

A másik jellegzetes ügycsoport esetében már nehezebb állást foglalni, ezekben ugyanis azt kifogásolták – meglehetősen nagy számban – hogy a nyomozások során a rendőrség gyakran kifejezett kérés ellenére sem rendeli el a zárt adatkezelést, illetve az eljárásokban kezelt személyes adatok gyakran jutnak illetéktelen személyek tudomására, amelyről a panaszosok esetenként fenyegető telefonok és levelek útján értesülnek. Ilyen esetekben a biztosi megkeresésre a nyomozó hatóság minden esetben azt a választ adta, hogy amennyiben az érintett kéri, úgy ők elrendelik a zárt adatkezelést, illetve, hogy a személyes adatok egészen biztos, hogy nem tőlük kerültek illetéktelen személyek birtokába. Tekintettel arra, hogy a biztos nyomozati jogkörrel nem rendelkezik, a rendőrségi tájékoztatás tudomásul vételén túl ezekben az ügyekben más intézkedést nem lehetett tenni, azonban az esetek egy részében a nem kellőképpen körültekintő adatkezelés meglehetősen nyilvánvaló volt. (1133/A/2005, 1340/A/2005, 1384/A/2005, 1713/A/2005)

Habár konkrét vizsgálat nem indult, a rendőrség vezetésének kérésére a biztos az egyik budapesti kerületben konzultációt folytatott a rendőrségi gépjárművek műholdas megfigyelő rendszerrel történő ellátásának adatvédelmi vonatkozásairól.

Az év második felében az országos rendőrfőkapitánnyal közösen tekintette át a biztos a rendőrségi adatkezelések helyzetét és egyeztetették a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) módosításával kapcsolatos főbb kérdéseket.

És most következzenek néhány jelentősebb, érdekesebb ügy rövid ismertetése a 2005-ös évből:

Egy állampolgár azzal kapcsolatosan fogalmazott meg panaszt, hogy a rendőrség – dr. Gergényi Péter egy televíziós nyilatkozata szerint – minden demonstrációról, tüntetésről felvételeket készít, és azokat archiválja. Dr. Gergényi Péter említett nyilatkozatát követően a sajtó is komolyan foglalkozni kezdett a kérdéssel, tekintettel arra, hogy az Rtv. 42. § (2) bekezdése alapján „*ha az esemény helyszínén kép- és hangfelvételen rögzített cselekmény miatt büntető- vagy szabálysértési eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított hat hónap elteltével meg kell semmisíteni*”, ez pedig ellentmond a Gergényi úr által mondottaknak. Néhány nappal később Garamvölgyi László, az Országos Rendőr-főkapitányság kommunikációs igazgatója már úgy nyilatkozott, hogy a rendőrség csak a törvény által engedélyezett hat hónapig tárolja ezeket a felvételeket, és csak kivételes esetekben van lehetőség arra, hogy ezt a hat hónapos határidőt meghosszabbítsák, amennyiben olyan történelmi dokumentációról van szó, melyet a levéltári törvény rögzít. Az ügy kapcsán a biztost is megkereste egy internetes újság, ahol újságírói kérdésre elmondta, hogy a rendezvényeken, megmozdulásokon készített felvételeknek semmiképpen nem lehet pusztán az a célja, hogy archiválják, azokon ki vesz részt. A rendőrségnek erre nincs joga. A felvételeket hat hónapig tárolhatják, de nem abból a célból, hogy megállapítsák, kik milyen tüntetésekre járnak. Hat hónap után is lehet felvételeket tárolni, de – a fentiekben említett kivételen túl – csak azt a felvételrészletet, amelyen bűncselekmény megtörténtét rögzítik: ezt az eljárást befejezéséig lehet őrizni. Viszont az anyagnak olyan jellegű szétvágását és archiválását nem teheti meg a rendőrség, amelynek az a célja, hogy a jól felismerhető személyekről készült felvételeket később összevessék más tüntetéseken készült felvételekkel, illetve az azon részt vevő személyekkel. Erre nem ad lehetőséget a rendőrségi törvény. (588/A/2005)

Az osztrák állam által fizetett roma kárpótlással, illetve az ebben az ügyben Magyarországon indult nyomozásokkal kapcsolatosan indított vizsgálat során a biztos levélben kereste meg dr. Csányi Sándort, az OTP Bank Rt. elnökét, mivel az eljárás során a rendőrség az OTP Bank Rt.-t kereste meg adatok szolgáltatása iránt, és felmerült annak a gyanúja, hogy a rendőrség túl általános, „*készletező*” jellegű adatgyűjtést végzett. Az OTP Bank Rt. azonban jelen esetben csak olyan megkeresések esetében tett eleget a vonatkozó törvényi előírásokon alapuló adatszolgáltatási kötelezettségének, amelyek egyértelműen tartalmazták annak az ügyfélnek vagy bankszámlának a megjelölését, akiről vagy amelyről a hatóság a banktitok kiadását kérte. Több esetben, amikor a nyomozó hatósági megkeresés nem tett eleget a

banktitok kiadására vonatkozó törvényi előírásoknak és a megkeresés túl „általános” volt, a bank a válaszadást elutasította. A biztos már korábbi állásfoglalásaiban is többször felhívta a nyomozó hatóságok és személyes adatok kiadása céljából megkeresett adatkezelők figyelmét, hogy a túl általános jelleggel megfogalmazott, gyakorlatilag „készletező jellegű” adatkérésre és adatgyűjtésre irányuló megkeresések nem felelnek meg sem a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) követelményeinek, sem pedig az Avtv. rendelkezéseinek, és ezért jogszerűen nem is teljesíthetők. (719/A/2005)

Egy internetes fórumon elkövetett becsületsértési ügyben az eljáró rendőrkapitányság az internetszolgáltatóktól kérte előfizetői adatok kiadását, a biztos azonban megállapította, hogy ilyen esetekben a szolgáltatók nem adhatják ki jogszerűen az előfizetői adatokat, hiszen az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 157. § (5) bekezdés c) pontja értelmében az elektronikus hírközlési szolgáltató – így tehát az internetszolgáltatók is – az előfizetői adatokat csak közvadás bűncselekmények üldözése céljából szolgáltathatnak az arra hatáskörrel rendelkező nemzetbiztonsági szerveknek, nyomozó hatóságoknak, az ügyészeknek, valamint a bíróságnak. (803/K/2005)

A rendőri eljárás jogszerűségét állapította meg a biztos a májusi „gyalogosellenőrző” akció kapcsán, amikor is a rendőrség videofelvételtet kívánt készíteni a szabálytalanul közlekedő gyalogosokról, abból a célból, hogy azokat a későbbi eljárás során bizonyítékként fel lehessen használni. Az Rtv. alapján ugyanis a rendőrség a rendőri intézkedéssel összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról kép- és hangfelvételt készíthet és az elkészített kép- és hangfelvételeket, illetőleg az abban szereplő személyes adatokat az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt kezdeményezett eljárás során felhasználhatja. Amennyiben azonban a rögzített felvételek alapján büntető- vagy szabálysértési eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított hat hónap elteltével meg kell semmisíteni. (881/A/2005)

2005 augusztusában a biztos egyik munkatársát igazoltatták mindenféle tájékoztatás vagy felvilágosítás adása nélkül a Ferihegyi repülőtér 2B terminálján. Az ügy kivizsgálása kapcsán kiderült, hogy a rendőrség „terrorcselekmény elkövetésének megelőzése” miatt igazoltatott ilyen módon állampolgárokat. A biztos ezt rendkívül aggályosnak tartotta, hiszen ezzel az indokkal gyakorlatilag bárkinek, bárhol rögzítheti a rendőrség a személyes adatait, hiszen terrorcselekmény bárhol

történhet. Állásfoglalásában a biztos kifejtette továbbá, hogy véleménye szerint a terrorellenes intézkedéseknek ez a módja nem kifejezetten hatékonyan szolgálja a megelőzést, illetve az esetleges felderítést, hiszen az összes potenciális veszélyeztetett helyen levő személy adatainak rögzítése nem csak alkotmányos szempontból megengedhetetlen, de természetesen kivitelezhetetlen is, a begyűjtött hatalmas adatmennyiség pedig átláthatatlan és kezelhetetlen lenne. Amennyiben viszont ötlet- és alkalmyszerűen végez a rendőrség ilyen adatrögzítéseket, úgy annak gyakorlatilag semmi értelme. (1195/A/2005)

Jogszerűnek találta ugyanakkor a biztos a rendőrségnek azt a gyakorlatát, amely szerint közúti ellenőrzés keretében, véletlenszerűen kiválasztott autósokat igazoltatnak, a megfelelő tájékoztatás megadása mellett. Az Rtv. alapján ugyanis a rendőrség – az e törvényben meghatározott feladatainak ellátása céljából – igazoltathatja azt a személyt, akinek személyazonosságát meg kell állapítani, annak okát azonban az igazoltattal – néhány kivételtől eltekintve – közölni kell. Ennek az indoknak nem kell semmilyen különös eseményhez vagy kampányhoz kapcsolódnia, a rendőr a közrend és közlekedésbiztonság általános fenntartása céljából is igazoltathat „találomra” kiválasztott személyeket tetszőleges időpontokban. Tekintettel arra, hogy a gépjárművezetők, illetve bármilyen más személy által is számtalan olyan szabálysértés vagy bűncselekmény követhető el, amelyeknek szinte egyetlen felderítési lehetősége a véletlenszerű igazoltatás, ezért a biztos nem látta szükségszerűnek e kérdéskör felülvizsgálatát. Amennyiben az igazoltatást a rendőrség az Rtv.-ben foglalt rendelkezéseknek megfelelően végzi, úgy az adatvédelmi szempontból nem kifogásolható. (1956/A/2005)

Határőrség

A határőrség tevékenységét kifogásoló, viszonylag kevés panasz nagy része szintén az igazoltatással volt kapcsolatos. Egy állampolgár például azt sérelmezte, hogy a Határőrség két járőre egy igazoltatást követően – látszólag ok nélkül, parancsnoki utasításra – rögzítette a személyes adatait. A határőr rendészeti feladatainak ellátására – így az igazoltatásra – az Rtv. szabályai irányadók, az Rtv. szerint pedig az igazoltatás során a személyes adatok rögzítése akkor jogszerű, ha annak törvényben vagy rendeletben meghatározott oka fennáll. Ilyen esetekben a rendőrséghez hasonlóan a határőrség is két évig tárolhatja az igazoltatás során rögzített adatokat, azonban jogellenes bármilyen olyan parancsnoki utasítás, amely alapján a határőröknek minden igazoltatott adatait rögzítenie kell. (368/A/2005)

2005 őszén előzetes ellenőrzés keretei között vizsgálta a biztos a „Határőrség idegenrendészeti ügymenet-támogató rendszert” (HIDRA). A Határőrség Országos Parancsnokságán folytatott előzetes ellenőrzés a – rendszer kialakításban részt vevő, felügyeletében és üzemeltetésében feladatokat ellátó – vezetők és munkatársak szóbeli tájékoztatói, a kérdésekre kapott válaszok, valamint a korábban a biztos rendelkezésére bocsátott dokumentáció alapján történt. Az ellenőrzés során a biztos és munkatársai részletes tájékoztatást kaptak a rendszer legfontosabb funkcióiról, különösen azokról, amelyek személyes adatok felhasználásával működnek. A rendelkezésre bocsátott, illetve a személyes konzultáción beszerzett információk alapján a biztos megállapította hogy a „Határőrség idegenrendészeti ügymenet-támogató rendszer” a vonatkozó adatvédelmi és egyéb törvényi előírásoknak megfelel. Működtetése tehát – miután a konzultáción sikerült tisztázni a korábban megküldött munkaanyag alapján felmerült problémákat – adatvédelmi szempontból elfogadható.

Vám- és Pénzügyőrség

Miként arra a rendőrségről szóló fejezetben utaltunk, viszonylag magas az igazoltatással kapcsolatos panaszok száma. Az ilyen panaszok többsége – elsősorban az érintett szerv nagysága miatt – a Rendőrséggel volt kapcsolatos, 2005-ben azonban a Vám- és Pénzügyőrség igazoltatási gyakorlata, és a mögötte álló jogszabályi háttér került előtérbe. A Vám- és Pénzügyőrségről szóló 2004. évi XIX. törvény 38. § (2) és (3) bekezdései alapján a Vám- és Pénzügyőrség két évig kezelheti azon személyek adatait, akiket eljárásuk során igazoltattak, vagy csomagjaikat átvizsgálták, még abban az esetben is, ha semmi kifogásolnivalót, illetve törvénybe ütközőt nem találtak az intézkedés során. Ez eltér a Rendőrség – illetve az ugyancsak az Rtv. alapján eljáró Határőrség – gyakorlatától: míg e két szerv az igazoltatást csak célhoz kötötten végezheti, és az igazoltatást követően adatkezelésnek is csak törvényben meghatározott esetben van helye, a Vám- és Pénzügyőrség minden igazoltatást követően adatkezelést végez.

Az adatvédelmi biztos aránytalannak tartotta a három szerv adatkezelésében megjelenő, indokolatlan különbséget, ezért felkérte a pénzügyminisztert, hogy kezdeményezze a vonatkozó jogszabály módosítását. Miután a pénzügyminiszter nem értett egyet ezzel az állásponttal a biztos az igazságügyminiszterhez fordult.

Egy másik ügyben a biztos a vámaazonosító számmal kapcsolatos adatkezelést vizsgálta. Egy panaszos kifogásolta, hogy vállalkozói tevékenységének megszűnése ellenére a Vám- és Pénzügyőrség továbbra is kezelte adatait, és azt egy vizsgálat során fel is használta. Az adatkezelés a vonatkozó törvényi rendelkezések alapján jogszerű volt, a vámaazonosító szám kiadásához használt adatlapon azonban több olyan adat is szerepelt, amelyek kezelésére a Vám- és Pénzügyőrségnek nincs törvényi felhatalmazása. A biztos állásfoglalása nyomán a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoka intézkedett az adatlap módosításáról. (1809/A/2004)

Állami adóhatóság

Az állami adóhatóság eljárását kifogásoló panaszok száma csökkent. Erre az évre inkább a jogi szabályozás változása nyomta rá a bélyegét, ugyanis az adótörvények szokásos évenkénti változásán túl jelentősen átalakult az adózással kapcsolatos adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszer. Bevezetésre került az egyéni adó- és járulékrendszer, az adózók havi adatszolgáltatási kötelezettsége, a feketemunka visszaszorítása céljából tárgult az adóhatóság (továbbá az építési hatóság, a munkaügyi ellenőrzés szerve) által kezelhető adatok köre, továbbá új adónemet vezettek be (luxusadó). Mindez az adatkezelés és a vonatkozó szabályok változásával járt. A jogszabály-módosítások tervezeteit áttekintve a biztos jelezte fenntartásait, észrevételeit, melyeket részben figyelembe vett az előterjesztő.

Interneten elterjedt a hír, miszerint az adóazonosító jel alapján egy bizonyos algoritmussal kiszámolható a születési dátum. Ez a tény kissé meglepte az embereket és valamiféle veszélyt éreztek emögött, ugyanis sokan továbbították az adatvédelmi biztosnak a számításhoz használt excel-file-t, vizsgálatot kérve. Mindenki tájékoztatást kapott arról, hogy az adóazonosító jel képzési szabályait a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény tartalmazza, és az azonosító kódok képzési szabályai adatvédelmi problémát nem vetnek fel. Az állásfoglalás a Melléletekben olvasható.

Az adóhatóságot érintő ügyek egy része az adóhatóság ellenőrzési tevékenységével kapcsolatos. A biztos egyes kérdésekben állapított meg helytelen adóhatósági gyakorlatot az adókötelezettség jogszerű ellenőrzése esetén azonban a biztoshoz való fordulás nem jelent segítséget.

Egy panasz szerint a Ferihegyi repülőtéren működő, tranzitterületen található üzlet az adómentes értékesítések adóellenőrzése miatt nyil-

vántartásában rögzíti a beszállókártya alapján az utas végső úticélját, továbbá lemásolja az Európai Közösségen kívüli illetőségű vásárló útlevelét és átszállás esetén a repülőjegyet. Az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény alapján adómentes az Európai Közösség területén vásárolt és az utas által a poggyászában a Közösség területén kívülre kivitt termék. A Közösségen kívüli illetőséget a beszállókártya számának dokumentálásával és a repülőjegy másolatával kell igazolni, mivel az adó-visszatérítési jog gyakorlásának feltétele, hogy a külföldi utas igazolja az e rendelet szerinti külföldi utas jogállás fennállását. Ezekből a szabályokból azonban nem következik az útlevelemásolatok kezelésére való felhatalmazás. Az APEH által adott tájékoztatás szerint a lakóhely megjelölésére a vevő nyilatkozata szolgál, és az értékesítést végző adóalanynak a vevő nyilatkozatát kell igazolásul az ellenőrzés számára megőrizni. Tehát azon feltétel teljesítését, hogy a vevő az Európai Unió tagállamaiban állandó lakóhellyel nem rendelkezik – egyéb minden szempontból elfogadható lehetőség nem lévén – az értékesítést végző adóalany a vevő által adott nyilatkozattal igazolja. (289/A/2005)

Néhány esetben arról kellett a biztosnak állást foglalnia, hogyan ítélandó meg, ha az adóhatóságnál dolgozó köztisztviselő a munkavégzése közben a feladatkörébe nem tartozó adatokat kért le az adónyilvántartásból. Ez főként egyes közéleti személyek adatainak megtekintését jelentette.

A titoktartási kötelezettség megsértésének a titok alapos ok nélküli, illetéktelen személy részére való hozzáférhetővé tétele, felhasználása, illetve közzététele minősül. Az adótitok sérelme általában a személyes adatok védelméhez fűződő jog sérelmét is jelenti. Egy jogszerűtlen adatkezelési művelet esetén vizsgálni kell a titokvédelmi és az adatvédelmi szabályok érvényesülését is. Előfordulhat, hogy az adótitok sérelme nem állapítható meg, ugyanakkor az adatkezelés az adatvédelmi követelményeknek nem felel meg. A célhoz kötöttség elve értelmében az adóhatósági dolgozók csak annyiszor és olyan mértékben férhetnek hozzá az adózók adataihoz, amennyire ez a munkavégzésükhöz szükséges. Például egy adózó bevallásának feldolgozása, adatbázisba való felvétele nem jogosítja fel az e feladatot végző dolgozót arra, hogy ezután ezen bevallás adataihoz bármikor, indokolás nélkül hozzáférjen arra hivatkozással, hogy a bevallás adatait már úgyis megismerte. Az a tény, hogy bizonyos közéleti személyeknek járó juttatások a nyilvánosság által megismerhetők, illetve azokat a sajtó közzétette, nem jelent felhatalmazást arra, hogy adózási adataihoz bárki meghatározott cél nélkül (pl. adóbevallás feldolgozása,

adóellenőrzés) hozzáférjen (a bevallás adattartalma egyébként is szélesebb a nyilvános adatoknál). Az APEH-nek kötelessége a kezelt adatvagyon védelme, az adatfeldolgozás és az adatszolgáltatás folyamatának információbiztonsági és célhoz kötöttség szempontjából való ellenőrzése. (401/A/2005)

A biztos vizsgálatot folytatott amiatt, hogy az elektronikus bevallás és adatszolgáltatás lebonyolításához szükséges regisztráció során az APEH elkéri a magánszemélyként kapott adóazonosító számot akkor is, ha a cég képviselője a cége nevében kívánja az elektronikus szolgáltatást igénybe venni.

A panaszos szerint az adóazonosító jel a magánszemélyek saját adóügyeivel kapcsolatosan használandó, a vállalati adóügyekkel kapcsolatos ügyintézésben pedig a cég adószáma alapján kell az azonosítást végezni. Az APEH szerint a rendszerbe való belépés során a képviselőnek a saját adóazonosító jelét kell használnia. A belépést követően a szolgáltatást igénybe vevő nemcsak saját adóbevallását, hanem az általa képviselt adózók bevallását is el tudja küldeni. Az adóazonosító jelre az adóhatóságnak csupán a bejelentkezés során, a bejelentkező személy egyértelmű azonosíthatósága érdekében van szüksége. Jelentős nehézséget okozna a gyakorlatban, ha az adóhatóság nem végezhetné az azonosítást az adóazonosító jel alapján, mivel más azonosító szám kezelésére az APEH nem jogosult, és csupán természetes személyazonosító adatok használatával az elektronikus ügyintézés nem bonyolítható le. A biztos állásfoglalásában megállapította, hogy az adóazonosító jel használatának szabályait meghatározó törvény és az Avtv. szerint az adóazonosító jel személyes adat, melyet kezelni csak törvényben meghatározott szabályok szerint lehet, továbbá az állami adóhatóság az adóazonosító jelet az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott feladatkörében (adózók nyilvántartásba vétele, adatnyilvántartás, adatszolgáltatás) használja. A vonatkozó jogszabályi előírások egybevetésével kialakított eddigi jogértelmezés szerint az adóazonosító jel az adott magánszemély adóügyének intézésére, adatainak nyilvántartására használandó az adózó személyének egyértelmű beazonosítása érdekében. Új helyzetet teremtett azonban az elektronikus ügyintézés rendszerének kiépítése, melynek kapcsán lehetőség van az adókötelezettség elektronikus úton való teljesítésére is. A kormányzati portálon keresztül elérhető bevallási és adatszolgáltatási rendszerben az ügyfélkapu nyitásához szükséges regisztráció/ügyfél-azonosítás után egy adóhatósági regisztráció következik akkor, ha a magánszemély más adózó képviseletében jár el. Az APEH-nél történő elektronikus ügyintézés során a kialakított

technikai rendszerben az adóazonosító számot mindenképpen közölni kell tekintet nélkül arra, hogy a magánszemély saját vagy más adózó ügyében jár el, mert ez tulajdonképpen technikai azonosítóként használatos. A már működő rendszer keretei között technikai és informatikai szempontból nem valósítható meg, hogy a más nevében eljáró magánszemélyt az adóhatóság ne az adóazonosító jele alapján azonosítsa, és az adóhatóság más azonosító kód kezelésére nem is jogosult, ezért az adóazonosító jel ilyen felhasználását a biztos nem kifogásolta. (1787/A/2004)

A társadalombiztosítás szervei

A 2005-ös évben számos, a társadalombiztosítási szervek adatkezelését érintő beadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A beadványok száma az adatkezelő szervezetek nagyságához képest alacsonynak mondható. Hangsúlyozandó a vizsgált szervek részéről tapasztalt együttműködési késég is.

Országos Egészségbiztosítási Pénztár

A beadványok nyomán indított vizsgálatok során pozitív fejleményként értékelhetjük az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (továbbiakban: OEP) szakmai vezetői részéről megmutatkozó együttműködési készséget, ennek jeleként számos konzultáció történt az adatvédelmi elveknek megfelelő gyakorlat kialakítása érdekében

Egy adott ügyben a beadványozó az adatvédelmi biztos állásfoglalását kérte az Egészségügyi Minisztérium (továbbiakban: EüM) javaslatával kapcsolatban, mely szerint a vények hátoldalán reklámcélú hirdetést lehetne szerepeltetni. Az adatvédelmi biztos válaszában kifejtette, az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet egyértelműen felsorolja a vény, mint okirat kötelező és lehetséges elemeit. A rendelet nem ad lehetőséget hirdetések feltüntetésére. Ebből kifolyólag nem aggálymentes az EüM javaslata, a gyógyszert kiváltó személy emberi méltósága sérülhet a meggondolatlan vagy tapintatlan hirdetések miatt. Hozzátette azonban, hogy a kérdés elsősorban nem az adatvédelem, hanem más jogágak körébe tartozik. (794/K/2005)

Egy üzemi balesetet szenvedett biztosítottat kérdőívek kitöltésére kötelezte a Fővárosi és Pest Megyei Egészségbiztosítási Pénztár. A baleset és az abból következő megbetegedés pontos és tárgyilagos felmérése a Pénztár törvényi kötelezettsége, ebből a célból – a biztos állás-

pontja szerint – jogosan kérhet be az érintettől adatokat az eset részletes körülményeire tekintettel, amibe akár a háziorvos neve is beletartozhat, hiszen a baleset után a táppénzen tartás esetleges ellenőrzésekor a vizsgálat kiterjedhet a háziorvosra is. Ennek megfelelően adatvédelmi szempontból az FPEP eljárása nem minősül aggályosnak. (175/A/2005)

Mivel az egészségügyi járulékok beszedésére több éve az APEH jogosult, erre az eljárásra elsősorban az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény rendelkezései irányadók. Ugyanakkor a járulékfizetési kötelezettség ellenőrzése továbbra is az OEP kezében maradt, így az OEP-re mint közigazgatási szervre a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvényt, illetőleg háttérjogszabályként az Áe. szabályait kell alkalmazni. A kifejtettek alapján nem vet fel adatvédelmi aggályokat a OEP ellenőrök vizsgálati tevékenysége, melynek során az ellenőrzött személyek könyvelésébe betekintenek. (28/A/2005)

Az OEP főigazgató-helyettese személyes konzultációt kért az egyes személyazonosításra alkalmatlan ágazati (egészségügyi, szakmai) adatok körének meghatározására, gyűjtésére, feldolgozására vonatkozó részletes szabályokról szóló 76/2004. (VIII. 19.) ESZCSM rendelet módosítása kapcsán felmerült adatkezelési problémákkal kapcsolatban. A módosított rendelet tételes jelentési kötelezettséget ír elő az OEP számára, ennek alapján félévente kell továbbítani a taj-számot helyettesítő kapcsolati kódlistát, amely tartalmazza az adott személy állandó lakóhelye szerinti irányítószámot. Az adatvédelmi biztos megállapította, nem világos, hogy a címzettek között feltüntetett Egészségügyi Minisztériumnak milyen célból van szüksége ezekre az adatokra, másrészt a kapcsolati kód visszafejtésének lehetősége korlátozott mértékben ugyan, de fennáll. A konzultáció még nem zárult le. (1324/K/2005)

Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság

A társadalombiztosítási adatkezelés másik központi szerve az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság. Több panaszbeadvány is érkezett, melynek tárgya a nyugdíjbiztosítás szerveinek adatkezelése, jelentősebb adatvédelmi aggályt azonban egyikük sem keltett.

Egy ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság kifejezett kérése ellenére sem tájékoztatta korábbi munkaviszonyának adatairól.

A panaszos munkaviszonyára vonatkozó igazolás kiadását adatvédelmi okokra hivatkozva megtagadták, mivel a kérelemben feltüntetett lakcím nem egyezik a nyugdíjbiztosítónál nyilvántartott lakcímmel. Ennek oka, hogy a panaszos szabadságvesztés-büntetését tölti, így nem áll módjában a lakcímnnyilvántartásban szereplő lakcímét törölni a nyugdíjbiztosító nyilvántartásából. Az adatvédelmi biztos tájékoztatás végett megkereste a területileg illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóságot, hivatkozva az Avtv. 12. §-ának (1) bekezdésére, amelynek alapján az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad – egyéb információk mellett – az általa kezelt adatokról, valamint a társadalombiztosítás ellátására és a magánnyugdíjra jogosultokról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi XXX. törvény 43. § (4) bekezdésére, mely szerint a társadalombiztosítási nyilvántartásba az érintett betekinthez, illetve a róla nyilvántartott adatairól tájékoztatást kérhet. Megállapítást nyert, hogy a panaszos címe a büntetés-végrehajtási intézet, ezért az igazolást oda küldte a nyugdíjbiztosító. (1433/A/2005)

A magánnyugdíj- és egészségpénztárak

A társadalombiztosítás állami rendszerén kívül ehelyütt említést kell tenni a magánnyugdíj- és egészségbiztosító társaságokról is.

A Patika Önkéntes Kölcsönös Egészségpénztár állásfoglalást kért a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (továbbiakban: PSZÁF) felé kiadható adatok köréről. Az egészségpénztárt a PSZÁF felszólította a tagok és hozzátartozói által igénybevett gyógyszerári szolgáltatásokkal kapcsolatos adatok átadására. A PSZÁF egy ellenőrzés során megállapította, hogy a pénztári tagok többnyire elektronikus bizonylatot kértek, amelyből a szolgáltatás összege, és az igénybe vevő személye megállapítható, de a szolgáltatás tartalma nem. Ezáltal számos olyan termék és szolgáltatás is finanszírozásra került, amely nem felelt meg az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény előírásainak. A törvény felhatalmazza a PSZÁF-et, hogy ellenőrizze e rendelkezések megtartását. Mindezek alapján megállapítást nyert, hogy a PSZÁF adatkérése a törvényi felhatalmazás megléte miatt nem jogellenes. (1455/K/2005)

Egy panaszos beadványában kifogásolta az Aegon Nyugdíjpénztár azon gyakorlatát, hogy az ügyfélkártyán – célszerűségi okok miatt – feltüntetésre kerül az ügyfél adóazonosító jele és a taj-száma is. Az adatvédelmi biztos megállapítása szerint a kért adatok feltüntetése csak önkéntes és fakultatív alapon történhet, az érintetteket nyilat-

koztatni kell, hogy kívánják-e ezen azonosító adatoknak a kártyán való feltüntetését, egyúttal felhívta a Nyugdíjpénztár vezetőinek figyelmét adatkezelési gyakorlatuk megváltoztatására. (1252/A/2005)

Önkormányzatok

A korábbi évekhez viszonyítva ismét növekedett az önkormányzati adatkezeléseket érintő ügyek száma, valamint a vizsgált ügyek közötti aránya. Az Adatvédelmi Biztos Irodájában iktatott összes ügy mintegy 8 %-a érintette az önkormányzatok tevékenységét, ez az arány ez elmúlt évben „mindössze” 7 % volt. 2005-ben szám szerint 191 önkormányzatot érintő beadvány érkezett, ezek közül 127 ügyirat az adatvédelmet is érintette. Ezen ügyek közül panaszügy 83, konzultációs ügy 37, hivatalból indított vizsgálat 5, vegyes ügy 1 volt.

A vizsgált ügyek – a korábbi évekhez hasonlóan – az önkormányzatok működésének szinte valamennyi, adatkezeléssel is járó területét érintették. Egyes ügyekben ismét érezhető a helyi önkormányzatok tevékenységének, bizottságainak és igazgatási szerveinek a túlzott információéhsége, és az általuk kezelt személyes adatok széleskörű, illetve újszerű felhasználásának igénye (közvélemény-kutatás, adatgyűjtés, kapcsolatfelvétel a helyi választópolgárok közösségével, helyi politikai, illetve kampánytevékenység). Vagyis megfigyelhető, hogy hazánkban az országos politikában meghonosodni látszó, új kommunikációs eszközök és módszerek tükröződnek a helyi közéletben is. 2005-ben is volt példa arra, hogy a döntéshozók a településeken vezetett nyilvántartásoknak – a törvény által meg nem engedett – összekapcsolásával megismert információk segítségével akarták hatékonyabbá és „igazságosabbá” tenni eljárásukat, vagyis olyan személyes adatokat használtak fel az érintett állampolgárok ügyeiben, melyeknek megismerésére a döntés meghozatalára feljogosított személyek nem voltak jogosultak. A hivatalos iratok továbbításakor, postázásakor több ízben is előfordult, hogy a nem kellő körültekintés, netán a pénzügyi források elégtelen volta miatti takarékoskodás, az adminisztrációs költségek csökkentésének szükségessége esetenként rossz hatással volt az adatbiztonságot szavatoló – korábban már bevett – eljárásokra. A 2005-ös esztendő egyik kiemelkedő jelentőségű eseménye volt a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) november 1-jei hatálybalépése, amely új és részletesebb, az információs önrendelkezési jog érvényesülését jobban szolgáló, pontosabb eljárási, valamint egyértelmű és határozott adatkezelési szabályokat léptetett életbe a korábban hatályos államigazgatási eljárásról szóló törvényhez

(Áe.) képest. A panaszügyeken, illetve a jogszabályi háttér jelentős változásán túl azt is meg kell említeni, hogy 2005-ben is jelentős számban fordultak a biztoshoz konzultációs kérdéseikkel az önkormányzatok polgármesterei, tisztségviselői és adatkezeléssel is foglalkozó köztisztviselői.

A közügyek intézése során érzékelhetően erősödni kezd a civil kontroll és az állampolgárok érdeklődése a helyi közügyek, ezen belül is a közpénzek igazságos és törvényes elosztása és felhasználása iránt. Sok esetben látszólagos ellentét feszül a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez fűződő alapjog között, amelyet azonban a jogszabályok helyes értelmezése útján úgy lehet feloldani, hogy az érintett polgárok (például a segélyben részesülők) önrendelkezési joga nem sérül, ugyanakkor a közösség tagjai is meg tudhatják, hogy a képviselő-testület milyen formában és mekkora összegű közpénzt fordított a feladatai ellátására (például a szociális ellátások biztosítására). Újszerű és előremutató eset volt, amikor az Adatvédelmi Biztos Irodája munkatársának hathatós szakmai segítségével dolgozták ki 2005-ben az egyik budapesti kerület állattartási rendeletét és a hozzá kapcsolódó, az állatokba beültetett, a közterület-felügyelet által vezetett chipes azonosítók nyilvántartását.

Adatkezelés az önkormányzati hatósági eljárásokban

A különböző hatósági eljárások során hozott államigazgatási határozatok tartalmazzák az eljárásban érintett személyek nevét, természetes személyazonosító adatát, lakcímét. Egyes esetekben megállapítható, hogy a határozatról való értesítéssel az ügyfelek, illetve egyéb eljárási szereplők a szükségesnél tágabb körben ismerik meg az érintettek adatait, például tudomásukra jut az eljárás más résztvevőinek lakcíme, így sérül a célhoz kötött adatkezelés alapelvi követelménye.

Egy panaszos sérelmezte, hogy a birtokvédelmi ügyében hozott határozaton feltüntették és az ellenérdekű fél tudomására hozták személyes adatait. Az eljárási szabályok alapján egyértelmű, hogy az ügyfelek nevét és lakcímét jogszerűen tartalmazza a határozat, és azt a felek megismerhetik. Ez nem mondható el azonban a határozatban feltüntetett természetes személyazonosító adatokról (leánykori név, születési hely és időpont, anyja neve). Ezek használatát a személyazonosítás indokolhatja, azonban az eljáró szervnek nincs felhatalmazása arra, hogy ezeket az adatokat a határozatba foglalja, és harmadik személyekhez továbbítsa, amennyiben ez az eljárásban részt vevő

ügyfelek törvényben rögzített jogait nem csorbítja. Az ügyfél számára sérelmes lehet, ha az ellenérdekű fél számára ismertté válik valamennyi természetes személyazonosító adata. (1365/A/2005)

Évek óta ismétlődő kérdéskör az iratbetekintési jog gyakorlása, vagyis az eljárás iratanyagának megismerése. Az iratbetekintési jog személyes adatok kezelését (továbbítását) is jelenti. E korlátlanul tünő betekintési és másolatkészítési jog értelmezésénél azonban tekintettel kell lenni a szerzői jogi előírásokra, valamint az ügyféli jogállásra is.

A szomszédnak számottevő jogát, jogos érdekét érintheti egy közelben folyó építkezés. Az ügyféli jogok azonban nem terjednek ki az eljárás minden mozzanatára, iratára, e jogok gyakorlásának vannak törvényes korlátai is. A szerzői jogról szóló törvény szerint az építészeti tervek az e törvény hatálya alá tartozó szerzői művek, és ez a jellegük megmarad akkor is, ha államigazgatási ügy iratai között szerepelnek. A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű bármilyen felhasználására. A mű felhasználásának minősül a többszörözés is, és többszörözésnek tekintendő egy vagy több másolat készítése. A törvény a másolatkészítéssel szemben nem tiltja azt, hogy a tervet megtekintsék, és nincs akadálya annak, hogy az ügyfél szakértőt bízjon meg képviselőjével, aki az iratok tanulmányozása után az ügyfélnek az ügyvel kapcsolatos döntése meghozatalakor felvilágosítással tud szolgálni. Mindezek alapján a hatóságnak biztosítania kell az ügy valamennyi iratába való betekintést és a szerzői jogi védelem alá nem tartozó dokumentációról való másolatkészítést. Az új Ket. ugyanakkor rendelkezik arról is, hogy mely döntéseket kell a hatóságnak bárki számára hozzáférhetővé tennie. (135/A/2005)

Egy önkormányzati vezető állásfoglalást kért arról, hogy eljárási költséggel vagy adókedvezménnyel kapcsolatos ügyekben megkereshető-e adatszolgáltatás céljából a szociális hatáskört gyakorló szerv a tényállás tisztázása érdekében.

Jogszabály előírhatja a kedvezmény iránti kérelemben foglaltak teljesítésének kötelezően alkalmazandó feltételeit, szabályait. Ezek az előírások lehetővé teszik az eljáró hatóság számára szükséges jövedelmi, vagyoni és/vagy szociális adatok kezelését. A vonatkozó törvények vagy nem adnak felhatalmazást adattovábbításra, vagy csak meghatározott esetekben teszik lehetővé adatok átadását, továbbítását. Az adattovábbítás az Avtv. szerint azonban csak törvényi felhatalmazás vagy az érintett hozzájárulása esetén lehetséges, és ez a szabály

vonatkozik a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységei közti adatátadásra, -továbbításra is. A Ket. 36. §-ának (2) bekezdése szerint: „Az ügyfél-azonosításhoz szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell, és a személyes adatok tekintetében az adat továbbítását az adott ügy elbírálásához szükséges célból törvény lehetővé teszi vagy az ügyfél saját személyes adata tekintetében ezt kéri”. Ez a szabály kiküszöböli az Áe. értelmezésében meglévő eddigi problémát; egyértelművé teszi, hogy önmagában nem elegendő, ha a közigazgatási ügy eldöntése szempontjából releváns adat egy jogszabállyal rendszeresített, de eltérő ügytípushoz kapcsolódó nyilvántartásban szerepel. Ahhoz, hogy az adat egy másik típusú közigazgatási ügyben is felhasználható legyen, azaz adattovábbításra sor kerülhessen, további konjunktív feltételként a Ket. a szükséges jogalapot is megkívánja. Ez az adatkezelési jogalap pedig vagy az a törvény, amely „az adott ügy elbírálásához szükséges célból” lehetővé teszi az adatátvételt, vagy pedig az érintett ügyfél kifejezett kérelme. A Ket. indokolása is kiemeli, hogy ügyelni kell az adatkezelésre vonatkozó szabályok maradéktalan megtartására, ezért mondja ki a törvény: ha az ügyfél kéri, hogy az eljáró szerv valamelyik másik közigazgatási hatóságtól szerezz be az ügyfél által megjelölt adatra vonatkozó igazolást, a kérelemnek ez a része az adatkezeléshez, illetőleg adattovábbításhoz való hozzájárulásnak minősül. (736/K/2005)

A gyermekek és a személyes adatok védelmével kapcsolatos kérdésekre várt választ egy gyermekvédelmi közalapítvány képviselője. Az indítványozó gyakorlati problémaként vetette fel, hogy a jogalkalmazók számára nem világos, a „Gyermekeink Védelmében” című adatlaprendszer (az úgynevezett „macis” adatalapok) a gyermekvédelmi nyilvántartás részének minősülnek-e, illetve a gyermekvédelmi szakszolgálatok munkatársai jogosultak-e a védőnőtől vagy más egészségügyi szolgáltatóktól a gyermek egészségügyi adatait megkérni.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 2/A. § (1) bekezdése szerint a gyermekjóléti alapellátás – kivéve a gyermekek napközbeni ellátása – és a gyermekvédelmi szakellátás során a gyermekek élethelyzetének feltárására, sorsának megtervezésére és végigkísérésére a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.)

Korm. rendelet alapján létrejövő „*Gyermekeink Védelmében*” elnevezésű adatlaprendszer (a továbbiakban: gyermekvédelmi nyilvántartás) szolgál.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) hatályos rendelkezései szerint a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Ehhez nyújt segítséget a gyermekjóléti szolgáltatás. A gyermek egészségügyi adatainak a gyermekjóléti szolgáltatás során több helyen lehet szerepe (például a gyermek gondozási helyének meghatározása, a hatósági intézkedéssel védelemben vett gyermekekről készült jegyzői nyilvántartás vezetése). A gyermek egészségügyi adataihoz több forrásból juthat hozzá a gyermekjóléti szolgálat, például a gyermek szülőjétől vagy törvényes képviselőjétől vagy a gyermekvédelmi jelzőrendszerben részt vevő szervezetektől, személyektől. A törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos. 2003. január 1-jétől ezen intézmények és személyek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, vagy hatósági eljárást kezdeményezni. Jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet. A jelzőrendszerben együttműködő szervek, személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A gyermekjóléti alap- és szakellátást nyújtó intézmények a Gyvt. 135. § (2) bekezdésének a-f) pontja alapján az e törvényben meghatározott ellátások, intézkedések nyújtása, megtétele és a jogok érvényesülése érdekében jogosultak a gyermek egészségügyi adatait kezelni. A gyermekvédelmi ügyekben az adatkezelésre való törvényi felhatalmazás korlátait nem az alacsonyabb szintű jogszabályok (esetleg ellentmondó) rendelkezései jelentik, hanem kizárólag a törvényi felhatalmazásban szereplő célok jelölik ki. Ez alapján egyértelmű, hogy az egészségügyi intézmények gyermekjóléti szolgálatok felé megnyilvánuló adatszolgáltatási kötelezettsége nem abszolút, hanem mindig célhoz kötött. Az adatszolgáltatás formáját és mértékét tehát – a gyermek érdekeire tekintettel – mindig a felmerülő eset körülményeihez kell igazítani. Az adatvédelmi biztos ezért mindent megtesz annak érdekében, hogy – a jogalkotó szándékainak megfelelően – a gyermekvédelmi jelzőrendszer a gyakorlatban is működjön, és megalapozatlan félelmek az adatok jogszerű közlését ne akadályozzák. (1674/K/2005)

Az egyik budapesti kerület gyámhivatalának vezetője kért állásfoglalást arról, hogy a gyámhivatali eljárás során, szülő-gyermek közötti kapcsolattartási ügyben, ügyféli minőségben az egyik szülő megismerheti-e a másik szülőről készült elmeorvosi szakvélemény tartalmát. Az ügy megoldását segítette, hogy a Ket. az Áe.-hez képest sokkal cizeláltabb, az adatvédelem követelményeit inkább érvényre juttató rendelkezéseket vezetett be a magyar jogrendszerbe.

A biztos álláspontja szerint a különleges adatok indokolatlan vagy jogellenes kezelése fokozza a polgárok kiszolgáltatottságát, ezért az adatvédelmi biztos gyakorlata következetesen kiáll a pszichiátriai betegek jogai mellett. Kiemelten kezeli önrendelkezéshez való jogukat, csak abban az esetben engedi meg ennek korlátozását (azt is csak törvényes keretek között), ha erre érdekében ténylegesen szükség van. Hangsúlyozza ezen adatok szenzitív jellegét és megismerésük lehetőségének szűk körét is. Esetjogából következően csak akkor lehet jogszerűen ilyen adatok birtokába jutni, ha az adatkezeléshez az adatalany személyesen (vagy helyette képviselője, ha az alany beszámítási képessége korlátozott) hozzájárult, vagy ha azt törvény kifejezetten elrendeli. Az adatkezelés folyamán pedig hangsúlyozottan érvényesülnie kell a bizalmas kezelés, valamint az adatkezelés célhoz kötöttsége elveinek. Az adatkezelő helyesen járt el, amikor az ügy lényegét közvetlenül nem érintő, a hatósági határozat rendelkező, illetve indokolást tartalmazó részében nem érintett orvosi szakvéleménybe való betekintést az ellenérdekű félnek nem engedélyezte. Döntését a hatályos adatvédelmi szabályokon kívül a közigazgatási hatósági eljárást szabályozó törvény konkrét rendelkezései is alátámasztják. (476/K/2005)

Egy köztisztviselő a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletnek az átmeneti nevelésbe vételt elrendelő határozatról értesítendő szervezet meghatározó rendelkezésével kapcsolatban fejtette ki álláspontját és kért választ.

Az Áe. – akkor még hatályos – 45. §-ának (4) bekezdése, illetve a 2005. november 1-jétől hatályos új törvény (a Ket. 78. §-a) is akként rendelkezik, hogy a „határozatot” kell megküldeni a külön jogszabályban meghatározott szervezetnek. A „határozat” elvileg a teljes határozatot jelenti, azonban adott esetben az említett szervezetnek nem kell tudniuk a határozat alapjául szolgáló valamennyi körülményről, csak arról, ami rájuk tartozik. A rendelet – az adatvédelmi biztos álláspont-

ja szerint – ezt a szempontot érvényesíti, amikor nem a határozat megküldéséről, hanem csak „*értésítésről*” szól. A jogszabály szerint az átmeneti nevelésbe vételről értesíteni kell a rendszeres gyermekvédelmi támogatást, a családi pótlékot és az árvaellátást folyósító szervezet. Ennek oka az, hogy mind a rendszeres gyermekvédelmi támogatás, mind a családi pótlék, mind pedig az árvaellátás mindig azt a személyt illeti meg (illetve annak kezéhez kell folyósítani), aki éppen a gyermek törvényes képviselőjének minősül. Ez a szabály természetesen nem azt jelenti, hogy minden esetben minden szervezet értesíteni kell, hanem csak azt, hogy amennyiben a gyermekre tekintettel valamilyen ellátást folyósítanak, akkor ezen ellátást folyósító szervezet kell értesíteni. (416/A/2005)

Anyakönyvi ügyek

Az adatvédelmi biztoshoz fordult egy anya, aki azért tett panaszt, mert a gyermekét elismerő férfi felesége megtudta a panaszos személyes adatait, és azóta zaklatásnak van kitéve.

Teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény szerint jegyzőkönyvbe kell venni, vagy közjegyzői okiratba kell foglalni. Az elismerésről felvett jegyzőkönyvet, illetve közjegyzői okiratot az apaság tényének a születési anyakönyvbe történő bejegyzése végett az illetékes anyakönyvvezetőhöz kell megküldeni. Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet szerint az ilyen eljárásokban keletkezett iratok csak az érintett és a törvényben meghatározott szervek számára tekinthetők meg, illetve továbbíthatók. Tehát az apasági nyilatkozat nem nyilvános, és az adatkezelők jogszerűen nem szolgáltathatnak harmadik személynek, jelen esetben az apa feleségének az elismerő nyilatkozatra vagy a gyermekre vonatkozó adatot. (109/A/2005)

Egy állampolgár sérelmezte, hogy az elveszett iratai pótlásakor az újonnan kiállított igazolványain az elhunyt férje második utónevét is feltüntették az okmányirodában, holott a házassági anyakönyvi kivonatukon és az ez alapján kiállított korábbi igazolványában csak a férje egyik neve szerepelt az érintett nevében „*né*” toldással.

A vizsgált esetben a már elhunyt férjet a születési alapirat és az ennek alapján teljesített születési anyakönyvi bejegyzés alapján két utónévvel anyakönyvezték. Megállapítást nyert, hogy a házasságkötésüknel

eljáró anyakönyvvezető tévedett, a kiállított házassági anyakönyvi kivonat tévesen tartalmazza a férj nevét, melyről az indítványozó helytálló tájékoztatást kapott az ügyben eljáró anyakönyvi hivataltól. Névváltoztatásra a vonatkozó törvényerejű rendelet alapján nincs lehetőség. Az adatvédelmi biztoshoz több, hasonló tartalmú beadvány érkezett már, ezért egy hivatalból indított vizsgálat során felvette a kapcsolatot a Belügyminisztérium illetékes vezetőivel a helyzet orvoslása érdekében. Méltánytalannak tartotta ugyanis, hogy a hivatalok tévedésének korrigálása az érintett állampolgárokra hárul, amely egyaránt időt és költséget vesz igénybe. Ilyen és hasonló esetekben nem csupán az önkormányzat hatáskörébe tartozó okmányok cseréjét kell elintézni, hanem a mindennapi életvitelhez kapcsolódóan az adatok helyesbítését is kezdeményezni kell, egyebek mellett a banknál, biztosítónál, különböző számlákat kiállító társaságoknál. Egyelőre még nem sikerült megnyugtató – és mindenre kiterjedő – megoldást találni, a vizsgálat még folyamatban van. (840/A/2005)

Helyi adóhatóság

A helyi adók megfizetéséhez kapcsolódó adatkezelések miatt érkezik a legtöbb panasz az önkormányzati ügyek csoportján belül, habár a biztos többször felhívta a figyelmet arra, hogy a helyi adózási kötelezettségek megállapítása, ellenőrzése céljából kezelendő adatok fajtáját és körét jogszabálynak kell meghatározni.

Az önkormányzati adóhatóság kezelésében lévő, az adózással összefüggő adatok személyes adatok, melyek egyben az adótitok fogalmkörébe tartoznak, és amelyek tekintetében titoktartási kötelezettség áll fenn. A jegyzőnek, mint önkormányzati adóhatóságnak nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy konkrét személyekre vonatkozó adózási információkat a polgármester vagy a képviselő-testület, illetve a lakosság tudomására hozzon.

A polgármesteri feladatok ellátásához, a képviselő-testület tevékenységéhez (pl. költségvetés tervezése, előkészítése, rendeletalkotás) elegendő név nélküli összesített adatok, elemzések továbbítása. Sem az önkormányzat helyi adók vonatkozásában fennálló adó-megállapítási joga, sem az egyéb önkormányzati feladat- és hatáskörök nem teszik szükségessé egy meghatározott személy adózási adatainak továbbítását, nyilvánosságra hozását. Az adóhatóságnak hivatalból kell észlelnie, ha valaki nem teljesíti adózási kötelezettségét, és ilyen esetben adóhatósági jogkörét kell gyakorolnia, amely azonban nem jelentheti az adótitok jogosulatlan továbbítását, nyilvánosságra hozását. Amennyiben adózási adatok – jogellenesen – mások tudomására

jutnak, akkor ezen harmadik személyek sem jogosultak arra, hogy az adatokat továbbítsák, nyilvánosságra hozzák, mert ezzel ők is megsértik a titoktartási kötelezettséget és az adatvédelmi szabályokat. (1773/A/2005)

Egy panaszos az önkormányzat helyi iparüzési adóval kapcsolatos eljárását kifogásolta, mivel a helyi adóhatóság a bevallás mellékleteként kéri az alvállalkozók listáját, az alvállalkozókkal kötött összes tárgyévi szerződést, a megbízókkal, ügyfelekkel kötött szerződéseket. Ezek hiányában nem fogadja el a bevallást, továbbá érvénytelennek tekinti azon megbízási szerződéseket, melyekben nem jelölik meg az alvállalkozót. A biztos megkeresésére a jegyző egy pénzügyminisztériumi állásfoglalásra, valamint arra hivatkozott, hogy az adózók bevallásaikban többször nem a törvényben meghatározott csökkentő tényezőket vallják be.

A helyi iparüzési adó alanyai egyéni vállalkozók és egyéb, különféle szervezeti formában működő vállalkozások, cégek lehetnek. Amennyiben az adatok cégekre mint jogi személyekre vonatkoznak, a kérdés megítélése nem tartozik az adatvédelem körébe. Az egyéni vállalkozók adatai – bár az egyén gazdasági tevékenységéhez fűződnek – természetes személyhez kapcsolhatók, tehát személyes adatoknak minősülnek. A helyi iparüzési adóra vonatkozó szabályok alapján az adó alapja csökkenthető a közvetített szolgáltatások, vagyis az alvállalkozói teljesítések értékével, tehát ezen adat ismerete szükséges az adó megállapításához. Az adott helyi adóhatóság az adóbevallásnyomtatványon elő is írta az alvállalkozói teljesítmények értékének bevallását, azonban kiegészítő lapon kéri a vállalkozók nevét, címét, a kifizetett összeget tartalmazó kimutatást, valamint az alvállalkozói, fővállalkozói szerződések csatolását. A teljesítményértéken kívül egyéb alvállalkozói adat bevallása azonban nem vezethető le a vonatkozó jogszabályokból. Tehát az önkormányzati adóhatóság úgy kéri az alvállalkozók nevének, címének a bevallás során való megadását, hogy ezt jogszabály nem írja elő, sőt az alvállalkozói és a megbízási szerződések bevalláshoz való csatolását is igényli (a panaszos szerint a bevallás benyújtásának feltételül szabta, illetve mulasztási bírságot szabott ki). A szerződések azonban olyan magántitkot, üzleti titkot, bizalmas információkat is tartalmazhatnak, melyeknek ismerete nem szükséges az adó összegének megállapításához és bevallásához, sőt az adókötelezettség ellenőrzéséhez sem. Az adatok ilyen széles körének megadása nem kérhető a bevallási kötelezettség teljesítése során, és az iratok, illetve azok adattartalma nem tartható nyilván az adóhatóság által valamennyi adózóra vonatkozóan, mert ez készletező adat-

gyűjtésnek minősül, és alkalmas lehet arra, hogy a település valamennyi vállalkozójának kapcsolatrendszerét feltérképezze. Az adóhatóságnak természetesen joga van arra, hogy adóellenőrzést végezzen, és ennek során szüksége van meghatározott alvállalkozói, szerződéses adatok ismeretére. Ezen adatokat azonban nem előzetesen, a bevallás benyújtásakor kell az adóhatóság rendelkezésére bocsátani, hanem az ellenőrzési eljárás során, és azon adózókat érintően, akik az ellenőrzés alanyai. (962/A/2005)

Egy önkormányzati adóhatósági ügyben kellett jogellenes adatkezelési gyakorlata miatt felszólítani az egyik község jegyzőjét, mivel a súlyadót, valamint annak hátralékát nyílt csekken egy tájékoztató szöveggel összetűzve küldte ki az érintett adózóknak.

A kiadott állásfoglalás szerint adatvédelmi szempontból aggályos az olyan gyakorlat, mely során a kézbesítést végző személy a kézbesítéshez nélkülözhetetlen adatokon túl hozzáférhet az érintettel kapcsolatba hozható egyéb adathoz, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetéshez. Az adatkezelő köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, és neki kell megtennie azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Az adatokat különösen védeni kell a jogosulatlan hozzáférés ellen. (1402/A/2005)

Egy hasonló esetben egy állampolgár azt panaszolta, hogy a helyi önkormányzat a súlyadót kirovó határozatát minden alkalommal boríték nélkül, egyszerűen a levélszekrénybe bedobva kézbesíti, mivel megfogalmazása szerint „*a borítékon spórolnak*”. (470/A/2005)

Egy másik önkormányzati adóhatósági ügyben az érintett adózótól nyomtatványon kérték a számlavezető bankjára és a folyószámla számára vonatkozó személyes adatait.

Az adóztatásra vonatkozó adatkezelési eljárások kötelező adatkezelésnek tekintendők, ezért az erre vonatkozó adatkezelést törvényben vagy önkormányzati rendeletben kell és lehet szabályozni. A helyi adózással kapcsolatos főbb szabályokat az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.), és a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (továbbiakban: Hatv.), valamint a helyi adók nyilvántartásáról szóló 13/1991. (V. 21.) PM rendelet tartalmazza, továbbá önkormányzatok is alkotnak a helyi adókról rendeletet, mely a maga-

sabb szintű jogszabályokkal nem lehet ellentétes. Ilyen jogszabályalkotásra, a helyi adóval kapcsolatos eljárási kérdésekben a Hatv. 6. § e) pontja és 43. § (3) bekezdése kifejezetten fel is hatalmazza az önkormányzatokat. Az idézett megjelölt jogszabályok nem tartalmazznak olyan rendelkezést, mely a bankszámlaszám és a bank nevének megadását írják elő. Még az adatkezelő által hivatkozott pénzügyminisztériumi szoftverhasználati előírás sem teremt törvényes jogalapot személyes adatok kezelésére. A célhoz kötöttség elve alapján az adózatási feladatok ellátásához nem szükséges az adózók bankszámlaszámának és bankja nevének közlésére vonatkozó kötelezettség előírása. A végrehajtási szakban történő felhasználás mint adatkezelési cél megjelölése abból indul ki, hogy az adózó nem fog eleget tenni adófizetési kötelezettségének (készletező adatgyűjtés). Az esetleges túlfizetések visszatérítésének formájáról pedig az adózó saját maga dönt. (772/A/2005)

Az okmányirodákban kezelt személyes adatokat érintő vizsgálatok

Az okmányirodák működésének egyik fő jellemzője, hogy a központi nyilvántartások vezetéséhez kapcsolódóan többféle és nagy tömegű adatkezelést végeznek. A tömeges adatkezeléseknél különösen fontos az adatminőség, vagyis a pontosság, időszerűség, teljes körűség, valamint az adatbiztonság szavatolása; az érintettek jogainak védelme érdekében az adatkezelések naplózása, az adattovábbítási nyilvántartás pontos vezetése, megőrzése.

Egy indítványozó panaszt tett, mert egy Veszprém megyei város önkormányzatának okmányirodája személyes adatokat továbbított harmadik személyhez a panaszos élettársáról. A vizsgálat az adatok törlésére, selejtezésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések ütközését tárta fel, ezért a biztos a jogalkotóhoz fordult.

A helyi önkormányzatok iratkezelési mintaszabályzatáról szóló 38/1998. (IX. 4.) BM rendelet mellékletének H. pontjában [*a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartása (H.2.) adatszolgáltatási nyilvántartás (493); adatszolgáltatással kapcsolatos ügyek (beadványok, kérelmek, megkeresések, átiratok, adatszolgáltatási bizonylatok) (494)*] meghatározott két éves iratmegőrzési időtartam ellentétes az Avtv. 12. §-ában előírt minimálisan öt éves megőrzési kötelezettséggel, ezért a biztos kérte a belügyminisztert, hogy módosítsa a rendeletét úgy, hogy az megfeleljen a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény és az adatvédelmi törvény szabályainak. (239/A/2005)

A személyi azonosítóról és a lakcímről szóló hatósági igazolványt az illetékes körzetközponti jegyző állítja ki és kézbesíti az ügyfél részére. Egy állampolgár arról kért felvilágosítást, hogy jogszerű-e a kiállított lakcímkártya levélszekrény útján való kézbesítése.

A lakcímbjelentés kötelezettségének teljesítése során, a lakcímbjelentő lap benyújtásakor az állampolgár kérheti, hogy a kiállított lakcímigazolványt személyesen vehesse át a hatóságtól. Jogszabály a hatóság számára nem teszi kötelezővé a lakcímigazolvány ajánlott küldeményként történő postára adását. Tény, hogy jelentős jogi érdek fűződik ahhoz, hogy az igazolvány postai kézbesítése esetén is megfelelően regisztrálva legyen annak átvétele, emellett adatvédelmi szempontból az adatok biztonsága és az esetleges jogosulatlan hozzáférés megakadályozása érdekében is – minden esetben – az ajánlott, tértivevényes kézbesítés indokolt. A jelenleg hatályos jogi szabályozás a hatóság számára nem teszi kötelezővé a lakcímigazolvány könyvelt vagy ajánlott küldeményként történő postára adását, s tekintettel a könyvelt küldeményként történő továbbítás költségeire, sok okmányirodában nem is élnek ezzel a lehetőséggel. A Ket. sem változtat a lakcímigazolvány határozati megítélésén, azonban postai úton történő kézbesítés esetén a döntést hivatalos iratként kell feladni és kézbesíteni. A biztos megkeresésére a BM Központi Hivatal vezetője kifejtette, hogy a lakcímigazolványok kézbesítési gyakorlatán változtatni kell, és a Hivatal tájékoztatni fogja az okmányirodákat minderről. (656/K/2005)

Egy önkormányzati tisztviselő arra a kérdésre várt választ, hogy törvényesen járt-e el az okmányiroda, amikor a közlekedési igazgatás gépjármű átírási iratait ellenőrzés céljából átadta egy másik okmányiroda munkatársának, aki azokat megbízás alapján ellenőrzési célból a helyszínről elvitte.

Mivel a munkáltatói jogokat a jegyző gyakorolja, így a munkavégzés ellenőrzése céljából is végezhet adatkezelést. A panaszolt esetben azonban a jegyző nem személyesen és nem szervezeten belüli személyeken keresztül végzett ellenőrzést, hanem egy külső szakértőt bízott meg ezzel. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény a belső pénzügyi ellenőrzés vonatkozásában rendelkezik arról, hogy a képviselő-testület döntése alapján a belső ellenőrzést elláthatja az önkormányzattal szerződéses jogviszonyban álló személy vagy szervezet. A vizsgált esetben azonban nem pénzügyi, hanem szakmai-vezetői ellenőrzésről volt szó, melynek során a belső ellenőrzésre vo-

natkozó szabályok nem, csupán az általános munkaügyi, adatkezelési, titoktartási szabályok alkalmazandók. A fentiek alapján nem jogszerű az ellenőrzési feladatok külső személy részére való delegálása, ezért az erről kötött megállapodás nem teremt megfelelő jogalapot az adatkezeléshez. Az ügyiratok vizsgálatára törvényességi felügyeleti ellenőrzés keretén belül lett volna lehetőség. A biztos a Fővárosi Közigazgatási Hivatal vezetőjével egyetértve megállapította, hogy az érintett önkormányzatok akkor jártak volna el jogszerűen, ha belső ellenőrzési munka keretében, illetve a közigazgatási hivataltól kért törvényességi felügyeleti ellenőrzés keretében oldják meg az ügyiratok vizsgálatát. Az ellenőrzési feladatok külső személyre való delegálása nem törvényes gyakorlat. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (805/A/2005)

Az adatvédelmi felelős az önkormányzatoknál

Egy konzultációs beadványra adott válaszában a biztos kifejtette, hogy az Avtv. kötelező jelleggel írja elő a legjelentősebb adatkezelők számára az adatvédelmi felelősök kinevezését. Ez az általános jellegű kötelezettség nem érinti az Nytv. alapján a megyei közigazgatási hivataloknál és a BM Központi Hivatalnál fennálló kinevezési kötelezettséget, de nem kizárt, hogy ezek az adatvédelmi felelősök egyúttal a belső adatvédelmi felelősi teendőket is elvégezzék.

Bár adatvédelmi szempontból ideális lenne, ha minden polgármesteri hivatal saját belső adatvédelmi felelőssel rendelkezne, a törvényi szabályozásból nem vezethető le, hogy minden olyan hivatalban, ahol gépi prioritással adatokat kérdezhetnek le az egységes országos nyilvántartásból, külön belső adatvédelmi felelőst kellene kinevezni. A jogvédelem, jogérvényesítés elősegítése és az adatbiztonság biztosítása érdekében elegendő, ha azok az önkormányzatok, melyek okmányirodát nem működtetnek, adatkezelésük ellenőrzését külső megbízottal látják el, aki a felmerülő munkamennyiségre és a hivatalok anyagi teherbírására tekintettel több hivatal belső adatvédelmi felelősi feladatait is elláthatja. A feladatok elvégezhetőek oly módon is, hogy az okmányirodát működtető körzetközponti jegyzők mellett dolgozó belső adatvédelmi felelősök illetékességi területükön segítik a jegyzőket az esetlegesen adódó nyilvántartási, adatkezelési problémák megoldásában. A belső adatvédelmi felelős megbízási szerződés keretében is elláthatja feladatát, nem szükséges, hogy az adatkezelővel munkaviszonyban álljon. Az adatvédelmi felelősi tisztség mellett az adott szervezetben más munkakört is betölthet. Az országos nyilvántartás felépítéséből, a szerveihez delegált feladatok megosztásából is

az következik, hogy az okmányirodai szinten (mint legalsóbb szervezeti szinten) szükséges belső adatvédelmi felelőst kinevezni. A hatályos szabályozás szerint a felsőfokú vagy azzal egyenértékű szakképesítést igazoló bizonyítvány megléte szükséges a munkakör betöltéséhez. Indokolt és méltányolható esetben megengedhető, hogy a megfelelő végzettség megszerzéséig, a pályázó szakmai gyakorlatára is tekintettel akár türelmi időt biztosítsanak az alkalmazottnak, annak érdekében, hogy az adatvédelmi felelősi tisztség betöltött legyen. (1495/K/2005)

A helyi önkormányzat képviselő-testülete és szervei, valamint a polgármester adatkezelésének vizsgálatai

Egyre többször kéri a biztos állásfoglalását arról, hogy a helyi önkormányzati képviselő, illetve a polgármester milyen személyes adatokhoz, információkhoz juthat hozzá jogszerűen a feladatai ellátása során. Az adatvédelmi biztos már számos alkalommal kifejtette: a polgármester, illetve a képviselő-testület nem kezelheti a hivatal köztisztviselőinek, az önkormányzat által fenntartott intézmények közalkalmazottainak adatait, csak akkor, ha erre törvény felhatalmazást ad (például a testület által kinevezett intézményvezetők esetében). Az általában felhozott indokok (költségvetés tervezése) nem is teszik szükségessé a személyes adatok kezelését.

Egy kelet-magyarországi város jegyzője és polgármestere kért állásfoglalást az önkormányzati költségvetésből folyósított szociális, illetve gyermekvédelmi ellátásokra vonatkozó adatok nyilvánosságáról.

A biztos kifejtette, hogy azok a nem természetes személyre vonatkozó adatok, melyek az Avtv. alapján közérdekű adatnak minősülnek, nyilvánosságra hozhatók, de a nyilvánosságra hozott adatok még csak közvetve sem függhetnek össze az érintett ügyfelekkel. A közpénzek felhasználásának a helyi közösség általi ellenőrzésére, figyelemmel kísérésére kizárólag a támogatások jogosultjaival kapcsolatban nem levő, statisztikai adatok szolgálhatnak. Ilyen közzétehető és teendő adat többek között például az adott költségvetési évben az egyes támogatásfajtákra fordított pénz összege, a támogatásban részesülő személyek, családok száma, valamint az egy-egy támogatási fajta hozzájutásának feltételei és a kifizetett támogatások átlaga. Az állásfoglalás érvényre juttatásával elkerülhető a támogatásra szoruló embertársaink magánszférájába való indokolatlan beavatkozás, és biztosítható a két információs alapjog együttes érvényesülése és összhangja. (1234/K/2005, 1327/K/2005)

Az egyik dunántúli város lakója beadvánnyal fordult a biztoshoz, melyben állásfoglalását kérte arról, hogy jogszerűen járt-e el a város polgármestere és képviselőtestülete, amikor a lakosságnak szétküldött kérdőív névvel és lakcímmel való megválaszolása esetén ajándéktárgyak sorsolásán vehettek rész az érintettek.

Tekintettel arra, hogy a személyes adatok körére vonatkozó kérdések feltételével egyidejűleg a kérdőív szerkesztője egyértelmű tájékoztatást adott az adatszolgáltatás önkéntes jellegéről, ezért önmagában a kérdőív kérdései nem voltak adatvédelmi szempontból aggályosnak, hiszen az Avtv. alapján az adatkezelő az érintett hozzájárulásával kezelte az adatokat. Az önkéntes adatszolgáltatásra tekintettel szintén nem lehet jogellenes az olyan eljárás, hogy valaki az önkéntes hozzájárulása alapján megadja az adatait, s így ajándéksorsoláson vehet részt. Viszont kifogásolható volt, hogy az érintettek nem kaptak megfelelő tájékoztatást, hogy a felvett személyes adatoknak (név, lakcím és a válaszok, illetve vélemények) mi lesz a további sorsa az ajándéksorsolást követően. Mivel az Avtv. alapján a személyes adatot kizárólag meghatározott célból lehet kezelni, ezért az önkormányzatnak mint adatkezelőnek tájékoztatást kellett volna adni erre a kérdésre vonatkozóan is, valamint az érintetteknek az adatkezeléssel kapcsolatos jogairól, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy esetlegesen kik ismerhetik meg, és mikor törlik az adatokat. Vagyis adatvédelmi szempontból a létrejövő adatbázis további sorsa nem volt tisztázott, mivel erről nem tájékoztatták a sorsoláson is részt venni kívánó érintetteket. (303/A/2005)

A rendszerváltoztatást megelőző időszakban végzett ügynöki tevékenységre vonatkozó önkormányzati képviselőktől kért nyilatkozat ügyében is állásfoglalás született.

Az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről szóló 1994. évi XXIII. törvény 2. §-a alapján a törvény hatálya nem terjed ki az önkormányzati képviselőkre és a fentiek értelmében az önkormányzat rendeletben sem kötelezhetné a képviselő-testület tagjait arra, hogy a múltban folytatott esetleges állambiztonsági tevékenységükről nyilatkozzanak, mivel a vonatkozó törvény erre nem ad felhatalmazást. Természetesen az önkéntes nyilatkozatnak az információs önrendelkezési jog alapján nincs akadálya. Mindezeket túl azonban az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III.

törvény 5. §-ának kutatásra vonatkozó szabályai szerint nem kell anonimizálni azokat az adatokat, amelyek a közszereplő hivatásos alkalmazott, a közszereplő operatív kapcsolat és a közszereplő hálózati személyek azonosításához szükségesek. A nem anonimizált adatokat bárki nyilvánosságra hozhatja. Közszereplő a hivatkozott törvény értelmezésében az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította. (268/K/2005)

Bíróságok

A bíróságokkal kapcsolatos ügyek körében kiemelt figyelmet érdemel, hogy az adatvédelmi biztos két ízben is konzultációt kezdeményezett az igazságügy-miniszterrel, mert az állampolgári indítványra folytatott vizsgálatok a jogi szabályozás hiányosságaira világítottak rá. Az egyik ügy a fizetési meghagyás végrehajtásához szükséges adatszolgáltatást érinti, melyben a beadványozó – a kártérítési követelés jogosultja – arra hívta fel az adatvédelmi biztos figyelmét, hogy bizonyos személyes adatok hiányában a jogerőre emelkedett fizetési meghagyás végrehajtása nem lehetséges. Az ügyben jogszabály-módosítást kezdeményezett a biztos.

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 93., 94. és 314. §-ai értelmében a fizetési meghagyás kibocsátását kérelmező jogosult köteles a kérelmét az erre rendszeresített formanyomtatványon előterjeszteni. Az űrlapon elegendő az adós személyes adatai közül a nevét és lakcímét feltüntetni; ezek birtokában az eljáró bíróság az irányadó törvényes feltételek teljesülése esetén a fizetési meghagyást kibocsátja. A Pp.-ben leírt adatkörhöz képest a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 11. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtást kérő közölni köteles a végrehajtási kérelem előterjesztésekor az adós nevét (cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat, de legalább a születési idejét vagy az anyja nevét.

Szintén a Vht. 47. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, bankszámla, betét, értékpapír, érdekelttség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése értelmében a végrehajtó az (1) be-

kezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adóra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket. A jogalkotó szándéka a fent idézett 47. § esetében a biztos álláspontja szerint egyértelmű: a legtöbbször hosszas pereskedést követő bírósági eljárást követően a törvény a végrehajtót olyan helyzetbe kívánja hozni, hogy a jogerős – így végrehajtható – bírósági döntés rendelkezéseinek a keretei közt az ítélet (fizetési meghagyás) végrehajtható legyen, az illető azonosító adatai, vagy végrehajtás alá vonható ingóságai, ingatlanjai, követelei pontos ismeretének a hiánya ne vezethessen a végrehajtás elmaradásához.

Bár az idézett 47. § kifejezetten nem tér ki az adós születési helyére vagy anyja nevére, azaz a szövegszintű értelmezés alapján a végrehajtó ezen adatokat nem jogosult beszerezni, azonban ez az értelmezés a jogalkotó szándékával ellentétes. Ebben ez esetben ugyanis egy jogilag értelmezhetetlen helyzet áll elő: a bíróság által kibocsátott fizetési meghagyás úgy tartalmaz kötelezést, hogy az adós személye nem azonosítható. (213/A/2005)

Az igazságügy-miniszter válaszában elmondta, hogy a fizetési meghagyásos eljárás során az adós személyének beazonosításához nincsenek olyan szigorú rendelkezések, mint a peres eljárások során, itt elegendő a név és a cím feltüntetése. Valóban van „minőségi különbség” egy, a felek részvételével, és személyazonosságuk ellenőrzése mellett lefolytatott per, és a jogosult egyoldalú előadása alapján lefolytatott fizetési meghagyásos eljárás eredményeként megszülető bírósági határozat között. Ez utóbbinak nem feltétlenül képezi részét az adós személyazonosításra alkalmas adatainak megállapítása, amely végső soron a végrehajthatóság akadályát is jelentheti. A Vht. 52. § a) pontja alapján ugyanis a már megindított végrehajtást az adós beazonosíthatatlansága esetén nem lehet lefolytatni, a 11. § (3) bekezdése szerint ilyen kérelem alapján nem rendelhető el végrehajtás.

Az igazságügy-miniszter a jogi probléma megoldására több javaslatot kínált. Az adatvédelmi biztos támogatta a módosító javaslatok között a fizetési meghagyás kibocsátásának személyazonosító adatok szolgáltatásához kötését, valamint azt, ha a kérelmezőnek nem áll rendelkezésére személyazonosító adat, azt helyette az eljáró hatóság szerezze be. A miniszter elmondta, hogy a Pp. és a végrehajtási jogszabályok összhangjának megteremtése érdekében a szaktárca a jogszabályok soron következő módosítását az adatvédelmi biztos által felvetett problémára figyelemmel végzi.

Az elmúlt időszakban is számos beadvány érkezett az iratmegismerési jog gyakorlását érintően. A panaszosok azt sérelmezik, hogy az

eljárásban részt vevő személy az iratbetekintési jog gyakorlásával, illetve a tárgyaláson tett tanúvallomás következtében hozzáfér mások személyes adataihoz.

Egy beadványozó aggodalmát fejezte ki egy polgári peres, tanúkenti meghallgatásával kapcsolatosan. A biztos a panaszost a hatályos jogszabályi háttérrel tájékoztatta, mely szerint a Pp. 173. § (1) bekezdése szerint „a kihallgatás kezdetén a tanútól meg kell kérdezni a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, foglalkozását, valamint azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, s hogy ennek folytán vagy más okból nem elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult”. A bírósági tárgyaláson a tanúnak nincs lehetősége annak megakadályozására, hogy a szóban elhangzó, fentebb felsorolt adatai a tárgyalóteremben tartózkodó többi személy tudomására jusson. Továbbá a polgári peres eljárás szabályai a felek számára biztosítják, hogy a per iratait a per bármely szakaszában megtekinthessék, és azokról maguknak másolatokat, kivonatokat készítsenek. (1110/A/2005, 1098/A/2005)

Előfordulhat azonban, hogy a tanúságtétel konfliktust teremt a tanú és az eljárásban részes felek között, vagy esetleg a felek között feszülő érdekellentét miatt a tanú személyazonosságának a zárt kezelése válna indokolttá. A Pp. – szemben a büntetőeljárásról, valamint az ez év november 1-jén hatályba lépett, a közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló törvénnyel szemben – nem ismeri a zárt adatkezelés intézményét. Ennek az a következménye, hogy a polgári peres ügyben eljáró bíró az adott ügyben nem köteles a tanú azon kérésének eleget tenni, mely szerint adatai zárt kezelését kéri. Az erre irányuló kérés teljesítése tulajdonképpen a bírón múlik, noha a bíróság által idézett tanú személyes közrehatása nélkül is érdekellentétbe kerülhet az eljárás alperesével vagy felperesével. A tanú fenyegetése, tisztességtelen befolyásolása megnehezíti vagy kizárja a jogvita pártatlan elbírálását, ezért az eljárás nem kívánt külső befolyásolásának lehetősége csökkenthető, illetve elkerülhető, ha a tanú személyes adatai nem hangoznak el a tárgyaláson, nem szerepelnek a jegyzőkönyvben, hanem a bíróság zártan kezeli azokat. A másik körülmény, hogy a bírói kar a polgári peres eljárás során a tanúk zárt adatkezelésére irányuló kérését egyes esetekben teljesíti, míg más esetekben nem. A polgári eljárásban részt vevő tanúk adatainak zárt kezelésével kapcsolatosan az adatvédelmi biztos az igazságügy-miniszterhez fordult jogszabály-módosító javaslattal, mely-

ben megfontolásra javasolta a Pp. szabályainak – a Be.-hez és a Ket.-hez hasonló – módosítását, illetve kiegészítését a tanú adatainak zárt kezelésére vonatkozó rendelkezésekkel. (1320/A/2005)

Végezetül érdemes felhívni arra az állampolgárok figyelmét, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 57. § (1) bekezdése az illetékfizetési kötelezettség alól kivett eljárások közé sorolja a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával összefüggésben indított pereket. A tárgyi illetékmentesség a bírósági eljárás minden szakaszára, így a jogorvoslati eljárásokra is kiterjed.

Szektorális adatkezelések

Egészségügy

Az egészségügyi adatkezelések kiemelt fontosságúak, mind az ügyek számát, mind az érintettek körét, valamint az egyes betegek sorának alakulásában betöltött szerepét tekintve. Az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatok – amelyek nem ritkán összefonódnak egyéb jellegű vagy fajtájú szenzitív adatokkal is, például a drogbetegek vagy az AIDS-ben szenvedő páciensek esetében – az ember intim szférájába tartozó információkat hordoznak, ezért az Adatvédelmi Biztos Irodája kiemelt figyelmet szentel ennek a területnek.

A 2005. év általános és pozitív tapasztalata, hogy a kórházak, egészségügyi intézmények vezetői és munkatársai részéről érezhető és nyomon követhető a tudatos és építő jellegű együttműködési szándék, akár írásban, akár telefonon fordulnak hozzánk. Így az év során az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai számos konzultációs célú felkérésnek tettek eleget, többek között írásban véleményezték a Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ adatkezeléssel összefüggő főigazgatói utasítását és a kapcsolódó adattáblázatot (694/K/2005), civil szervezetek által benyújtandó Phare Access 2003 Makro pályázatok adatvédelmi kérdéseit (720/K/2005, 722/K/2005), részt vettek több egészségügyi tárgyú kerekasztal-megbeszélésen, vitán, bizottsági ülésen.

Ugyanakkor sajnálatos módon erősödő negatív tendencia, hogy az egészségpolitika irányításáért felelős minisztérium egyre több esetben próbálja „kikerülni” vagy ignorálni az adatvédelmi biztos észrevételeit. Így fordulhatott elő, hogy például a nemi betegeket érintő vizsgálat során az egymás utáni megkeresésekre az Egészségügyi Minisztérium egyszerűen nem reagált, vagy az IBR tárgyában folytatott szóbeli és

írásbeli konzultációkon egymásnak ellentmondó tartalmú válaszokat adott. Hasonlóan szomorú jelenség, hogy az alkotmányos jogok „*őreinek*” számító országgyűlési biztosok eltérő szakmai véleményüket – előzetes egyeztetés nélkül – „*karszalag ügyben*” is a nyilvánosság előtt (értendő ezalatt elsősorban a megzavart adatkezelő) ütköztették. Az egészségügyi ellátóknál alkalmazott betegazonosító rendszer működését szabályozó norma tartalmának módosítását az adatvédelmi biztos továbbra is határozottan ellenzi, hiszen az megfelel a hatályos adatvédelmi előírásoknak, ugyanakkor a kívánt gyakorlati célt, vagyis a betegazonosítás biztonságosabbá tételét is megfelelő módon szolgálja.

Az ügyek részletesebb elemzése után megállapítható, hogy ebben az évben is szép számmal érkeztek „*klasszikusnak*” mondható állampolgári panaszok:

A háziorvosi praxisok jogutódlásához kötődő betegnyilvántartások átadásának-átvételének problémaköréhez kapcsolódóan több panasz érkezett. A tapasztalatok szerint főleg kisebb településeken, elszámolási viták miatt próbálja a nyilvántartás adatait a régi háziorvos „*viszszatartani*”. A tipikusnak mondható panaszok száma miatt 2005. január 17-én nyilvánosságra hozott állásfoglalásában az adatvédelmi biztos leszögezte, hogy a háziorvosi ellátás mindenkorai szolgáltatója jogosult a betegek egészségügyi dokumentációjának kezelésére, a „*jogelőd*” háziorvos nem teremthet olyan helyzetet, hogy a betegnyilvántartások visszatartásával a praxis „*kiüresedjék*” és a háziorvosi ellátás ellehetetlenüljön. (31/A/2005, 33/A/2005)

Szintén a jogutód intézmény felelősségét veti fel az „*elhagyott*” intézmények sorsa. Egy vidéki tanár küldött be képeket egy romos elmeszociális otthonról, ahol az egykori gondozottak ápolási naplóit a szél fújdogálja. A megkeresett polgármester arról tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy ideiglenes intézkedéséként haladéktalanul elrendelte az iratok összeszedését és elszállítását. (1563/A/2005)

Számos kérdés érkezett egészségügyi adatok kiadását kérő rendőrségi megkeresésekkel összefüggésben. (738/K/2005, 979/K/2005) Egy ilyen ügyben született állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (837/K/2005)

A panaszok nagy része az egészségügyi adatok jogellenes továbbításával volt összefüggésben, volt azonban olyan ügy is, amelyben az érintett nem megfelelő tájékoztatása vezetett jogsérelemhez.

Egy szövevényes ügyben egy asszony börtönbüntetésének megkezdésekor terhességi teszt elvégzését kérte, a városi kórház laborja nega-

tív eredményt jelzett vissza, de az asszonyt a büntetés-végrehajtási intézet csak szóban értesítette erről. Három hónap múlva egy kötelező szűrésen derült fény az asszony előrehaladott állapotú terhességére, és állítólag az egészségügyi dokumentációban névelírás is történt. Az adatvédelmi biztos felhívta a bv. intézetek országos parancsnokának figyelmét arra, hogy a fogvatartott betegek lehetőleg minden esetben (és ne csak külön kérelemre) kapják kézhez orvosi leleteiket, így többek között az esetleges adminisztrációs tévedések is jobban megelőzhetőek. (1028/A/2005)

A biztos természetesen nemcsak panaszügyek kapcsán, hanem konzultációs kérdésekre válaszolva is többször értelmezte az egészségügyi adatok kezelésére vonatkozó jogszabályokat.

A Magyar Vöröskeresztről szóló törvény alapján a Vöröskereszt alaptevékenysége körében szervezi az önkéntes véradók részvételét a véradásban, emellett részt vesz a vérellátás rendszerének fejlesztésében, ehhez azonban szüksége lenne a véradók elérhetőségének adataira. Adatvédelmi szempontból nincs akadálya annak, hogy a véradók személyes és különleges adatait jogszerűen kezelő Országos Vérellátó Szolgálat a Magyar Vöröskereszttel mint a véradást törvényi felhatalmazás alapján szervező társadalmi szervezettel egy adatfeldolgozásra vonatkozó megbízási szerződést kössön, és ezt követően a kért személyes adatokat (véradó neve, lakcíme, telefonszáma, e-mail címe, véradásainak száma) adatfeldolgozás céljára átadja. (427/K/2005)

A kábítószer-használat és -függőség témájával ebben az évben az Adatvédelmi Biztos Irodája nem panaszok, hanem szakmai konzultációk formájában találkozott:

Az Országos Addiktológiai Intézet (továbbiakban: OAI) szakmai koordinációs tevékenységet lát el az addiktológiai betegeket ellátó egészségügyi intézmények körében. Nemzeti és uniós statisztikai adatgyűjtési kötelezettségének eleget téve az intézet kidolgozott egy modellértékű szakmai programot annak érdekében, hogy olyan adatregisztrációs és Továbbítási rendszer jöjjön létre, amely támogatja az egészségügyi szolgáltatókat a jelentési rendszerek működtetésében. A nagy forgalmú addiktológiai szolgáltatóknál működtetett betegnyilvántartó szoftver egy addiktológiai modullal kerül bővítésre, a kis forgalmú addiktológiai szolgáltatók pedig az Interneten keresztül lépnek be az OAI rendszerébe, és ott töltik ki közvetlenül a kérdőívet. Az intézet nyilvántartásában az esetazonosítás és -megkülönböztetés generált kód segítségével történik. Az OAI felé továbbított

adatok nem tartalmaznak személyazonosításra alkalmas adatokat, taj-számot sem, csak az azonosítókból képzett generált kódot. Kifejezett cél, hogy az egészségügyi ellátók által szolgáltatott adatok alkalmatlanok legyenek a finanszírozási célú adatokkal való összevetésre. (640/K/2005)

Egy miskolci magáncég drogprevenációs programjának kidolgozásához kért segítséget: a projekt alapja egy olyan reagens, mely különböző kábítószerrel jelenlétének felismerése mellett képes kimutatni a kábítószerrel fizikailag érintkező kézről egyéb felületekre kerülő kábítószer-maradványokat is. Ezenkívül lehetővé teszi a kábítószer maradványainak kimutatását azokon a helyeken is, ahol a drogfogyasztás történik, illetve történt. A program tervei szerint a reagens alkalmazása iskolai szabadidős rendezvényeken, szórakozóhelyeken, büntetés-végrehajtási intézetekben, illetve együttműködő oktatási intézményekben történne, de az alapszabály hangsúlyozza, hogy nem végezhető olyan teszt, mely konkrét személyhez fűződő kábítószerrel kapcsolatos adatokat eredményez. Amennyiben a prevenációs céllal alkalmazott módszer kizárólag a tárgyi környezet, illetve több személyből álló csoportok kábítószerrel való szennyezettségének előfordulását, arányát vizsgálja, személyes adatkezelésről nem beszélhetünk, így ilyenfajta jogsérelem veszélye fel sem merülhet, feltéve, hogy a kapott pozitív mérési eredmények közvetetten sem köthetők konkrét személyekhez. (799/K/2005)

A munkáltató által „*megrendelhető*”, munkavállalókon elvégzett drogtest alkalmazásának kérdéseiről egy átfogó adatvédelmi biztosi állásfoglalás született, amely a Mellékletekben olvasható. (1994/H/2004)

A kormányzat részéről „*reflexként*” működő, az „*egyszerűsítés és racionalitás*” jegyében zajló centralizálási kísérletek a Társadalombiztosítási Azonosító Jel (továbbiakban: taj-szám) tekintetében 2005-ben is felszínre kerültek. Az Egészségügyi Minisztérium megkeresésében állásfoglalást kért arról, hogy a taj-szám átadható-e a Belügyminisztériumnak azért, hogy az EU-kártya kiállítását a jövőben az okmányirodák végezzék. Törvényi felhatalmazás hiányában, valamint az adatvédelem alkotmányos alapelvei (osztott nyilvántartási rendszerek egységes, centrális nyilvántartás helyett, célhoz kötöttség, az adatforgalom átláthatósága stb.) alapján az adatvédelmi biztos határozottan ellenezte azt a belügyminisztériumi törekvést, mely a biztosítottak taj-szám alapú nyilvántartását az okmányirodákhöz telepítette volna. (654/K/2005)

2005-ben sor került több olyan átfogó vizsgálatra, melyeknél az egészségügyi adatkezelések egyes kiemelt ügy- vagy betegségcsoportokhoz kötődnek.

2004 végén kezdődött a bőr- és nemi betegek adatainak kezelésével kapcsolatos vizsgálat, melynek közvetlen kiváltó oka a Bőr- és Nemi-kórtani Intézet „*egy tollvonással*” történő megszüntetése volt. Az Egészségügyi Minisztérium az adatvédelmi biztos megkereséseire nem reagált, de a vonatkozó jogszabályi környezet elemzésével és az ellátásban részt vevő egészségügyi dolgozók tapasztalatai alapján annyi mindenképpen megállapítható, hogy a nemi betegekkel kapcsolatos adatkezelések helyzete ma Magyarországon nem megnyugtató. Az adatvédelmi biztos a vizsgálat megállapításaira a tárca és a nyilvánosság figyelmét 2005. november 15-én közzétett állásfoglalásában hívta fel, amely a Mellékletben olvasható. (260/K/2005)

Az örökbefogadott gyermekek egészségügyi adatainak kezelésével kapcsolatos problémákat és azok megoldási javaslatait a 2005. október 25-én nyilvánosságra hozott, a Mellékletekben olvasható állásfoglalás tartalmazza. (1024/K/2005)

Halálozással és születéssel kapcsolatos, ún. „*népmozgalmi eseményekhez*” statisztikai adatgyűjtés is társul, azonban a statisztikai törvény nem rendelkezik egyértelműen például az egészségügyi szervek adatfelvételi kötelezettségéről. A kórházak „*ódzkodnak*” attól, hogy a hozzátartozókat olyan információkról kérdezzessék, melyeket ők egyébként nem kezelnek. E tárgyban az Adatvédelmi Biztos Irodája egyeztetett a KSH-val, és mindkét fél egyetért abban, hogy a jogi szabályozás pontosítása elkerülhetetlen. (1752/K/2004, 357/A/2005)

Szintén a MOK elnöke, valamint egy országgyűlési albizottság kezdeményezte az „*orvosi műhibák*” nyilvánosságával kapcsolatos adatvédelmi biztosi állásfoglalás kibocsátását. Az állásfoglalás a Mellékletben olvasható. (1074/K/2005)

Folyamatban van az a vizsgálat, amely egy Unió felé irányuló adatszolgáltatással kapcsolatos. Magyarország uniós kötelezettségei többletadatszolgáltatási teherrel is járnak, azonban ez nem lehet korlátlan és parttalan. Egy pszichiátriai ellátást is nyújtó civil szervezet konkrét panasza kapcsán felvetődött a kérdés, hogy az európai uniós projekteken részt vevő adatkezelők az ellenőrzéshez szükséges adatszolgáltatási kötelezettségüknek milyen formában és mértékben tehetnek eleget úgy, hogy az érintettek személyiségi jogai ne sérüljenek. (1598/K/2005)

Munkáltatók

A 2005. évben folytatódott az elmúlt években megfigyelhető tendencia, miszerint a munkavállalók, illetőleg az érdekképviseletet ellátó szervezetek egyre tudatosabban, határozottabban és hatékonyabban ér-

vényesítik a személyes adatok védelméhez való jogot. Ennek eredményeként a munka világát érintő beadványok száma az előző évekhez képest jelentős emelkedést mutatott – két év alatt megduplázódott, öt év távlatában meghatszorozódott –, meghaladva a száznegyven ügyet.

A beérkező ügyek számának rohamos növekedését az ilyen jellegű adatkezelésekben érintett személyek rendkívül nagy számán túl az is indokolja, hogy míg a közszférában dolgozó munkavállalók személyes adatainak kezelésével kapcsolatban irányadó jogszabályok többnyire elégséges, megfelelő szabályozással bírnak, addig a magánszférában dolgozó munkavállalók esetében a szektorális szabályozás szinte teljes mértékben hiányzik. E kérdés megnyugtató megoldása nem képzelhető el egyetlen jogszabály módosításával, és a már meglévő nyugati példákat alapul véve kérdéses, hogy a magánszféra önszabályozásának a lehetőségét figyelmen kívül hagyva, pusztán egy jogi szabályozással hatékony megoldás születhetne. Ez okból, a munkajogi tárgyú törvények átfogó módosítása kapcsán a biztos ismét javasolta a tárgykör átfogó szabályozását. (1393/J/2004)

A munka világával kapcsolatos ügyek jelentős része évről-évre ismétlődő, immár tipikus kérdésnek számít. Ilyen adatkezelések közé tartozik például a munkahelyen telepített kamerarendszerek működésének a kérdése, melyről a 2004. évi Beszámoló „Munkáltatók” fejezetében részletes állásfoglalás olvasható.

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy a személyes adatok védelméhez való jog oldaláról aggályosnak tekinthető-e a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (továbbiakban: Mt.) olyan tartalmú módosítása, mely lehetővé tenné a munkáltató számára, hogy a munkahelyen kamerákat működtessen. A megkereső levél értelmében a munkáltatóknak sok esetben jogos gazdasági érdekük fűződik ahhoz, hogy telephelyükön vagyon-, munka- vagy tűzvédelmi célból olyan kamerarendszereket működtessenek, amelyek képet is rögzítenek, és a felvételeket meghatározott ideig megőrzik. A biztos állásfoglalásában nem tartotta elfogadhatónak az Mt. ilyen jellegű kibővítését.

Vagyonvédelmi célból – vagyis az Alkotmányban rögzített tulajdon védelméhez való alkotmányos alapjog érvényesítése végett – működtetett kamerákkal kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekre a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és

Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény szabályai az irányadóak. A munkavédelemre a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény vonatkozik, melynek preambuluma szerint e törvény célja az, hogy az Alkotmányban foglalt elvek alapján szabályozza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit a szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve ezzel a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő megbetegedéseket.

Azon túl tehát, hogy a munkavédelemmel kapcsolatos konkrét kérdések rendezése elsődlegesen nem az Mt. rendszerével kapcsolatos, alkotmányossági szempontból az adatvédelmi biztos aggályosnak tartotta azt is, hogy a munkáltató jogos gazdasági érdeke végett, a munkavállaló jogait súlyosan korlátozó adatkezelést éppen az érintett érdekeire való hivatkozással – vagyis munkavédelmi célból – kívánják törvényi szinten korlátozni. Az adatvédelmi biztos hangsúlyozta továbbá azt is, hogy a kialakult hazai adatvédelmi gyakorlat szerint abban az esetben, ha a munkavállaló élete vagy testi épsége ténylegesen és közvetlenül veszélyben van, a védelem szempontjából szükséges helyiségekben a kamerák elhelyezése – az Avtv. rendelkezéseinek betartásával – nem sérti az érintett személyiségi jogait. A tűzvédelmi cél sem alapozza meg az adatkezelést. A tűzvédelemre a tűzjelző berendezés alkalmas, a kamera alkalmatlan eszköz, az ilyen adatkezelés „készletre” történő adatfelvételnek minősül.

Alkotmányossági szempontból aggályos továbbá az az állítás is, mely szerint abban az esetben, ha a munkavállaló nem járul hozzá saját alapjogainak a korlátozásához, akkor az Mt. rendelkezéseinek értelmében – pusztán ebből az okból –, a munkaviszonyát meg lehetne szüntetni. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában a leghatározottabban szembehelyezkedett a megkereső levelében említett érveléssel, és szükségesnek tartotta hangsúlyozni azt, hogy egy demokratikus jogállamban nem lehet a munkavállalók egzisztenciális kiszolgáltatottságával visszaélni, különösen nem úgy, hogy amennyiben nem járulnak hozzá alapjogaik korlátozásához, akkor ez a magatartásuk az életminőségük drasztikus romlását eredményezheti. (1165/K/2005)

A fenti kérdéssel kapcsolatos egy szakszervezet beadványa, melyben arra kértek választ, hogy egy hivatásos önkormányzati tűzoltóságon milyen feltételekkel működtethető kamerarendszer.

A kamerarendszert vagyónvédelem, munka- és balesetvédelem, valamint a munkafegyelem, a munkaintenzitás ellenőrzése céljából mű-

ködteti a parancsnokság. Az ügyeleti helyiségben – melyben a huszonnégy órás szolgálatát végzi a készenlétben lévő munkavállaló – elhelyezett kamera működéséhez az ügyeltesek hozzájárulását nem kérte ki a parancsnok. Az ügyeleti szolgálat a – túlmunkával vegyes – készenlét egy sajátos fajtája, mely általánosságban a munkavégzésre történő rendelkezésre állást, vagyis a munkaidőn kívül történő rendelkezésre állást jelenti. A túzoltóságon a munkáltatói jogkört gyakorló személy – a túzoltóság zavartalan működésével kapcsolatos közérdekből fakadóan – az ügyeleti idő eltöltésével kapcsolatban szigorúbb szabályokat állapíthat meg. Ugyanakkor, a munkavállalók ellenőrzése céljából az ügyeleti szobában nem lehet kamerát elhelyezni, tekintettel arra, hogy az ellenőrzést a munkáltatói jogkört gyakorló személy más, a személyiségi jogokat kevésbé sértő gyakorlat kialakításával is megvalósíthatja. (1805/A/2005)

A kamerák működtetése mellett a korábbi évekhez hasonlóan továbbra is érkeztek olyan beadványok, melyekben a munkavállaló által használt e-mail postafiók használatának az ellenőrzésével kapcsolatban kértek állásfoglalást. A 2004. év végén indult meg és több helyszíni vizsgálatot követően 2005 első negyedévében fejeződött be a Budapesti Közlekedési Vállalat Rt. munkavállalói személyes adatainak kezelésével kapcsolatos adatvédelmi biztosi vizsgálat. A beadványozó többek között sérelmesnek tartotta azt, hogy a munkavállalókkal egy nyilatkozatot kívántak aláírni, melynek lényege, hogy hozzájárulnak a munkahelyi e-mail levelezésük ellenőrzéséhez. A kérdésről részletes állásfoglalás olvasható a 2004. évi Beszámolóban.

A munkavállalónak a munkavégzés céljából rendelkezésére bocsátott munkaeszközök használatát a munkáltató jogosult ellenőrizni. Ennek az ellenőrzésnek azonban olyan módon, formában kell megtörténnie, amely megfelel a személyiségi jogok védelmének, így a személyes adatok védelméhez való jognak is. A munkáltató a munkavállaló rendelkezésére bocsátott e-mail felhasználását jogosult ellenőrizni, de az ezzel járó adatkezelés jogszerűségének előfeltétele az, hogy az ellenőrzésről azt megelőzően tájékoztatást kell adni a munkavállaló számára. A munkáltató ellenőrzési jogosultsága szempontjából különbséget kell tenni a munkavállaló által írt, és hozzá érkező levelek között. A munkavállalók az ellenőrzésről szóló előzetes tájékoztatás után annak tudatában írják meg az e-mail leveleket, hogy annak az előre megadott adatait a munkáltató ellenőrizheti. Az a munkahelyen kívüli személy azonban, akivel a munkavállaló elektronikus levelezést folytat nem feltétlenül van tisztában azzal, hogy elektronikus le-

velének adatait egy harmadik személy jogosult ellenőrizni, megismerni. (1722/A/2005)

Egy munkáltató a munkaviszony megszűnését követően is működtette a volt munkavállaló részére átadott munkahelyi e-mail postafiókot, erről azonban az érintett személyt nem tájékoztatták. Az e-mail postafiókot nem kizárólag munkavégzés céljából adták át a munkavállalónak, ezért arra magánjellegű levelek is érkezhettek, melyeknek a tartalmát így az arra illetéktelen személyek is megismerhették. A munkáltató jogos igénye, hogy a hivatalos e-maileket a munkaviszony megszűnése után is megkapja, ezt azonban csak az érintett jogainak tiszteletben tartásával teheti meg. (879/A/2005)

Több beadványozó is azzal fordult a biztoshoz, hogy a munkáltató, vagy a felvételi eljárás során a felvételi eljárást lefolytató személy olyan jellegű személyes adatot kért tőlük, melyek kezelését semmilyen alkotmányosan indokolható cél nem támasztotta alá.

Egy állampolgár beadványa szerint a munkahelyén azt a tájékoztatást adták az alkalmazottaknak, hogy kibővítik a munkaszerződést egy olyan ponttal, mely szerint jelentést kell tenniük arról, hogy közvetlen családtagjuk konkurens vagy beszállító cégnél dolgozik-e. A tájékoztatás szerint az adatgyűjtés célja mindössze az, hogy a vezetés tudjon az ilyen történésekről. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában megállapította, hogy a munkáltatónak összeférhetlenségi szabályokat joga van megállapítani a munkavállalóival szemben, de ezeknek a szabályoknak, illetőleg az ezek révén létrejövő adatkezeléseknek meg kell felelniük az adatvédelem általános követelményeinek. A munkáltató a beadványban ismertetett módon nem „tájékoztathatja” a munkavállalót a munkaszerződés jövőbeli módosításáról – különösen nem a megjelölt célból –, mivel a munkaszerződést a munkaviszonyban lévő két fél csak közös akaratból módosíthatja. (1108/A/2005)

Egy munkahelyen alkalmazott biztonsági szolgálat munkatársai a dolgozók tudta és beleegyezése nélkül átvizsgálták azok öltözőszekrényét. A dolgozók felháborodása eredményeként a munkáltató az eljárást úgy módosította, hogy a szekrények átvizsgálása előtt a szekrény tulajdonosát az átvizsgálás helyszínére hívják. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában megállapította, tekintettel arra, hogy a tulajdon védelme, a munkahelyen őrzött értékek védelme más, a munkavállalók magánszférájának csekélyebb mértékű korlátozásával is megvalósítható, a beadványban ismertetett munkáltatói eljárás a célhoz kötött adatkezelés elvével ellentétes. (876/A/2005)

Egy beadványozó azt tartotta jogellenesnek, hogy az a személy, akihez egy munkajogi felvételi eljárás során leadta az önéletrajzát, ennek megtörténtéről tájékoztatta az érintett jelenlegi munkáltatóját, aki a tájékoztatás után meg kívánta szüntetni a munkavállaló és a közte fennálló munkajogviszonyt. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy az önéletrajz személyes adatok összességéből áll, melynek kezelésére az adatvédelmi törvény rendelkezései irányadók. E rendelkezések értelmében az a személy, akinek a munkavállaló átadta az önéletrajzát, azt – illetőleg az önéletrajz benyújtásának a tényét – harmadik személynek nem továbbíthatja, csak akkor, ha ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárult. (1271/A/2005)

Gyakori az a munkáltató eljárás is, hogy a munkavállalóval kapcsolatosan már kezelt személyes adatokat az érintett személy kérelmére nem adják ki, vagy csak abban az esetben, ha igazolja az adatok kezelésének a szükségességét.

Egy munkáltató nem adta ki írásban azt az igazolást, amely azt tartalmazza, hogy mennyi időt töltött el naponta a munkavállaló a munkahelyén, mindössze azt tette lehetővé, hogy az érintett a nyilvántartásba betekintszen, és a vele kapcsolatos adatokat kijegyzetelje. Egy másik munkáltató azért nem volt hajlandó a munkavállaló részére a jövedelemigazolást kiállítani, mert azt magáncélra kívánta az érintett felhasználni. Az Avtv. irányadó rendelkezései értelmében a tájékoztatást az adatkezelő írásban, közérthető formában köteles megadni, olyan formában, hogy az érintett arról, hogy mely adatát, ki, milyen célból és meddig kezeli, teljes körűen tájékozódhasson. (229/A/2205, 693/A/2005)

Állampolgárok beadvánnyal fordultak a biztoshoz, melyben azzal kapcsolatban kértek állásfoglalást, hogy az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény maradéktalan érvényesítése megkívánja-e, hogy a munkavállalók béradatai nyilvánosak legyenek, hiszen csak ezen keresztül lehet érvényesíteni az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét.

Az Alkotmány 70/B. §-a értelmében a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a munkához, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához. Az egyenlő munkáért mindenkinek, bármilyen megkülönböztetés nélkül, egyenlő bérhez van joga. Minden dolgozónak joga van olyan jövedelemhez, amely megfelel végzett munkája

mennyiségének és minőségének. Mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz. Az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének tartalmát az Alkotmánybíróság a 137/B/1991. AB határozatban bontotta ki. E határozat értelmében az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének tartalma nem az, hogy bármely munkáltatónál alkalmazott minden munkavállalónak azonos munkáért azonos bért kell kapnia, hanem az Alkotmány általános diszkrimináció tilalmat megfogalmazó 70/A. §-ának a munka világra vonatkoztatott konkretizálása.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában a két alkotmányos alapjog látszólagos ellentétét azzal oldotta fel, hogy az egyes munkavállalói jogoknak, így az esélyegyenlőség biztosításához való jognak az általános előmozdítása céljából nem lehet a munkavállalók béradatait harmadik személy – így a munkahelyen dolgozó más munkavállalók – részére továbbítani, nyilvánosságra hozni. A béradatoknak a nyilvánosságra hozatala ugyanis aránytalan alapjog-korlátozással járna, mivel egy alkotmányos alapjogot csak egy másik alkotmányos alapjog konkrét érvényesítése érdekében – és arányosan – lehet korlátozni, az általános alapjog érvényesítés mint cél alkotmányellenes. Az egyes munkavállalók béradatainak nyilvánosságra hozatala az esetek túlnyomó többségében konkrét cél nélküli, ezért készletező adatgyűjtésnek minősülne. (1604/A/2005)

A közszférában dolgozó munkavállalók személyes adatainak kezelésével kapcsolatos ügyek száma a magánszférában dolgozókéhoz viszonyítva ez évben nem volt jelentős. A vizsgált adatkezelések közül azonban az adatkezelésben érintettek számára való tekintettel jelentőségek voltak azok az adatkezelések, melyek a munkahelyi átszervezésekkel, munkaügyi adatbázisok kezelésével voltak kapcsolatosak.

Egy szakszervezet beadvánnyal fordult az adatvédelmi biztoshoz amiatt, hogy Gazdasági és Közlekedési Minisztériumban tervezett nagyszámú létszámleépítéssel kapcsolatban a minisztérium egy külső tanácsadó cégnek adott megbízást. A beadvány szerint a megbízás teljesítése keretében a tanácsadó cég a minisztérium köztisztviselőinek személyes adatait az érintettek hozzájárulása nélkül kezelte. Az adatvédelmi biztos a lefolytatott eljárás során a vizsgált adatkezeléssel kapcsolatban – tekintettel arra, hogy a minisztérium által adott tájékoztatásból a tanácsadó cég tényleges munkájának a tartalma nem vált világossá – konkrét adatvédelmi jogsérelmet nem állapított meg. Ugyanakkor az ilyen jellegű adatkezelésekkel kapcsolatban általánosságban kimondta, hogy a köztisztviselők jogállásáról szóló tör-

vény 63. § (1) bekezdésben ismertetett, taxatív törvényi felsorolásban szereplő jogosultakon túl, további harmadik személy részére az adatkezelő nem adhat arra felhatalmazást, hogy a kezelt személyes adatokba betekintsen. (2035/K/2005)

A vagyonyilatkozatok kezelésével kapcsolatos kötelezettséggel volt kapcsolatos az egyik vizsgálat. A fővárosi önkormányzat főjegyzője kötelezte az önkormányzathoz tartozó intézmények számos munkatársát vagyonyilatkozat benyújtására. A biztos emiatt vizsgálatot folytatott, és kétségbe vonta a vagyonyilatkozat-tétel szükségességét, hiányolta megfelelő jogalapját, a hatályos jogszabályok ugyanis nem rendelkeznek egyértelműen a kérdésben. A főjegyzővel folytatott egyeztetések eredményeképpen az ügyben érintett kötelezettek vagyonyilatkozataikat a közeljövőben visszakaphatják. (1783/K/2005) Az ügy ismételen rávilágított arra, hogy a vagyonyilatkozat intézményével kapcsolatban több alkotmányossági, adatvédelmi kérdés nem megoldott. Tekintettel az érintettek nagy számára, a kezelt adatok körére, illetve a szabályozás súlyos hiányosságaira, a biztos az ügyben ajánlást adott ki, amely a Mellékletekben olvasható.

A munka világát érintő ügyek között korábban nem vizsgált adatkezelési formák, kérdések is megjelentek. Ilyen volt a munkavállalók biometrikus személyes adatainak a kezelése. Az adatkezelés sajátosságaira való tekintettel a kérdésről külön fejezet szól. Szintén első alkalommal foglalt állást a biztos a munkahelyen alkalmazott drogtesztek kérdéséről. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (1994/H/2005)

Végezetül említést kell tenni a munkahelyen alkalmazott úgynevezett „spy programok” alkalmazásával kapcsolatos adatvédelmi aggályokról is. Egy „LAN-Console” elnevezésű holland-hong-kongi gyártmányú szoftver magyarországi forgalmazását végző cég személyiségi jogi kérdések megválaszolását kérte a szoftver alkalmazásával kapcsolatban.

A beadvány szerint a szoftver gyakorlati alkalmazása során a munkáltató, egy úgynevezett figyelő-, ügynök-, vagy kémprogramot telepít a hálózat minden munkaállomására, mely a kívánt adatokat gyűjti. A szoftver működtethető a nélkül is, hogy a munkaállomáson dolgozó személy arról tájékoztatást kapna. A szoftver segítségével ellenőrizhető, hogy mely adatfájlokat használták az adott gépen, milyen alkalmazásokat indítottak el, mely internet oldalakat nyitottak meg, milyen hardware-eszközöket használtak, továbbá a munkaállomás képernyőjéről pillanatképek is készíthetők. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kimondta, hogy a munkavállalók számítógép

használatának, internetfelhasználásának, továbbá munkahelyi magatartásának az ellenőrzésére léteznek olyan, a gyakorlatban kialakult megoldások, amelyek nem sértik vagy korlátozzák az érintettek személyiségi jogait. Ebből következően pedig, a kémprogramok munkahelyi használata aggályos. (1012/K/2005)

Oktatásügy

Az elmúlt évben beérkezett, az oktatásügy szereplőinek adatkezeléseivel kapcsolatos beadványokat, ügyeket összefoglalva általánosságban megállapítható, hogy a múlt évi Beszámolóban ismertetett tendencia, miszerint az informatikai eszközök fejlődése az oktatási intézmények adatkezelését is egyre inkább áthatja, ez évben tovább folytatódott. Ennek következményeképpen egyre több olyan beadvány érkezik, melyben állampolgárok az oktatási intézményben telepített kamerarendszerek, hagyományos és biometrikus alapú beléptető rendszerek működésével kapcsolatban kérnek állásfoglalást – ez utóbbiakról a „*biometrikus azonosítók*” fejezet szól.

Több állampolgári beadvány eredményeképpen a biztos levélben kereste meg Dr. Petrétai József igazságügy-miniszter urat, melyben a szülői felügyeleti joggal kapcsolatos egyes gyakorlati problémákra hívta fel a figyelmét.

A beadványozók azt sérelmezték, hogy gyermekükkel kapcsolatos adatkéréseiket nem teljesítette az iskola, az orvos. Ezek az esetek azon elvált szülőket érintik, akiknek szülői felügyeleti joga szünetel, és csupán kapcsolattartási joguk van. Az iskolák, egészségügyi intézmények a hatályos szabályozás szerint csak a szülői felügyeleti joggal rendelkező szülőnek adnak információt gyermekükről, a másik szülő tájékoztatását személyiségvédelemre és adatvédelemre való hivatkozással elhárítják. A személyes adatok védelméhez fűződő jog azonban nem szolgálhat arra, hogy a gyermeket a szülőjével szemben „*védje*” úgy, hogy például a gyermek iskolai előmeneteléről, egészségügyi állapotáról való felvilágosítást nem teszi lehetővé mindkét szülő számára. A biztos felkérte az illetékes minisztereket a szabályozás áttekintésére. (1625/A/2005)

Több panaszbeadvány érkezett a biztoshoz az óvodák, nevelési tanácsadók adatkezelését kifogásolva. A panaszosok szerint a gyermeküket gondozó óvodában a gyermekek iskolaérettségi vizsgálatára hivatkozással egy részletes kérdőív kitöltésére kötelezték őket, melyen a

szülőkre és a családi körülményekre vonatkozó, érzékeny adatok megadását is kérték (pl. a terhességgel, szüléssel kapcsolatos információk).

Az óvodának meg kell ítélnie a gyermekek fejlettségét abból a szempontból, hogy az eléri-e az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges szintet. Az iskolakezdésről azonban a nevelési tanácsadó készít szakvéleményt akkor, ha a gyermek egyéni adottsága, fejlettsége ezt szükségessé teszi, és emiatt az óvoda ezt kezdeményezi. A biztos állásfoglalása szerint az óvoda az iskolaérettség vizsgálatára hivatkozva nem teheti kötelezővé a panaszolt kérdőív kitöltését. Több óvoda viszont nem az iskolaérettség vizsgálata miatt, hanem egyéb óvodai nevelési célból, például speciális fejlesztésre irányuló nevelési program alkalmazása során kívánt a kérdőív segítségével a gyermekekről és családjukról részletes információkat gyűjteni. Ebben az esetben is kétséges azonban, hogy szükség van-e ilyen kiterjedt adatkör óvoda általi nyilvántartására. Fontos követelmény, hogy a szülők megfelelő tájékoztatást kapjanak az adatfelvétel céljáról, önkéntességéről, az adatkezelés körülményeiről, és ezen tájékoztatás alapján el tudják dönteni, hogy nyilatkoznak-e az óvodának a különféle adatokról, kitöltik-e a kérdőívet. A biztos felkérte az Oktatási Minisztérium illetékes államtitkárát, hogy segítse elő az óvodák adatkezelésének jogszerűségét. (1666/A/2005, 1686/K/2005)

Az Oktatási Minisztérium helyettes államtitkárának megkeresése nyomán vizsgálat indult a Felvételi Információs Szolgálat által készített, IV. Országos Középiskolai Kutatás keretében az iskolák által a tanulókhoz eljuttatott kérdőívvel kapcsolatban, mivel a szülők véleménye szerint egy magáncég a kérdőívvel piackutatás és reklámtevékenység céljából, felhatalmazás nélkül gyűjt adatokat a tanulókról. A biztos állásfoglalása a Mellékletekben olvasható. (936/K/2005)

Több beadványozó is azzal a kérdéssel fordult a biztoshoz, hogy oktatási intézményben, elsősorban egyetemi előadások során képfelvétel készítése vagy diktafon használata a személyes adatok védelméhez való jog oldaláról aggályosnak tekintendő-e.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásaiban kifejtette, hogy a diktafon használata elsődlegesen nem az adatvédelem tárgykörébe tartozik, mivel az Avtv. 1/A. § (3) bekezdése értelmében e törvény rendelkezéseit nem kell alkalmazni a természetes személyeknek a kizárólag saját személyes céljait szolgáló adatkezeléseire. Más azonban a hang-, vagy képfelvétel készítésének a megítélése akkor, ha azt abból a cél-

ból készítették, hogy azt a későbbiekben az Interneten elhelyezzék. Az oktatóról, vagy más személyről készült kép-, vagy hangfelvétel személyes adatnak számít, ebből következően annak nyilvánosságra hozatalához az Avtv. rendelkezéseinek értelmében az érintett személynek előzetesen hozzá kell járulnia. (946/K/2005, 1509/K/2005)

Végezetül, az oktatásügy kapcsán szükséges az „Útravaló” Ösztöndíjprogrammal kapcsolatos álláspontot megemlíteni. A programtervezet vezetői összefoglalója olyan, a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozását jelentő tervet tartalmaz, mely ezen alapjog érvényesülése szempontjából nem elfogadható. A már létező ösztöndíjprogramok összehangolása érdekében létrehozandó – a programban részt vevő diákok és hallgatók adatait tartalmazó – egységes nyilvántartás az információs önrendelkezési jog indokolatlan mértékű korlátozását eredményezi, mivel az adatbázis létrehozása a program céljához – a tanulók támogatásához – nem elengedhetetlenül szükséges. A központi adatbázisban szereplő adatok kezelésére és felhasználására vonatkozó szabályok ismeretének hiányában ennek létrehozását a biztos nem támogatja. (798/J/2005, 1970/K/2005)

Távközlési szervezetek

Az elmúlt évben az adatvédelmi biztos átfogó vizsgálatot folytatott a mobil távközlési szolgáltatóknál, amely a mobiltelefon-előfizetési szerződés megkötésével összefüggő adatkezelés vizsgálatára irányult. A biztos áttekintette a szolgáltatók által alkalmazott üzletszabályzatok, általános szerződési feltételek, szerződéses nyomtatványok személyes adatok kezelésére vonatkozó részeit, valamint a vizsgálat kiterjedt a személyazonosító igazolványok másolására is.

A vizsgálat számos adatkezelési hiányosságot talált az adatkezelőknél, jellemzően az ügyfél személyes adatait tartalmazó adatlap, az Általános Szerződési Feltételekben (továbbiakban: Ászf) nyújtott adatkezelésről szóló tájékoztatás, a szerződéses nyomtatványok és adatbiztonsági szabályzatok számos ponton nem feleltek meg az adatvédelmi előírásoknak, és egymással sem minden esetben harmonizáltak. Ennek következtében az elfizetőknek nyújtott tájékoztatás nem egyértelmű, továbbá a biztos megállapította, hogy egyes szolgáltatóknál e vonatkozásban nem teljesül az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet (továbbiakban: Rendelet) 3. § (1) bekezdésének előírása, miszerint a szolgáltató az általános szerződési feltételeket úgy köteles kialakítani, hogy azok

megfeleljenek a közérthetőség, áttekinthetőség követelményének. A biztos állásfoglalásában az adatvédelmi szempontból aggályos rendelkezések, szabályzatok módosítására szólította fel az érintett adatkezelőket.

A vizsgálatban az adatvédelmi biztos áttekintette a mobilszolgáltatók hitelképesség-vizsgálattal összefüggő adatkezelését, és ebben az esetben is a megfelelő tájékoztatás hiányát kifogásolta. A biztos felhívta a mobilszolgáltatók figyelmét arra, hogy amennyiben a pénzügyi intézményekhez hasonló hitelképesség-vizsgálatot végeznek, akkor szükséges a kezelendő adatkör pontos megjelölése, a részletszabályok közzététele és megfelelő tájékoztatás nyújtása, továbbá a dokumentumok ellenőrzésében részt vevő harmadik személy adatfeldolgozói vagy adatkezelői minőségének meghatározása.

A szolgáltatók jellemzően pontatlanul, adatkezelési célként definiálják a hatósági megkeresésre történő adatszolgáltatásokat. A biztos felhívta a szolgáltatók figyelmét arra, hogy a hatósági megkeresések teljesítése adatkezelési célként nem jelenhet meg, mert ezek az adattovábbítások törvényes jogcímen, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (továbbiakban: Eht.) 157. §-án alapulnak. A biztos továbbá kifogásolta és módosításra javasolta a hírközlési szolgáltatás nyújtásától különböző célt – például direkt marketing, piac-, közvélemény-kutatás – szolgáló adatkezelések, adatátadás szabályozását, és az egyik szolgáltató vonatkozásában kiemelte, hogy nem értékelhető hozzájáruló nyilatkozatként, ha az előfizető az adatlapon a hozzájárulás megjelölésére szolgáló négyzetek közül egyiket sem jelöli meg.

Általános gyakorlatként könyvelhető el, hogy a mobilszolgáltatók a szerződésnyomtatványukon olyan apró betűs, fontos információkat tartalmazó szövegrészeket helyeznek el, amelyek ismerete fontos a szolgáltató adatkezeléséről való ismeretek szerzéséhez, a jognyilatkozatok, hozzájáruló nyilatkozatok megadásához. Az ügyfelek többsége azonban nem az Ászf. szabályait tanulmányozza, hanem ezen nyomtatványok áttekintésével próbál tájékozódni. Az apró betűs írásmód azt sugallja, hogy az ilyen szövegrészben nincs releváns ismeret, információ, és ez a szerződéses kötelezettségek ügyfelek általi megismerését megnehezíti, noha az adatvédelmi törvény előírja, hogy az érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. A biztos felszólította a mobilszolgáltatókat arra, hogy a nyomtatványuk nehezen olvasható részeinek áttekinthetővé tételével is tegyenek eleget tájékoztatási kötelezettségüknek.

Végezetül a személyazonosító okmányok fénymásolásával kapcsolatosan is megfogalmazta a biztos jogi álláspontját, mely szerint az ok-

mányok lemásolása törvényes jogcímen (Eht. 157. §) kezelhető adatok vonatkozásában nem adatkezelés, csupán az adatok újabb rögzítésének tekinthető. A mobilszolgáltatók által deklarált adatkezelési célok – úgymint előfizetői szerződések figyelemmel kísérése, szerződésből eredő jogok és kötelezettségek teljesítése, jogérvényesítés, üzleti érdek, számlázás, díjbeszedés, követelésérvényesítés, visszaélések kizárása – nem indokolják a személyazonosító igazolványról való másolatkészítést. Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletekben megtalálható. (619/H/2004)

A szolgáltatók az adatvédelmi biztos állásfoglalását elfogadták, és mobiltelefon-előfizetési szerződés megkötésével kapcsolatos adatkezelési szabályzatok módosítására, valamint a személyazonosító igazolvány másolásával kapcsolatosan szükséges intézkedéseket megtették. Az időközben bekövetkezett, személyazonosító igazolványokkal kapcsolatos adatszolgáltatási és nyilvántartási szabályok változása remélhetőleg elősegíti az ügyfelek megfelelő személyazonosítását, és a visszaélések kizárását a szektor szerződéskötési gyakorlatában.

Az okmánymásolatok készítése mellett – az érkező panaszok tanúsága szerint – a szerződéskötés során az ügyfél személyazonosságának megállapítása céljából a szolgáltatók jellemzően az ügyfél adóazonosító jelét és a társadalombiztosítási azonosító jelét is igénylik.

A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. tv. (továbbiakban: Szaz.) meghatározza, hogy mely szervek jogosultak törvényi felhatalmazás alapján az azonosító kódokat – így az adóazonosító jelet és a tájszámot – kezelni. E törvény 7. §-a – az Avtv.-vel összhangban – kimondja azt is, hogy *„az az adatkezelő, akit e törvény az azonosító kód használatára nem hatalmaz fel, azt csak a polgár előzetes, írásbeli hozzájárulása alapján kezelheti. A polgárt a hozzájárulás megadása, megtagadása, illetve visszavonása miatt hátrány nem érheti, a hozzájárulás megadásáért bármilyen előny kilátásba helyezése tilos.”* Mivel a távközlési szolgáltatókat a törvény nem jogosítja fel az azonosító kódok kezelésére, ezért ennek jogalapja csak az érintettek megfelelő hozzájárulása lehet. Arra hivatkozással nem lehet elzárkózni a szerződés megkötésétől, hogy az érintett nem járul hozzá azonosító kódjának rögzítéséhez. A megfelelő jogalapon kívül azonban eleget kell tenni egyéb adatvédelmi követelménynek, így a célhoz kötöttség követelményének is.

A szerződéskötés során az egyik cél az ügyfelek azonosítása. A szolgáltatónak joga, hogy hitelt érdemlő módon meggyőződjön a vele szerződő ügyfelek személyazonosságáról, és ennek érdekében az

ügyfélnek be kell mutatnia a személyazonosításra alkalmas okmányát. Az Nytv. 5. § (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az Nytv.-ben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. Az Nytv. arról is rendelkezik, hogy ezen igazolvány vagy ezzel megegyező adattartalmú érvényes hatósági igazolvány bemutatása esetében személyazonosítás céljából – jogszabályban meghatározott kivételekkel – a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására.

Az adóazonosító jelnek és a taj-számnak a szerződéskötés során történő kezelése ellentétes az Nytv. és a Szaz. idézett rendelkezéseivel, és nem tesz eleget a célhoz kötöttség követelményének sem. A személyazonosítás miatt nem elengedhetetlen és még csak nem is szükséges a taj-szám vagy az adóazonosító kezelése. Ezek a kódok a célhoz kötöttségnek megfelelően az adózással, társadalombiztosítással kapcsolatos adatkezelések lebonyolítására szolgálnak. Technikai azonosítóként való általános használatukat az adatvédelmi biztos nem támogatja. (1364/A/2005, 1385/A/2005, 1695/A/2005, 1945/A/2005)

Évről-évre visszatérően érkeznek telefonos zaklatással összefüggő panaszok. Ezekben az ügyekben karakteresen jelenik meg az érdekellentét a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog, valamint az előfizetők azon természetes igénye között, hogy a telefont a hívó csak rendeltetésszerűen, ne zaklató jelleggel használja. Az adatvédelmi biztosnak kötelessége figyelemmel kíséreni a személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülését, ennek keretében kényesen ügyelni arra, hogy ezen jog védelme ne vezessen más – szintén alkotmányos – alapjogok indokolatlan, illetve aránytalan sérelméhez, másképpen mondva, a személyes adatok védelméhez fűződő jogra hivatkozással bűncselekmények, illetve szabálysértések ne maradjanak felderítetlenül.

A biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a hívó és a hívott előfizető telefonszáma személyes adatnak minősül, s mint ilyen, az Avtv. és Eht. szerinti védelemben részesülnek. Az Eht. 157. § (5) bekezdés c) pontja értelmében a forgalmi adatokat (ideértve a hívást kezdeményező személy készülékének a hívószámát is) a szolgáltató a nyomozó hatóság ezirányú megkeresésére a nyomozó hatóságoknak átadhatja. Azonban a nyomozó hatóság is csak akkor minősülhet e törvényhely alapján adatkezelőnek, ha az adatátadás nyomozási cselekmény lefolytatásához szükséges, azaz valamely bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt a nyomozó hatóság a nyomozást elrendeli. Másképpen mondva, kizárólag akkor jogszerű az adatátadás a fenti jogcímen a nyomozó

hatóságnak, ha valamilyen bűncselekmény elkövetésének az alapos gyanúja miatt büntetőeljárás indult. Az eljárás megindulása előtt, azaz amikor a feljelentés alapján még a nyomozást sem rendelik el, a fenti jogcím nem „élesedik”, a konkrét ügyben nem bír jelentőséggel.

A fentiekén túl szükséges megemlíteni még a 226/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet 6. § (3) bekezdését is, amely rögzíti, hogy „a szolgáltató az Eht. 155. § (7) bekezdésében meghatározott hatóságokkal történő közreműködés keretében, az ott meghatározott eljárásban jogosult figyelmen kívül hagyni ideiglenes jelleggel a hívó vonal azonosításának letiltását, amennyiben egy előfizető olyan rosszakaratú vagy zaklató jellegű hívások nyomán követése érdekében kéri ezt, amelyek esetén az Eht. 155. § (7) bekezdésében meghatározott bűncselekmények alapos gyanúja merül fel. Ebben az esetben a hívó előfizető azonosítását tartalmazó hívásadatokat a szolgáltató tárolja és az arra feljogosítottak részére hozzáférhetővé teszi”. Mivel az Eht. 155. § (7) bekezdése az életet, a testi épséget, a vagyont veszélyeztető fenyegetés, zsarolás alapos gyanúja esetére teszi lehetővé az idézett intézkedési lehetőséget, a beadványozók által leírt esetekben a hívószámkieljesztés letiltásának feloldására szolgáltatói oldalon nincs jogszerű lehetőség. (212/A/2005, 305/A/2005, 1238/A/2005, 1283/A/2005)

A rohamos technikai fejlődés rányomja bélyegét a mobilszektor üzletpolitikájára is, amely a fejlődés ütemével lépést tartva újabb szolgáltatásokkal jelenik meg a piacon. Az elmúlt évben az adatvédelem oldaláról nagy érdeklődést váltottak ki a helymeghatározásra (cellainformációra) épülő elektronikus hírközlési szolgáltatásokat érintő ügyek. A beadványozók többsége azután érdeklődött, hogy egy ilyen szolgáltatás igénybevétele során mennyiben tekinthetők biztosítottak az érintett személyiségi jogai, különös tekintettel a szolgáltatás munkahelyi alkalmazására.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában leszögezte, hogy a mobilszolgáltatók a hívás- és cellainformációkat a számlázás céljából jogszerűen kezelik. Az Eht. a számlázásra, a díjak beszedésére és a szerződés figyelemmel kísérésére teremt meg az adatkezeléshez szükséges törvényes jogcímet, minden egyéb adatkezelési célhoz már vagy további törvényes jogcímre vagy az érintett előzetes hozzájárulására van szükség. Az előfizető részéről a szolgáltatás igénybevétele egyértelműen jelzi azt, hogy a cellainformáció alapuló adatkezeléshez az érintett előfizető önkéntesen hozzájárult. Az adatvédelem alapelveivel nem ellenkezik, ha a szolgáltató a számlázás és forgalmi díjak beszedése céljából rendelkezésére álló forgalmi adatokat felhasználja

annak érdekében, hogy tarifakedvezménnyel járó szolgáltatást nyújtson az előfizetőnek. (1747/A/2005)

A helymeghatározási szolgáltatást elsősorban munkáltatók veszik igénybe (úgynevezett flottakövető szolgáltatás) annak érdekében, hogy a munkavállalók munkavégzését ellenőrizzék. Nem új keletű a jelenség, hiszen számtalan ügyben vizsgálta a biztos a munkahelyi Internet-használat, a telefonbeszélgetés, elektronikus levelezés munkáltatói ellenőrzését, továbbá a munkahelyi kamerázást.

Az ilyen jellegű ügyek, így a mobilszolgáltatók flottakövető szolgáltatása kapcsán folytatott munkáltatói adatkezelés jogszerűségének megítélését is elsősorban az befolyásolja, hogy az érintett hozzájárulása megadottnak tekinthető-e. A munkáltató tehát a telefon helyzetére vonatkozó információkat akkor kérhet a szolgáltatótól, ha előzetesen részletesen tájékoztatta a munkavállalót arról, hogy milyen adatok birtokába juthat, és az adatkezelés milyen célt szolgál, majd ennek ismeretében a dolgozó önkéntes, határozott hozzájárulását adta ilyen információk gyűjtéséhez. Az adatkezelés ebben az esetben is kizárólag pontosan definiált célból történhet, önmagában a dolgozó ellenőrzésének igénye nem szolgáltatathat alapot arra, hogy a munkavállalókkal szemben ilyen mértékű korlátozásokat vezessenek be. A munkavállaló aktuális helyzetére vonatkozó információk gyűjtése egyes munkakörökben, a munkavégzés sajátosságait és a munkaszervezés hatékonyságának szempontjait is figyelembe véve indokolható, más munkahelyeken viszont elfogadhatatlan. (1265/A/2005, 1349/A/2005, 1602/A/2005)

A telefonos ügyfélszolgálaton rögzített felvételek adatvédelmi szempontból történő vizsgálata során az adatvédelmi biztos arra az álláspontra jutott, hogy a hibabejelentéseket, a szolgáltatás minőségére vonatkozó panaszokat a szolgáltató az Eht. alapján köteles elektronikus úton rögzíteni, minden más panaszbejelentés rögzítésére kizárólag az érintett előzetes hozzájárulásával kerülhet sor.

A biztos jogszabályi hivatkozással kifejtette, hogy az Eht. 141. § (1) bekezdése értelmében a szolgáltató köteles a hibabejelentéseket, a hibabehatároló eljárás eredményét és a hibaelhárítás alapján tett intézkedéseket visszakövethető módon, hangfelvétellel vagy egyéb elektronikus úton rögzíteni, és az adatkezelési szabályok betartásával azt legalább egy évig megőrizni. Ebből következően azokra a – rögzített

– telefonos panaszbejelentésekre, amelyek a szolgáltatás minőségének az elégtelenségére vonatkoznak, az Eht. előbb idézett rendelkezése az irányadó.

Ugyanakkor a hibabejelentések körén kívüli egyéb, a hírközlési szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos (szolgáltatás megrendelése, módosítása, lemondása, számlainformációk stb.) telefonos nyilatkozatok, panaszbejelentések rögzítésére is sor kerülhet. Az adatkezelés jogalapja ezekben az esetekben az érintett előzetes hozzájárulása. Az Avtv. 2. § 6. pontja értelmében jogi értelemben a hozzájárulás csak akkor értékelhető, ha az az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletre kiterjedő – kezeléséhez. Ebben a megközelítésben a szolgáltató hangbemondása, valamint az Ászf. vonatkozó rendelkezései az adatvédelmi törvényben előírtaknak eleget tesznek, hiszen az a tájékoztatás, hogy a beszélgetésről felvétel készül, magában hordozza azt a lehetőséget, hogy a beszélgetést rögzítik, így az ügyfél valós döntési helyzetben van. A telefonos ügyintézésnek elengedhetetlen eleme az elhangzottak adathordozóra rögzítése annak érdekében, hogy az ügyfél és a hírközlési szolgáltató hírközlési hálózaton tett, személyes interakciót nélkülöző nyilatkozatai hitelt érdemlően megállapíthatók legyenek. A biztos kiemelte, hogy az adatkezelőt az általa rögzített és kezelt előfizetői adatok tekintetében tájékoztatási kötelezettség terheli. (890/A/2005, 1063/A/2005, 1285/A/2005)

Internet

Az elmúlt évben az előző évekhez képest tovább nőtt az internetet érintő beadványok száma. Ez többek között annak is köszönhető, hogy az állampolgárok egyre nagyobb területen ismerik fel az internet nyújtotta lehetőségeket, valamint a sokrétű és számtalan irányú felhasználás nagy számú adatvédelmi kérdést fel. Üdvözlendő, hogy sok beadvány konzultációs jellegű, az adatkezelés (új honlap indítása, e-mail címek gyűjtése, stb.) megkezdése előtt fordulnak az adatvédelmi biztoshoz az érintettek, így előzetes adatvédelmi állásfoglalással és ismeretekkel elkerülhető a jogellenes adatkezeléssel kapcsolatos későbbi panaszok egy része.

Az elmúlt évhez hasonlóan újra beadvány érkezett a www.halapanz.hu domain néven elérhető honlap működését érintő adatvédelmi kérdésekkel kapcsolatban.

Az új terv szerint a honlap, illetve a mögötte álló informatikai háttér nem hoz létre adatbázist az orvosok nevével, munkahelyével és a há-

lapénn összegével. A rendszer a személyes tapasztalaton alapuló információk megosztásán alapul, ezért az információkat nem egy központi adatbázisból, hanem a forrás gépéről tölti le a felhasználó. Az információcsere két fél között zajlik, annak ténye és tartalma a nyilvánosság számára nem, de a regisztrált tagok számára hozzáférhető. A honlap az „*információs keresletet*” tartja nyilván egy kérdés formájában, és aki erre a „*keresletre*” kíván reagálni, az a feladót közvetlenül megkeresheti és válaszolhat a kérdésre. A honlap a „*kereslet*” mellett az arra adott válaszok számát és azok forrását tárolja, így a „*tapasztalatot*” más regisztrált tag is lekérheti. Az orvosi ellátásról szóló vélemények, tapasztalatok cikkekbe rendezve, hierarchikus témabeosztás szerint találhatóak. A „*tapasztalat tudásbázis*” gyarapodását egy pontrendszer segíti, arra motiválva a tagokat, hogy tapasztalataikkal bővítsék a honlapot.

A honlap szolgáltatásait csak regisztrált tagok vehetik igénybe, akik az úgynevezett referenciaszolgálat keretei között jutottak be a rendszerbe. Ennek az a lényege, hogy a zárt, bizalmon és felelősségen alapuló rendszer csak egy regisztrált tag (a későbbi mentor) közvetítésével nyílik meg az új tag számára. A tagság és a tagsággal együtt járó lehetőségek, úgymint tapasztalatcsere vagy a tagok közti kommunikálás ezért csak egy viszonylagosan zárt közösség számára érhető el. (557/K/2005)

Egy meghatározott természetes személyhez köthető vélemény személyes adat-jelleget is ölthet. Kérdéses, hogy ilyen esetekben az Avtv. személyes adatok kezeléséről szóló rendelkezéseit alkalmazni kell-e, vagy mindezeket félretéve a szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának mezejére lépünk. A különböző élettapasztalatok megosztása egy közösségi vagy egy internetes fórumon a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik, és az adatvédelem oldaláról meglehetősen szűk területen értelmezhető. Ha a hozzászólásban az egyén értéktétele fejeződik ki, akkor az adatvédelemnek nincsen relevanciája. Azonban azt szem előtt kell tartani, hogy a hozzászólások tartalma ne sértsen személyiségi jogokat, és a személyes adatok védelméhez fűződő jog se sérüljön.

Sok más panasz is érkezett, amelyek szintén a szabad véleménynyilvánítás, illetve a személyhez fűződő jogok ütközésével kapcsolatos kérdéseket vetettek fel. Ezek egy része az internetes fórumok működését érintette.

Egy ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy egy napilap portálján megjelent egy cikk, amely egy másik honlap zárt, csak az orvosok

számára elérhető fórumán folytatott beszélgetéseket tartalmazza. Az adatvédelmi biztos válaszában kifejtette, hogy az orvos önkéntes adatszolgáltatásával meghatározott személyek számára zárt körben lehetővé tette személyes adatainak megismerését. Ennek a körnek átadott személyes adatok a szélesebb nyilvánosság elé azonban csak az érintett előzetes és önkéntes hozzájárulásával tárhatók. Továbbá az internetes fórumon folytatott beszélgetések a szabad véleménynyilvánítás körébe esnek, noha a széles társadalom számára érdeklődésre számot tartó vélemények lehetnek ezek. Ezek azonban nem minősülnek közérdekű adatnak az Avtv. meghatározása szerint. Így az ügyben megállapítható volt, hogy a napilap portáljának szerkesztője jogellenesen járt el, amikor a hivatkozott weboldalon regisztrált orvosok hozzájárulása nélkül a portálra feltöltötte a fórumon elhangzott hozzászólásokat mint az orvosokkal kapcsolatba hozható személyes adatokat. (1042/A/2005)

Az elmúlt évben számos panasz, illetve konzultációs beadvány tárgya volt az úgynevezett „*internetes szégyenfal*”. Ezek olyan honlapok, ahova az oldalak készítői azoknak az adatait teszik fel, akik valamilyen formában megsértették a mindennapi élet egyes területeinek írott, vagy íratlan szabályait.

Az egyik ilyen beadványcsoport a közlekedési morállal és szabálysértésekkel foglalkozó honlapokat érintette. Ezeken az oldalakon a közlekedési morált vagy szabályokat megsértő járművek rendszámát, típusát, illetve fényképét hozzák nyilvánosságra, hogy így szorítsák vissza az ilyen jellegű visszaéléseket. Ezzel kapcsolatban a biztos kifejtette, hogy ezen adatok nyilvánosságra hozatala a jármű üzembentartójának, tulajdonosának a személyes adatok védelméhez fűződő jogát sértheti, mert a közúti közlekedési nyilvántartásból teljesített adatszolgáltatással az adat és az érintett között kapcsolat létesíthető. A morál- vagy szabálysértő személye azonban nem minden esetben azonos a tulajdonossal, valamint a tulajdonos jogi személyiség és jogi személyiség nélküli szervezet is lehet.

A közlekedési szabálysértés ténye nem elegendő jogalap, a kipellengezés pedig nem törvényes cél. A rendszám és az autó típusának közzététele az adott közlekedési szabálysértést elkövető személy hozzájárulása nélkül az Avtv. 3. § (1) és az 5 § (1) bekezdésébe ütközően jogellenes még akkor is, ha csak közvetett kapcsolat áll fenn az adat és a szabályszegő között. Továbbá adatvédelmi szempontból irreleváns az, hogy az autós viselkedése társadalmilag elítélhető vagy jogszabályba ütközik. Így megállapítható, hogy az érintett hozzájárulása

nélkül a honlapon nem jeleníthető meg olyan adatkör, adattartalom, amely alapján az érintett természetes személy azonosíthatóvá válik. (291/K/2005, 440/A/2005, 729/A/2005)

Egy állampolgár konzultációs beadvány keretében kért állásfoglalást az adatvédelmi biztostól egy tervezett honlappal kapcsolatban, mely a szerzők nevének feltüntetése nélkül írásokat közlő weboldalakkal szemben kíván fellépni. A biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a domain használója a honlap tartalmáért a közzétételében való közreműködése arányában felel. Ha idegen tartalmat csupán közvetít, továbbít, tárol vagy hozzáférhetővé tesz (például fórumszolgáltatás, tárhelyszolgáltatás), akkor felelőssége korlátozott a tartalommal okozott jogsértésekért. Ellenben a saját maga által szerkesztett tartalomért korlátlanul helytállni köteles.

A honlap létrehozásával kapcsolatos fő probléma az, hogy az oldal létesítői és a szerzői jog jogosultjai azonban a jogérvényesítésre nyitva álló fórumokat elkerülve a nyilvánosság eszközével kívánják szankcionálni a jogsértést. Az állásfoglalás hangsúlyozta, hogy az alapjogok védelme érdekében nem fogadható el, hogy a társadalom egy-egy jogsértést a jogsértő személyének a nyilvánosság elé állításával toroljon meg. A megszegésnek az eszköze különösen kifogásolható, ha a szerzői jogsérelem tényét nem egy törvényben meghatározott eljárás állapítja meg, hanem csak vélelmen alapul. Ezért a biztos azt javasolta, hogy összeállított és nyilvánosságra hozott gyűjtemény személyes adatokat ne tartalmazzon, kizárólag a honlapok domain neve kerüljön feltüntetésre. (1050/K/2005)

Több beadvány is érkezett egy online vásárlói portállal kapcsolatban. A panaszosok azt kifogásolták, hogy a vásárlás során számos olyan személyes adatot kellett megadni, melyek a cél eléréséhez nem feltétlenül szükségesek.

A kért személyes adatok egy része (név, lakcím) szükséges volt a vásárlást követő házhoz szállítás lebonyolításához, illetve a vásárláshoz kapcsolódó – törvény szerint kötelező – számla és egyszerűsített számla kibocsátásához. Azonban a többi adat (születési adatok, személyi igazolvány száma, anyja neve) megadása a meghatározott célon túlterjeszkedett. Ezzel kapcsolatban a biztos megállapította, hogy az internetszolgáltató nem megfelelően tájékoztatta a látogatókat az adatok felvételének céljáról, továbbá olyan személyes adatok szolgáltatását várta el az érintettektől, amelyek a deklarált cél megvalósulásához nem elengedhetetlenül szükségesek.

Az időközben bekövetkezett újítások kihatással voltak az adatkezelésre is. Így a vásárláshoz a látogató azonosítása szükséges, amely a regisztrációval történik. A regisztráció folyamatában az érintett önkéntesen szolgáltatja személyes adatait, az adatkezelés célja – a fent elmondottak szerint – a látogató azonosítása. A regisztrációval kezelt adatok köre nem kifogásolható. Az áruházban történő fizetés alkalmával a látogató csak számlázási/szállítási címet ad meg, így az adatkezelés megfelelt az adatvédelmi előírásoknak. A biztos azonban felhívta a szolgáltatót a korábban jogellenesen gyűjtött és kezelt személyes adatoknak a törlésére. (570/A/2005, 680/A/2005)

Az elmúlt évben újra panasszal fordult egy beadványozó az adatvédelmi biztoshoz a Magyar Hivatalos Közlönykiadó ingyenes honlapjával kapcsolatban. A beadványozó azt kifogásolta, hogy a Magyar Közlöny digitális formában közzétett számaint csak regisztráció ellenében teszi megismerhetővé. A korábbi állásfoglalás megállapította, hogy nem kifogásolható az, ha a honlap ingyenes szolgáltatásainak igénybevételét regisztrációhoz mint a személyes adatok kezeléséhez való hozzájáruláshoz köti. Az adatszolgáltatás önkéntességéhez azonban elengedhetetlen a megfelelő tájékoztatás. A korábbi biztosi gyakorlat a jogszabályokat nem minősítette közérdekű adatnak. Azonban az Avtv. 2005. június 1-jétől hatályos szövege alapján a jogszabályok közérdekű adatnak minősülnek, melyek bárki számára személyazonosítás nélkül megismerhetőek. Szintén lényeges újdonság az ügy szempontjából, hogy 2006. január 1-jétől hatályba lépett az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény. E törvény célja, hogy közérdekű adatoknak a törvényben meghatározott körét elektronikus úton közzétegyék, melyeket bárki személyazonosítás és adatigénylési eljárás nélkül folyamatosan és díjmentesen megismerhet. A törvény 12-14. §-ai a jogszabályok nyilvánossága érdekében külön rendelkeznek a Magyar Közlöny digitális másolatának – a nyomtatott változattal egyidejű – közzétételéről.

Így a biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a Magyar Közlöny digitális másolatának – mint közzétett közérdekű adatoknak – megismerése az adatvédelmi törvény 2005. június 1-jei módosításának következtében csak akkor köthető személyazonosító adatok közzéséhez (regisztrációhoz), ha a személyes adatok kezelése a közérdekű adatokhoz való hozzáférés biztosításához elengedhetetlenül szükséges. Valamint azt is megállapította, hogy a Magyar Hivatalos Közlönykiadó honlapjára nézve 2006. január 1-jétől a hatályba lépő elektronikus információszabadságról szóló törvény rendelkezései is irányadók. Ezért a biztos kérte a kiadó elnökét, hogy a regisztrációs eljárást vizsgálja felül annak

érdekében, hogy az megfeleljen az adatvédelmi törvény és az elektronikus információszabadságról szóló törvény előírásainak. (1103/A/2005)

Egy másik ügyben az internetszolgáltató felelősségének kérdése merült fel. Egy szoftvergyártó cég a szerzői jogi védelem alá eső számítógépes programok jogosultjaként a szoftverkalózkodás visszaszorítása érdekében a felhasználó IP címének, a cselekmény időpontjának, a sérelmes fájl nevének a megjelölésével értesíti az internetszolgáltatót arról, hogy az általa szolgáltatott IP címről a szerzői jogát sértő tevékenységet észlelték. Ennek nyomán az internetszolgáltató a felhasználó internethozzáférést letiltotta. Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény 9-11. §-ában meghatározott szolgáltató szólítható fel a jogsértő tartalom eltávolítására, ez az információt csupán továbbító szolgáltatóra nem vonatkozik, mivel a jogsértő és általa közvetített információkat befolyásolni nem tudja. Az illegális szoftverek letöltése vagy a programok jogosulatlan felhasználása a közvetítő szolgáltató technikai jellegű közreműködését igénylik, ezért felelőssége mindaddig kizárt, amíg az adatáramlást nem befolyásolja. (472/A/2005)

Kéretlen elektronikus levelekkel („*spamek*”) kapcsolatban továbbra is nagy mennyiségben érkeznek panaszok, számuk az elmúlt évben meghaladta az ötvenet. Üdvözlendő azonban, hogy a bepanaszolt adatkezelők nagy része rögtön reagál az adatvédelmi biztos felszólítására, és rövid időn belül megszünteti a jogellenes adatkezelést; valamint hogy már az adatkezelést megelőzően kérnek állásfoglalást a biztostól az e-mailekkel kapcsolatos adatkezelésekre vonatkozóan.

Hitelintézetek

A hitelintézetek, takarékszövetkezetek adatkezelését 2005-ben közel százhusz indítvány érintette. A panaszok – akárcsak az elmúlt években – néhány jellemző ügycsoportba sorolhatók, így az ügyfélazonosítás, a bankkártyahasználat körében előforduló adatkezelések, a hitelbírálat során kezelhető adatok és dokumentumok köre, elutasított hiteligenylés esetén ezek jogi sorsa. A pénzügyi szektorban is évről-évre visszatérő probléma az okmányok fénymásolásának gyakorlata. A pénzügyi szolgáltatók adatkezelésével kapcsolatos ügyek közel 40 %-át azonban a központi hitelinformációs rendszer működését kifogásoló panaszok tették ki.

A hiteladat-szolgáltatók és a központi hitelinformációs rendszer közötti adattovábbításokat sérelmező indítványok 2005-ben is nagy számban érkeztek hivatalunkba. A beadványok lényegében ugyanazokat a területeket érintették, mint a korábbi években. Nem kérdéses, hogy a központi hitelinformációs rendszer szabályainak átdolgozására, pontosítására és ügyfélbaráttá tételére feltétlenül szükség van. Mint ahogyan arról korábban beszámoltunk, az Igazságügyi Minisztérium 2004 októberében javaslatot tett a központi hitelinformációs rendszerre vonatkozó jogi szabályozás továbbfejlesztésére, és a Pénzügyminisztérium, a Magyar Bankszövetség, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Magyar Nemzeti Bank, valamint az adatvédelmi biztos bevonásával egyeztető tárgyalásokat tartott. E tárgyalások eredményeképpen létrejött törvényjavaslat sajnálatos módon csak 2005 végén került a Parlament elé, így annak pozitív hatásai 2006-ban várhatók. A módosítás azt célozza, hogy az ügyfelek gyorsabb és jobb tájékoztatást kapjanak, legyen érdemi intézkedési lehetőségük az esetleges jogszerűtlen eljárások orvoslására.

A panaszok többsége 2005-ben is arra irányult, hogy az adókat nem értesítették a központi hitelinformációs rendszerbe (továbbiakban: BAR) kerülésükről, így annak tényéről csak később, leggyakrabban egy újabb hitelkérelem benyújtása során szereztek tudomást. Kiemelést érdemel a tervezet azon újítása, melynek értelmében a hiteladat-szolgáltató az adatátadás tervezett időpontja előtt 30 nappal köteles az adóst tájékoztatni, hogy nyilvántartása szerint rövidesen beállnak az adattovábbítás törvényi feltételei. Így az ügyfélnek lehetősége nyílik, hogy fennálló tartozását rendezze, és ezáltal elkerülje a hitelinformációs rendszerbe való bekerülést. A tájékoztatáshoz való jog másik szabálya az évente egy alkalommal ingyenesen biztosított azon lehetőség, amely szerint az adós bármely referenciaadat-szolgáltatón keresztül informálódhat arról, hogy adatai szerepelnek-e a BAR-ban. A tervezet a gyakorlati tapasztalatokból okulva pontosítja a nyilvántartásba vétel feltételeit. A Hpt. módosítás a folyamatos egyidejű fennállás elvét követi, vagyis a minimálbért meghaladó tartozásnak folyamatosan 90 napon keresztül kell fenn állnia. Több adósság egyidejű fennállása esetén ezek összege nem kumulálódik, minden egyes jogviszonyt külön-külön kell figyelembe venni. A nemfizető kezesek személyes adatai a jövőben sem továbbíthatók a hitelinformációs rendszerbe. A Hpt. módosítás a nyilvántartási idő vonatkozásában nem differenciál, ugyanis a jogszabály előkészítése során nem sikerült olyan szempontrendszert kidolgozni, mely alapja lehetett volna a törvényi szabályozásnak.

Az ügyfélvédelem biztosításának másik fontos eszköze a rugalmas és gyors jogorvoslati eljárás. A módosított Hpt. szerint a hiteladós a kifogás jogával élhet, s amennyiben a hiteladat-szolgáltató nem ad helyt a kifogásnak, az adós hiteladat-pert indíthat. A peres eljárás mind a referenciaadat-szolgáltató, mind a központi hitelinformációs rendszert kezelő pénzügyi vállalkozás ellen megindítható.

A Bankközi Informatikai Szolgáltató Rt. (továbbiakban: BISZ Rt.), a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszer üzemeltetője 2005 szeptemberében bejelentette az adatvédelmi nyilvántartásba, hogy 2005. október 30. napjától kezdve a BAR szolgáltatását új adatfeldolgozási módszerrel kívánják kiegészíteni. Az új adatfeldolgozási eljárás során a BAR elemzi az egyes személyek BAR-ban feltalálható adatait, és az elemzés alapján egy matematikailag az adatokból egyenesen következő értéket, az úgynevezett BAR Indexet fűzi azokhoz.

A Hpt. módosítás előkészítése során a bankszövetségi javaslat egyik átdolgozott változatával kapcsolatban a biztos munkatársai jelezték aggályait. Az Avtv. fogalommeghatározása szerint ugyanis ennek az indexálásnak az eredménye automatizált egyedi döntésnek minősül, melyre csak abban az esetben kerülhet sor, ha ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárul, vagy azt törvény lehetővé teszi. A biztos kifejtette, hogy nem látja indokoltnak a Hpt.-ben egy ilyen törvényi lehetőség megteremtését, tekintettel arra, hogy a banki kockázatkezelők a központi hitelinformációs rendszerben nyilvántartott adatok teljes köréhez hozzáférhetnének. A BAR által képzett index nem tartalmaz számukra többletinformációt. A Hpt. tervezett módosítása szerint a jövőben a hitelinformációs rendszer több adatot tart majd nyilván, így a rendszerhez csatlakozók az adósról lényegesen több adathoz juthatnak hozzá. A szabályozás ilyen irányú módosítását a biztos elfogadta, abból kiindulva, hogy az adatszolgáltatás körének bővülése az adósok méltányosabb megítélését fogja eredményezni, ezáltal a KHR-ben szereplés ténye nem fogja maga után vonni automatikusan a hitelkérelem elutasítását. Az indexálás ezzel ellentétes folyamatokat indíthat el. A biztos felhívta a BISZ Rt. figyelmét, hogy a hatályos Hpt. alapján a bevezetni kívánt adatfeldolgozási módszer nem tekinthető jogszerűnek. A BAR adatkezelésének jogalapja törvényi felhatalmazás, mely szerint a rendszer adatot tart nyilván és adhat át az érintett adósnak, valamint a hiteladat-szolgáltatónak. A törvény nem jogosítja fel a BISZ Rt.-t arra, hogy az adatokon bármilyen más adatkezelési műveletet végezzen. Különösen aggályos ez abból a szempontból, hogy ennek eredményeként új adatfajta jön létre, melynek kezelésére szintén nincs törvényi felhatalmazás.

Az ügy kapcsán a biztos tudomására jutott az is, hogy a BAR-ban a törvényes öt évet követően újabb öt évre archív állományba kerülnek az adatok oly módon, hogy azok a hiteladat-szolgáltatók számára nem láthatók, de a bíróság, ügyészség esetleges írásbeli megkereséseire bizonyítási célból még előhívhatók és kiadhatók. A biztos felszólította a BISZ Rt.-t, hogy egyrészt a tervezett adatkezeléstől tekintsen el, másrészt a jogellenes adatkezelést szüntesse meg. Az adatkezelő elfogadva az álláspontot megtette a szükséges intézkedéseket. (1653/K/2005)

Nagy számban érkeztek olyan panaszok, melyeknek tárgya az volt, hogy bankkártyával történő fizetéskor a tranzakciót igazoló bizonylaton a teljes kártyaszámot feltüntetik, nem pedig csak annak utolsó négy számjegyét.

A beadvány kivizsgálása során az adatvédelmi biztos megkereste az OTP Bank Rt.-t, illetve a Kereskedelmi és Hitelbank Rt.-t, tekintettel arra, hogy túlnyomórészt ez a két bank foglalkozik a vásárlások során használt POS-terminálok telepítésével. Válaszában az OTP Bank Rt. leírta, hogy a köztük és a kártyatársaságok között fennálló szerződések értelmében a bizonylatra kizárólag a kártyaszám utolsó négy számjegye nyomtatható. Az ezen szerződések megkötését követően telepített terminálok tehát már csak a kártyaszám utolsó négy számjegyet tüntetik fel a bizonylaton, a szabály bevezetését megelőzően telepített terminálok átállítása folyamatban van. A Kereskedelmi és Hitelbank Rt. azt a tájékoztatást adta, hogy a kártyatársaságokkal kötött szerződések értelmében MasterCard kártyák esetén 2005. április 1-jétől kötelező a kártyaszám kitakarása, Visa kártyák esetén pedig 2006. július 1-jétől lesz kötelező csak az utolsó négy számjegynek a feltüntetése. A követelményeknek nem megfelelő terminálok átállítása a Kereskedelmi és Hitelbank Rt.-nél is folyamatban van. (419/A/2005)

A fentiekén túl számos beadvány érintette a pénzügyi szolgáltatók adatgyűjtési gyakorlatát, magát az adatfelvétel módját. Az egyik panaszos az Erste Bank Hungary Rt. Privát Pénzügyi Tervező Programját kifogásolta.

A program célja az, hogy a banki tanácsadók egy pénzügyi tervező beszélgetés keretében felmérjék az ügyfelek célját, igényeit, és a megvalósításhoz szakmai segítséget nyújtsanak. A tanácsadó és az ügyfél között lezajlott beszélgetés során az üzletkötőnek mindössze csak jegyzetelni szabad, annak befejeztével azonban minden ott elhangzottat dokumentálnia kell, és továbbítania azt az összesítést végző

személyek számára. A tanácsadók részére kiadott kézikönyv adatkezelést érintő része félreérthető rendelkezést tartalmaz, olyan gyakorlat is kiolvasható belőle, miszerint a bank a tanácsadóktól azt várná el, hogy a lezajlott beszélgetést részletekbe menően dokumentálja az érintettek erről való tájékoztatása nélkül. Erre tekintettel a biztos felkérte a bank vezetését, hogy a program kidolgozásánál kiemelten ügyeljenek arra, hogy a tanácsadók csak olyan személyes adatokat dokumentáljanak, melyek kezeléséhez az érintettek kifejezetten hozzájárultak. (746/A/2005)

Gyakran előforduló eset, hogy hiteligénylés kapcsán az ügyfél személyazonosító igazolványáról a banki ügyintézők fénymásolatot készítenek. A személyazonosító igazolvány mobilszolgáltatók általi másolásáról 2005-ben állásfoglalás született; a pénzügyi szektor ez irányú adatkezelési gyakorlatával összefüggésben a biztos tájékoztatást kért a Magyar Bankszövetségtől, valamint a Takarékszövetkezetek Országos Szövetségétől. A megkeresésre válaszolva a Bankszövetség részletesen ismertette a kérdéses banki gyakorlatot és annak indokait is. A biztos a felhozott érveket – melyek hasonlóak voltak a mobilszolgáltatók érveivel – nem tudta elfogadni, többek között kifogásolta az adatkezelési célok pontatlanságát, illetve kétségbe vonta a másolás hasznosságát a pénzmosás elleni harcban. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (1477/A/2005)

A személyazonosító okmányok másolása szorosan összefügg a pénzügyi szolgáltatók ügyfél-azonosítási tevékenységével, melyet a biztos több ponton is kifogásolt.

Egy panaszos azért juttatott el beadványt a biztoshoz, mert személyazonosságának igazolására számlavezető bankja az új típusú vezetői engedélyét önmagában nem fogadta el. Az új típusú vezetői engedély is olyan adattartalmú hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát közhitelűen igazolja, tehát a személyazonosság igazolásához el kell fogadni. Speciális szabályokat kell alkalmazni hitelintézetek esetén az ügyfél-azonosítás során, melynek része a személyazonosítás, és ennyiben a kétféle azonosítás átfedi egymást. A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (továbbiakban: Pmt.) 3. §-a az azonosítási kötelezettség három esetét határozza meg: az ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítésekor; minden olyan esetben, amikor a megkötendő ügylet értéke eléri vagy meghaladja a 2 millió Ft-ot; illetve pénzmosásra utaló tény, vagy körülmény észlelése esetén. A Pmt. a kötelező ügyfél-azonosítás esetei mellett szabályozza annak módját is (a Pmt.-ben meghatározott adat-

kör rögzítése és a Pmt.-ben felsorolt okmányok bemutatása). A pénzügyi szolgáltató tehát csak a Pmt. által meghatározott esetekben köteles az azonosítást az ott leírt szabályok szerint elvégezni. Más esetekben, például bankszámláról történő felvilágosítás adása esetén is szükség van természetesen az ügyfél-azonosításra, de a biztos álláspontja szerint ez nem lehet a Pmt. szerinti „szigorúbb” azonosítás, és nem indokolt a személyazonosító igazolvány, az útlevél vagy a vezetői engedély bemutatásán túl a lakcímkártya elkérése. (630/A/2005, 2155/A/2005)

A Pmt. szabályainak értelmezésére volt szükség abban az esetben is, amikor a biztos azt vizsgálta, hogy milyen célból és joggalappal rögzítette a takarékszövetkezet ügyintézője a pénzügyi intézmény számítógépes rendszerében az önkormányzat által kibocsátott csekken szereplő befizető nevét, lakcímét, születési helyét, idejét, anyja nevét, személyazonosító igazolványának számát. Az adott ügyben a biztos konzultációt kezdeményezett a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével.

Írásbeli szerződéssel létrejött tartós jogviszony csak a rendszeres ügyfelekkel létesülhet, míg az alkalmi ügyfeleknél fogalmilag kizárt, ebből következően az alkalmi ügyfél-azonosítást a Pmt. kötelezően nem írja elő. A PSZÁF főigazgatója kifejtette, hogy bár az alkalmi ügyfelek által adott ügyleti megbízás esete nem tartozik a kötelező ügyfél-azonosítási körbe, e kötelezettség hiánya nem jelenti azt, hogy a szolgáltató az ilyen típusú ügyfelek személyazonosságát nem állapíthatná meg, figyelemmel arra, hogy a Pmt. ezt a lehetőséget kifejezetten nem zárja ki. Az adatkérés céljaként a pénzmosással szembeni hatékony fellépés szándékát jelölte meg. A biztos a Felügyelet álláspontjával nem értett egyet. A Pmt.-ben meghatározott ügyfél-azonosítás személyes adatok felvételét és tárolását jelenti. Amennyiben törvény meghatározott célból és adatkörrel kötelező adatkezelést nem rendel el, személyes adatok felvételére és tárolására csak az érintett hozzájárulása esetén kerülhet sor. Az a tény ugyanis, hogy törvény valamely adatkezelés lehetőségét kifejezetten nem zárja ki, nem teremt arra jogalapot. Abban az esetben, ha a bonyolító személy nem rendszeres ügyfele a takarékszövetkezetnek, és a számlavezetett ügyfél javára teljesít befizetést, a személyazonosító okmány számának rögzítése és/vagy a Pmt. szerinti teljes azonosítás indokolatlan. A Felügyelet végül arról tájékoztatta a biztost, hogy személyes adatok kezelését érintő ügyükben az álláspontját mérvadónak tartja, és felhívja az általa felügyelt intézmények figyelmét annak betartására. (99/A/20005)

Tekintettel arra, hogy igen nagyszámú ügyfelet érintett, beszámolunk az OTP Bank Rt.-nek a Mobil Aláírásról szóló szerződésébe beépített adatkezelési felhatalmazásról, mely nem biztosította az ügyfelek részére a direkt marketing-célú adatkezeléssel szembeni tiltakozás jogát. A hitelintézet akkor jár el jogszerűen, ha a jogviszony kezdetekor tájékoztatja ügyfelét arról, hogy személyes adatait egyéb célból felhasználja, és ez ellen a Hpt. 201. § (5) bekezdése szerint az ügyfél tiltakozhat. A Mobil Aláírás szerződést adatvédelmi szempontból azért kifogásoltuk, mert a szerződés aláírásával az ügyfelek hozzájárulnak ugyan a reklámcélú adatkezeléshez, de önrendelkezési joguk csorbát szenved, mert erről külön nem nyilatkozhatnak. Noha az üzletszabályzatok tartalmazzanak arra vonatkozó tájékoztatást, hogy a reklámcélú adatkezeléssel szemben az ügyfél tiltakozhat, a szerződésbe foglalt hozzájárulást a biztos megtevesztőnek ítélte, mert azt sejteti, hogy azzal szemben nincs tiltakozási lehetőség. A biztos fellépésének köszönhetően az Általános Üzletszabályzat és a Mobil Aláírásról szóló szerződés is átdolgozásra került. (771/A/2005, 789/A/2005)

Biztosítók

A biztosítók adatkezelését érintő beadványok számát vagy a többi ügycsoporthoz viszonyított arányát illetően érdemi változásról nem tudunk beszámolni 2005-ben. Továbbra is tipikus állampolgári jelzésnek tekinthetők az okmányok fénymásolását kifogásoló beadványok. Az előző évi Beszámoló 114-115. oldalán található megállapításokat e helyen nem ismételjük meg.

Több beadvány érkezett az életbiztosítás megkötése előtti tárgyalásokhoz kapcsolódóan. A beadványt tevők abban kérték az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy a biztosító milyen adatok szolgáltatását igényelheti az életbiztosítást kötni szándékozó személytől.

Hangsúlyozandó, hogy a szerződést kötni kívánó személy önkéntesen adja meg személyes adatait a biztosítónak, a létrejövő jogviszony jellegéből eredően az adatalanyra nehezedő kényszerről nem beszélhetünk. A biztosító ugyanakkor joggal tart igényt minden olyan érdemi információra, amely az általa vállalt kockázatok felmérését szolgálja. Ezen túl a biztosító, illetve a biztosításközvetítő a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) szerint köteles legalább az ügyfél által megadott információk alapján felmérni és pontosítani az ügyfél igényeit. Az igényfelmé-

rés célja annak biztosítása, hogy az ügyfél az igényeinek leginkább megfelelő, legkorszerűbb terméket választhassa. E cél eléréséhez a leendő ügyfél adatok szolgáltatásával járul hozzá. A biztosító, illetve a biztosításközvetítő csak a cél megvalósulásához szükséges adatokat gyűjthet, a célhoz kötött adatkezelés követelménye ezen adatkezelés tekintetében is érvényesítendő. (253/A/2005; 2249/A/2005)

Az egyik biztosítótársaság több munkatársa is kifogásolta azt a gyakorlatot, amelyet a Bit. módosítása nyomán alakítottak ki. A Bit. előírja, hogy a biztosításközvetítő a szerződés megkötését megelőzően köteles a kötelezettségvállalás tagállamának hivatalos nyelvén vagy az ügyféllel történő megállapodásban kikötött más nyelven írásban tájékoztatást adni számos adatról, többek között a saját nevről és állandó lakcíméről is. A rendelkezés célja az, hogy az ügyfél ne kerülhessen olyan helyzetbe, hogy a szerződéssel kapcsolatos igényét nem tudja érvényesíteni.

Amennyiben a biztosításközvetítő munkaviszonyban áll a biztosítóval, a munkavállaló tevékenysége során okozott kárért a biztosító áll helyt. Ebben az esetben a Bit. vonatkozó rendelkezése az adatvédelmi biztos álláspontja szerint úgy értelmezendő, hogy nem szükséges a biztosításközvetítő állandó lakóhelyének feltüntetése a tájékoztatón. Helytálló volt a biztosító azon érvelése, mely szerint a természetes személy biztosításközvetítők esetében nem a biztosító szolgáltatja ki a lakcímadatot, tehát ebben a tekintetben nem minősül adatkezelőnek. Ugyanakkor a kötelezően alkalmazandó formanyomtatványok formájának és tartalmának meghatározásakor közre tud működni a szóban forgó kérdés megoldásában. A személyes adaton végzett konkrét művelet tekintetében a biztosító nem adattovábbítóként szerepel, mindössze a művelet kereteinek meghatározásában rendelkezik olyan döntés meghozatalához mozgástérrel, amely a biztosításközvetítők panaszaira megnyugtató megoldást jelenthet. A biztos állásfoglalásáról tájékoztatta a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét is. (730/A/2005; 784/A/2005; 808/A/2005)

Egy állampolgár a közúton elszenvedett balesetet követő kárügyintézés menetében azt sérelmezte, hogy a baleset után a történetekről felvett jegyzőkönyvet csatolták a többi dokumentumhoz. A jegyzőkönyvön szerepelt a két vétlen autós, így a beadványt tevő aláírása is. A biztosító a kárügyintézés során egy káresemény kapcsán két gépjármű-tulajdonos kárigényét bírálta el egymástól függetlenül.

Az adatvédelmi biztos nem találta a célhoz kötött adatkezelés követelményébe ütközőnek a jegyzőkönyv csatolását a kárügyintézés során keletkezett többi dokumentumhoz. A felelősség megállapítása szempontjából lényeges információkat tartalmazó iratok tárolása nem mutat túl azon a célon, amelynek érdekében a biztosító adatokat kezel. Adatvédelmi szempontból ez az eljárás akkor sem tekinthető aggályosnak, ha abban a balesetben részes harmadik személy adatai is szerepelnek, hiszen egymással összefüggő biztosítási eseményekről van szó, és azok körülményeinek vizsgálata folyik a biztosítónál. A két dossziében található dokumentumok összevetése kapcsán nem beszélhetünk a személyes adatokon végzett olyan műveletről, amely az Avtv. 8. § (1) bekezdése alapján csak az érintett hozzájárulásával vagy törvény felhatalmazása alapján lenne végrehajtható, hiszen nem minősül külön adatkezelésnek (adattovábbításnak) a biztosító ügyintézése során a két, egyazon károkozó magatartáshoz kapcsolódó ügyben történő adatgyűjtés és döntéshozatal.

Az állampolgár ugyanehhez az ügghöz kapcsolódóan beadványában leírta, hogy a biztosítóval folytatott levelezésük során minden alkalommal mind őt, mind a másik károsultat tájékoztatták a másik ügyével kapcsolatos döntésekről. Az ilyen eljárás nem felel meg sem az Avtv. azon alapelvének, mely szerint a törvény célja annak biztosítása, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, sem az Avtv. 3. § (1) bekezdésében és 8. § (1) bekezdésében található szabálynak. Az említett törvényhelyek alapján a kárügyintézés során született döntésekről kívülálló harmadik személyt csak az érintett hozzájárulásával jogszerű tájékoztatni. Szintén aggályokat vet fel az adatkezelő eljárása, ha az érintettre vonatkozó adatot tartalmazó dokumentumba nem enged betekintést. Az Avtv. 11. § (1) bekezdés a) pontja szerint az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről. Az Adatvédelmi Biztos Irodájának következetes joggyakorlata szerint ez a tájékoztatás nem csak szűkebb értelemben vett tájékoztatásként értendő, hanem benne foglaltatik az a részjogosultság is, hogy az érintett betekinthes az adott dokumentumba, és másolatot is kérhet a róla. (233/A/2005)

A Ptk. 356. §-a alapján az, akinek munkaképessége baleset folytán csökkent, csak akkor követelhet járadékot, ha a baleset utáni keresete (jövedelme) a baleset előtti keresetét – neki fel nem róható okból – nem éri el. Balesetből eredő munkaképtelenség vagy munkaképesség-csökkenés esetében járadékként az elmaradt keresetnek (jövedelemnek) a társadalombiztosítási ellátásokkal csökkentett összegét kell megtéríteni. A biztosító (a károkozó helyett teljesítő személy) kötelezettsége akkor áll be, ha a károsult minden olyan tényről, adatról tájékoztatja a

biztosítót, amely a biztosítási esemény, és annak következményeinek megállapításához elengedhetetlen.

A konkrét ügyben a beadványt tevő tájékoztatást kapott arról, hogy a biztosító joggal tart igényt annak a ténynek a hiteles igazolására, hogy mekkora a baleset folytán bekövetkezett munkaképesség-csökkenés mértéke, és mekkora az elmaradt keresetnek a társadalombiztosítási ellátásokkal csökkentett összege. Ezeket az adatokat a károsult köteles hitelt érdemlően igazolni. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint ezen adatok igazolására alkalmas a nyugdíjbiztosítási igazgatóságok által alkalmazott ONYF.3515-210-es számú nyomtatványban foglalt határozat, ugyanis azon mind a két említett tényre nézve pontos adatok lehettek fel.

A vizsgált ügyben nem volt vitás, hogy a beadványt tevő munkaképesség-csökkenése egy évvel korábban bekövetkezett baleset következménye, ahogyan az sem, hogy mekkora a társadalombiztosítástól kapott mindenkori ellátásának összege. Ennek megfelelően az adatvédelmi biztos nem tartotta indokoltnak, hogy a biztosító megismerje az Országos Orvosszakértői Intézet részletes szakvéleményét. A biztosító kötelezettségének megállapításához elegendő adatot tartalmaz az említett nyomtatványon szereplő határozat. A határozaton túlmutató adatok kezelése esetén a biztosító az Avtv. 5. §-ában meghatározott célhoz kötött adatkezelés követelményével ellentétesen járna el, ugyanis olyan személyes és különleges adatokat gyűjtene és tárolna, amelyek a kárigény elbírálásához, a biztosító által folyósítandó járadék összegének megállapításához nem szükségesek. (887/A/2005)

Sajtó

Az írott, illetve az elektronikus sajtóval kapcsolatos panaszokra, megkeresésekre a biztos mindig kiemelt figyelmet fordított, hiszen a sajtótermékek a legszélesebb körű nyilvánosság számára hozzáférhetőek, így a személyes és egyéb adatok sajtóban való megjelentetése esetén azok valóban bárki számára hozzáférhetővé válnak. A sajtóval kapcsolatos ügyek tartalmi megoszlását tekintve megfigyelhető, hogy a beadványok többségében 2005-ben is az újságokban, cikkekben szerepelő fotók, nevek, címek és egyéb személyes – esetenként különleges – adatok sajtó általi nyilvánosságra hozatalát kifogásolják, illetve kereskedelmi televíziók műsorkészítési, szerkesztési módszereit sérelmezik a panaszosok.

Az elmúlt évben is több panaszos sérelmezte, hogy a beleegyezésük nélkül jelent meg róluk készült fotó az újságokban, és ezért a lapokkal szembeni jogorvoslati lehetőségekről kértek felvilágosítást. Egy pana-

szos azt kifogásolta, hogy a Blikk című újság közzétette hozzátartozója fényképét annak a cikknek kapcsán, amelyben egy pénzszállító autó elleni rablótámadásról számoltak be, és a hozzátartozója az értékszállító cég alkalmazottjaként a gépkocsi kísérője volt. Mivel a fotón a hozzátartozó felismerhető volt, a panaszos attól tartott, hogy a családjukat megátadják.

Az adatvédelmi törvény szabályai összhangban vannak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 80. §-bán foglaltakkal: „A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.” A Legfelsőbb Bíróság egyik határozata szerint a képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj-, utcarészletekről készült felvételekre, amikor az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásában örökít meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket. A nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van viszont szükség, ha megállapítható a felvétel egyedisége, egyéni képmás jellege. Mivel a panaszos esetében a felvétel egyedi jellegű volt, az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az adatkezelő újság megsértette a panaszos jogait. (151/A/2005)

A személyhez fűződő jogok védelmének és elsőbbségének garanciája megtalálható a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 3. § (1) bekezdésében is, mely szerint „a sajtószabadság gyakorlása nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével”.

Ezzel kapcsolatos az a beadvány, amelyben egy panaszos azt sérelmezte, hogy a Dunaújvárosi Hírlap egyik rovatába – sms-üzenet formájában is – eljuttatható véleményeket korábban a feladó azonosítása nélkül tette közzé a szerkesztőség, a közelmúltban azonban minden üzenetküldő telefonszámát is feltüntetik a közreadott vélemény után, és ily módon a teljes olvasóközönség megismerheti a véleményt nyilvánító olvasó telefonszámát.

Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az újság számára SMS-en továbbított véleményt, a szerkesztőségbe beérkezett olvasói levélhez hasonlóan kell megítélni. Az olvasói levél célja, hogy írója szabadon kifejtse véleményét egy általa, illetve a közvélemény által fontosnak tartott témában. A helyes gyakorlat szerint a levél írója szabadon

rendelkezhet arról, hogy mely személyes adatai közlésére jogosítja fel a szerkesztőséget. Az Avtv. 3. § (3) bekezdése alapján, kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett adati közléséhez nem járult hozzá. A szerkesztőségnek a telefonszám közzététele nélkül is lehetősége van az üzenetek előzetes moderálására, illetve arra, hogy a vélemények kifogásolható hangneme, tartalma esetén azokat ne jelentesse meg. Az adatvédelmi biztos felkérte a Dunaújvárosi Hírlap felelős szerkesztőjét, hogy a továbbiakban az állásfoglalásának megfelelően járjanak el. (58/A/2005)

A Magyar Televízió Rt. elnöke beadványában a Népszabadság című napilap eljárását kifogásolta, mivel a napilap 2005. október 12-i számában nyilvánosságra hozta az MTV elnöke által a Népszabadság főszerkesztőjének írt sms-üzenetét.

Az Avtv. 2. §. 1. pontja alapján az SMS tartalma lehet személyes adat, ugyanakkor a jogszabályok által alkotott kategóriák közül leginkább a levéltitok törvényi védelme alá tartozik. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az MTV elnöke által Vörös T. Károlynak írt SMS-t a Népszabadság című napilap jogellenesen hozta nyilvánosságra 2005. október 12-i számában, hiszen a nyilvánosságra hozatalhoz az elnök nem járult hozzá. Az adatvédelmi biztos, a beadvány nyomán felszólította a Népszabadság főszerkesztőjét arra, hogy a továbbiakban tartózkodjon a hasonló jellegű jogsértésektől. Az MTV elnöke tájékoztatást kapott, hogy jogi elégtételt, személyhez fűződő jogának megsértése miatt polgári jogi úton szerezhethet, továbbá levéltitok, illetve magántitok megsértése miatt büntető feljelentést tehet a rendőrségen. (1812/A/2005)

Több olyan beadvány érkezett az adatvédelmi biztoshoz, amelyben a kereskedelmi televíziók műsorkészítési, szerkesztési módszereit sérelmezik a panaszosok. Az ügyek egy részében a vizsgálat még tart.

Egy fogorvosi rendelő vezetője azzal a panasszal fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy a Cool TV „*Gerilla Grill*” című műsorának készítői engedély nélkül, provokatívan bementek a váróterembe és a rendelőbe, és ott felvételeket készítettek a helyszínről és a panaszosról. Mivel a panaszos nem járult hozzá a felvételek készítéséhez és a televízióban történő bemutatásához, ezért ez az adatkezelés jogalap nélkül történt, tehát a felvétel elkészítése jogellenes volt. (273/A/2005)

Évek óta érkeznek panaszok a kereskedelmi televíziók által készített, úgynevezett „*valóság*”, vagy „*reality show*”-kkal kapcsolatban. Legtöbb esetben a műsorok készítésének körülményeit sérelmezik, valamint hiányolják a felvételek elkészítése kapcsán adott megfelelő tájékoztatást, mert az érintett csak a műsorról, az adatkezelés céljáról, a nyilvánosságra hozatal módjáról adott megfelelő tájékoztatás birtokában tudja felelősen eldönteni, hogy rendelkezésre bocsátja személyes adatait, vagy inkább nem kíván a nyilvánosság előtt szerepelni. Az adatvédelmi biztos több eset kapcsán hangsúlyozta, ha a megfelelő tájékoztatás hiányzik, akkor a hozzájárulás nem tekinthető az adatkezelés jogalapjának, ezért a megfelelő hozzájárulás nélküli adatkezelés jogellenes.

Az adatvédelmi biztos munkatársai 2004. április 26. napján helyszíni ellenőrzés keretében megvizsgálták a Magyar RTL Televízió Rt. által üzemeltetett RTL Klub elnevezésű kereskedelmi TV-csatornán több alkalommal is sugárzásra került „*Anyacsavar*” című műsor kapcsán a Magyar RTL Televízió Rt. és a műsorban részt vevő személyek között megkötött szerződéseknek az Avtv. rendelkezései szerinti megfelelőségét.

Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a Magyar RTL Televízió Rt. szerződéseinek tartalma ellentétes az Avtv. 3. §-ának (1)-(2), (4) és (7) bekezdésével, valamint 5. és 6. §-aival, erre tekintettel a szerződéseken alapuló adatkezelés jogellenes. A szerződés alapján történő adatkezelés jogellenessége lényegében azért állapítható meg, mivel a szerződésben nem nevesített alvállalkozók részére történő, és emellett időbeli és térbeli korlátozás nélküli adattovábbításhoz adott hozzájárulás jogszerűsége kizárt. Emellett a szerződés teljesítése során kiskorú személyek személyes adatai is a Magyar RTL Televízió Rt. kezelésébe kerülnek, azonban e körben a szülők mint törvényes képviselők által adott hozzájárulás nem elfogadható. Az adatvédelmi biztos felszólította a Magyar RTL Televízió Rt.-t a jogellenes adatkezelés megszüntetésére.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalása alapján Magyar RTL Televízió Rt. a biztosi intézkedés megváltoztatása érdekében az Országgyűlési Biztos Hivatalát (továbbiakban: OBH) alperesként megjelölve 2004. július 19. napján keresetlevelet terjesztett a Pesti Központi Kerületi Bíróság elé, majd áttételt követően a per a Fővárosi Bíróság előtt 19. P. 632.590/2004. számon indult meg.

A Magyar RTL Televízió Rt. keresetlevélben kifejtett álláspontja szerint az adatvédelmi biztos állásfoglalása azért jogellenes, mivel Dr. Harmathy Attila alkotmánybírónak a 35/2002. (VII. 19.) AB határozat

kapcsán írt párhuzamos indokolása szerint a hang- és képfelvételre nem az Avtv., hanem kizárólag a Ptk. szabályai irányadók. Emellett álláspontja szerint a szerződő felek által adott hozzájárulás megfelel a vonatkozó jogszabályoknak és a gyámhatóság eseti gondnokrendelése hiányában is kiterjed a szerződő szülők kiskorú gyermekeire.

Az OBH alperesként elsősorban arra hivatkozott érdemi ellenkérelmében, hogy a bíróságnak a Pp. 130. § (1) bekezdés f) pontjára figyelemmel a Pp. 157. § a) pontja alapján a pert meg kell szüntetnie, mivel az adatvédelmi biztos nem kötelezte érdemi határozatban a Magyar RTL Televízió Rt.-t a jogellenesen kezelt adatok megsemmisítésére, hanem csupán – egyelőre nem kötelező jelleggel – felszólította erre. Az OBH emellett hivatkozott arra is, hogy téves perlés esete áll fenn, mivel az Obtv. 28. §-a, az Avtv. 25. § (4) bekezdése és a Pp. 48. §-ának helyes értelmezése szerint a pert nem ellene, hanem az adatvédelmi biztos ellen kellett volna megindítani. A Fővárosi Bíróság az első tárgyaláson hozott végzésével kötelezte a felperest az adatvédelmi biztos perbehívására, melynek a felperes eleget is tett.

Az adatvédelmi biztos perbe történt belépését követően került sor a második tárgyalásra 2005. augusztus 30. napján. A tárgyaláson a felek megerősítették korábbi előadásait, az OBH kérte a perből történő elbocsátását, vagy rá nézve a kereset részítéletben történő elutasítását, az adatvédelmi biztos csatlakozott az OBH érdemi ellenkérelméhez.

A bíróság a második tárgyaláson tájékoztatta a feleket, hogy további vizsgálatot igényel az a kérdés, mely szerint a perre a polgári vagy a közigazgatási peres eljárási szabályok alkalmazandók-e, erre tekintettel a tárgyalást ismételten elhalasztotta. Ezt követően a bíróság végzéssel tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy a per a közigazgatási peres eljárási szabályok szerint folyik tovább. Új tárgyalási határnapot hivatalból fog kitűzni. (565/A/2004)

Egy állampolgár beadványában a Heti Hetes produkciót panaszolta be, ugyanis a 2005. május 22-én sugárzott műsorban elhangzott a panaszos neve. Az ügy előzményeihez tartozik, hogy a panaszos több alkalommal beadvánnyal fordult az ORTT-hez és az RTL Klubhoz, mert megítélése szerint a műsor sérti a médiatörvényt.

Az ügyben az Országos Rádió és Televízió Testület elnöke megkeresésünkre arról tájékoztatta irodánkat, hogy a Panaszbizottságnak címzett panaszt másolatban – elektronikus úton – továbbították az érintett műsorszolgáltató felé is. A 2005. május 22-én sugárzott műsorban párhuzamosan az RTL Klub felé is megküldött panaszbeadványának egy mondata került felolvasásra, és ezzel egyidejűleg a panaszos neve

is elhangzott. Mivel a panaszos neve és a levélnek tartalma személyes adat (levéltitok, magántitok is egyúttal) a levele tartalmát vele kapcsolatba hozható módon csak akkor lehet jogszerűen közzé tenni, (nyilvánosságra hozni), ha ehhez kifejezetten hozzájárult. Kétség esetén, ha például a hozzájárulás nem egyértelmű (az érintett nyilatkozata nem tudatos, határozott és tájékozott), vagy nincs ilyen nyilatkozat (a levélben nem rendelkezik a nyilvánosságra hozatalról) a személyes adat nyilvánosságra hozatala jogellenes.

Az adatvédelmi biztos a Magyar RTL Televízió Rt.-t felszólította, hogy tegye meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy a Heti Hetes című műsor szerkesztősége a jövőben tartózkodjék az állampolgárok személyes adatok védelméhez fűződő jogainak megsértésétől. (982/A/2005)

Az elmúlt év kapcsán szólni kell egy olyan esetről is, amikor a sajtó nem jogellenes adatkezelésével hívta fel magára a biztos figyelmét. A Heti Világgazdaság című folyóiratban jelent meg egy cikk „Cenzor és illettanár?” címmel, amely számos ponton kritizálta az adatvédelmi biztost, elsősorban az adatvédelmi törvényen keresztül. A kritika önmagában természetesen nem jelent problémát: az adatvédelmi biztos feladata a polgárok védelme, munkáját közpénzből, a nyilvánosság szeme előtt végzi, így mindenkinek jogában áll erről a munkáról véleményt mondani. A cikk azonban számos esetben ferdítette a valóságot, elsősorban azzal, hogy annak az adatvédelmi törvénynek a szabályait róta a biztosra, melyet az Országgyűlés fogadott el, és amelynek a hibáiról a biztos nem tehet. A cikk számos más ponton elnagyolta vagy figyelmen kívül hagyta a tényeket. A biztos főszerkesztőhöz írt levele a Mellékletekben olvasható.

Tudományos kutatás, a múlt feltárása, levéltárak

A 2004. évi Beszámoló tudományos kutatásról szóló fejezetében az év végén ismét előtérbe kerülő kérdésről, az egykori állambiztonsági iratok kezelésére vonatkozó szabályok megváltoztatásának igényéről szóltunk. A téma 2005 elején hónapokra ismét a mindennapi politika és a közbeszéd tárgyává vált, ismeretlen helyekről – például a világháló útján – a nyilvánosság elé kerültek az egykori állambiztonsági szervekkel állítólag együttműködő személyek adatait tartalmazó különböző listák, csoportosítások, és hivatalunkhoz a korábbiakat meghaladó számban érkeztek a témával kapcsolatos indítványok. Az indítványozók között volt, aki egykori hivatásos vagy hálózati együttműködőként kifogásolta

adatai nyilvánosságra kerülését, ezzel ellentétben mások a kutatás- és az információszabadság nevében éppen a nagyobb nyilvánosságot kívánták volna elérni.

A népköztársaság korszakának egyik belügyminiszter-helyettese kifogásolta, hogy az egyik politikai tanácsadó és elemző cég honlapján mint „megrendelő”, vagyis az egykori állambiztonsági szolgálatok ügyeiben illetékes személy jelent meg. (354/A/2005)

Egy másik indítványozó ugyanakkor indítványában azt fejtette ki, hogy férje egykori ügynöki tevékenységéről semmit nem tudott, és most, amikor – mint írta – „pletykára éhesen” mindenki nevekre vár, egész családja életét ellehetetlenítené férje évtizedekkel ezelőtti tevékenysége. (370/A/2005)

Mások arra hivatkozva kérték az adatvédelmi biztos fellépését a nevek nyilvánosságra hozatala ellen, hogy noha helytelen és akár elítélendő volt, amit tettek, elévültnek kellene azt tekinteni, és csak a kutatók számára volna szabad az iratokhoz való hozzáférést biztosítani. (336/A/2005)

Egy egykori hivatásos állambiztonsági tiszt is panasszal fordult a biztoshoz, mert egy honlapon megjelent a neve. A lista bevezetőjében az szerepel, hogy az ott felsoroltak a BM III/III. Csoportfőnökség központi állományának tagjai voltak és a megyei osztályokat vezették. Ez a tevékenység a korabeli viszonyok között állami feladatnak minősült, ezért – amint azt már több adatvédelmi biztos állásfoglalás is tartalmazza – a szerv hatáskörében eljáró személy feladatával összefüggő adata nyilvános.

A biztos tájékoztatta az indítványozót, hogy amennyiben nem volt a III/III. Csoportfőnökség állományának tagja, vagy neve, illetve rendfokozata pontatlanul szerepel a listán, úgy adatai törléséért vagy helyesbítéséért az adatkezelőhöz, kérelme elutasítása esetén jogainak védelme érdekében az Avtv. alapján a bírósághoz fordulhat. (481/A/2005)

Volt azonban olyan indítványozó is, aki azt kifogásolta, hogy neve egy állambiztonsági munkadossziéból származó egyik jelentésről készült fényképen látható, melyet egy napilap tett közzé.

A biztos az ügygel kapcsolatban megkereste az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának főigazgatóját, és tájékoztatást kért a fenti irattal kapcsolatos adatkezelés körülményeiről. A főigazgató válaszában közölte, hogy a panaszbeadvány alapjául szolgáló iratmáso-

latot mely számú dossziéból adták ki egy tudományos kutatónak, akinek a Levéltári Kuratórium kutatási engedélyt adott. Nevezetesen kívül még egy tudományos kutató tanulmányozta a dossziét, de a kérdéses oldalról nem kért és nem is kapott másolatot. A főigazgató arról is tájékoztatta a biztost, hogy a levéltár a kutatás megkezdése előtt minden esetben a kutató rendelkezésére bocsátja áttanulmányozásra a vonatkozó jogszabályokat, továbbá aláíratnak a kutatóval egy nyilatkozatot, melyben az vállalja, hogy a megismert személyes adatokat az Avtv. 32. §-ában meghatározott módon kezeli és használja fel.

A biztos arról tájékoztatta az indítványozót, hogy mivel nyomozati jogkörrel nem rendelkezik, nem tudja megállapítani, hogyan került a napilap birtokába a fenti iratmásolat. Azonban az újságíró, illetve az újság mint adatkezelő felelőssége enélkül is fennáll, hiszen a személyes adatok nyilvánosságra hozása nem felelt meg az Avtv. fent hivatkozott rendelkezéseinek, mert az újság megfelelő jogalap – az érintett hozzájárulása, törvényi rendelkezés – hiányában döntött az információk közzétételéről. Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (továbbiakban: Ásztltv.) 3. § (1) bekezdése szerint a megfigyelt, a harmadik személy, a hivatásos alkalmazott, az operatív kapcsolat és a hálózati személy kizárólag a vele kapcsolatba hozható személyes adatokat hozhatja nyilvánosságra, továbbá e törvény 5. § (1) bekezdése szerint anomizált formában ismerheti meg és hozhatja nyilvánosságra bárki a levéltárban kezelt iratokat. (1743/A/2004)

Külön kell említést tenni arról az esetről, melyben egy kutatóintézet munkatársai fordultak a biztoshoz – sokoldalnyi – személyes adatokat tartalmazó listával, hogy a biztos ítélné meg, az adatok közül mely hozható nyilvánosságra. A sajtó teljes nyilvánosságával érkező indítványozók értetlenül álltak a biztosnak azon álláspontja előtt, hogy neki – mivel a célhoz kötött adatkezelés követelménye őt is köti – állásfoglalásának kialakításához nincs szüksége az adatok megismerésére, így a listát nem kívánja átvenni.

Az adatvédelmi biztos sem nem cenzor, sem nem sajtóengedélyezési hatóság, a nyilvánosságra hozatal esetében mindenkor az adatkezelő felel, és e felelősségét nem háríthatja át a biztosra. Az Avtv. 32. § (3) bekezdése előírja, hogy a tudományos kutatást végző szerv személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az érintett abba beleegyezett, vagy az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges.

Az Ásztltv. 5. § (4) bekezdésének alapján nem kell anonimizálni azokat az adatokat, amelyeket nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló rendezvényeken közszereplésekkel kapcsolatban rögzítettek, amelyeket már jogszerűen nyilvánosságra hoztak, amelyek a közszereplő hivatásos alkalmazott, a közszereplő operatív kapcsolat és a közszereplő hálózati személyek azonosításához szükségesek, valamint amelyek megismeréséhez az érintett írásban hozzájárult. Az e törvény hatálya alá tartozó iratok esetében a közszereplő fogalmát e törvény megfogalmazása szerint kell alkalmazni.

A hivatkozott § (5) bekezdése ezen adatok tekintetében külön rendelkezik a nyilvánosságra hozatalról. Eszerint a fent felsorolt nem anonimizált adatokat bárki nyilvánosságra hozhatja.

Mivel a közszereplőkre vonatkozó szabályozást, pontatlansága és az adatkör meghatározásának hiánya a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog sérelméhez vezethet, a biztos már egy 2003-ban kiadott ajánlásában felhívta a jogalkotót egyértelmű szabályok megalkotására. A biztos tájékoztatta az indítványozókat arról is, hogy a jogalkotó tétlensége nem adhat felmentést a hatályos törvények megtartásának kötelezettsége alól.

Mindezekon felül elsődlegesen figyelemmel kell lenni arra, hogy az elnyomó szervek áldozatainak és a harmadik személyeknek személyes adatai teljes egészében az Alkotmányban és az Avtv.-ben, valamint más törvényekben meghatározott védelem alatt állnak. (431/K/2005)

A családfa- és családtörténeti kutatások során gyakorta akadnak el munkájukkal a leszármazottak az anyakönyvekbe való betekintés hatályos szabályozásánál.

Tekintve, hogy a betekintéshez figyelembe kell venni az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 6. § (1) bekezdésében foglaltakat, mely szerint, ha törvény másként nem rendelkezik, az anyakönyvi nyilvántartásokba betekintés csak olyan állami vagy önkormányzati szerv nevében eljáró személynek engedélyezhető, aki igazolja a betekintés célját és jogalapját, (nemcsak az érintett) a leszármazott sem tekinthet be az iratokba, így a vérségi kötelékből fakadó személyes adatát nem ismerheti meg. A Belügyminisztérium hosszú évek óta ígéri a szabályozás felülvizsgálatát, azonban ezideig érdemi változás sajnálatosan nem történt. (1931/K/2005)

Mindennapi életünkkel kapcsolatos tudományos kutatások is gyakran vetnek fel adatvédelmi kérdéseket. Általában elegendő természetesen a kutatáshoz a statisztikailag összesített adat, azonban olykor szükséges, hogy (legalább) a kutatás megindulásakor a résztvevők azonosíthatók legyenek.

Egy egyetemi kutatóintézet a hallgatók körében az Internet használatának módját és mértékét szolgáló felmérést készített elő, és ezúgyben fordult tanácsért a biztoshoz. A biztos válaszában kifejtette, hogy a teljes hallgatói kör által használható számítógépek internetes naplófájljainak vizsgálata akkor nem ütközik a személyes adatok védelmének szabályaiba, ha a vizsgálat nem köti össze a honlapok címét a felhasználó adataival (pl. jelszavával). A vizsgálatban részt vevők adatainak védelmét különböző – az adatbázisok egymástól való elválasztását biztosító – kódolási eljárásokkal biztosítani kell, ellenkező esetben az érintettek ezirányú alkotmányos jogainak érvényesülése veszélybe kerül. (251/K/2005)

A beadványozó eredeti kérdése nem erre irányult, mégis a levéltárak működésével volt kapcsolatos az az ügy, melyben a biztos az egyházak adatkezelését vizsgálta. A beadványozó azt kérdezte, hogy kötelesek-e az egyházak törölni az általuk kezelt adatokat az érintettek kérelmére. A kérdés több szempontból érdekes, feltehető akár úgy is: kérheti-e az a cselekvőképes állampolgár, akit csecsemőként megkereszteltek, hogy adatait később töröljék?

Válaszában a biztos mindenekelőtt leszögezte: az egyházak az Alkotmány és a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (továbbiakban: Ltv.) keretein belül autonómiával rendelkeznek, az állam nem avatkozhat be az egyházak belső ügyeibe, és nem foglalhat állást hitbéli kérdésekben. Az egyházi autonómia keretein belül azonban tiszteletben kell tartani más törvények, így az Avtv. szabályait. Ez azt jelenti, hogy az Avtv. garanciális szabályainak – így különösen a célhoz kötöttség elvének, a megfelelő jogalpnak, valamint az adatminőség és adatbiztonság követelményének – az egyházak belső szabályzatainak meg kell felelniük. Az Avtv. egyházakra vonatkozó kivételt csak az adatvédelmi nyilván tartásba való bejelentkezés vonatkozásában említi.

Az Alkotmány, illetve az Ltv. szabályai alapján a szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú erkölcsi és vallási neveléséről döntsön. Az ezzel kapcsolatban tett adatkezelési nyilatkozatokat utóbb az

érintettnek nem kell megerősítenie, mivel a hozzájárulással kapcsolatos jogát helyette törvényes képviselője jogszerűen gyakorolja. Az adatokat azonban később, az érintett kérelmére törölni kell, kivéve, ha a törlés – az Avtv. 16. §-ában, vagy 14. § (3) bekezdésében foglaltak szerint – elutasítható. A 14. § (3) bekezdés alapján nem törölhetők azon adatok, melynek hordozóját levéltári őrizetbe kell adni a vonatkozó jogszabályok alapján.

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény alapján az egyház – akár más szervezetek – magánlevéltárat tarthat fenn maradandó értékű iratainak tartós megőrzése érdekében, az egyházi levéltár pedig az egyház által fenntartott nevelési-oktatási intézmény köziratnak minősülő levéltári anyagát is gyűjtheti. Ha az egyház belső szabályzata szerint az anyakönyvek és egyéb egyházi okiratok a levéltári anyaghoz tartoznak, az ezekben szereplő, születéssel, keresztelessel, házassággal, illetve halálzással kapcsolatos adatok nem törölhetők. (2150/K/2005)

Közüzemi szolgáltatók

A közüzemi szolgáltató és a fogyasztó közötti viszonyban egyre fontosabb szerepet játszik a kapcsolattartás módjának kialakítása. Ennek napjainkban egyre elterjedtebbé váló formája a telefonos ügyfélszolgálat. Az adatvédelmi biztos vizsgálati körébe került adatvédelmi vonatkozásai miatt számos közüzemi szolgáltató által kialakított call-center.

Több panaszos sérelmezte, hogy a közüzemi szolgáltató a beleegyezésük nélkül rögzíti az ügyintézővel folytatott telefonbeszélgetést.

Az Avtv. értelmében a hangfelvétel készítése és tárolása adatkezelésnek minősül. Az adatkezeléshez törvényi felhatalmazás hiányában az érintett hozzájárulását kell beszerezni. A hozzájárulásnak az érintett részéről önkéntesnek, határozottnak és megfelelő tájékoztatáson alapulónak kell lennie. A hozzájárulás megadásának szükségszerű előfeltétele, hogy az ügyfelet tájékoztassák az ügyintézővel történő beszélgetés rögzítéséről. Ennek elmaradása esetén a beszélgetés hanganyaga jogszerűen nem rögzíthető. Amennyiben a telefonos ügyfélszolgálatot ellátó munkatárssal az ügyfél csak úgy tud beszélni, hogy a hívást rögzítik, nem tekinthető önkéntesnek a hozzájárulás, hiszen ebben az esetben nincs választási lehetősége a rögzítést illetően. (344/A/2005, 1153/A/2005)

A call-centerek által alkalmazott gyakorlatok egységesítése, valamint a fogyasztók jogainak védelme érdekében az adatvédelmi biztos és a Magyar Energia Hivatal közös állásfoglalást bocsátott ki a villamos energia- és földgázelosztási és közüzemi szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok (engedélyesek) által működtetett telefonos ügyfélszolgálatoknál végzett hívásrögzítésekkel kapcsolatban. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (1888/H/2005)

Az adatvédelmi biztos már az előző években is több esetben állást foglalt arról, hogy a közüzemi szolgáltató csak a feladatának ellátásához szükséges adatokat kérheti be és kezelheti, ennek ellenére néhány fogyasztó továbbra is sérelmezte a közüzemi szolgáltató által bekért adatok körét, illetőleg az ingatlan adásvételi szerződés fénymásolását.

A közszolgáltatónak jogában áll hitelt érdemlő módon meggyőződni a tulajdonosváltozásról, de ennek érdekében csak olyan adatokat gyűjthet, amelyek kizárólag e tény bizonyításához szükségesek. Ezt az eladó és a vevő a tulajdoni lappal igazolhatják, illetve közös nyilatkozatot tehetnek. E célt szolgálja az adásvételi szerződés fénymásolata is, de miután a szerződés olyan adatokat (a vételár összege, a hozzátartozók adatai, stb.) is tartalmaz, amelyek nemcsak a tulajdonosváltozás bizonyítására szolgálnak, a közszolgáltató nem kezelheti teljeskörűen a szerződésben feltüntetett adatokat. A közszolgáltató az adatokat csak célhoz kötötten, a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelheti. (1567/A/2005)

Ehhez kapcsolódóan kell megemlíteni, hogy vizsgálat tárgyát képezte a Fővárosi Gázművek Rt. szerződéskötéshez kapcsolódó adatkezelése.

Az érintettek szintén a kezelendő személyes adatok körét és azt kifogásolták, hogy a tulajdonjog-igazolás feltétele a szerződés megkötésének. Az adatvédelmi biztos, utalva a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Get.) adatvédelmi rendelkezéseket is érintő módosítására, javaslatokat tett a közüzemi szerződés formanyomtatványának, illetve az általános szerződési feltételeknek a módosítására. A vizsgálat eredményeképpen a biztos a közüzemi szolgáltatót azon kötelezettségére is felhívta a figyelmet, hogy a fogyasztókat szélesebb körben tájékoztassa az adatkezelés folyamatáról, céljáról, illetőleg az adatszolgáltatás kötelező avagy önkéntes voltáról. (555/A/2005)

A közüzemi szolgáltató adatkezelései tekintetében adatvédelmi szempontból kiemelt helyen található a harmadik fél részére történő, követelésbehajtásokkal összefüggő adattovábbítások jogszerűségének kérdése. A panaszosok többnyire azt sérelmezték, hogy számukra ismeretlen cégek keresték meg a szolgáltató irányába fennálló tartozásuk kiegyenlítése érdekében. A panaszok kivizsgálását követően sajnálatos módon volt olyan eset, mikor az került megállapításra, hogy a követelésbehajtó cég nem tanúsít kellő körültekintést az adatkezelés során.

A közszolgáltatók üzletszabályzata már korábban is – szinte kivétel nélkül – rendelkezett az ügyfél fizetési kötelezettségének nem teljesítése esetére adatainak átadhatóságáról. Ez a megoldás azonban nem biztosította a tömeges szerződéskötések során az ügyfél kellő tájékoztatását, amely az érintett hozzájárulásának nélkülözhetetlen eleme. Ezt a hiányosságot törvényi szabályozás rendezte megnyugtató módon. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szabályozási módszerét követve teremtette meg az Országgyűlés az adatkezelések, így a követelésbehajtás céljából történő adattovábbítások törvényi hátterét a közszolgáltatás egyéb területein is. A Get. 2005. augusztus 1-jétől, a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény 2005. szeptember 1-jétől hatályos módosítása az Avtv.-vel összhangban az adatkezelési cél pontos meghatározásával, valamint a kezelt adatok körének kijelölésével felhatalmazást ad a fogyasztókkal kapcsolatban álló engedélyes vállalkozásoknak a tevékenységük végzéséhez szükséges személyes adatok kezelésére.

A távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény pedig már eleve úgy került megalkotásra, hogy tartalmazta a távhőszolgáltatók, az általuk a díjak számlázásával és beszedésével megbízott szervezetek adatkezelési jogait és kötelezettségeit az Avtv. rendelkezéseinek megfelelően. A szolgáltatók gyakran kényszerülnek arra, hogy a hűtlátást igénybevevők személyét felkutassák. A szolgáltatók és megbízottaik adatkezelési jogosultságát a közüzemi szerződéssel kapcsolatos kötelezettségek teljesítése, a követelések érvényesítése érdekében a kezelt adatok lehető legkisebb körére korlátozva törvényben szabályozták. (1676/A/2005, 1822/A/2005, 2054/A/2005)

Az önkormányzatok által ellátott közüzemi szolgáltatásokkal kapcsolatos vizsgálatok során az elmúlt évekhez hasonló jogalkotói hiányosságok kerültek felszínre. Az adatvédelmi biztos felhívta az érintett önkormányzatok figyelmét arra, hogy a hulladékkezelési közszolgáltatás végzésével összefüggő adatkezelés önkormányzati rendeletben történő szabályozása a jogszerű adatkezelés feltétele.

Közlekedési vállalatok

A közlekedési vállalatok jól példázzák azt, hogy az adatvédelem olyan területeken is megjelenik, ahol korábban még adatkezelésről egyáltalán nem beszéltünk. Évről-évre szinte egyetlen kérdés merült fel a közlekedési vállalatok kapcsán, ez pedig a „bliccelők” igazoltatása, adatainak kezelése volt. Ez így rendben lévőknek is tűnt, hiszen bár a közlekedési vállalatok nagyszámú polgárnak nyújtanak szolgáltatást, ez nem igényelte adatok kezelését: az utas megvette a jegyet, bérletet, és ezzel igénybe vette a szolgáltatást. Az első jelentős adatvédelmi kérdés a járművek, illetve az állomások kamerával történő megfigyelése volt, amely a madridi, majd londoni merényletek kapcsán került előtérbe, és amelyet – miként a kamerás megfigyeléseket általában – biztonsági célokkal magyaráztak. Ez azonban nem kapcsolódott szervesen a közforgalmú közlekedési vállalatok személyszállítási tevékenységéhez, a szolgáltatás nyújtásához.

A 2004. évről szóló Beszámoló Mellékletében olvasható volt az állásfoglalás, amely a Magyar Államvasutak Rt. „menetjegyrendelés” elnevezésű formanyomtatványával kapcsolatban állapította meg a jogellenes adatkezelést.

A panaszos azt kifogásolta, hogy a nyomtatványon az utazással kapcsolatos információkon túl (kiindulási és célállomás, útirány, kocsiosztály, helybiztosítás adatai, kedvezményre, fizetésre vonatkozó adatok) egyéb személyes adatokat is kér a MÁV Rt., így az utas nevét, állampolgárságát, lakcímét, munkahelye nevét, címét, útlevelének számát. Az adatvédelmi biztos kifejtette: az utazással kapcsolatos információk kezelése jogszabályon alapul, és az szükséges a szolgáltatás nyújtásához. Nincs azonban törvényes jogalapja az egyéb személyes adatok kezelésének, és az adatkezelés a célhoz kötöttség elvét is sérti. Ha ugyanis az utas igazolja adatait, utazásra, kedvezményekre való jogosultságát, továbbiakban ezen adatokat már a menetjegy igazolja, és legfeljebb a név kezelése lehet szükséges a névre szóló menetjegyek esetén. A MÁV Rt. vezérigazgatója a biztos állásfoglalásával először nem értett egyet, a formanyomtatvány kiállítását, és ezzel az utas személyes adatainak kezelését, az utólagos ellenőrzés, a csalások, hamisítások leleplezése végett, továbbá az elektronikus jegykiadás és az elektronikus helybiztosítási rendszerekhez való korlátozott hozzáférés miatt indokoltnak vélte. Számos levélváltást követően a MÁV Rt. Személyszállítási Üzletága ideiglenesen felfüggesztette a nyomtatvány használatát. (938/A/2003, 15/A/2004, 914/A/2005)

Egy másik esetben azt kifogásolta a panaszos, hogy a Tisza Volán Rt. egy úgynevezett „*bérletjegyváltó kártyát*” rendszeresített, amely tartalmazza a nevet, lakcímet, induló- és célállomást, valamint a bérletfajta megnevezését. A kártya a bérlet megvásárlásához szükséges.

Az rt. vezérigazgatója az adatkezelést számos céllal indokolta, úgymint statisztikai adatok gyűjtése, forgalomszervezési intézkedések és a kiszolgálás, számlaadás gyorsítása. Figyelemre méltó adatkezelési cél az, mely szerint „*a név feltüntetése csak az utasok érdekében történik, hogy pl. egy négytagú családban meg tudják különböztetni, hogy a család melyik tagjának kívánnak bérletjegyet váltani*”.

Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az adatkezelésre törvényi felhatalmazás nincs, a másik lehetséges jogalap, az érintettek hozzájárulása pedig nélküli egyik legfontosabb elemét, az önkéntességet: az utasok nincsenek abban a helyzetben, hogy szabadon dönthesse- nek, hiszen a kártya alternatívája a szolgáltatás igénybevételének mellőzése. Nem indokolják az adatkezelést a megjelölt célok sem, hiszen azok vagy elérhetők személyes adatok kezelése nélkül (pl. statisztikai adatgyűjtés), vagy az adatkezelés alkalmatlan a cél elérésére (pl. számlaadás meggyorsítása). A biztos emellett úgy vélte, hogy egy négytagú családban a kártya nélkül is el tudják dönteni, hogy kinek kívánnak bérletet vásárolni. A biztos az rt. vezérigazgatóját a jogalap és cél nélküli adatkezelés megszüntetésére szólította fel. (1691/A/2005)

A technikai fejlődés természetes következménye, hogy napirendre került az úgynevezett „intelligens kártya alapú jegy- és bérletrendszer”. A rendszer kétségkívül megkönnyítené azon állampolgárok helyzetét, akik gyakran veszik igénybe – akár több – közforgalmú közlekedési vállalat szolgáltatásait. Az adatvédelmi biztos a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium kérésére fejtette ki álláspontját, kiemelve azt, hogy a szóban forgó adatkezelésnek – tekintettel a több millió érintettre – törvényen kell alapulnia, emellett a rendszernek átláthatónak kell lennie, és biztosítani kell a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését is. Az adatkezelés szabályait törvénynek kell megállapítania, az utasoknak tájékoztatást kell kapniuk az adatkezelés részleteiről, és biztosítani kell az információs önrendelkezést.

További jellemző ügycsoportok

A Szciantológia Egyház adatkezelése

Az elmúlt évben a Szciantológia Egyház adatkezelését sérelmező beadvány érkezett az adatvédelmi biztoshoz. Korábban többször sor került egyházak adatkezeléseinek vizsgálatára, és ezen vizsgálatok egyértelműen azt mutatják, hogy az egyházak érzékenyen reagálnak arra, ha egy közhatalmat megjelenítő állami szerv a belügyeiket vizsgálja. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy a Szciantológia Egyházat az elmúlt években többen nyilvánosan kritikával illeték, így a vizsgálat nyomán mind a közvélemény, mind maga az Egyház reakciója erőteljesebb volt, mint egy „átlagos”, egyházi intézményt érintő vizsgálat esetén.

Kétségtelen, hogy hazánkban a vallás szabadsága kiemelten védett alkotmányos alapjog, amely magában foglalja az egyházak szabad működését is. Ki kell emelni ugyanakkor azt is, hogy az alkotmányos alapjogoknak egymásra tekintettel kell érvényesülniük, és a hatályos jogszabályokat az egyházaknak is tiszteletben kell tartaniuk. Az adatvédelmi biztosnak jogában áll bármilyen adatkezelést megvizsgálnia, sőt, állampolgári beadvány esetén a vizsgálat kötelessége. A vizsgálatnak nem lehetett és nem is volt tárgya az Egyház hitbéli tevékenysége, és nem érintett olyan kérdéseket, melyek az Egyház önmeghatározását, küldetését érintik. A biztos álláspontjának kialakítása során csakis a vonatkozó törvényekre volt tekintettel.

Nehézséget jelentett a vizsgálat során az, hogy az Egyház Titkársága, illetve Pécsi Missziója egymásnak ellentmondó információkat közölt, így nem lehetett az adatkezeléssel kapcsolatban felmerült aggályokat megnyugtatóan eloszlatni.

Azt egyértelműen lehetett tisztázni, hogy az Egyházba belépni kívánó személyeknek egy adatlapot kell kitölteniük, amely nemcsak reájuk, hanem más személyekre vonatkozóan is kér személyes adatokat. Az adatlapon nincs megfelelő tájékoztatás az adatkezelésről, szerepel viszont egy általános érvényű nyilatkozat, mely szerint az érintett az adatkezeléshez korlátlan felhatalmazást ad. A biztos kiemelte: mindenki csak saját adataival rendelkezhet, más adatait csak az érintettek hozzájárulásával adhatja meg, és az Egyház sem kezelhet olyan adatokat, melyek esetében nem rendelkezik az érintettek hozzájárulásával. Az érintett emellett a későbbiekben is jogosult az adatokkal rendelkezni: jogában áll tájékoztatást kérni, a megadott hozzájárulást

bármikor visszavonhatja, és kérheti korábban megadott adatai törlését. E jogokról semmilyen nyilatkozattal nem lehet lemondani. A vizsgálat tapasztalatait összefoglaló közlemény a Mellékletekben olvasható. (732/A/2005)

A kérdéses ügyben további kérdéseket vehet fel, hogy a panaszos állítása szerint munkahelyén kötelezték őt és a többi munkavállalót az Egyház elveinek követésére, és ennek során munkáltatói utasításra került sor az adatlapok kitöltésére. A vallásszabadság ilyen módon történő megsértése azonban olyan kérdés, amelyet az adatvédelmi biztos nem vizsgálhat.

Kamerák

Megközelíti az iktatott ügyek számának három százalékát a beadványok azon csoportja, amelyben a beadványozó a környezetében működő kamerák működését kifogásolta, vagy a kamerák működtetésének jogszerűségével összefüggésben kért állásfoglalást.

A különböző területek szemmel tartására és az ott történtek rögzítésére hivatott kamerák elszaporodása nem magyar sajátosság. Az egész világon megfigyelhető az a tendencia, hogy a terrorizmus elleni harc, a biztonság növelése érdekében az egyre könnyebben és olcsóbban telepíthető technikai vívmányokat alkalmazzák. Ez a jelenség talán magyarázható az emberek biztonság és nyugalom utáni vágyával, ugyanakkor a jogvédő szervezeteknek, így az adatvédelmi biztosnak közre kell működnie, és ha kell, ki kell kényszerítenie, hogy a kép- és hangrögzítésre alkalmas eszközöket jogszerűen kezeljék.

Egy-egy pánikot, esetleg közfelháborodást kiváltó esemény utáni állapotban, amikor a jogalkotó és a jogalkalmazó lépéskényszerben éri magát, az országgyűlési biztos előrelátásával kell hogy segítse ezen szervezet munkáját. A sírkőrongálások kapcsán az adatvédelmi biztos „önmérsékletre” intette a jogalkalmazót, hiszen a vagyoni védelem (a sírkövek épségének megőrzése) nem teheti indokolttá, hogy a temetők egész területét kamerák figyeljék, különösen, hogy a kívánt cél teljes mértékben elérhető a nyitvatartási időn túli megfigyeléssel is. Az ügyvel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a kérdésben állást foglalt az állampolgári jogok országgyűlési biztosa is, más alkotmányos jogokkal együtt értelmezve a személyes adatok védelméhez való jogot. Az általános biztos a kamerás megfigyelést a köztemetők vonatkozásában nem találta aggályosnak, utalt azonban arra, hogy a megfigyelő rendszerek telepítése előtt „fel kell tárni” a sírkőrongálások hátterét (indokát, az

előfordulás helyeit, időszakait). Tekintettel arra, hogy a sírkőrongálások megelőzése a megfigyelő rendszerek tervezett telepítésének indoka, e háttér feltárása elsődleges az adatkezelés célja szempontjából, amely cél jogszerűsége és megalapozottsága – az Avtv., illetve az Alkotmánybíróság több határozata alapján – az adatkezelés törvényességének és alkotmányosságának fontos feltétele. Ez volt az oka annak, hogy az adatvédelmi biztos a vizsgálata során a célokból indult ki, és jutott arra a megállapításra, hogy a folyamatos, teljes megfigyelés és rögzítés nem szükséges a cél eléréséhez, viszont súlyosan sérti a temetők látogatóinak – elsősorban a gyászoló hozzátartozóknak – a személyes adataik védelméhez való jogát. Az adatvédelmi biztos állásfoglalása kialakításakor figyelembe vette az Alkotmánybíróság 36/2005. (X. 5.) AB határozatában foglaltakat. A határozat a köztársasági elnök indítványa alapján, konkrét – és a határozatban részben alkotmányellenesnek minősített – törvényi rendelkezésekhez kapcsolódva elemezte a kamerás megfigyelő rendszerek, illetve az emberi méltósághoz, a személyes adatok védelméhez való jog viszonyát. Az adatvédelmi biztos állásfoglalása a Mellékletben olvasható. (1184/K/2005)

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének előzetes vizsgálatára benyújtott alkotmánybírósági beadványában a köztársasági elnök is arra a következtetésre jutott, hogy bizonyos jól körülhatárolható, szenzitív körülmények esetén a törvénynek kifejezetten, részletező módon tiltania kellene az elektronikus megfigyelést.

A korábbiakhoz képest feltűnően sok panasz érkezett azt kifogásolva, hogy társasházakban kívánnak megfigyelő rendszereket telepíteni, vagy már működtetnek ilyeneket.

A kamerák telepítésének legfőbb okaként általában a betörések elleni védekezést jelölik meg az adatkezelők. Az egy évtizedre visszatekintő adatvédelmi biztosi gyakorlat azonban más tapasztalatokkal egybehangzóan azt támasztja alá, hogy a megfigyelő rendszerek csak akkor jelentenek védelmet, ha azt megfelelő szakértelemmel használják. Ezért az adatvédelmi biztos nem támogatná, hogy a társasházakat, illetve a közös képviselőt ellátó személyeket törvény hatalmazza fel képfelvételek készítésére. Ilyen törvényi rendelkezés jelenleg nem létezik, ezért az adatvédelmi biztos ezekben az esetekben arról tájékoztatja a beadványozókat, hogy társasházban a közösen használt helyiségekben képrögzítést végző rendszerek nem helyezhetők el. (77/K/2005, 628/K/2005, 1732/A/2005, 2097/A/2005)

A közterületeken kamerás megfigyelést végző szervek (rendőrség, közterület-felügyelet) adatkezelésüket a felhatalmazást tartalmazó törvényi rendelkezések keretei között végezhetik. Új jelenség azonban teljes települések bekamerázása, ami a magánszféra olyan mértékű beszűkülését eredményezi, amelyre az adatvédelmi biztosnak is különös figyelmet kell fordítania. Változatlan jogszabályok mellett változó joggyakorlattal szembeül a biztos, ezért bár pontosan nem jósolható meg előre, feltehetően a jogi szabályozás módosítására irányuló kezdeményezések is napvilágot fognak látni a következő években. Az egyik érintett település, Kunsziget polgármesterét levélben tájékoztatta az adatvédelmi biztos a jelenlegi jogszabályi környezetről. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (553/H/2005)

Ahogy ebben a fejezetben már utaltunk rá, az Alkotmánybíróság vizsgálta a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló – még ki nem hirdetett – törvény egyes rendelkezéseinek alkotmányosságát. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság és az információs önrendelkezési jog érvényesülése szempontjait vette figyelembe határozata megfogalmazásakor, illetőleg a törvény bizonyos rendelkezéseinek megsemmisítésekor. A testület határozata megerősítette azt az adatvédelmi biztos álláspontot, mely szerint a kamerás megfigyelés jogszerűségének vizsgálata során ugyan kiindulópontként a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat kell alapul venni, a megfigyelés ténye és a rögzített adatok kezelése érintheti és sértheti az emberi méltóságot. Erre tekintettel a jogszabályi kereteket feszegető gyakorlat és adott esetben az adatkezelő jogosultságait szélesítő jogszabálytervezetek értékelésekor a biztos „szigorú” álláspontot képvisel. Ezt tette akkor is, amikor egy belvárosi kávéházban felszerelt kamerákról kellett állást foglalnia. A kérdéses ügyben a biztos kifejtette, aggodalomra ad okot az, hogy a nyilvánosság által széles körben látogatott intézményeket szerelnék fel – lényegében cél nélkül működő – megfigyelő rendszerrel, ráadásul úgy, hogy a látogatókat erről nem tájékoztatják.

Meg kell említeni, hogy az Országgyűlés év végén elfogadta a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvényt, amely az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakat figyelembe véve szabályozza az elektronikus megfigyelő rendszerek használatát. A törvény pontosan meghatározza a megfigyelés lehetséges céljait, az érintettek jogait és a rögzítés, tárolás feltételeit is.

A munkahelyeken történő kamerázások adatvédelmi vonatkozásairól a „*Munkáltatók*” című fejezetben szólunk.

Biometrikus azonosítók

Az elmúlt évek során bebizonyosodott, hogy nehéz előre megnevezni azokat a területeket, melyek a biztos munkáját nagymértékben fogják befolyásolni. Nem kell nagy jóstehetség azonban ahhoz, hogy kijelenthessük: a biometrikus azonosítás ma az, ami 15 évvel ezelőtt a távközlés, 10 évvel ezelőtt pedig az Internet volt. Vagyis egy olyan új technológia, amely rohamos ütemben fejlődik, és amely az élet egyre több területén lesz felhasználható – ezzel egyidejűleg egyre nagyobb veszélyt fog jelenteni a polgárok magánszférájára is. Ma a biometrikus azonosítók körében elsősorban az ujjlenyomat azonosításra, esetleg az íriszazonosításra gondolunk, ennél azonban lényegesen többről van szó.

Mindenekelőtt azt kell leszögezni, hogy nem adatkezelési célról, hanem módszerről van szó. Biometrikus azonosítók alatt azokat a külső, fizikailag körülhatárolható emberi jellemzőket értjük, melyek alkalmasak arra, hogy az egyes embereket tökéletes biztonsággal megkülönböztessék. A legrégebben használt azonosító a külső megjelenés, az arcképmásunk, már évtizedek óta része az azonosítási rendszereknek. Ehhez képest újabb technológia az ujjlenyomat vagy az írisz azonosítása. A kutatások azonban jelenleg is folynak, és egyre több biometrikus azonosítóról beszélhetünk. Ma már többé-kevésbé bizonyos, hogy egyedi azonosításra alkalmas a retina lenyomata, a tenyérgéometria, a fül geometriája, az emberi test vagy az arc hőterképe – és ki tudja még, mi minden más. Az azonosítók mögött mindig ott áll a technológia, azok az eszközök, melyek képesek az azonosítót az azt „hordozó” emberről leolvasni és tárolni is.

A biometrikus azonosítás ma elsősorban a bűnüldözés területén – ujjlenyomat-nyilvántartások – és a beléptető rendszereknél használatos. Az adatvédelmi biztos vizsgálatai is ezekkel a kérdésekkel foglalkoztak.

Az egyik esetben egy egyetem kollégiumában, a másik esetben a MALÉV Rt. Forgalmi Igazgatóságán alkalmaztak ujjlenyomat-leolvasó rendszert a beléptetés során. A rendszer mindkét esetben többes azonosítást jelentett, vagyis az ujjlenyomaton kívül más azonosítókat – arckép, azonosító adatok, mágneskártya – is alkalmaztak. Az adatvédelmi biztos mindkét esetben kijelentette: egyazon célra több, párhuzamos azonosító használata nem felel meg az adatvédelmi törvénynek, különösen, ha ezek az azonosítók nem egymás megerősítésére szolgálnak, hanem egymással teljesen párhuzamosan, de egymástól függetlenül szolgálják ugyanazt a célt. Az ujjlenyomat adatbázisban történő tárolása további aggályokat vet fel. Erre alter-

natíva lehet az, ha az ujjlenyomatot nem szervezik adatbázisba, hanem azt egy kártyán tárolják. Ilyenkor az érintett a leolvasó berendezéshez érinti ujját és a kártyáját, és a rendszer úgy képes az igazi lenyomat és a kártyán tárolt adat összevetésére, ezáltal az azonosításra, hogy adatkezelésre nem kerül sor. A kollégiumban a rendszert a biztos állásfoglalása nyomán átalakították; a MALÉV Rt. vezető jogtanácsosa – többszöri konzultáció, illetve felszólítás után – ígéretet tett arra, hogy a beléptető rendszert 2006. első negyedévében átalakítják. Az állásfoglalás a Mellékletekben olvasható. (378/A/2004, 290/A/2005)

A biometrikus azonosítás másik nagy területe lesz az úti okmányok nyilvántartása. Az Európai Unió tagállamaiban folyamatban van egy olyan útlevel bevezetése, amely az arcképet digitalizált formában is tárolja, és amelynek része az ujjlenyomat is. A technikai specifikációkat azonban ez idáig nem határozták meg, így nem tudjuk, hogy a jövőben pontosan milyen azonosító és milyen formában lesz az útlevelekben. A vonatkozó jogszabálytervezet véleményezése során a biztos kifejtette, hogy a biometrikus azonosítók csak olyan mértékben lehetnek az úti okmányok részei, hogy az megfeleljen az uniós előírásoknak, azokon túllépni nem lehet. Nem fogadható el az adatok más célú felhasználása sem.

A biometrikus azonosítás legfőbb veszélye az automatizáltság lehetősége. Ma már léteznek automatikus arcfelismerő rendszerekkel kombinált kamerák, melyek képesek automatikusan nyomon követni a megfigyelt polgár útvonalát ott, ahol ilyen rendszerek kiépítésre kerülnek. A kutatások emellett egyre inkább az úgynevezett passzív azonosítás felé haladnak. Ennek lényege, hogy az azonosításhoz nem szükséges az érintett közreműködése, a rendszer azt automatikusan, akár az érintett tudta nélkül elvégzi. Gyakorlati példával: az aktív íriszazonosításhoz szükséges, hogy a polgár közlelő belenézzen a leolvasóba, a passzív leolvasó az azonosítást akár több méterről elvégezheti – ha a technika rendelkezésre áll, ami csak idő kérdése. A biometrikus azonosító rendszerek egymással való kombinálása – amely, mivel mind hasonló informatikai háttérrel használnak, lényegében csak elhatározás kérdése – lehetővé teszi azt, hogy egy gombnyomással mindent megtudjunk valakiről: mikor, hol járt (az arcfelismerő kamerák segítségével), mikor ért be a munkahelyére, mikor használta ujjlenyomat-azonosítóval kombinált bankkártyáját vagy éppen könyvtári olvasójegyet. Ez egyik oldalról tűnhet egy egyszerű világnak, ott van azonban mögötte a totális ellenőrzés nagyon is közeli, kézzelfogható lehetősége.

Miért aggasztó ez a jelenség? Ma egyre több helyről lehet hallani a biometrikus azonosítás nagyszerű lehetőségeiről, szükségességéről. A biometrikus azonosítás mögött álló ipar rendkívüli tőkét képvisel, a részvények árfolyama pedig szárnyal azóta, amióta a biztonságért felelős szervek egyre inkább a biometrikus azonosítás nyújtotta lehetőségeket kívánják felhasználni a terrorizmus, a bűnözés elleni harcban. Ezt a célt csak egy rövid lépés választja el az előbb említett teljes ellenőrzéstől. A legfőbb gond azonban az, hogy az azonosító technológiák lehetőségeit ma meglehetősen túlértékelik. Az eszközök rendkívül nagy hibaszázalékkal működnek, a mai fejlettségi szinten nem igazolták sem az elvárásokat, sem azokat az óriási összegeket (forint milliárdokról van szó), melyeket egyes helyeken beléjük fektettek. Nagy érv az arcfelismerő mellett, hogy azt egy utólag növesztett szakáll sem tudja megtéveszteni. A forgalmazók arról viszont hallgatnak, hogy egy szemüveg, vagy egy sapka már kijátssza a rendszert.

Ma Európában egy helyen alkalmazzák az arcfelismerő rendszereket széles körben közterületi ellenőrzésre: Londonban, Európa leginkább bekamerázott városában. Abban a városban, amely védtelenül állt a terrortámadások előtt. A kamerák és az arcfelismerő rendszerek ellenére.

B. Közérdekű adatok

A 2005-ös esztendő az információszabadságot érintő ügyek számának 16%-os emelkedését hozta. A 196 ügyből 88 volt panasz, 100 az úgynevezett konzultációs kérdés, 3 esetben véleményeztünk szolgálati titokkörü jegyzéket, és 5 esetben indítottunk hivatalból eljárást. A számok azt mutatják, hogy az idén is a közérdekű adatot kezelő szerv konzultációs kérdése volt a tipikus beadvány.

2003-hoz hasonlóan 2005-ben ismét az információszabadságot érintő jelentős jogszabályváltozásokról kell elsőként szót ejteni. A folyamat már 2004-ben megindult az Alkotmánybíróság határozatával, amely mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg az Avtv. „belső használatra készült, valamint döntés-előkészítéssel összefüggő adat”-ra vonatkozó szabályaival kapcsolatban, majd folytatódott a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény kihirdetésével. 2005-ben sor került az Avtv. – elsősorban az információszabadságot érintő – jelentős módosítására. A sort az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény zárja. Mindezen nagy horderejű változások gyakorlati hatását azonban csak később lehet érzékelni és értékelni.

Az információszabadságot érintő ügyek indítványozók szerinti megoszlása az elmúlt három évben a következő volt:

	2005	2004	2003
Magánszemély	32%	26%	37%
Újságíró	10%	16%	3%
Maga az adatkezelő	32%	31%	34%
Civil szervezet	10%	10%	4%
Hivatalból indított eljárás	2%	4%	6%
Önkormányzati képviselő, polgármester	6%	7%	3%
Parlamenti képviselő	2%	3%	3%
Ügyvéd (valamely szervezet képviselőjében)	-	2%	1%
Gazdasági társaság	4%	1%	9%
Egyéb	2%	-	-

Az adatvédelmi törvény módosítása

Az Avtv. módosítását mint a 2005. év információszabadságot érintő egyik legfontosabb jogalkotási eredményének ismertetését a jogsza-

bály-véleményezésről szóló fejezet tartalmazza. Itt az új törvényi rendelkezésekkel kapcsolatos tapasztalatokat foglaljuk össze.

Az Avtv. 19. §-ának új, (5) bekezdése – a nyilvánosságot kiterjesztve – a közérdekből nyilvános adatok új körét határozza meg: közérdekből nyilvános adat a jogszabály vagy állami, illetőleg helyi önkormányzati szervvel kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó szervek vagy személyek kezelésében levő, e tevékenységükre vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő adat. Az eddigi adatvédelmi biztosi gyakorlat közfeladatot ellátó szervnek minősítette azokat a – különösen az egészségügy, illetve a szociális ágazat területén tevékenykedő – magánszervezeteket, amelyek szerződéssel átvállalták az önkormányzattól az adott közfeladat ellátását: a „*közfeladatot ellátó szerv*” fogalmának értelmezésekor az ellátandó feladatra, nem pedig a szervezeti formára helyeztük a hangsúlyt.

Az Avtv. módosítása teljesen új fogalmakat vezetett be a „*kötelezően igénybe veendő szolgáltatás*”, illetve a „*másként ki nem elégíthető szolgáltatás*” fogalmával. Elhatárolásuk a „*közfeladatot ellátó szervek*” – előző bekezdésben adott értelmezés szerinti – körétől az eljövendő időszak egyik feladata lesz.

Az Avtv. részletesebben – és a korábbi bizonytalanságok jelentős részét kiküszöbölve – rendezi a közérdekű adatok iránti igények teljesítésének eljárási szabályait, ezenkívül kibővítette a közfeladatot ellátó szervek kötelezettségeit is. Az Avtv. 19. § (2) bekezdése különbséget tesz a „*hozzáférhetővé tétel*” és a „*közzététel*” között. Az utóbbi az úgynevezett proaktív adatkezelést, vagyis egyes adatoknak külön kérés nélküli rendszeres nyilvánosságra hozását jelenti, melynek egyik formája a közérdekű adatoknak a világhálón való közzététele. A „*hozzáférhetővé tétel*” az Avtv. 20. §-a szerinti „*igény*”-ben ölt testet. Az Avtv. megfogalmazása azt is egyértelművé teszi, hogy a közzététel nem mentesít az egyedi igény teljesítése alól. Remélhetőleg az ezzel – és tételesjogi szabállyal is – ellentétes bírósági gyakorlat az új szabályokra figyelemmel megváltozik majd.

Az adatvédelmi biztos – a korábbi évek tapasztalatait is felhasználva – a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez fordult, és kérte annak megfontolását, hogy az elnök jogegységi eljárást indítványozzon. A jogegységi eljárás lefolytatására – az adatvédelmi biztos álláspontja szerint – azért lett volna szükség, mert a Legfelsőbb Bíróságnak a közérdekű adatigénylésekkel kapcsolatos, BH2004. 16. számon közzétett eseti döntése ellentétes a legfőbb bírói testület korábbi határozataival. A hivatko-

zott bírósági határozat ugyanis úgy fogalmaz, hogy eleget tesz a törvényben előírt tájékoztatási kötelezettségének a közfeladatot ellátó szerv, ha a kezelésében levő közérdekű adatot nyilvánosságra hozza (közvetlenül), vagy más módon bárki számára hozzáférhetővé teszi; ezt követően egyéni kérelem alapján közvetlen adatszolgáltatásra nem kötelezhető. Az adatvédelmi biztos – idézve korábbi, ezzel ellentétes bírósági határozatokat – azon álláspontját is kifejtette, miszerint „a Legfelsőbb Bíróság utóbbi időben követett – és az adatvédelmi biztosával ellentétes – gyakorlata az alkotmánykonform értelmezés követelményének sem felel meg. [...] A bírák azzal, hogy a konkrét ügyben a jogszabály lehetséges értelmezési lehetőségei közül az Alkotmánynak megfelelő alkalmazzák, a jogrendszer eseti döntésekre is kiterjedő alkotmányosságát biztosítják.” A Legfelsőbb Bíróság elnöke válaszában nem látta szükségesnek jogegységi eljárás indítványozását, mert véleménye szerint nem ütközik az Alkotmány 61. §-ába „az a bírói gyakorlat, amely a bárki számára hozzáférhető módon már nyilvánosságra hozott adatoknak egyéni kérelemre való (újabb) kiadását indokolatlannak tekinti”. Az adatvédelmi biztos újabb levelében az Avtv. 2005. június 1-jén hatályba lépett, fent hivatkozott módosítására hivatkozott, és emellett érvelt, hogy az új szabályt a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazniuk kell a bíróságoknak. Legutóbbi levelében a Legfelsőbb Bíróság elnöke továbbra sem látta alkalmazhatónak az Avtv. új szabályait a folyamatban lévő ügyekben. Az adatvédelmi biztos és a Legfelsőbb Bíróság elnöke közötti levélváltásokat a Melléklet tartalmazza. (171/H/2005)

Hatósági eljárás és információszabadság

A 2004. évi Beszámolóban részletesen kitértünk arra, hogy az adatvédelmi biztos javasolta a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) olyan kiegészítését, amely a közigazgatási hatósági döntések meghatározott körét illetően azok nyilvánosságát írja elő. A Ket. 2005. november 1-jén lépett hatályba, gyakorlati alkalmazásának tapasztalatairól elsősorban a fogyasztóvédelmi határozatok nyilvánosságával kapcsolatban vannak ismereteink.

Az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium esélyegyenlőségi politikai államtitkára az adatvédelmi biztos állásfoglalását kérte a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, valamint a területi felügyelőségek fogyasztóvédelmi tárgyú határozatainak szélesebb

körü nyilvánosságával kapcsolatban. A Mellékletekben teljes terjedelemben közölt állásfoglalás szerint „a Ket. 69. §-a (6) bekezdésének d) pontja értelmében a hatóság az érdekeltség vizsgálata nélkül, bárki számára hozzáférhetővé teszi azokat a döntéseket, amelyeket a fogyasztók jogait közvetlenül érintő ügyben hozott. Összevetve e szabályt ... a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fvt.) 51. §-ával megállapítható, hogy mindkét törvény hasonló logika mentén, bár nem teljesen azonos módon rendezi a kérdést. Figyelemmel azonban az Fvt. preambulumban megfogalmazott célokra, különösen a fogyasztók megfelelő tájékoztatására, indokoltnak tartom kiterjesztően értelmezni a Ket. 69. §-ában, illetve az Fvt. 51. §-ában meghatározott olyan fogalmakat, mint a fogyasztók jogait 'közvetlenül érintő ügy', 'súlyos fogyasztói érdeksérelem'. Az üzleti titok – fogalma szerint – 'a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit' védi, a kiterjesztő értelmezésnek tehát ez jelentheti a határát. Véleményem szerint a fogyasztóvédelmi szervek jogsértést megállapító, szankciót kiszabó határozatait a Ket. 69. §-a alapján nyilvánosságra lehet hozni.” Az állásfoglalás arra is felhívja a figyelmet, hogy a Ket. egyes szabályai indokolatlanul szűkítik a nyilvánosságra hozható határozatok körét azzal, hogy csak a jogerős határozat nyilvánosságra hozatalát teszi lehetővé (81. §). Az adatvédelmi biztos javaslata e szabály kiküszöbölésére irányult, a hatályos megoldás a Ket.-en belül is feszültséget okoz. (2065/K/2005)

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény

Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi CX. törvény (a továbbiakban: Eitv.) előkészítésével, elfogadásával kapcsolatos tapasztalatainkat a jogszabály-veleményezésről szóló fejezet tartalmazza. Itt csupán jelezzük a törvény hatálybaléptetésével kapcsolatos első tapasztalatunkat.

A 2005 júliusában elfogadott törvény rendelkezéseinek zöme 2006. január 1-jén úgy lépett hatályba, hogy a kapcsolódó végrehajtási rendeletek kevesebb, mint egy héttel korábban jelentek meg. Történt ez annak ellenére, hogy a törvény több olyan feladatot is rótt a közfeladatot ellátó szervekre, amelyek teljesítéséhez számos jogi (belső szabályzatalkotási), szervezési és technikai részproblémát kellett (volna) határidőre megoldani. Nem csoda, hogy 2006. január elején azon közfeladatot ellátó szerv honlapján, amely szervekre nézve a törvényt alkalmazni kellett, nyomokban is alig volt felfedezhető a törvény előírásainak megfelelő tartalom: sem az általános közzétételi lista adata-

it, sem a jogszabálytervezeteket nem lehetett megtalálni a legtöbb érintett szerv honlapján. Egyedi közzétételi listát pedig mindössze az Oktatási Minisztérium készített és juttatott el az adatvédelmi biztoshoz véleményezésre (3/J/2006), illetve a Határőrség Országos Parancsnoksága fordult az adatvédelmi biztoshoz közzétételi kötelezettségei teljesítésével kapcsolatban (1678/K/2005).

A Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteményére és a Magyar Közlöny digitális változatára vonatkozó előírásoknak – lévén, hogy a törvény a már korábban kialakult állapotot foglalta írásba – az erre kötelezett szervek könnyebben tehetek eleget.

Interpelláció, kérdés vagy információszabadság

Nem új keletű az a probléma, ami az országgyűlési képviselőket megillető informálódási jog és a közérdekű adatok nyilvánosságának együttes alkalmazásának nehézségeiből ered. Az adatvédelmi biztos korábbi beszámolóiban is felhívta a figyelmet, hogy hatáskör hiányában nem vizsgálhatja azokat a beadványokat, amelyekben országgyűlési képviselők az Alkotmányban, az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben, vagy az Országgyűlés Házsabályában fogalt jogaik megsértését kifogásolják.

2005-ben egy új jelenséggel szembesültünk. Egy országgyűlési képviselő a Házsabály szerint benyújtott, írásbeli választ igénylő kérdésében a kérdés címzettjétől azt is kérte, hogy a kérdéseket, „*tekintettel az 1992. évi LXIII. törvény 19. §-ra és 20. §-ának (1) bekezdésére, egyúttal közérdekű adat megismerése iránti kérelemnek is tekintse*”. Egy másik országgyűlési képviselő pedig azt kérte az adatvédelmi biztostól, hogy „*adatvédelmi szempontból*” minősítse a miniszternek az írásbeli választ igénylő kérdésre adott „*elutasító választát*”.

Elodázhatalnává vált tehát annak tisztázása, milyen viszonyban áll az Alkotmány 27. §-ában, illetve a Házsabály 91. §-ában szabályozott kérdés, valamint az Alkotmány 61. §-ában, illetve az Avtv.-ben szabályozott közérdekű adatigénylés.

Az adatvédelmi biztos a képviselőknek adott válaszaiban kifejtette:

„a) A képviselői kérdés az Országgyűlés ellenőrzési funkciójához kapcsolódó jogintézmény az interpelláció, a vizsgálóbizottságok, a jelentés-tétel, a bizottságok ellenőrzési albizottságai működtetése, a kormány, illetve a miniszterek beszámolási kötelezettsége mellett. Az említett ellen-

őrzési eszközöket (azok egy részét) az Alkotmány az Országgyűlésről, illetve a kormányról szóló fejezetben nevesíti; ezek a jogintézmények, illetve képviselői jogok ugyanis az Országgyűlés (annak tagjai), valamint a kormány (a végrehajtó hatalom), illetve az Országgyűlés és szervei közötti viszonyt határozzák meg. Más szavakkal: a képviselői kérdés a hatalmi ágak elválasztása és kölcsönös egyensúlya (a hatalommegosztás) körében vizsgálendő: a képviselői kérdés „terjedelme”, igénybevételének feltételei a két fő hatalmi ág közötti mindenkori alkotmányos viszony függvénye, erre az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése nem vonatkozik.

b) A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog ezzel szemben az Alkotmány XII. fejezetében szabályozott alkotmányos alapjog, amelynek szabályozásánál az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdését is figyelembe kell venni. Az alkotmányos alapjogok az állam és a joghatóságra alá eső személyek közötti viszonyt rendezik: e jogok érvényesítése során az egyik oldalon tehát mindig az állam (valamelyik szerve), a másik oldalon pedig olyan személy áll, aki (amely) nem minősül az állam szervének. Az állami szervek közötti viszony fogalmilag nem esik, nem eshet az Alkotmány XII. fejezetében szabályozott alapjogok érvényesítése kategóriájába.

c) Az országgyűlési képviselőket is megilletik azonban az alkotmányos alapjogok, így a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog gyakorlása nyújtotta lehetőségek. Abban az esetben azonban, ha országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogosítványokat gyakorolják, ez – álláspontom szerint – a lehetséges eszközök közötti választást is jelenti, annak valamennyi következményével.” (788/A/2005, 839/A/2005)

Az adatvédelmi biztos álláspontról az Országgyűlés elnökét is tájékoztatta, és kezdeményezte, hogy a hatáskörrel rendelkező bizottság, szükség esetén a Házbizottság, vizsgálja meg a képviselők jogállásáról szóló törvénynek, illetve a Házzabálynak a képviselők információs jogát szabályozó rendelkezéseit, és szükség esetén tegyenek javaslatot azok megfelelő módosítására. A kérdés megvizsgálására felkért Alkotmány- és igazságügyi bizottság elnöke az adatvédelmi biztos álláspontról tájékoztatást.

Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében

A 2005. évben – ahogy eddig mindig – minden harmadik ügyünk az önkormányzatok működésének nyilvánosságát érintette. Változtatlanul a képviselő-testület üléseinek és dokumentumainak, illetve az ön-

kormányzat által kötött szerződéseknek a nyilvánossága a jellemző ügy-típusok, ugyanakkor egyes területeken lényeges újdonságokkal, új fejleményekkel szembesültünk.

A vizsgálatok tapasztalatai alapján érzékeltük, hogy – főleg kisebb települési önkormányzatok esetében – a zárt ülések elrendelése során még az Ötv. rendelkezései sem érvényesülnek maradéktalanul.

Egy Budapest vonzáskörzetében lévő település 2002-ben megválasztott képviselő-testülete gyakorlatának átfogó vizsgálatakor az alábbi főbb megállapításokat tette az adatvédelmi biztos:

„a) esetleges, hogy azonos típusú (illetve – esetenként – ugyanazon személyeket érintő) napirendeket nyílt vagy zárt ülés keretében tárgyal-e a testület;

b) általában hiányzik a zárt ülés elrendelésének indoka, illetve – amennyiben szükséges lenne – a törvénynek megfelelő elrendelése; több esetben törvényes indok nélkül került sor egy-egy napirend zárt ülésen történő megtárgyalására, avagy fordítva, törvényes alap nélkül történt egy-egy (főleg személyi) ügy nyilvános tárgyalása;

c) igen gyakori, hogy még a nyilvános ülésen elfogadott napirendből sem derül ki a képviselő-testület ülésén tárgyalt ügyek teljessége, illetve az ülés zárttá nyilvánított részén a zárt ülésre meghirdetett ügyeken kívül számos, nyilvános ülésre tartozó kérdés is szerepel” (1088/A/2005).

Nem ugyanilyen súllyal, de a fenti megállapítások más esetekben is érvényesnek bizonyultak. Több mint 10 évvel a képviselő-testület üléseinek nyilvánosságára vonatkozó szabályok hatálybalépése után ezek a jelenségek aggasztóak.

Szintén jellemző, hogy a helyi önkormányzatok tisztségviselői hajlamosak mind az Ötv., mind pedig az Avtv. érvényesülését korlátozó értelmezésére. Ennek leggyakoribb megnyilvánulása, hogy az Ötv. 17. §-ában biztosított, a képviselő-testület nyílt üléseinek előterjesztéseibe és ülésének jegyzőkönyvébe történő „betekintés” jogába a másolat készítését már nem értik bele, és az Avtv. 20. §-ának alkalmazásától elzárkóznak. (174/A/2005, 754/A/2005, 2030/A/2005)

A nyilvánosságkorlátozás másik esete volt a „*döntésselőkészítő adat*” fogalmának helytelenül kiterjesztő értelmezése.

Sárbogárd jegyzője – többek között – azért sem biztosította az egyik helyi újságnak a nyilvános testületi ülésre beterjesztett előterjesztések megküldését, mert azok „*a képviselő-testület döntését alátámasz-*

tó, indokoló, a döntéshozatalhoz szükséges információkat és a döntéstervezetet tartalmazó, azaz döntéselőkészítő adat[ok]”. A jegyző azonban nem tudott elfogadható magyarázatot adni arra a kérdésre, hogyan egyeztethető össze ez az álláspont a nyilvános ülés lényegével, vagyis azzal, hogy az előterjesztések tartalma a hallgatóság számára ismertté válik, válhat. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint „az a gyakorlat, miszerint az előterjesztéseket az ülést megelőzően elzárják a választópolgárok elől, sérti az Ötv. ... 2. §-a (1) bekezdésének rendelkezését is, és ezáltal az Alkotmány 42. §-át is.” Az ügy vizsgálata még nem zárult le (11/A/2005).

A fenti ügyekben az is érzékelhető volt, hogy az érintett önkormányzati vezetők információszabadság ügyekben az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatát erősebb jogforrásnak érzik, mint a törvényeket.

Új jelenségre hívta fel a figyelmünket a Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője: egyes önkormányzatoknál gyakorlattá vált, hogy a képviselő-testületi üléseket megelőzően úgynevezett munkaértekezleteket tartanak. A hivatalvezető megkeresésében arra kért választ az adatvédelmi biztostól, hogy az ilyen munkaértekezletek esetén kell-e biztosítani az érdeklődő állampolgárok számára a nyilvánosságot, illetve az említett munkaértekezleteken megtárgyalt dokumentumok, valamint az értekezleten elhangzottakról készülő írásos jegyzőkönyv, emlékeztető, hangfelvétel közérdekű adatnak minősül-e? Az adatvédelmi biztosnak a Mellékletekben teljes terjedelmében olvasható állásfoglalása szerint „garanciális követelmény, hogy minden olyan esetben érvényesüljenek az Ötv., illetve az Avtv. nyilvánosságra vonatkozó szabályai, amikor a képviselők valamilyen formalizált módon (ide nem értve a pártok képviselőcsoportjainak működési formáit), kifejezetten a képviselő-testület hatáskörébe tartozó, annak napirendjén szereplő vagy oda szánt kérdésekkel foglalkoznak.” A közérdekű adatok megismerésével kapcsolatban pedig arra mutatott rá, hogy ha a „munkaértekezleteken jegyzőkönyv, emlékeztető, hangfelvétel, képfelvétel készül, azok nyilvánosságát biztosítani kell az önkormányzat szerveinek – az Avtv. és az Ötv. 12. §-a (4) bekezdésének figyelembevételével. Olyan esetben, amikor a munkaértekezletekről nem készül rögzített dokumentum, az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdésében írt általános tájékoztatási kötelezettséget, valamint a 19. § (4) bekezdését lehet segítségül hívni a munkaértekezleten történtek nyilvánosság elé tárása érdekében.” (1799/K/2004)

Ügyként nem került még az adatvédelmi biztos elé, viszont tudomásunk szerint rendkívül eltérő az önkormányzatok gyakorlata a tekintetben, hogy nyílt vagy zárt ülésen bírálják-e az önkormányzati tulajdonú lakások bérbevételére kiírt pályázatokat. A pályázaton kívüli, úgynevezett „méltányossági” bérbevételi kérelmeket, illetve a határozott időre történő bérbeadás meghosszabbítására irányuló kérelmeket. Az egyik véglet szerint ezekben az ügyekben az üzleti érdek védelme fogalmilag kizárt, a lakás bérbeadása ezen felül nem önkormányzati hatósági ügy, és méltányolható érdek fűződik annak nyilvánosságra kerüléséhez, hogy a kevés önkormányzati lakás elosztását a jogszabályok keretein belül végzik-e az önkormányzatok. A másik véglet szerint viszont az önkormányzati tulajdonnal való rendelkezés körében hozott döntéseknél már-már az Ötv. 12. § (3) bekezdésének fő szabályából lesz a kivételes szabály, mert a személyiségi jogok védelmére hivatkozva automatikusan zárt ülést rendelnek el, jóllehet ilyen indok nem szerepel az Ötv.-ben. Amennyiben a jövőben ilyen kérdéssel találkozunk, a két álláspont közötti választásnál a következő cím alatt kifejtett álláspontból indulunk ki.

A zárt ülés kérdését érintette az az ügy is, amelynek vizsgálata során abban a kérdésben kellett állást foglalnunk, hogy a polgármester jutalmazásával kapcsolatos napirendi pontot lehet-e akár az érintett nyilatkozata ellenére is nyilvános ülésen tárgyalni. Az ügyet részletesen a közszereplők, közfeladatot ellátó személyek személyes adatainak nyilvánosságával foglalkozó részben ismertetjük. Szintén a zárt ülésre vonatkozó szabályokat érintette a Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal beadványa, amelyben az adatvédelmi biztos állásfoglalását kérte a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntések meghozatalára jogosult tulajdonosi bizottság üléseiről. A Mellékletekben teljes terjedelemben olvasható állásfoglalás szerint csak olyan esetekben indokolható a bizottság zárt ülése, amikor a benyújtott közbeszerzési pályázatokkal, ezen belül pedig azok üzleti titkot tartalmazó részeivel foglalkozik a bizottság. (1281/H/2005)

Homályos üvegzebek

Elsősorban, de nem kizárólagosan az önkormányzatokat érintette az „üvegzebtörvény” által előírt nyilvánosság és a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok ütközése. Az „üvegzebtörvény” ugyanis számos esetben nyilvánosságra hozatali kötelezettséget ír elő az állam-

háztartás valamely alrendszere és magánfelek közötti szerződések egyes tartalmi elemeire nézve.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15/B. §-a közvételteli kötelezettséget ír elő az államháztartás pénzeszközei felhasználásával, az államháztartáshoz tartozó vagyonnal történő gazdálkodással összefüggő árubeszerzésre, építési beruházásra, szolgáltatás megrendelésre, vagyonértékesítésre, vagyonhasznosításra, vagyon vagy vagyoni értékű jog átadására, valamint koncesszióba adásra vonatkozó szerződések egyes adataira nézve. Egy helyi önkormányzati vagyongazdálkodási szerv részéről felmerült az az aggály, hogy az említett szabályok alkalmazása a „nem piaci szereplőként fellépő magánszemélyek” (például egy tömbrehabilitációval érintett terület bérlői) személyes adatainak sérelmével járhat. Az adatvédelmi biztos – a Mellékletekben teljes terjedelemben olvasható – állásfoglalásában osztotta a vagyongazdálkodási szerv aggályait, és rámutatott: „az Áht. 15/B. §-ával kapcsolatban is az az álláspontom, hogy a hivatkozott szabály az államháztartással gazdasági (társadalmi szervezet esetén a társadalmi szervezet gazdálkodásával összefüggő) tevékenysége keretében kapcsolatba lépő jogalanyokkal kötött szerződésekre vonatkozik, de nem jelenti a természetes személyek nem gazdasági tevékenységére vonatkozó ügyletek nyilvánosságát, függetlenül attól, hogy az államháztartás valamely alrendszerével kötik-e meg a jogügyletet.” (281/K/2005, 1097/K/2005)

Korántsem megnyugtató, hogy még mindig sokszor kell beleütnünk abba, hogy a közfeladatot ellátó szervek szerint az általuk kötött szerződések „üzleti titkot” képeznek, és nem szolgáltatathatók ki harmadik személyek részére.

A legkülönösebb eset az volt, amikor egy önkormányzat úgy értékesítette két ingatlanát, hogy elfogadta a vevő kikötését: a szerződéskötést követően nem hozzák nyilvánosságra a vevő nevét. Amikor egy civil szervezet a szerződést meg akarta ismerni, a polgármester tanácsért az adatvédelmi biztoshoz fordult, aki a megkeresésére a következőket válaszolta: „A megkötött szerződésben legfeljebb a Ptk. 81. §-ának (3) bekezdésében meghatározott – elsősorban a szellemi tulajdon körébe tartozó – adatok minősülhetnek nem nyilvánosnak. Egy adásvételi szerződésben azonban – megítélésem szerint – ritkán fordulnak elő technológiai eljárásokra, műszaki megoldásokra, gyártási folyamatokra, munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá know-how-ra vonatkozó adatok. A Ptk. 81. §-ának (4) bekezdése szerint ma-

ga a szerződést kötő gazdasági társaság is köteles tájékoztatást adni a szerződés minden olyan eleméről, amely nem esik a Ptk. 81. §-ában említett csekély számú kivétel alá.

Törvénysértő a vevő olyan nyilatkozata, amelyben nem járul hozzá a közérdekből nyilvános adatnak minősülő adatok más személyek rendelkezésére bocsátásához: a törvény kifejezett rendelkezésével szemben egy ilyen nyilatkozatnak nincs relevanciája.

[Az önkormányzat a] Ptk. 81. § (3) bekezdésében meghatározott, nyilvános adatok tekintetében felülbíráhatja, figyelmen kívül hagyhatja a vevő törvénysértő nyilatkozatát. Az önkormányzat azzal sértene törvényt, ha elzárkózna az említett szerződések nyilvánosságra hozásától vagy a kérelmező civil szervezet rendelkezésére bocsátásától.” (1568/K/2005)

A közpénzek felhasználásának átláthatósága az információs szabadság jogintézményének egyik legfontosabb célja és értelme. A közpénzek ellenőrzése elsősorban állami feladat, de azokban az országokban, ahol az információs szabadságot intézményesítették, az ellenőrzés többé nem állami monopólium. Az „ellenőrök ellenőrzése” az adatvédelmi biztos tevékenységének kezdettől fogva fontos területe. A közpénzek ellenőrzését végző két központi állami szerv, az Állami Számvevőszék (ÁSZ) és a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) tevékenységének nyilvánosságát az adatvédelmi biztos működésének tíz éve alatt számos esetben vizsgálta. Míg az Állami Számvevőszékkel kifogástalan szakmai együttműködést sikerült megvalósítani, az adatvédelmi biztos és a KEHI kapcsolatát az 1999-ben felmerült első ügy óta az egyet nem értés és a viták jellemzik.

1999-2005 között az adatvédelmi biztos 9 ügy kapcsán vizsgálta a KEHI dokumentumainak nyilvánosságát. Ezek közül három esetben került sor a Ttv. 4. § (2) bekezdése alapján a KEHI szolgálati titokkörüli jegyzéke tervezetének véleményezésére, két ízben a KEHI közérdekű adatkezelésével kapcsolatos panasz nyomán indult vizsgálat, két esetben a beadványozó állásfoglalásért fordult az adatvédelmi biztoshoz, egy alkalommal az adatvédelmi biztos hivatalból indított eljárás keretében a KEHI adatkezelését érintő jogszabály-módosítási kezdeménnyel élt, végül egy esetben egy jogszabály-véleményezéssel összefüggésben tett ismételt javaslatot a KEHI adatkezelésére vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatára.

Ezek a vizsgálatok a KEHI közérdekű adatkezelési gyakorlatának egymással szorosan összefüggő kérdéseit érintették, ez indokolta,

hogy a biztos egy átfogó ajánlás keretében foglalja össze a vizsgálati eredményeket, az abból levonható következtetéseket és a szükséges változtatásokra vonatkozó javaslatokat. A vizsgálatok felszínre hozták, hogy miközben a közpénzek nyilvánosságát biztosító törvényi garanciák általában szélesedtek, a közpénzek felhasználását ellenőrző KEHI tevékenységét a közvélemény nem ismerheti meg, mert a KEHI-re vonatkozó jogszabályok, a KEHI elnökei által kiadott szolgálati titokkörü jegyzékek, a KEHI titokminősítési gyakorlata számos ponton sértik az információszabadság hazai törvényeit. Az országos hatáskörű közigazgatási szervek között szinte egyedülállóan a KEHI-nek nincs önálló internetes honlapja, jóllehet mint fejezeti jogosítványokkal felhatalmazott, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szervre, rá is vonatkozik a közérdekű adatok kérelem nélküli közzétételének számos jogszabályban előírt kötelezettsége. Az ajánlás teljes szövegét a Mellékletek tartalmazzák. (2302/H/2005).

Közfeladatot ellátó személyek, közszereplők személyes adatainak nyilvánossága

Az adatvédelmi törvény 2005-ben elfogadott módosításának egyik legfontosabb területe a közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó szabályokat érintő változás volt. A bevezetőben már jeleztük, hogy az Avtv. maga is megnevez közérdekből nyilvános adatokat. Ezek közül kiemelendő a „közfeladatot ellátó személyek” nyilvános személyes adatait érintő módosítás. Az új szabály az Avtv.-nek a személyes adatok védelmére vonatkozó szigorú rendelkezéseit (Avtv. 3. §) oldja. Ezzel érvényesülhet az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) AB határozatában kifejtett elv: „A közhatalmat gyakorlók vagy a politikai közszereplést vállalók esetében a személyeknek – különösen a választópolgároknak – a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joga elsőbbséget élvez az előbbieknél olyan személyes adatainak védelméhez képest, amelyek köztevékenységük és annak megítélése szempontjából jelentősek lehetnek.” Az adatvédelmi törvény új szabályának értelmezése minden valószínűséggel számos kérdést vet majd fel. Ezt vetítik előre a jogalkalmazóktól érkezett kérdések.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye főjegyzője állásfoglalást kért az adatvédelmi biztostól, hogy vajon minden esetben nyílt ülés keretében kell-e tárgyalni a polgármester (beleértve a továbbiakban a főpolgármestert, fővárosi, megyei, megyei jogú városi közgyűlés elnökét is)

illetményével, jutalmával, juttatásaival kapcsolatos előterjesztéseket. A Mellékletekben teljes terjedelmében közölt állásfoglalásában az adatvédelmi biztos az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdésére hivatkozva kifejtette: „A nyilvánosság főszabálya alól törvény vonhatja ki a közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adatát, az érintett közfeladatot ellátó személy 'elvesztette' azt a jogát, hogy az általa ellátott közfeladattal összefüggő személyes adatai tekintetében rendelkezék azok feltárása felől. ...

Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése értelmében a közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell. Mivel [a] felvetett ügyekben (polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítása) a mérlegelés és elbírálás során közérdekből nyilvános adatokat 'használ' fel a testület, ezen adatoknak akkor is nyilvánosságot kellene biztosítani, ha a testület zárt ülést tartana. Következésképp a vizsgált esetben az Ötv. 12. § (4) bekezdése a) pontjának szabálya kiüresedni látszik, az alkalmazásával szemben – általam is – megfogalmazott kritériumok relevanciájukat veszítették.” (1467/K/2005)

Egy újabb – még folyamatban lévő – ügyben abban a kérdésben kell majd állást foglalni, hogy beosztott köztisztviselők esetén indokolt lehet-e zárt ülés tartását kezdeményezni (2136/A/2005).

A „feladatkörével összefüggő” kitélt kellett értelmezni, amikor egy önkormányzati képviselő arról kérdezte az adatvédelmi biztost: van-e joga egy önkormányzati képviselő-testületnek olyan személyes adatok vizsgálatára, amelyek nincsenek összefüggésben a képviselői munkával. Az adatvédelmi biztos – a Mellékletekben kivonatossan közölt – állásfoglalásában arra mutatott rá, hogy a közfeladatot ellátó személy feladatkörével összefüggő adatokat külön kell választani az ezzel össze nem függő adatoktól. Utalt továbbá arra, hogy a testület politikai vitáinak megítélését is határozottan külön kell választani a képviselő-testület hatáskörébe tartozó (jogilag tehát szabályozott) kérdésektől. Az előbbieket nem tartoznak a „helyi közügyek” fogalmába, az utóbbiak viszont igen. „Amennyiben tehát az önkormányzat egy képviselőnek vagy választott tisztségviselőnek a képviselő-testületi munkával vagy az önkormányzat által adott megbízatásával össze nem függő tevékenységét kívánja vizsgálni, ehhez törvényes jogalapot kell tudni felmutatni.” (2078/A/2005)

A vagyonyilatkozatok kérdésével 2005-ben is többször foglalkoznunk kellett. Az adatvédelmi biztos kénytelen volt megismételni a korábbi években kifejtett álláspontját: a hatályos törvényeket akkor is be kell tartani, ha azok tartalmilag aggályosak. A vagyonyilatkozat-tételi

kötelezettség egyaránt érint köztisztviselőket, politikusokat, állami, önkormányzati tisztségviselőket is. A nyilvános vagyonynyilatkozatok indokoltsága – ahogy a biztos erre már többször felhívta a figyelmet – még ez utóbbi személyi kör egy részében is megkérdőjelezhető.

Az Alkotmánybíróság előadó bírása megkereste az adatvédelmi biztost, és álláspontja kifejtését kérte a vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettséget előíró szabályok alkotmányossága tekintetében a testülethez benyújtott indítványok elbírálásához. Az adatvédelmi biztos válaszában összefoglalta a korábbi években – a jogalkotás, illetve a jogalkalmazás során – képviselt álláspontját, és rámutatott arra, hogy „*a vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettséget előíró hatályos jogszabályi rendelkezések alkotmányossága erősen vitatható, mert mind kitűzött célját, mind az ennek eléréséhez választott eszközt tekintve kifogásolható, és az érintettek információs önrendelkezési jogának aránytalan korlátozásához vezet.*” (2122/K/2005)

A meteorológiai adatok nyilvánossága

Miként az éves parlamenti beszámolók tanúsítják, az adatvédelmi biztos működésének kezdete óta nagy hangsúlyt helyezett a környezeti adatok nyilvánosságára. E téren – s ezt örömmel állapíthattuk meg – a hazai jogi szabályozás általában megfelelően biztosítja az információkhoz való hozzáférést. Kivételt elsősorban a meteorológiai adatok nyilvánossága jelentett. A biztosi vizsgálatok már 1999-ben jelezték, hogy az Országos Meteorológiai Szolgálat, valamint elnöke feladat- és hatásköréről szóló 12/1992. (IV. 23.) KTM rendelet ellentétes az Avtv.-vel.

Az adatvédelmi biztos többször felhívta a figyelmet a jogszabálymódosítás szükségességére. Az ügyben azonban évekig nem történt előrelépés. Ennek indoka elsősorban az OMSZ finanszírozási helyzete volt, amely tulajdonképpen arra kényszerítette a szolgálatot, hogy a meteorológiai adatokat pénzzé tegye.

A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény hatálybalépése után már tarthatatlanná vált a helyzet, hiszen a környezeti adatok nyilvánosságát korlátozó szabályok ekkor már három törvény (az Avtv., a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény és az Aarhusi Egyezmény) rendelkezéseivel álltak szem-

ben. A változást azonban végül is – minden bizonnyal – az uniós csatlakozásból fakadó jogharmonizációs kötelezettség kényszerítette ki. A környezeti információkhoz való hozzáférésről szóló, a bizottság és a Parlament által elfogadott 2003/4/EC irányelv ugyanis a légköri adatok nyilvánosságát is előírja.

Az Országos Meteorológiai Szolgálatról szóló 277/2005. (XII. 20.) kormányrendelet előkészítésekor a jogalkotó elfogadta az adatvédelmi biztos kompromisszumos javaslatát. Így az új szabályozás igyekszik világosan szétválasztani, hogy mely feladatok tartoznak a szolgálat közfeladatai közé, és milyen körben végezhet vállalkozási tevékenységet. Míg az előbbi körbe tartozó meteorológiai adatok kezelésére az Avtv. szabályait kell alkalmazni, vállalkozás keretében történő adatszolgáltatásért, adatfeldolgozásért a szolgálat megbízási díjat állapíthat meg.

C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések

A következő táblázat az előző évek adataival összehasonlítva össze-síti a véleményezett jogszabálytervezetek, valamint jogalkotással kap-csolatos egyéb tervezetek számának alakulását:

Év	2003	2004	2005
Törvény	75	83	130
Kormányrendelet	77	121	111
Miniszteri rendelet	134	179	158
Önkormányzati rendelet	1	-	-
Kormányhatározat	48	58	43
Egyéb	19	34	46
Összesen	354	475	488

A véleményezett törvénytervezetek számának növekedése annak tudható be, hogy az adatvédelmi biztos hivatalból vizsgálta az Ország-gyűlés elé terjesztett törvényjavaslatokat.

2005-ben mintegy 12 folyómétert tettek ki a biztoshoz érkezett kü-lönféle panaszok és egyéb beadványok, amelyek közül több mint 5 fo-lyóméternyi volt a véleményezendő jogszabálytervezet.

A 2005-ben véleményezett, jogalkotással kapcsolatos tervezetek jegyzékét a Beszámoló Függeléke tartalmazza.

Akárcsak a korábbi években, 2005-ben is nagyjából a véleménye-zendő jogszabálytervezetek negyötöde érintette az adatvédelmi biztos feladatkörét, míg a többit vélhetően a közigazgatási egyeztetés rutinsze-rű automatizmusával küldték meg. Nem sok fogantja volt tehát a ko-rábbi felhívásoknak, amelyekben a biztos a felesleges koordinációs megkeresések mellőzését kérte. A véleményezésre küldött, azonban a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával még közvetett kapcsolatban sem álló jogszabálytervezetek száraz felso-rolása helyett csak egyet emelünk ki, amely az abszurditás határát súrol-va néhány derűs percet csempészett a hivatal életébe. Ez a juh- és kecske-fajok egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló miniszteri rendelet tervezete (104/J/2005). A juhok és a kecskék fül-jelzése, illetve a rövidfülű kecskék esetében a füljelzés helyett a farokré-pa tetoválása adatok kezelésével jár, azonban ez egyáltalán nem érinti az adatvédelmi biztos által óvandó alapvető jogokat.

A személyes adatok védelme

A jogalkotással kapcsolatos ügyek nagy száma már tavaly sem tette lehetővé az adatvédelmi biztos ez irányú tevékenységének átfogó bemutatását, és ez idén sincs másképpen. A beszámolóban ez a fejezete arra vállalkozik, hogy a 2005. évi jogalkotás néhány, tárgyunk szempontjából legfontosabb, időszerű sajátosságára, külön is kiemelendő tendenciájára mutattasson rá. Természetesen a beszámoló más, szektorális adatkezelésekről szóló részei is utalnak a kapcsolódó jogszabályvéleményezésekre.

Időrendben és fontosságuk okán előre kívánkozik két olyan ügyünk ismertetése, amelyek abban közösek, hogy az Alkotmánybíróság vonatkozó határozataiban foglaltak több ponton megerősítették, mintegy visszaigazolták a korábbi adatvédelmi biztos állásfoglalások lényeges megállapításait. Ez arra enged következtetni, hogy a magyar alapjogvédelem független intézményei egységes elméleti-tudományos alapokon működnek. Az Alkotmánybíróság határozataiban foglaltak a jövőre nézve is értékes értelmezési keretet és útmutatást adnak az adatvédelmi biztos jogvédő tevékenységéhez.

– A T/14230. számú törvényjavaslat valamennyi, az állambiztonsági szervekkel egykor együttműködő vagy azok alkalmazásában álló személy kilétének nyilvánosságra kerülését célozta. Az adatvédelmi biztos mind az előterjesztők, mind a nyilvánosság előtt hangot adott aggályainak, leszögezve, hogy az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található iratok teljes körű megismerhetősége, nyilvánosságra hozatala alkotmányosan nem lehetséges. Kifogásolta, hogy a javasolt törvénymódosítás nem határozza meg a nyilvánosságra hozatal alkotmányosan értelmezhető célját, és úgy ítélte meg, hogy a tervezett törvénymódosítás nem is felelne meg az alapjogkorlátozás szükségességi és arányossági követelményeinek. A biztos utalt arra, hogy az adatok megismerhetősége és nyilvánosságra hozása más alkotmányossági megítélés alá esik. Az Alkotmány, az adatvédelmi törvény és egyes alkotmányjogászok szerint például a megfigyelt és a harmadik személy joga a vele kapcsolatba hozható adatok megismerésére nem terjed ki automatikusan arra, hogy mások (például a hálózati személy) személyes adataival korlátlanul rendelkezék, azokat nyilvánosságra hozza. Ehhez külön alkotmányos indokok lennének szükségesek, mint ahogy szintén önálló alkotmányos megfontolások alapozhatják csak meg, hogy a nyílt és titkos hivatásos alkalmazottak, hálózati személyek vagy operatív kapcsolatok azonosító (személyes) adatait bárki megismerhesse, és nyilvánosságra hoz-

hassa. Emlékeztetett arra is, hogy az úgynevezett „operatív kapcsolat-ként” nyilvántartott személyeknek gyakran nem is volt tudomásuk arról, hogy tőlük az állambiztonsági szervek gyűjtenek adatokat, és társadalmi kapcsolatként nyilvántartásba vették őket. További problémát jelent, hogy a fennmaradt nyilvántartások töredékesek, pontatlanok, és hamis adatokat is tartalmaznak, ezért különösen aggályos a törvényjavaslatban a megfelelő jogorvoslati lehetőségek és más, garanciális szabályok hiánya. A biztos ugyanakkor egyetértett azzal, hogy olyan szabályozás szülessen, amely az iratok szélesebb körű megismerhetőségét, a közéleti szerepet betöltő személyek titkosszolgálati múltjának feltárását a jelenleginél jobban biztosítja.

Az Alkotmánybíróság 37/2005. (X. 5.) AB határozata megállapította, hogy alkotmányellenesek a törvényjavaslatnak azok a rendelkezései, amelyek a személyes adatok kellő védelme nélkül teszik bárki által megismerhetővé az elmúlt rendszer állambiztonsági szolgálatainál foglalkoztatott személyeknek az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában kezelt személyes adatait. A törvény nem tartalmaz semmilyen kiegyensúlyozást az információ szabadsága és a személyes adatok védelme között. Korlátozás nélkül az adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jog érvényesülésének biztosít egyoldalúan, feltétlen elsőbbséget. Az Alkotmánybíróság azt is leszögezte, hogy a törvény alkotmányosan csak akkor kötelezheti a levéltárat arra, hogy honlapján személyes adatokat is tartalmazó iratot tegyen bárki számára hozzáférhetővé, ha ezt olyan eljárás előzi meg, amely – megfelelő eljárási garanciák és jogorvoslat biztosításával – szavatolja az adatok valóságát.

A történetekhez szorosan kapcsolódik a T/15822. számú törvényjavaslat is, amely a múlt megismerésének teljes körű biztosítására hivatkozva az Alkotmányt kívánta módosítani. A törvényjavaslat a közérdekű adatok megismerésére és terjesztésére való jog körébe vonta volna a múlt megismeréséhez szükséges adatokat, kimondva, hogy „az 1990. február 15-e előtt az állambiztonsági szolgálatokkal együttműködő, valamint e szervek alkalmazásában álló, törvényben meghatározott személyek ott megjelölt személyes adatai nyilvánosak”. Az adatvédelmi biztosi jogintézmény létrehozatala óta első alkalommal fordult elő, hogy a biztos által óvandó alapvető jog alkotmányos szabályainak módosítása kézzelfogható közelségbe került. Ebben az új helyzetben tisztázni kellett, hogy érinti-e az alkotmánymódosító törvényjavaslat az adatvédelmi biztos hatáskörét.

Az Avtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint az adatvédelmi biztos „[...] javaslatot tesz az adatkezelést és a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő jogszabályok megalkotására, illetve módosítására, véleményezi

az ilyen jogszabályok tervezetét.” Az adatvédelmi biztos mindenkor a hatályos Alkotmányra tekintettel kell, hogy ellássa feladatait. Ebből következően nem szabad értéktartalmú észrevételt, javaslatot fűznie az Alkotmány módosítására irányuló, a jogállamiság keretei között maradó politikai kezdeményezéshez. Amennyiben a törvényalkotó véleményadásra kéri fel, úgy csak azt vizsgálhatja, hogy a tervezett módosítás összhangban van-e az Alkotmány más szabályaival, illetve a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalásaival. Az adatvédelmi biztos ennek szellemében annak vizsgálatára szorítkozott, hogy mennyiben illeszthetők be az alkotmánymódosító törvényjavaslatban foglaltak az adatvédelem és az információszabadság összefüggő dogmatikai rendszerébe. (215/H/2005)

Másik fontos és tanulságos ügyünk volt a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény tervezetének véleményezése. A biztos a T/13634. számon benyújtott törvényjavaslatot és az ahhoz benyújtott módosító indítványokat folyamatosan figyelemmel kísérte, és tájékoztatta álláspontjáról az előterjesztőt. Az 576/K/2005-2. számú átiratában egyebek mellett felhívta a figyelmet arra, hogy a törvényjavaslat szerint a vagyonörök általi képrögzítés tárolási idejének meghosszabbítását kezdeményező módosító javaslatok indokolatlanok, az azokban megjelölt adatkezelési célok (például a képfelvétel segítheti a nyomozást; a bírósági eljárásban megkönnyíti a bizonyítást) nem teszik szükségessé az információs önrendelkezési jog súlyos korlátozását. Érvelésének alátámasztására bűnügyi statisztika felhasználásával elemezte a képfelvételek megőrzési idejének és a bűncselekmények megelőzésének, illetve felderítésének összefüggését.

Amint ismeretes, az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök indítványára megvizsgálta az elfogadott, de még ki nem hirdetett törvényt és a 36/2005. (X. 5.) AB határozatában alkotmányellenesnek nyilvánította azokat a rendelkezéseket, amelyek nem voltak az egyes adatkezelési célokhoz igazodóan differenciálva, így megsértették az alapjogi korlátozás célhoz kötöttségi és arányossági követelményeit. Az Alkotmánybíróság határozatának részletes ismertetése kívül esik a jelen beszámoló célján és tartalmi keretein. Annyit azonban meg kell említeni, hogy az adatvédelmi biztos 2005-ben véleményezte a törvény alkotmányellenességének megszüntetéséről szóló előterjesztést is. (1886/J/2005)

Az Országgyűlés előtti beszámoló lehetőséget biztosít az adatkezelés szabályozásával kapcsolatos, közérdeklődésre számot tartó problémák, tanulságok nyilvánosság elé tárására is. Az új információs techno-

lógiaik megjelenésének és elterjedésének szabályozási összefüggései idén is az aktualitások közé tartoznak, mert az információtechnológia alkalmazása mindinkább áthatja és átalakítja az emberek mindennapjait és a különféle szervezetek működését. A jogalkotók és a jogvédők számára egyaránt kihívást jelent, hogy a műszaki-informatikai fejlődés társadalmi hatásainak előrejelzése egyre inkább speciális szaktudást és bonyolult, költséges hatásvizsgálatokat igényel. A szakismeretek és a tapasztalatok összegyűjtésében, valamint a személyes adatok védelme szempontjából kedvező szabályozási megoldások megtalálásában és az álláspontok összehangolásában mind nagyobb szerepet kell, hogy kapjon az európai uniós, illetve a nemzetközi együttműködés.

A biometrikus azonosítóval ellátott útlevelek bevezetését a 2252/2004/EK rendelet szabályozza. A kapcsolódó hazai teendőket meghatározó kormányelőterjesztés véleményezésekor az adatvédelmi biztos kifogásolta, hogy a magyar ütemterv nincs tekintettel az uniós műszaki és biztonsági követelmények közzétételének időpontjára, és felhívta a figyelmet a biometrikus azonosítás adatvédelmi kockázataira. A tervezetben foglalt elképzelést elutasítva leszögezte, hogy a biometrikus adatokat tartalmazó állami adatbázis üzemeltetése nem kerülhet magánkézbe. A biztos óvott attól, hogy a biometrikus azonosítást bárki is a terrorizmus elleni harc csodafegyverének tekintse, és a polgárok automatizált megfigyelésére alkalmas rendszert próbáljon létrehozni. A biometrikus azonosítót tartalmazó útlevelekre irányuló bármely szabályozás csak olyan formában elfogadható, ha az megmarad az uniós tagságunkból eredő kötelezettségek szabta, az állampolgárok alkotmányos jogait a lehető legkevésbé korlátozó keretek között. (1485/J/2005)

Az újfajta útlevelek egy másik technológiai újítás állami bevezetésének kezdetét is jelentik. A rádiófrekvenciás azonosítók (RFID) alkalmazása, így okmányon történő elhelyezése világszerte vitákat váltott ki. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az okmányról rendelkező törvénynek kifejezetten tiltania kell a távolról, az érintett tudta és beleegyezése nélkül leolvasható RFID alkalmazását. (1485/J/2005), (1952/J/2005)

A havi adatszolgáltatáson alapuló egyéni adó- és járulék-nyilvántartás, valamint a kötelezettségcsoportonkénti számlákra történő adófizetés megvalósításáról szóló 1102/2005. (X. 25.) Korm. határozat véleményezésre megküldött tervezete olyan informatikai közműrendszer erőltetett ütemű megvalósítását irányozta elő, amelyben 2006 folyamán több százezer ember adatait és közelebről meg nem határozott

jogosultságait vették volna nyilvántartásba. A kormányhatározat az elektronikus ügyintézési közműrendszer alkalmazását – a címében foglaltaktól eltérően – később a teljes állami szférára ki kívánta terjeszteni. A hosszú távú, minden bizonnyal igen költséges és informatikailag ambiciózus tervek jogi oldalról igen kidolgozatlanok voltak. Például nem tudható, hogy miért kellene a polgárok tömegeinek különféle jogosultságait központilag, elektronikusan nyilvántartani. Bizonyosan létrehozható olyan állami informatikai közműrendszer, amely megfelel a személyes adatok védelmével kapcsolatos alkotmányos követelményeknek, azonban ilyen nagy horderejű, hosszú távra kiható döntésre csak megfelelően kidolgozott elképzelések alapján kerülhet sor. A kormányhatározat tervezetének átdolgozásakor az adatvédelmi biztos aggályait is figyelembe vették. (1738/J/2005)

Az utóbbi években folyamatosan viták és panaszok forrása az elektronikus kép- és hangrögzítő rendszerek alkalmazása. A 2005-ben véleményezett jogszabálytervezetek közül a képi megfigyelőrendszerekkel kapcsolatos észrevételt kellett tenni a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló tervezetéhez (1740/J/2005), a már ismertetett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény alkotmányellenességének megszüntetéséről szóló törvénytervezethez (1886/J/2005), a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény módosításáról szóló törvény tervezetéhez (2024/J/2005), a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény és a kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvény tervezetéhez (1167/J/2005), és a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény módosításáról szóló törvény tervezetéhez. A szükségtelen, indokolatlan videokamerás megfigyelés és adatgyűjtés megelőzésével kapcsolatos erőfeszítéshez értékes útmutatást nyújtanak az Alkotmánybíróság 36/2005. (X. 5.) AB határozatának indokolásában kifejtettek.

A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény alkotmányellenességének megszüntetéséről szóló törvénytervezet – helyesen – a távfelügyeleti rendszer, illetve az adat- és informatikai védelemre irányuló biztonságtechnikai rendszer működése körében rögzített adatok kezelését és felhasználását is a jogi szabályozás körébe vonja. (1886/J/2005)

A 2005-ös ügyeket sorra véve, a beszámoló terjedelmi keretei között ki kell emelni azoknak a normatervezeteknek a sorát, amelyek megalkotói a bűncselekmények és egyéb nemkívánatos jelenségek visszaszorítását az egyén feletti ellenőrzés kiterjesztésével és az információs önrendelkezési jog korlátozásával kívánják elérni. Ezek egyenként

vizsgálva általában nem tekinthetők mindenestül elvetendő, szükségte-
lenül jogkorlátozó törekvéseknek, azonban együttesen szemlélve az ál-
lam mint „Nagy Testvér” és a gazdasági szektorban a nagyvállalatok,
hitelintézetek, munkaadók által reprezentált „Kis Testvérek” által mind-
inkább ellenőrzött társadalom képe bontakozik ki.

A jogrend nem önmagáért van, hanem a társadalomban felmerülő
szabályozási igényekre adott állami válasz. A Magyar Köztársaság
társadalmi, gazdasági, biztonsági viszonyaiban tudomásunk szerint
nem következtek be olyan változások, amelyek a szabályozás jogkorlá-
tozó tendenciáinak erősítését indokolhatnák. A megfigyelés, az adat-
gyűjtés újabbnál újabb technikai lehetőségei olyan csábítást jelente-
nek, amelyre a felelősségteljes jogalkotó képes nemet mondani, mert
a demokratikus jogállam léte, jövője szempontjából alapvető fontos-
ságú az alapvető jogok és a jogkorlátozás mögött álló érdekek közötti
egyensúly megőrzése. Az adatvédelmi biztos a jövőben is azért fog te-
vékenykedni, hogy a jogrend egészét tekintve legalábbis megőrizhető
legyen az adatvédelmi biztos által óvandó alapjogok jelenlegi védelmi
szintje.

A már említett biometrikus útlevelek, valamint a kép- és hangrög-
zítők alkalmazásának elterjedése mellett szólni kell az alábbiakról:

A kormány Korrupcióellenes Cselekvési Programjának tervezete
pszichológiai tesztek bevezetését irányozta elő a közigazgatásban
dolgozók és a hivatásos szolgálati jogviszonyban állók „*korrupciós
hajlandóságának*” felmérésére. (2033/J/2005)

Ugyancsak a közszférát érinti a vagyonyilatkozati kötelezettség és
központi nyilvántartás, amellyel kapcsolatban az adatvédelmi biztos
ajánlást bocsátott ki (825/J/2005), (1122/J/2005). Az ajánlás szövege a
beszámoló Mellékletek című fejezetében olvasható. A vagyonyilat-
kozat jogintézményével kapcsolatban az Alkotmánybíróságtól is ér-
kezett állásfoglalás-kérés. (2122/K/2005).

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény felülviz-
gálatáról készített jelentéstervezet véleményezése során a biztos az
elmúlt évek tapasztalatait összegezve felhívta a figyelmet a munka-
vállalók személyes adatai védelmének leginkább érzékeny területe-
ire, mint például a személyiségtesztek és grafológiai vizsgálatok
végzése, a munkavállalókra és azok családjára vonatkozó adatgyűj-
tések problematikája, illetve az érdekképviselői tagság tényének
különleges adat voltából fakadó adatvédelmi követelmények.
(1393/J/2005)

A jogügyletek biztonságának erősítése érdekében szükséges törvénymódosítások a bírósági végrehajtók és a közjegyzők mellett az ingatlanügyletek kapcsán az ügyvédek számára is elektronikus adathozzáférési jogosultságot biztosítanak a személyiadat- és lakcímnnyilvántartáshoz. A törvénytervezet közigazgatási egyeztetése során az adatvédelmi biztos számos kiegészítést javasolt, amelyek az érintett előzetes tájékoztatására, az adatfelhasználás naplózására, és az adatfelhasználás mi-kéntjének szabályozására irányultak. (1289/J/2005)

– A Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központtól szóló 2000. évi CXXVI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat véleményezése során az adatvédelmi biztos elfogadhatónak tartotta azokat a módosítási igényeket, amelyek megkönnyítik a bűnüldözés koordinálását. Ellenezte azonban azokat a törekvéseket, amelyek a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy pontosan meg nem határozott kapcsolataira vonatkozó adatok összegyűjtését is a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ feladatkörébe utalták volna, ugyanis sértené a célhoz kötött adatkezelés követelményét, ha bűncselekmények elkövetésével nem gyanúsítható személyekre vonatkozó, központilag koordinált adatgyűjtés folyna. Az Országgyűlés elé terjesztett T/18710. számú törvényjavaslat a vitatott részt már nem tartalmazza. (1701/J/2005)

Figyelemreméltó, hogy növekszik azoknak az ellenőrző szervezeteknek a száma, amelyek a nyomozó hatóságokéhoz hasonló adatkezelési jogkörökkel rendelkeznek. Példaként említhető, hogy a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény az adatforrások és az adatfajták meghatározását mellőzve általános felhatalmazást ad a vagyonyilatkozási ellenőrzési eljárás során történő adatgyűjtésre. Hasonló összefüggésben említendő a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (PSZÁF) személyes adatkezelése. 2005 folyamán több, egymással összefüggő előterjesztés érkezett véleményezésre az adatvédelmi biztoshoz, amelyek azt célozták, hogy a PSZÁF a felügyeleti eljárása során meghatározott célból hírközlési előfizetői és forgalmi adatokhoz férhessen hozzá. (938/J/2005, 1350/J/2005, 1381/J/2005, 1681/J/2005) A pénzügyi szektor állami felügyeletének szükségessége fontos és nem vitatott adatkezelési cél, azonban az ellenőrzést végző szerv vizsgálati jogkörének kiterjesztése megfelelő garanciákat igényel. Az adatvédelmi biztos aggályosnak ítélte, hogy a törvénymódosítás általános felhatalmazást adjon arra, hogy a PSZÁF bármely, jogszabályban meghatározott feladata érdekében hozzáférhessen a hírközlési adatokhoz. A kifogás több-féle problémára utalt:

A személyes adatkezelés célját a törvénynek kell meghatároznia, ezért a törvény nem adhat felhatalmazást alacsonyabb szintű jogszabálynak az adatkezelési cél meghatározására.

A nyomozó hatóságok és a rendvédelmi szervek is csak ügyési jóváhagyással igényelhetnek adatokat az elektronikus hírközlési szolgáltatótól, noha a rájuk vonatkozó szabályozás sokkal szigorúbb és részletesebb a PSZÁF eljárásának és adatkezelésének szabályozásánál. Az észrevételek nyomán pontosították és kiegészítették a törvénytervezetet.

Személyes adatok kezelésének elrendelése esetleg olyankor is lehet sérelmes az érintettek számára, ha az adatkezelés célja nem az ellenőrzés, a megfigyelés, hanem éppen ellenkezőleg, a megbecsülés kifejezése.

Egy díjalapításról szóló miniszteri rendelet tervezete elő kívánta írni a díjazott nevének és érdemeinek közzétételét a minisztérium hivatalos lapjában. A biztos nem talált kivétlivalót abban, hogy az érdemek elismerését a közzététellel is nyomatékosítsák, azonban felhívta a figyelmet arra, hogy a közzétételre törvényi felhatalmazás hiányában csak az érintett hozzájárulása alapján kerülhet sor (48/J/2005).

Később ugyanez a minisztérium már az ismertetett észrevételt megfogadva készítette elő egy másik díjalapítási rendeletét (424/J/2005) A kitüntetési rendszer átfogó felülvizsgálatának szabályozási elveiről szóló kormányelőterjesztés tervezetében helyet kaptak a személyes adatok védelmének szempontjai. (1302/J/2005)

Külön kellene szólni azokról a 2005-ös jogszabálytervezetekről, amelyek az egészségügyi adatok kezeléséről szólnak. Ezek ismertetésére a beszámoló szektorális adatkezelésekről szóló részének egészségügyi fejezetében kerül sor.

A közérdekű adatok nyilvánossága

Az adatvédelmi törvény módosítása

Az adatvédelmi törvény 2005. évi módosításának egyik kiváltó oka és központi kérdése a „belső használatra készült, valamint döntéselőkészítéssel összefüggő adat” szabályozásával kapcsolatban megállapított alkotmányellenes mulasztás, illetve annak korrekciója volt. Az Alkot-

mánybíróság azért állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, mert a törvényhozó nem biztosította azokat a jogalami garanciákat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a döntéselőkészítő és a belső használatú adatokkal kapcsolatban csak az alkotmányosan elfogadható mértékben korlátozza a jogalkotó a közérdekű adatok megismeréséhez való alapvető jogot, másrészt pedig azért, mert nem biztosította a nyilvánosságkorlátozás feletti érdemi (tartalmi) és hatékony bírói jogorvoslati lehetőséget.

A törvény tartalmi meghatározást ad az automatikus nyilvánosságkorlátozás alá eső adatok körére, amikor a közfeladatot ellátó szerv vagy személy feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatala során készített adatokról rendelkezik. Világossá teszi tehát, hogy nem döntés-előkészítő adat a más szerv eljárásában keletkezett dokumentum. A „*döntés megalapozását szolgáló*” fordulat az adat készítése vagy rögzítése céljára utal, vagyis az Avtv. új 19/A. §-ának alkalmazhatósága nem függ attól, hogy ténylegesen születik-e döntés az azt megalapozó adatok alapján.

A törvényjavaslat eredetileg csak arról rendelkezett, hogy mit lehet tenni a döntés meghozatalát követően. Arra azonban nem adott választ, hogyan ismerhető meg a döntés-előkészítő adat a döntést megelőzően. Módosító javaslat nyomán bekerült a törvénybe, hogy a döntést megelőzően is terheli az adatkezelőt az általános tájékoztatási kötelezettség. A döntés meghozatalát követően pedig a megismerésre irányuló igény elutasítására a szerv vezetőjének a törvény szerint csak akkor van lehetősége, ha – figyelemmel az Avtv. 21. § (2) bekezdésére – bizonyítani tudja, hogy az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását veszélyeztetné. Az új szabály gyakorlati alkalmazásáról – egyetlen területet leszámítva – még nincs tapasztalatunk. Az említett kivétel az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvénynek (a továbbiakban: Eitv.) a jogalkotás nyilvánosságát érintő szabályai. Az eddigi gyakorlat szerint az úgynevezett közigazgatási egyeztetés alatt álló jogszabálytervezetek mindegyikén szerepelt az utalás, hogy az előterjesztés az Avtv. 19/A. §-a alapján nem nyilvános. Az Eitv. értelmében azonban a jogszabályt előkészítő minisztérium vagy országos hatáskörű szerv honlapján 2006. január 1-je után közzé kell tenni a jogalkotásról szóló törvény, valamint a kormány ügyrendje alapján véleményezésre bocsátott koncepciókat, jogszabálytervezeteket, a miniszteri rendeletek tervezeteit, valamint az említett tervezetekhez kapcsolódó előterjesztéseket vagy szakmai indokolásokat. Ezzel ezek az előterjesztések elvesztik „*belső használatra készült*”, illetve „*döntéselőkészítő*” minőségüket. Ennek elle-

nére 2006. januárban is érkezett még ilyen jelöléssel jogszabálytervezet néhány minisztériumból.

Az Avtv. módosítása – a közérdekű adat fogalmának módosítása révén – egyértelművé tette, hogy „adat” valamilyen ismeret, függetlenül megjelenési formájától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, vagyis egyaránt lehet statisztikai adat vagy egyedi dokumentum. Ezzel remélhetőleg egyszer s mindenkorra elejét lehet venni az olyan értelmezéseknek, mely a magyar nyelvi értelmező szótárakra támaszkodva a közérdekű adat fogalmát megkísérelte a lehető legszűkebb módon felfogni és valamely elemi ismeretre, statisztikai adatra, tényre korlátozni. A módosítás azt is kimondja, hogy közérdekű adatnak a „rögzített” ismeret minősül. Ez még inkább hangsúlyozza, hogy a közfeladatot ellátó szervtől olyan adat kérhető, amely az igény benyújtásakor a rendelkezésére áll. Az olyan közérdekű információkra, amelyek nem állnak rendelkezésre rögzített formában, vagy nem az adatigénylő által kért csoportosításban, összegzésben kezelik őket, az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdésében foglaltak irányadók.

Az adatvédelmi törvény módosításának igen lényeges területe volt a közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó szabályokat érintő változás. Változott a közérdekből nyilvános adat fogalma is (kimaradt belőle az adat alanyára utalás), viszont azt a változást, miszerint jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek esetén ne csak törvény rendelkezése el a nyilvánosságra hozatalt, a törvényhozási vitában nem sikerült elérni. Az Avtv. maga is megnevez közérdekből nyilvános adatokat, mégpedig az Avtv. 19. § (4) és (5) bekezdésében: a „közfeladatot ellátó személyek” nyilvános személyes adatai, másrészt az egyes közszolgáltatásokat nyújtó szervek tevékenységére vonatkozó adatok. A közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos adatvédelmi biztosi hatáskör értelmezéséről később külön rész szól.

Fontos hangsúlyozni, hogy a közfeladatot ellátó személyek feladatkörével összefüggő nyilvános adatokat illetően a törvény nézőpontot váltott: korábban azt a jogszabályt kellett megkeresni, amely lehetővé tette a nyilvánosságra hozatalt, ma azt, amely kivételt jelent a nyilvánosság főszabálya alól. Sajnálatos, hogy az Avtv. módosítását eddig még nem követték a kapcsolódó jogszabályok módosításai. Ezért az Avtv. rendelkezése ellenére a köztisztviselők, közalkalmazottak esetén fennmaradt a korábbi szabályozás, ennek folytán a köztisztviselők, illetve a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvények továbbra sem teszik nyilvánossá például a közszolgálati nyilvántartás, közalkalmazotti nyilvántartás adatkörének egyes elemeit, amelyek pedig a köztisztviselők,

közalkalmazottak feladatkörével összefüggenek, és tevékenységük megítélésénél relevánsak lehetnének. Ezzel szemben például az országgyűlési, illetve önkormányzati képviselők, polgármesterek, más állami vezetők esetén minőségi változást eredményezett, eredményezhet a törvény.

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény

Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (a továbbiakban: Eitv.) a jogalkotó szándéka szerint jelentős előrelépés lesz az úgynevezett proaktív adatkezelés terén. Aligha kétséges, hogy az információs társadalom korában az internet a legegyszerűbb és hosszabb távon a legolcsóbb eszköze a közérdekű adatok hozzáférhetővé tételének. Az Avtv.-nek már az eredeti szövege is tartalmazta azt a szabályt, amely szerint a közfeladatot ellátó szervek rendszeresen közze- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb adatokat. Ebből azonban nem következett – és az akkori technikai lehetőségek mellett nem is következhetett – általános kötelezettség az információk internetes közzétételére.

Az elmúlt évtizedben jogszabályok sora született, melyek előírták, hogy egy-egy adatfajtát külön kérés nélkül elektronikusan is közzé kell tenni. Az elektronikus információszabadság terén azonban az első komoly előrelépést az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) kormányrendelet 2003 nyarán elfogadott módosítása jelentette, amely a költségvetési gazdálkodási adatok széles körére írt elő elektronikus közzétételi kötelezettséget. Az Avtv.-nek az úgynevezett „üvegseb”-törvénnyel történt 2003-as módosítása pedig beiktatta azt a szabályt, hogy a közzétételi kötelezettség módját jogszabály is meghatározhatja.

A minőségi ugrást azonban az elektronikus információszabadságról szóló törvény (Eitv.) elfogadása jelentette, mely négy fontos területre terjesztette ki az elektronikus nyilvánosságot. 1) Mindenekelőtt valamennyi közfeladatot ellátó szervre kiterjesztette azt a kötelezettséget, hogy a működésével kapcsolatos legfontosabb adatokat rendszeresen közzétegye. Az Eitv. részletes általános közzétételi listát tartalmaz azokról a közérdekű adatokról, amelyeket valamennyi szervnek közzé kell tennie. 2) A jogalkotás nyilvánosságának megteremtése érdekében előírta a jogalkotási tervek és az egyes jogszabálytervezetek közzétételének kötelezettségét. Ezzel végre megszűnik az a gyakorlat, hogy a közigazgatási egyeztetésre küldött jogszabálytervezetek nyilvánosságát a tárcák arra hivatkozva korlátozzák, hogy azok „*döntéshőkészítő*” adatok. Az új szabály

megteremtette a lehetőséget arra is, hogy az érdeklődők és az érdekelt civil szervezetek a tervezetekről véleményt nyilvánítsanak. 3) A jogszabályok elérhetősége érdekében a törvény előírta a Magyar Közlöny és a Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteményének közzétételi kötelezettségét. 4) A jogkeresők helyzetét könnyíthetik meg a törvénynek a bírósági jogalkalmazás eddiginél szélesebb körű megismerését biztosító rendelkezései, melyek szerint 2007. július 1-jétől a Legfelsőbb Bíróság és az ítéletátlak határozatai elektronikus úton is elérhetővé válnak. A törvény értelmében biztosítani kell a határozatok szövegére és az azokban megjelölt jogszabályhelyekre történő keresés lehetőségét.

Az adatvédelmi biztos – a törvény ambiciózus elképzeléseinek támogatása mellett – a jogalkotási folyamat során számos esetben felhívta a figyelmet arra, hogy komolytalanná teheti a törvényben megfogalmazott célokat, ha a jogalkotó nem biztosítja a törvény alkalmazásához szükséges feltételeket: ha nincs tekintettel a megvalósítás pénzügyi és szakmai szempontjaira, ha nem hagy elegendő időt a jogalkalmazó szervezetnek a felkészülésre.

Több éves folyamat végére kerül pont a meteorológiai adatokhoz való hozzáférés újraszabályozásával. Ez ügyben konzultációs megkeresés is érkezett az adatvédelmi biztoshoz. A vonatkozó kormányrendelet elfogadásával kapcsolatban történtek a beszámoló információszabadságról szóló fejezetében kaptak helyet.

A közérdekből nyilvános adatok

Az Avtv. 2005. évi módosítása az adatvédelmi biztos feladatkörébe utalta a közérdekből nyilvános adatok nyilvánosságát érintő jogszabályok megalkotására, módosítására vonatkozó javaslattételt, és az ilyen jogszabálytervezetek véleményezését. A közérdekből nyilvános adatok törvényi értelmezése (Avtv. 2. § 5. pont) szerint a törvényalkotó mind a személyes, mind az egyéb – közérdekű adatnak nem minősülő – adat nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét elrendelheti, közérdekből nyilvános adatként.

A közérdek, mint az információs önrendelkezési jog korlátja nem kiterjesztően hanem az alapjogi korlátozás kritériumai szerint értelmezhető, azaz csak alkotmányos célra irányuló, a szükségesség és az arányosság követelményeinek megfelelő törvény írhatja elő a személyes adat nyilvánosság- vagy hozzáférhetővé tételét. Az Avtv. korábban is csak közérdekből tette lehetővé a törvény számára a személyes adat nyilvánosságra hozatalát, ebben tehát nincs lényeges változás. Újdonság azon-

ban, hogy az adatvédelmi biztosnak a jogszabály tervezetének véleményezése során nemcsak arra kell tekintettel lennie, hogy a személyes adatok tervezett közzé-, illetve hozzáférhetővé tétele megfelel-e az Avtv.-ben konkretizált adatvédelmi szabályozási követelményeknek, hanem, ha szükséges, neki magának, hivatalból kell javaslatot tennie a személyes adatot közérdekből hozzáférhetővé tevő norma megalkotására. Az adatvédelmi biztosnak ebben az esetben a személyes adatok védelmével szemben kellene valamely más alkotmányos előírás érvényesüléseért fellépnie.

Hasonló a helyzet, ha a jogszabálytervezetek véleményezése, illetve a jogszabályok hatályosulásának vizsgálata során valamely – nem is személyes, nem is közérdekű – adat nyilvánossá tételére kell javaslatot tenni a törvényalkotó számára. Ebben az esetben a javaslatétel nem érinti ugyan a biztos által óvandó alapvető jogokat, azonban nem is azok érdekében történik, hanem valamilyen más közérdek szolgálatában.

Megállapítható, hogy a közérdekből nyilvános adatok körének bővítésére vonatkozó javaslatétel túlmutat az adatvédelmi biztos elsődleges feladatkörén. Ő ugyanis nem általában az alkotmányosság, de még csak nem is az alapvető jogok őre, hanem „csak” az információs önrendelkezési jog és az információszabadság országgyűlési biztosa. A biztos ezért – az alkotmányos szerepvárat elkerülendő – csak kivételesen indokolt esetben él az adat közérdekből nyilvánossá tételére vonatkozó szabályozási javaslatételi jogkörével. Ennek megfelelően az Avtv. módosítás hatálybalépését követő fél évben csak néhány esetben került sor közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos jogalkotási kezdeményezésre.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1988. évi XXVI. törvény (Fot.) értelmében a fogyatékos személyeknek, családtagjaiknak, segítőknek biztosítani kell a hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékosokat megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. A fogyatékos személyt információs esélyegyenlőség illeti meg a társadalmi szolgáltatások igénybevételekor. Aligha kétséges, hogy kiemelt közérdek fűződik ezen adatok rendelkezésre állásához és az érdekeltek számára történő hozzáférhetővé tételéhez. Az állami szervezetek hozzáférhetővé kell tenniük a birtokukban lévő, a fogyatékosok esélyegyenlősége szempontjából lényeges információkat, ugyanakkor az államnak azt is elő kell segítenie, hogy a hasonló, de nem állami szervek birtokában lévő információk is hozzáférhetővé váljanak. Az adatvédelmi

biztos a Fot. módosításának előkészítése során felhívta erre a szakminisztérium figyelmét, jogalkotási és szervezési intézkedéseket javasolva. (1448/J/2005)

– A közhiteles nyilvántartás adataihoz fűződő közérdekre, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmára tekintettel kezdeményezte az adatvédelmi biztos az igazságügyi miniszternél a társadalmi szervezetekről és alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartás szabályainak felülvizsgálatát, a személyes adatokra vonatkozó másolatkérési jog kiterjesztése érdekében (539/A/2005).

A közszféra titkai

A minősített adatok védelméről szóló törvényjavaslat

A minősített adatok védelmének törvényes kereteit jelenleg az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (Ttv.) biztosítja. A Ttv.-ben megjelennek ugyan a kár alapú minősítési rendszer egyes elemei, azonban továbbra is fennáll az államtitok és a szolgálati titok védelmi tárgy szerinti meghatározása és elhatárolása, amely minőségi, és nem fokozatosságot fejez ki. Kár alapú fokozatosság csak a szolgálati titok esetén alkalmazható minősítési jelölések között áll fenn. A jelenlegi átmeneti állapot annyiban hátrányos a minősítési igényt megalapozó, alkotmányosan elismert érdekek szempontjából, hogy amennyiben valamely, az államtitokkörü jegyzékben szereplő, az államtitok törvényi meghatározásának megfelelő adat esetében nem állnak fenn a „Szigorúan titkos!” minősítési jelölés alkalmazásának rendkívül szigorúan megállapított feltételei, úgy sem az államtitokká, sem – az eltérő védelmi tárgy miatt – a szolgálati titokká minősítésre nem kerülhet sor. Ezen várhatóan az új titoktörvény fog változtatni, amelynek tervezetét az adatvédelmi biztos 2005-ben több alkalommal véleményezte, továbbá konzultált a törvényjavaslatot előkészítő szakemberekkel. A biztos a törvényelőkészítés folyamatában több tucat észrevételt és javaslatot tett. A törvénytervezet első szövegváltozata számos olyan részt tartalmazott, amelyek nyilvánvalóan súlyosan sértették volna a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát. Példaként említhető, hogy a minősítés felülvizsgálati határidejének 10 évre növelése kiüresítette, értelmetlenné tette volna e jogintézményt. Ugyancsak elfogadhatatlan volt az az elképzelés, amely teljesen megszüntette volna a minősítési javaslat indokolási kötelezettségét. A biztos levelében megállapította,

hogy a törvénytervezet a garanciális szabályoknak csak a töredékét tartalmazza, ugyanakkor számos olyan része van, amely jelentősen kiterjeszti a jogkorlátozás lehetőségét és meggyengíti az érintettek jogérvényesítési pozícióit. A Magyar Köztársaság társadalmi, gazdasági vagy biztonsági viszonyaiban nem történtek olyan változások, amelyek szükségessé tennék az alapvető jogok és az államérdekek viszonyának alapvető újraértékelését. A törvénytervezet több fordulós egyeztetése során a jelzett problémák többségét sikerült megoldani, vagy legalább az álláspontokat jelentősen közelíteni.

A törvényjavaslatot a T/18708. számon nyújtották be az Országgyűléshez. Az adatvédelmi biztos szóban és írásban is tájékoztatta az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságát a minősített adatok védelméről szóló törvényjavaslattal kapcsolatos álláspontjáról, továbbá az Országgyűlés plénuma előtt is felszólalt e tárgyban, végül olyan, konkrét törvénymódosító javaslatokat kezdeményezett, amelyek majd megkönnyítik, hogy bárki hatékony bírósági jogvédelmet kaphasson a jogszerűtlen, illetve megalapozatlan titokminősítésekkel szemben.

A törvényjavaslat a magasabb minősítési fokozatba tartozó iratállomány csökkentését célozza, és bizonyos mértékig elfogadható, hogy a járulékos adminisztratív terhek csökkentésével rugalmasabbá váljék a titokminősítés. A szolgálati titokkörök közleményként való közzététele a hatályos titokszabályozás neuralgikus pontja, ezért kedvező, hogy a törvényjavaslat a minősíthető adatfajták jegyzékét a törvény mellékletébe foglalja. Helyes, hogy a „*Szigorúan titkos!*” adatokat a minősítés meghosszabbításával is jelenlegi 90 helyett legfeljebb 80 évre lehessen titkosítani, azonban az alacsonyabb minősítési szinteken a jelenlegihez képest jelentősen megnő a titok maximális érvényességi ideje. A másfélszeres, de akár háromszoros lehetséges védelmi időtartam szükségessége még akkor is kétséges, ha a titkosítás feltételei a mostaninál szigorúbbak lesznek.

A minősíthető adatkörök jegyzékéhez fűzött, közel kéttucatnyi adatvédelmi biztosi észrevétel részletes ismertetésére nincs mód. Mégis említést érdemel, hogy a „*kiemelten*” közérdekűnek tekintett adatfajták esetében – ilyenek például a környezeti információk, vagy a külön törvény által kifejezetten nyilvánosként meghatározott adatok – csak kivételesen kerülhet sor titokminősítésre. Az azonban nem kifogásolható, ha a törvényalkotó esetenként a jelenlegi szolgálati titokkörü meghatározásoknál általánosabb adatfajta-meghatározásokkal él, hiszen így biztosítható a törvényi szinten kihirdetendő titokjegyzék időállósága. Fontos szem előtt tartani, hogy valamely adat titokkörbe tartozása önmagában még nem elég a titokminősítéshez, ha annak további törvényi feltételei nem állnak fenn.

Bár némi aggodalommal, de remélhető, hogy a jogalkalmazók élni, és nem visszaélni fognak a rugalmasabb szabályokkal. Az új titoktörvény elfogadása esetén az adatvédelmi biztos figyelemmel fogja kísérni az új szabályozás alkalmazását. (822/J/2005)

A szolgálati titokkörü jegyzékek

A jelenlegi titokszabályozás nem ismeri a „*Szigorúan titkos!*” minősítési jelölésnél alacsonyabb szintű jelöléssel ellátott államtitok-minősítést, ezért átmenetileg, jobb híján a szolgálati titoknak kell betöltenie a „*gyenge államtitok*” helyettesítőjének szerepét is, amennyire ez egyáltalán lehetséges. 2005-ben az alábbi szolgálati titokkörü jegyzék-tervezeteket küldték meg véleményezésre:

- a Vám- és Pénzügyőrség szolgálati titokkörü jegyzékének tervezete (519/T/2005)
- az Egészségügyi Minisztérium, valamint az irányítása alatt álló intézmények és államigazgatási szervek szolgálati titokkörü jegyzékének megállapításáról szóló közlemény tervezete (520/T/2005)
- a Határon Túli Magyarok Hivatala szolgálati titokkörü jegyzékének tervezete (855/T/2005)
- a Miniszterelnöki Hivatal szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló közlemény tervezete (1056/T/2005)
- a rendőrség szolgálati titokkörü jegyzékének kiadásáról szóló 2/2004. (I. 13.) ORFK utasítás módosításáról szóló ORFK utasítás tervezete (1269/T/2005)
- Az informatikai és hírközlési miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó szolgálati titokkörök módosításáról szóló közlemény tervezete (1377/T/2005)
- Az Oktatási Minisztérium szolgálati titokkörének megállapításáról szóló OM rendelet tervezete (1578/T/2005)

A szolgálati titokkörü jegyzékeket áttekintve fontos arra utalni, hogy az alapvető jogok korlátozásával kapcsolatban nem fogadhatók el bizonytalan tartalmú, többféleképp értelmezhető jogfogalmak. A szolgálati titokkörü jegyzék nemcsak a jegyzék közzétéveje és munkatársai számára kell, hogy értelmezhető legyen, hanem az állampolgárok számára is, ezért kerülendők a kódnevek vagy a rendvédelmi szakzsargonba tartozó kifejezések, mint például operatív eljárás, különleges ellátmány.

A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalnál (KEHI) folytatott vizsgálat a

KEHI szolgálati titokkörü jegyzékével kapcsolatos ajánlást is tett. A vizsgálatról és az ajánlásról a Beszámoló külön része szól.

Az érettségi tételek titkosítása

Az érettségi tételek idő előtti nyilvánosságra kerülése nyomán több olyan jogszabálytervezet érkezett véleményezésre, amely a Ttv., illetve a Ttv. végrehajtási rendeletének módosításával sajátos titokszabályozást próbált kreálni.

A Ttv. módosítását célzó T/16520. számú törvényjavaslat egy különleges adatnak nevezett kategóriát kívánt bevezetni. A különleges adat fogalom azonban már „*foglalt*” az Avtv. által. A jogbiztonságot sértene, ha valamely kifejezést azonos jogviszonyban egyszerre kétféle értelemben kellene használni. A törvényjavaslat „*ex lege*” titokkör bevezetésére irányult, ami azonban összeegyeztethetetlen lett volna az alapjog-korlátozás alkotmányos követelményeivel.

A korábbi, pártállami titokszabályozást megsemmisítő alkotmánybírószági határozatban (az Alkotmánybíróság 34/1994. (VI. 24.) AB határozata) lefektetett követelményekkel ellentétes lett volna, ha a minősített adatok készítésével és védelmével kapcsolatos szabályokat kiterjesztették volna a közszolgáltatások közelebből meg nem határozott körére. Az adatvédelmi biztos kezdetől azt az álláspontot képviselte, hogy sajátos törvényi szabályozásra nincsen szükség és lehetőség. A biztos az Oktatási Minisztérium közigazgatási államtitkárának felkérésére közölte az észrevételeit a törvényjavaslatról, amelynek elfogadására végül nem került sor. (1065/J/2005)

Hasonló célból készült az az előterjesztés, amely a minősített adatok kezelésének rendjéről szóló 79/1995. (VI. 30.) Korm. rendeletet módosította volna úgy, hogy több példányban készült minősített iratok esetén ne kelljen minden példányon alkalmazni a minősítési jelölést. Az adatvédelmi biztos a módosító kormányrendelet tervezetének közigazgatási egyeztetése során kifejtette, hogy a titokminősítés során a formai előírások is különös jelentőséggel bírnak, ugyanis az adathordozón a törvény értelmében feltüntetendő jelzések teszik bárki számára felismerhetővé az adat minősített voltát. Hasonlóképp fontos és garanciális értékű a minősítés megszüntetésének utólag ellenőrizhető módon történő végrehajtása. Ez a titoksértés büntetőjogi fenyegetettségére tekintettel rendkívül fontos. A Ttv. szerint a minősítés külön iratba foglalására csak akkor kerülhet sor, ha a minősítési jelölések alkalmazására az adathordozó sajátos jellege miatt nincs mód. (1293/J/2005)

Az elveszett minősítő esete

Egy még folyamatban lévő vizsgálat egy titokbirtokos szerv irattárában olyan minősített iratanyagot tárt fel, amely még a rendszerváltást megelőzően keletkezett, és azóta „*elkallódott*” a minősítője. Időközben ugyanis annyi szervezeti és jogszabályi változás történt, hogy mára bizonytalanná vált, hogy ki jogosult a minősítő jogkörében eljárni, például dönteni az iratokban található közérdekű adatokhoz való hozzáférésről. Az adatvédelmi biztos a jogsértő helyzetet felismerve megkereste azt a szervet, amely jelenleg az egykori minősítő feladatait ellátja, és felkérte a helyzet tisztázására. A minősítő vélelmezhető jogutódja állásfoglalást kért a Belügyminisztérium titokvédelmi és iratkezelési feladatokat ellátó szervezeti egységétől, majd felvette a kapcsolatot az iratórzó szervvel, és jelenleg azt rekonstruálja, hogy az idők során hová kerültek azok az irattári segédletek, amelyek alapján az iratok keletkezésének körülményei és a további sorsuk megállapítható. Bonyolítja a helyzetet, hogy a bizonytalan jogi megítélésű iratállomány feltehetőleg az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (Ásztl.) hatálya alá tartozik, így az Ásztl. 7. §-a értelmében az időközben esetleg a Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárához került irattári segédletekhez csak az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottságának előzetes jóváhagyása esetén férhet hozzá a vélelmezhető minősítő. (117/T/2005)

Nemzetközi vonatkozású, jogalkotással kapcsolatos ügyek

Az idei beszámolóban a korábbi évekénél kevesebb nemzetközi vonatkozású, jogalkotással kapcsolatos ügy szerepel. Ez nem azt jelenti, mintha az adatvédelmi biztos ez irányú tevékenysége háttérbe szorult volna. A látszólagos csökkenést az okozza, hogy a biztos európai uniós adatvédelmi szabályozási-szakértői közreműködői munkájáról nem a jogalkotással kapcsolatos fejezet, hanem a nemzetközi ügyekről szóló fejezet ad számot, hiszen ez a fontos tevékenység nem azonosítható az Avtv. 26. §-ának (1) bekezdésében nevesített jogszabály-véleményezési, illetve jogalkotási javaslattevési jogkörrel.

A jogszabály-véleményezés során az európai közösségi jogi aktusok elsősorban a jogharmonizációs követelmények forrásaiként jelennek meg. Elsőként maga az adatvédelmi törvény említhető, melynek a határátlépő személyes adattovábbítás feltételeire vonatkozó 9. §-át jogharmonizációs okból módosította – könnyítette – a törvényalkotó. Az új szabály 2005. június 1. óta hatályos.

Ugyancsak az alapjogvédelem és a jogharmonizáció összefüggései szempontjából tanulságos az egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények szerkezetváltóással, illetve az európai jogi aktusoknak való megfeleléssel összefüggő módosításról szóló kormányelőterjesztés tervezete. A tervezet a környezeti információkhoz való hozzáféréssel szemben a 1990/313/EEC irányelv helyébe lépő 2003/4/EC irányelv (a továbbiakban irányelv) rendelkezéseinek átültetését célozta, azonban nem vette figyelembe, hogy a magyar jog az irányelvben foglaltaknál kedvezőbb szabályokat biztosít a környezeti információk nyilvánosságának. A Magyar Köztársaság részese a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáféréssel szemben a nyilvánosságának a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezménynek (kihirdette a 2001. évi LXXXI. törvény), és mert hazánkban a közérdekű adatokhoz való hozzáférés alkotmányos jog. Ebből következik például, hogy a környezeti adatokhoz való hozzáférés szabályait megállapító jogszabály csak törvény lehet, amely nem tehet különbséget a nyilvánosság számára hozzáférhető adatok „rendeltetészerű” és „rendeltetésellenes” felhasználása között. Az előterjesztő az adatvédelmi biztos észrevételeit elfogadta. (162/J/2005)

Az adatkezeléssel összefüggő nemzetközi kötelezettségvállalásokat kihirdető jogszabályokkal kapcsolatban továbbra is fennáll az a probléma, hogy az adatvédelmi biztos véleményezési jogköre pusztán formalitásnak tekinthető, ha csak a már kész, kihirdetésre váró dokumentumot kapja meg véleményezésre, hiszen ilyenkor már nincs reális lehetőség az adatvédelmi szempontból esetleg kifogás alá eső részek korrekciójára. Egy kétoldalú, nem európai uniós országgal kötött nemzetközi egyezményt kihirdető törvény tervezetének véleményezése során például jelezni kellett, hogy személyes adatok külföldre továbbítását teszi lehetővé, azonban mindössze a Strassbourgban, 1981. január 8-án kelt adatvédelmi egyezményre utal, továbbá annyit ír elő, hogy az adatok közzétevésekor a hatályos belső jog szabályai szerint kell eljárni. Az adatkezelés céljának pontos meghatározása, az esetleges egyéb célra történő adatfelhasználás korlátozása, valamint egyéb garanciális szabályok nem szerepeltek a véleményezett tervezetben. (1986/J/2005)

III. NEMZETKÖZI ÜGYEK

Nemzetközi ügyeink többsége továbbra is konzultációs jellegű volt, melyek főként a határátlépő adattovábbítások lehetőségeit érintették. 2005-ben jóval több telefonos megkeresést kaptunk külföldről is úgy a hatályos magyar szabályozást, mint gyakorlatunkat érintően. Az érdeklődők elsősorban az USA-ba történő adattovábbítás lehetőségét kívánták megismerni.

Telefonon és levélben is kaptunk kérdéseket a magyarországi adatvédelmi auditról. Egyelőre többnyire külföldi cégek, jogászok érdeklődnek, hogy a magyar adatvédelmi törvény előír-e ilyet; ha igen, azt a mi irodánk végzi-e; vagy adunk-e felhatalmazást másnak e tevékenység végzésére. Noha tudunk néhány ilyen magánkezdeményezésről, hivatalunk nem végez ilyet, nincs tudomásunk ilyen tárgyú jogszabály-kezdeményezésről.

Itt működő külföldi vállalatok gyakran érdeklődnek a magyar dolgozók személyes adatainak kezeléséről. Az egyik nagyvállalat képviselője arra volt kíváncsi, hogy a munkavállalók fényképét elhelyezhetik-e belső intranethálózatukon. Mivel további részlettel nem szolgált, általánosságban arról tájékoztattuk, hogy nem mindegy: ki, milyen körülmények között, az érintett hozzájárulásával készíti-e a képeket. Nem tartjuk jogellenesnek, ha a munkáltató példának okáért igazolványhoz, belépőkártyához kér kis méretű arcképet a dolgozótól, de helytelenítjük, ha fürdőruhás fotót kérnek a titkárnői állásra jelentkezőtől. (827/I/2005)

Az előző évi gyakorlatot folytatva általunk jelentősnek tartott ügyekben 2005-ben is küldtünk körlevelet az európai kollégáknak. Ezek közül kiemelést érdemel a munkahelyi drogteszt alkalmazását érintő állásfoglalásunk, melynek elkészítését nagyban segítették a nemzetközi tapasztalatok (e vizsgálat és állásfoglalás az egészségügyi és a munkahelyi adatkezeléseket ismertető fejezetekben olvashatóak).

A vissza-visszatérő konzultációs kérdések között megemlíthetjük továbbá, hogy van-e nálunk büntetőjogi szankciója a jogellenes adatkezelésnek; van-e nálunk általánosan használt személyi azonosító. Tovább emelkedett az adatkezelői nyilvántartásunkba történő bejelentkezéseket érintő megkeresések száma.

Az Unió Alkotmánya

Az Európai Alkotmány nem várt elutasítása a francia, majd a holland népszavazáson sajnálatosan megakasztotta a ratifikáció folyama-

tát. Mindenesetre az Alkotmány alapját képező közös kül-, biztonság- és védelmi politika számos adatvédelmi vonatkozással bír, melyek egységes szabályozást és gyakorlatot igényelnek.

Europol, Schengen

Az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény 2005. június 1-jétől hatályos módosítása alapján ettől az évtől az adatvédelmi biztos képviseli Magyarországot az Europol közös adatvédelmi felügyelő testületben.

Az adatvédelmi biztos hivatala részt vesz hazánk schengeni térséghez történő közelgő csatlakozása előkészítésében. Ennek során kitöltöttük az Unió vonatkozó adatvédelmi kérdőívét, jövő januárban prezentáció keretében kell bemutatnunk hivatalunk tevékenységét és a magyar adatvédelmi rendszert Brüsszelben, majd március elején fogadjuk az Európai Unió és a tagállamok szakértőiből álló értékelő bizottságot. A felkészülés jegyében az adatvédelmi biztos megfigyelőként már részt vesz a schengeni közös adatvédelmi felügyelő testület ülésén.

Az európai adatvédelmi biztos

Előző évi beszámolónkban röviden bemutattuk ezt az új, független ellenőrző hatóságot, melynek feladata az adatvédelmet érintő közösségi jog figyelemmel kísérése, egységes alkalmazásának biztosítása. Együttműködik a közösségi szervek és intézmények adatvédelmi tisztviselőivel, panaszokat vizsgál, továbbá saját kezdeményezésére is indíthat vizsgálatot. Konzultáció keretében tanácsokkal látja el a hozzá fordulókat, együttműködik a 29-es Adatvédelmi Munkacsoporttal, annak teljes jogú tagja.

2005-ben az európai adatvédelmi biztos kiadott két ismeretterjesztő brosrát, ezek:

- *Az európai adatvédelmi biztos* (létrehozásáról, feladatairól),
- *Útmutató a személyes adatok védelméhez a közösségi intézményekben és szervezetekben.*

Mindkettő magyar nyelven is olvasható a honlapján:

http://www.edps.eu.int/publications/brochures_en.htm

Az európai adatvédelmi biztos igen aktív tevékenységet folytat, munkaanyagait, jogszabály-véleményezéseit honlapján mind meg lehet találni. A magyar jogkereső és érdeklődő közönség számára különösen örvendetes, hogy immár számos publikációja, véleménye olvasható magyar nyelven is, íme néhány jelentősebb:

- 2004. évi jelentésének összefoglalója,
- Az európai adatvédelmi biztos véleménye az elektronikus hírközlési közszolgáltatások nyújtásával összefüggésben feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslatról [COM(2005) 438 végleges],
- Az európai adatvédelmi biztos véleménye a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról [COM(2004)835 végleges],
- Az európai adatvédelmi biztos véleménye a hatósági erkölcsi bizonyítványokra vonatkozó információcseréről szóló tanácsi határozati javaslatról [2004. október 13-i COM(2004) 664 végleges dokumentum],
- a Közösség pénzügyi érdekeinek csalással és bármely más tiltott tevékenységgel szembeni védelmére vonatkozó kölcsönös közigazgatási segítségnyújtásról szóló európai parlamenti és a tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról [2004. július 20-i COM(2004) 509. végleges dokumentum].

E vélemények a hivatalos lapban is megjelennek.

Az európai adatvédelmi biztos negyedévente hírlevelet ad ki, melyre bárki feliratkozhat.

Az európai adatvédelmi biztos megválasztását követően arról határozott, hogy hivatalában vállalja fél-, egyéves időszakokra a nemzeti adatvédelmi hatóságok munkatársai közül általa kiválasztott 1-2 szakértő foglalkoztatását. Ez a lehetőség nagyon kedvező úgy a nyertes pályázónak, mint hazatérését követően a kiküldő adatvédelmi hatóságnak is, mivel tapasztalataival, ismereteivel nagyban segítheti a hazai munkát. Örömmel közöljük, hogy a 25 tagállam közül az első nyertes pályázó a mi irodánk szakértője, akinek brüsszeli megbízatása 2006. január elején megkezdődött.

Konferenciák

2005 márciusában irodánk rendezte az Európai Adatvédelmi Hatóságok 11-ik Complaints Handling Workshop-ját, ez a fórum az európai adatvédelmi biztosok irodáinak panaszügyekben felhalmozott tapasztalatait összegzi, elősegíti a gyakorlat egységesítését. Ez a konferencia

hasznos előkészületnek bizonyult az Európai Adatvédelmi Hatóságok 2006. évi kétnapos tavaszi konferenciájához, melyet nagy örömmel rendezhetünk. Ennek szervezését, a szakmai felkészülést már ez évben megkezdtük.

Az adatvédelmi biztosok éves világtalálkozóját ezúttal a svájci Montreux-ben tartották, ahol a konferencia résztvevői két határozatot fogadtak el, egyiket a biometrikus azonosítók használhatóságáról az útlevelemben, személyazonosító igazolványban és egy másikat a politikai kommunikációról. Elfogadtak a biztosok egy nyilatkozatot is az adatvédelem és a magánélet – mint a sokféleséget tiszteletben tartó egyetemes jog – védelmének fontosságáról a globalizált világban. E dokumentumok a következő címen érhetőek el: <http://www.privacyconference2005.org/>

A Közép-Kelet-Európai Adatvédelmi Biztosok Konferenciája 2005-ben a Pozsonyhoz közeli Szomolányban volt. A konferencia résztvevői nyilatkozatot fogadtak el, melynek célja a biztosok közötti együttműködés erősítése, az ifjúságot érintő adatvédelmi kérdések fontosságának hangsúlyozása, továbbá a polgárok személyes adatainak kezelését érintő tájékoztatás fokozása. A nyilatkozat teljes szövege a honlapunkon olvasható.

A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport 2005. évi állásfoglalásai

A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport (az Unió Bizottsága mellett működő független tanácsadó szerv, melyet a tagállamok adatvédelmi biztosai alkotnak) 2005. évi fontosabb állásfoglalásai:

Vélemény a szellemi javakra vonatkozó jogokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről (WP 104):

Az internet fejlődése folytán erősödő információcsere egyre szélesebb körben veti fel a szerzői jog védelme alatt álló dokumentumok használata ellenőrzésének kérdését. A szerzői jog védelme alatt álló dokumentumok illegális cseréjének megakadályozását célzó intézkedések során személyes adatokat is kezelnek. Ilyen intézkedés többek között, hogy a szerzői jog védelme alatt álló dokumentumokhoz való hozzáférést – azok cseréje, vagy letöltése esetén – egyre gyakrabban a felhasználó azonosításának előzetes ellenőrzésétől teszik függővé, illetve hogy a dokumentum használatát etikettek (tags) vagy „*digitális vízjelek*” segítségével továbbkövetik. A felhasználók azonosításakor a használat ellenőrzése mellett, azon túl, hogy a letöltött anyagból nyerhető információk alapján gyakran úgynevezett felhasználói profilokat alakítanak

ki és azokat reklámcélokra használják fel, a felhasználóra vonatkozó rendkívül érzékeny adatokat is gyűjtenek.

A jogszerű használat ellenőrzése mellett a lehetséges jogsértés kiderítése céljából a szerzői jogok jogosultjai vizsgálódásaik során rögzítik a felhasználók IP címét, melyet később az internetszolgáltatók felhasználói adataival kapcsolnak össze. Arra is van példa, hogy az érintett felhasználó írásban történő figyelmeztetése érdekében a felhasználó közvetlen azonosítását vagy a feltehetően jogsértő dokumentum eltávolítására történő felszólítás mellett az érintett személy internetes hozzáféréseinek blokkolását kéri a jogosultak a szolgáltatóktól. Emellett a vélt jogsértésekért felelős felhasználók felelősségre vonásának érdekében a jogosultak nyilvános adatbankokból (például „Whois”) nyert adatokat – név, telefonszám, e-mail cím és egyéb személyes adatok – használnak fel.

A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítéséről szóló uniós irányelv szerint a természetes személyek személyes adatainak feldolgozása esetén az adatvédelmi irányelv által megfogalmazott adatvédelmi alapelveknek kell érvényesülniük, azokat a jogosultaknak figyelembe kell venniük. Ezzel kapcsolatban a Munkacsoport korábban kiadott ajánlásában megállapította, hogy az interneten végzett, személyes adatokat érintő feldolgozás esetén is be kell tartani az offline adatfeldolgozás alapelveit, valamint lehetőséget kell biztosítani a felhasználók számára, hogy az internethez identitásuk kiadása nélkül férhessenek hozzá, amennyiben a személyes adatok nem valamely szolgáltatás nyújtásához szükségesek. Ebből következően nagyobb figyelmet kellene fordítani a felhasználók anonimitását biztosító, privacy-barát védelmi technológiák fejlesztésére.

Az etikettek (tags) használata lehetővé teszi bizonyos adatok meghatározott személyekkel történő összekapcsolását, amely a felhasználói profil kialakításához nyújt további segítséget. Ebből kifolyólag a Munkacsoport komolyan megkérdőjelezi a felhasználók követését szolgáló jelzők használatát, melyek arra irányulnak, hogy egy feltételezhető szerzői jogsértés esetén egy meghatározott személy kiszűrhető legyen. A letölthető dokumentumok etikettekkel történő ellátását nem lenne szabad magánszemélyek identitásával összekapcsolni, hacsak az összekapcsolás nem egy szolgáltatás nyújtásához szükséges, vagy a magánszemély arról értesült és ahhoz hozzájárult.

Az adatvédelmi irányelv értelmében személyes adatok felhasználása csak abban az esetben megengedett, amennyiben az érintett az adatfeldolgozásért felelős személy kilétéről, az adatfeldolgozás céljáról, az

érintett adatok köréről, valamint tájékoztató és javítás iránti jogairól tájékoztatást kap. A felhasználó önkéntes hozzájárulásával felhasznált személyes adatok csak a megadott célra használhatóak fel, így például hitelkártya-tranzakciók esetén a felhasználó nevének és címének – direkt marketing érdekében – történő rögzítése sem megengedett.

Kizárólag az érintett előzetes hozzájárulása esetén lehetséges ilyen jellegű profilok kialakítása és személyes adatok feldolgozása.

A szerzői jogok jogosultjainak vizsgálódásai elsősorban az online hozzáférhető tényekre irányulnak. Ennek keretében a jogsértés időpontja, a védett anyag fajtája, valamint az indirekt identifikációs tulajdonságok hozzáférhetőek. Ezek ismeretében nagy a kísértés, hogy ezeket más, akár az internetes szolgáltatótól, akár nyilvános adatbankokból nyert adatokkal összekapcsolják. A Munkacsoport erre tekintettel felhívja a figyelmet, hogy az adatbankok tartalma csak olyan célokra használható fel, ami az eredeti célkitűzéssel összeegyeztethető. Így tehát – az egyértelmű törvényes feltételek teljesülése esetén alkalmazható kivételtől eltekintve – nem lehet az internetszolgáltatók adatbázisait harmadik személyek részére továbbítani. A Munkacsoport arra emlékeztet, hogy az internetes szolgáltatók felügyeletre vagy együttműködésre nem kötelesek. Továbbá, ha különös esetekben a forgalmi adatok rögzítésére kerül sor, akkor fenn kell állnia egy igazolható szükségességnek, valamint az adatok megőrzése a lehető legrövidebb ideig történhet.

Bűncselekményekre, büntetőjogi elítélésekre vagy biztonsági intézkedésekre vonatkozó adatok feldolgozása csak szigorú, a tagállamok által megállapított feltételek teljesülése esetén lehetséges. Ezzel kapcsolatban a Munkacsoport megállapította, hogy a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítéséről szóló irányelv megnevezi azokat a feltételeket, melyek teljesülése esetén a bűnüldözési hatóságok személyes adatokat kérhetnek be, megismerve ezzel az immateriális javakhoz fűződő jogokat sértő áru vagy szolgáltatás eredetét és kereskedelmét.

Fentiek kapcsán a Munkacsoport arra emlékeztet, hogy a szerzői jogok jogosultjainak – nyomozásaik során – egyértelmű jogi keretek között kell mozogniuk, különösképpen annak tekintetében, hogy mely információk rögzíthetőek, és milyen igényérvényesítési lehetőségek állnak rendelkezésükre.

Vélemény a rádiófrekvenciás technológiáról (WP 105):

A 29-es Munkacsoport 2005-ben munkadokumentumot fogadott el a rádiófrekvenciával történő azonosítás technológiájára (Radio Frequency Identification, RFID technology) (a továbbiakban: RFID) vonatkozólag, tekintettel arra, hogy ennek alkalmazása a közelmúltban

számos területen egyre népszerűbbé, intenzívebbé vált. Az RFID alapvetően két komponensből áll. Az egyik komponens egy – információt tároló – chip (tag), melyhez egy antenna kapcsolódik, a másik komponens, pedig egy jelolvasó (reader), amely a chip által kibocsátott analóg jelet – szintén egy antennán keresztül – veszi és alakítja át digitális jellé, mely információ számítógép segítségével feldolgozható. A két komponens rádióösszeköttetésen keresztül kommunikál egymással. Az RFID természetes velejárója annak előnyeinek és gazdasági hasznosságán túl számos hátrány, amelyek sérthetik az emberi méltóságot és a személyes adatok védelméhez fűződő jogot.

Adatvédelmi szempontból azért szükséges figyelmet fordítani az RFID-re, mert a chip tárolhat személyes adatokat is, vagy kapcsolódhat ezekhez, így lehetővé válik ezen adatok titkos gyűjtése. Jellemző területei a technológia felhasználásának: a szállítás, a légi közlekedés, az egészségügy, a biztonsági szolgáltatások és a kiskereskedelem. Példaként említhető az Egyesült Államokban már engedélyezett és nagy vihart kavarázó VeriChip, mely az egészségügyi adatokat a páciens bőre alá ültetve tartalmazza. A kereskedelemben például a törzsvásárlói kártyákba beépített chipek segítségével a forgalmazók megismerhetik, hogy ki, hol, mikor, mit, milyen mennyiségben vásárolt, ezzel felmérhetők a személy vásárlási szokásai, de akár a helyváltoztatására vonatkozó adatokra is következtetni lehet. Fontos azonban azt is megemlíteni, hogy az RFID nem minden alkalmazása során kerül sor személyes adatok gyűjtésére, például egy operáció során – a személyes adatok kezelése nélkül – elkerülhető, hogy a különböző sebészeti eszközöket a beteg testében felejtse, amennyiben azokat rádiófrekvenciás chippel látták el.

A 29-es Munkacsoport az RFID elemzése kapcsán két célt fogalmazott meg. Egyrészt útmutatást kíván nyújtani az RFID alkalmazói számára, másrészt a technológia gyártói, fejlesztői, valamint a szabványosítást végzők részére, hogy az RFID-t a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-i 95/46/EK irányelvben meghatározottaknak megfelelően tervezzék, fejlesszék és alkalmazzák.

A különböző alkalmazások során az irányelvben megfogalmazott alapelveknek, de különösen az adatkezelés célhoz kötöttségének és az adatok minősége elvének kell érvényesülniük.

Kiemelt szerepet és jelentőséget kap az adatalany tájékoztatáshoz fűződő joga, hiszen a tájékoztatási kötelezettség „*megszokott*” tartalmán túl – azaz hogy ki, milyen adatot, milyen célból, meddig kezel – az érin-

tettet tájékoztatni kell – például egy termékre elhelyezett chip esetén – a chip tényéről, létezéséről, a chipben tárolt információról, annak közlésének és vételének – az egyén bármilyen cselekvő közrehatása nélküli – lehetőségéről, a chip működtetésének az érintett által bármikor történő megszüntethetőségéről (úgynevezett kill command), a chip eltávolításának lehetőségéről és módjáról.

A 29-es Munkacsoport az elemzést követően társadalmi vitára bocsátotta a munkadokumentumot, mely lehetőséget adott a fogyasztói és kereskedelmi szervezeteknek, az egyetemeknek, a gyártóknak, az infokommunikációs szektor képviselőinek a különböző álláspontok ütköztetésére, javaslataik kifejtésére.

Vélemény a közös állásfoglalások kiadására vonatkozó együttműködési eljárás meghatározása a vállalkozásokon belül kötelezően alkalmazandó belső adatvédelmi garanciák megfelelése érdekében (WP 107):

Amennyiben egy vállalkozás kötelező érvényű belső szabályainak tervezetét több adatvédelmi hatóság részére kívánja engedélyezés céljából előterjeszteni, az erre vonatkozó kérelem előterjesztésével egyidejűleg javaslatot kell tennie – az alább meghatározott kritériumok figyelembevételével – arra vonatkozólag, hogy melyik hatóság legyen az együttműködési eljárásban illetékes. A kérelmező vállalkozás az illetékességre irányuló javaslatát különösen az alábbi kritériumokra alapozhatja:

- a vállalkozás központjának székhelye Európában; (minden esetben elsőbbséget élvező kritérium)
- a vállalkozás adatvédelemmel megbízott részlegének székhelye;
- a vállalkozás azon részlegének székhelye, amely a kérelemmel kapcsolatos ügyintézésre, valamint a vállalkozáson belül kötelező érvényű szabályok érvényre juttatására leginkább alkalmas;
- az a helység, ahol az adatfeldolgozás céljáról és módjáról a legtöbb döntés születik, és
- azok az EU tagállamok, amelyekből a legtöbb, az EGT területén kívülre irányuló adattovábbítás történi fog.

A kérelemben szereplő információk továbbításának megkönnyebítése érdekében a kérelmet megalapozó valamennyi információt az illetékes hatóság rendelkezésére kell bocsátani. Így különösen az Európai Unióban/az EGT területén történő adatfeldolgozás módját és általános szerkezetét, a több részlegből álló vállalkozásnak az EU területén található székhelyét, a foglalkoztatottak vagy érintettek számát, az adatfeldolgozás eszközeit és céljait, azokat a helységeket, ahonnan az adattovábbítás harmadik országok irányába megvalósul és azon harmadik országokat, amelyek irányába az adatok továbbításra kerülnek.

A kérelmező vállalkozás által illetékes hatóságnak választott hatóság az összes érintett adatvédelmi hatóság részére eljuttatja a rendelkezésére bocsátott információkat azzal, hogy illetékességének megállapításával egyetért-e vagy sem. Amennyiben a hatóság a kérelmező javaslatával egyetért, az érintett adatvédelmi hatóságokat az információk megküldésével egyidejűleg felszólítja, hogy esetleges kifogásaikat tegyék meg. Amennyiben a kérelmet befogadó hatóság arra az álláspontra jut, hogy az adott ügyben illetékessége nem állapítható meg, az általa illetékesnek ítélt hatóság tekintetében ajánlást ad ki. Ebben az esetben az érintett adatvédelmi hatóságok egy hónapon belül döntenek az illetékes hatóság tekintetében.

Az illetékes hatóság párbeszédet kezdeményez a kérelmező vállalkozással, melynek eredményeképpen egy „*konzolidált tervezet*” kerül kialakításra, amely – állásfoglalás végett – az összes érintett adatvédelmi hatóság részére továbbításra kerül. Az illetékes hatóság továbbítja a „*konzolidált tervezethez*” fűzött állásfoglalásokat a kérelmező részére, amellyel ismételt párbeszédet folytathat. Amennyiben az illetékes hatóság úgy ítéli meg, hogy a kérelmező az állásfoglalásokban foglaltakat megfelelően teljesíteni tudja, felszólítja, hogy a „*végleges tervezet szövegét*” az érintett hatóságok részére továbbítsa. Ezt követően az illetékes hatóság az érintett adatvédelmi hatóságokat annak tanúsítására szólítja fel, hogy a javasolt garanciák megfelelőségéről meggyőződtek.

Ez a tanúsítvány mind az érintett hatóságok, mind a vállalkozás részéről megállapodásnak tekintendő, melynek alapján a szükséges állami engedély vagy hozzájárulás megadható. Adott esetben előfordulhat, hogy az egyes országokban további követelményeket, például a közzététel vagy az igazgatási előírások tekintetében kell teljesíteni.

Vélemény a vállalkozásokon belül kötelező érvényű adatvédelmi szabályok jóváhagyására irányuló kérelemről (WP 108):

Azok a vállalkozások, amelyek kötelező érvényű adatvédelmi szabályok adatvédelmi hatóságok általi jóváhagyását kezdeményezik, az erre irányuló kérelmeiket jelen dokumentum figyelembevételével kötelesek elkészíteni, illetve az illetékes adatvédelmi hatóságnál előterjeszteni azzal, hogy azok az egyes nemzeti jogi előírásoknak megfelelően kiegészítésre szorulhatnak. Jelen dokumentum arra tett kísérletet, hogy a WP 74 (2003) munkadokumentum által meghatározott valamennyi követelményt összefoglalja, különös tekintettel azokra a pontokra, amelyeket a megfelelőség értékelésénél az adatvédelmi hatóság vizsgál. Ezen túlmenően segítséget kíván nyújtani az érintett vállalkozások számára a belső adatvédelmi szabályok jóváhagyására irányuló kérelmek előterjesz-

tése, valamint a WP 74 sz. vélemény által támasztott kritériumoknak való megfelelés igazolhatósága vonatkozásában.

1. Az illetékes adatvédelmi hatóság

Az eljáró adatvédelmi hatóság illetékességét elsősorban a kérelmet előterjesztő vállalkozás anyavállalkozásának vagy a vállalkozás központjának az EU valamely tagállamában található székhelye határozza meg. Amennyiben ez a székhely nem az EU területén található, a részletesen meghatározott illetékességet telepítő tényezők alapján alakul az eljáró hatóság meghatározása.

2. A kérelem mellékletei

A jóváhagyásra irányuló kérelemhez a vállalkozás illetékes alkalmazottjának elérhetőségét, az adatvédelmi hivatal kiválasztását megalapozó adatokat (így különösen az Európai Unióban/az EGT területén történő adatfeldolgozás módját és általános szerkezetét, a vállalkozás EU területén található székhelyét, az adatfeldolgozás eszközeit és céljait, adattovábbítás célországait) tartalmazó dokumentum mellett egy háttéranyagot kell csatolni, amelyben a WP 74 sz. véleményben megkövetelt kritériumok teljesülését támasztja alá. Ezen túlmenően természetesen a jóváhagyásra előterjesztett, a vállalkozáson belül kötelező érvényű adatvédelmi szabályt tartalmazó összes vonatkozó dokumentumot is mellékelni kell. Amennyiben a szolgáltatott információk üzleti titkot tartalmaznak, az erre való utalást is tartalmazni kell az érintett dokumentumoknak.

3. Az adatvédelmi szabályok érvényesülésének garanciái

A kérelemben be kell mutatni, hogy az adatvédelmi szabályok vállalkozáson belül történő érvényesülését miként garantálják. Ez megnyilvánulhat kötelező, vállalkozáson belüli vagy szerződéses szabályok, egyoldalú nyilatkozatok, a vállalkozás részlegeire is vonatkozó anyavállalati kötelezettségek, belső szabályozásba beépített jogszabályi rendelkezések, belső magatartásszabályok vagy auditok formájában. Ugyancsak ismertetni kell azon eszközöket amelyek garantálják, hogy az adatvédelmi szabályok az egyes munkavállalók szintjén is érvényesülhessenek. Az adatvédelmi szabályoknak azokra a vállalkozásokra is vonatkozniuk kell, amelyek a továbbított adatok feldolgozását végzik.

A vállalkozáson belül kötelező adatvédelmi szabályok alkalmazása által érintett természetes személyek számára lehetőséget kell biztosítani, hogy a szabályok betartását az adatvédelmi hatóságok, valamint bírósági úton egyaránt érvényesíthessék. Az erre vonatkozó részletes szabályokból egyértelműen ki kell derülnie, hogy az érintett személyek milyen jogi eszközöket és milyen formában vehetnek igénybe, a vállalkozás melyik részlege foglalkozik az ilyen tárgyú jogi igényekkel. Azon túl, hogy a kérelemnek tartalmaznia kell, hogy a bizonyítási teher az adattovábbítást foganatosító részleget terheli, arra is utalni kell, hogy az érintett természetes személyt a 95/46/EK irányelv szerinti valamennyi jog megilleti, valamint hogy a vállalkozás az érintett adatvédelmi hatósággal együttműködik, és a WP 74 sz. vélemény vonatkozásában kiadott hatósági állásfoglaláshoz tartja magát.

4. Az adatfeldolgozás és az adatáramlás bemutatása

A vállalkozáson belüli kötelező adatvédelmi szabályozásból ki kell tűnnie, hogy a szabályok az adatok mely csoportjára (például: személyi adatok) vonatkoznak, és hogy a szabályozott garanciák az adatfeldolgozás módjához igazodnak-e. Ugyancsak meg kell határozni az adatfeldolgozás célját, valamint a vállalkozáson belüli adattovábbítás mértékét.

5. Az adatvédelemre vonatkozó garanciák

A szabályozásnak arra is ki kell térnie, hogy az adatvédelmi garanciák milyen színvonalat biztosítanak, illetve hogy ezek a követelmények a vállalkozáson belül hogyan kerülnek teljesítésre. Ennek keretében biztosítani kell az érintett természetes személyek számára a transzpareniciát, a célmeghatározások korlátozását, az adatminőséget, a biztonságot, az érintett természetes személyek részére a hozzáféréshez, a módosításhoz és a feldolgozás elleni tiltakozáshoz való jogot, valamint az idegen vállalkozások részére történő adattovábbítás korlátozását.

6. Módosításokról való tájékoztatás

A vállalkozáson belül kötelező adatvédelmi szabályzattal rendelkező vállalkozásnak rendelkeznie kell egy tájékoztatási rendszerrel, melynek segítségével a vállalkozás egyes részlegei, valamint az adatvédelmi hatóság az adatvédelmi szabályok körét érintő változásokról értesülhet. A kérelmező vállalkozás tájékoztatási rendszerének működését a kérelmezőnek ugyancsak be kell mutatnia.

Vélemény a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról (WP 110):

A véleményben a Munkacsoport megerősíti, hogy kész hozzájárulni olyan jogszabály elfogadásához, amelyben az érintettek alapvető jogai és a közérdekek kiegyensúlyozott módon hangolhatók össze. E keretrendszeren belül a Munkacsoport a javaslat szövegének módosítását tekintve az alábbiakra hívja fel a figyelmet:

A Munkacsoport hangsúlyozza, hogy a VIS javaslatban szereplő személyes adatok nagyszabású gyűjtését és feldolgozását vonja maga után, a személyek alapvető jogaira, különösen pedig a magánélet tisztelgésben tartásához való jogra vonatkozó messzemenő következményekkel. Rendkívüli jelentőséggel bír, hogy ezen adatfeldolgozás összhangban legyen az Emberi Jogok Európai Egyezményében, az Európai Unió Alapjogi Chartájában, az Európa Tanács 108. számú egyezményében, valamint különösen a 95/46/EK irányelvben lefektetett alapelvekkel.

Biztosítani kell a szükségesség és az arányosság elveinek szigorú ellenőrzését.

A személyes adatok VIS-ben való gyűjtésének és feldolgozásának célját – összhangban a javaslat jogalapjával – pontosan meg kell határozni, és a közös vízümpolitika elősegítéséhez szükségesre kell korlátozni. Csak az e célból szükséges adatkategóriák kerülhetnek feldolgozásra, és ki kell zárni azokat az adatkategóriákat, amelyek megkülönböztetést eredményezhetnek, mint például a kérelmező születéskori állampolgársága.

A „*vízumkérelem elutasítása okainak*” egységesítése, vagy a „*más kérelmekkel való kapcsolat*” használata csak az adatkategóriák világos meghatározása esetében történhet meg a közhatalom gyakorlása során rendelkezésre álló mérlegelési jogkör korlátozása érdekében.

A Munkacsoport üdvözli a rendelettervezetben szereplő, maximum ötéves adatmegőrzési időszakot. Mindazonáltal, figyelembe véve a gyakorlatban esetlegesen felmerülő különböző helyzeteket, a kiadható vízumok különböző típusait, valamint a vízumkérelem elutasításának különböző okait, a javaslatban részletesebb adatmegőrzési feltételeket kell meghatározni.

A biometrikus adatok feldolgozása megköveteli pótlólagos biztosítékok bevezetését. A biometrikus elemek alkalmazásáról külön Véleményt fogadott el a Munkacsoport.

Az adatokhoz való hozzáférési jogot meghatározott hatóságokra

kell korlátozni, és a hozzáférésre csak a rendszer céljaival összhangban lévő körülmények között kerülhet sor. Csak a vízümpolitika végrehajtásáért felelős hatóságok rendelkezhetnek rutinjellegű hozzáféréssel a VIS-hez. Egyéb hatóságok, különösen a bűnüldözési hatóságok csak eseti alapon férhetnek az adatokhoz, egy adott vizsgálathoz kapcsolódó különleges körülmények között és a megfelelő biztosítékok mellett. A rendszer technikai jellemzőit – beleértve az interoperabilitást – oly módon kell kialakítani, hogy biztosítsák e korlátok tiszteletben tartását, különös tekintettel a SIS rendszerrel tervezett kapcsolatra.

A bizottság VIS-ben betöltött szerepét pontosabban kell meghatározni annak érdekében, hogy a nemzeti adatvédelmi hatóságok, és az európai adatvédelmi biztos számára lehetővé váljon felügyeleti szerepük betöltése és tevékenységeik összehangolása.

Vélemény a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról szóló 2252/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról (WP 112):

Ez a vélemény részben fedi a Munkacsoport korábbi álláspontját, melyben elsősorban a biometrikus adatokat tartalmazó központi adatbázis létrehozása ellen tiltakozott. A biometrikus elemek útlevelekben, egyéb úti okmányokban és személyazonosító kártyán történő alkalmazása komoly kockázatokat hordoz magában, számtalan etikai, jogi és technikai kérdést vet fel. Ezért a Munkacsoport kiemeli, hogy a biometrikus elemek alkalmazását megelőzően szükséges erről kimerítően, társadalmi keretek között vitát nyitni.

A biometria természetével járó kockázatok korlátozása érdekében hatékony biztosítékokat kell bevezetni már a korai szakaszban. E célból a 2252/2004/EK rendelet 5. cikke által felállított bizottság, melyet a 29. Cikk Adatvédelmi Munkacsoport szakemberei támogatnak, Védelmi Profilt fog létrehozni.

Az egyik oldalon törvényes kötelezettség alapján, közcélból (például határellenőrzés) gyűjtött és tárolt biometrikus adatok, illetve a másik oldalon hozzájárulás alapján, szerződéses célból gyűjtött és tárolt adatok közötti eredményes különbségtételt biztosítani kell.

Az útlevelekben és személyazonosító kártyákon a biometrikus elemek használatát technikailag azon igazolási célokra kell korlátozni, melyek az okmányon lévő adatot az okmányt átadó tulajdonos adataival hasonlítják össze.

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az európai állampolgárok ujjlenyomatot is tartalmazó útleveleit ne lehessen a Kiterjesztett Hozzáférési Kontroll nélkül olvasni. Biztosítani

kell továbbá, hogy kizárólag az illetékes hatóságok férhessenek hozzá a chipen tárolt adatokhoz. A tagállamoknak az illetékes hatóságokról nyilvántartást kell vezetniük.

Vélemény a nyilvánosan elérhető elektronikus kommunikációs szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos adatmegőrzésről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló parlamenti és tanácsi javaslatról (WP 113):

A kommunikáció szabadsága és titkossága a modern demokratikus társadalmak egyik alapelve. E jog sérthetlenségét több nemzetközi dokumentum, egyezmény és számos nemzet alkotmánya is elismeri. Egy demokratikus társadalomban ennek az alkotmányos jognak a korlátozása csak nemzetbiztonsági érdekből engedélyezhető, vagy akkor, ha azt nyomós ok indokolja, kivételes esetekben, és ha megfelelő biztosítékok állnak rendelkezésre. Rendvédelmi szervek céljainak elérésére forgalmi adatok, beleértve a helymeghatározási adatokat is, tárolása csak korlátozott ideig és szükség esetén megengedett és csak akkor, ha az arányos egy demokratikus társadalomban. Az előzőek alapján mind a 29. Cikk Munkacsoport, mind az Európai Adatvédelmi Hatóságok Konferenciája évek óta azon véleményének ad hangot, hogy az univerzális adatmegőrzés elfogadhatatlan.

Az általános adatmegőrzés célját pontosan meg kell határozni, azt megfelelő bizonyítékokkal kell, alátámasztani. E bizonyítékokat rendszeresen értékelni kell, és a kapott eredményeket nyilvánosságra kell hozni. A terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban más módszereket is fel lehet használni, például az úgynevezett „gyors befagyasztási” (quick freeze) módszert, amikor a rendvédelmi szervek esetenként kérik a szolgáltatóktól meghatározott adatok megőrzését. Ezek után a rendvédelmi szervek megszerzik a bírói engedélyt, és csak az engedély birtokában juthatnak hozzá a megőrzött adatokhoz.

Az adatok megőrzése idejének a lehető legrövidebbnek kell lennie, nem lehet hosszabb, mint annak az eredeti őrzési célnak a megőrzési határideje, amely célra az adatokat eredetileg gyűjtötték (szerződéses, technikai és számlázási célok). A megőrzendő adatok körének is követnie kell a szolgáltatók által az eredeti célra gyűjtött adatok körét (szerződéses, technikai és számlázási célok).

Ezt követően a Munkacsoport húsz pontban foglalta össze azokat a szempontokat, amelyeket a legfontosabbnak tart. Az adatmegőrzés csak a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni célt szolgálhatja. A munkacsoport a súlyos bűncselekmények kategóriáját túl széleskörűnek ítéli meg arra, hogy súlyos bűncselekmények esetén a tervezetben ismertetett módon gyűjtsenek bizonyítékokat.

Az összegyűjtött adatokat csak egyes előzetesen kijelölt rendvédelmi szervek kaphatják meg.

Az összegyűjtött adatokat nem lehet „*adatbányászatra*” használni.

A megőrzött adatok további kezelése kapcsolódó ügyekben és az adatok átadása további hatóságok vagy harmadik fél részére nem megengedett.

A megőrzött adatokhoz bírói engedéllyel lehet hozzájutni, kivéve azon államokban, ahol ezt jogszabály teszi lehetővé.

Az irányelvnek pontosan meg kell határoznia azon szolgáltatók körét, akiknek ilyen kötelezettsége lesz. A szolgáltatóknál felmerült indokolt többletköltségek megtérítése a tagállamok hatásköre.

Pontosan meg kell határozni az összegyűjtendő adatok körét, amely csak forgalmi és helymeghatározási adat lehet és nem tartalmi adat. A helymeghatározási adatokat csak a hívás elején rögzítik. A sikertelen kommunikációs kísérletekre nem terjedhet ki az irányelv hatálya.

(Megjegyzés: 2005. december 14-én az Európai Parlament elfogadta az irányelvet.)

Vélemény az értéknövelő szolgáltatások nyújtása céljából történő helymeghatározó adatok felhasználásáról (WP 115):

A Munkacsoport véleménye szerint a helymeghatározó adatok felhasználása nagyon aktuális kérdés, mivel a helymeghatározó funkcióval is bíró elektronikus kommunikációs eszközök használata lehetővé teszi, hogy tulajdonosuk egyfolytában megfigyelés alatt legyen.

Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelv 2. cikkének meghatározása szerint helymeghatározó adat: „*egy nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatás felhasználója végberendezésének földrajzi helyzetét jelző, az elektronikus hírközlő hálózatban kezelt minden adat*”. Mivel a helymeghatározó adatok azonosított vagy azonosítandó természetes személyekhez kapcsolódnak, a 95/46/EK adatvédelmi irányelvben lefektetett rendelkezések vonatkoznak rájuk. Ezek az adatok sok esetben különleges jelleget hordoznak, az európai jogalkotás specifikus szabályokat fogadott el, megkövetelve, hogy az értéknövelő szolgáltatás nyújtásához szükséges helymeghatározó adatok kezelését megelőzően kell a felhasználó vagy előfizető hozzájárulását megszerezni.

A helymeghatározó adatok kezelésére tekintettel, a 95/46/EK adatvédelmi irányelv 4. cikke értelmében annak a tagállamnak a belső jogát kell alkalmazni, amely területén az adatkezelő székhellyel rendelkezik. Ahol az adatkezelő (az értéknövelő szolgáltatás nyújtója) nem rendelke-

zik székhellyel a tagállamban, a helymeghatározó adatokat az elektronikus kommunikációs operátor a 95/46/EK számú adatvédelmi irányelv harmadik országba történő adattovábbításra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően továbbíthatja az adatkezelőknek.

A kezelendő helymeghatározó adatok esetében az érintetteket tájékoztatni kell: az adatkezelő személyéről, az adatkezelés céljáról, a kezelendő helymeghatározó adatok típusáról, az adatkezelés időtartamáról, arról, hogy a helymeghatározó adatokat harmadik személynek továbbítják-e értéknövelő szolgáltatás nyújtása céljából, a hozzáféréshez és adatmódosításhoz való jogról, a felhasználók hozzájárulásának visszavonásához való jogról, az adattörléshez való jogról. A Munkacsoport álláspontja szerint a tájékoztatást a helymeghatározó adatokat adatkezelés céljából gyűjtő személynek kell nyújtania vagy az általános szerződési feltételekben vagy pedig közvetlenül minden esetben akkor, ha az érintett igénybe veszi a szolgáltatást.

A hozzájárulás megadásának meg kell előznie az adatkezelés megkezdését, tekintettel az adatok különleges voltára, ezzel együtt a Munkacsoport utal a közvetlen üzletszerzés céljából történő kéretlen küldeményekről szóló 5/2004 véleményében megfogalmazottakra, mely ebben az összefüggésben igen releváns.

A Munkacsoport szerint a hozzájárulást attól a személytől kell megszerezni, akire a helymeghatározó adatok vonatkoznak.

A helymeghatározó adatokat csak addig lehet tárolni, ameddig szükség van rájuk, ameddig szükségesek az értéknövelő szolgáltatás nyújtásához. Ez azt jelenti, hogy amint a szolgáltatást teljesítették, a szolgáltató az egyének helymeghatározó adatait nem tárolhatja tovább, kivéve ha azok számlázáshoz vagy egyéb fizetési célból szükségesek.

A Munkacsoport felhívja az elektronikus kommunikációs operátorok, illetve az értéknövelő szolgáltatás nyújtóinak a figyelmét arra, hogy adatkezelésük során vezessenek be olyan biztonsági intézkedéseket, amelyekkel a kezelt helymeghatározó adatok bizalmas jellegét és integritását megőrizhetik.

Mivel személyes adatokat meghatározott, egyértelmű és törvényes célból lehet felhasználni, a Munkacsoport, tekintettel az adatkezelés céljára, jelen véleményében két területet vizsgált meg részletesebben: a fitalkorúak, illetve a munkavállalók helymeghatározásának adatvédelmi problémáit.

Vélemény az Európai Parlament és a Tanács rendelettervezete [COM (2005) 236 végleges] és a Tanács határozattervezete [COM (2005) 230 végleges] a Schengeni Információs Rendszer második generációjá-

nak (SIS II) létesítéséről, működtetéséről és felhasználásáról, továbbá az Európai Parlament és a Tanács rendelettervezete [COM (2005) 237 végleges] a tagállamokban a járművek regisztrációs igazolásának kiállításáért felelős szervezeteknek a második generációs Schengeni Információs Rendszerhez (SIS II) való hozzáféréséről (WP 116):

A Schengeni Egyezmény célja az egyezményben részes államok belső határán az ellenőrzések megszüntetése. E cél elérése érdekében alakították ki a Schengeni Információs Rendszert (SIS), amelynek átalakításáról, valamint új funkciók bevezetéséről évek óta folyik a vita.

A SIS II új jogi alapját az Európai Unióról szóló szerződés (a határozat tekintetében) és az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a rendelet tekintetében) teremti meg, ugyanakkor a SIS II egyetlen információs rendszer.

A Munkacsoport a tervezetek céljának pontosabb meghatározását kéri, hogy a harmadik pillér alá tartozó rendvédelmi hatóságok ne juthassanak hozzá rutinszerűen a SIS-ben tárolt adatokhoz, ami a tervezetek alapján e hatóságok számára lehetővé válna. A Munkacsoport úgy ítéli meg, hogy a rendszerhez hozzáféréssel rendelkező szervezetek köre túl széles, így az túlmutat a tervezetek céljának meghatározásán. Kizárólag a cél pontos meghatározását követően lehet azt eldönteni, hogy mely esetekben lehetséges SIS II adatok átadása harmadik felek részére.

A figyelmeztető jelzéseknél újabb adatkategóriát kívánnak bevezetni: a biometrikus adatokat, azaz digitális fényképet és ujjlenyomatot. A biometrikus adatok különösen érzékeny volta megfelelő szintű védelmet kíván meg. Az ezeken alapuló keresés nem megengedett.

A figyelmeztető jelzések összekapcsolása csak akkor fogadható el, ha általa az arányosság elve nem sérül, és ha valóban fennáll a kapcsolat a figyelmeztető jelzések között. Különböző tagállamok által a rendszerbe bevitt figyelmeztető jelzések összekapcsolása szigorúan tilos, mivel az a személyes adatok kezeléséért viselt felelősséget megváltoztatná, és a felügyeleti hatóságok ellenőrzését is ellehetetlenítené.

A bizottság javaslatában az adatmegőrzés időtartamát az eddigiekhöz képest meghosszabbította és e döntésének okát nem jelölte meg. A Munkacsoport úgy véli, hogy a jelenlegi adatmegőrzési időt kellene a jövőben is alkalmazni úgy, hogy az adatok törölhetőek legyenek akkor, ha a továbbiakban már nincs rájuk szükség.

Az érintett jogainak vonatkozásában a Munkacsoport legfontosabb módosítási javaslatai az érintett megfelelő időben történő tájékoztatására vonatkozik, és hogy az érintett jogait ne csak akkor tudja gyakorolni, ha fizikailag egy tagállam területén tartózkodik.

A központi SIS működtetéséért, az adatok tárolásáért és a központi rendszerbe bevitt adatokhoz való hozzáférésért a bizottság lesz a felelős. A feladat összetett jellege miatt a bizottság szerepének, feladatainak részletesebb leírását kéri a Munkacsoport.

A tervezet nemzeti másolatok készítését ösztönzi a központi adatbázishoz történő közvetlen hozzáférés helyett. A nemzeti másolatok készítése nem kellően megalapozott, és számos hozzáférési helyet biztosítana, ezért ezt a megoldást a Munkacsoport nem támogatja.

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA

A. Az adatvédelmi nyilvántartás

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 24. § c) pontja szerint az adatvédelmi biztos gondoskodik az adatvédelmi nyilvántartás vezetéséről.

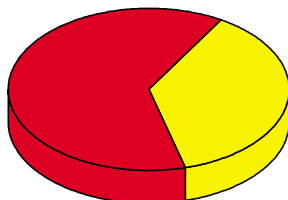
Az adatvédelmi nyilvántartás azokat az adatkezelőket (különböző szervezetek, cégek, magánszemélyek), illetve adatkezeléseket tartja nyilván, amelyek személyes adatok kezelését végzik. A nyilvántartás elsősorban az érintett személyek részére ad felvilágosítást arról, hogy milyen adatkezelők, mely személyes adatukat, milyen célból kezelik.

Az Avtv. 28. § (1) bekezdése rendelkezik az adatvédelmi nyilvántartásról. Az itt meghatározott adatokat kell az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett minden adatkezelőnek, az adatkezelés megkezdése előtt – az Avtv. 30. §-ában meghatározott adatkezelések kivételével – bejelentenie. A bejelentéshez segítséget nyújt a honlapunkról letölthető, illetve az Országgyűlési Biztos Hivatala portáján átvehető adatlap.

Az ABI tevékenységi körében az adatvédelmi nyilvántartás helyzete

2005 (%)

Összes
ügyirat
63%

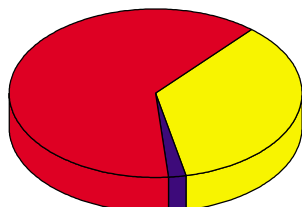
Összes
nyilvántartási
ügy
37%

Az adatvédelmi nyilvántartás nyilvános, a honlapon mindenki számára elérhető. A nyilvántartásban az adatkezelők, az adatfeldolgozók, a végzett adatkezelések, az adatfajták és az adattovábbítások külön-külön kereshetők.

Az ABI nyilvántartási tevékenységének megoszlása a beérkezett nyilvántartási ügyek alapján

2005 (%)

Adatvédelmi
bejelentkezés
63%

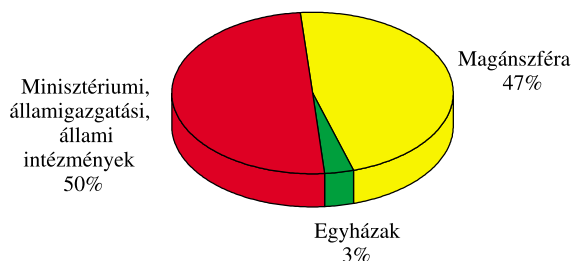
Visszautasított
kérelmek
bejelentése
35%

Ügyek,
vizsgálatok
2%

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentések 2005. évi tapasztalatai

A 2005. évben különösebb változás a bejelentő adatkezelők összetételében nem volt tapasztalható. Ahogy korábban is, elsősorban direkt marketing tevékenységet végző szervek jelentettek be különböző, közvetlen megkeresés útján történő marketing tevékenységhez kapcsolódó adatkezelést.

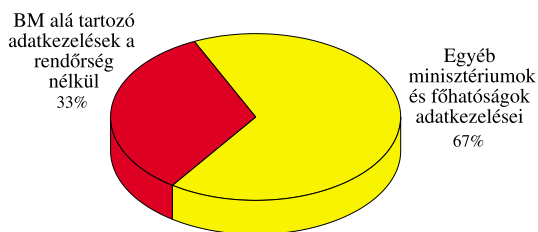
Főbb adatkezelői kategóriák (önkormányzatok nélkül) 2005 (%)

Az elmúlt évekhez képest tovább nőtt az internetes weboldalon történő regisztráció során kezelt adatokkal kapcsolatos bejelentések száma. Ez azt mutatja, hogy egyre többen használják az egyes szolgáltatások igénybevételéhez az internetet.

Növekedett az aláírásgyűjtések száma. Ennek következtében az idén ismét felhívást tettem közzé, amelyben felhívtam az aláírásgyűjtést kezdeményező szervek és magánszemélyek figyelmét a petíciós joghoz kapcsolódó adatvédelmi követelményekre.

Minisztériumok és főhatóságok adatkezeléseinek megoszlása 2005 (%)

Reklámtevékenységgel foglalkozó cégek

Mára a reklám és a direkt marketing feladatokat a cégek általában nem saját szervezetben belül oldják meg, hanem kifejezetten ilyen tevékenységgel foglalkozó cégeknek adják ki, többségében megbízási szerződés keretében. Ezek a cégek aztán nem egy, hanem nagyon sok promó-

ciós adatgyűjtést szerveznek a különböző termékeket és szolgáltatásokat megrendelő, használó személyek körének összegyűjtése érdekében. A fő tevékenységükben marketinggel foglalkozó cégek már tájékozottak az adatvédelem világában.

Ezzel együtt előtérbe került az adatkezelő, adatfeldolgozó szervek megkülönböztetésének problematikája.

„Adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja.” [Avtv. 2. § 8.]

„Adatfeldolgozó az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatkezelő megbízásából – beleértve a jogszabály rendelkezése alapján történő megbízást is – személyes adatok feldolgozását végzi;” [Avtv. 2. § 16.]

Az a szerv tehát, amelyik a reklámcéget azzal bízta meg, hogy részére akár promóciós, akár más céllal személyes adatokat gyűjtsön, csoportokba rendezzen, vagy az adatkezelésnek bármilyen más résztevékenységét elvégezze, adatkezelőnek minősül. Adatfeldolgozó ebben az esetben a megbízott szerv. Ebben a viszonylatban a megbízó jelenti be az adatkezelést és az adatfeldolgozót az adatvédelmi nyilvántartásba.

A megbízott adatfeldolgozó a bejelentést csak az adatkezelő cég képviselőjében, a képviselőtől vonatkozó általános szabályok szerint az adatkezelő által adott meghatalmazással, esetleg ilyen tárgyú megbízással járhat el.

Abban az esetben, ha a megbízás a promóció teljes lebonyolítására, az adatkezelés egészére vonatkozik, és a megbízó az adatokhoz nem fér hozzá, azokat semmilyen céllal nem kezeli, akkor a megbízó a szűken értelmezett adatkezelésben nem vesz részt. Ez esetben a megbízott is adatkezelővé válik, az Avtv. 28. §-ának (1) bekezdése szerint ő is köteles lesz az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni.

Mivel a megbízó határozza meg az adatkezelés célját, az Avtv. 2. §-ának 8. pontja értelmében megbízói jogosítványa miatt továbbra is adatkezelőnek minősül.

Nagyon sok olyan bejelentés érkezik a hivatalhoz, amelyben – elsősorban valamilyen termékkel, vagy szolgáltatással kapcsolatos igények felmérése érdekében – az adatkezelő, közvetlen üzletszerző szerv direkt marketing leveleiben nemcsak a címzett személyes adataira, hanem annak családtagjaira vonatkozóan is gyűjt adatokat. Fel kell hívnom az adatkezelők, reklámcégek figyelmét arra, hogy mindenki csak saját ada-

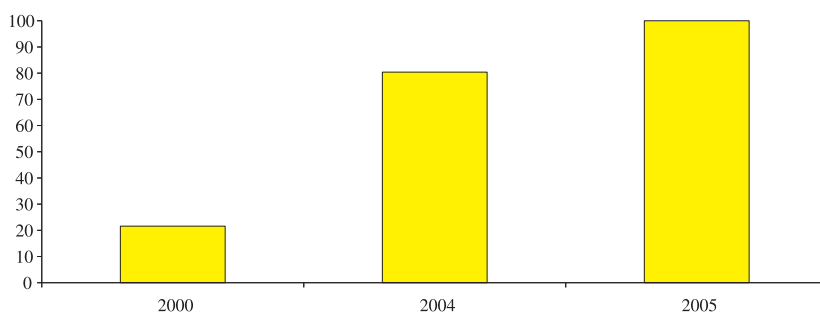
tával rendelkezhet érvényesen, a családtagok személyes adatainak jogszerű kezeléséhez minden egyes családtag hozzájárulása szükséges.

Mindemellett problémát okoz a kiskorú személyek jognyilatkozattételének, adatkezeléshez való hozzájárulásának problematikája. A marketinggel foglalkozó cégeknek tudniuk kell, hogy a polgári törvénykönyv szabályai szerint a tizennyolcadik életévét be nem töltött kiskorú korlátozottan cselekvőképés, a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú pedig cselekvőképtelen. Bár a korlátozottan cselekvőképés kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket, tehet jognyilatkozatot, mégis előfordulhatnak olyan visszás helyzetek, amikor a kiskorú olyan ügyletbe adja személyes adatainak (például képmás) kezeléséhez való hozzájárulását, amely a mindennapi élet szokásos jogügyletein túl mutat. Az adatkezelő felelőssége, hogy jogszerűen kezelje a kiskorúak személyes adatait. Ez különösen az interneten keresztül történő adatkezelések során okoz nehézséget, mégis úgy gondoljuk, hogy a kiskorúak érdekeinek védelme érdekében az adatkezelő köteles – akár külön technikai módszer alkalmazásával is – biztosítani a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulás törvényességét.

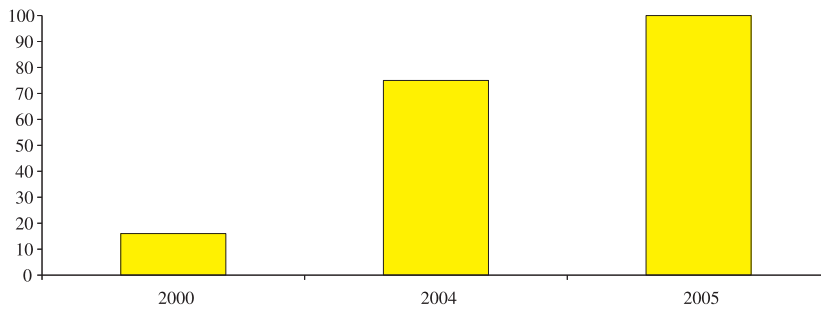
Bejelentkezett magánszféra

(adatkezelők)

2000-2005 (%)

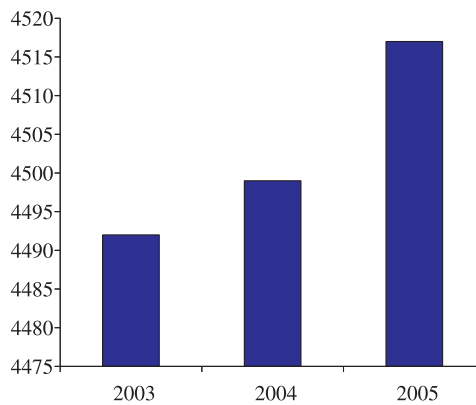
Bejelentkezett magánszféra (adatkezelések) 2000-2005

Önkormányzatok helyi adatkezelései

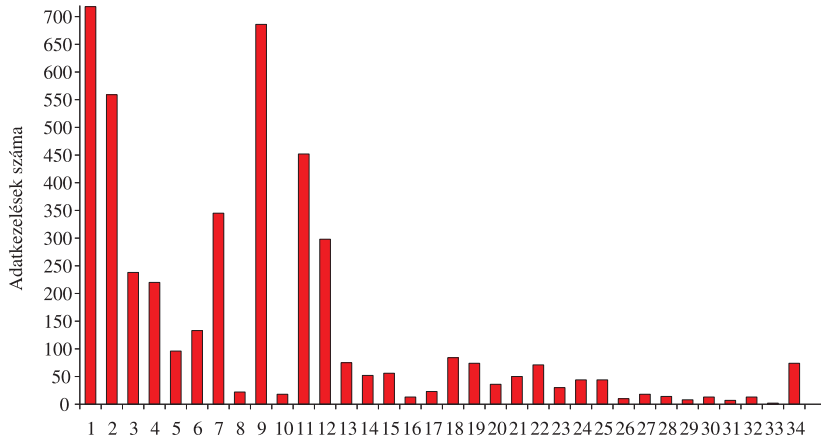
Az utóbbi évekről elmondható, hogy az önkormányzatok helyi adatkezeléseket bejelentő hajlandósága rendkívül visszafogottá vált.

Az önkormányzatok által bejelentett helyi adatkezelések 2003-2005

A bejelentett helyi adatkezelések fajtái

2003-2005

1. iparüzési adó	17. mezőéri járulék
2. magánszemélyek kommunális adója	18. lakásbérlok
3. vállalkozók kommunális adója	19. üzletek, működési engedélyek
4. építményadó	20. közoktatás
5. telekadó	21. gyermekvédelem
6. idegenforgalmi adó	22. szociális igazgatás
7. gépjárműadó	23. sorkötelesek
8. föld bérbeadásából jövedelemadó	24. vízközműfejlesztés
9. ebadó	25. személyszállítási díj
10. behajtandó köztartozások	26. veszélyes állatok
11. földbérlet	27. sírboltkönyv
12. lakásépítési kölcsönök nyilvántartása	28. kitüntetések, díjak
13. első lakáshoz jutók támogatása	29. gázközmű-beruházás
14. marhalevel nyilvántartása	30. támogatások alapítványból
15. méhek vándoroltatása	31. egyéni vállalkozói igazolványok
16. belvízkár	32. telepengedély
	33. vízszolgáltatást igénybe vevők
	34. egyéb adatkezelések

Internetes szolgáltatások

Az internettel kapcsolatos szolgáltatásokhoz kapcsolódó adatkezelések bejelentése az utóbbi időben tendenciózus növekedést mutat. Ha az internet felhasználóhoz kapcsolódó adatok (IP-cím, a felhasználó neve) természetes személlyel összekapcsolhatóak, akkor személyes adatnak minősülnek. Az ilyen adatoknak a szerveren történő tárolása adatkezelés, az adatkezelő ebben az esetben a szerver üzemeltetője. A tartalom készítője oldalain általában csak olvasható információkat tesz közzé, és nem rögzít személyes adatokat, így nem adatkezelő. Ha azonban a felhasználó regisztrálja magát a weboldalon, akkor a tartalomszolgáltató is adatkezelővé válhat.

Webáruház üzemeltetése esetén, „szokványos”, a kereskedelmi forgalomban megvalósuló adás-vételről beszélhetünk. Az áru vagy szolgáltatás értékesítésével összefüggésben kezelt adatok (így például a vétel, szállítás és a számlázás) nyilvántartása az adatkezelővel ügyfélkapcsolatban álló személyek adatainak kezelése, így azt az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni nem kell. Nem tartozik viszont szükségszerűen a jogviszonyhoz az érintettek adatainak a vételt követő, így például regisztráció, későbbi megkeresés vagy a kapcsolattartás könnyítése céljából történő tárolása. Az ilyen célú adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

Az internetes szolgáltatások nyújtásakor figyelemmel kell lenni nemcsak az Avtv. rendelkezéseire, hanem az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény rendelkezéseire is. A törvény ugyanis az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás felhasználásával küldött reklámokra vonatkozóan külön szabályokat ad. Az e törvény hatálya alá tartozó adatkezeléseket az adatvédelmi nyilvántartásba szintén be kell jelenteni, ha a tevékenység során személyes adatok kezelése történik, és az adatkezelés nem tartozik a bejelentés alól mentesülő kivételek közé.

Aláírásgyűjtés

A 2005. évben tovább nőtt az aláírásgyűjtéssel megvalósuló adatkezelések száma. Az aláírásgyűjtést megelőző bejelentési kötelezettségre az adatkezelők figyelmét ez évben is közleményben hívtam fel.

Az aláírásgyűjtést szervezők között – akár népszavazás, akár népi kezdeményezés, akár petíciós céllal történik a gyűjtés – nagy tájékozatlanság mutatkozik abban, hogy mi az aláírásgyűjtés során az adatkeze-

lés jogalapja, valamint a tekintetben, hogy az egyes aláírásgyűjtő íveket mely szervezetnek kell átadni, illetve hogy az íveket mennyi ideig lehet tárolni. Ezért az alábbiakban egy korábbi állásfoglalásomból idézek, az állampolgárok tájékoztatása céljából.

„Az aláírásgyűjtés időszakában az adatkezelőt terhelő törvényi kötelezettségek teljesítéséért az a személy felel, aki vagy amely az Országos Választási bizottságnál kezdeményezte a kérdés, illetve az aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Felelőssége mindazon személyekért fennáll, akik az aláírásgyűjtés szervezésében részt vesznek, a kitöltött aláírásgyűjtő íveket birtokolják, tárolják”. „Sem a népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó, sem pedig az egyéb aláírásgyűjtés nem esik az Avtv. 30. §-ában meghatározott kivételek körébe, ennél fogva azt az adatkezelőknek a törvény 28. §-a szerinti tartalommal be kell jelentenie az adatvédelmi nyilvántartásba. A népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó aláírásgyűjtés esetén a bejelentési kötelezettséget az Országos Választási Bizottság, illetve a helyi/területi választási iroda vezetője hitelesítő döntését követően – a jogorvoslatra nyitva álló 15 napos határidő kezdetén – célszerű teljesíteni. Ez esetben az aláírásgyűjtő ív hitelesítő záradékkal történő ellátása idejére az adatvédelmi nyilvántartási azonosító – a hitelesítő záradékkal való elláthatóságtól függő hatállyal – kiadható a kezdeményezők részére. Egyéb aláírásgyűjtés esetén az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezést követően kezdhető meg ez a tevékenység.”

Az aláírásgyűjtést szervező adatkezelő köteles az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni. Ezen belül meg kell jelölni az aláírásgyűjtés célját, az adatkezelés joglapját (ami a petíciós jog mibenlétéből fakadóan csak az érintett hozzájárulása lehet), a gyűjtött adatok fajtáját, az érintettek körét, a továbbítandó adatok fajtáját, címzettjét, illetve az adattörlési határidőt. Az aláírásgyűjtő íveket népszavazás és népi kezdeményezés esetén az Országos Választási Bizottságnak továbbítja az adatkezelő, a petíciós céllal gyűjtött aláírásokat pedig a petícióval megszólított személy vagy szerv részére adja át az aláírásgyűjtést szervező adatkezelő. Az összegyűjtött személyes adatokat az érintettek hozzájárulásával továbbíthatja az adatkezelő a címzethez.

Korábban közleményben hívtam fel a pártok figyelmét arra, hogy amennyiben aláírásgyűjtést szerveznek, úgy az adatvédelmi nyilvántartási azonosítót az aláírásgyűjtés helyszínén is jól látható formában megtekinthetővé kell tenni.

Munkavállalók adatkezelése

Sokan érdeklődnek a munkavállalók személyes adatainak adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentésének kötelezettsége iránt. A kérdések elsősorban a munkavállalók személyes adatainak más szervhez vagy külföldre történő továbbításával kapcsolatban merülnek fel. Az adatkezelővel munkaviszonyban álló személyek adatait tartalmazó adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba nem kell bejelenteni. A munkaviszonnal közvetlenül össze nem függő adatgyűjtést, nyilvántartásba rendezést, így például a külföldi munkavállalók vízum ügyintézését, külföldi anyavállalathoz történő adattovábbítást, vagy munkavállalói részvényprogramhoz kapcsolódó adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

Kivételek az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól

Továbbra is a legtöbb problémát az Avtv. 30. §-ában meghatározott, az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alóli kivételek értelmezése okoz. Ezen belül leginkább az a) pontban szabályozott ügyfélkapcsolatban álló személyek kifejezés értelmezhető nehezen a bejelentők számára.

A bejelentési kötelezettség alóli mentesség csak akkor állapítható meg, ha az Avtv. indoklásában említett, a mentességet megalapozó tényezők fennállnak. Az indoklás szerint szükséges ehhez az, hogy az adatkezelés célja az érintettek számára ismert legyen, és az adatfelvétel közvetlenül az érintettől történjen, valamint az, hogy a személyes adatok kezelése az érintettel fennálló jogviszonyhoz vagy szolgáltatáshoz kapcsolódjon.

Az iroda gyakorlata szerint az ügyfélkapcsolat – mint a bejelentési kötelezettség alóli kivétel – akkor áll fenn, ha az adatkezelés az adatkezelő és az érintett között fennálló jogviszony szükségszerű eleme. Egy internetes portálon történő regisztrációval például önmagában nem jön létre jogviszony. A regisztráció céljának megfelelően azonban már létrejöhet olyan konkrét jogviszony, amely ügyfélkapcsolatot eredményez. Így például webáruház működtetésével adásvételi jogviszony. Ha például a regisztráció valamilyen „szolgáltatás” igénybevételét célozza meg, akkor az adatkezelést a nyilvántartásba nem kell bejelenteni. A szolgáltatás nyújtásához szükségszerűen nem kapcsolódó adatkezelést (például adatok tárolása reklámanyag továbbítása céljából), illetve az egyéb célú adatkezelést (például fórum) azonban az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

A törvényi kivételek között említett esetekben is be kell jelenteni az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba, ha az adatokat az adatkezelő más személy, vagy szerv részére hozzáférhetővé teszi, nyilvánosságra hozza, vagy egyébként az eredetitől eltérő célra használja fel.

Belső adatvédelmi felelősök bejelentése

Az Avtv. 28. §-ának (1) bekezdése a 2004. január 1-jei hatályba lépését követően egy új ponttal egészült ki, amely szerint az adatkezelés bejelentésével egyidejűleg – azon adatkezelőknek, amelyeknél belső adatvédelmi felelős kinevezése kötelező – a belső adatvédelmi felelőst is be kell jelenteni. A törvény hatálybalépését követően nagyon sok adatkezelő tett eleget kötelezettségének, az idei évben azonban a kezdeti lelkesedés elmúlásával már kevés ilyen tárgyú bejelentés érkezett. Még mindig van olyan „nagy” adatkezelő, ahol adatvédelmi felelős nem működik, vagy működik, de személyét az adatvédelmi biztos felé nem jelezték.

Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele

A 2005. év végén az adatvédelmi nyilvántartási rendszert a következő összetétel jellemzi:

Minisztériumi, államigazgatási, állami intézmények mint adatkezelők:	456
adatkezeléseik:	1253
A magánszférába tartozó adatkezelők:	802
adatkezeléseik:	2063
Önkormányzatok mint adatkezelők:	3160
törvény által elrendelt és helyi adatkezeléseik:	29755
egyházak mint adatkezelők:	62
adatkezeléseik:	71

Előzetes ellenőrzés

A 2005. évben két esetben folytattunk előzetes ellenőrzést az adatkezelők bejelentése alapján. A Határőrség Országos Parancsnoksága az Avtv. 31. §-ának (3) bekezdésében szabályozott kötelezettsége folytán, a Határőrség idegenrendészeti ügymenet-támogató rendszert (HIDRA) jelentette be. A Határőrség Országos Parancsnokságán 2005. november 7. napján folytattunk előzetes ellenőrzést. A rendelkezésünkre bocsátott,

illetve a személyes konzultáción beszerzett információk alapján azt alapítottuk meg, hogy a „*Határőrség idegenrendészeti ügymenet-támogató rendszer*” a vonatkozó adatvédelmi és egyéb törvényi előírásoknak megfelel. A rendszer működtetése – miután az ellenőrzés során sikerült tisztázni a részünkre megküldött munkaanyag alapján felmerült problémákat illetve ígéretet kaptunk az ügyfelek tájékoztatásának általunk javasolt módon történő kialakítására – adatvédelmi szempontból elfogadható. A HIDRA rendszert ezt követően nyilvántartásba vettük.

A Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Rt. 2005 júniusában jelentette be – új adatállomány feldolgozása miatt – a „*Vodafone Mobil Flotta Helymeghatározás*” megnevezésű szolgáltatását. A flottakövetés olyan, interneten keresztül elérhető, kizárólag üzleti előfizetők részére nyújtandó szolgáltatás, amelynek a segítségével meghatározható és elektronikus térképen megjeleníthető azon mobil rádiótelefon készülékek helyzete, amelyekben Vodafone SIM-kártya működik. A Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Rt.-nél folytatott előzetes ellenőrzés során meggyőződhattünk arról, hogy a flottakövető szolgáltatás működtetése során az adatkezelő az érintetteket részletesen tájékoztatja a rendszer működése során összegyűjtött személyes adatok kezeléséről, illetve arról, hogy csak olyan személyek vesznek részt a flottakövető rendszerben, akik ehhez előzetes hozzájárulásukat adták. A rendelkezésünkre bocsátott munkaanyag, valamint az előzetes ellenőrzés során folytatott személyes konzultáció eredményeként az adatkezelést nyilvántartásba vettük.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai rendszerének állapota és fejlesztése

Az adatvédelmi biztosi honlap megújítása

Az adatvédelmi biztos jelenlegi megjelenési formájában 2004. március 1. óta üzemeltetett (2005. december 31-ig 70390 látogatót fogadott) honlapja a szolgáltatott adatvédelmi diszciplínás tartalmat tekintve minden kívánalomnak eleget tesz. Azonban megjelenésében már nem követte az egyre népszerűbb, napjainkra gyakorlatilag elvárt multimédiás megjelenítési koncepciókat. Az egyes oldalak viszonylag kevés képet tartalmaznak, vagy egyáltalán nem tartalmaznak semmilyen vizuális elemet, a hangsúly eddig egyértelműen a szöveges tartalom relevanciáján, minőségén volt. Napjainkra azonban nem lehet elmenni azon

társadalmi igény mellett, miszerint a tervezők próbálják jobban áttekinthetővé, érthetőbbé, látványosabbá tenni honlapjuk mondanivalóját vizuális hatások segítségével.

A 2005. év folyamán a Nyilvántartási Főosztály informatikai fejlesztő munkatársai nagy figyelmet szenteltek mind a rendszerrel támasztott felhasználói elvárások összegzésének majd ennek alapján a megfelelő rendszerterv kidolgozásának. A honlap iránt érdeklődők széles körből kerülhetnek ki, hiszen az adatvédelmi biztoshoz minden olyan magán-, vagy jogi személy fordulhat, aki Magyarország területén tartózkodik. Így elvileg mindenkire szól, aki hazánkban tevékenykedik és rendelkezik bármilyen internet hozzáféréssel. Gyakorlatilag leginkább azokhoz, akik beszélnek a magyar nyelvet és az ország területén tartózkodnak.

Egyre komolyabb szerepet tölt be a magyar államigazgatási ügyintézésben az elektronikus ügyintézés, így az Adatvédelmi Biztos Irodájának honlapja is egyre nagyobb látogatottságot kapott az elmúlt időszakban..

Magyar nyelvet nem beszélő személyek a honlap angol változatát látogathatják, aminek tartalma nem egyezik meg teljesen a magyar oldalakéval.

A felhasználói igények felmérését a főosztály munkatársai a következőképp összegezték a megvalósítandó rendszerterv számára.

Az olvasható információkat ahol csak lehet, egészítsék ki vizuális (képi/animációs) elemek.

A honlap navigációja legyen egyértelmű, megjelenése legyen egységes, ezt segítse egy animált menüs megjelenés.

Legyen széles körben elérhető, ahol új technológia (böngésző, vagy beépülő modul) szükséges a megjelenítéshez, ott legyen egyértelműen feltüntetve a tökéletes megjelenítéshez szükséges minimális követelmény.

A honlapon lehessen összetett keresést végezni.

A 2005. év végére az elkészült rendszerterv alapján a fejlesztési, programtechnológiai munkák befejeződtek és 2006. január 2-ával a megújult multimédiás honlap jelentkezik a <http://abiweb.obh.hu/abi/> címen.

Az iroda informatikai alrendszerének korszerűsítése

Az előző évi beszámolóban már felhívtuk a figyelmet arra a sajnálatos tényre, hogy a már nyolc éve üzembe helyezett és azóta az adatvédelmi nyilvántartás adatbázisának üzemeltetését és adatszolgáltatását biztosító szerver teljesen amortizálódott, valamint a szükséges háttér gép nélkül működött.

A 2005. év folyamán a hivatal leírt szerver gépét felújította a Nyilvántartási Főosztály és ez a gép szolgál azóta is tartalékként.

Azonban ezen elhasználdott számítástechnikai eszközök cseréje az adatvédelmi nyilvántartás, illetve az iktatási rendszer szolgáltatása biztonságának érdekében halaszthatatlanná vált.

A szükséges berendezések nagyobb része 2005-ben végül is leszállításra került, viszont a megújulást biztosító, új platformra való áttérést lehetővé tevő adatbázis kezelő szoftver beszerzése anyagi eszközök hiányában továbbra is meghiúsult., aminek is következtében az adatvédelmi nyilvántartás szolgáltatása még mindig a az 1997-ben üzembe helyezett és azóta használatban levő szerverről történik.

A 2005-ben beszerzett szerverek használatához az adatbáziskezelő rendszert halaszthatatlanul migrálni szükséges, minek anyagi fedezetét feltétlenül biztosítani kell, ugyanis veszélyeztetett az adatvédelmi nyilvántartás szolgáltatása.

Adatbázis fejlesztések

A Nyilvántartási Főosztály elkészítette a Legfelsőbb Bíróságtól az Irodához eljuttatott és átadott adathordozó alapján a Legfelsőbb Bíróság és más bíróságok olyan ítéleteinek számítógépes mintaadatbázisát., amelyek a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatosak, így az az adatvédelmi biztos feladatköréhez tartoznak

A Bírósági Ítéletek adatbázis jelenleg az adatvédelmi nyilvántartás szerverén működik a BASIS információkereső rendszer alatt, korlátozott számú dokumentumból áll.

A képernyős kereső kérdés feltevésének lehetőségét a következő ábra mutatja.

powered by **BASIS** Search

Birosági ítéletek

Keress! Mégse

Információs ág: tartalmazza a kifejezést adatvédelem

Kulcsszó : tartalmazza a kifejezést

Ügyszak: tartalmazza a kifejezést

Eset leírása : tartalmazza a kifejezést

Rendelkező rész : tartalmazza a kifejezést

Indoklás : tartalmazza a kifejezést

Hivatkozott jogszabályhely : tartalmazza a kifejezést

Egyéb mezők : tartalmazza a kifejezést

[DATUM] későbbi mint

Rendezés: nincs **Rendezés:** növekvő **Feltételek kapcsolása:** és

Keress! Mégse

Local intranet

Microsoft Internet Explorer
Address http://localhost/BASIS/inx/ib/dok/SF

File Edit View Favorites Tools Help
Back Forward Stop Refresh Home Search History Favorites History
Go Links

Help Print Stop Refresh Home Search History Favorites History

A feltett kérdés találatait a következő ábrán láthatjuk.

Az új honlap és a belső információs rendszer adaptációja az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény követelményeihez

Az Adatvédelmi Biztos Irodáján a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét szabályzat írja elő, amelyet az adatvédelmi biztos a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 20. §-ának (8) bekezdése, az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (a továbbiakban: Eisztv.) 4. §-ának (3) bekezdése, valamint az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ámr.) XVI/A. fejezete alapján adott ki:

E szabályzatban foglalt rendelkezések alapján a következő feladatok hárulnak a Nyilvántartási Főosztályra :

- a) gondoskodik az Adatvédelmi Biztos Irodája szervezeti egységeitől kapott összes közzeendő adatnak a honlapon történő megjelentetéséről,
- b) biztosítja az új honlap alkalmassá tételét adatigénylések fogadására és a folyamatos üzemelést,
- c) lehetővé teszi a közérdekű adatigénylésnek minősülő beadványoknak az intranetes iktatási rendszerbe történő iktatását,
- d) biztosítja közérdekű adatigénylésekről a statisztikai adatgyűjtést, jelentések és a parlamenti beszámolóhoz szükséges kimutatások készítését,
- e) javaslatot tesz a saját szakterülete ügyeinek a honlapon történő közzétételére,
- f) gondoskodik a főosztályt érintő adatigénylésekre adandó válaszok előkészítéséről,
- g) kiadmányozási jogot gyakorol a szabályzat szerint,
- h) végzi az egyedi közzétételi listán szereplő, a főosztály feladatkörébe sorolt adatok előállítását, közzétételre előkészítését,

Az Eisztv. végrehajtásának előkészítési munkálatai során Nyilvántartási Főosztály szakemberei az új honlap számára lehívható, interaktív közérdekű adat igénylő űrlapot fejlesztettek ki, amelynek segítségével a közérdekű adat iránti igény írásban az Adatvédelmi Biztos Irodája

honlapjának (<http://abiweb.obh.hu/abi/>, www.obh.hu – adatvédelmi biztos) e célra kialakított részén is érkezhetsz. A honlapon ily módon benyújtott igényeket a Nyilvántartási Főosztály szervere kezeli le és az irodán belüli megfelelő címre irányítja.

A specialisták megoldották az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett közérdekű adatigénylésről a statisztikai adatgyűjtést, jelentéseket és a parlamenti beszámolóhoz szükséges kimutatások készítését lehetővé tevő adatlap elektronikus űrlapjának az iktatási rendszerbe való illesztését.

Az Eisztv. támasztotta követelményeknek való megfeleltetés során az új honlapon új főmenü pont került bevezetésre: Elektronikus információszabadság oldalak.

Ez a pont további almenükre bomlik: Általános közzétételi lista, Egyedi közzétételi lista, Közérdekű adat igénylése, Szabályzat, a közérdekű adat igénylés teljesítéséről megnevezéssel.

B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése

A 2005-ös év folyamán – a Magyar Közlöny 166. számában megjelent – felhívással fordult az adatvédelmi biztos az adatkezelőkhöz, melyben a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentésére hívta fel az adatkezelők figyelmét.

Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett, általa kezelt adatairól. A tájékoztatást az adatkezelő a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban megadni. Az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak a törvényben szabályozott esetekben tagadhatja meg. A tájékoztatás megtagadás esetén az adatkezelő köteles az elutasítás indokát is közölni. „Az elutasított kérelmekről az adatkezelő az adatvédelmi biztost évente értesíti.” [Avtv. 13.§ (3) bekezdés]

„Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezeteknek és személyeknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse. A közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be. A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül kell eleget tennie az adatkezelőnek. Az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival együtt, 8 napon belül értesíteni kell az igénylőt. A fent említett szervezetek évente értesítik az adatvédelmi biztost az elutasított kérelmekről, valamint az elutasítás indokairól.” [Avtv. 20. § (9) bekezdés]

A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek, és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentésével mérhetővé válik az információs önrendelkezési jog gyakorlása. Ennek érdekében kértük az adatkezelőket, hogy tájékoztassanak arról, hogy hány személyes adat, illetve közérdekű adat iránti kérelem érkezett az adott adatkezelőhöz, abból hány kérelmet teljesítettek, illetve, hány kérelmet utasítottak el. Felhívásban kértük az adatkezelőket ar-

ra is, hogy jelöljék meg az elutasítás indokát mind a személyes adatok kezelésével kapcsolatos, mind a közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek esetében. Az elutasított kérelmek bejelentésére külön formanyomtatvány nincs. Az elutasított kérelmekkel összefüggésben az adatkezelőknek csak statisztikai adatokat kell az adatvédelmi biztosnak jelenteni. Sajnos a bejelentési kötelezettség, illetve a felhívás ellenére még mindig kevés, vagy pontatlan bejelentés érkezik.

Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása.

2005-ben összesen 315.818 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be, 498 különböző adatkezelőhöz, ebből 168 személyes adat iránti kérelmet utasítottak el.

	2003	2004	2005
Jelentést küldők száma	440	496	498
Személyes adat iránti kérelem	147.077	276.612	315.818
Elutasított kérelmek	362	435	168

2005-ben 89 önkormányzati szervhez összesen 41.466 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be, ebből 13 kérelem került elutasításra.

50 különböző állami szervhez 2005-ben összesen 65.488 személyes adatok megismerése iránti kérelmet nyújtottak be és ezekből 153 kérelmet utasítottak el.

2005-ben a privát szférából 22 társaság jelentette az adatvédelmi biztos számára, hogy adatkérést intéztek hozzájuk, összesen 208.864 személyes adat iránti kérelmet, amiből csak 2 kérelmet utasítottak el.

Láthatjuk, hogy a jelentések számát tekintve szinte semmi változás nem történt az elmúlt évekhez képest. Évről-évre ugyanazon adatkezelők tesznek eleget bejelentési kötelezettségüknek. A magán adatkezelők között ugyan nőtt a bejelentést tevők száma, azonban még mindig nagyon kevés jelentés érkezik a tényleges adatkezelői számhoz viszonyítva. Megfigyelhető továbbá, hogy az állami szervekhez érkezett személyes adat iránti kérelmek száma megtriplázódott, az elutasítások száma viszont ennek ellenére csökkent.

Az elutasítás indokai között továbbra is leggyakoribb az illetékeség hiánya, illetve az, hogy a kérelmező nem saját adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtott be. Sokszor azért történik a kérelem elutasí-

tása, mert a kérelem pontatlan. Probléma lehet továbbra is az adatszolgáltatás fizikai teljesíthetősége. Ilyen például, hogy az érintett adatainak helyesbítésére irányuló kérelem azért nem teljesíthető, mert a kezelt adatok helyesek, vagy hogy a szerv a kérelmezővel kapcsolatban adatot nem kezel. Továbbra is előfordulnak olyan esetek, ahol az elutasítás indoka nemzetbiztonsági ok, illetve bűnüldözési ok.

Közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek

2005-ben összesen 129.984 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet jelentett be 498 adatkezelő, ebből 25 kérelmet utasítottak el.

	2003	2004	2005
Jelentést küldők száma	433	495	498
Közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek	10.160	50.271	129.984
Elutasított kérelmek	66	41	25

45 önkormányzati szervhez 2005-ben összesen 9.484 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtottak be, ebből 9 kérelmet utasítottak el.

44 különböző állami szervhez 2005-ben összesen 120.085 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtottak be, ebből 16 kérelmet utasítottak el.

A jelentések számát tekintve a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek tekintetében sem figyelhető meg változás. A majdnem azonos számú bejelentőhöz azonban az elmúlt évben dupla számú közérdekű adat megismerésére irányuló kérelem érkezett. Figyelemre méltó azonban, hogy a kérelmek számának növekedése ellenére az elutasítások száma csökkent.

A közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek elutasításának legfőbb indokai, hogy a kért adat az adatkezelő szerv kezelésében nem található illetve, hogy közérdekű adat belső használatra készült, vagy döntés-előkészítéssel összefüggő adat. Ritkán történik közérdekű adat megismerésére irányuló kérelem elutasítása nemzetbiztonsági, bűnüldözési érdekre, bírósági eljárásra való hivatkozással.

Az évről-évre megismétlődő felhívások ellenére csak az adatkezelők egy része – rendszerint ugyanazok az adatkezelők – tesznek eleget törvényi kötelezettségüknek. Ennek következtében a bejelentett adatmennyiségből nem tudunk pontos következtetéseket levonni.

A 2006. január 1-jén lépett hatályba az elektronikus információsza-

badrásgról szóló törvény, melynek célja annak biztosítása, hogy a közvélemény pontos és gyors tájékoztatása érdekében a közérdekű adatokat elektronikus úton bárki számára személyazonosítás és adatigénylési eljárás nélkül, folyamatosan és díjmentesen közzétegyék. Érdeklődve várjuk, hogy milyen hatással lesz a közérdekű adatok elektronikus úton történő hozzáférhetővé tétele a közérdekű adat igénylésére vonatkozó kérelmek számára.

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS BESZÁMOLÓJA II.

2005

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2005**

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2005**

**Adatvédelmi Biztos Irodája
Budapest, 2006**

Kiadja az Adatvédelmi Biztos Irodája
Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila
HU ISSN 1416 - 9762
Készült Rózsa Gábor nyomdájában
Borító design: K. Izcrám

Tartalom

I. KÖTET

BEVEZETŐ	15
I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI	17
II. A VIZSGÁLATOK	37
A. Személyes adatok	37
A politikai marketing	38
Nagy állami (önkormányzati) adatkezelések	41
Az Irányított Betegellátási Rendszer	41
A Belügyminisztérium központi adatkezelő szervezete	44
Rendőrség	47
Határőrség	50
Vám- és Pénzügyőrség	51
Állami adóhatóság	52
A társadalombiztosítás szervei	55
Országos Egészségbiztosítási Pénztár	55
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság	56
A magánnyugdíj- és egészségpénztárak	57
Önkormányzatok	58
Adatkezelés az önkormányzati hatósági eljárásokban	59
Anyakönyvi ügyek	64
Helyi adóhatóság	65
Az okmányirodákban kezelt személyes adatokat érintő vizsgálatok	68
Az adatvédelmi felelős az önkormányzatoknál	70
A helyi önkormányzat képviselő-testülete és szervei valamint a polgármester adatkezelésének vizsgálatai	71
Bíróságok	73
Szektorális adatkezelések	76
Egészségügy	76
Munkáltatók	80
Oktatásügy	88
Távközlési szervezetek	90
Internet	96
Hitelintézetek	101
Biztosítók	107
Sajtó	110

Tudományos kutatás, a múlt feltárása, levéltárak	115
Közüzemi szolgáltatók	120
Közlekedési vállalatok	123
További jellemző ügycsoportok	125
A Szcientológia egyház adatkezelése	125
Kamerák	126
Biometrikus azonosítók	129
<i>B. Közérdekű adatok</i>	132
Az adatvédelmi törvény módosítása	132
Hatósági eljárás és információszabadság	134
Az elektronikus információszabadságról szóló törvény	135
Interpelláció, kérdés vagy információszabadság	136
Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében	137
Homályos üvegzsebek	140
Közfeladatot ellátó személyek, közszereplők személyes adatainak nyilvánossága	143
A meteorológiai adatok nyilvánossága	145
<i>C. Jogszabálytervezetek véleményezése és jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések</i>	147
A személyes adatok védelme	148
A közérdekű adatok nyilvánossága	155
Az adatvédelmi törvény módosítása	155
Az elektronikus információszabadságról szóló törvény	158
A közérdekből nyilvános adatok	159
A közsféra titkai	161
A minősített adatok védelméről szóló törvényjavaslat	161
A szolgálati titokköri jegyzékek	163
Az érettségi tételek titkosítása	164
Az elveszett minősítő esete	165
Nemzetközi vonatkozású, jogalkotással kapcsolatos ügyek	165
III. NEMZETKÖZI ÜGYEK	167
Az unió alkotmánya	167
Europol, Schengen	168
Az európai adatvédelmi biztos	168
Konferenciák	169
A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport 2005. évi állásfoglalásai	170

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS A SZEMÉLYES ADATOK KEZELÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELUTASÍTOTT KÉRELMEK ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATOK MEGISMERÉSÉRE IRÁNYULÓ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA	185
A. Az adatvédelmi nyilvántartás	185
Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2005. évi tapasztalatai	186
Reklámtevékenységgel foglalkozó cégek	187
Önkormányzatok helyi adatkezelései	190
Internetes szolgáltatások	192
Aláírásgyűjtés	192
Munkavállalók adatkezelése	194
Kivételek az adatvédelemi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól	194
Belső adatvédelmi felelősök bejelentése	195
Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele	195
Előzetes ellenőrzés	195
Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai rendszerének állapota és fejlesztése	196
Az adatvédelmi biztosi honlap megújítása	196
Az iroda informatikai alrendszereinek korszerűsítése	197
Adatbázis fejlesztések	198
Az új honlap és a belső információs rendszer adaptációja az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény követelményeihez	201
 B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése	 203
Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása	204
Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása	205

II. KÖTET

MELLÉKLETEK	221
1. Az adatvédelmi biztos ajánlásai	223
A köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseit érintő adatvédelmi biztos ajánlás	225
A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal ellenőrzési tevékenységének nyilvánosságával kapcsolatos adatvédelmi biztos ajánlás	231
2. Az adatvédelmi biztos közleményei	273
Az adatvédelmi biztos hivatalos közleménye	275
Közlemény az „ügynevezett ügynökkérdés” jogszerű kezeléséről	276
Közlemény a zárt önkormányzati ülések dokumentumainak kezeléséről	278
Közlemény az aláírást gyűjtő adatkezelők adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségéről	280
Közlemény a kórházi betegazonosító „karszalag” használatáról	281
Közlemény a köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseiről tett ajánlásról	283
Közlemény az aláírásgyűjtési kezdeményezések bejelentési kötelezettségéről	284
Közlemény a Magyarországi Szciantológia Egyház adatkezelésével kapcsolatban	285
3. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei	289
A betegnyilvántartás sorsa háziiorvosi praxis jogutódlásánál	291
A Művészetek Palotája építési és üzemeltetési dokumentumainak nyilvánossága	294
Az „mszp.hu” portállal kapcsolatos panaszbeadványra adott válasz	295
Az adatvédelmi biztos véleménye az ügynevezett ügynöktörvény módosítását célzó javaslattal kapcsolatban	297
Egy országgyűlési képviselő által kért adatok közérdekűsége	305
Az adóazonosító jel képzési szabályairól	308
A személyi azonosítónak a társasházak alapító okiratában való feltüntetetéséről	310
A Magyar Televízió Rt. (MTV Rt.) által kötött szerződések dokumentumainak nyilvánosságáról	314
Elektronikus úton érkező közérdekű adatkérés teljesítéséről	322
A Political Capital ügynökökre vonatkozó adatkezeléséről	323

Történelmi kutatás eredményei körében személyes adat publikálásának jogszerűségéről	325
A www.halapenz.hu portálon induló fórum adatvédelmi kérdéseiről	329
Igazságügyi írásszakértő tevékenységének adatvédelmi vonatkozásairól	334
A munkahelyi drogteszt alkalmazását csak kifejezett – alkotmányos alapelveken nyugvó – jogszabályi felhatalmazással lehetséges	338
Az államigazgatási eljárásokban a „ <i>határozatot kapják</i> ” cím használatáról	343
A kormány „ <i>sms-voks</i> ” elnevezésű kampányáról	346
A tanórán történtek kép- és hangfelvételi rögzítéséről és felhasználhatóságáról	348
4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai	353
A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek	353
Állásfoglalás: a helyi idegenforgalmi adóról szóló önkormányzati rendelet több pontban felülvizsgálatra szorul	355
Állásfoglalás: a BKV Rt.-nél a munkavállalók személyes adatai kezelésével kapcsolatos belső szabályozások felülvizsgálata szükséges, különös tekintettel az érintettek tájékoztatáshoz való jogára	359
Állásfoglalás: az eljáró adóhatóság az adóellenőrzés megkezdésekor adjon tájékoztatást arról, hogy a magánszemély bevallásának ellenőrzése kiterjed a vállalkozási és egyéb önálló tevékenységekre is	366
Állásfoglalás: grafológiai vizsgálat – törvényi felhatalmazás hiányában – csak az érintettek hozzájárulása alapján végezhető	369
Állásfoglalás: az érintett hozzájárulásával a róla készült képek kiállíthatóak	371
Állásfoglalás: Az adatvédelmi biztos válasza a Heti Világgazdaság főszerkesztőjének a lapban megjelent a „ <i>Cenzor és illemtanár?</i> ” című cikke reagálva	373
Állásfoglalás: a közérdekű bejelentő nem ügyfél adatait nem az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény szerint kell kezelni	379
Állásfoglalás: a 100 leggazdagabb magyar című kiadvány kiadója jogellenes módszert alkalmazott, mikor cégvezetőknek szóló megkereséseik címezésében az érintettet a listával összefüggésbe hozta	385
Állásfoglalás: a Magyar Légiközlekedési Rt.-nél működtetett ujlennyomat-olvasó rendszer, illetőleg a munkavállalók beléptetését ellenőrző rendszer nem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek	392
Állásfoglalás: a műhibákat „ <i>elkövető</i> ” egészségügyi dolgozók neve és egyéb személyes adatai a műhibával összefüggésben mindaddig, míg felelősségüket valamilyen törvényben szabályozott hivatalos eljárás	

meg nem állapítja, kizárólag akkor hozhatók jogszerűen nyilvánosságra, ha az érintettek ehhez hozzájárulnak	397
Állásfoglalás: az egészségügyi adatok indokolatlanul tág körben kért szolgáltatása jogellenes és a rendőrség úgynevezett „ <i>készletező adatgyűjtésének</i> ” gyakorlatához tartozik, mely módszer sérti a különleges adatok kezeléséhez fűződő jogokat	405
Állásfoglalás: adózási, szociális ügyekben személyiségvédelmi szempontból kifejezett jelentősége van az Avtv. garanciális szabályainak, és adattovábbításra csak akkor van lehetőség, ha törvény ezt kifejezetten lehetővé teszi vagy az érintett ezt kéri	408
Állásfoglalás: a hatályos jogi szabályozás szerint közterületen két szerv jogosult kép- és hangfelvételeket készíteni, a közterület-felügyelet és a rendőrség	411
Állásfoglalás: a Népszabadság Online szerkesztője jogellenesen járt el, amikor a „ <i>webdoki</i> ” portálon regisztrált orvosok hozzájárulása nélkül közzétette a fórumon elhangzott hozzászólásokat, mint az orvosokkal kapcsolatba hozható személyes adatokat	414
Állásfoglalás: a Magyar Sakkszövetségnek az új fegyelmi szabályzat elkészítésénél gondoskodnia kell a határozatokba való betekintésről és az adatvédelemre vonatkozó szabályok megalkotásáról	418
Állásfoglalás: az újságíró a kórházi benntartózkodása során a betegtársairól passzív módon, a mindennapi kórházi kommunikáció keretében megtudhatott információkat, de ezek felhasználásához, névvel összeköthető módon történő nyilvánosságra hozatalához már mindenképpen szükséges az érintett írásbeli hozzájárulása	420
Állásfoglalás: az RTL Klub panaszbeadvány felolvasása közben a beadványozó nevét is nyilvánosságra hozta, megsértve a beadványozó személyes adatai védelméhez való jogát	422
Állásfoglalás: a személyazonosító igazolvány mobilszolgáltatók általi másolásáról	426
Állásfoglalás: az elektronikus információszabadságról szóló törvény alapján a Magyar Közlöny digitális másolataihoz biztosítani kell a korlátozástól mentes hozzáférést	432
Állásfoglalás: a takarékszövetkezeteknél nem indokolt a nem rendszeres ügyfél teljes azonosítása	434
Állásfoglalás: az állambiztonsági szolgálatok számára írott ügynöki jelentés egészének nyilvánosságra hozatala nem jogszerű	438
Állásfoglalás: a munkavállalók kamerával történő megfigyelése törvényi rendelkezés hiányában csak kivételesen lehetséges	439
Állásfoglalás: a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszerben csak törvényben meghatározottak szerint kezelhetők adatok, más adatkezelési műveletek nem végezhetők	447
Állásfoglalás: egy közösségi vagy egy internetes fórumon másra vonatkozó becsületsértő, pejoratív állításokat tenni, a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik és az adatvédelem oldaláról meg lehetőségen szűk területen értelmezhető	450

Állásfoglalás: az örökbefogadott gyermekek egészségügyi adatainak nyilvántartásáról	454
Állásfoglalás: az autó adásvétele előtt célszerű a tulajdonos hozzájárulását kérni a forgalmazási korlátozásról való adatigényléshez	457
Állásfoglalás: felsőoktatási intézménybe jelentkezőktől önéletrajz csak a vonatkozó törvényi előírások szerint kérhető	460
Állásfoglalás: nem jogszerű a közúti közlekedési nyilvántartás ellenőrzésének külső személy részére való delegálása, az erről kötött megállapodás nem jelent megfelelő jogalapot az adatkezeléshez	463
Állásfoglalás: a szexuális úton terjedő fertőző betegségben szenvedő betegek adatainak kezelésével összefüggésben folytatott adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről	466
Állásfoglalás: a közvéleménykutatásban érintett személyt tájékoztatni kell az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról és arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat	470
Állásfoglalás: a temetők kamerás megfigyelésével összefüggésben	475
Állásfoglalás: az érintett hozzájárulása nélkül készített felvétel a hatósági eljárásban felhasználható, azonban a felvétel készítése jogszerűtlen és személyhez fűződő jogokat sérthet	480
Állásfoglalás: a szülői jogosultságok tisztázása, meghatározása nem adatvédelmi kérdés, azonban nem helyes, ha az adatvédelemre, személyiségvédelemre hivatkozással tagadják meg a különélő szülő tájékoztatását gyermekéről	482
Állásfoglalás: egyes tűzoltók valóban készítenek munkájuk során felvételeket, és azokat közzé is teszik, személyiségi jogi sérelem azonban nem merült fel	486
Állásfoglalás: a villamosenergia- és földgázelosztási és közüzemi szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok a telefonos ügyintézésen túl a papíron, illetve személyesen történő ügyintézés lehetőségét is kötelesek biztosítani a fogyasztók számára	488
Állásfoglalás: nincs olyan indok, amely szerint a társadalmi szervezetekről és az alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartások nyilvános adatairól csak az érintett szervezet vagy alapítvány képviselője kérhessen kivonatot	490
Állásfoglalás: a személyazonosító igazolványok fénymásolásával kapcsolatos banki gyakorlatról	494

B. Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek **501**

Állásfoglalás: a Magyar Orvosi Kamara, mint közfeladatot ellátó szerv az újságíró által feltett valamennyi kérdésre az Avtv. rendelkezéseit figyelembe véve köteles válaszolni	503
Állásfoglalás: a kórházi gyógyító tevékenység minőségi mutatóit az OEP még nem dolgozta ki	505

Állásfoglalás: az intézkedést kezdeményező dokumentum nyilvánossága az Avtv. alapján jogszerűen korlátozható	509
Állásfoglalás: nem lehet jogszerűen a nyilvánosságtól elzárni a Belügyminisztérium jogalkotási tervét arra hivatkozva, hogy az „ <i>döntéselőkészítést segítő belső munkaanyag</i> ”	512
Állásfoglalás: a közérdekű adatközlésért felszámítható költségtérítés szabálya nem szigorodott, a közérdekű adatok további hasznosítása nem korlátozható	515
Állásfoglalás: az országgyűlési képviselőket is megilleti a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog is, ha azonban országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogukat gyakorolják, akkor az erre vonatkozó szabályokra kell tekintettel lenni	517
Állásfoglalás: az Országgyűlés hatáskörrel rendelkező bizottsága vizsgálja meg a képviselők jogállásáról szóló törvénynek, illetve a Házsabálynak a képviselők informálódási jogát szabályozó rendelkezései érvényesülését, és szükség esetén tegyenek javaslatot azok megfelelő módosítására	521
Állásfoglalás: a képviselőtestület, illetve bizottsága közbeszerzési ügyekben is csak kivételesen tarthat zárt ülést	526
Állásfoglalás: nem törvénytörő, ha a képviselő-testület a polgármester nyilatkozatától függetlenül nyilvános ülésen tárgyalja a polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítására vonatkozó javaslatot	530
Állásfoglalás: a korrupció elleni hatékony harc egyik kardinális kérdése a közszféra nyilvánossága, az információszabadság garanciáinak növelése érdekében további jogalkotói lépésekre van szükség	534
Állásfoglalás: a levegő pollen szennyezettségéről szóló adatok közérdekű adatok, melyeket az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint bárki nemcsak megismerheti, hanem terjesztheti is	536
Állásfoglalás: a közfeladatot ellátó szerv szerződéses kapcsolatainak során keletkezett adatok közül csak azokat illeti meg védelem, amelyek üzleti titkot képeznek	538
Állásfoglalás: az adatvédelmi biztos és a Legfelsőbb Bíróság elnökének levélváltása a közérdekű adatok közlésének kötelezettségéről	540
Állásfoglalás: az önkormányzati hatáskörbe tartozó kérdések megvitatásának nyilvánosságát biztosítani kell	554

FÜGGELÉK	557
Az iroda szervezete és gazdálkodása	559
A 2004. évi beszámoló parlamenti fogadtatása	559
Az adatvédelmi biztos által 2005-ben véleményezett jogszabálytervezetek	560
Az adatvédelmi biztos az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban 2005. január 1. és december 31. között	600
Előadások, konzultációk 2005-ben	602
Publikációk 2005-ben	606

Mellékletek

1. Az adatvédelmi biztos ajánlásai
3. Az adatvédelmi biztos közleményei
4. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei
5. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai*

*A válogatás az ajánlások és állásfoglalások eredeti szövegét tartalmazza. Az anonimizálást, az értelmező címek utólagos hozzáadását, valamint az állásfoglalás tartalmát nem érintő rövidítéseket []-lel jelöltük.

1. Az adatvédelmi biztos ajánlásai

**A köztisztviselői törvény szabályai szerinti
vagyonnyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi
kérdéseit érintő adatvédelmi biztosi**

ajánlás

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2004. január 1-jei módosításával az adatkezelés jogszerűségét megalapozó „hozzájárulás” pontosan definiált fogalommá vált. A törvény értelmező rendelkezései szerint a hozzájárulás: *„az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez”*.

Figyelemmel arra, hogy egyfelől a magyar jogszabályok több helyen is rendelkeznek olyan adatkezelésekről, amelyek az érintettek – ez idáig pontosan meg nem határozott tartalmú – hozzájárulására épülnek, másfelől már korábban több panaszban is kifogásolták a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség teljesítésének módját, vizsgálatot indítottam annak tisztázására, hogy a hatályos jogszabályok alapján vagyonnyilatkozat-tételre kötelezettek hozzátartozói esetében érvényesül-e és miként az Avtv. módosításával egyértelművé vált hozzájárulás.

A vizsgálat arra is kiterjedt, hogy a Belügyminisztérium Közigazgatás-szervezési és Közszolgálati Hivatala (továbbiakban: Hivatal) által kiadott nyilatkozatminták tartalmi és formai szempontból megfelelnek-e a vonatkozó törvényi, elsősorban adatvédelmi előírásoknak. A panaszosok szerint ugyanis a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségük teljesítése során olyan nyilatkozat kitöltését kérik tőlük és a velük közös háztartásban élőtől, melyben visszavonhatatlan hozzájárulásukat adják személyes adataik kezeléséhez és ellenőrzéséhez, továbbá általános felhatalmazást adnak a Hivatalnak a banktitok körébe tartozó tények, információk, stb. megismeréséhez.

Végezetül választ kerestem arra a kérdésre is, hogy milyen következményei lehetnek annak, ha a vagyonnyilatkozat-tételre kötelezettel közös háztartásban élő – akinek vagyonáról a kötelezett szintén számadással tartozik – nem járul hozzá személyes adataik kezeléséhez.

A vizsgálat során az alábbiakat állapítottam meg:

A közsféra dolgozóinak jelentős köre (továbbiakban: kötelezett) a köztisztviselők jogállásáról szóló többször módosított 1992. évi XXIII. törvény (továbbiakban: Ktv.) szabályai szerint önmagukra és a velük közös háztartásban élő házas-, illetve élettársukra és gyermekeikre vonatkozóan vagyonyilatkozatot kötelesek tenni. A vagyonyilatkozat személyi részéhez a kötelezettek és hozzátartozójának is teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozatot kell csatolnia, amelyben felhatalmazzák a Hivatalt a vagyonyilatkozat adattartalmának ellenőrzésével összefüggésben személyes adataik kezelésére és ellenőrzésére.

A Hivatal

- a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény;
- a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény;
- a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény;
- a közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánossággával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. törvény;
- egyes közhatalmi feladatokat ellátó, valamint közvagyonnal gazdálkodó tisztségeket betöltő személyek összeférhetetlenségéről és vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségükről szóló 2001. évi CII. törvény, illetve a 220/2003. (XII.11.) Korm. rendelet

által meghatározott körben gyűjti és nyilvántartja a vagyonyilatkozat tételére kötelezett és hozzátartozói vagyoni részre vonatkozó nyilatkozatait.

Tekintettel arra, hogy az e törvények által meghatározott kötelezettek vagyonyilatkozattételének részletes szabályait a Ktv. állapítja meg, a nyilatkozattételi eljárást – a vizsgált aspektusban – e törvény rendelkezései alapján tekintetem át.

A vagyonyilatkozati adatlapokhoz, melyet a Ktv. 6. számú melléklete tartalmaz, a Hivatal az elmúlt év végén adatkezelési felhatalmazás néven formanyomtatványt (a továbbiakban: nyilatkozat) rendszeresített, melyet a vagyonyilatkozati nyomtatványokkal együtt juttatnak el a kötelezettekhez. A nyilatkozat tartalma szerint az érintett „visszavonhatatlanul” felhatalmazza a Hivatalt személyes adatai kezelésére és arra, hogy a vagyonyilatkozatban foglalt adatok valóságát ellenőrizze.

A „*visszavonhatatlanul*” adott adatkezelési felhatalmazás ellentétes az Avtv. céljával, azzal, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezik, és még a Ktv. szigorú vagyony-nyilatkozattételi rendelkezéseiből sem következik az érintett információs önrendelkezési jogának ilyen súlyos korlátozása.

A Ktv. 22/A. § (14) bekezdése szerint, ha a nyilatkozattételre köteles köztisztviselő a vagyonynyilatkozat tételére vonatkozó kötelezettségét szándékosan elmulasztja, vagy vagyonynyilatkozatában szándékosan a valóságnak meg nem felelő lényeges adatot, tényt közöl, avagy a vagyonynyilatkozatát és a személyes adat kezelésére vonatkozó felhatalmazó nyilatkozatát visszavonja, közszolgálati jogviszonyát azonnali hatállyal meg kell szüntetni.

A rendelkezésekből nem következik, hogy az adatkezeléshez korábban adott felhatalmazó nyilatkozat nem vonható vissza. Amennyiben a vagyonynyilatkozat tételére kötelezett a nyilatkozatát visszavonja, jogviszonyát valóban meg kell szüntetni, de ez nem jelenti azt, hogy a következmények ismeretében ne dönthetne úgy, hogy a továbbiakban személyes adatai kezeléséhez, ellenőrzéséhez nem járul hozzá.

A Ktv. 22/A. § (15) bekezdése szerint nem szüntethető meg a nyilatkozattételre kötelezett közszolgálati jogviszonya, ha a vagyonynyilatkozat tételére, illetőleg a felhatalmazás csatolására, valamint a nyilatkozatban szereplő valamely adat közlésére vonatkozó kötelezettségét önhibáján kívül eső okból nem teljesíti.

Álláspontom szerint ebbe a körbe tartozik, mikor az élettárs, hozzátartozó szuverén jogalanyként úgy dönt, hogy nem adja hozzájárulását személyes adatai kezeléséhez. és/vagy megtiltja, hogy vagyoni helyzetéről a kötelezett adjon bevallást. A vagyonynyilatkozatok kitöltéséről szóló útmutató ugyan iránymutatást ad a kötelezettek számára arra az esetre, ha a velük közös háztartásban élő a hozzájáruló nyilatkozat kitöltését megtagadja, a vagyonynyilatkozat jogintézménye mégis azt sugallja, hogy a kötelezett munkahelyén hátrányokat szenvedhet, ha a vagyonybevallások mindegyikét nem adja át a munkáltatói jogkör gyakorlójának.

A nyilatkozatban a kötelezetteknek és hozzátartozóiknak felhatalmazást kell adniuk ahhoz, hogy a Hivatal kérésére a pénzügyi intézmények, bankok a személyükre vonatkozó „*a banktitok körébe tartozó tényekről, információkról, stb.*” adatokat szolgáltatassanak. Adatvédelmi szempontból aggályos, hogy a kért felhatalmazásban nincsen pontosan meghatározva az ellenőrzés tárgyát képező adatkör. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 51. § (1) bekezdés a) pontja szerint

ugyanis banktitok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha a pénzügyi intézmény ügyfele, annak törvényes képviselője a „*rá vonatkozó kiszolgáltatható banktitokkört pontosan*” megjelöli. A nyilatkozat tartalmából csak sejthető, hogy a Hivatal a vagyonbevallásban szerepeltetett adatok ellenőrzésére kér felhatalmazást, a nyilatkozat ilyen általános megfogalmazása azonban nem nyújt garanciát arra, hogy a Hivatal adatigénylése kizárólag csak az általa igényelhető adatkörre korlátozódik.

A vizsgálat keretében tájékoztatást kértem a Hivatal vezetőjétől, hogy a jogszabályi felhatalmazások alapján összesen mennyi vagyonyilatkozatot kezelnek, ebből milyen arányt képviselnek a hozzátartozói vagyonyilatkozatok, továbbá hány esetben került sor ellenőrzési eljárás lefolytatására.

A hivatalvezető által megküldött kimutatások adatai szerint, a számítógépes rendszer 2004. október 31-i adatállományának megfelelően összesen 290149 vagyoni részre vonatkozó vagyonyilatkozatot kezeltek a nyilvántartásukban, ebből 174632 volt a hozzátartozói vagyonyilatkozat. A nagyszámú nyilatkozat és a tömeges adatkezelés mellett 2002. évben egy, 2003. évben kettő, 2004. évben kettő ellenőrzési eljárást folytatott le a Hivatal.

Az Avtv. 5. §-a szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A statisztikát szemlélve felmerül a kérdés: valóban ilyen kedvező a helyzet a közzsférában a korrupció terén, vagy a bevezetett vagyonyilatkozat intézménye nem érte el célját, ilyen formában alkalmatlan eszköz a korrupció elleni küzdelemben. Álláspontom szerint ez utóbbi problémával szembesülünk. Beigazolódni látszik hivatali elődöm, dr. Majtényi László álláspontja, melyet még a Ktv. 2001. évi módosítása és a vagyonyilatkozat jogintézményének bevezetése előtt fejtett ki, mely szerint *„kétséges, hogy a személyes adatok védelméhez fűződő jog ilyen súlyos korlátozása arányban állna az elérni kívánt céllal, különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a széleskörű vagyonyilatkozati kötelezettség szabályai az intelligens korrupció leplezésére aligha alkalmas”*.

A Hivatal azáltal, hogy több százezer személy vagyonára vonatkozó személyes adatait tárolja, egyfajta készletező adatgyűjtést végez. Az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV.13.) számú határozatában a célhoz kötöttség elvéből következően megállapította, hogy a meghatározott cél nélküli, „kész-

letre" való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes. A Hivatal valójában abból a célból tárolja sok ezer érintett adatait, hogy az esetlegesen kezdeményezett ellenőrzési eljárást lefolytathassa, és ezzel védje meg a közélet tisztaságát. Az elmúlt esztendőben a Hivatal csak néhány eljárást folytatott le, és ebből a célból több százezer érintett vagyonyilatkozatát kezelte, adatokat előre nyilvántartásba vette, holott annak valószínűsége, hogy velük szemben valaha bűncselekmény gyanúja merül fel, igen kicsi.

Úgy vélem, hogy a statisztika adatai, és a jogintézmény bevezetése óta eltelt évek gyakorlati tapasztalatai alapján felül kell vizsgálni a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség jelenlegi rendszerét. Indokolt átgondolni, hogy több százezer személy adatainak a kezelésével megbízott nyilvántartó gépezet elérte-e a törvényben kitűzött célját, nevezetesen biztosítani tudja-e a közélet tisztaságát, alkalmas eszköze-e a korrupció megelőzésének. Felmerül a kérdés, hogy a jelenlegi módon, ilyen széles körben kell-e kötelezni az állam szolgálatában állókat és hozzátartozóikat a vagyonbevallásra, ily módon korlátozva őket információs önrendelkezési jogukban.

Határozott álláspontom, hogy a hozzátartozók adatkezelési hozzájárulása ellentétes az adatvédelmi jog szerinti hozzájárulás fogalmával, hiszen ebben az esetben – a szelíd törvényi kényszer miatt – nem beszélhetünk önkéntességről, a nyilatkozat szabad elhatározáson alapuló megtételéről. Teljesen egyértelmű, hogy a Ktv. vonatkozó rendelkezése és a nyilatkozattételi formanyomtatvány tartalma csak az önkéntesség látszatát kelti.

A fentiekre figyelemmel, és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 20. § (1) bekezdése és 25. §-a, valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 23. § (2) bekezdése alapján az információs jogok érvényesülésének elősegítése érdekében az alábbi ajánlást teszem:

Felkérem a belügyminisztert, hogy kezdeményezze a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény módosítását annak érdekében, hogy a vagyonyilatkozat tételére kötelezettek hozzátartozói az információs önrendelkezési jogukat érdemben, szabadon gyakorolhassák.

Javaslom a belügyminiszternek és az igazságügy-miniszternek, hogy tekintsék át a vagyonyilatkozat intézményének eddigi tapasztalatait, eredményességét, és ennek tükrében mérlegeljék, hogy a közélet tisztaságának biztosítására szükség van-e sok ezer közszolga személyes adatainak központi gyűjtésére és tárolására.

Felkérem a belügyminisztert, hogy a BM Közigazgatás-szervezési és Közszolgálati Hivatala által rendszeresített adatkezelési felhatalmazás

tartalmának módosítása érdekében, illetve az eddig megtett, pontatlan tartalmú nyilatkozatok figyelmen kívül hagyására a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Budapest, 2005. március 29.

Dr. Péterfalvi Attila

(1643/H/2004)

**A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal ellenőrzési
tevékenységének nyilvánosságával kapcsolatos
adatvédelmi biztosi**

ajánlás

Az állam elszámoltathatósága, a közpénzek átláthatósága az információszabadság jogintézményének egyik alapvető értelme. Az adatvédelmi biztos információszabadsággal kapcsolatos tevékenységének kezdetétől fogva fontos csoportját alkotják azok az ügyek, amelyek az ellenőrző, felügyeleti funkciókat ellátó különböző állami szervek működésének nyilvánosságát érintik. Vissza-visszatérő kérdés, hogy az e szervek által végzett ellenőrzésekkel kapcsolatos dokumentumok mennyiben nyilvánosak, azaz hogy miként és ki ellenőrzi az ellenőrzőket. Az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség, az Állami Számvevőszék, a Szerencsejáték Felügyelet, a Pénzügyi Szervek Állami Felügyelete, a környezetvédelmi, a fogyasztóvédelmi felügyelőségek működésének nyilvánosságát vizsgálva az adatvédelmi biztosnak az elmúlt években számos ügyben kellett már állást foglalnia.

I. A közpénzek ellenőrzése

Az ellenőrzés feladatainak ellátását állami szervek egész sora végzi. E körön belül egy szűkebb csoportot képeznek a közpénzek felhasználásának ellenőrzésére hivatott intézmények. A költségvetési ellenőrzésre vonatkozó jogszabályok elfogadása az Országgyűlés és részben a kormány feladata. E jogszabályok, valamint a közpénzek felhasználását ellenőrző szervezetek tevékenységének vizsgálata csak annyiban és azért tartozik az adatvédelmi biztos kompetenciájába, mert egyrészt e szervek állami szervek, így a működésükre vonatkozó adatok közérdekű adatok, másfelől, mert ellenőrző feladatuk ellátása révén az általuk ellenőrzött szervek gazdálkodására vonatkozó, szintén közérdekű adatok sokasága kerül birtokukba.

A közpénzek ellenőrzését végző két központi állami szerv, az Állami Számvevőszék (ÁSZ) és a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) működésének nyilvánosságát az adatvédelmi biztos – működésének tíz esztendeje alatt – több ízben vizsgálta. Az elmúlt évek során az Állami Számvevőszékkel kifogástalan szakmai együttműködést sikerült kialakítani. Az adatvédelmi biztos és a KEHI kapcsolatát ugyanakkor az 1999-ben felmerült első ügy óta az

egyét nem értés és a viták jellemzik. Ez indokolja a KEHI ellenőrzési tevékenységének nyilvánosságával kapcsolatos ügyek áttekintését, a vizsgálati tapasztalatok összegzését és a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatok megfogalmazását.

A két szerv ellenőrzési feladatainak hasonlósága miatt a KEHI létrehozása, tevékenységének nyilvánossága nem vizsgálható a Számvevőszék szerepére, működésére vonatkozó jogi szabályozás áttekintése nélkül.

II. Az Állami Számvevőszék jogállása, működésének nyilvánossága

Az Állami Számvevőszék felállításáról az 1989 októberében megszavazott alkotmánymódosítással döntött az Országgyűlés, majd néhány nappal később az úgynevezett sarkalatos törvények egyikeként elfogadta az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvényt (a továbbiakban: ÁSZtv.).

„A törvényhozó hatalom megbízásából végzett ellenőrzés nélkülözhetetlen a jogállamban, hogy a végrehajtó hatalom gazdálkodása alapvetően a törvények, a gazdaságosság, a célszerűség és a takarékoság elvei szerint valósuljon meg, hogy intézményesen biztosított legyen a törvényektől és az említtett elvektől való esetleges eltérés jelzése, a felelősség megállapíthatósága. Az állami-társadalmi ellenőrzés jelenlegi rendszerében azonban nincs olyan, csak az Országgyűlésnek alárendelt szerv, amely az állami költségvetés és ezen belül a kormány és a minisztériumok költségvetésének, az állami hivatalok gazdálkodásának, a kommunális, szociális és egyéb fontos társadalmi célokra a különböző szervek részére a költségvetésből rendelkezésre bocsátott összegek felhasználásának szabályszerűségét és eredményességét folyamatosan ellenőrizné. Indokolt ezért egy ilyen ellenőrző szerv, az Állami Számvevőszék létrehozása” – szól e törvény általános indokolása.

Az ÁSZtv. 1-a § rendelkezett az ÁSZ feladatáról:

„1. § (1) Az Országgyűlés pénzügyi-gazdasági ellenőrző szerveként Állami Számvevőszék jön létre, amely csak az Országgyűlésnek és a törvényeknek van alárendelve.

(2) Az Állami Számvevőszék az állami ellenőrzés legfőbb szerve, az e törvényben meghatározott feladatkörében általános hatáskörrel rendelkezik.”

Az e törvényhelyhez fűzött jogalkotói indokolás szerint *„a jogállam szervezeti rendszerében az Országgyűlés hatáskörébe tartozik a társadalom- és*

gazdaságpolitika fő irányainak meghatározása, az államháztartás ellenőrzése. Az Országgyűlés e feladatoknak akkor tud eleget tenni, ha olyan ellenőrző szervvel rendelkezik, amely független a kormánytól és csak a törvényeknek van alárendelve. A Javaslát ezért kimondja, hogy az Országgyűlés pénzügyi-gazdasági ellenőrző szerveként Állami Számvevőszék jön létre. Az Állami Számvevőszék az állami ellenőrzés legfőbb szerve [(2) bekezdés]. A minősítésnek garanciális tartalma van, kizárja, hogy a törvényhozás ellenőrző szerve fölé vagy mellé más államhatalmi ágak azonos szintű ellenőrző szervezet emeljenek. Az Állami Számvevőszék a pénzügyi-gazdasági ellenőrzés területén általános ellenőrzési hatáskörrel rendelkezik, ellenőrzést végezhet mindenütt, ahol állami pénzt használnak fel vagy kezelnek. Az Állami Számvevőszék Javaslát szerinti hatásköre azt is kizárja, hogy a pénzügyi-gazdasági ellenőrzésben más szerv hasonló ellenőrzést végezzen. Ezzel összhangban a Javaslát 17. § (5) bekezdése lehetővé teszi, hogy az Állami Számvevőszék a Minisztertanács felkérésére is végezzen ellenőrzést.”

Az ÁSZ feladatkörét meghatározó – az előbbieken idézett – törvényi rendelkezést 1989 óta az Országgyűlés pontosította és kiegészítette, de érdemben nem változtatott rajta.

A közpénzek átláthatóságának garanciájaként az Alkotmány 32/C. § (2) bekezdése előírta, hogy az ÁSZ által végzett ellenőrzésekről szóló jelentést nyilvánosságra kell hozni. E szabályt az ÁSZtv. 18. § (1) bekezdése annyival toldotta meg, hogy a nyilvánosságra hozott jelentés nem tartalmazhat államtitkot vagy szolgálati titkot. A jelentések nyilvánosságáról szóló törvényi rendelkezés 2004-ben a következőképpen módosult:

„18. § (1) Az Állami Számvevőszék elnöke az év során végzett ellenőrzésekről jelentésben tájékoztatja az Országgyűlést. A jelentést nyilvánosságra kell hozni. A nyilvánosságra hozott jelentés nem tartalmazhat államtitkot és szolgálati titkot, valamint törvény által védett egyéb titkot. A vizsgált magánszemély, jogi személy, gazdálkodó szervezet vagy költségvetési szerv felelős vezetőjének neve és az ellenőrzés során vizsgált tevékenységgel kapcsolatba hozható személyes adata közérdekből nyilvános adat és a jelentésben nyilvánosságra hozható, illetőleg egyéb módon hozzáférhetővé tehető.”

Az Állami Számvevőszék internetes honlapján (<http://www.asz.hu/ASZ/www.nsf>) több tízezer oldalnyi terjedelemben olvashatók az ÁSZ által elvégzett vizsgálatok alapján készült jelentések szövegei.

III. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal felállítása, feladatainak és jogállásának változásai

1. Alig másfél esztendővel az Állami Számvevőszék felállítása után, 1992 júniusában az Országgyűlés elfogadta az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Áht.), melynek 121. § (5) bekezdése előírta, hogy „a Kormány a központi költségvetés, az alapok, valamint a központi költségvetési szervek tekintetében a költségvetési ellenőrzésért felelős állami szervet köteles kijelölni.”

Az e rendelkezéshez fűzött előterjesztői indokolás a következőket tartalmazza: „A végrehajtó hatalom tevékenységének ellenőrzése szükségessé teszi egy attól független, csak az Országgyűlésnek alárendelt ellenőrző szerv, az Állami Számvevőszék működését, amely egyúttal ellátja a helyi önkormányzatok gazdálkodásának ellenőrzését is. A Kormány a költségvetési gazdálkodás hatékonyságának és szabályszerűségének biztosítására önálló szervezetet hozhat létre, vagy feladatellátására a Kormányon belül felelőst köteles kijelölni.”

Az Áht. idézett rendelkezésében foglaltakra hivatkozva a Kormány a Központi Számvevőszégi Hivatalok létrehozásáról és feladatairól szóló 12/1993. (I. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet[1]) kiadásával felállította a mai Kormányzati Ellenőrzési Hivatal jogelődjét.

A Rendelet[1] szerint a Hivatal a kormány közvetlen irányítása alatt álló országos hatáskörű államigazgatási szerv, melynek vezetőjét a miniszterelnök nevezi ki. Feladatait a következőképpen határozta meg:

„2. § (1) A Hivatal által végzett ellenőrzés kiterjed

- a) a központi költségvetés forgóalapjának működésére és az abból való finanszírozásra;
- b) a központi költségvetésből teljesített kormányzati kiadásokra, engedélyezett támogatásokra és kedvezményekre, kivéve az adóellenőrzés körébe tartozó, jogszabály alapján a vállalkozásoknak folyósított támogatásokat;
- c) a fejezetek és az azokhoz tartozó központi költségvetési szervek gazdálkodására, ezen belül külföldi szervezetek által nyújtott támogatások, segélyek felhasználására, és
- d) az elkülönített állami pénzalapok működésére.”

Vizsgálati jogosultsága nem terjedt ki az Alkotmánybíróságra, az Állami Számvevőszékre, a Legfelsőbb Bíróságra, a Magyar Köztársaság Ügyészségére, az Országgyűlés Hivatalára és a Köztársasági Elnöki Hivatalra.

A Rendelet[1] kimondta, hogy az ellenőrzés a kormány által jóváhagyott éves munkaterv, továbbá a kormány utasítására, valamint a pénzügyminiszter eseti felkérése alapján történik, valamint, hogy a Hivatal a kormányzati intézkedést igénylő megállapításairól, valamint az ellenőrzések évente összefoglalt tapasztalatairól a kormányt írásban tájékoztatja (3. § (4) bekezdés).

2. A mintegy két és fél évvel később kiadott, a Kormányzati Ellenőrzési Iroda létrehozásáról és feladatairól szóló 138/1994. (X. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet[2]) megváltoztatta a Hivatal nevét, jogkörét pedig újabb ponttal egészítette ki: kiterjesztette a kormány döntései hatályosulásának vizsgálatára (2. § (1) bekezdés e) pont).

3. Azt követően, hogy 1996 januárjában, majd 1997 januárjában az Áht. 121. §-a jelentősen kiszélesítette a KEHI vizsgálati jogkörét, a kormány elfogadta a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal felügyeletéről, feladat- és hatásköréről szóló 61/1999. (IV. 21.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Rendelet [3]), mely a KEHI vizsgálati jogkörét tovább bővítve az alábbiak írta elő:

„2. § (1) A Hivatal által végzett ellenőrzés kiterjed:

- a) a Kormány döntései hatályosulásának vizsgálatára;*
- b) a Kincstári Egységes Számla (KESZ) pénzforgalmára a központi költségvetés és az elkülönített állami pénzalapok vonatkozásában;*
- c) a központi költségvetésből teljesített kormányzati kiadásokra, a beszedett bevételekre, az engedélyezett támogatásokra és kedvezményekre a támogatást folyósító vagy a kedvezményt engedélyező és a kedvezményezett szervezetnél egyaránt;*
- d) az adóellenőrzés körébe tartozó vállalkozások részére jogszabályok alapján nyújtott támogatások folyósítására;*
- e) a fejezetek felügyeletét ellátó szervek, a fejezetek felügyelete alá tartozó költségvetési szervek – a (2) bekezdésben foglalt fejezetek kivételével –, valamint az elkülönített állami pénzalapok gazdálkodási tevékenységére;*
- f) a gazdálkodó szervezeteknek, a közalapítványoknak, az alapítványoknak a megyei és regionális területfejlesztési tanácsoknak és – a pártok kivételével – társadalmi szervezeteknek a központi költségvetésből, elkülönített állami pénzalapokból juttatott pénzeszközök – ideértve a nemzetközi szerződések alapján kapott támogatásokat és segélyeket is – felhasználására;*
- g) az állami kezesség beváltásának jogosságára, ennek keretében a központi költségvetés mellett a tartozás eredeti kötelezettjénél és jogosultjánál a kezességi szerződés feltételeinek betartására;*

h) a Kormány irányítási és felügyeleti jogkörébe tartozó központi költségvetési szervek és az állami felügyeleték ellenőrzési szervezeteinek ellenőrzési rendszerére;

i) a hazai és nemzetközi forrásokból finanszírozott programokat figyelemmel kíséző monitoring rendszer fejlesztésére és módszereinek kidolgozására.”

4. A KEHI vizsgálati jogkörét 2003 januárjában az 1/2003. (I. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet[4]) a Rendelet[3] 2. § (1) bekezdés e) pontjának módosításával tovább szélesítette:

„2. §(1)

e) a fejezetek felügyeletét ellátó szervek, a fejezetek felügyelete alá tartozó költségvetési szervek – a (2) bekezdésben foglalt fejezetek kivételével -, az elkülönített állami pénzalapok, valamint – az ügyvezető szerv vagy személy felhatalmazása alapján – az állam, illetve a költségvetési szerv közvetlen vagy közvetett tulajdonában vagy befolyása alatt álló gazdálkodó szervezetek gazdálkodási tevékenységére”

5. A Rendelet[4] elfogadásával egyidejűleg 2003. január 1-től jelentősen megváltoztak az Áht-nek az államháztartás pénzügyi ellenőrzésére vonatkozó szabályai. A változtatásnak a KEHI-t érintő legfontosabb eleme, hogy a törvény az Állami Számvevőszéket az államháztartás külső ellenőrző szerveként, ezzel szemben a KEHI-t a „függetlenített (utólagos) belső ellenőrzés” szerveként határozta meg (Áht. 120/A.§).

Az Áht. új 121/B. § (1)-(4) bekezdései tartalmazzák a KEHI feladatait, sajátos módon anélkül, hogy megneveznék e szervet. Csupán a törvény indokolásából derül ki, hogy a szabályozás a KEHI-re vonatkozik:

„Világosan meg kell különböztetni egymástól az államháztartási pénzügyi ellenőrzési rendszer két összetevőjét, az Állami Számvevőszék által végzett külső ellenőrzést, valamint az államháztartás alrendszereinek belső pénzügyi ellenőrzését. A belső pénzügyi ellenőrzés keretében a vezetési feladatok részét képező (folyamatba épített, előzetes) ellenőrzési feladatok elkülönülnek a függetlenített belső ellenőrzés (utólagos) ellenőrzési feladataitól. [...] Az államháztartási függetlenített belső ellenőrzést végző főbb szereplők korábban nem jelentek meg következetesen a jogszabályban. A könnyebb áttekinthetőség és értelmezhetőség érdekében az államháztartási ellenőrzési rendszerben szereplő szervezetek feladatait úgy kell meghatározni, hogy azok a szélesebb hatáskörű szervezettől haladjanak a szűkebb hatáskörrel rendelkező szervezet felé. Az Európai Unió gyakorlat szerint a Kormányza-

ti Ellenőrzési Hivatal és a fejezeti felügyeleti ellenőrző tevékenység is belső ellenőrzésnek minősül.”

Feltehetőleg jogalkotói feledékenység miatt, de ekkor még hatályban volt a központi, a társadalombiztosítási és a köztestületi költségvetési szervek kormányzati, felügyeleti, valamint belső költségvetési ellenőrzéséről szóló 15/1999. (II. 5.) Korm. rendelet, amely egészen a 2003. november 26-i hatályon kívül helyezéséig a KEHI-t (és jogelődjét: a Kormányzati Ellenőrzési Irodát) kormányzati és nem belső ellenőrzési szervként határozta meg.

6. 2003 novemberében ismét változtak az Áht.-nek az államháztartási pénzügyi ellenőrzési rendszerére vonatkozó rendelkezései. A belső ellenőrzés szabályait immár a 121/A. § tartalmazta. Ennek (3) bekezdése – a belső ellenőrzés fogalmát definiálva – kimondta, hogy „a költségvetési szerveknél a belső ellenőrzés kialakításáról és megfelelő működtetéséről a költségvetési szerv vezetője köteles gondoskodni. A belső ellenőrzést végző személy vagy szervezet tevékenységét a költségvetési szerv vezetőjének közvetlenül alárendelve végzi, jelentéseit közvetlenül a költségvetési szerv vezetőjének küldi meg.”

Sajátos módon, ugyanezen § (10) bekezdése a jogállását tekintve országos hatáskörű közigazgatási szerv KEHI-t illetően úgy fogalmaz, hogy „a központi költségvetés, az elkülönített állami pénzalapok, a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai, valamint a központi költségvetési szervek tekintetében a pénzügyi ellenőrzést, továbbá a gazdálkodó szervezeteknek, a közalapítványoknak, az alapítványoknak, a megyei, térségi és regionális területfejlesztési tanácsoknak és – a pártok kivételével – a társadalmi szervezeteknek a központi költségvetésből, alapokból juttatott pénzeszközök – ideértve a nemzetközi szerződések alapján kapott támogatásokat és segélyeket is – felhasználásának ellenőrzését a Kormány által kijelölt belső ellenőrzési szerv (Kormányzati Ellenőrzési Hivatal) végzi.”

Pótolva a korábbi mulasztást a kormány az Áht. 2003. novemberi módosításával egyidejűleg léptette hatályba a központi, a társadalombiztosítási és a köztestületi költségvetési szervek kormányzati, felügyeleti, valamint belső költségvetési ellenőrzéséről szóló 15/1999. (II. 5.) Korm. rendeletet hatályon kívül helyező, annak helyébe lépő a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendeletet, amely a KEHI-t immár a belső ellenőrzés szervei közé sorolja (1. § (2) bekezdés i) pontja).

7. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló jelenleg is hatályos 70/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet[5]) az Európai Unióból

származó források ellenőrzésére is kiterjesztve minden korábbinál szélesebbre bővítette a KEHI vizsgálati jogkörét. E jogkörök jelenleg a következők:

„3. § (1) A Hivatal ellenőrzési hatásköre kiterjed:

- a) a Kormány programjából adódó feladatok fejezetek általi végrehajtásának és a Kormány egyéb döntései végrehajtásának ellenőrzésére;
- b) az Áht. 121/A. § (10) bekezdésének megfelelően a központi költségvetés bevételei és kiadásai, az elkülönített állami pénzalapok, a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai, valamint a központi költségvetési szervek pénzügyi ellenőrzésére (ideértve a közbeszerzési és pályázatadási rendszerek ellenőrzését is); továbbá a gazdálkodó szervezeteknek, a közalapítványoknak, az alapítványoknak, a megyei, térségi és regionális területfejlesztési tanácsoknak és – a pártok kivételével – a társadalmi szervezeteknek a központi költségvetésből, alapokból juttatott pénzeszközök – ideértve a nemzetközi szerződések alapján kapott támogatásokat és segélyeket is – felhasználásának ellenőrzésére;
- c) a központi költségvetés bevételeinek tervezési, beszédési rendszerére, a Kormány irányítása alatt álló központi költségvetési szervek saját (intézményi) bevételei tervezésének, nyilvántartásának és beszédésének rendszerére és a Kormány irányítása alatt álló központi költségvetési szervek követeléseinek megállapításának, nyilvántartásának és beszédésének rendszerére;
- d) az Áht. 13/A. § (2) bekezdése alapján az államháztartás alrendszereiből, továbbá az európai uniós forrásokból finanszírozott vagy támogatott szervezeteknek, illetve magánszemélyeknek céljelleggel juttatott összegek rendeltetésszerű felhasználására (ideértve az ezen kedvezményezettek által a felhasználással összefüggésben kötött szerződések jogszerűségének, valamint a szerződésekben foglaltak teljesülésének vizsgálatát is);
- e) az Áht. 121/A. § (11) bekezdésének megfelelően az állami kezesség vállalásának és beváltásának jogosságára;
- f) az Áht. 122. § a) pontja alapján végzett ellenőrzések lefolytatására a költségvetési és európai uniós forrásokból származó támogatások lebonyolításában részt vevő szervezeteknél, illetve a kedvezményezettekénél, különös tekintettel a 250 millió forint értéket meghaladó egyes projektekhez kapcsolódó pályázatadási, lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek ellenőrzésére;
- g) az európai uniós előcsatlakozási és átmeneti támogatás eszközök, valamint a schengeni támogatás felhasználásának ellenőrzésére;
- h) az Európai Unió Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap támogatásainak fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási, számviteli és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 233/2003. (XII. 16.) Korm. rendeletnek megfelelően a Strukturális Alapokra vonatkozóan 5%-os és a Kohéziós Alap-

ra vonatkozóan 15%-os ellenőrzések végzésére és koordinálására, továbbá rendszerellenőrzések és zárónyilatkozatok kibocsátásához szükséges ellenőrzések végzésére, illetve zárónyilatkozatok, valamint az 5%-os és 15%-os ellenőrzések megállapításait tartalmazó éves összesített jelentés kibocsátására;

i) a Magyar Export-Import Bank Részvénytársaság és a Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaság központi költségvetéssel történő elszámolásának ellenőrzéséről szóló 181/1994. (XII. 28.) Korm. rendeletnek megfelelően a Magyar Export-Import Bank Részvénytársaság és a Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaság központi költségvetéssel történő elszámolásainak ellenőrzésére;

j) a közszolgálatban állók önkéntes kölcsönös biztosító pénztári tagságának támogatásáról szóló 103/1996. (VII. 16.) Korm. rendeletnek megfelelően a közszolgálatban állók önkéntes kölcsönös biztosító pénztári tagsága támogatásának felhasználására;

k) több költségvetési fejezetet együttesen érintő rendszer-, teljesítmény- és informatikai rendszerellenőrzésekre;

l) a központi költségvetési szervek informatikai rendszerellenőrzésére;
[...]

n) az európai uniós közösségi kezdeményezésekből (különösen az Európai Unió strukturális alapjaiból és Kohéziós Alapjából származó támogatások hazai felhasználásáért felelős intézményekről szóló 1/2004. (I. 5.) Korm. rendeletben meghatározott EQUAL és INTERREG közösségi kezdeményezésekből) származó támogatások ellenőrzésére;

o) egyéb, törvényen alapuló és kormányrendeletben, illetve kormányhatározatban részletezett feladatokra.

(2) A Hivatal ellenőrzési hatásköre nem terjed ki az Országgyűlés, a Köztársasági Elnökség, az Alkotmánybíróság, az Országgyűlési Biztosok Hivatala, az Állami Számvevőszék, a Bíróságok, a Magyar Köztársaság Ügyészsége, a Gazdasági Versenyhivatal és a Magyar Tudományos Akadémia fejezetekre, valamint a Magyar Nemzeti Bank ellenőrzésére.”

Míg a KEHI és jogelődjei jogállásáról szóló korábbi kormányrendeletek semmilyen speciális szabályt nem tartalmaztak a KEHI vizsgálati jelentéseinek nyilvánosságával kapcsolatban, a Rendelet[5] 10. §-a kimondta:

„Az egyes törvényekben meghatározott titokkörök, illetve személyes adatok védelmére, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adatok nyilvánosságára vonatkozó jogszabályoknak és a nemzetközi belső ellenőrzési standardoknak megfelelően a Hivatal ellenőrzési jelentései nem nyilvánosak.”

A Rendelet[5] tervezetét az előterjesztő elmulasztotta az adatvédelmi biztos számára véleményezésre megküldeni.

IV. A KEHI kezelésében lévő közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó legfontosabb jogszabályok*

1. Az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint „a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje és terjessze.”

2. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénynek (a továbbiakban: Avtv.) a KEHI kezelésében lévő közérdekű adatok nyilvánosságát érintő legfontosabb rendelkezései:

„1. § (1) E törvény célja annak biztosítása, hogy – ha e törvényben meghatározott jogszabály kivételt nem tesz – személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, és a közérdekű adatokat mindenki megismerhesse.

(2) E törvényben foglaltaktól eltérni csak akkor lehet, ha azt e törvény kifejezetten megengedi.

(3) E törvény szerint megengedett kivételt csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen lehet megállapítani.

[...]

2. § E törvény alkalmazása során:

4. közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől;

* A KEHI 1993-ban történt felállítása óta a dokumentumainak nyilvánosságára vonatkozó jogszabályok többször változtak. Az egyes adatvédelmi biztosi vizsgálatok időpontjában hatályos, az ügyvel összefüggő jogszabályok ismertetését a vizsgálatokról szóló V. pont esetről-esetre tartalmazza.

5. közérdekből nyilvános adat: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli;

[...]

19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szervek rendszeresen elektronikusan vagy más módon közzéteszik, továbbá erre irányuló igény esetén a 20. § rendelkezései szerint hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adattípusokra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adattípus meg meghatározásával – törvény

a) honvédelmi;

b) nemzetbiztonsági;

c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;

d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;

e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;

f) bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásra tekintettel korlátozza.

(4) Ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az (1) bekezdésben meghatározott szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfel-

adatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(5) Ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat a jogszabály vagy állami, illetőleg helyi önkormányzati szervvel kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó szervek vagy személyek kezelésében levő, e tevékenységükre vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő adat.

(6) A közérdekű adatok megismerésével és nyilvánosságával összefüggésben az üzleti titok megismerésére a polgári törvénykönyvben foglaltak az irányadók.

(7) A közérdekű adatok nyilvánosságát korlátozhatja továbbá az Európai Unió jogszabálya az Európai Unió jelentős pénzügy- vagy gazdaságpolitikai érdekére tekintettel, beleértve a monetáris, a költségvetési és az adópolitikai érdeket is.

19/A. § (1) A 19. § (1) bekezdésében meghatározott szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat a keletkezésétől számított tíz évig nem nyilvános. Ezen adatok megismerését – a 19. § (1) bekezdésében foglaltakat mérlegelve – az azt kezelő szerv vezetője engedélyezheti.

(2) A döntés megalapozását szolgáló adat megismerésére irányuló igény – az (1) bekezdésben meghatározott időtartamon belül – a döntés meghozatalát követően akkor utasítható el, ha az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné.

(3) Jogszabály egyes adatok megismerhetőségének korlátozására az (1) bekezdésben meghatározottnál rövidebb időtartamot állapíthat meg.

20. § (1) A közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be.

(2) A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő szerv az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget.

(3) Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről, annak tárolási módjától függetlenül az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő szerv kizárólag a másolat készítéséért – legfeljebb az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – állapíthat meg költségtérítést, amelynek összegét az igénylő kérésére előre közölni kell.

(4) Ha a közérdekű adatot tartalmazó dokumentum az igénylő által meg nem ismerhető adatot is tartalmaz, a másolaton a meg nem ismerhető adatot felismerhetetlenné kell tenni.

(5) Az adatigénylésnek közérthető formában és – amennyiben az aránytalan költséggel nem jár – az igénylő által kívánt technikai eszközzel, illetve módon kell eleget tenni. Az adatigénylést nem lehet elutasítani arra való hivatkozással, hogy annak közérthető formában nem lehet eleget tenni.

(6) Az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival együtt, 8 napon belül írásban vagy – amennyiben az igényben elektronikus levelezési címet közölte – elektronikus úton értesíteni kell az igénylőt.

(7) A közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítése nem tagadható meg azért, mert a nem magyar anyanyelvű igénylő az igényét anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven fogalmazza meg.

(8) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezeteknek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készíteniük.

(9) A 19. § (1) bekezdésében meghatározott szervek évente értesítik az adatvédelmi biztost az elutasított igényekről, valamint az elutasítások indokairól.”

3. Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvénynek (a továbbiakban: Ttv.) a közérdekű adatkezeléssel kapcsolatos legfontosabb szabályai:

„1. § E törvény célja, hogy meghatározza az államtitokká minősíthető adatfajtákat, az államtitok, a szolgálati titok fogalmát, a minősítésre jogosultak körét, a minősítési eljárás rendjét, a minősített adatok megismerésének, felhasználásának és védelmének szabályait.

[...]

3. § (1) Államtitok az az adat, amely e törvény 1. számú mellékletében (a továbbiakban: államtitokkör) meghatározott adatfajta körébe tartozik, és a mi-

nősítési eljárás alapján a minősítő megállapította, hogy az érvényességi idő lejárta előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése vagy felhasználása, illetéktelen személy tudomására hozása, továbbá az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele közvetlenül sérti vagy veszélyezteti a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési vagy bűnmegelőzési, központi pénzügyi, külügyi vagy nemzetközi kapcsolataival összefüggő, valamint igazságszolgáltatási érdekeit.

(2) Az államtitok érvényességi idejét legfeljebb az e törvény mellékletét képező államtitokkörü jegyzékben titokfajtánként megállapított időtartamig a minősítő állapítja meg. A 2. § (1) bekezdése 2. pontjának c) alpontjában meghatározott minősített adat esetében az érvényességi idő egy ízben annak lejártakor meghosszabbítható. Az államtitok érvényességi ideje 90 évnél hosszabb nem lehet.

4. § (1) Szolgálati titok az e törvény 6. §-ának (1) bekezdése szerint minősítésre felhatalmazott által meghatározott adatfajták körébe (a továbbiakban: szolgálati titokkör) tartozó adat, amelynek az érvényességi idő lejárta előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele, továbbá az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele sérti vagy veszélyezteti az állami vagy közfeladatot ellátó szerv működésének rendjét, akadályozza a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását, és ezáltal közvetve a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott érdekeit hátrányosan érinti.

(2) Nem lehet szolgálati titokká minősíteni az Avtv. 19. §-ának (2) bekezdésében meghatározott típusú adatfajták körébe tartozó adatot.

(3) A szolgálati titok érvényességi ideje az adat minősítésétől számított legfeljebb 20 év lehet.

(4) A szolgálati titokkör megállapítása során ki kell kérni az adatvédelmi biztos véleményét. A szolgálati titokkört a Magyar Közlönyben kell közzétenni. A szolgálati titokkörü jegyzéket az ügyészségek esetén a legfőbb ügyész, a külképviseletek esetén a külügyminiszter, a 6. § (1) bekezdésének t) pontjában felhatalmazottak esetén a honvédelmi miniszter készíti el, és teszi közzé.

[...]

7. § (1) Az államtitkot, illetve a szolgálati titkot képező adatot minősíteni kell.

[...]

(3) A kezdeményező indokolással ellátott minősítési javaslatot készít, amelyet vezetője útján – ennek hiányában közvetlenül – terjeszt fel a minősítésre jogosulthoz.

(4) A javaslatban meg kell jelölni a minősítés alapjául szolgáló államtitokkört és a minősítés érvényességi idejét. A javaslat indokolásának tartalmaznia kell azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a minősítést szükségessé teszik.

[...]

14. § A minősített adatot tartalmazó irat egyéb adatainak, illetve önállóan kezelhető iratrészeinek megismerése nem korlátozható, amennyiben az ilyen adatok, illetve iratrészek a minősített adattól a minősített adat felismerésének veszélye nélkül, arányos munkaráfordítással technikailag elkülöníthetők.”

4. A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek az üzleti titokról szóló szabályai:

„81. § (2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.

(4) Az, aki az államháztartás valamely alrendszerével pénzügyi, illetve üzleti kapcsolatot létesít, kérésre köteles a jogviszonnal összefüggő és a (3)

bekezdés alapján közérdekből nyilvános adatokra vonatkozóan tájékoztatást adni. A felvilágosítás oly módon is történhet, hogy az adatokat a honlapon vagy a hirdetményi lapban teszik közzé. A felvilágosítás megtagadása esetén, vagy ha a felvilágosítást kérő szerint a tájékoztatás nem kielégítő, a törvényességi felügyelet gyakorlására jogosult szerv eljárása kezdeményezhető.”

V. A KEHI dokumentumainak nyilvánosságával kapcsolatos eddigi adatvédelmi biztosi vizsgálatok

A KEHI-t a jogállásáról és a feladatairól szóló egymást váltó kormányrendeletek mindegyike országos hatáskörű közigazgatási szervként határozza meg. Mint állami szervezetre tehát, a KEHI-re is vonatkoznak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény, az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos egyéb jogszabályok.

1999-2005 között az adatvédelmi biztos 9 ügy kapcsán vizsgálta a KEHI dokumentumainak nyilvánosságát. Ezek közül három esetben került sor a Ttv. 4. § (2) bekezdése alapján a KEHI szolgálati titokkörü jegyzékének tervezetének véleményezésére, két ízben a KEHI közérdekű adatkezelésével kapcsolatos panasz nyomán indult vizsgálat, két esetben a beadványozó állásfoglalásért fordult az adatvédelmi biztoshoz, egy alkalommal az adatvédelmi biztos hivatalból indított eljárás keretében a KEHI adatkezelését érintő jogszabály-módosítási kezdeményezéssel élt, végül egy esetben egy jogszabály véleményezéssel összefüggésben tett ismételt javaslatot a KEHI adatkezelésére vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatára.

Ezek a – részben lezárt, részben folyamatban levő – vizsgálatok a KEHI közérdekű adatkezelési gyakorlatának egymással szorosan összefüggő kérdéseit érintették, illetve érintik, ezért indokolt egy átfogó adatvédelmi biztosi ajánlás keretében összefoglalni a vizsgálati eredményeket, az abból levont következtetéseket és a szükséges változtatásokra vonatkozó javaslatokat.

1. A KEHI szolgálati titkai

A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog Magyarországon alkotmányos jog. Emiatt a hazai titokszabályozás egyik fontos jellegzetessége, hogy közérdekű adatok titokká minősítése terén a törvény meglehetősen szűk körben enged mérlegelést a titokminősítő állami szervek számára.

Az államtitokká minősíthető adatfajtákat a Ttv. melléklete taxatív módon sorolja fel, a szolgálati titok esetében pedig, miközben a titokfajták meghatározását a szerv vezetőjének hatáskörébe utalja, garanciaként előírja az adatvédelmi biztos előzetes véleményezési jogát. A KEHI esetében erre eddig háromszor került sor.

1.1

Az 1995. július 1-jén hatályba lépett Ttv. 27. § (4) bekezdése előírta, hogy a törvényben meghatározott valamennyi állami szervnek a törvény hatálybalépését követően 3 hónapon belül – azaz 1995. október 1-ig – el kell készítenie és a Magyar Közlönyben közzé kell tennie a szolgálati titokkörü jegyzékét.

A Kormányzati Ellenőrzési Iroda (KEI, a KEHI jogelődje) mintegy három és fél éves késéssel 1999. március 12-én küldte meg véleményezésre az adatvédelmi biztoshoz az Ügyiratkezelési Szabályzata 3. számú mellékleteként összeállított „Titokkörü jegyzékét”.

Az adatvédelmi biztos a felsorolt titokkörü pontok közül a KEI vizsgálati jelentéseinek szolgálati titokká minősítését elfogadhatatlannak tartotta. Az Avtv. ekkor hatályos szövegére támaszkodó érvei szerint „a KEI a 138/1994. (X. 28.) kormányrendelet szerinti központi költségvetési szervek gazdálkodásának ellenőrzését végzi. A vizsgálatairól készült jelentések szolgálati titokká minősítése ellentétes volna a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. § (1) és (2) bekezdésével, melyek szerint: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv és személy a feladatkörébe tartozó ügyekben – ideértve a gazdálkodásával kapcsolatos ügyeket is – köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. E szervek kötelesek rendszeresen közvélemény vagy más módon hozzáférhetővé tenni a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra vonatkozó – adatokat.

A vizsgálati jelentések közérdekű adatok. Nyilvánosságra hozatalukat a Ttv. 4. §-a alapján nem lehet korlátozni. Ellenkezőleg, az volna a kívánatos, ha e jelentések kötelező rendszeres közzétételét jogszabály írná elő ahhoz hasonlóan, ahogy az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 19. § (1) bekezdése kimondja: «az Állami Számvevőszék elnöke az év során végzett ellenőrzésekről jelentésben tájékoztatja az Országgyűlést.

A jelentést nyilvánosságra kell hozni.» Hasonló tartalmú, a KEI-re vonatkozó szabályozás hiányában álláspontom szerint a vizsgálati jelentéseknek csupán azon részeit lehet időlegesen a nyilvánosságtól elzárni, amelyek a vizsgált szervek által szolgálati vagy államtitokká minősített adatokat tartalmaznak.”(178/T/1999.)

A KEI elnöke az adatvédelmi biztos észrevételekre nem válaszolt. Az azonban csak 2001 januárjában – egy, az adatvédelmi biztoshoz benyújtott beadvány vizsgálata kapcsán – derült ki, hogy a szolgálati titokköri jegyzéket a KEI elmulasztotta a hivatalos lapban közzétenni. A 2001. március 12-i 2001/3. sz. Magyar Közlönyben megjelentetett közlemény az adatvédelmi biztos véleményét figyelmen kívül hagyva az Avtv. 19. § (1)-(2) bekezdésével és a Ttv. 4. §-ával ellentétesen, az adatfajták megjelölését mellőzve a KEHI elnökének diszkrecionális hatáskörébe utalta a szolgálati titokká minősítésről szóló döntést (ld. Közlemény 1. pontjának 5. francia bekezdése). Ezen kívül a Ttv.-vel úgyszintén ellentétesen előírta a banktitkot, adótitkot, vámtitkot, üzleti titkot tartalmazó iratok szolgálati titokká minősítését.

1.2

Két esztendővel később, 2003 februárjában a KEHI módosítani kívánta a szolgálati titokköri jegyzékét, így a módosítás tervezetét megküldte az adatvédelmi biztosnak. A biztos válaszában (116/T/2003.) emlékeztetve a KEHI elnökét a két évvel korábbi előzményekre és idézve korábban megfogalmazott álláspontját, kifejtette: *„A mostani Tervezet sajnálatos módon ismét csak figyelmen kívül hagyja a korábbi adatvédelmi biztosi kifogásokat, sőt, a listát olyan újabb pontokkal egészíti ki, mely a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jog szempontjából további aggályokat vet fel. A szolgálati titokkörök pontos és a hatályos törvényi előírásoknak megfelelő megállapítása nemcsak azért fontos, mert a szolgálati titok az információszabadság, tehát egy alkotmányos jog korlátozását jelenti, hanem azért is, mert a szolgálati titok megsértése bűncselekmény.”*

Az adatvédelmi biztosi állásfoglalás az előbbiekre is tekintettel hangsúlyozta továbbá, hogy a KEHI tevékenységével kapcsolatos dokumentumok közül az ellenőrzések programjai, az ellenőrzésekkel kapcsolatos levelezések, a külső tanácsadók által készített szakvélemények, a beszámoltatással végzett ellenőrzések anyagai, az ellenőrzésekről készített jelentéstervezetek, a kormány számára készített előterjesztések, tájékoztatók védelmét kielégítően biztosítja az Avtv.-nek a belső használatra készült és a döntéselőkészítéssel összefüggő iratokra vonatkozó 19.§ (5) bekezdése.

A biztos nyomtatékkal felhívta arra is a figyelmet, hogy a KEHI ellenőrzési eljárása során az ellenőrzött szervezettel kapcsolatosan a birtokába jutó banktitkok, adótitkok, vámtitkok, üzleti titkok törvényi védelem alatt állnak (ágazati törvények, Btk., Ptk.). E törvények a KEHI köztisztviselőire is vonatkoznak. Szolgálati titokként való védelmük, nemcsak indokolatlan, hanem ellentétes a szolgálati titok Ttv.-beli fogalmával.

A KEHI elnöke 2003 áprilisában megküldte az adatvédelmi biztosnak a titokkörü jegyzék részben átdolgozott változatát, és válaszelevelében kifejtette, hogy „a Hivatal jelentései olyan «adathalmazok», amelyek tartalmaznak személyes adatokat és közérdekű adatokat, nem említve az állam-, szolgálati és egyéb titkokat. [...]a Kormány számára készített előterjesztések döntés-előkészítő jellegükre tekintettel nem nyilvánosak. Álláspontom az, hogy az Állami Számvevőszék jelentéseivel ellentétben – döntés-előkészítő anyagok, azaz a keletkezésüket követő harminc évig nem nyilvánosak.* Továbbá a Kormány működésével összefüggő döntés-előkészítő adatok az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény alapján államtitoknak is minősíthetők, azért a KEHI a Kormány általi elfogadását követően sem hozhatja nyilvánosságra a jelentéseit. A jelenleg hatályos államháztartási törvény szerint a KEHI a Kormány belső ellenőrzési szerve, így jogállását tekintve is különbözik az ÁSZ-tól, amely önálló intézkedési jogosultsággal rendelkezik, míg a KEHI csupán javaslatokat tesz”.

Az adatvédelmi biztos a KEHI-jelentések nyilvánosságával kapcsolatban kénytelen volt újfent leszögezni, hogy a „közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog alkotmányos jog, melynek korlátozása is csak alkotmányos keretek között lehetséges. A szolgálati titok intézménye az egyike az ilyen korlátozásoknak. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény és az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény alapján Magyarországon a közérdekű adatok titokká (államtitokká vagy szolgálati titokká) minősítése voltaképpen nem ad mérlegelési lehetőséget az adatkezelő szerv számára. Az államtitok fajtáit a Ttv. taxatív módon felsorolja. A szolgálati titok esetében pedig az adatkezelő szerv vezetője állítja össze a titokkörü jegyzéket. [...] A Tervezet 1. pontja ezzel szemben a KEHI vezetőjének eseti döntésére kívánja bízni, hogy az ellenőrzésekkel összefüggő dokumentumok, illetve adatok közül melyeket kíván szolgálati titokká minősíteni. Ez egy alkotmányos jog esetében – álláspontom szerint – elfogadhatatlan.”

* Az Avtv. 19.“ (5) bekezdésének ekkor hatályos szövege alapján.

Az adatvédelmi biztos kifogásait figyelmen kívül hagyva a KEHI elnöke 2003. május 9-én a Magyar Közöny 2003/49. számában közzétette a KEHI új – jelenleg is hatályos – szolgálati titokköri jegyzékét, melynek 1. pontja szerint a KEHI elnöke szolgálati titoknak minősítheti a Hivatal által lefolytatott ellenőrzésekkel összefüggő bármely dokumentum bármely adatát, ha megítélése szerint annak az érvényességi idő (20 év) előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele sérti a Hivatal működési rendjét, akadályozza a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását.

1.3

2003. július 19-én hatályba lépett az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint azzal összefüggésben más törvények módosításáról szóló 2003. évi LIII. törvény, amely módosította a szolgálati titok törvényi meghatározását. Az adatvédelmi biztos közleményben hívta fel az érintett szervek figyelmét, hogy amennyiben a Ttv. változása miatt indokolt, tegyék meg a szükséges intézkedéseket szolgálati titokköri listáik felülvizsgálatára. Erre tekintettel 2003 novemberében a KEHI elnöke az adatvédelmi biztos számára véleményezésre megküldte az új szolgálati titokköri listájának ó pontból álló tervezetét. Az adatvédelmi biztos mind a ó ponttal szemben súlyos kifogásokat fogalmazott meg (1329/T/2003). Egyebek mellett felhívta arra a figyelmet, hogy a kormány számára készülő döntéselőkészítő iratok számára megfelelő védelmet jelent az Avtv. 19. § (5) bekezdése.* A döntéselőkészítéssel összefüggő adatok szolgálati titokká minősítése csak abban az esetben lehetséges, ha az adاتفajta a Ttv. szolgálati titok definíciójának is megfelel. Az állásfoglalás immár sokadszorra utalt arra, hogy „a szolgálati titokköröket az adott szerv kezelésében lévő konkrét adاتفajták megnevezésével és csak a Ttv.-vel összhangban lehet meghatározni. A különböző törvényekben meghatározott titokfajták a magyar jogrendben polgári jogi, munkajogi és büntetőjogi védelem alatt állnak. Elfogadhatatlannak tartom egy alkotmányos alapjog parttalan, és az adatkezelő belátása szerinti korlátozását a közigazgatás esetleges fegyelmezetlen működésének megakadályozására. A KEHI vizsgálati közpénzek felhasználásának ellenőrzésére irányulnak. A közpénzekkel összefüggő adatok főszabály szerint (lásd Avtv. 19.§, Ptk. 81. § (3) és (4) bekezdése) nyilvánosak. A KEHI vizsgálati dokumentumaiban esetlegesen szereplő üzleti titko-

* Az Avtv. 19. § (5) bekezdésének ekkor hatályos szövege alapján.

kat, banktitkokat, stb. valamint a magánszemélyekre vonatkozó adatokat a hatályos törvényi előírások szerinti védelemben kell részesíteni.”

Az adatvédelmi biztosi észrevételek nyomán a KEHI a tervezetet a dolog érdemét nem érintő módon átdolgozta, de közzé nem tette.

2. A KEHI közérdekű adatkezelésével kapcsolatos beadványok

2.1

2001 januárjában egy újságíró annak kivizsgálását kérte az adatvédelmi biztostól, hogy a KEHI jogszerűen nyilvánította-e szolgálati titokká a minisztériumok vezetőinek külügyi tevékenységével kapcsolatos utazásairól készített összefoglaló jelentést, illetve, hogy tartalmazhat-e a dokumentum olyan méltányolandó üzleti titkot, amely indokolhatja az adatok visszatartását (2/K/2001.).

E vizsgálat megindításakor derült ki, hogy a KEHI-nek nincs érvényes szolgálati titokköri jegyzéke, mert az 1999 márciusában elkészített Ügyiratkezelési Szabályzat mellékleteként megküldött „Titokköri jegyzéket” az adatvédelmi biztosi vélemény kézhezvétele után a Hivatal elmulasztotta közzétenni.

Az adatvédelmi biztosi vizsgálat feltárta, hogy a minisztériumi vezetők külföldi utazásairól szóló KEHI-jelentéshez 2000. július 10-én készült és a KEHI elnöke által aláírt Minősítési lap a következő rendelkezést tartalmazta: „*«A minisztériumok állami vezetőinek külügyi tevékenységével kapcsolatos utazások és azok költségeinek bemutatása, valamint az utazások eredményessége» tárgyában készített összefoglaló ellenőrzési jelentés tervezeten (terjedelem: 66 lap) a „Titkos!” minősítési jelölés és a 2005. július 31. érvényességi idő feltüntetését rendelem el. Indok: Az iratban szereplő adatok – a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi törvény 49. §-a szerinti – üzleti titkot; valamint nem nyilvános, személyekhez kötődő költségvetési adatokat tartalmaznak. A KEHI 7/1999. számú Ügyiratkezelési Szabályzat 148. pontja értelmében az üzleti titkot tartalmazó iraton a „Titkos!” minősítési jelölést kell alkalmazni.”*

A Ügyiratkezelési Szabályzat 148. pontja szerint:

„148. Az államtitokkörbe, a szolgálati titokkörbe tartozó adatot, banktitkot, üzleti titkot, adótitkot és vámtitkot tartalmazó iratot a következők szerint kell minősíteni:

- a) az államtitkot tartalmazó irat minősítési jelölése: „Szigorúan titkos!";
- b) a szolgálati titkot tartalmazó irat minősítési jelölése: „Titkos!";
- c) „Bizalmas!" jelzéssel érkezett iratok minősítési jelölése: „Titkos!";
- d) – a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 49. §-ban, valamint az 50. §-ban foglalt üzleti titkot és banktitkot;
 - az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 46. §-ban foglalt adótitkot;
 - a vámjogról, a vámjárásról, valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvény 155. §-ban foglalt vámtitkot tartalmazó irat minősítési jelölése: „Titkos!"

A c) és d) pontban foglalt „Bizalmas!" jelölésű adatokat, üzleti titkot, banktitkot, adótitkot, vámtitkot tartalmazó iratok kezelése során a titkos ügyiratkezelés szabályai szerint kell eljárni."

Nem sokkal az adatvédelmi biztosi vizsgálat megindulása után a KEHI elnökének intézkedése nyomán a Magyar Közlöny 2001. január 12-i számában megjelent a KEHI szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló közlemény. A vizsgálati jelentés minősítésének felülvizsgálatát követően pedig a KEHI elnöke megküldte az adatvédelmi biztos számára a szóban forgó ellenőrzési jelentés 68 oldal terjedelmű nyilvános változatát, valamint az immár közzétett szolgálati titokkörök alapján szolgálati titokká minősített, az eredeti jelentésből kiemelt 14 oldalas kivonatát. E kivonathoz elmulasztottak fedlapot csatolni, ezért az iratból nem állapítható meg sem a minősítő személye, sem a minősítés időpontja, érvényességi ideje.

Az adatvédelmi biztosi vizsgálat kiderítette, hogy:

- a KEHI-nek 2001. január 12-ig nem volt a hivatalos lapban közzétett, tehát érvényes szolgálati titokkörü jegyzéke;
- 2000. július 10-én a KEHI jelentését tartalmazó dokumentumra úgy került a „Titkos!" jelölés, hogy maga a minősítés nem tartalmazta a szolgálati titokra való utalást, holott az akkor már öt éve hatályban lévő Ttv. e jelölés alkalmazását kizárólag a szolgálati titok esetében tette lehetővé, a minősítés indokolásában szereplő Ügyiratkezelési Szabályzat 148. pontja pedig nemcsak a Ttv. szolgálati titokra vonatkozó szabályaival, hanem a minősített adat kezelésének rendjéről szóló 79/1995. (V. 30.) kormányrendeletben foglalt adatkezelési szabályokkal is ellentétes;
- a vizsgálati jelentésnek a KEHI szolgálati titokköre közzétételét követően 2001 januárjában történt felülvizsgálata és újraminősítése egy

- olyan szolgálati titokkör alapján történt, melyről az adatvédelmi biztosnak nem volt módja előzetesen állást foglalni;
- a KEHI-jelentés 14 oldalas „Titkos!” minősítési jelzést viselő kivonatának szabályszerű minősítése nem történt meg;
 - a KEHI 2001 januárjában közzétett szolgálati titokköri jegyzékének 8. pontja, amely felhatalmazta a KEHI elnökét, hogy szolgálati titoknak minősítsen banktitkot, adótitkot, vámtitkot, üzleti titkot tartalmazó iratokat, ellentétes a Ttv. szolgálati titok fogalmával;
 - nem tekinthetők üzleti titoknak a KEHI vizsgálati jelentésében szereplő, a minisztériumi vezetők külföldi utazásaival kapcsolatban megkötött utaztatási szerződésekkel, megállapodásokkal kapcsolatos adatok. Ezek megismerhetősége nem csupán a hatékony költségvetési ellenőrzés érdekében szükséges, de feltétele az információszabadság érvényesülésének, a közpénzek átláthatóságának is. A közérdekű adatok megismerésének alkotmányos jogával szemben az állammal üzletet kötő cégek ügylettel összefüggő adatainak védelme nem élvez elsőbbséget. Miként számos korábbi adatvédelmi biztosi állásfoglalás leszögezte: az ilyen üzleti adatok titokban maradásához az adott cégeknek nem fűződik méltányolható érdeke.

2.2

2003 júliusában egy állampolgár azzal a panasszal fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy eredménytelenül kérte a KEHI által a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeleténél (PSZÁF) végzett vizsgálatról szóló jelentés megismerését (757/A/2003.). Az adatkérés elutasításának indokaként a KEHI elnökhelyettese arra hivatkozott, hogy a KEHI ellenőrzési jelentései – így a PSZÁF-nál végzett ellenőrzés dokumentuma is – belső használatra készült, valamint döntés- előkészítéssel összefüggő adatokat tartalmaznak, ezért az Avtv. 19. § (5) bekezdése szerint harminc évig nem nyilvánosak. Ezen túlmenően – szól az érvelés – a PSZÁF ellenőrzéséről készített jelentés a KEHI szolgálati titokkörének 1. pontja alá tartozó adatokat is magában foglal, ezért „a KEHI elnöke törvényes hatáskörében eljárva a jelentés szolgálati titokká minősítéséről rendelkezett.”

2.2.1

A titokminősítéssel kapcsolatban az adatvédelmi biztosi vizsgálat során kiderült, hogy a PSZÁF 2000. április 1. és 2002. szeptember 30. közötti gazdálkodási tevékenységének vizsgálatáról szóló KEHI jelentést a KEHI elnöke 2003. január 22-én a KEHI akkor már nem hatályos szolgálati titokköré-

nek 8. pontja alapján minősítette 5 évre szolgálati titokká a dokumentumhoz tartozó Minősítési javaslat indokolása szerint azért, mert „az iratban szereplő adatok, információk a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 4. § (3) bekezdés szerint üzleti titkot képeznek.”

Az adatvédelmi biztos az ügy vizsgálata során 2003. szeptember 4-én személyesen konzultált a KEHI elnökével. Ennek során felhívta a figyelmet a jogsértő minősítésre. Ezt követően a KEHI a korábbi minősítés érvényességi idejét fenntartva új minősítési javaslat alapján immár a KEHI 2003. május 9-től hatályos szolgálati titokkörének 1. pontjára hivatkozva minősítette a dokumentumot szolgálati titokká. E pont kimondja, hogy a KEHI elnöke szolgálati titokká minősítheti „a Hivatal által lefolytatott ellenőrzésekkel összefüggő dokumentumok azon adatait, amelyek érvényességi idő előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele sérti a Hivatal működési rendjét, akadályozza a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását.”

A minősítéshez készült új minősítési javaslat szerint „a PSZÁF az 1999. évi CXX. törvényben meghatározott statútuma szerint a pénz és a tőkepiac vonatkozásában kiemelkedő jelentőségű titokkoncentrált szerv. A PSZÁF által kezelt titkok sokféleségére tekintettel a vele jogviszonyban álló, illetve kerülő személyeknek – így a KEHI ellenőreinek is – titoktartási kötelezettsége a gyűjtőkategóriaként megjelölt ún. ‘szakmai titkokra’ vonatkozik. A PSZÁF által kezelt szakmai titkok közül a KEHI vizsgálat, ennek célja által behatárolt körbe tartozó, a vizsgálat megállapításait alátámasztó titkokat a vizsgálat logikai rendjébe illesztve vette fel a Jelentésébe. Így a PSZÁF szakmai titkai, továbbá az ellenőrzéssel érintett a PSZÁF-nál különböző beosztású természetes személyek személyes adatai, valamint a közérdekű nyilvános adatai együttesen szerepelnek a Jelentésben. A Kormány döntéséhez, a konkrét helyzet bemutatásához ezek az adatok nélkülözhetetlenek, informativitásuk sérülése nélkül technikailag szét nem választhatók. [...] A jobbiztonságot veszélyeztetné, ha a PSZÁF által kezelt szakmai titkok védelmi rendszerén rés keletkezne az által, hogy a KEHI vizsgálata azokat a Jelentésben a vizsgálat céljának alárendelten felvette. Az állami szervek esetleges jogsértő adatkezelése messzemenően alkalmas az állami szervek működésébe vetett bizalom meggyengítésére, aláásására, illetve a működésük megzavarására, ezáltal a Ttv. szolgálati titokfogalom konjunktív feltételei a Jelentésben foglalt törvényi védelem alatt álló adatok esetében teljeskörűen fennállnak.”

Jóllehet az adatvédelmi biztos korábban – a szolgálati titokkörök vélemé-

nyezésekor – már számos esetben felhívta a KEHI elnökének figyelmét, hogy a szolgálati titoknak olyan szabályozása, amely konkrét adatfajták megjelölése helyett az adatkezelő eseti döntésére bízta, hogy mely adatokat minősít titokká, ellentétes a Ttv.-vel, és egy alkotmányos jog, az információszabadság önkényes korlátozását jelenti, a KEHI a biztosi véleményt figyelmen kívül hagyva tette közzé szolgálati titokkörü jegyzékét, majd pedig e pontra alapozta minősítési gyakorlatát.

Az olyan szabályozás, amely az adatkezelő eseti döntésére bízta a titokminősítést nem csupán törvénytörő, azt az Alkotmánybíróság már 1994 nyarán a 34/1994. (VI. 24.) számú határozatában alkotmányellenesnek is minősítette. A testület e határozatában kimondta, hogy „A közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos jog, mint a kommunikációs alapjogok egyik nevesített joga [...] nem korlátozhatatlan alapjog ugyan, de a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának egyik feltételeként és annak részeként kitüntetett alkotmányos védelemben részesül. Ez azt jelenti, hogy az információszabadságot korlátozó törvényeket is megszorítóan kell értelmezni, mert az információszabadság, a közhatalom gyakorlásának nyilvánossága, az állam és a végrehajtó hatalom tevékenységének átláthatósága, ellenőrizhetősége feltétele a bíráló jogának, a kritika szabadságának, a szabad véleménynyilvánításnak. Ez az alapjog tehát – az alkotmányos korlátok megítélésével összefüggésben – legalább annyi alkotmányos védelmet élvez, mint az „anyajog”, a véleménynyilvánítás szabadságjoga. A nyílt, áttetsző és ellenőrizhető közhatalmi tevékenység, általában az állami szervek és a végrehajtó hatalom nyilvánosság előtti működése a demokratizmus egyik alapköve, a jogállami államrendezkedés garanciája. A nyilvánosság próbája nélkül az állam polgáraitól „elidegenedett gépezetté”, működése kiszámíthatatlanná, előreláthatatlanná, kifejezetten veszélyessé válik, mert az állam működésének átláthatatlansága fokozott veszélyt jelent az alkotmányos szabadságjogokra.”

Az Alkotmánybíróság e határozata az államtitokról és a szolgálati titokról szóló, még a rendszerváltást megelőzően elfogadott 1987. évi 5. tvr.-t egyebek mellett azért is alkotmányellenesnek találta, mert az az adatok titkosítását a minősítők diszkréciójába utalta. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban „az alapjogi korlátozás alkotmányossága minimálisan feltételezi a korlátozó norma tartalmi megállapíthatóságát. A szolgálati titok meghatározatlan minősége, teljes fogalmi tisztázatlansága önmagában is alkotmányellenes, mert az nem felel meg a jogállamiság lényegét adó jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdése] követelményének, egyúttal kifejezetten sérti az Alkotmány 8. § (1) bekezdése és 61. § (1) bekezdése kontextusá-

ban az állam alapjogvédelmi kötelezettségét. A felhívott alkotmányi rendelkezés szerint az alapvető jogok tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. A közérdekű adatok megismerésének és terjesztésének alapjoga közvetlenül és lényegesen sérül a minden törvényi garanciát nélkülöző, teljesen szabad belátáson alapuló titkosítási felhatalmazással. [...] A szolgálati titok alkotmányosan értelmezhetetlen, definiálatlan, meghatározatlan minőségű szabályozása alkotmányellenes.”

A KEHI szolgálati titokkörének előbb idézett és jelenleg is hatályos 1. pontja azonban nem csupán azért kifogásolható, mert ellentétes a Ttv.-vel, és mert – az Alkotmánybíróság idézett határozata értelmében – alkotmányserő módon korlátoz egy alkotmányos jogot.

A KEHI az államháztartás pénzügyi ellenőrzési rendszerének része. Feladata, hogy a jogszabályban meghatározott körben ellenőrizze, hogy az államháztartási pénzeszközökkel, vagyonnal szabályszerűen, gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen gazdálkodnak-e. A közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. törvény (közismert nevén: az üvegseb törvény) egyebek mellett módosította az Avtv. több rendelkezését is. 2003. június 9-étől az Avtv. 19. §-a következőt írja elő:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokukban lévő adathalmazokra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat.”

A Ttv. ehhez kapcsolódó 4. § (2) bekezdése szerint „nem lehet szolgálati titokká minősíteni az Avtv. 19. §-ának (2) bekezdésében meghatározott típusú adathalmazok körébe tartozó adatot.”

A panaszos által kifogásolt ügyben a KEHI vizsgálata a PSZÁF mint országos hatáskörű közigazgatási szerv mintegy két és fél évi gazdálkodásának ellenőrzésére vonatkozott. Az ezzel kapcsolatos adatokat pedig az Avtv. és a Ttv. előbbi rendelkezései alapján nem lehet szolgálati titokká nyilvánítani, ellenkezőleg, az ilyen adatokat rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé kell tenni.

2.2.2

A KEHI-jelentés megismerésére vonatkozó állampolgári kérelem elutasításának másik indoka szerint a PSZÁF-nál végzett ellenőrzésről szóló jelentés belső használatra készült, valamint döntéselőkészítéssel összefüggő adatokat tartalmaz, ezért az Avtv. 19.§ (5) bekezdése alapján harminc évig nem nyilvános.

Az Avtv. ekkor hatályos szövegének 19. § (5) bekezdése kimondta:

„19. § (5) Ha törvény másként nem rendelkezik, a belső használatra készült, valamint a döntéselőkészítéssel összefüggő adat a keletkezését követő harminc éven belül nem nyilvános. Kérelemre az adatok megismerését a szerv vezetője e határidőn belül is engedélyezheti.”

E rendelkezést a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény iktatta az Avtv. szabályai közé, mégpedig azzal az indokkal, hogy *„a döntés előkészítésével kapcsolatos iratoknak a nyilvánosságtól való meghatározott ideig való elzárása a közfeladatot ellátó szervek munkavégzését külső befolyásolástól mentessé teszi, s biztosítja a feladatok zavartalan ellátását.”*

Az Avtv. 19. § (5) bekezdése meglehetősen általános formában, a fogalmakat pontosan nem definiálva védelemben részesíti a belső használatra készült és a döntéselőkészítéssel összefüggő adatokat* annak érdekében, hogy garantálni lehessen a közfeladatot ellátó szervek illetéktelen külső befolyástól mentes működését. Bármennyire általános is azonban a törvény megfogalmazása, a benne foglalt korlátozás nem terjeszthető ki önkényesen bármilyen, egy adott szerv kezelésében lévő adatra. Különösképpen nem terjeszthető ki olyan adatfajtákra, amelyeknek nyilvánosságát az Avtv. 19. § (1)-(2) bekezdése szerint biztosítani kell, sőt, amelyeket a közfeladatot ellátó szervezeteknek rendszeresen közzé kell tenniük.

* Egyebek mellett emiatt állapított meg alkotmányos mulasztást e rendelkezéssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a 12/2004. (IV. 7.) számú határozatában.

A KEHI, mint a költségvetés ellenőrzéséért felelős állami szervek egyike, feladatkörében eljárva a közpénzek ellenőrzését végzi, majd megállapításait jelentésben összegzi. A vizsgálati jelentés a KEHI ellenőrzési eljárásának lezárását jelenti, mely a közpénzekkel való gazdálkodásra vonatkozó megállapításokat tartalmazza. A vizsgálat lezárását követően elkészített, végleges KEHI-jelentés nyilvánosságra kerülése már nem veszélyezteti a Hivatal eljárásának illetéktelen külső befolyástól mentes működését.

Az adatvédelmi biztosi vizsgálat tehát feltárta, hogy

- a „Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) 2000. április 1-jei megalakulásától 2002. szeptember 30-ig terjedő gazdálkodási tevékenységének vizsgálata” címet viselő KEHI-jelentést 2003. január 22-én hibásan: a KEHI ekkor már hatályon kívül helyezett szolgálati titokköri listája alapján minősítették;
- a jelentés 2003. szeptember 15-i újraminősítésének alapja a KEHI akkor hatályos szolgálati titokkörének 1. pontja volt, amely nemcsak a Ttv. és az Avtv. rendelkezéseivel volt ellentétes, hanem a szolgálati titok szabályozására vonatkozó, az Alkotmánybíróság által meghatározott alkotmányos követelményekkel;
- az Avtv. 19. § (1)-(2) bekezdésében foglalt előírások megsértését jelenti a KEHI-jelentés megismerésére vonatkozó kérelem elutasítása azzal az indokkal, hogy a jelentés belső használatra készült, valamint döntéshozókészítéssel összefüggő adatokat tartalmaz.

2.3

Éppen csak elindult a PSZÁF ellenőrzéséről készült jelentés nyilvánossága ügyében az adatvédelmi biztosi vizsgálat, amikor 2003 szeptemberében egy állampolgár arról kért állásfoglalást, hogy a KEHI által végzett vizsgálatokról szóló jelentések nyilvánosak-e (989/K/2003).

Az adatvédelmi biztos levélben értesítette a KEHI elnökét, hogy vizsgálatát kiterjeszti a Hivatal közérdekű adatkezelésekkel kapcsolatos gyakorlatának egészére, és az Avtv. 26. § (1) bekezdésben foglaltak szerint tájékoztatást kért néhány kérdéstről. Szerette volna megismerni, hogy

- a KEHI illetőleg jogelődjei éves bontásban hány vizsgálatot tartottak, mely szerveknél, milyen ügyben;
- az egyes vizsgálatok nyomán készült KEHI-jelentések közül melyeket minősítettek titokká, a Ttv., illetőleg a KEHI szolgálati titokkörének mely pontjára tekintettel, milyen minősítési javaslat alapján és mennyi időre;
- az egyes jelentéseket tárgyalta-e és mikor a kormány.

A KEHI elnöke válaszelevelében utalt arra, hogy a KEHI a róla szóló 61/1999. (IV. 21.) kormányrendelet szerint a kormány számára végez ellenőrzést, és jóváhagyott munkatervei a Határozatok Tárában olvashatók. Ezek jegyzékét meg is küldte. Az adatvédelmi biztosi kérdések egyikére sem válaszolt, mégpedig arra hivatkozva, hogy a „*kért adatok a Hivatalban ilyen szempontok szerinti csoportosításban, rendszerezésben együttesen nem állnak rendelkezésre, mivel a Hivatal számára jogszabály ezt nem teszi kötelezővé. Fentiekre tekintettel ilyen jellegű adatok szolgáltatásához nyilvántartással nem is rendelkezik a Hivatal. Természetesen a kért adatoknak manuális úton történő feldolgozása a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyagok védelméről szóló 1995. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ltv.), valamint államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ttv.) szerint vezetett nyilvántartásokból és az ügyviteli segédletekből, vagy magából az elkészített jelentésből lehetséges. Ezek ki-gyűjtésének akadálya nincsen azon kívül, hogy erre a feladatra a Hivatal apparátusából kellene létszámot átcsoportosítani, amely átcsoportosítás azonban a jelenleg is feszített ütemű munkavégzést veszélyeztetné.*”

A vizsgálati jogkörében eljáró adatvédelmi biztos a KEHI működésével kapcsolatos alapvető információkhoz annak ellenére nem juthatott hozzá, hogy azok az Avtv. 19. §-a szerinti közérdekű adatok, amelyeket bárki megismerhet. A kért adatokat a biztos annak ellenére nem kapta meg, hogy az Avtv. 26. § (1) bekezdése világosan kimondja: az adatvédelmi biztos a feladatai ellátása során az adatkezelőtől minden olyan kérdésben felvilágosítást kérhet, és az összes olyan iratba betekinthez, adatkezelést megismerhet, amely személyes vagy közérdekű adatokkal összefügghez.

Az érdemi tájékoztatás megtagadásával a KEHI elnöke az előbbieken túlmenően megsértette az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvényt, mely kimondja:

„18. § (2) Az országgyűlési biztos bármely hatóságtól az általa lefolytatott eljárással, illetve az eljárás elmulasztásával kapcsolatban adatokat és felvilágosítást kérhez, továbbá a keletkezett iratokba betekinthez, annak megküldését, illetőleg, ha ez nem lehetséges róluk másolat készítését kérhez.

[...]

(4) Az országgyűlési biztos az általa vizsgált ügyben bármely szervtől – ideértve az e törvény szerint hatóságnak nem minősülő szervezetet is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhez.

(5) Az államtitok és a szolgálati titok az országgyűlési biztost az e §-ban szabályozott jogainak gyakorlásában nem akadályozhatja, de a titok megtartására vonatkozó rendelkezések rá nézve is kötelezőek. Az országgyűlési biztost a titoktartási kötelezettség tisztsége megszűnése után is terheli.

[...]

(10) Ha az országgyűlési biztos a (2)-(4) bekezdésben foglalt jogosítványai alapján adatot (felvilágosítást, magyarázatot stb.) kér, a megkeresésnek – ha e törvény másként nem rendelkezik – a megkeresett szerv az országgyűlési biztos által megállapított határidőn belül, amely tizenöt napnál rövidebb nem lehet, köteles eleget tenni.”

2.4

2004 szeptemberében egy újabb panasz kapcsán folytatódott a KEHI-jelentések nyilvánosságának vizsgálata. Egy újságíró az adatvédelmi biztoshoz küldött panaszában az orosz államadósság rendezéséről szóló KEHI-jelentés eltitkolását kifogásolta (1534/A/2004.).

A KEHI titokvédelmi szakértője az adatkérés elutasításakor arra hivatkozott, hogy „a Hivatal által készített belső ellenőrzési jelentések nem nyilvánosak [...] Az orosz államadósság rendezésével kapcsolatos jelentés tartalmára tekintettel az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény hatálya alá tartozik és a titokká minősítéséről a minősítésre jogosult rendelkezett. [...] A szolgálati titokká minősítés a nyilvánosságnak egyik korlátja. [...] A KEHI által készített jelentésekben foglalt adatokra az ún. üvegseb törvény közérdekből nyilvános rendelkezései nem alkalmazhatóak. Alapvetően azért, mert a kormány döntése alapján végrehajtott belső ellenőrzési tevékenység során az ellenőrzött szervek adatainak a KEHI nem válik tulajdonosává. Az ellenőrzött szervezetek adataival kapcsolatban a jogszabályok nem hatalmazták fel az azokkal való rendelkezésre, így a nyilvánosságra hozatalra sem. Fentiekre tekintettel jogszabályi felhatalmazás hiányában kérelmét a Hivatalnak nem áll módjában teljesíteni.”

A panaszos egyrészt azt kérte az adatvédelmi biztostól, hogy vizsgálja meg, jogosan tagadta-e meg a KEHI a jelentés kiadását, ezzel összefüggésben: megfelelően jár-e el a Hivatal, ha a jelentések teljes szövegét titkosítja, a másrészt állásfoglalást kért arról, hogy elfogadható-e az az érvelés, miszerint a Hivatal a kormány belső ellenőrző szerve, ezért működése nem nyilvános.

2.4.1

A KEHI-jelentés titokminősítésével kapcsolatban az adatvédelmi biztosi vizsgálat a következőket állapította meg:

A) A minősítés

A KEHI vizsgálati jelentése „Szolgálati titok!” „Titkos!” minősítési jelölésű. Emellett az Avtv. 19. § (5) bekezdésére utalva, 30 éves érvényességi idejű „Nem nyilvános!” jelölés is szerepel az iraton.

A jelentés minősítésére 2003 júniusában került sor. A szolgálati titok érvényességi ideje a minősítéstől számított öt év. A nyílt iratba foglalt minősítési javaslat indokolása pusztán a szolgálati titokkörü jegyzéket citálja, és nem tartalmaz olyan – az adott ügyre vonatkozó – tény, körülményt, amely a minősítés szükségességét alátámasztaná.

A Ttv. 7. § (4) bekezdése szerint *„a [minősítési] javaslatban meg kell jelölni a minősítés alapjául szolgáló államtitokkört és a minősítés érvényességi idejét. A javaslat indokolásának tartalmaznia kell azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a minősítést szükségessé teszik”*.

A Ttv. idézett rendelkezésében foglalt indokolási kötelezettség célja, hogy mintegy kényszerítse a javaslattevőt és a minősítőt arra, hogy a titkosítás szükségességét átgondolja. A minősítési javaslatban foglaltaknak utólag is ellenőrizhetően igazolniuk kell az adatminősítés szükségességét, megalapozottságát. A Ttv.-ben előírt indokolási kötelezettségnek nem felel meg olyan formális indokolás, amely a minősített adat törvényes meghatározásának, illetve a vonatkozó titokkörü pont szövegének pusztá megismétlésére szorítkozik, mert abból nem derül ki, hogy milyen egyedi, az adott ügghöz kötődő tényeket és körülményeket mérlegeltek a minősítés során. A minősítési javaslatban azokat a konkrét tényeket és körülményeket kell rögzíteni, amelyek – összhangban az államtitok vagy a szolgálati titok törvényi meghatározásával és a vonatkozó titokkörü pontra utalva – alátámasztják a minősítés szükségességét és időtartamát.

A Ttv.-nek a titokminősítési eljárással kapcsolatos szigorú szabályait az indokolja, hogy a titokminősítés nem pusztán az állam törvényben meghatározott érdekeinek védelmét szolgálja, hanem egyben egy alkotmányos jog korlátozását is jelenti.

A KEHI-jelentés minősítési javaslata nem felel meg e követelménynek.

A KEHI szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló, a Magyar Közlöny 2003. évi 49. számában közzétett közlemény (a továbbiakban: titokkörü jegyzék) vonatkozó 1. pontja szerint szolgálati titokká minősíthetők *„a Hivatal által lefolytatott ellenőrzésekkel összefüggő dokumentumok azon adatai, amelyek érvényességi idő előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele sérti a Hivatal működési rendjét, akadályozza a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását. A minősítés leghosszabb érvényességi ideje: 20 év.”* A titokkörü jegyzék a Ttv. szolgálati titok meghatározásával összhangban csak a dokumentumokban található adatok minősítését teszi lehetővé, egész dokumentumok minősítését azonban nem. A minősítési eljárást ezért nem általában, a KEHI-jelentés egészére, hanem a jelentésben található, a minősítési javaslatban meghatározott adatra, vagy adatokra kellett volna lefolytatni.

B) A KEHI-jelentés titoktartalma

A KEHI-jelentés titoktartalmának megállapítását nehezíti, hogy a minősítés nem meghatározott adatra vagy adatokra, hanem általánosságban a jelentés adataira irányult. A helyszíni vizsgálat során a KEHI képviselői úgy nyilatkoztak, hogy a szolgálati titok mintegy „védőernyőként” borul a vizsgált KEHI jelentés egészére. Álláspontjuk szerint nem lehetséges elkülöníteni a jelentésben belül a nyilvános és a titkos részeket.

A Ttv. 14. §-a szerint *„a minősített adatot tartalmazó irat egyéb adatainak, illetve önállóan kezelhető iratrészeinek megismerése nem korlátozható, amennyiben az ilyen adatok, illetve iratrészek a minősített adattól a minősített adat felismerésének veszélye nélkül, arányos munkaráfordítással technikailag elkülöníthetők.”*

A KEHI-jelentés tartalmaz olyan részeket – például az ügyvel kapcsolatos jogszabályok megnevezését –, amelyek nyilvánvalóan nem képezhetnek szolgálati titkot. Ez felületes szemrevételezéssel is megállapítható. A jelentés nyilvános és titkos részei elkülönítésének elmulasztásával a KEHI elnöke megszegte a Ttv.-ben előírt kötelezettségét.

C) A minősítés felülvizsgálata

A KEHI-jelentés minősítésének előbb ismertetett hiányosságát 2004 novemberében, a minősítés felülvizsgálatkor részben orvosolták. A minősített adat kezelésének rendjéről szóló 79/2005. (VI. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 25. § (5) bekezdése szerint *„ha a felülvizsgáló, illetve felülbí-*

ráló az eredeti minősítési jelölést törli és más minősítési jelölést alkalmaz, vagy az érvényességi időtől eltér, ezt a minősítésre vonatkozó szabályok szerint indokolja”.

A felülvizsgálat fenntartotta a KEHI-jelentés szolgálati titok minősítését, a felülvizsgálattól számított öt évre módosítva a szolgálati titok érvényességi idejét. A minősítés felülvizsgálatáról szóló dokumentumot indoklással látták el, amely olyan, a KEHI-jelentésben szereplő adatokkal kapcsolatos tényeket és körülményeket ír le, amelyekkel a szolgálati titokká minősítést alá kívánták támasztani. Az indokolás azonban több okból kifogásolható.

Az indokolás többek között a magántitok, jelesül a banktitok és az üzleti titok védelmére utal. Az indokolásnak ez a része nem fogadható el, mert a minősített adatok az állam és nem a magánszféra titkainak védelmére szolgálnak. A banktitok és az üzleti titok védelmére vonatkozó, egyéb törvényekben (így különösen a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben, a büntető törvénykönyvben és a polgári törvénykönyvben) lefektetett szabályok nem azonosíthatók a minősített adatok védelmével, és önmagukban nem is teszik szükségessé az ilyen adatok szolgálati titokként történő védelmét. A vizsgált jelentésben szereplő üzleti titkok esetleges jogellenes megszerzése, nyilvánosságra hozatala az üzleti titoksértés bűncselekményét valósítaná meg, nem befolyásolná azonban a KEHI közfeladatainak ellátását, így párhuzamos, szolgálati titokként történő védelmük nem lehetséges.

Lényeges hiányossága a felülvizsgálat indokolásának, hogy nem utal azokra a tényekre és körülményekre, amelyek a minősítés érvényességi idejének módosítását szükségessé tették. Amennyiben a minősítő a felülvizsgálat során eltér az eredeti minősítéstől – ide értve az érvényességi idő meghosszabbítását is –, úgy meg kell indokolnia, hogy miért volt helytelen az eredeti minősítés, vagy milyen, időközben létrejött tények és körülmények teszik szükségessé az eredeti minősítéstől való eltérést. Ez a minősítési javaslat indokolási kötelezettségéhez hasonlóan fontos követelmény.

D) A minősítés felülvizsgálatának minősítési jelölése

A minősítés felülvizsgálatát tartalmazó irat adatvédelmi biztosnak megküldött másolatán szolgálati titokra vonatkozó minősítési jelölés szerepel. Az ehhez fűzött magyarázat a Vhr. 20. § (2) és (5) bekezdésére utal:

“(2) A minősített adathordozó irattári példányát, továbbá az ügyintéző részére megőrzendő munkapéldányt a minősített adatra vonatkozó szabályok szerint kell nyilvántartásba venni és kezelni.

(5) Azokat a kezelési segédleteket, amelyekből a minősített adathordozók tartalmára vonatkozóan valamilyen érdemi információ, ismeret, következtetés levonható, vagy erre utalást tartalmaznak, a kezelt adathordozónak megfelelő minősítési jelöléssel kell ellátni. Ha a kezelési segédlet államtitkot és szolgálati titkot tartalmazó adathordozók együttes kezelésére szolgál, úgy a „Szigorúan titkos!” jelölést kell alkalmazni.”

A minősítési javaslat, illetve a minősítés felülvizsgálatának indokolása olyan információkat tartalmaz, amelyek megismerése az alapjog-korlátozás alkotmányosságának megítéléséhez szükséges, ezért az indokolást lehetőség szerint úgy kell elkészíteni, hogy a minősítés szükségességét alátámassza, de maga ne tartalmazzon minősített adatot. Minősítésükre csak kivételesen, olyankor kerülhet sor, ha a minősítési javaslat, illetve a minősítés felülvizsgálatának indokolása kizárólag valamely minősített adat befoglalásával lehetséges. Ezen iratok minősítésére ügyviteli érdekből nem kerülhet sor. A KEHI jelentés minősítése felülvizsgálatának indokolása nem tartalmaz olyan adatokat, amelyek a minősítési jelölés alkalmazását szükségessé tennék, ezért a minősítési jelölés feltüntetésére feltehetően tévedésből került sor.

E) A minősítést megalapozó titokkörü pont

A KEHI titokkörü jegyzékét 2003. május 9-én tették közzé. 2003. július 19-én lépett hatályba az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint azzal összefüggésben más törvények módosításáról szóló 2003. évi LIII. törvény amely egyebek mellett módosította a szolgálati titok törvényi meghatározását. A Ttv. új 4. §-a értelmében a szolgálati titok definíciójának konjunktív eleme, hogy a titoksértés közvetve hátrányosan érintse a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott érdekeit. A 2003. évi LIII. törvény 22. § (3) bekezdése előírta a szolgálati titokkörü jegyzékek felülvizsgálatát, amelyre a törvény hatálybalépésétől számított 90 napos határidőt biztosított. Az adatvédelmi biztos közleményben hívta fel a szolgálati titokkörü jegyzékek meghatározására jogosultak figyelmét a felülvizsgálati kötelezettségük teljesítésére.

A KEHI szolgálati titokkörü jegyzékét a törvényes határidőn belül nem módosították. A KEHI szolgálati titokkörü jegyzékének 1. pontja tehát nemcsak az adatvédelmi biztos által korábban több ízben is megfogalmazott kifogások miatt nem felel meg a Ttv. előírásainak, hanem azért sem mert a KEHI elmulasztotta ezen pontnak a Ttv. új szabályából következő korrekcióját.

2.4.2

Az adatvédelmi biztos vizsgálata – a beadványtevő kérelmének megfelelően – kiterjedt arra a kérdésre is, hogy elzárható-e a KEHI-jelentés a nyilvánosságtól annak döntéselőkészítő jellegére tekintettel.

A KEHI elnöke 2004. november 30-án az adatvédelmi biztoshoz írt levelében ezzel kapcsolatban a következőket fejti ki:

„A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal jogállása szerint az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény alapján a Kormány belső ellenőrzést végző szerve. [...] A Hivatal által készített jelentés rendeltetését tekintve a Kormány döntését előkészítő valamint tájékoztatását szolgáló dokumentum, a hozzáférés szempontjából pedig lényeges körülmény, hogy nem a Hivatalra, hanem az ellenőrzött szerv működésére vonatkozó és általa jogszerűen továbbá biztonságosan kezelt adatokat, valamint az ezekre vonatkozó megállapításokat, következtetéseket javaslatokat tartalmaz.”

Az adatvédelmi biztos a KEHI jogállását, feladatkörét meghatározó jogszabályok törvényessége, alkotmányossága ügyében nem foglalhat állást. Hasonlóképpen nem tartozik a kompetenciájába annak vizsgálata, hogy az Országgyűlés vagy a kormány a költségvetési ellenőrzést milyen szervezeti keretek között működteti. Vizsgálnia kell ugyanakkor, hogy egy a költségvetésből működtetett állami szerv jogállását, feladatait meghatározó jogszabályok, illetőleg a szerv működése megfelelnek-e közérdekű adatok nyilvánosságát előíró alkotmányos és törvényi rendelkezéseknek.

Az adatvédelmi biztos a korábbi vizsgálatai alapján már rámutatott, hogy a költségvetési források felhasználására vonatkozó adatok nyilvánosságát a hatályos törvényi rendelkezések szerint nem lehet üzleti titokra hivatkozva korlátozni, valamint arra, hogy az ilyen adatokat nem lehet szolgálati titokként a nyilvánosságtól elzárni. Ellenkezőleg: ezeket az adatokat az Avtv. 19. § (1) és (2) bekezdése értelmében rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé kell tenni. Legalább ennyire fontos továbbá hangsúlyozni, hogy a belső használatra készült, illetőleg a döntés-előkészítéssel összefüggő adatok védelmére vonatkozó rendelkezést az Avtv.-nek sem a 2005. június 1-je előtti, sem az azt követően hatályos szövege alapján nem lehet az Avtv. 19. § (1) és (2) bekezdésében előírt kötelezettségekkel szemben értelmezni. Ez nem zárja ki ugyanakkor, hogy a KEHI jelentéseiben szereplő egyes adatokat jogszerűen államtitokká, szolgálati titokká minősítsenek, illetőleg annak egyes megállapításait döntéselőkészítő jellegükre tekintettel időlegesen a nyilvánosságtól elzárják.

2.5

Az orosz államadósság rendezésével kapcsolatos KEHI-jelentés vizsgálatától elkülönítve az adatvédelmi biztos 2004 decemberében a KEHI felügyeletét ellátó Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszterhez fordult, és az Avtv. 25. § (1) bekezdésében foglalt hatáskörében eljárva kezdeményezte a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 70/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet 10. §-ának hatályon kívül helyezését (1871/J/2005.). E rendelkezés szerint:

„10. § Az egyes törvényekben meghatározott titokkörök, illetve személyes adatok védelmére, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adatok nyilvánosságára vonatkozó jogszabályoknak és a nemzetközi belső ellenőrzési standardoknak megfelelően a Hivatal ellenőrzési és összefoglaló jelentései nem nyilvánosak.”

A biztos kifejtette, hogy „az idézett jogi norma más jogintézményekre hivatkozva, kivételt nem engedő módon kizárja a KEHI ellenőrzési és összefoglaló jelentéseiben szereplő közérdekű adatok megismerését. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. §-a értelmében – az Alkotmány 8. § (2) bekezdésére is tekintettel, a közérdekű adatok megismerését kizárólag törvény vagy az Európai Unió jogszabálya korlátozhatja. Ez vonatkozik a KEHI kezelésében lévő közérdekű adatokra is. [...] A kormányrendelet 10. §-a csak abban az esetben lenne elfogadható, ha az ott hivatkozott jogintézmények összességükben valóban kizárnák a KEHI ellenőrzési és összefoglaló jelentéseinek nyilvánosságát. Ez azonban nincs így. A KEHI jelentései olyan adategyüttest képeznek, amelyekben valóban előfordulhatnak védett adatok – például államtitok, szolgálati titok, személyes adat, üzleti titok, stb. – azonban ebből nem következik, hogy az egész jelentést el lehetne titkolni a nyilvánosság elől. Még az államtitok – amely a közérdekű adatok megismerésének legerősebb közjogi korlátja – esetében is megismerhetővé kell tenni a minősített adatot tartalmazó irat egyéb adatainak, illetve önállóan kezelhető iratrészeinek megismerését, amennyiben az ilyen adatok, illetve iratrészek a minősített adat felismerésének veszélye nélkül, arányos munkafordítással technikailag elkülöníthetők (lásd Ttv.14. §-a.).

Téves a belső használatra készült és a döntés-előkészítéssel összefüggő adatokra való hivatkozás is, ugyanis az esetleges korlátozás ebben az esetben sem egész dokumentumra vonatkozik, hanem csak adatokra, továbbá az Avtv. értelmében az ilyen adatok hozzáférhetővé tételéről esetileg kell dönteni, és ettől való eltérést kormányrendelet nem állapíthat meg.

A 'nemzetközi belső ellenőrzési standardok'-ra való hivatkozás ellentétes az Avtv. 19.§-ának (3) bekezdésével és jogforrástanilag értelmezhetetlen.

A Korm. rendelet nem határozza meg, hogy a KEHI jelentései meddig nem nyilvánosak. Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy a 34/1994. (VI. 24.) AB határozat a pártállami titokszabályozást egyebek mellett azért semmisítette meg, mert az ilyen szabályozás az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében biztosított alapjog lényeges tartalmát érinti, ugyanis a közérdekű információt véglegesen elvonja a megismerhetőség elől, márpedig alkotmányos alapjog lényeges tartalmát az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alapján törvény sem korlátozhatja.

Azt is kifogásolnom kell, hogy a Korm. rendelet tervezetét elmulasztották hivatalomhoz véleményezésre megküldeni, így nem gyakorolhattam az Avtv. 25. § (1) bekezdésében előírt véleményezési jogkörömet."

Az adatvédelmi biztosi kezdeményezésre a KEHI-re vonatkozó szabályozásért felelős pénzügyminiszter válaszolt. A miniszter tájékoztatta az adatvédelmi biztost az államháztartás belső pénzügyi ellenőrzési rendszerének EU-konform átalakításáról, az e körben végrehajtott jogszabály-módosításokról. Ezt követően a KEHI jogállásával és feladataival kapcsolatban kifejtette, hogy a Hivatal az Áht. 121/A. § (10) bekezdése szerint a kormány belső ellenőrzési szerve, melynek jelentései megalapozzák, előkészítik a kormány döntéseit. Az Avtv. 19. § (5) bekezdésével összefüggésben idézte az Alkotmánybíróság 34/1994. (VI. 24.) AB határozatát, mely szerint garanciális intézménye a köztisztviselői munka színvonalának és hatékonyságának, hogy a köztisztviselők döntéselőkészítése, szabadon, informálisan és a nyilvánosság nyomásától mentesen folyik.

Arra a biztosi kifogásra, hogy a Korm. rendelet nem határozza meg, meddig titkolhatók el a KEHI jelentései, a miniszter azt válaszolta, hogy „ezt rendeletben nem is lehetne szabályozni, hiszen törvényi hatáskör, és a jogalkotó az Avtv-re utalással egyértelműen a húszéves időtartamot tette irányadóvá. A jelentések nem nyilvános jelzetének feltüntetésekor a KEHI mindenkor az Avtv. rendelkezései alapján jár el. [...] A KEHI feladatainak meghatározott részét az európai uniós támogatások ellenőrzése jelenti. Az európai uniós támogatásokra vonatkozó ellenőrzési jelentések nyilvánosságra hozatala nem felelne meg az európai uniós követelményeknek. Az érintettekkel egyeztetett álláspontom szerint a jelenlegi szabályozás egyértelműen bizonyítja, hogy a KEHI jelentései nem nyilvánosak. [...]

Bár (az érintettekkel egyeztetett) véleményem szerint a jelenlegi szabályozás nem mond ellent az Avtv. rendelkezéseinek (pusztán a hatályos törvényekre hivatkozással, visszautalással rögzíti, hogy a jelentések nem nyilvánosak) a törvénymódosítások után kész vagyok felülvizsgálni és szükség esetén megszüntetni a tautológiának tűnő rendeleti intézkedést.”*

A miniszter tehát elutasította az adatvédelmi biztos kezdeményezését, és nem válaszolt arra, hogy miért mulasztotta el a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 70/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet tervezetét az adatvédelmi biztosnak véleményezésre megküldeni.

2.6

A pénzügyminiszter levelét követően az Országgyűlés két ízben módosította az Áht.-t, 2005. június 1-jén pedig hatályba lépett az Avtv. módosítása is. Az adatvédelmi biztoshoz azonban semmilyen, a KEHI működésének nyilvánosságát érintő javaslat nem érkezett. Ezért a biztos a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet módosításának véleményezésekor ismételten felhívta a Pénzügyminisztérium politikai államtitkárának figyelmét arra, hogy a KEHI-ről szóló hatályos jogszabályok számos ponton sértik a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jogot (1197/J/2005.).

A biztos észrevételeire a Pénzügyminisztérium nem válaszolt.

VI. Az adatvédelmi biztosi vizsgálatok összegezése

A közpénzek állami ellenőrzésére hivatott intézményi rendszer kialakítása, a közpénzek ellenőrzésével, az ellenőrző szervek jogállásával, feladataival kapcsolatos jogszabályok megalkotása az Országgyűlés és a kormány feladata. A közpénzek felhasználásának ellenőrzése azonban azokban az országokban, ahol az információszabadságot intézményesítették, többé nem állami és különösen nem kormányzati monopólium. A közügyek megismerhetősége és ezen belül a közpénzek elköltésének átláthatósága az információszabadság célja és értelme, mely nélkül nem lehet sikeres a korrupció elleni küzdelem.

Az információszabadság mint alkotmányos jog deklarálása, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi

* A szöveg az Áht. és az Avtv. éppen folyó módosításaira utal.

LXIII. törvény, majd az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény elfogadása megteremtette a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog legfőbb törvényi kereteit.

A 2003-ban elfogadott úgynevezett üvegzszeb törvény révén pedig megszűnt annak a lehetősége, hogy a közszféra szerveinek gazdálkodással kapcsolatos adatait szolgálati titokká lehessen minősíteni, miként az is, hogy az adatkezelők üzleti titokra hivatkozva elzárhassák a nyilvánosságtól az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adatokat.

A polgári törvénykönyv módosításával a törvényhozó a közpénzek hatékonyabb ellenőrzése érdekében a nyilvánosság követelményét kiterjesztette a magánszféra szerveire is minden olyan esetben, amikor azok az államháztartás valamely alrendszerével pénzügyi, illetve üzleti kapcsolatot létesítenek.

Az úgynevezett üvegzszeb törvény az Áht. és az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ámr.) módosításával a közpénzeket érintő adatok egész sorára vonatkozóan írt elő az államháztartási szervek számára folyamatos közzétételi kötelezettséget.

Az 1993-ban létrehozott, a kormány felügyelete alatt működő Kormányzati Ellenőrzési Hivatal az Állami Számvevőszékkel együtt ellátja a költségvetési források felhasználásának állami ellenőrzését. A két szerv közpénzeket érintő vizsgálati jogköre a szervek igen széles körét érintően átfedi egymást. Míg azonban a Számvevőszék jelentései az Alkotmány és az ÁSZ-ról szóló törvény alapján nyilvánosak, és azokat a szervezet már évek óta a honlapján közzéteszi, a KEHI akár ugyanazt a szervet érintő vizsgálati jelentése a KEHI elnökének eseti döntésétől függően szolgálati titok, vagy mint döntéselőkészítéssel összefüggő irat a nyilvánosságtól elzárt dokumentum.

Az adatvédelmi biztosnak a KEHI tevékenységét érintő eddigi kilenc vizsgálata kizárólag a KEHI működésének nyilvánosságára terjedtek ki. A vizsgálatok felszínre hozták, hogy a KEHI-re vonatkozó jogszabályok, a KEHI elnöke által kiadott szolgálati titokkörüi jegyzékek, a KEHI titokminősítési gyakorlata számos ponton sértik az információszabadság hazai törvényeit, és ezzel lehetetlenné teszik a közpénzeket ellenőrző szerv ellenőrzését. Az országos hatáskörű közigazgatási szervek között szinte egyedülállóan a KEHI-nek nincs önálló internetes honlapja, jóllehet mint fejezeti jogosítvá-

nyokkal felhatalmazott, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szervre, rá is vonatkozik a közérdekű adatok kérelem nélküli közzétételének az Áht.-ban és az Ámr.-ben meghatározott kötelezettsége.

VII. Ajánlás

Az Avtv. 24. § e) pontjában foglalt jogkörömben eljárva az alábbi ajánlást teszem:

Felkérem a pénzügyminisztert, hogy kezdeményezze a 70/2004. (IV. 15.) Korm. rendelet 10. §-ának hatályon kívül helyezését.

Felkérem a KEHI elnökét, hogy a KEHI szolgálati titokkörüi jegyzékét a jelen ajánlásban, valamint a 2003. évi LIII. törvényben foglaltakra tekintettel vizsgálja felül.

Felkérem a KEHI elnökét, hogy a minisztériumok állami vezetőinek külügyi tevékenységével kapcsolatos utazások és azok költségeinek bemutatása, valamint az utazások eredményessége tárgyában 2000-ben, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete 2000. április 1. és 2002. szeptember 30. közötti gazdálkodási tevékenységének vizsgálatáról 2003-ban, valamint az orosz államadósság rendezéséről szóló, ugyancsak 2003-ban készült KEHI jelentés minősítését az ajánlásban foglalt figyelembevételével vizsgálja felül, és ennek eredményről tájékoztasson.

Felkérem a KEHI elnökét, hogy különítse el a KEHI jelentések minősített adatot nem tartalmazó részeit, és tegye hozzáférhetővé azokat a közérdekű adatok megismerését igénylők számára.

Felkérem a KEHI elnökét, hogy haladéktalanul tegyen eleget az Áht.-ban és Ámr.-ben előírt kötelezettségeinek: hozzon létre saját honlapot, és tegye közzé az e jogszabályokban előírt közérdekű adatokat.

Felhívom valamennyi állami szervnél a minősítési eljárásban résztvevők figyelmét arra, hogy

- a) a minősítési javaslat törvényes indokolási kötelezettsége kiterjed mindazon tények és körülmények pontos megjelölésére, amelyek alapján az államtitokká vagy a szolgálati titokká minősítés szükségessége és időtartama igazolható;
- b) ha a minősítés felülvizsgálata vagy felülbírálata során módosítják az adat minősítését – ide értve az érvényességi idő meghosszabbítá-

sát is –, úgy az indoklásban jelölik meg azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a korábbi minősítéstől való eltérést szükségessé teszik;

c) a minősítési javaslat, illetve a minősítés felülvizsgálatának, felülbírálatának indoklását úgy kell elkészíteni, hogy az a minősítés szükségességét igazolja, de – az elkerülhetetlen eseteket leszámítva – ne tartalmazzon minősített adatot.

Budapest, 2005. december 22.

Dr. Péterfalvi Attila

(2302/H/2005)

2. Az adatvédelmi biztos közleményei

Az adatvédelmi biztos hivatalos közleménye

Felhívás a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentésére

Az adatvédelmi biztos a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: törvény) 13. §-ának (3) és 20. §-ának (9) bekezdésében foglalt kötelezettségük teljesítésére felhívja a személyes adatok és a közérdekű adatok kezelőit.

A 2005. évre vonatkozó összesítést a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmekről és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmekről az elutasítás indokának megjelölésével az adatvédelmi biztosnak 2006. február 1-ig kell megküldeni a következő címre:

Adatvédelmi Biztos Irodája
1051 Budapest, Nádor u. 22.

(vagy postacím:
1387 Budapest, Pf. 40.)

A válaszadási kötelezettség szempontjából személyes adat iránti kérelem minden, az érintett által benyújtott, saját adataira vonatkozó betekintési, törlési, helyesbítési kérelem.

Közérdekű adat iránti kérelem az állami, vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint tevékenységére vonatkozó adatok megismerésére irányuló kérelem.

Az értesítési kötelezettség közérdekű adatok tekintetében az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervekre vagy személyekre, személyes adatok tekintetében az állami szervek és a magánszféra adatkezelőire vonatkozik.

Kérem az adatkezelőket, adjanak tájékoztatást a teljesített kérelmekről is.

Dr. Péterfalvi Attila

KÖZLEMÉNY

az „ügynevezett ügynökkérdés” jogszerű kezeléséről

Hetek, hónapok óta ismételtelen olyan jelenségekkel szembesülünk, amelyek – az Európai Unió elismerését is elnyert – magyar adatvédelmi követelmények semmibevételéről árulkodnak. Olyan könyvek, cikkek, nyilatkozatok jelentek meg az elmúlt időszakban, amelyek – a hatályos törvényi előírások nyilvánvaló kijátszásával, vagy figyelmen kívül hagyásával – egyesek ügynökmúltját oly módon leplezték le, tárták fel, hogy eközben számos más, korábban megfigyelt, vagy a bemutatott ügyhöz csak periférikusan kapcsolódó személyre vonatkozó adatokat is nyilvánosságra hoztak, ezáltal súlyosan sérülhetett az érintettek személyes adataik védelméhez fűződő alkotmányos joga.

Az adatvédelmi biztos ezért fontosnak tartja leszögezni az alábbiakat:

1/ Az ügynevezett ügynökkérdés jogszerű „kezelését” jelenleg két – az Alkotmány és az adatvédelemi törvény követelményei alapján megszületett – jogszabály teszi lehetővé. Az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről szóló törvénynek az a célja, hogy meghatározott tisztségeket ne tölthessenek be, illetőleg nyíltan neveztesse meg azok, akik a III/III. Csoportfőnökség tagjai vagy támogatói voltak. Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló törvény az elmúlt rendszer valamennyi állambiztonsági szolgálata tevékenységének megismerését és az áldozatok információs kárpótlását – azaz a róluk készült teljes iratanyag megismerhetőségét – biztosítja.

E két törvény az érintettek információs önrendelkezési jogának gyakorlását, a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jog érvényesülését úgy szabályozza, hogy az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő joga ne, vagy csak a szükséges és arányos mértékben sérüljön. A törvények rendelkezései eligazítást adnak a kutatási tevékenység folytatásához, a múlt megismerését segítő információk nyilvánosságra hozataláról, a megismerhető személyes és különleges adatok köréről, ezen adatok jogszerű felhasználhatóságáról is.

Az adatvédelmi biztos tisztában van a jelenlegi szabályozás ellentmondásaival, ezért már 2003. december végén ajánlásban hívta fel a jogalkotó figyelmét jogszabály-módosítás szükségességére.

2/ Annak ellenére, hogy a közvélemény előtt már ismert a kérdéskör újraszabályozásának politikai szándéka, mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy jelenleg a fent említett törvények szabályozzák az állambiztonsági iratok megismerhetőségének, felhasználhatóságának formáját, módját, az eljárási kérdéseket, így az e kereteken túllépőknek, a jogellenesen eljáróknak számolniuk kell akár a büntetőjogi következményekkel is.

3/ A biztos nem tartja indokoltnak, sőt elfogadhatónak sem az adatvédelem bevált alapelveinek, követelményeinek olyan újraszabályozását, amely a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog lényegi tartalmát érintené, vagy amely a törvény bevált fogalmi rendszerét – a történelmi múlttal való szembenézés céljából – megváltoztatná. Miután az adatvédelmi törvény, illetve a büntető törvénykönyv jelenleg is megkülönbözteti az érzékeny adatokat, szükségtelen bevezetni, átvenni bármiféle új fogalmi rendszert a szenzitív adatokra.

Nem elébe menve a jogalkotási folyamatnak, az adatvédelmi biztos csak olyan törvénymódosítási javaslatot támogathat, amely az adatvédelem uniós irányelveinek, és a magyar alkotmányossági követelményeknek megfelel. A jogalkotási folyamatban a biztos a rá vonatkozó jogszabályok szerint külön is kifejti álláspontját.

Végezetül az adatvédelmi biztos arra biztatja a – személyes adataik jogellenes nyilvánosságra hozatala révén – jogukban sérelmet szenvedett állampolgárokat, hogy akár büntető feljelentés megtételével szerezzenek érvényt jogaiknak.

Budapest, 2005. január 7.

Dr. Péterfalvi Attila

(24/H/2005)

KÖZLEMÉNY

a zárt önkormányzati ülések dokumentumainak kezeléséről

Az elmúlt esztendőben megszorodtak azok a beadványok, melyekben polgármesterek, jegyzők és állampolgárok a zárt önkormányzati testületi ülések dokumentumainak kezelésével kapcsolatos panasz kivizsgálását vagy az erre vonatkozó jogszabályok értelmezést kérték tőlem. A sajtó révén a közvélemény is mind gyakrabban tapasztalhatja, hogy a politikailag sokszínű, választott testületek működése során a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát szolgáló törvények betartása gyakorlata gondot okoz.

A demokratikus helyi hatalomgyakorlást, a döntéshozatal átláthatóságát szolgálja az önkormányzati törvénynek az a szabálya, mely szerint a testületi ülések általában nyilvánosak. Az ott folyó vitákat a polgárok nemcsak személyesen, hanem örvendetes módon, egyre több településen a helyi televízió egyenes közvetítései révén vagy az internet segítségével is nyomon követhetik.

A törvényhozó ugyanakkor – hogy a személyi ügyek (választás, kinevezés, fegyelmi eljárás) eldöntése, valamint az önkormányzati vagyonnal való rendelkezés során megfelelő védelmet nyújtson a személyes adatok és az üzleti titkok számára – meghatározott esetekben kötelezővé, illetve lehetővé teszi, hogy a képviselőtestület zárt ülést tartson és a zárt ülésekről készült jegyzőkönyveket a nyilvánosságtól elzárja. Ez a védelem akkor garantálható, ha nemcsak az önkormányzat tisztségviselői és tisztviselői, hanem a képviselőtestület választott tagjai is ismerik és betartják a titoktartásra vonatkozó törvényi előírásokat.

A sokasodó panaszokra tekintettel indokoltnak tartottam, hogy a zárt testületi ülések dokumentumainak kezelésével kapcsolatban felmerült legfontosabb kérdésekben állást foglaljak. Az állásfoglalás elsősorban azt hangsúlyozza, hogy pusztán az iratkezelési előírások érvényesítése nem nyújt garanciát arra, hogy az érintettek jogait maradéktalanul tiszteletben tartsák. Szükséges, hogy az önkormányzati képviselők és az önkormányzatok köztisztviselői – hűen esküjükhöz – megtartsák hazánk alkotmányos jogszabályait. Ezt a jogkövető magatartást előmozdíthatja, ha az önkormányzat tisztviselői részletesen tájékoztatják az önkormányzati képviselőket, köztiszt-

viselőket a személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát szolgáló jogszabályi előírásokról, a jogsértéssel kapcsolatos (adatvédelmi, polgári jogi, büntetőjogi) szankciókról, az adatkezelési szabályok megsértése esetén pedig a – törvényekben előírt módon – felelősségre vonást kezdeményeznek.

Az állásfoglalás teljes szövege az adatvédelmi biztos honlapján a www.obh.hu internet címen az aktuális információk között olvasható.

Budapest, 2005. január 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(1926/H/2004)

KÖZLEMÉNY

az aláírástgyűjtő adatkezelők adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségéről

Az utóbbi időben egyre több aláírástgyűjtési akcióról számol be a sajtó, ezek név, lakcím, aláírás és személyi azonosító kezelésével folynak. Az Adatvédelmi Biztos Irodája tapasztalatai szerint sok kezdeményező nincs tisztában a személyes adatok ilyen módon történő gyűjtésének szabályaival. Ezért ismételtelen felhívom az adatkezelők figyelmét az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségre.

Az aláírástgyűjtésre vonatkozó alkotmányi és törvényi előírások sorában (például az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló törvény, a választási eljárásról szóló törvény) tekintettel kell lenni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 28. §-ára is, mely szerint az adatkezelő köteles e tevékenységének megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett bejelenteni az adatkezelés célját; az adatok fajtáját és a kezelésük jogalapját; az érintettek körét; az adatok forrását; a továbbítandó adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját; a törlési határidőt. Az adatvédelmi biztos nyilvántartási számot ad a bejelentkezőknek, ezt fel kell tüntetni minden továbbításnál, nyilvánosságra hozásnál, kiadásnál.

A népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó aláírástgyűjtés esetén a bejelentési kötelezettséget az Országos Választási Bizottság, illetve a helyi/területi választási iroda vezetője hitelesítő döntését követően – a jogorvoslatra nyitva álló 15 napos határidő kezdetén – célszerű teljesíteni. Ez esetben az aláírástgyűjtő ív hitelesítő záradékkal történő el látása idejére az adatvédelmi nyilvántartási azonosító – a hitelesítő záradékkal való elláthatóságtól függő hatállyal – kiadható a kezdeményezők részére.

Egyéb aláírástgyűjtés esetén az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezést követően kezdhető meg ez a tevékenység.

A bejelentkezéshez szükséges formanyomtatvány letölthető a <http://abiweb.obh.hu/adatlap/> címről, vagy átvehető az Országgyűlési Biztosok Hivatala portáján (1051 Budapest, Nádor u. 22.).

Budapest, 2005. február 10.

Dr. Péterfalvi Attila

(264/H/2005)

KÖZLEMÉNY

a kórházi betegazonosító „karszalag” használatáról

Az elmúlt napok sajtóhírei több esetben arról számoltak be, hogy az állampolgárok értetlenséggel, elutasítással reagáltak a kórházi karszalagok tartalmával foglalkozó egészségügyi minisztériumi irányelvre, illetve a mögöttes adatvédelmi szabályokra.

Az irányelv szerint a karszalagot az önmaga azonosítására vagy kommunikációra képtelen beteg kötelezően viseli, egyéb esetben a használat önkéntes.

Az azonosító a lehető legszűkebb körben tartalmazhat csak személyes adatot:

- A betegségre utaló különleges adat, vagy erre utaló adattartalom (például kórházi osztályt jelző forma vagy szín) nem megengedett,
- a beteg személyének az egészségügyi ellátóhálózaton kívüli személy – pl. betegtárs vagy látogató – által történő azonosítása nem lehetséges.

Azonosító elemként használható például valamilyen számsor vagy kód (betegfelvétel dátuma megkülönböztető számsorral vagy/és a beteg nevének kezdőbetűi, a szervezeti egység kódja).

A tragikus szegedi betegcserére reagálva az egészségügyi kormányzat vette fel a karszalag bevezetésének szükségességét, melyet ugyan az adatvédelmi biztos a kezdetektől fogva a cél elérésére alkalmatlan eszközként értékelt, de a minisztériumi felkérésnek eleget téve az irányelv tartalmát adatvédelmi szempontból véleményezte. Alapvető és megkerülhetetlen adatvédelmi követelmény, hogy a beteg személyes adatait (név, betegség, kezelő osztály) illetéktelen személy ne ismerhesse meg, és az adatokkal (például: taj-szám) ne történhessen visszaélés.

A szabályozás a minisztérium és az adatvédelmi biztos tárgyalásainak kompromisszumos eredménye, amely a gyakorlati célt és az elméleti követelményeket egyaránt tiszteletben tartja. Gyakorlati cél a betegazonosítás rendszerében egy újabb biztonsági „elem” beépítése, amely kiegészítő jelleggel az egészségügyi dokumentáció részeként a betegcsere megelőzését, illetve az ellátás biztonságosabbá tételét szolgálja. A karszalag tehát önmagában nem egyenlő a betegazonosítással, ez nem is lehet a szerepe.

A személyiségi jogok – köztük a személyes adatok védelméhez való jog – tisztelete az egészségügyi ellátás során fokozott követelmény. Sok állampolgár kifejezetten megaláznak érezné, ha a kórházi tartózkodás időtartamára egy levehetetlen karszalaggal „bélyegeznék” meg, amin számos személyes adata mások által is megismerhetővé válna. Természetesen azon betegek, akik rettegnek attól, hogy a kórházban „elcserélik” őket, bármilyen, nekik tetsző módszert alkalmazhatnak, így nevüket, lakcímüket és betegségüket is nyilvánosságra hozhatják. Nem fogadhatók el azonban olyan megoldások, melyek intézményes, kötelező formában más betegek emberi méltóságát sértik.

Budapest, 2005. február 22.

Dr. Péterfalvi Attila

(1953/J/2004)

KÖZLEMÉNY

a köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonnyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseiről tett ajánlásról

Az adatvédelmi törvény 2004. január 1-jei módosításával az adatkezelés jogszerűségét megalapozó „hozzájárulás” pontosan definiált fogalomná vált. Tekintettel arra, hogy egyfelől a magyar jogszabályok több helyen is rendelkeznek olyan adatkezelésekről, amelyek az érintettek – ez idáig pontosan meg nem határozott tartalmú – hozzájárulására épülnek, másfelől már korábban több panaszban is kifogásolták a vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség teljesítésének módját, az adatvédelmi biztos vizsgálatot indított annak tisztázására, hogy a hatályos jogszabályok alapján vagyonnyilatkozat-tételre kötelezettek hozzátartozói esetében érvényesül-e és miként az Avtv. módosításával egyértelművé vált hozzájárulás.

A vizsgálat arra is kiterjedt, hogy a Belügyminisztérium Közigazgatásszervezési és Közszolgálati Hivatala által kiadott nyilatkozatminták tartalmi és formai szempontból megfelelnek-e a vonatkozó törvényi, elsősorban adatvédelmi előírásoknak.

A vizsgálat tapasztalatait, és a szükségesnek tartott intézkedésekre vonatkozó javaslatait az adatvédelmi biztos „a köztisztviselői törvény szabályai szerinti vagyonnyilatkozat-tételi eljárás egyes adatvédelmi kérdéseiről” című ajánlásban foglalta össze, amelyet megküldött a belügyminiszternek, valamint az igazságügy-miniszternek.

Az ajánlás szövege az adatvédelmi biztos honlapján az aktuális információk között, az ajánlások címszó alatt olvasható. (www.obh.hu)

Budapest, 2005. április 11.

Dr. Péterfalvi Attila

(1643/H/2004)

KÖZLEMÉNY

az aláírásgyűjtési kezdeményezések bejelentési kötelezettségéről

Az utóbbi időben ismételten azt tapasztalom, hogy olyan aláírásgyűjtésekről számol be a sajtó, amelyeket előzőleg nem jelentettek be a hivatalomhoz. Az Adatvédelmi Biztos Irodája tapasztalatai szerint sok kezdeményező nincs tisztában a személyes adatok ilyen módon történő gyűjtésének szabályaival. Az adatvédelmi törvénynek megfelelően a kezdeményezőknek minden esetben el kell számolniuk – elsősorban az érintettek felé – az adatgyűjtéssel összefüggésben minden lényeges körülményről, tervről, annak megvalósításáról (adatkezelés célja, ideje, mértéke, hozzáférők köre, adattovábbítás), függetlenül attól, hogy céljuk jogszabály-módosítás kezdeményezése, vagy egyszerű véleménynyilvánítás, rokonszenv, illetve tiltakozás kinyilvánítása.

Az aláírásgyűjtéshez csatlakozók csak úgy tudják gyakorolni információs önrendelkezési jogukat, csak úgy adhatják önként hozzájárulásukat személyes adataik kezeléséhez, ha pontosan tudják, milyen kezdeményezésről van szó, kik és milyen célból kezelik az adatokat, s mi azok későbbi sorsa.

Felhívom a figyelmet arra, hogy az aláírásgyűjtésre vonatkozó alkotmányi és törvényi előírások sorában (pl. az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló törvény, a választási eljárásról szóló törvény) tekintettel kell lenni a *személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 28. §-ára* is, mely szerint az adatkezelő köteles e tevékenységének megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett bejelenteni az adatkezelés célját; az adatok fajtáját és a kezelésük jogalapját; az érintettek körét; az adatok forrását; a továbbítandó adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját; a törlési határidőt. Az adatvédelmi biztos nyilvántartási azonosítót ad a bejelentkezőknek, ezt fel kell tüntetni minden továbbításnál, nyilvánosságra hozásnál, kiadásnál.

A bejelentkezéshez szükséges formanyomtatvány letölthető a <http://abihub.obh.hu/adatlap/> címről, vagy átvehető az Országgyűlési Biztosok Hivatala portáján (1051 Budapest, Nádor u. 22.).

Budapest, 2005. szeptember 22.

Dr. Péterfalvi Attila

(202/H/2005)

KÖZLEMÉNY

a Magyarországi Szciantológia Egyház adatkezelésével kapcsolatban

Állampolgári beadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben a beadványt tevő a Magyarországi Szciantológia Egyház (a továbbiakban: Egyház) Pécsi Missziójának adatkezelésével összefüggésben fogalmazott meg észrevételeket. A beadványozó azt kifogásolta, hogy munkahelyén kötelezővé tették számára az Egyház elveinek követését, és olyan dokumentumokat, kérdőíveket kellett kitöltenie, amelyekben személyes adatokat széles körben kellett megadnia önmagáról és más személyekről.

A Magyar Köztársaság mindenkor adatvédelmi biztosa jogosult minden magyarországi – személyes adatokat érintő – adatkezelést megvizsgálni. Ez a joga a nyilvántartásba vett egyházak adatkezeléseire is kiterjed. Ennek megfelelően a beadvány alapján vizsgálatot indítottam.

A lefolytatott vizsgálat a beadványozó által hozzám eljuttatott dokumentumokon alapult („önéletrajzi kérdések áttekintés”; „Beiratkozási Kérelem Valószínű Szolgáltatásokhoz”; „Megállapodás Bizalmas Egyházi Iratokra Vonatkozóan”), amelyeknek a Magyarországi Szciantológia Egyházhoz való kapcsolatát az Egyház Pécsi Missziójának vezetője megerősítette.

A birtokomban lévő „önéletrajzi kérdések áttekintés” fejlécű dokumentum számos olyan kérdést tartalmaz, amelyekre válaszolva az azt kitöltő személy nem csupán önmagára vonatkozó adatokat, hanem más személyekkel összefüggésbe hozható adatokat is (például kábítószer fogyasztásra, korábbi pszichiátriai kezelésre, homoszexualitásra, szexuális életre vonatkozó részletes információkat) kénytelen megadni.

A beadványban leírtak tisztázása céljából írásban kerestem meg az Egyház Pécsi Misszióját, valamint az Egyház elnökét. A vizsgálat folyamán a kérdőívnek az Egyházzal való kapcsolatáról, valamint arról, hogy az „önéletrajzi kérdések áttekintés” fejlécű kérdőívet a szerzetesrendhez való csatlakozás alkalmával az Egyház használja-e, az Egyház Pécsi Missziója, valamint az Egyház Titkársága egymásnak ellentmondó információkat közölt. Az ellentmondások feloldására megfelelő jogi eszközök a hatályos jogszabályok alapján nem állnak rendelkezésemre, így az Egyház adatkezelésével kapcsolatos aggályokat a vizsgálat nem tisztázhatta.

Vizsgálatom során mindvégig az Egyház belső autonómiájának tiszteletben tartása mellett jártam el. Az adatvédelmi biztos eljárásának nem lehet célja olyan kérdések vizsgálata, amelyek az Egyház önmeghatározását, küldetését érintik. A Egyházzal kapcsolatba kerülő személyekkel összefüggésben történő adatkezelés azonban az adatvédelmi biztos által vizsgálható tevékenység. Utalni kell arra, ahogyan azt korábbi ügyeim kapcsán szintén szem előtt tartottam, hogy az egyházaknak is kötelezettsége, hogy az állam által alkotott jogszabályoknak – különösen az Alkotmányban rögzített szabályoknak – megfelelően járjanak el. Ez a kötelezettség vonatkozik a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályozás megtartására is.

Feladataim közé tartozik, hogy a közvéleményt tájékoztassam az olyan adatkezelésekről, amelyek előre meg nem határozható kockázatokkal járhatnak, vagy veszélyt jelenthetnek a személyes adatok védelméhez fűződő jog gyakorlásával kapcsolatban. A lehetséges veszélyek, esetleges jogviták megelőzése céljából a nyilvánosság megfelelő tájékoztatása érdekében jelen közleménnyel fordulok az állampolgárokhoz.

Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a személyes adatok védelméhez való jog. Ezen alkotmányos alapjog érvényesülése érdekében fel kívánom hívni a figyelmet azokra az általános követelményekre, amelyeket különösen az Egyházzal kapcsolatba kerülő, valamint az Egyházba belépő személyeknek szem előtt kell tartaniuk:

személyes adataival mindenki maga rendelkezik, mindenki maga határoz arról, hogy bizonyos személyes adatait másnak megadja-e, vagy sem;

amennyiben valaki személyes adatait átadja az Egyháznak, vagy az Egyház bármely szervének, bármikor kérheti, hogy a kezelt adataiba betekinthessen, valamint kérheti azok törlését;

az Egyházzal vagy annak bármely szervével kapcsolatba kerülő személy kizárólag saját személyes adataival rendelkezhet. Más vagy mások személyes adataival csak akkor rendelkezhet, amennyiben az érintett személyek az adatkezeléshez előzetes tájékoztatást követően hozzájárultak. Amennyiben valaki úgy adja át más személy személyes adatait az Egyháznak vagy bármely szervének, hogy ahhoz előzetesen nem szerzi be az érintett személyek hozzájárulását, ezért polgári, illetve akár büntetőjogi felelősséggel is tartozik;

minden adatkezelő kötelezettsége, hogy amennyiben az érintett tájékoztatást kér személyes adatai kezeléséről, a kért tájékoztatást a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül közérthető formában megadja;

minden adatkezelő kötelezettsége, hogy amennyiben az érintett kéri, a jogszabályban elrendelt adatkezelések kivételével az érintett kérésének megfelelően törölje az általa kezelt személyes adatokat; a kért tájékoztatás megadását, illetve a személyes adatok törlését (a törvényben meghatározott korlátozások kivételével) semmilyen - akár az érintett, akár más személy által aláírt - nyilatkozatra hivatkozással nem lehet megtagadni.

Budapest, 2005. november 28.

Dr. Péterfalvi Attila

(732/A/2005)

3. Az adatvédelmi biztos nagy érdeklődést kiváltó ügyei

A betegnyilvántartás sorsa háziiorvosi praxis jogutódlásánál

[...]

Tisztelt [...]!

A háziiorvosi praxis betegnyilvántartásának ügyében a következőkről tájékoztatom Önt:

Az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet értelmében az Országos Egészségbiztosítási Pénztár két típusú háziiorvosi szolgálatot különböztet meg: a területi ellátási kötelezettségű és területi ellátási kötelezettség nélküli praxisokat. Az előbbi típus szorosan kötődik a települési önkormányzatokhoz, míg az utóbbiak gyakorlatilag „magántevékenységet” végeznek, és ha betegek száma eléri egy alsó határt, az OEP finanszírozási szerződést köt velük.

A települési önkormányzat törvényi kötelezettsége, hogy gondoskodjék a településen lakók háziiorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi (a továbbiakban: háziiorvosi) ellátásáról. Ennek keretében kijelöli az ellátás körzeteit (földrajzi határait) és egyben gondoskodik a körzet lakosait ellátó háziiorvosi szolgálat működtetéséről, illetve működőképességének fenntartásáról. Meghatározza, hogy az adott területen a lakosok ellátását felnőtt, vegyes vagy gyermekpraxisok útján kívánja-e megoldani. Ezek a praxisok az úgynevezett területi ellátási kötelezettségű háziiorvosi szolgálatok.

A területi ellátási kötelezettségű háziiorvosi szolgálatok esetében kiemelkedő fontosságú a lakosok egészségügyi ellátásának folyamatos biztosítása. A szolgálat működtetésének körülményeit szintén az önkormányzat jogosult meghatározni, azaz eldöntheti, hogy saját maga vagy intézménye útján működteti a körzetet, vagy egy vállalkozással köt ellátási szerződést az adott feladatra.

A „jogutódlással” kapcsolatos konfliktusok – így a betegnyilvántartások visszatartásának problémája is – jellemzően a területi ellátási kötelezettségű szolgálatoknál merül fel abban az esetben, ha a praxist ellátó háziiorvos elhagyja a szolgálatot és helyette egy másik orvos érkezik, vagy betöltetlen-

né válik a szolgálat, és így az önkormányzat kénytelen azt saját maga működtetni. Ezekben az esetekben a gyógyítás folyamatosságának biztosításához szükséges, hogy a „régí” orvos átadja a betegdokumentációkat „új” kollégájának.

Amikor egy biztosított bejelentkezik egy adott házi orvoshoz, akkor az orvos kiállítja a „Beteg törzskartonja” c. nyomtatványt. Az érintett személy bejegyzése nélkül a törzskartont más házi orvosnak hozzájárulása nélkül átadni nem lehet, de hozzájárulását vélelmezik abban az esetben, ha a választott orvos feladatait annak rendelőjében ideiglenes vagy véglegesen más házi orvos látja el. A szabad orvosválasztás elvének megfelelően természetesen a beteg bármikor „kikérheti” törzskartonját és átviheti választott orvosához, de a gyakorlat szerint egy orvosváltás esetén a betegek többsége a gyógyító „helyhez” ragaszkodik.

A önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény határozza meg a „praxisjog” fogalmát, mely személyhez fűződő vagyoni értékű jogként jellegű tulajdonosát, hogy házi orvosi tevékenységet végezzen. A működési joggal kapcsolatos adásvételi szerződésekben szoktak kitérni arra, hogy az eladó és a vevő hogyan rendezik a betegnyilvántartás átadásának részletes kérdéseit, például a gépi nyilvántartás szoftverfejlesztéseinek kompenzálását stb.

A tényleges gyógyító tevékenységet befejezően a régi házi orvosok felé az OEP (főigazgatói állásfoglalás alapján) nem ír elő olyan elszámolási kötelezettséget, amelyre hivatkozva a betegnyilvántartás kiadását megtagadhatnák.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 24. § (2) alapján az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik.

A törvény definíciója szerint egészségügyi szolgáltatás: az egészségügyi hatóság által kiadott működési engedély birtokában végezhető egészségügyi tevékenységek összessége, egészségügyi szolgáltató: a tulajdoni formától és fenntartótól függetlenül minden, egészségügyi szolgáltatás nyújtására és az egészségügyi hatóság által kiadott működési engedély alapján jogosult egyéni egészségügyi vállalkozó, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet.

Összefoglalva tehát: a házi orvosi ellátás mindenkori szolgáltatója jogosult a betegek egészségügyi dokumentációjának kezelésére, a „jogelőd” házi

orvos nem teremthet olyan helyzetet, hogy a betegnyilvántartások visszatartásával a praxis „kiüresedjék”, és a háziiorvosi ellátás ellehetetlenüljön.

A nyilvántartások vezetésének részletkérdéseiben (papíralapú vagy gépi feldolgozás stb.), az érintett feleknek kell megegyezniük.

Az adatok átadásának kikényszerítésére, a visszatartásból fakadó esetleges kárigények elbírálására megegyezés hiányában a bíróság illetékes.

Budapest, 2005. január 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1799/A/2004)

A Művészetek Palotája építési és üzemeltetési dokumentumainak nyilvánossága

[...]

Tisztelt [...]!

A Művészetek Palotája építési és üzemeltetési dokumentumainak nyilvánossága ügyében hozzám benyújtott panaszja tárgyában engedje meg, hogy a következőkről tájékoztassam:

A panasz kivizsgálása érdekében állásfoglalást kértem dr. Benedek András-tól, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma közigazgatási államtitkárától. Az államtitkár 2005. január 11-én hozzám érkezett válaszlevelében arról tájékoztatót, hogy az Ön kérelme nem konkrét dokumentumokra, hanem valamennyi, a Művészetek Palotája megvalósításával kapcsolatos iratra vonatkozik, ezáltal a minisztériumra hárul az a feladat, hogy az ügyben öt év alatt felhalmozódott dokumentumokat áttekintve megállapítsa, hogy azok közül melyek tekinthetők közérdekű adatoknak és melyeket kell üzleti titokra tekintettel visszatartani. Az államtitkár utalt arra is, hogy a szóban forgó dokumentumok zöme 2000–2001-ben keletkezett, azaz még azt megelőzően, hogy a polgári törvénykönyvnek az üzleti titokra vonatkozó szabályai módosultak volna. Ezért az államtitkár abban kérte előzetes állásfoglalásomat, hogy az eltérő időkből keletkezett dokumentumok esetében miképpen értelmezendők az üzleti titok védelmére vonatkozó szabályok.

2005. január 20-án a sajtóból értesültem, hogy ebben az ügyben Ön, illetve a Magyar Narancs Szerkesztősége bírósághoz fordult. Tájékoztatom, hogy ügyét, mivel a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 27. § (1) bekezdése kimondja, hogy *„bárki az adatvédelmi biztoshoz fordulhat, ha véleménye szerint személyes adatainak kezelésével vagy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem érte, vagy annak közvetlen veszélye fennáll, kivéve, ha az adott ügyben bírósági eljárás van folyamatban”* – lezárom.

Budapest, 2005. január 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(1463/A/2004)

Az „mszp.hu” portállal kapcsolatos panaszbeadványra adott válasz

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben a Magyar Szocialista Párt honlapján bevezetett gyakorlatával, valamint a honlap módosított adatkezelési elveivel összefüggésben fogalmazott meg észrevételeket.

Beadványában kifogásolta, hogy az MSZP fórumozóinak figyelmét arra hívják fel, hogy az mszp.hu rögzíti és tárolja a hozzászólások mellett azt az IP-címet, amiről a hozzászólás érkezett. Levelében kétségbe vonta, hogy ez a támadások elleni védekezés hatékony eszköze volna, mert hackelni nem regisztrált felhasználók szoktak, ebből következően a jelzett személyes adatok rögzítése fölösleges.

Feltett kérdéseire, valamint észrevételeire válaszul az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) célja annak biztosítása, hogy személyes adataival mindenki maga rendelkezzen [1. § (1) bekezdés].

Az adatvédelmi biztos gyakorlatában az IP-cím – amennyiben annak ismeretében a felhasználó azonosítható – személyes adatnak tekintendő (Avtv. 2. § 1. pont). Az IP-cím személyes adat jellegét bármely fórumon történt hozzászólás esetén megőrzi.

A honlap szerkesztőjének, illetve üzemeltetőjének az internetes szokásjog szerint jogában áll meghatározni, hogy milyen eszközökkel kívánja biztosítani az oldal működésének zavartalanságát. A felhasználó az internetes honlap felkeresésével és a regisztrálással tulajdonképpen elfogadja annak adatkezelési és moderálási elveit. Adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, ha a szerkesztő, illetve üzemeltető a fórumon való hozzászólás feltételül szabja bizonyos személyes adatok megadását, illetve a hozzászólók IP-címét tárolja.

A szerkesztő, illetve üzemeltető kötelessége tájékoztatni az oldal látogatóit arról, hogy a hozzászólás kapcsán milyen műveleteket végez a személyes adatokkal, illetve a megszerzett adatok állományának milyen sorsa lesz, hogy a felhasználók meghozhassák döntésüket: ilyen feltételek mellett igénybe kívánják-e venni az adott szolgáltatást. Amennyiben a tájékoztatás tudomásul vétele mellett a felhasználó igénybe veszi a szolgáltatást, személyes adatáról az Avtv.-ben megfogalmazott szabályok és elvek szerint rendelkezik.

A fentebb leírtakkal összhangban a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesületének a tartalomszolgáltatásra vonatkozó működési, etikai és eljárási szabályzata (Tartalomszolgáltatási Kódex) 3.3. pontja rögzíti, hogy *„a Tartalomszolgáltató joga és kötelessége, hogy az általa felhasználati tartalmak elhelyezésére biztosított felületekhez az ott való megnyilvánulás szabályait, normarendszerét leíró dokumentumokat csatoljon, és azokban foglaltakat a korlátozott felelősségviselés elvének megfelelően érvényesítse”*.

Az érintett személyes adatainak kezeléséhez való hozzájárulása akkor tekintendő megadottnak, ha az megfelel az Avtv. 2. § 6. pontjában rögzített definíciónak (hozzájárulás: az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez).

Álláspontom szerint az mszp.hu gyakorlata és adatkezelési elvei nem sértik a hatályos adatvédelmi jogszabályokat, tekintettel arra, hogy az érintettek megfelelő tájékoztatás mellett, önkéntesen hozhatják meg döntésüket arról, hogy bizonyos személyes adataikat a szerkesztő, illetve az üzemeltető rendelkezésére bocsátják-e.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2005. január 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(1790/A/2004)

Az adatvédelmi biztos véleménye az úgynevezett ügynöktörvény módosítását célzó javaslattal kapcsolatban

Burány Sándor úrnak
frakcióvezető-helyettes
MSZP képviselőcsoport

Budapest

Tisztelt Frakcióvezető-helyettes Úr!

Tanulmányoztam az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (ÁSZTLtv.) módosításáról készült – január 18-án e-mailben megkapott – normaszöveg tervezetét.

Mint azt – a törvénymódosítási javaslatról Önnel és dr. Papp Imre helyettes államtitkár úrral január 20-án folytatott szakmai egyeztetésen – kifejtettem: az Alkotmánybíróság vonatkozó határozatait, az adatvédelem hazai és uniós előírásai alapján és az adatvédelmi biztos korábban megfogalmazott véleménye szerint az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található iratok teljes körű megismerhetősége, nyilvánosságra hozatala alkotmányosan nem oldható meg.

Az Alkotmánybíróság közel húsz határozatában – legutóbb például 44/2004. (XI. 23.) AB határozatban – fejtette ki, hogy az „Alkotmány 59. § (1) bekezdése alapján a Magyar Köztársaságban mindenkit megillet más alapjogok mellett a jóhírnévhez és a személyes adatok védelméhez való jog. A személyes adatok védelméhez való jog alapján mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni általában az érintett beleegyezésével szabad. Mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.”

Az Alkotmánybíróság korábban több határozatában foglalkozott az adatvédelem alkotmányossági vonatkozásaival. Már a 2/1990. (II. 18.) AB határozatában megállapította, hogy „a személyes adatok védelme nem annyit jelent, hogy azokat az érintett személyen kívül semmiféle okból és semmilyen körülmények között nem ismerheti meg senki más”. (ABH 1990, 18, 20.) „A személyes adatoknak az Alkotmányban biztosított védelméből nem követke-

zik, hogy jogszabály nem írhat elő személyes adatok közlésére vonatkozó kötelezettséget.” [55/2001. (XI. 29.) AB határozat ABH 2001, 442, 460.]

„Kivételesen törvény elrendelheti a magántitok és a személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. A magántitok és a személyes adatok védelméhez való jognak ilyen törvényi korlátozása azonban csak abban az esetben minősíthető alkotmányosnak, ha megfelel az Alkotmányban a korlátozásokkal szemben támasztott követelményeknek.” [20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69, 70.] „Az alapvető jog lényeges tartalmának korlátozása tehát akkor állapítható meg, ha a korlátozás kényszerítő ok nélkül történik és az nem áll arányban az elérni kívánt cél fontosságával. A törvényhozó a korlátozás során tehát köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt kiválasztani, mert amennyiben az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmatlan, az alapjog sérelme megállapítható.” [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.]

„Az információs önrendelkezési jogot, az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében biztosított szabadságjogot, mint alapjogot csak elkerülhetetlen esetben lehet alkotmányosan korlátozni, akkor, ha a korlátozás elkerülhetetlenül szükséges és az a korlátozással elérni kívánt célhoz képest arányos”. [46/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 219, 222-223.]

„Az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ez azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelően rögzített célnak. [...] A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, „készletre”, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés- és tárolás alkotmányellenes.” [15/1991. (IV. 13.) AB határozat ABH 1991, 40, 42.]

„Az Alkotmányból a személyes adatok felhasználását illetően – az alapjogi védelem szempontjait érvényesítve – a célhoz kötöttség elve, és az osztott információs rendszerek alkotmányos követelménye határozható meg. [46/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 219, 225.] Személyes adat felvételéről, gyűjtéséről, tárolásáról, felhasználásáról rendelkező jogszabály akkor felel meg az Alkotmány 59. §-ának, ha garanciákat tartalmaz arra nézve, hogy az érintett személy az adat útját a feldolgozás során követni, és jogait érvényesíteni tudja. „E garanciális jogintézményeknek – az ellenőrizhetőség érdekében is – objektív korlátok közé kell szorítaniuk az adat útját.” [24/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 191, 194.] Az Alkotmánybíró-

ság 65/2002. (XII. 3.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a jogalkotó a személyes adatok, illetve a szigorúbban védett különleges adatok kezelését akkor rendelheti el, ha az adatkezelés lehetővé tételével egyidejűleg meghatározza az adatkezelés pontos feltételeit, azaz az Alkotmány 59. § (1) bekezdésben garantált személyes adatokhoz való alapjog korlátozásának konkrét részletszabályait. (ABH 2002, 357, 363.)

Az ügynevezett Sólyom-bizottság – a D-209-es ügyet követően készülő törvényekhez készített véleményében – leszögezte: „A törvényhozó mozgásterre alkotmányos határait hasonló tárgyú korábbi alkotmánybírói határozatok megállapították. Az elvi megállapítások érvényesek a vizsgált törvényjavaslatokra is, és alapul szolgálnak a törvényjavaslatok új, a korábbinál szélesebb múltfeltárást célzó rendelkezéseinek megítéléséhez”.

Az Alkotmánybíróság témával kapcsolatos 60/1994.(XII.24.) AB határozatát idézve a bizottság kifejtette, hogy „a törvények egyes rendelkezései tekintetében külön-külön igazolhatónak kell lennie, hogy a személyes adatokkal való saját rendelkezés jogának szükséges, alkalmas és arányos korlátozásról van szó. Meg kell felelniük a törvényeknek a jogbiztonság követelményének is. Ezt általános jogpolitikai célok – mint a múlt megismerése, politikai visszaélések megelőzése, a közélet tisztasága – nem helyettesíthetik”.

Érdeemes felidézni, hogy a bizottság milyen – a mai napig érvényes – következtetést vont le az akkor tervezett új szabályozásokkal összefüggésben. „1994-ben az Alkotmánybíróság mind a politikusok átvilágításával, mind a politikai rendőrségi és más titkosszolgálatok fennmaradt nyilvántartásaival kapcsolatban olyan követelményeket állapított meg, amelyek konszolidált jogállami körülmények között, a lusztráció eredeti céljaitól teljesen függetlenül is érvényesek: biztosítani rendelte a titkos információgyűjtéssel érintettek információs önrendelkezési jogát, másrészt a politikai közszereplők múltjára vonatkozó bizonyos adatok nyilvánosságát.

Ezek továbbra is érvényes alkotmányossági feltételek. Mindkettő konkrét szabályozásához a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jogot és a nyilvánosságra hozásukat indokoló alkotmányos érdeket kell egymással szemben mérlegelni. A mérlegelésnek egységes kritériumokon nyugvó mércehez kell vezetnie. A „közérdek”, „a demokratikus államélet tisztaságának előmozdítása” (1994), „a demokratikus közélet tisztaságának előmozdítása”, „a személyes és közérdekű adatokkal való politikai célú visszaélések megelőzése”, „az elmúlt rendszer valódi történelmének megismerése”, „az áldozatok információs kárpótlása” (2002) természetesen nem lehet az al-

alkotmányosság megítélésének mércéje. Ezek jogpolitikai célok, amelyek megvalósításában a törvényhozó mozgástere viszonylag széles. Ám a törvények egyes rendelkezései tekintetében külön-külön igazolni kell, hogy szükséges, alkalmas és arányos jogkorlátozásról van szó. Meg kell felelniük a törvényeknek a jogbiztonság követelményének is.”

Figyelemmel az alkotmányossági követelményekre a törvényjavaslattal kapcsolatos észrevételeim a következők:

1/ Az adatvédelem követelményeinek is megfelel, ezért egyetértek a módosítás fő irányával, azzal, hogy a levéltárban található iratokból a megfigyelték és a harmadik személyek szinte korlátlanul megismerhessék az iratokban szereplő, velük kapcsolatba hozható személyes adatokat, a személyes érintkezéseikről szóló adatokat, és egyéb hivatalos iratokat. A tervezet 1. §-a az információs önrendelkezési jog érvényesülése szempontjából támogatandó olyan rendelkezést tartalmaz, amely például lehetővé teszi, hogy a megfigyelt megismerhesse: az egykori állambiztonsági szolgálatok milyen befolyással voltak életére.

Miközben a tervezet a 2003-ban kiadott ajánlás első pontjának részben eleget tesz, amennyiben kibővíti az érintett által megismerhető iratokat, ugyanakkor – a hatályos törvény 3. § (2) bekezdésének módosításával – megszünteti a megfigyelt azon jogát, hogy a vele kapcsolatba hozható hálózati személyek és hivatásos alkalmazottak személyét (adatait) megismerhesse.

2/ A módosításra tervezett 2003. évi III. törvény a címe szerint „*az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról*” rendelkezik. Célját tekintve pedig „*az érintettek információs önrendelkezési jogának garantálása, a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jog érvényesülése érdekében*” született e törvény.

Mivel a törvénymódosítási javaslat a törvény célját nem változtatná meg, alkotmányosan nincs megalapozva a módosítási elképzelés egyik lényegi célja, iránya, nevezetesen, hogy az „*operatív kapcsolat, hálózati személy vagy hivatásos alkalmazott azonosításához szükséges*” adatokat bárki, bármilyen célból, és bármeddig megismerhesse, nyilvánosságra hozhassa.

3/ A hatályos szabályozás módosításakor nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy személyes adatok (például a törvénymódosításban említett, de nem felsorolt azonosító adatok) kötelező kezelését (nyilvántartását, nyilvánosságra hozatalát, stb.) még törvénnyel is csak kivételes esetekben lehet elrendelni.

Mint arra már utaltam, az Alkotmánybíróság következetesen képviseli azt az álláspontot, miszerint az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelmét információs önrendelkezési jogként kell értelmezni, ami azt jelenti, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Kivételesen (!) törvény elrendelheti a személyes adat kötelező kiszolgáltatását és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény azonban korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, ezért csak akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek: az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat csak törvény állapíthatja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban törvény sem korlátozhatja.

Mivel az állambiztonsági levéltárban tárolt iratokban található adatok bárki számára hozzáférhetővé tétele, nyilvánosságra hozatala a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog gyakorlásának korlátozását jelenti, annak meg kell felelnie az alapjogi korlátozás mindenkor alkotmányos feltételeinek.

Jelen esetben arra is figyelemmel kell lenni, hogy valamely alapjog alkotmányosan megengedhető korlátozásánál az Alkotmánybíróság állandó kritériuma, hogy a korlátozásnak kényszerítő okból és arányosan kell történnie. Az arányosság követelménye pedig magába foglalja a legkevésbé korlátozó és az alkalmas eszköz használatát. Ha a korlátozás kényszerítő ok nélkül történik, vagy egyébként az nem áll összhangban az elérni kívánt céllal, azaz nem elkerülhetetlen, akkor az alapjog lényeges tartalmát érintő sérelem megállapítható.

A hálózati személyek, az operatív kapcsolatok, a hivatásos alkalmazottak azonosító (személyes) adatainak korlátozás nélküli megismerhetőségére, nyilvánosságra hozatalára vonatkozó elképzelés nyilvánvalóan nem áll összhangban az ÁSZTLtv. által deklarált célokkal, és nem tekintendő olyan rendelkezésnek, amely elkerülhetetlenül megalapozza az információs önrendelkezési jog korlátozását.

Az említett személyekre vonatkozó személyes adatok korlátlan nyilvánosságra hozhatóságát előíró szabályozással azon adatvédelmi követelmény sem teljesülhetne, miszerint „mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát”.

4/ Az adatok megismerhetősége és nyilvánosságra hozása más alkotmányossági követelmény alá esik. Az Alkotmány, az adatvédelmi törvény, és

egyres alkotmányjogászok szerint például a megfigyelt és a harmadik személy joga a vele kapcsolatba hozható adatok megismerésére nem terjed ki automatikusan arra, hogy mások (például a hálózati személy) személyes adataival korlátlanul rendelkezzenek, azokat nyilvánosságra hozza. Ehhez külön alkotmányos indokok lennének szükségesek, mint ahogy szintén önálló alkotmányos érvek alapozhatják csak meg, hogy a nyílt és titkos hivatásos alkalmazottak, hálózati személyek vagy operatív kapcsolatok azonosító (személyes) adatait bárki megismerhesse, és nyilvánosságra hozhassa.

5/ Az Alkotmánybíróság több határozata szerint az Alkotmányból a személyes adatok felhasználását illetően – az alapjogi védelem szempontjait érvényesítve – a célhoz kötöttség elve, (és az osztott információs rendszerek) alkotmányos követelménye határozható meg.

Jelen esetben ugyanakkor nem lehet megállapítani, hogy milyen – alkotmányosan elfogadható – célt, vagy célokat szolgál az operatív kapcsolatok, a hálózati személyek vagy hivatásos alkalmazottak adatainak korlátozás nélküli nyilvánosságra hozatala, így nyilvánvaló, hogy az alapjogi korlátozásra nem kényszerítő okból és nem arányosan kerülne sor.

6/ Az adatkezelés alkotmányosságához arra is szükség van, hogy a megismerhető, kezelhető adatok köre pontosan definiált legyen. Az „azonosításhoz szükséges” adatkör nem értelmezhető, de sok értelmezési nehézséget fog jelenteni az a meghatározás, hogy „nem ismerhetők meg különleges adatok”.

Tudni kell ugyanis, hogy a hálózati személyek egy jelentős köre, a titkos megbízottak (TMB.), és a titkos munkatársak (TMT.) „elvi meggyőződésből”, míg az ügynökök többsége „terhelő vagy kompromittáló adatok hatására”, egy részük viszont „anyagi érdekeltség fejében” vett részt a titkos együttműködésben. Az elvi meggyőződés „politikai véleményre, világnézeti meggyőződésre” utal, tehát különleges adatnak minősül, hasonlóan a „terhelő vagy kompromittáló adatokhoz”.

Továbbra sem oldódott meg a személyek azonosításához szükséges megismerhető adatok köre, melyet a 2003. évi ajánlásom ötödik pontjában javasoltam: „pozitív szabályozással tegye lehetővé az egykori hivatásos alkalmazottak nevének és beosztásának megismerését”.

7/ Az iratokban szereplő adatok nem feltétlenül elegendőek a hivatásos és hálózati személy azonosításához, így az a szabály, hogy ezeket nem kell anonimizálni, még nem jelenti azt, hogy ezek a személyek egyértelműen

azonosíthatók lesznek. Gyakori név vagy névazonosság esetén ez súlyos sérelemhez vezethet.

8/ Súlyos következményekkel járhat, ha az operatív kapcsolatok azonosíthatóvá válnának, hiszen ezek a személyek (az úgynevezett társadalmi kapcsolatok vagy az alkalmi operatív kapcsolatok) általában nem tudtak arról, hogy őket az állambiztonsági szervezetek, mint – nem szervezetszerűen – együttműködő állampolgárokat, nyilvántartották.

Érzékelve e problémát, a 2003. évi ajánlásomban már kértem a jogalkotótól, hogy *„az előző rendszer állambiztonsági nyilvántartásai szabályainak ismeretén alapulóan, a szükséges körültekintéssel állapítsa meg az operatív kapcsolatra vonatkozó szabályokat”*.

9/ Hasonlóképpen súlyos – jogi, erkölcsi, egzisztenciális – következményekkel járhat a hálózati személyek vagy akként nyilvántartott személyek – meghatározott cél nélküli – azonosíthatóvá tétele. Egyfelől azért, mert a törvény nem tisztázza: bűnösnek, erkölcstelennek, rossz embernek kell-e tekintenie magát annak, aki – állampolgári kötelességtudattól vezérelve vagy zsarolás miatt – segítette a (politikai) rendőrséget a bűnüldözési feladatok ellátásában. Másfelől azért, mert több jogerős bírósági ítélet utal arra, hogy a nyilvántartásban fellelhető személyek nem voltak ügynökök; az ilyen tevékenységükre utaló ó-os kartonok hamisak voltak.

10/ A 6. § indokolatlanul hatályon kívül helyezi az iratok beszolgáltatásának kötelezettségét, mely az információs jogok érvényesülésének veszélyét hordozza magában.

11/ Nem rendelkezik a tervezet az 1994. évi XXIII. törvény alapján lefolytatott átvilágítási eljárásban keletkezett iratok védelméről, és így a törvényben foglalt mentességet e törvény az iratok kutathatósága miatt nem biztosítja.

12/ Az egyértelmű jogalkalmazás érdekében célszerűnek tartanám, ha a 6. § (2) bekezdése rendszertanilag a törvény – általános megismerhetőségi szabályait tartalmazó – 3. §-ához, (2) bekezdésként kerülne.

Összegzésképpen jelzem, hogy támogatom mindazon változtatási szándékokat, amelyek megkönnyítik a megfigyelték és a harmadik személyek információs önrendelkezési jogának érvényesítését és a kutatók munkáját. Egyet értek azzal, hogy olyan szabályozás szülessen, amely az iratok szélesebb körű megismerhetőségét, a közéleti szerepet betöltő személyek titkosszolgá-

lati múltjának feltárását úgy biztosítja, hogy az ne járjon senki – több év-tizeddel ezelőtti – magánéletére vonatkozó adatok feltárásával.

Ugyanakkor le kell szögezni, hogy a törvénymódosítás az adatvédelem alkotmányos elveinek több szempontból sem felel meg, súlyosan sérti egyesek személyes adatok védelméhez való jogát:

- személyes adatok kezelését alkotmányosan elfogadható cél nélkül rendelne el a törvényjavaslat;
- kényszerítő ok nélkül kerülne sor súlyos jogkorlátozásra, amelynek szükségességét, arányosságát és alkalmasságát semmi nem bizonyítja;
- a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog korlátozására kerülne sor az adatkezelés folyamatának szabályozása és minimális garanciák előírása nélkül;
- nincsenek pontosan meghatározva azok az adadfajták, amelyeket az érintettek vagy más személyek kezelhetnének;
- a levéltárban található iratok hiányosak, pontatlanok, esetleg manipuláltak, így az adatvédelem adatminőségi követelményei is könnyen sérülhetnek, amely egy adott személyi körre (hálózati személyek, operatív kapcsolatok) vonatkozóan súlyos jogsérelem veszélyét hordozza magában.

Végezetül tájékoztatom Önt, hogy a 2003. évi III. törvény módosítására vonatkozó javaslat – fentiekben kifogásolt – rendelkezései megítélésem szerint ellentétesek az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való joggal, ezért a jelenlegi szövegezésű törvénymódosítás elfogadását követően indítványozni fogom a törvény egyes rendelkezéseinek alkotmányossági felülvizsgálatát és megsemmisítését.

Budapest, 2005. január 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(113/J/2005)

Egy országgyűlési képviselő által kért adatok közérdekősége

[...]

Tisztelt [...]!

Ön abban a kérdésben kérte állásfoglalásomat, hogy megbízója, [...] országgyűlési képviselő által a miniszterelnökhöz intézett kérdések közérdekű adatokra vonatkoznak-e.

Az üggyel kapcsolatos vizsgálatot lezártam, annak eredményéről az alábbiakban tájékoztatom.

Beadványában Ön tájékoztattott arról, hogy a megbízója által feltett kérdésekre az illetékes miniszterek közel azonos tartalmú választ adtak, melyek szerint a kérdésekben érintett adatok az adott minisztérium honlapján érhetők el, illetve a Közbeszerzési Értesítőben, valamint a cégnyilvántartásban található meg. A beadványában kifejtett álláspontja alapján azonban a kért adatok sem a honlapokon, sem a Közbeszerzési Értesítőben, sem a cégnyilvántartásban nem szerepelnek.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban mindenekelőtt arról kívánom tájékoztatni, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 24-25. §-ai alapján az adatvédelmi biztos hatásköre csak a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos ügyekre terjed ki.

Hatáskör hiányában tehát nem vizsgálhattam, hogy az információkhoz jutás terén az országgyűlési képviselőket az Alkotmány 27. §-a, az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény, valamint az Országgyűlés Házszabálya alapján milyen jogok illetik meg.

Tekintettel arra, hogy Ön nem panasszal fordult hozzám, hiszen beadványában abban kért tőlem állásfoglalást, hogy a felsorolt kérdésekben szereplő adatok közérdekűnek tekintendők-e, az adatkérések megtagadásával kapcsolatos állításokat a vizsgálat során nem ellenőriztem, és jelen állásfoglalásomat kizárólag elvi jelleggel fogalmaztam meg.

Állásfoglalásom alapja részben a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) Ön által is idézett rendelkezései.

Ezeken túlmenően fontosnak tartom utalni arra, hogy a közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XXIV. törvény (az úgynevezett üvegzséb-törvény) egyebek mellett módosította az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt. Az új szabályok a költségvetéssel összefüggő adatok széles körére vonatkozóan állapított meg kérelem nélküli közzétételi kötelezettséget. Ezzel egyidejűleg a kormány módosította az államháztartás működési rendjéről szóló 216/1998. (XII. 30.) rendeletét, mely tovább növelte a közzétételi kötelezettség körét. E rendelet 157/B. § (4) bekezdése kimondja, hogy *„amennyiben olyan adat megismertetésére irányul a kérelem, melyet már e rendelet szerinti módon kötelezően közzétettek, a kérelmezőt erről tájékoztatni kell – a fellelhetőséget is ideértve. Ez nem mentesíti a szervet az adat-szolgáltatási kötelezettsége alól.”*

Engedje meg, hogy utaljak továbbá arra, hogy a közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény (a továbbiakban: Régi Kbt.), valamint az ezen törvényt felváltó 2003. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Új Kbt.) alapján az ajánlatkérőnek fő szabály szerint a közbeszerzési eljárások eredményéről kell a Közbeszerzési Értesítőben hirdetményt közzétenniük, függetlenül attól, hogy a közbeszerzési eljárás eredményhirdetését követően ténylegesen sor került-e szerződéskötésre.

E közzétételi kötelezettséget számos jogszabályhely szabályozza a két törvényben, ezek részletes ismertetésétől jelen állásfoglalásban eltekintek.

A közbeszerzési szabályok közül azonban szükséges kiemelni az Új Kbt. 307. §-ában foglaltakat, mely szerint az ajánlatkérő az Új Kbt. hatálya alá tartozó közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés teljesítéséről a teljesítést követő öt munkanapon belül hirdetményt köteles közzétenni a Közbeszerzési Értesítőben. Ilyen hirdetmény közzétételi kötelezettség azonban nem áll fenn a központosított közbeszerzések esetén, valamint a Régi Kbt. alapján lefolytatott közbeszerzési eljárások alapján megkötött szerződések esetén sem.

Mindezek alapján állásfoglalom az, hogy a beadványában felsorolt, a különböző tárcák működésével kapcsolatos kérdések zöme közérdekű adatokra vonatkozik.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztériumnak, valamint a Pénzügyminisztériumnak címzett azon kérdés ugyanakkor, hogy mely posztokról és mikor bocsátottak el munkatársakat, személyes adatokat is érinthet. Abban az esetben ugyanis, ha az elbocsátás olyan posztot érint, amelyből csupán egy létezik a minisztériumon belül, akkor – figyelemmel arra, hogy az Avtv. 19. § (2) bekezdés alapján a szerv hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat, a poszt alapján az elbocsátott személy azonosítására lehetőség van. Ebben az esetben azonban az azonosítás lehetőségére tekintettel a kérdés az Avtv. 2. § 1. pontja szerinti személyes adatot is érinthet, amelyre az Avtv. 19. § (3) bekezdése alapján a tájékoztatási kötelezettség nem áll fenn. Mindezek alapján a kérdés csak akkor vonatkozik közérdekű adatra, ha a poszt és az elbocsátás időpontjának ismeretében az elbocsátott személy azonosítása kizárható.

Végül a beadványában felvetett kérdésekkel kapcsolatosan engedje meg, hogy megismétljem a korábban hasonló ügyekben kifejtett állásponatomat. Egyfelől azt, hogy az Avtv. az adatkérések teljesítését csak azon adatokra írja elő, amelyek az adatkezelő kezelésében vannak, tehát adatfeldolgozást nem tesz kötelezővé. Másfelől azt, hogy a törvény nemzetközi összehasonlításban is nagyon szűk határidőket állapít meg a közérdekű adatkérések teljesítéséhez. Tömeges adatkérés esetén, vagy ha a teljesítés az adatkezelőtől a szokásost jóval meghaladó munkát igényel, ezek a határidők nehezen tarthatók be. Ilyen esetekre javasoltam már korábban is, hogy az adatkezelő szerv – miután értesítette az adatkérőt kérelme megérkezéséről – a teljesítés várható időpontját lehetőség szerint megjelölve kérjen megértést az adatkérőtől.

Budapest, 2005. február 1.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(30/K/2005)

Az adóazonosító jel képzési szabályairól

[...]

Tisztelt [...]!

A levelében megküldött táblázat segítségével az adóazonosító jelből megállapítható az adott személy születési időpontja. Tájékoztatom, hogy az adóazonosító jel képzési szabályait a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény tartalmazza az alábbiak szerint:

“5. § (1) Az azonosító kód olyan, matematikai módszerrel képzett, különleges adatra nem utaló számjegysor, amely a polgárt az adatkezelés során egyértelműen azonosítja.

(2) Az azonosító kód személyes adat, ezért azt kezelni és továbbítani csak törvényben meghatározott szabályok szerint lehet.

6. § (1) Az adózással kapcsolatos nyilvántartás azonosító kódja az adóazonosító jel, melynek képzési szabályait a törvény 1. számú melléklete tartalmazza.

1. számú melléklet az 1996. évi XX. törvényhez

Az adózó polgár adóazonosító jelének képzési szabályai

1. Az adóazonosító jel tízjegyű szám.
2. Az adóazonosító számot az alábbiak szerint kell képezni:
 - a) az 1. számjegy konstans 8-as szám, mely az adóalany magánszemély voltára utal,
 - b) a 2-6. számjegyek a személy születési időpontja és az 1867. január 1. között eltelt napok száma,
 - c) a 7-9. számjegyek az azonos napon születettek megkülönböztetésére szolgáló véletlenszerűen képzett sorszám,
 - d) a 10. számjegy az 1-9. számjegyek felhasználásával matematikai módszerekkel képzett ellenőrző szám.
3. Az adóazonosító jel 10. számjegyét úgy kell képezni, hogy a 2. a)-c) pontok szerint képzett 9 számjegy mindegyikét szorozni kell azzal a sorszámmal, ahányadik helyet foglalja el az azonosítón belül. (Első szám-

jegy szorozva eggyel, második számjegy szorozva kettővel és így tovább.)

Az így kapott szorzatok összegét el kell osztani 11-gyel, és az osztás maradéka a 10. számjeggyel lesz egyenlő. A 2. c) pont szerinti születési sorszám nem adható ki, ha a 11-gyel való osztás maradéka egyenlő tízzel.”

Levelében feltett kérdésre válaszolva tájékoztatom, hogy nem emiatt alkotmányellenes a személyi szám használata. Az Alkotmánybíróság a 15/1991. (IV.13) számú határozatában a korlátozás nélkül használható, általános és egységes személyazonosító kód (személyi szám) alkotmányellenességét mondta ki. Ilyen kód jelenleg már nincs használatban, a fent hivatkozott törvény a személyi azonosító korlátozott használatát teszi lehetővé, meghatározva, hogy mely adatkezelő szerv mely esetekben kezelheti. A személyi azonosító képzési szabályai hasonlóak az adóazonosító képzési módjához.

Budapest, 2005. február 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(197/A/2005)

A személyi azonosítónak a társasházak alapító okiratában való feltüntetéséről

[...]

Tisztelt Uram!

Ön állampolgári beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben az Ön által is lakott társasház tulajdonostársainak adatkezelési gyakorlatát kifogásolja. Ön levelében előadta, hogy a társasház elkészítendő alapító okiratának kötelezően elrendelt felülvizsgálata, módosítása kapcsán a tulajdonostársak személyi azonosítóját (személyi szám) kéri megadni, mivel a földhivatal annak hiányában az alapító okiratot nem fogadja el bejegyzésre. Ön azt sérelmezi, hogy ezáltal – az alapító okirat aláírásakor – a többi tulajdonostárs számára is megismerhetővé válik egy adott személy személyi azonosítója. Mivel Ön a személyi azonosító ily módon való nyilvánosságra kerülését adatvédelmi szempontból jogszerűtlennek tartja, felajánlotta, hogy a személyi azonosítót külön zárt borítékban csatolják az alapító okirathoz, amelyet csak a földhivatal lenne jogosult felbontani a bejegyzés alkalmával. A fentiekre tekintettel az alábbi állásfoglalást teszem:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja szerint személyes adat: „bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet”. A fenti meghatározás alapján megállapítható, hogy a személyi azonosító személyes adat.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint „személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Az Avtv. 8. § (1) bekezdés akként rendelkezik, hogy az „adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolha-

tók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek". Az Avtv. fogalmi rendszerében adattovábbításnak az számít, ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik. (Lásd 2. § 10. pont)

A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Társasházi törvény) 9. § d) pontja szerint „az alapító okiratban meg kell határozni az ingatlan-nyilvántartás szabályai által megkívánt egyéb adatot, jogot és tényt”. Továbbá a Társasházi törvény 10. § (1) bekezdés szerint az alapító okiratot és annak módosítását közokiratba vagy ügyvéd – jogkörén belül jogtanácsos – által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni, melyet az ingatlan-nyilvántartási iratokhoz kell csatolni (Lásd 5. § (5) bekezdés). A közös képviselő (az intézőbizottság elnöke) köteles megőrizni a földhivatalhoz benyújtott alapító okirat és szervezeti-működési szabályzat egy példányát. [Lásd 43 § (3) bekezdés].

A Társasházi törvény 9. § d) pontját lényegében az 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról (a továbbiakban: Inytv.) 15. § (1)-(3) bekezdései fejtik ki, így „az ingatlanok nyilvántartása során – a magánszemélyek megkülönböztetésére – a családi és utónevét, ideértve a leánykori családi és utónevét is, a jogosult anyja nevét, születési évét (a továbbiakban: természetes személyi azonosító adatok), lakcímét, továbbá – a polgárok személyi adatainak és lakáscímének nyilvántartásáról szóló törvény hatálya alá tartozó magánszemély esetében – az érintett személyi azonosítóját kell használni. A szervezetek azonosítására a szervezet megnevezését, székhelyét, a statisztikai számjelről szóló jogszabály hatálya alá tartozó szervezet esetében a statisztikai számjelrendszer szerinti törzsszámát kell alkalmazni (az azonosításra szolgáló adatok együtt: a jogosult adatai). Az adatok közül a személyi azonosítót a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény rendelkezései szerint kell kezelni, s azt a tulajdoni lapon, továbbá – ha törvény másként nem rendelkezik – az ingatlan-nyilvántartás részéről kiadott másolaton feltüntetni nem szabad”.

Az Inytv. 32. § (1) bekezdés szerint a belföldön kiállított okiratnak – ahhoz, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgálhasson – tartalmaznia kell többek között: a) az érdekelt magánszemély családi és utónevét, leánykori családi és utónevét, születési évét, anyja nevét, lakcímét, továbbá a személyi azonosítóját.

Kiemelendő, hogy a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 32. § e) pontja szerint a személyi azonosító kezelésére – az adattovábbítás kivételével – jogosult az állami ingatlan-nyilvántartás szerve, *belső azonosítóként*, a külön törvényben meghatározottak szerint, az ingatlantulajdonosok, illetve az ingatlannal kapcsolatos bármely joggal vagy kötelezettséggel összefüggésben, a nyilvántartásba bejegyzett polgár azonosításához.

Fentiek alapján megállapítható, hogy a tulajdonosok személyi azonosítója az alapító okirat kötelező tartalmi elemei közé tartozik, mely a földhivatali bejegyzésnek elengedhetetlen feltétele. Az alapító okirat földhivatal által kiadott másolati példányain a személyi azonosító nem tüntethető fel.

Összefoglalva álláspontom az, hogy az Inytv. 32. § (2) bekezdés f) pontja figyelmen kívül hagyja az Avtv. adattovábbításra vonatkozó rendelkezését [Lásd 8. § (1) bekezdés], mert az érintettek személyes adatai – hozzájárulásuk nélkül – valóban harmadik személyekhez kerül(het)nek. Mivel az alapító okiratot valamennyi tulajdonostársnak alá kell írni, ezért a jelenlegi szabályozás lehetővé teszi, hogy az alapító okiratba szerkesztett személyi azonosítót, a tulajdonostársak, mint harmadik személy(ek) is megismerjék. Az Inytv. említett rendelkezése nincs összhangban az 1996. évi XX. törvény 32. § e) pontjával sem, hiszen a tulajdonostársak részére történő esetleges adattovábbítással a személyi azonosító ingatlan nyilvántartásbeli *belső azonosítóként* való funkcionálása tartalmilag, logikailag kizárt. Fontos kiemelni, hogy ugyan az Inytv. meghatározza az alapító okirat tartalmi, formai követelményeit, de *nem teremti meg a jogalapot* a tulajdonostársak adatkezelésére vonatkozólag, márpedig az adatkezelés csak és kizárólag vagy törvény alapján vagy az érintettek hozzájárulásával történhet. Törvényi felhatalmazás hiányában, minden esetben az okiratot aláíróknak rendelkezniük kellene egymás hozzájárulásaival, ami nyilván – különösen a nagyszámú társasházi albetét esetén – nélkülözné a gyakorlatban való hatékony megoldás szempontjait. Az Inytv. -ben megfogalmazott törvényi kötelezettség tehát azért ellentétes az Avtv.-vel, mert kizárja annak a lehetőségét, hogy személyes adatával mindenki maga rendelkezzen.

Felhívom a figyelmét arra, hogy a tulajdonostársak személyes adatainak – Ön által is javasolt – zárt borítékban az alapító okirathoz való csatolása és a földhivatalhoz való benyújtása megfelelő megoldás lehet. Ez azonban szükségessé teszi a törvényi rendelkezések pontosítását.

Tájékoztatom arról, hogy kezdeményeztem az illetékes szerveknél a fenti jogszabályi rendelkezések módosítását és azoknak az adatvédelmi törvény szempontjaival való összhangba hozását.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel továbbra is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2005. február 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1948/A/2004)

A Magyar Televízió Rt. (MTV Rt.) által kötött szerződések dokumentumainak nyilvánosságáról

dr. Rudi Zoltán
elnök
Magyar Televízió Rt.
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A Magyar Televízió Rt. (MTV Rt.) által kötött szerződések dokumentumainak nyilvánossága ügyében hozzám intézett kérdéseire a válaszom a következő:

1. Első kérdése arra vonatkozott, hogy az MTV Rt. jogszabályban meghatározott közfeladatot ellátó szervnek minősül-e, s ha igen, pontosan mely rendelkezések alapján.

A kérdés tisztázásához elengedhetetlen az MTV Rt. megalapításának körülményeit felidézni. A rádiózásról és a televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Mtv.) erről a következőképpen rendelkezik:

„53. § (1) A közszolgálati műsorszolgáltatás biztosítására, függetlenségének védelmére az Országgyűlés – a 140-141. §-ok szerint – létrehozta a Magyar Rádió Közalapítványt, a Magyar Televízió Közalapítványt és – alapítójának kezdeményezésére – átalakítja a Hungária Televízió Közalapítványt (a továbbiakban együtt: közalapítványok).

[...]

141. § (1) A Kormány a törvény hatálybalépésétől számított hat hónapon belül leltár alapján vagyoneértékelést készít a Magyar Rádió, illetve a Magyar Televízió vagyonáról. Ezeket a vagyonokat azon a napon adja a Magyar Rádió Közalapítvány, illetve a Magyar Televízió Közalapítvány tulajdonába, amely napi hatállyal a közalapítványok a részvénytársaságokat megalapítják. A részvénytársaságok az alapító okiratban meghatározott időpontra visszamenőleges hatállyal, a cégjegyzékbe való bejegyzéssel jönnek létre.

[...]

(2) A Magyar Rádió Részvénytársaság a Magyar Rádió költségvetési szerv, a Magyar Televízió Részvénytársaság a Magyar Televízió költségvetési szerv általános jogutóda. Erre tekintettel megalapításuk során a Gt. 251. §-ának (2) bekezdését nem kell figyelembe venni.”

Mint az közzismert, a jogalkotó azért választotta az átalakításnak ezt a módját, mert az Alkotmánybíróság 37/1992. (VI. 10.) AB számú határozatában kimondta, hogy csak az a jogi megoldás tekinthető alkotmányosnak, amely kizárja a közszolgálati műsorszolgáltatók közvetett vagy közvetlen függését a költségvetéstől, és biztosítja számukra a gazdasági és működési önállóságot. Az állami szervektől való függetlenség biztosítására hozta létre az Országgyűlés a Magyar Televízió Közalapítványt, melynek vagyonával kapcsolatosan az Mtv. a következőképpen rendelkezett:

„54. § (1) A közalapítvány induló vagyonát az Országgyűlés az alapító okiratban állapítja meg. (2) Az alapító pótlólagos vagyonrendeléssel, célra rendelt vagyonként ...b) a Magyar Televízió költségvetési szerv állami tulajdonban lévő ingó és ingatlan vagyonát, valamint vagyoni értékű jogait a Magyar Televízió Közalapítvány tulajdonába adja.”

A 18/1996. (III. 8.) OGY határozattal az Országgyűlés létrehozta a Magyar Televízió Közalapítványt, melynek alapító okiratát e határozat mellékleteként tette közzé. Ez a következőket tartalmazza:

„A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvényben foglaltak szerint a szabad és független rádiózás és televíziózás, a véleménynyilvánítás szabadsága, a tájékoztatás függetlensége, kiegyensúlyozottsága és tárgyilagossága, a tájékozódás szabadsága, valamint az egyetemes és nemzeti kultúra támogatása, a vélemények és a kultúra sokszínűségének érvényre juttatása érdekében az Alkotmány 61. §-ával összhangban a Magyar Televízió, mint közszolgálati televízió függetlenségének s ezzel egyidejűleg társadalmi felügyeletének biztosítása. E cél érdekében a Magyar Televízió az állam tulajdonából a közalapítvány tulajdonába kerül, s részvénytársaság formában működik tovább [Tv. 64. § (1)-(2) bekezdés és 141. § (1)-(2) bekezdés].

A közalapítvány alapvető feladata, hogy a Magyar Televízió, mint részvénytársaság (a továbbiakban: Magyar Televízió Rt.) tulajdonosaként gondoskodjék a közszolgálati műsorszolgáltatásnak a törvényben meghatározott követelményei érvényesüléséről.”

Az MTV Közalapítvány az Mtv. 64. §-ában előírtak szerint 1996. október 1-jén megalapította az MTV Rt.-t. Az Rt. alapító okirata szerint: „a társaság

feladata nemzeti közszolgálati televízió műsorszolgáltatás. A polgári társadalom önszerveződésének segítőjeként, a magyarországi szellemi közélet mérvadó műhelyeként tevékenységében biztosítja a szabad és független közszolgálati műsorszolgáltatást, a véleménynyilvánítás szabadságát, a tájékoztatás függetlenségét, kiegyensúlyozottságát és tárgyilagosságát, a tájékozódás szabadságát, valamint az egyetemes és a nemzeti kultúra értékeinek megjelenítését, a vélemények és a kultúra sokszínűségének érvényre juttatását. A társaság ennek érdekében országos terjesztésű műsorszolgáltatásra köteles, valamint körzeti, illetve helyi műsorszolgáltatást nyújthat.”

Az Mtv. 141. § (6) bekezdése értelmében a Magyar Televízió költségvetési szerv megszűnt akkor, amikor a Magyar Televízió Részvénytársaság létrejött. Az Mtv. 141. § (1) bekezdése alapján a Magyar Televízióra bízott állami vagyon az MTV Közalapítvány tulajdonába azon a napon került, amelyen a Közalapítvány megalapította az MTV Rt.-t. A 141. § (4) bekezdése kimondta, hogy az ingatlan-nyilvántartásban az átruházott ingatlanok tulajdonjogának átirása az állami tulajdonból először a Közalapítványra, majd a Részvénytársaságra történik. A vagyonátzállásnak ettől a menetétől függetlenül az Mtv. 141. § (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a Magyar Televízió költségvetési szervnek a Magyar Televízió Rt. az általános jogutódja.

Az MTV Rt. azonban nemcsak az Mtv. idézett rendelkezései alapján tekintendő közfeladatot ellátó szervnek. A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) a közalapítványokról a következőképpen rendelkezik:

„74/G. § (1) A közalapítvány olyan alapítvány, amelyet az Országgyűlés, a Kormány, valamint a helyi önkormányzat vagy kisebbségi önkormányzat képviselő-testülete közfeladat ellátásának folyamatos biztosítása céljából hoz létre. Törvény közalapítvány létrehozását kötelezővé teheti.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában közfeladatnak minősül az az állami, helyi önkormányzati vagy országos kisebbségi önkormányzati feladat, amelynek ellátásáról – törvény vagy önkormányzati rendelet alapján – az államnak vagy az önkormányzatnak kell gondoskodnia. A közalapítvány létrehozása nem érinti az államnak, illetve az önkormányzatnak a feladat ellátására vonatkozó kötelezettségét.”

A közalapítvány esetében a közérdekű tartós cél kizárólag olyan állami, helyi, illetve kisebbségi önkormányzati közfeladat biztosítása lehet, amelyről a jogszabály szerint az államnak vagy a nevesített önkormányzatoknak kell gondoskodnia. Közalapítvány kötelező létrehozását csak törvény írhatja elő. Ilyen rendelkezést tartalmaz az 1996. évi I. törvény 53. § (1) bekezdé-

se, melynek alapján az Országgyűlés létrehozta a Magyar Rádió és a Magyar Televízió Közalapítványt.

A fentiek alapján álláspontom tehát az, hogy az MTV Rt. által végzett közszolgálati televíziós műsorszolgáltatás jogszabályban meghatározott közfeladat. Az a körülmény, hogy az MTV Rt. e feladatot egy több lépcsős szervezeti átalakítást követően kialakult részvénytársasági szervezeti formában látja el, a kérdés szempontjából nem bír jelentőséggel.

Ezt az érvelést támasztja alá az Alkotmánybíróság 2005. február 1-jén az Mtv. egyes rendelkezéseinek alkotmányosságát felülvizsgáló 182/B/1996. számú határozata (<http://www.mkab.hu/content/hu/hu3a/01829604.htm>) is. A testület szerint: *„A közszolgálati műsorszolgáltatás fenntartását az állam a hatályos szabályok szerint a feladatának tekinti. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy ez nem azonosítható a közszolgálati műsorszolgáltatók mint intézmények fenntartásával. Az állami feladatok zavartalan és folyamatos ellátásának biztosítása közérdek. Az állam feladatait az Alkotmány és a jogszabályok határozzák meg. A közkiadások finanszírozásához szükséges pénzalap előteremtése (ennek keretében például az adók meghatározása), miként annak elosztása is az Alkotmányból és más jogszabályokból fakadó közhatalmi jogosultság. Az állami feladatok végrehajtása során keletkező költségek biztosításáról az Országgyűlés általában költségvetési törvényben gondoskodik, de ennek más módja is lehet. Az állam viszonylag szabadon dönt arról, hogy az állami feladatok ellátásáról az államháztartáson keresztül vagy azon kívül, más módon gondoskodik.”*

2. A második kérdésében arra kér választ, hogy milyen körben és mértékig irányadó az MTV Rt. esetében a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19.§-a.

Az előbbi kérdésre adott válaszból következően az Avtv. valamennyi rendelkezése irányadó az MTV Rt. adatkezelésére.

3. Harmadik kérdése: az MTV Rt. polgári jogi szerződéseiben meghatározott feltételek minősülhetnek-e üzleti titoknak, amennyiben nem, pontosan mely jogszabályi rendelkezések alapján.

Levelében Ön utal arra, hogy az MTV Rt. fenntartása alapvetően közpénzekből – ha nem is feltétlenül költségvetési pénzekből – történik, ugyanakkor bevételei nem elhanyagolható részét képezi a vállalkozási tevékenységekkel kapcsolatos eredmény. A műsorszolgáltatással kapcsolatos feladatok

ellátása zömmel polgári jogi szerződések megkötésével biztosítható. Kifejti továbbá, hogy e jogviszonyok létesítése során figyelemmel kell lenni az MTV Rt. sajátos médiapiaci versenyhelyzetére és az MTV Rt. szerződéses partnereinek méltányolható érdekeire. A Ptk. üzleti titokkal kapcsolatos szabályaira utalva álláspontja az, hogy az MTV Rt. esetében csak az állami költségvetést érintő juttatásokkal kapcsolatos adatok nyilvánossága indokolt, azonban gazdálkodásának, piaci szerepének sajátosságai miatt az, hogy valamely adat az állami költségvetést érintőnek minősül-e, csak akkor állapítható meg, ha a juttatás valamely konkrét cél megvalósítását szolgálja. Ebből következik, hogy minden más esetben, amikor az MTV Rt. a közfeladata ellátása érdekében polgári jogi szerződést köt, a szerződési feltételek – ha a partner vagy az MTV Rt. érdekei folytán ez indokolt – üzleti titoknak minősülnek.

A felvetett kérdéssel kapcsolatban az Avtv. a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokukban lévő adathalmazokra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. E szervek hatáskörében eljáró személyek neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilván-

nította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény

- a) honvédelmi;
- b) nemzetbiztonsági;
- c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;
- d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;
- e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;
- f) bírósági eljárásra tekintettel korlátozza.

[...]

(6) A közérdekű adatok megismerésével és nyilvánosságával összefüggésben az üzleti titok megismerésére a polgári törvénykönyvben foglaltak az irányadók.”

A Ptk. az üzleti titokról a következőképpen rendelkezik:

„81. § (2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

Álláspontom szerint a fenti szabályok akkor is alkalmazandók, ha egy köz-

feladatot ellátó szerv e feladatának ellátása érdekében vállalkozási tevékenységet is folytat. Engedje meg hogy utaljak arra, hogy az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 96. §-a még a költségvetési szervek számára is lehetővé teszi, hogy – az alaptevékenységük ellátását nem veszélyeztető módon és mértékben – vállalkozási tevékenységet folytassanak. Bizonyára Ön előtt is ismertek az ezzel kapcsolatos példák. E kiegészítő tevékenység ürügyén azonban a költségvetési szervek nem zárhatják el a gazdálkodásukkal, ezen belül a vállalkozási tevékenységükkel kapcsolatos információkat a nyilvánosságtól.

Nem tudok egyetérteni Önnel abban, hogy az MTV Rt. esetében csak azok az adatok volnának kivonhatók az üzleti titok védelme alól, amelyek valamely konkrét cél megvalósítását szolgáló egyedi költségvetési támogatással függnek össze. A legutóbbi, a 2003. üzleti évről szóló éves beszámolója szerint a Magyar Televízió Rt. 15,2 milliárd forint bevételként elszámolt olyan támogatást kapott, amely közvetve vagy közvetlenül az állami költségvetésből származott. Amennyiben elfogadnám az Ön érvelését, az MTV Rt. gazdálkodásának átláthatósága ellehetetlenülne, mert e közpénz töredékének felhasználását volna módja a nyilvánosságnak ellenőrizni.

A közfeladatot ellátó szervek a vagyonukkal való gazdálkodás kapcsán gyakran kerülnek üzleti adatok birtokába. Hivatali előddömmel egyetértve úgy ítélem meg, hogy ilyenkor a közérdekű adatok nyilvánossága elsőbbséget élvez, mégpedig olyan mértékig, hogy a közpénzek felhasználása a nyilvánosság révén átlátható legyen. E körben az információszabadság alkotmányos jogával szemben a magáncégek üzleti adatainak titokban maradása nem tekinthető méltányolható érdeknek. Minden olyan magáncég, amely az államtól vagy az önkormányzattól támogatást, kedvezményt igényel, arra pályázatot nyújt be, vagy amely az állami, önkormányzati vagy jogszabályban meghatározott közfeladatot ellátó szervvel a közpénzeket érintő üzleti kapcsolatba kerül, köteles eltérni az üzleti titokhoz fűződő jogának korlátozását.

A Ptk. idézett rendelkezéséből ugyanakkor az is egyértelmű, hogy az MTV Rt.-vel szerződéses kapcsolatba kerülő magáncégeknek mindazok, az üzlettel kapcsolatos adatai titoknak minősülnek, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna. Idetartoznak a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatok.

4. Negyedik kérdése arra vonatkozott, hogy adatvédelmi szempontból az MTV Rt. egyes munkavállalóinak javadalmazása milyen megítélés alá esik.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.”

Az egyes munkavállalók javadalmazásával kapcsolatos adatok tehát személyes adatoknak minősülnek, melyeket kezelni akkor lehet, ha azt törvény lehetővé teszi, vagy az érintett ahhoz hozzájárul. (Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint „adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.”)

A javadalmazással kapcsolatos, egy-egy munkakörre, vagy egy meghatározott időszakra, stb. vonatkozó összesített adatok természetesen nem tekinthetők személyes adatnak, ezeket tehát bárki megismerheti.

Budapest, 2005. február 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(210/K/2005)

Elektronikus úton érkező közérdekű adatkerés teljesítéséről

Dr. Hajdu András
közigazgatási államtitkár
Külügyminisztérium

Budapest

Tisztelt Államtitkár Úr!

[...] ügyében írt, 2005. február 5-én kelt válaszlevelét köszönettel megkaptam. Tekintettel arra, hogy a panaszos az általa feltett kérdésekre végül is megkapta a választ a Külügyminisztériumtól, az ügyet lezárom.

Ugyanakkor felhívom Államtitkár Úr figyelmét arra, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) a közérdekű adatkerések teljesítésére 15 napos határidőt ír elő, melyet a minisztérium nem tartott be. Az adatkerések benyújtásának formájára nézve a törvény semmilyen előírást nem tartalmaz. Ez azt jelenti, hogy az érdeklődőnek jogában áll bármilyen eszközt igénybe venni, ez egyértelműen következik az Avtv. 20. § (1) bekezdésének szövegéből: *„a közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget.”*

Amennyiben a közérdekű adatok kezelője elektronikus elérési lehetőséget is biztosít, akkor álláspontom szerint a közérdekű adatok iránti kérelmek megválaszolását ugyanúgy a törvényben előírt határidőn belül köteles biztosítani, mint a hagyományos postai levelek esetében. Kérem Államtitkár Urat, hogy az adatkerések jövőbeni kezelése során az Avtv. előírásai szerint járjanak el.

Tájékoztatom, hogy jelen levelem másolatát a panaszosnak is megküldtem.

Budapest, 2005. február 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1918/A/2004)

A Political Capital ügynökökre vonatkozó adatkezeléséről

[...]

Political Capital
Policy Research & Consulting Institute
Budapest

Tisztelt Igazgató Urak!

Az elmúlt hetekben hivatalomhoz több olyan beadvány is érkezett, amelyekben - az adatvédelmi törvényre hivatkozva - arra kértek: vizsgáljam ki, hogy a Political Capital honlapján, az ügynevezett listán milyen jogon, azaz milyen jogszabályi felhatalmazás alapján jelentek meg személyes múltukra vonatkozó vagy arra utaló, sok esetben pontatlanságokat is tartalmazó személyes és/vagy különleges adataik. A beadványozók egy része az adatok gyűjtésének és nyilvánosságra hozatalának tényét, mások az adatok vitatható forrását, míg többen az adatok pontatlanságát kifogásolták, leszögezve, hogy ők nem járultak hozzá adataik bárki számára megismerhetővé tételéhez.

E beadványok alapján e hét elején vizsgálatot indítottam, amelynek kezdetén nyilvánvalóvá vált, hogy a Political Capital ügynökökre vonatkozó adatkezelését - a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 28. §-ának rendelkezését figyelmen kívül hagyva - nem jelentették be az adatvédelmi nyilvántartásba.

Az Avtv. előírásai szerint ugyanis az adatkezelő (jelen esetben a Political Capital) köteles lett volna az adatkezelés (a személyes adatok gyűjtése, tárolása, nyilvánosságra hozatala, stb.) megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett bejelenteni:

- az adatkezelés célját;
- az adatok fajtáját és kezelésük jogalapját;
- az érintettek körét;
- az adatok forrását;
- a továbbított adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját;
- az egyes adatfajták törlési határidejét;
- az adatkezelő, valamint az adatfeldolgozó nevét és címét (székhelyét), a

tényleges adatkezelés, illetve az adatfeldolgozás helyét és az adatfeldolgozónak az adatkezeléssel összefüggő tevékenységét.

A bejelentés elmulasztásával Önök jogsértést követtek el. Kérem ezért Igazgató Urakat, a nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettségüknek sürgősen tegyenek eleget, hogy annak figyelembe vételével (is) el tudjam bírálni az Önök adatkezelését kifogásoló beadványokat.

Budapest, 2005. március 2.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(310/A/2005)

Történelmi kutatás eredményei körében személyes adat publikálásának jogszerűségéről

[...]

Tisztelt Indítványozók!

Az elmúlt rendszerben az állambiztonsági szolgálatokkal együttműködők személyes adatainak nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos indítványukra válaszul az alábbiakról tájékoztatom Önöket.

A történelmi kutatások eredményének jogszerű publikálását elősegítendő már hivatali elődöm is több állásfoglalást bocsátott ki. Az ügyben a közel tíz éves biztosi gyakorlatot követve, a korábbiakhoz hasonlóan¹ az az álláspontom, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján az állam alkalmazottjaként, állami cél elérése érdekében eljáró, az ilyen szervek hatáskörét gyakorló – jogállami megfogalmazás szerint közfeladatot ellátó – személynek hatáskörében való eljárással összefüggő adata (neve, beosztása vagy besorolása és munkaköre) – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat. Ennek értelmében a bemutatni kívánt szervezetek hivatásos személyi körébe tartozók neve, beosztása, illetve más – a cél eléréséhez szükséges – adata engedélyük, vagy hozzátartozóik engedélye nélkül közzétehető (volna). Mindemellett elkerülendő az, hogy jogalkalmazóként visszaható hatályt adjunk e szabálynak és e tekintetben az alkotmányos értékrend szempontjait alkalmazzuk nem jogállami időszakra. Megoldható azonban az Avtv. kutatásra vonatkozó szabályainak és a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvénynek (Ltv.) együttes értelmezésével is. Szem előtt kell azonban azt tartani, hogy az anonimizálatlan kutatás lehetősége általában nem azonos a nyilvánosságra hozatal jogával.

¹ Ld. Az adatvédelmi biztos 2001. és 2002. évi beszámolója

A személyes adatok kutatását – amint az Önök által is ismert – az Ltv. 24. §-a a következőképpen szabályozza:

Ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születéstől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év. A kutatónak írásos nyilatkozatban vállalnia kell, hogy a megismert és gyűjtött személyes adatokat az Avtv. 32. §-ában meghatározott módon kezeli és használja fel, továbbá az írásos nyilatkozatban meg kell jelölnie az adatkezelés helyét. Az Avtv. 32. § (3) bekezdése előírja, hogy a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az érintett abba beleegyezett, vagy az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges. Amennyiben tehát a történelmi tudományok szakmai szabályai szerint szükséges – adott esetben – egy állami szerv nevében eljáró, hatáskörét gyakorló személyek adatának közzététele, úgy azt a történész a fenti szabály alkalmazásával, a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmának megsértése nélkül is megteheti. Ugyancsak közzétehető természetesen – a célhoz kötött adatkezelés szabályainak figyelembevételével – a korábban jogszerűen nyilvánosságra hozott adatok (például korabeli újságok, kiadványok stb.).

Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény (ÁSzTLtv.) 5. § (4) bekezdésének alapján nem kell anonimizálni azokat az adatokat, amelyeket nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló rendezvényeken közszereplésekkel kapcsolatban rögzítettek, amelyeket már jogszerűen nyilvánosságra hoztak, amelyek a közszereplő hivatásos alkalmazott, a közszereplő operatív kapcsolat és a közszereplő hálózati személyek azonosításához szükségesek, valamint amelyek megismeréséhez az érintett írásban hozzájárult. Az e törvény hatálya alá tartozó iratok esetében a közszereplő fogalmát e törvény megfogalmazása szerint kell alkalmazni. A hivatkozott § (5) bekezdése ezen adatok tekintetében külön rendelkezik a nyilvánosságra hozatalról. Eszerint a fent felsorolt nem anonimizált adatokat bárki nyilvánosságra hozhatja. A nyilvánosságra hozandó adatok körét illetően nem szabad figyelmen kívül hagyni az adatvédelmi törvény általános szabályait, melyek egyik legfontosabb garanciális eleme a célhoz kötött adatkezelés. Amint azt már a 2003. decemberében a tárgyban kiadott aján-

lásomban² megfogalmaztam, a közszereplőkre vonatkozó szabályozást pontatlansága és az adatkör meghatározásának hiánya a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog sérelméhez vezethet, ezért felkértem a jogalkotót, hogy tegye egyértelművé a személyek azonosítása céljából megismerhető adatok körét. Ajánlásomra semmilyen választ nem kaptam. A jogalkotó érdektelensége azonban nem adhat felmentést a hatályos törvények megtartásának kötelezettsége alól.

A fentiekől eltérően kell megítélni azokat az eseteket, ahol az érintett személy az ÁSzTLtv. szerint nem közszereplő és nem hivatásos alkalmazottként segítette az állambiztonsági szolgálatok munkáját. Az ő esetükben a hivatkozott törvények nem teszik lehetővé a sui generis nyilvánosságra hozatalt.

Mindezekon felül elsődlegesen kell figyelemmel lenni arra, hogy az elnyomó szervek áldozatainak és a harmadik személyeknek személyes adatai teljes egészében az Alkotmányban és az Avtv.-ben valamint más törvényekben meghatározott védelem alatt állnak.

Mindamellet, hogy adatvédelmi biztосként nem tartom kívánatosnak az úgynevezett „listázást”, megjegyzem, hogy az egyén múltbeli szerepének megismerésére egy tanulmány, történeti kutatások eredményét bemutató mű lehet alkalmas, míg csupán nevének szerepeltetése egy szikár tartalmú listán nem teszi lehetővé tevékenységének árnyaltabb megismerését, így különösen alkalmas lehet személyiségi jogainak megsértésére.

Tájékoztatom Önöket arról is, hogy az Avtv. 17. § (1)-(4) bekezdései alapján az érintettek, jogaik megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhatnak. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az adatkezelő székhelye van. A perben fél lehet az is, akinek egyébként nincs perbeli jogképessége. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére kötelezi. Abban az esetben, ha a személyes adatok védelméről szóló törvényi rendelkezések megsértésével az érintettet, illetve más személyt jelentős érdeksérelem ér, fennállhat a büntető törvénykönyv 177/A. §-

2 Az *elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltáráról* szóló 2003. évi III. törvény alapján az *információs önrendelkezési jog és az információszabadság érvényesülésével kapcsolatban lefolytatott vizsgálat eredményét összegző adatvédelmi biztosi ajánlás* Ld. Az *adatvédelmi biztos 2003. évi beszámolója*

ában foglalt „visszaélés személyes adattal” bűncselekménye, melynek minősített esete valósulhat meg, ha a visszaélést különleges adatra követik el. Felhívom szíves figyelmüket arra, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezései alapján az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés alól csak az a tudományos kutatási célú adatkezelés mentesül, ahol a kutató a személyes adatokat nem hozza nyilvánosságra.

Munkájukhoz sok sikert kívánok.

Budapest, 2005. március 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(431/K/2005)

A www.halapenz.hu portálon induló fórum adatvédelmi kérdéseiről

[...]

Tisztelt Uram!

Konzultációs beadványában a www.halapenz.hu domain néven elérhető honlap működését érintő adatvédelmi kérdésekre várja válaszat. A honlap informatikai és tartalmi jellegzetességei a következők:

1. A honlap, illetve a mögötte álló informatikai háttér nem hoz létre adatbázist az orvosok nevével, munkahelyével és a hálapénz összegével. A rendszer a személyes tapasztalaton alapuló információk megosztásán alapul, ezért az információkat nem egy központi adatbázisból, hanem a forrás gépéről tölti le a felhasználó.

2. Az információcsere két fél között zajlik, annak ténye és tartalma a nyilvánosság számára nem, de a regisztrált tagok számára hozzáférhető. A honlap az „*információs kereslet*” tartja nyilván egy kérdés formájában, és aki erre a „*keresletre*” kíván reagálni, az a feladót közvetlenül megkeresheti és válaszolhat a kérdésre. A honlap a „*kereslet*” mellett az arra adott válaszok számát és azok forrását tárolja, így a „*tapasztalat*” más regisztrált tag is lekérheti.

3. Az orvosi ellátásról szóló vélemények, tapasztalatok cikkekbe rendezve, hierarchikus témabeosztás szerint találhatóak. A „*tapasztalat tudásbázis*” gyarapodását egy pontrendszer segíti, arra motiválva a tagokat, hogy tapasztalataikkal bővítsék a honlapot.

4. A honlap szolgáltatásait csak regisztrált tagok vehetik igénybe, akik az úgynevezett referenciaszolgálat keretei között jutottak be a rendszerbe. Ennek az a lényege, hogy a zárt, bizalmon és felelősségen alapuló rendszer csak egy regisztrált tag (a későbbi mentor) közvetítésével nyílik meg az új tag számára. A tagság, és a tagsággal együtt járó lehetőségek, úgymint tapasztalatcsere vagy a tagok közti kommunikálás ezért csak egy viszonylagosan zárt közösség számára érhető el.

A válaszok alapján az alábbi megállapítások tehetők:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, ideértve az adatból levonható, érintettre vonatkozó következtetést is [Avtv. 2. § 1. pont].

A fenti értelmezés meglehetősen tág, ezért egy meghatározott természetes személyhez köthető vélemény személyes adat jelleget is ölthet. Kérdéses, hogy ilyen esetekben az Avtv. személyes adatok kezeléséről szóló rendelkezéseit alkalmazni kell-e, vagy mindezeket félretéve a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos alapjog gyakorlásának mezejére lépünk.

A sajtó és az elektronikus média a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, tájékozódásnak, tájékoztatásnak, valamint a véleménynyilvánításnak az eszköze. Az Alkotmány deklarálja: „a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze” [Alk. 61. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek a jognak kitüntetett szerepe van, de ez nem jelenti annak korlátozhatatlanságát. A véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Az Alkotmány a szabad kommunikációt biztosítja, de az alapjog gyakorlásának külső korlátai vannak, melyek előtt meghátrálni kénytelen. Az alapjogi mezsgye külső határai az emberi méltósághoz, a becsülethez és jóhírnévhez való jog [ABH. 36/1994. (VI. 24.)].

A szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának célja, hogy az egyén véleményt alkothasson, azt másokkal közölje, mások véleményét formálja, a közérdekű információkat szabadon terjessze, véleményével aktívan részt vegyen közügyek nyilvános megvitatásában, valamint ideértendő az egyén tájékozódáshoz, az információs szabadsághoz való joga is.

A különböző élettapasztalatok megosztása egy közösségi vagy egy internetes fórumon a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik és az adatvédelem oldaláról meglehetősen szűk területen értelmezhető. Ha a hozzászólásban az egyén értékítélete fejeződik ki, azaz személyes gondolatait vagy meggyőződését osztja meg másokkal, akkor az adatvédelemnek nincsen relevanciája. Az értékítéletben kifejeződő minősítések a szubjektum gondolati termékei, azok egy objektív adatvédelmi kritérium mentén nem vizsgálhatók. Adatvédelmi szempontból azok a tényállítások és kijelentések bírnak jelentőséggel, amelyekkel az egyén olyan adatokat közöl, vagy olyan tényekre utal, amelyek egy természetes személlyel közvetlenül vagy közvetetten

kapcsolatba hozhatók. Ilyen esetekben a személyes adatok kezelésére vonatkozó adatvédelmi szabályokat alkalmazni kell.

A honlap működési elveinek kialakításakor azt kell szem előtt tartani, hogy a hozzászólások tartalma ne sértsen személyiségi jogokat, és a személyes adatok védelméhez fűződő jog se sérüljön. Ez a tartalmak moderálásával és a törvények előírásainak megfelelő szerkesztési elvekkel biztosítható.

Beadványában vázoltak szerint a témabeosztás egy-egy meghatározott orvossal kapcsolatos tapasztalatokra épít, ez azonban nemcsak az orvos személyes adatainak jogellenes kezelését eredményezheti, hanem sértheti az orvos emberi méltóságához, becsülethez és jóhírnévhez való személyiségi jogait is. Az adatvédelemmel és a becsületvédelemmel harmonizáló javaslataim a következők:

1. A brainstorming (ötletbörze), és a honlap egyéb, a kommunikáció lehetőségét hordozó oldalain – a személyiségi jogsértést elkerülendő – ajánlatos a tapasztalatcserét a speciális élethelyzetre (a vizsgált esetben terhesség és szülés) vagy az egészségügyi intézményre kihelyezni. Az elterjedt gyakorlatnak megfelelően a jogsértő tartalmakat moderálással el kell távolítani.

2. A személyes adatokat is igénylő információs kereslet és kínálat találkozásának hatékony és jogszerű módja, ha a találkozási pont nem a széles vagy szűkebb nyilvánosság előtt történik, hanem az érintett felek közvetlen kommunikálnak egymással (e-mailen, telefonon, vagy úgynevezett privát-chaten). Ez utóbbi azért szükséges, mert az adatvédelem a jogalap tekintetében nem differenciál az adatkezelési műveletek között. Ezért a személyes adatok zárt közösség (adattovábbítás) vagy széles nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétele (nyilvánosságra hozatal) egyaránt az érintett hozzájárulásához vagy törvényi felhatalmazáshoz kötött [Avtv. 3. § (1) bekezdés]. De az adatkezelési művelet céljában rejlő különbség a nyilvánosság szintjeinek eltérő megítéléshez vezethet. A törvény szerint nem kell alkalmazni a rendelkezéseit azokra az adatkezelésekre, amelyeket természetes személy kizárólag saját személyes céljainak szolgálatában végez [Avtv. 1/A. § (3) bekezdés]. Noha ezek a magánjellegű adatkezelések is – példának okáért telefonkönyv vezetése, elektronikus levelezés folytatása, és címek cseréje – személyes adatok gyűjtésével, tárolásával, továbbításával járnak, mégsem alkalmazhatók az Avtv. szabályai, mert az adatkezelés célja valamely személyes életszükséglet, igény kielégítését szolgálja. Ennek a magánjellegű adatkezelésnek a határa ott ér véget, ahol az érintett a személyes céljait meghaladva végez az általa kezelt adatokkal adatkezelési műveleteket.

A fórum struktúráját illetően ezért álláspontom az, hogy a szabad véleménynyilvánítás technikai kereteit a személyiségi jogok maximális védelme érdekében úgy kell kialakítani, hogy a „nyilvánosság” (az összes tag) számára nyitott beszélgetések és a személyes adatokat is igénylő (például egy konkrét orvossal kapcsolatos) tapasztalatcserék különböző kommunikációs csatornákon történjenek. Ez utóbbi ugyanis az Avtv. hatálya alá nem tartozó magánjellegű adatkezelés, ha az érdekelt személyek közti kölcsönös és direkt üzenetváltáson, információcserén alapul. Ha ez a privát beszélgetés mások számára is hozzáférhető – a vizsgált ügyben a forrás számítógépéről letölthető –, akkor az Avtv. szerinti adatkezelési műveleteket folytatnak a tagok.

3. Az Avtv. 2. § 8-9. pontja szerint adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajthatja. Adatkezelés pedig az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.

Adatkezelő a honlap üzemeltetője és szerkesztője, ha személyes adatokat tartalmazó adatállományt kezel, és az adatállományt a nyilvánossághoz közvetíti azzal a céllal, hogy az abban tárolt személyes adatok mások számára elérhetők és kutathatók legyenek. A beadványban vázolt technikai leírás alapján a tapasztalatokat tartalmazó fórum az adatok fizikai elhelyezkedésétől függetlenül adatbázisnak minősül, ha személyes adatok szervezett gyűjteménye, amelyben az adatok tetszőleges szempontok szerint rendszerezhetők, tárolhatók és visszakereshetők. Az adatok forrásának (lásd felhasználói számítógépek közötti) fizikai megosztása ellenére is adatbázis az adatállomány, ha a fenti ismérveknek megfelel.

4. Végezetül engedje meg, hogy kitérjek a személyiségi jogok sérelmének büntetőjogi és polgári jogi jogkövetkezményeire. A becsületvédelem büntetőjogi eszközei a nyilvánosság bizonyos mértékét tényállási elemnek tekintik, ezért a büntetőjogi felelősség megállapításánál releváns, hogy a sérelmes közlésről milyen széles körben szereztek tudomást. A polgári jogi jogvédelmi eszközök között [Ptk. 84. §] a kártérítési igény megalapozásához

szükséges annak igazolása, hogy a sérelem következtében a sértett életkörülményeiben hátrányos változás következett be. Ennek bizonyítását szolgálhatja az a tény, hogy az internetes fórum milyen közönség előtt nyilvános, és milyen széles tömegek számára hozzáférhető.

A honlap egyes részeinek felépítése, valamint a működését biztosító informatikai háttér kialakítása során kérem, vegye figyelembe észrevételeimet. A személyes adatok védelméhez fűződő jog mindenkit megillető alkotmányos alapjog, melynek érvényesülnie kell a véleménynyilvánításnak teret adó fórumon is.

Mindazonáltal üdvözlöm egyedülálló kezdeményezését, mellyel a hazai egészségügy helyzetének javítása érdekében a társadalmi konzultáció és vita felé nyitást szorgalmazza.

Budapest, 2005. május. 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(557/K/2005)

Igazságügyi írásszakértő tevékenységének adatvédelmi vonatkozásairól

dr. Melegh Gábor

elnök

Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara

Tisztelt Elnök Úr!

Egy igazságügyi írásszakértő tevékenységével kapcsolatos panaszbeadvány érkezett hozzám, mivel a [...] Kft. (továbbiakban: Kft.) az egyik telepén dolgozókat írásminta adására kérte annak megállapítása érdekében, hogy ki írta a Kft.-nek szóló névtelen levelet. Az írásokat az írásszakértő megvizsgálta, és szakvéleményt készített azokról, melyben megállapította, hogy a levél nem a telep dolgozójától származik. Engedje meg, hogy állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztassam, mivel megállapításaim iránymutatóul szolgálhatnak az igazságügyi szakértői tevékenység végzésében:

Az igazságügyi szakértői tevékenység főbb szabályait a 2/1988. (V. 19.) IM rendelet, az 53/1993. (IV. 2.) Korm. rendelet, az 1995. évi CXIV. törvény tartalmazza. Amennyiben a szakvélemény készítése személyes adatok kezelésével jár együtt, figyelembe kell venni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) előírásait is. Az Avtv. 2. § 1. pontja alapján személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, ennek megfelelően személyes adatnak minősül a munkavállaló írásmintája és az abból levont következtetések is. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége (Avtv. 2. § 9. pont).

Igazságügyi szakértő hatóság kirendelése vagy megbízás alapján készít szakvéleményt. A különféle eljárásokban szakértő igénybevételét, kirendelését törvényi előírások (pl. Be., Pp.) teszik lehetővé, melyek egyúttal adatkezelésre való felhatalmazást is jelentenek. Megbízás alapján végzett szakértői tevékenység esetén azonban az adatkezelés jogalapját az érintett(ek) hozzájárulása jelenti. Adatvédelmi kérdések a megbízási jogviszonyban

leggyakrabban a grafológiai, írásszakértői vizsgálat során merülnek fel, mivel ezek a vizsgálatok személyes adatok kezelését is jelentik. A hozzájárulással mint jogalappal szembeni követelmény, hogy az önkéntes, határozott legyen és megfelelő tájékoztatáson alapuljon [Avtv. 2. § (6)]. A tájékoztatás során meg kell jelölni az adatkezelés célját, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosultat, és közölni kell, hogy kik ismerhetik meg az adatokat [Avtv. 6. § (2)], tehát az érintettek pontosan tudnia kell, hogy mi az adatainak a sorsa. Az Alkotmánybíróság szerint az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.

Az adataiany a megfelelő tájékoztatás alapján szabadon mérlegelheti és eldöntheti, hogy az adatkezelő által kért vizsgálaton részt vesz-e. A hozzájárulás önkéntessége azonban kétségbe vonható akkor, ha az adatkezeléshez való hozzájárulás megtagadása hátrányos következményekkel járhat az érintettre vonatkozóan. Ez megállapítható volt a Kft. által kért írásminta-vizsgálat esetében is, mivel a munkavállalók joggal tarthattak a rágalmazással való meggyanúsítástól, munkahelyük elvesztésétől. Kifogásolható az írásminták harmadik személynek, szakértőnek való továbbítása is, mivel a munkavállalók nem kaptak erről tájékoztatást, és nem adták kifejezett hozzájárulásukat a szakértői vizsgálatához, a szakvélemény munkáltatónak való megküldéséhez. Tehát az írásminták vizsgálata, azokból következtetések megállapítása, szakvélemény készítése és a munkáltatónak való átadása jogalap nélkül történt.

Az Avtv. 6. §-a alapján az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. Ennek megfelelően az írásmintáról készült szakvéleményt annak is át kell adni, akinek az írását elemezték.

A munkáltatónak figyelembe kell venni az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvét is, mely szerint: „Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.” Nincs olyan adatkezelési cél, illetve ezt

megalapozó jog vagy kötelezettség, amely egy munkáltatót feljogosít arra, hogy munkavállalói írásmintáját és az arról adott szakvéleményt megismerje, felhasználja, nyilvántartsa (kivéve meghatározott esetekben az alkalmassági vizsgálatokat). Az Alkotmány 64. §-a mindenkinek biztosítja azt a jogot, hogy kérelmet vagy panaszt terjesszen az illetékes állami szerv elé. Az állami vagy önkormányzati szervnek a panaszt, bejelentést – névtelen vagy ismételt bejelentést kivéve – el kell bírálnia, meg kell tennie a szükséges intézkedéseket, és erről a bejelentőt értesítenie kell. A panaszt/bejelentőt nem érheti hátrány a panasz vagy a bejelentés megtétele miatt, továbbá személyes adatai védelmet élveznek, azok hozzájárulása nélkül nem továbbíthatóak és nem hozhatóak nyilvánosságra. Ez alól a szabály alól egy kivétel van: ha a bejelentő nyilvánvalóan rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt vagy szabálysértést követetett el; másnak kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, akkor adatai az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére átadhatóak. A közérdekű bejelentés és panasz intézésének egyéb szabályait a 2004. évi XXIX. törvény 141. §-a tartalmazza.

Mindezek alapján az Avtv. 24-26. §-a alapján felszólítottam a Kft. igazgatóját, hogy az írásmintákat és az arról adott szakvéleményeket semmisítse meg, erről tájékoztassa a munkavállalókat, és a továbbiakban állásfoglalásomnak megfelelően járjon el.

Tájékoztattam a panaszt, hogy a szakértő tevékenységének vizsgálatára etikai eljárást kezdeményezhet, továbbá az Avtv. 17. §-a alapján jogainak sérelme miatt bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. Felhívtam az ügyben eljáró szakértő figyelmét is az adatvédelmi előírások betartásának, illetve a vizsgált személyek jogai védelmének fontosságára, különösen az írásszakértői vizsgálat munkáltatók általi kezdeményezése esetén. Tapasztalatom szerint ugyanis a munkáltatók gyakran visszaélnek a munkajogi jogviszonyból fakadó erőfölényükkel, és igyekeznek minél több adatot gyűjteni munkavállalóikról, ez azonban adott esetben az emberi méltósághoz való jogot is sértheti. Mindezek alapján szükségesnek tartom a szakkérdés eldöntésében érintett valamennyi személy jogainak hangsúlyosabb figyelembevételét mind a megbízási szerződés megkötése, mint a szakértői tevékenység végzése során. Az igazságügyi szakértői tevékenység etikai kódexe szerint a szakértőtől elvárható, hogy jogszabályba ütköző, tisztességtelen vagy erkölcstelen célú megbízást elhárítson, a szakértői vélemény készítése során ne sértse az ügyben érdekelt egyik fél érdekeit sem, és tegye lehető-

vé a szakértői véleménynek az érdekelt felek – tehát nem csak a megbízó – általi ellenőrzését.

Kérem szíveskedjék az igazságügyi szakértők tevékenységének jogszerűségét, állásfoglalásomnak megfelelő gyakorlat kialakulását elősegíteni.

Budapest, 2005. május 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(246/A/2005)

**A munkahelyi drogteszt alkalmazását csak kifejezett
– alkotmányos alapelveken nyugvó – jogszabályi
felhatalmazással lehetséges**

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2004. december 16-án az Adatvédelmi Biztos Irodájánál az [...] .Kft. képviselőjeként személyes konzultációt kezdeményezett, és az adatvédelmi biztos véleményét kérte új, [...] elnevezésű szolgáltatásukkal kapcsolatban.

I. A tesztelő berendezést – amit az [...] Kft. működtet –, a megrendelő munkáltató kérésére mikrobuszal a telephelyre kiszállítják, és ott nyálminta alapján a helyszínen végzik el a munkavállalók kábítószer-fogyasztásának mérését.

A teszt a nyálmintából percekben belül egyidejűleg 5 különböző kábítószer(származék) kimutatására képes (Cannabis, Amphetamine, Methamphetamine, Cocaine, Opiates). A prospektus szerint a teszteredmény 93%-os biztonsággal működik.

II. Az Adatvédelmi Biztos Irodájának eddigi gyakorlatában a munkahelyi drogtesztek ügye nem merült fel, ezért a vizsgálat során megkerestük az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség elnökét, aki válaszában előadta, hogy a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) nem jogosítja fel sem a munkavédelmi felügyelőket, sem a területi felügyelőséget a munkavállalók esetleges kábítószeres befolyásoltságának vizsgálatára.

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) civil jogvédő szervezet álláspontja szerint „a drogteszt, mint prevenció eszköz hatékonysága tudományosan egyáltalán nem bizonyított, sőt, az elvégzett vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy a tesztelés drága, igazságtalan, és egyáltalán nem hatékony.

A drogtesztek alkalmazása ellen szóló egyik legfontosabb érv, hogy a kereskedelembe kapható, sőt a laboratóriumi felhasználásra kerülő tesztek – az alkoholos befolyásoltság mérésére szolgáló kettős vérvételtől eltérő módon – nem alkalmasak a tesztelt személy drogbefolyásoltságának mérésére.

A tesztek csak arra képesek, hogy bizonyítékot szolgáltatassanak arra nézve, vajon a tesztelt személy fogyasztotta-e tiltott szert az elmúlt 2-3, 4-5 vagy 14-18 napban. A különbségek az egyes anyagok szervezetből való ürülési sebességétől függenek. Ráadásul az ürülési sebesség semmilyen kapcsolatban sincs az egyes szerek függőségi potenciáljával vagy káros hatásaival.”

III. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv. 2. § 2. b) pontja) alapján a kábítószeres függőségre, illetve kábítószer-fogyasztásra vonatkozó személyes adatok különleges adatoknak minősülnek, így az adatkezeléshez szükséges valamilyen törvény kifejezett rendelkezése vagy az érintett önkéntes, egyértelmű, tájékozott beleegyezésen alapuló írásos felhatalmazása [Avtv. 3. § (2)].

Az adatkezelés célhoz kötöttségének elve alapján csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig [Avtv. 5. § (2)].

Az Alkotmánybíróság az alapjogi (esetünkben a személyes adatok védelméhez fűződő jogot érintő) korlátozás alkotmányos határát úgy határozta meg, miszerint nem tekinthető az alapjog lényeges tartalma korlátozásának, ha a másik alapjog, alkotmányos érték vagy cél (valamint az ügynevezett nyomós közérdek) érvényesülése, védelme teszi azt szükségessé és a szükségesnek vélt korlátozás, az így okozott sérelem egyensúlyban van az adott szabályozási cél fontosságával, azzal arányos. Ez az ügynevezett „szükségesség-arányosság” alapjogi teszt.

[30/1992. (V. 26.) AB határozat, 58/1994. (XI. 10.) AB határozat]

Egy alapvető jog korlátozásának alkotmányosságához azonban nem elég, hogy egy másik alapvető jog és szabadság érvényesítése és védelme érdekében történik. Az állam csak akkor nyúlhat az alapvető jog korlátozásának végső eszközeihez, ha a másik jog védelme vagy érvényesülése semmilyen más módon nem érhető el, és a korlátozás csak olyan mértékű lehet, amennyi ehhez feltétlenül szükséges.

[2/1990.(II. 18.) AB határozat]

Az Mvt. 2. § (2) bekezdése értelmében az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósítása – a munkavállalók ezirányú felelősségével összhangban – a munkáltató kötelessége. A 60. § szerint a munkavállaló csak a biztonságos munkavégzésre alkalmas

állapotban, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó szabályok megtartásával végezhet munkát.

A munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.) 103. § (1) a) értelmében a munkavállaló köteles az előírt helyen és időben munkára képes állapotban megjelenni és a munkaidejét munkában tölteni, illetőleg ez alatt munkavégzés céljából a munkáltató rendelkezésére állni. Rendkívüli felmondási ok lehet a munkáltató részéről, ha a munkavállaló a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi, vagy egyébként olyan magatartást tanúsít, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné tesz. A munkavállaló által a munkavégzés szabályainak megsértését a munkáltatónak kell bizonyítania.

Az irányadó bírói gyakorlat értelmében az önhibából eredő kábítószer-fogyasztás következtében előállt zavart – hallucinatórius – állapot önhibából eredő bódult állapotnak minősül. (BH2000. 432)

Munkajogi területen a bírói jogalkalmazás mostanáig a munkavállalók alkoholos befolyásoltságának témájában alakított ki egységesnek mondható gyakorlatot, mely a munkáltatói ellenőrzésben való közreműködést a munkavállaló munkaviszonyból eredő kötelezettségeként definiálja. (M.K.122.)

IV. A vizsgálat során – az Adatvédelmi Biztos Irodájának nemzetközi kapcsolatait felhasználva – külföldi példákat is feldolgoztunk. Általánosságban megállapítható, hogy Európában a különös biztonsági kockázattal járó tevékenységet végző munkavállalókra vonatkozó speciális szabályok körén kívül a munkahelyi drogtesztek alkalmazása nem megengedett, illetve az ellenőrzés folyamata a munkavállaló érdekében több garanciális szabállyal korlátozott.

V. Felmerül az a gyakorlati fontosságú kérdés is, hogy – mivel a hatályos jogi szabályozás értelmében a kábítószerrel összefüggő cselekmények általában bűncselekménynek minősülnek – milyen következményei lehetnek akár munkavállalói, akár munkáltatói részről egy pozitív teszteredménynek?

VI. A fentiek alapján, a szükségesség-arányosság precedens rendező elvét szem előtt tartva – vagyis a drogfogyasztás következményének veszélyét és a teszteléssel érintett magánszféra sérelmének viszonyát vizsgálva – álláspontom szerint a munkahelyi drogtesztek alkalmazása, illetve az ahhoz kötődő adatkezelés általános jelleggel nem elfogadható, mert:

a munkavállalói hozzájárulás önkéntessége a kiegyensúlyozatlan munkáltatói-munkavállalói hatalmi pozíciók egyenlőtlensége miatt erősen megkérdőjelezhető,
a tesztelés a magánszférába súlyosan beavatkozó, a személyiségi jogokat sértő gyakorlathoz vezethet amellet, hogy
a mobilteszt hatékonysága nem meggyőző, mert a teszteredmények a fogyasztás tényéről – vagy akár csak a szerrel való testi kontaktusról – adnak felvilágosítást és nem a munkavégzésre való alkalmasságról. Szakértői vélemények szerint az egyes anyagok szervezetből való ürülési sebessége nincs kapcsolatban az egyes szerek káros hatásaival. A megbízhatóság kérdését érinti, hogy – információim szerint – némely gyógyszer fogyasztása is pozitív teszteredményt hozhat. A tesztkészülékek nem feltétlenül képesek a fogyasztott drogok mennyiségét, valamint a fogyasztás óta eltelt időt meghatározni. Szintén problémás az alkalmi és rendszeres fogyasztás elválasztása, valamint az úgynevezett könnyű és kemény drogok súlyozása.

Természetesen más a megítélése azoknak a munkaköröknek, amelyeknél törvényi felhatalmazás alapján a drogteszt alkalmazása az érintettek egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságának minősítésénél megengedett, vagy egyenesen kötelezően igénybe veendő eszköz. Erre példa a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény felhatalmazása alapján született, a hivatásos és szerződéses katonák egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságának minősítéséről szóló 4/2003. (I. 31.) HM rendelet szabálya, mely szerint a katonák egészségi alkalmasságának megítéléséhez a drogszűrés eredménye nem mellőzhető.

A szabályozásnál a következő feltételeket kell szem előtt tartani:

A vizsgálandó személyi kört a különös biztonsági kockázattal járó tevékenységet végzőkre kell korlátozni, hiszen a vizsgálatot csak a biztonsági érdek alapozhatja meg.

A drogtesztet csak megfelelő végzettséggel rendelkező személy irányítása alatt lehet végezni és a pozitív teszteredményt is csak ilyen (egészségügyi) kvalifikációval rendelkező személy elemezheti.

A dolgozók minden esetben másolatot kell, hogy kapjanak a dokumentációból annak érdekében, hogy annak tartalmát független ellenőrzésnek vethessék alá, és így lehetőségük nyíljon a jogorvoslathoz.

Végül, de nem utolsósorban, különös hangsúlyt kell fektetni az előzetes tájékoztatásra és a felvilágosító munkára (például munkabiztonságot

érintő tanfolyamok, képzések szervezése az adott munkahely igényeihez és követelményeihez igazítva).

A fentiek alapján tehát munkahelyen drogteszt alkalmazását csak kifejezett – alkotmányos alapelveken alapuló – jogszabályi felhatalmazás tehet lehetővé, és nem a munkáltató önkényes választása vagy a „kikényszerített hozzájárulás” alapozza meg a munkavállaló jogait és privát szféráját korlátozó ellenőrzési eszköz alkalmazását, illetve bevezetését.

Budapest, 2005. május 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1994/H/2004)

Az államigazgatási eljárásokban a „határozatot kapják” cím használatáról

[...]

B-A-Z Megyei Közigazgatási Hivatal

Tisztelt [...]!

Hivatalomhoz beadványt intézett, melyben tájékoztatásomat kéri arról, hogy visszavontam-e 2002. október 17-én kiadott közleményemet, mert ebben az esetben az egységes közigazgatási tevékenység irányításában változásokat kell bevezetni.

Dr. Lenkovich Barnabás, az állampolgári jogok általános biztosa az V. Országos Építéshatósági Konferencián arról számolt be, hogy az államigazgatási eljárásokat érintő közleményemet, amelyben kifogásoltam azt a szakmai gyakorlatot, hogy az államigazgatási ügyekben a „határozatot kapják” rovatban minden érintett személyes adata a többi érintett számára is megismerhető, visszavontam.

Tájékoztatom Önt, hogy 2002. október 17-én kiadott közleményemet nem vontam vissza.

2002-ben a vizsgált ügyben panaszbeadvány alapján jártam el, ahol az indítványozó személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmére hivatkozott, mert egy államigazgatási ügyben személyes adatai – neve és lakcíme – továbbításra kerültek.

Egyes államigazgatási és szabálysértési ügyekben az ügyfél vagy a sértett számára különösen sérelmes lehet, ha az ellenérdekű fél vagy az elkövető számára ismertté válik a neve és pontos címe. Ezért az államigazgatási és szabálysértési hatóságokat fokozott felelősség terheli az adatvédelmi szabályok betartásában, még akkor is, ha ez adminisztrációs többletterhet ró az eljáró hatóságra.

Álláspontom szerint a határozat tartalmi elemei bárki számára megismerhetők. Ugyanakkor az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) az 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) előtt született, ezért az Avtv. dogmatikáját – sajnálatos módon – nem követi. Az adatvédelmi törvény alkotmá-

nyos alapjogot garantáló alapvető törvénynek tekintendő, amellyel más törvény, így az Áe. sem lehet ellentétes. Az Avtv. 1. § (2) bekezdése értelmében e törvénytől csak akkor lehet eltérni, ha azt az Avtv. kifejezetten megengedi.

Az Áe. és az Avtv. kollíziójából számos értelmezési nehézség származik. A vizsgált ügyben az Áe. 45.–47. §-ai szabályozzák a határozat közlésének szabályait. Az Áe. 45. § (1) bekezdése szerint a határozatot kézbesítés útján kell közölni. Az Áe. tehát nem mondja ki, hogy minden ügyféllel, érintettel közölni kell a többi érintettre, ügyfélre vonatkozó személyes adatokat is.

Még abban az esetben is, ha az Áe. rendelkezne felsorolásszerűen arról, kiket kell értesíteni a határozatról, akkor sem lehetne ezt úgy értelmezni, hogy az Áe. felhatalmazást ad arra, hogy minden egyes címzettnek postázzák az összes többi címzett személyes adatait. Az adatvédelmi biztos a büntetőeljárásról szóló – azóta hatályát veszített – törvényről kifejtette: *„A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvénynek az adatkezelés jogalapjául a megjelölt 138. § (2) bekezdése és a 140. § (2) bekezdése csupán azt határozza meg, hogy mely személyeknek kell a határozatot megküldeni, arra nézve nem ad felhatalmazást, hogy e személyek nevét és lakcímét minden egyes címzett részére megküldött példányon fel kell tüntetni. Ennek következtében a határozaton való feltüntetéssel hozhatók az eljárásban részt vevő személyek tudomására a többi résztvevő személyes adatai, függetlenül attól, hogy az érintettek kérték-e adataik zártan történő kezelését, vagy sem.”* [42/A/2001-6]

Meg szeretném jegyezni, hogy adatvédelmi szempontból korántsem egyértelmű az Áe. 43. § (1) bekezdésének a) pontja. Ez a rész – és nem a *„határozatot kapják rovat”*, amelyet az Áe. nem tartalmaz – felhatalmazást ad, hogy a határozat kötelező tartalmi elemeként az ügyfél nevét és lakcímét (székhelyét) feltüntessék. Kérdéses ugyanakkor, hogy ez a felhatalmazás milyen terjedelmű, például adatvédelmi szempontból elfogadható-e az a kialakult gyakorlat, hogy az ügyfél magánszemélyek esetén úgy járnak el, mint az Avtv. hatálya alá nem eső jogi személyek esetén.

Ismétlen jelzem, hogy az Áe. és az Avtv. összhangjának a hiánya jogalkalmazási nehézségeket okoz. Ezen nehézségek orvoslására nyit lehetőséget a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény, amely a hatályos államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény helyébe fog lépni. E törvény véleményezéséskor figyelemmel voltam korábbi közleményem tartalmára is.

Kérem engedje meg, hogy levelemhez mellékelten csatoljam az Ön által idézett közlemény másolatának teljes szövegét, a közleményt megalapozó vizsgálatot lezáró állásfoglalásomat, illetve a Veszprémi Közigazgatási Hivatalnak címzett állásfoglalásomat, amelyben kifejtem, hogy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló új törvényi rendelkezések hatálybalépésével közleményem feltehetően okafogyottá válik.

Budapest, 2005. június 6.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1034/K/2005).

A kormány „sms-voks” elnevezésű kampányáról

Dr. Dobó László

országgyűlési képviselő

FIDESZ-MPSZ

Budapest

Tisztelt Képviselő Úr!

A kormány „sms-voks” elnevezésű kampányával kapcsolatos indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A Wunderman Kft. 2005 júliusában jelentette be az adatvédelmi nyilvántartásba a Miniszterelnöki Hivatal „sms-voks” elnevezésű kampányának adatkezelését. A beérkező válaszokat és a telefonszámokat számítógépen rögzítik, mivel a sajtóban megjelent hirdetés szerint egy telefonszámról érkező több szavazat esetében csak az első szavazatot veszik figyelembe.

A bejelentkezés szerint az adatkezelő a telefonszámokat és a beérkezett válaszokat a Miniszterelnöki Hivatalnak továbbítja, ugyanakkor az adatlap azt is tartalmazza, hogy a Miniszterelnöki Hivatal feldolgozott állományként kapja meg az információkat.

A fenti ellentmondás tisztázása végett megkerestem Kiss Pétert, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszterét, és felvilágosítást kértem a kampány részleteiről. Miniszter úr és Tóth Miklós helyettes államtitkár úr egybehangzó állítása szerint a Miniszterelnöki Hivatal sem a szavazást lebonyolító szolgáltatótól, sem a szavazatok gyűjtését és feldolgozását végző Wunderman Kft.-től nem kapja meg a szavazatot küldők személyes adatát (telefonszámát), csak a kérdésekre adott összesített választ.

Tájékoztatom egyúttal arról is, hogy a Wunderman Kft. vezetőjének figyelmét felhívtam arra, hogy a kérdésenként feldolgozott válaszok őrzési ideje a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényben megfogalmazott célhoz kötöttségi követelmény alapján a szavazás leadása határidejének lejártával megszűnik, így azokat nem indokolt a teljes kampány (várhatóan október) végéig megőrizni. Mindezekon túl kifogásoltam azt is, hogy a sajtóban közzétett hirdetések-

ben nincs megfelelő tájékoztatás az érintettek számára az adatkezelőkről és az adatkezelésről.

Az indítványában feltett első kérdésének ügyében – mely a kormány telefonos tájékoztató kampányára vonatkozik – az arra vonatkozó vizsgálat lezárultát követően természetesen tájékoztatni fogom.

Budapest, 2005. szeptember 6.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1360/A/2005)

A tanórán történtek kép- és hangfelvételi rögzítéséről és felhasználhatóságáról

[...]

Tisztelt [...]!

2005. szeptember 14-én érkezett elektronikus levelében a következő kérdéseket fogalmazta meg:

1. Készíthet-e egy diák hang-, illetve videofelvételt a tanórán történekről?
2. Milyen esetekben készíthet?
3. Felteheti-e az internetre a felvételeket?
4. Milyen jogszabályokba ütközik ez a cselekedet?
5. A diáknak milyen lehetősége van arra, hogy bebizonyítsa, tanára nem a megfelelő hangnemben beszél vagy viselkedik tanítványaival?
6. A rendőrség vagy az iskolavezetés elfogad-e titokban készített felvételeket bizonyítékként?

A fenti kérdésekkel kapcsolatos állásponatom a következő:

1-2. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

A törvény meghatározása szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, valamint hasznosítása, ide sorolva a nyilvánosságra hozatalt is. (Avtv. 2. § 9. pont)

Az oktató képmása, illetve a róla készült hangfelvétel személyes adat, ebből következően nyilvánosságra hozatala adatkezelésnek minősül.

Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, illetőleg – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat elrendeli [Avtv. 3. § (1) bekezdés]. További követelmény, hogy az adatkezelés csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése céljából történhet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie ennek a célnak. Törvényi felhatalmazás hiányában éppen ezért csak a pedagógus hozzájárulásával lehet felvétel készíteni.

3. Mivel a tanórán történekről videofelvételt készíteni csak a pedagógus engedélyével lehet, ez vonatkozik, a felvétel interneten való nyilvánosságra hozatalára is.

4. A személyiségi, illetőleg az adatvédelemhez fűződő jogokat több jogág is hathatós védelemben részesíti. Az Avtv. már említett 3. § (1) bekezdésén kívül a Ptk. is védi a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jogot.

80. § (1) *A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés.*

(2) *Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.*

A képmással vagy hangfelvétellel való visszaélés esetén a Ptk. 84. § szerinti igényeket lehet támasztani.

A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) szerint:

177/A. § (1) *Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével*

- a) *jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel,*
 - b) *az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget,*
 - c) *az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.*
- (2) *A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt hivatalos személyként, köz megbízás felhasználásával, vagy jogtalan hasznoszerzés végett követik el.*
- (3) *A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a személyes adattal visszaélést különleges személyes adatra követik el.*

5. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Közokt. törvény) 1.§ (1) bekezdés l) pontja szerint a diák lehetősége, hogy jogai megsértése esetén – jogszabályban meghatározottak szerint – eljárást indítson, továbbá igénybe vegye a nyilvánosságot. Amennyiben bűncselekmény történik, a rendőrségen feljelentést tehet, vagy magánindítványt terjeszthet elő.

6. A pedagógusok alapvető kötelezettségeit a Közokt. törvény , fegyelmi felelősségét pedig a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) szabályozza:

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy

a) *nevelő és oktató tevékenysége keretében gondoskodik a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról, erkölcsi védelméről, személyiségének fejlődéséről, továbbá az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közve-títse,*

h) *a gyermekek, tanulók és szülők emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, [Közokt. törvény 19. § (7) bekezdés a) és h) pont]*

Fegyelmi vétséget követ el a közalkalmazott, ha a közalkalmazotti jogviszonyból eredő lényeges kötelezettségét vétkesen megszegi.

(2) A fegyelmi vétséget elkövető közalkalmazottal szemben kiszabható fegyelmi büntetések:

a) *megrovás;*

b) *az előmeneteli rendszerben történő várakozási idő legfeljebb egy évvel történő meghosszabbítása;*

c) *a jogszabály alapján adományozott címtől való megfosztás;*

d) *magasabb vezető, illetve vezető beosztás fegyelmi hatályú visszavonása, valamint*

e) *elbocsátás.*

(3) A (2) bekezdés b)-d) pontjában foglalt büntetések közül egymás mellett több is kiszabható.

(4) A (2) bekezdés b)-c) pontjában foglalt büntetés végrehajtását legfeljebb egyévi próbaidőre fel lehet függeszteni. Ha a felfüggesztés ideje alatt a közalkalmazott nem követett el olyan fegyelmi vétséget, melyért jogerős fegyelmi büntetést szabtak ki, úgy kell tekinteni, mintha a fegyelmi büntetésben nem részesült volna. Ha viszont ez idő alatt elkövetett cselekmény miatt újabb jogerős büntetést szabtak ki, a felfüggesztett büntetést is végre kell hajtani. [Kjt. 45. § (1)-(2) bekezdés]

Ha fegyelmi büntetés kerül kiszabásra, annak ténye csak meghatározott körhöz juthat el. A Közokt. Törvény 2. számú melléklete tételesen felsorolja, hogy a közoktatási intézmény az alkalmazottak mely adatait kezelheti. Ide tartozik többek között a munkakör, munkakörbe nem tartozó feladatra történő megbízás, munkavégzésre irányuló további jogviszony, fegyelmi büntetés, kártérítésre kötelezés. Ezen adatok a fenntartónak, a kifizetőhelynek, bíróságnak, rendőrségnek, ügyészségnek, helyi önkormányzatnak, államigazgatási szervnek, a munkavégzésre vonatkozó rendelkezések ellenőrzésére jogosultaknak, a nemzetbiztonsági szolgálatnak továbbíthatók.

A rendőrség (nyomozó hatóság) eljárását a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései szabályozzák:

Be 77. § (1) A bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során e törvény rendelkezései szerint kell eljárni. Jogszabály elrendelheti a bizonyítási cselekmények teljesítésének, a bizonyítási eszközök megvizsgálásának és rögzítésének, valamint a bizonyítási eljárások lefolytatásának meghatározott módját.

(2) A bizonyítási cselekmények végzésekor az emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.

Ebből következően a nem jogszerűen szerzett bizonyítékokat a fegyelmi, illetőleg a büntetőeljárás során nem lehet figyelembe venni.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos ügyekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2005. október 25.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1590/K/2005)

4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

A. Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

**[Állásfoglalás: a helyi idegenforgalmi adóról
szóló önkormányzati rendelet több pontban
felülvizsgálatra szorul]**

Balogh József
polgármester részére

Győr Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatala

Győr

Tisztelt Polgármester Úr!

Egy állampolgár állásfoglalásomat kérte idegenforgalmi adóval kapcsolatos adóigazgatási kérdésekről, mivel véleménye szerint Győr illetékességi területén az idegenforgalmi adó alóli mentesség ellenőrzésének nincsenek eljárásjogi szabályai. Állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli vagy az érintett hozzájárul. „Kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.” [Avtv. 3. § (3)]

Az adóztatásra vonatkozó adatkezelési eljárások kötelező adatkezelésnek tekintendők, ezért az Avtv. 3. § (3) bekezdésben meghatározottakat – így a kezelendő adatok megismerhetőségét is – törvényben vagy önkormányzati rendeletben szabályozni kell. A helyi adózással kapcsolatos főbb szabályokat az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.), a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (továbbiakban: Hatv.), valamint a helyi adók nyilvántartásáról szóló 13/1991. (V. 21.) PM rendelet (továbbiakban: Rendelet) tartalmazzák, továbbá önkormányzatok is alkotnak a helyi adókról rendeletet, mely a magasabb szintű jogszabályokkal

nem lehet ellentétes. Erre a helyi adóval kapcsolatos eljárási kérdésekben a Hatv. 6. § e/ pontja és 43. § (3) bekezdése kifejezetten fel is hatalmazza az önkormányzatokat.

A Hatv. meghatározza az egyes helyi adók alóli mentesség eseteit, feltételeit, az adóbeszedésre kötelezetteket, azonban a fent megjelölt jogszabályok egyike sem tartalmaz az adómentesség igénybevételére és ellenőrzésére vonatkozó eljárási szabályokat, ezért mindezekről az önkormányzatnak kell rendeletet alkotnia, amennyiben hatékony és jogszerű adóellenőrzéseket kíván lefolytatni.

Győr önkormányzata a helyi idegenforgalmi adóról szóló 47/2002. (XII. 20.) ök. sz. rendelet (továbbiakban: Ör.) 2. §-ában előírja: „Az adót az adóbeszedésre kötelezett állapítja meg. Az adóbeszedésre kötelezettek olyan nyilvántartást kell vezetnie, hogy az az adó alapjának, az adó összegének és a mentesség jogcímének megállapítására, ellenőrzésére alkalmas legyen.”

Az Art. 14. § (1) bekezdése rendelkezik az adókötelezettség tartalmáról, eszerint az adózó köteles törvényben előírt adómegállapításra (önadózás, a munkáltató, a kifizető adómegállapítása), adóbeszedésre is. Az idegenforgalmi adó esetében a Hatv. meghatározza azokat, akik az adó beszedésére kötelezettek, viszont nem kötelezi őket/nem ad felhatalmazást adómegállapításra, vagyis ebben az esetben a magánszemélyek egyfajta önadózásáról van szó. Az Ör. viszont előírja az adóbeszedésre kötelezettek számára, hogy az idegenforgalmi adót állapítsák meg, de ez ellentétes az Art. 14. § (1) bekezdésével, mert csak törvény írhat elő adómegállapításra vonatkozó kötelezettséget.

Az Ör. 2. §-a nem felel meg az Avtv. 3. § (3) bekezdésének sem, mivel nem határozza meg pontosan az adóbeszedő által kezelendő adatok körét és megismerhetőségét. (Ilyen szempontból a korábban hatályos szabályozás megfelelőbb volt, de az adóellenőrzés végzését az sem segítette.) Az Ör. megfogalmazása túlzottan általános, és nem az adóbeszedésre kötelezettek, hanem az önkormányzat feladata annak megállapítása, hogy mely adatokat kell az idegenforgalmi adó alanyáról nyilvántartani annak érdekében, hogy a helyi adóhatóság az adókötelezettséget ellenőrizni tudja.

Tehát az idegenforgalmi adó beszedése céljából az adóbeszedő által kezelendő, nyilvántartandó adatok fajtáját jogszabálynak kell előírnia. Mivel a Hatv. nem tartalmaz ilyen kötelezést, ezért ezt a kérdést önkormányzati rendelet szabályozhatja, és előírhatja adómentességgel kapcsolatos adatok

felvételét, nyilvántartását is. Amennyiben az önkormányzat nem él ezzel a lehetőséggel, nem biztosítottak az adóellenőrzés feltételei.

További problémát vet fel a nyilvántartásban szereplő adatok valóságának, igazolásának kérdése. Az Art. 99. § (2) bekezdése alapján ha az adózót adómentesség, adókedvezmény illeti meg, ezt okirattal vagy más megfelelő módon köteles bizonyítani. Az idegenforgalmi adó esetében azonban az adózó a magánszemély, akinek az adóhatósággal szemben áll fenn elviekben ez a bizonyítási kötelezettsége, és az adóbeszedésre kötelezett adómentesség nem illeti meg, tehát nincs mit bizonyítani az adóhatóság felé.

A szállásadó nem kötelezheti arra a szolgáltatás igénybe vevőjét, hogy igazolja az adómentességét, és igazoltatási joga is csak az adóhatóságnak van (Art. 101. §). A magánszemély adatainak szállásadó általi nyilvántartása – kifejezett jogszabályi előírás hiányában – csak az érintett hozzájárulása alapján történhet. A szállásadónak jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy a szállás igénybe vevőjétől nevének, címének megadását kérje (pl. esetlegesen kártérítés követelése miatt), illetve számla vagy egyszerűsített számla kiállítása esetén is ezek kötelező adattartalmához tartozik a vevő neve, címe (nem vonatkozik ez a nyugtaadásra). Amennyiben a magánszemély elzárkózik nevének, címének megadásától, a szállásadó nem köteles a szolgáltatás nyújtására. Ha a szolgáltatás igénybe vevője rendelkezésre bocsátja ezen adatait, akkor ennek jogalapja az érintett hozzájárulása. Ugyanígy hozzájárulás alapján kezelhetők az adómentességgel kapcsolatos adatok is: például születési időpont megadása az idegenforgalmi adó megfizetése alóli mentesülés érdekében (70. életévét betöltött személy esetében). Tehát az adómentességre igényt tartó vendég – jogszabályi előírás hiányában – adatszolgáltatásra nem köteles, de ha adatait rendelkezésre bocsátja, ez önkéntes adatszolgáltatásnak minősül. A magánszemély érdekében áll adatainak megadása, mert ennek hiányában meg kell fizetnie az idegenforgalmi adót. Ez az adatszolgáltatás azonban nem azonos az Art. 14. § (1) bekezdésében meghatározott adatszolgáltatási kötelezettséggel, mert ez alatt csak a törvényben kifejezetten adatszolgáltatásként megjelölt, az adózó által az adóhatóság felé teljesítendő rendszeres adatszolgáltatás értendő (például Art. 3. sz. melléklete).

Ugyancsak az érintett önkéntes hozzájárulásán alapul az, ha a magánszemély a megadott adatait személyazonosító igazolványának bemutatásával igazolja. Ezáltal a szállásadó meggyőződhet az adatok valóságáról, viszont nincs ilyen lehetősége a helyi adóhatóságnak az adóbeszedés ellenőrzése során, mivel a nyilvántartott adatok valósága utólag nem igazolha-

tó. Az adóhatóságnak el kell fogadnia az adóalany által rendelkezésre bocsátott és az adóbeszedő által nyilvántartott adatok valóságát, kivéve, ha ennek ellenkezőjét bizonyítani tudja.

Nem fogadható el a különféle okmányok, igazolványok lemásolása és a másolatok megőrzése, mivel ezek az iratok az adóhatósági eljárásban bizonyító erővel nem rendelkeznek és másolásuk biztonsági okmányvédelem szempontjából is aggályos. A személyazonosító igazolvány, az útlevél „A” védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok, melyek jogszerűtlen vagy rendeltetésellenes használata bűnügyi-igazgatási érdekeket sérthet. Többször tájékoztattam a nyilvánosságot arról, hogy a személyazonosító igazolványok másolásának széles körben elterjedt gyakorlatát ellenzem.

Nézetem szerint a jogalkotói feladatok elmulasztása jogbizonytalanságot okozhat, és az adózási viszonyokat egyértelműen szabályozottá kell tenni az eljárási normák tekintetében is, mert ez a törvényes adózás és adóztatás feltétele. Az Avtv. 24-26. §-ai alapján kérem, vizsgálja felül a fentiekkel kapcsolatos adatkezelésüket, tegye meg a szükséges intézkedéseket az adatkezelések jogszerűsége érdekében, továbbá kérem ezekről való értesítését.

Tájékoztatom továbbá arról, hogy a helyi adókkal kapcsolatban hivatalomhoz érkező panaszbeadványok alapján kialakított álláspontom szerint szükség van a Hatv. és a Rendelet módosítására. Ez annál is inkább kívánatos, mert a helyi adók kezelésének, nyilvántartásának szabályait a Rendelet írja elő, ez azonban nem felel meg az Avtv. 3. § (3) bekezdésében támasztott követelménynek. Ezért javasoltam a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkárának a helyi adózással kapcsolatos szabályok felülvizsgálatát, módosítását.

Budapest, 2005. március 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1551/K/2004)

[Állásfoglalás: a BKV Rt.-nél munkavállalók személyes adatai kezelésével kapcsolatos belső szabályozások felülvizsgálata szükséges, különös tekintettel az érintettek tájékoztatáshoz való jogára]

Aba Botond
vezérigazgató részére

Budapesti Közlekedési Rt.
Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

Állampolgárok beadvánnyal fordultak hozzám, melyben a Budapesti Közlekedési Rt. (továbbiakban: BKV Rt.) adatkezelését találták sérelmesnek. A beadványok adatvédelmi oldalról kifogásolták, hogy a BKV Rt.-nél:

1. A munkavállalókkal egy nyilatkozatot kívántak aláíratni, melynek lényege, hogy hozzájárulnak a munkahelyi e-mail levelezések ellenőrzéséhez, nevezetesen ahhoz, hogy a munkáltató megismerhesse az e-mail levelek feladóját, címzettjét és a tárgyát. A beadványok szerint a munkavállalók azt a tájékoztatást kapták, hogy amennyiben a hozzájáruló nyilatkozatot nem adják meg, a munkáltató abban az esetben is kezelni fogja a megjelölt adatokat.
2. A munkavállalók internethasználatának az ellenőrzése úgy történik, hogy arról az érintetteknek nincs tudomásuk, ahhoz nem járultak hozzá.
3. A munkavállalók használatába átadott, de a munkáltató tulajdonát képező mobiltelefonok használatát, továbbá az SMS-forgalmát ellenőrzik a munkavállalók tudtán kívül.
4. Az egyes szervezeti egységek vezetői a munkáltatói jogkör gyakorlója számára a munkavállalókról jellemzéseket készítettek, mely jellemzésekről az érintett személyeknek nincsen tudomásuk.
5. A vezetők a munkavállalók magánéletével kapcsolatos adatokat gyűjtöttek, így többek között arra vonatkozóan, hogy mely civil szervezetnek tagjai, illetőleg mely civil szervezetben vállaltak tisztséget.

Végezetül olyan beadvány is érkezett hozzám, amely szerint a A BKV Rt. Belsőellenőrzési és Biztonsági Főosztálya a BKV Rt. egyes munkavállalóit megfigyeli, magánéletükről – így arról, hogy munkaidőn kívül mikor, mit tesznek – adatokat gyűjt, és azokat rendszerezve kezeli.

E beadvánnyal összefüggésben leszögezem, hogy mind az Európai Unió, mind pedig a hazai adatvédelem gyakorlatában kiemelt hangsúlyt kapott az, hogy a munkavállalókat a munkahelyükön is megilleti a magánszféra védelméhez való jog, azon belül pedig a személyes adatok védelméhez való jog. Ezeket az emberi jogokat a munkáltatónak tiszteletben kell tartania és tartózkodnia kell attól, hogy ezt a szférát bármilyen módon sértse, vagy akár korlátozza. Adatvédelmi biztostként nincs módom kivizsgálni azt, hogy a hozzám beérkező indítványok, a munkavállalók magánszférájának súlyos megsértése, így az olyan személyes, különleges személyes adatoknak a beszerzése, mint például az, hogy a munkavállalók mely társadalmi szervezeteknek a tagjai, vagy az hogy a magánéletüket hogy és milyen formában élik, ténylegesen megalapozottak-e vagy sem. Az ilyen beadványok érdemi kivizsgálására csak a nyomozó hatóságoknak van hatáskörük, módszereik és eszközeik.

A BKV Rt. adatkezelésével kapcsolatos beadványok magas száma, illetőleg az adatkezelésekben érintett munkavállalók széles köre arra készítetett, hogy a társaság adatkezelésének egyes kérdéseiről egyrészt Öntől levélben érdeklődjem, másrészt a helyszínen szerezzünk információkat. Így munkatársaim helyszíni vizsgálatot tartottak a BKV Rt. Személyügyi Igazgatóságán, a Forgalmirányítási Főosztályán, valamint a Területi Forgalmirányító Szolgálatánál.

A vizsgálat tárgyával kapcsolatban december 14-én kelt leveléből, továbbá a helyszíni vizsgálatok során a BKV Rt. illetékes vezetői és munkavállalói tájékoztatókból a következők derültek ki:

– A BKV Rt.-nél a munkavállalók internethasználatát, elektronikus levelezését a múltban nem ellenőrizték, annak technikai feltételei nem voltak biztosítottak. A jövőre nézve azonban tervezik az ellenőrzés bevezetését, melynek céljai a társaság informatikai rendszereit fenyegető vírus- és egyéb támadások forrásainak azonosítása, az ismétlődő támadások lehetőségeinek a kizárása; a védett szerzői művek internetről történő letöltésének és azok illegális másolatkészítésének megakadályozása; illetve a munkaügyi ellenőrzések lehetővé tétele a munkavállaló internethozzáférést és elektronikus levelezést engedélyező munkáltatói jogú vezetők számára.

Megemlítem, hogy a vizsgálat megindulásával egy időben érkezett hozzám a BKV Rt. 2004. november 19-én kelt, 55/2132/2004. iktatószámú levele, melyben a társaság munkavállalói internethasználatának, illetőleg elektronikus levelezésének az ellenőrzésével kapcsolatban kértek tőlem előzetes állásfoglalást. A levélhez csatolták az elektronikus levelezésről és internethasználatról szóló szabályzat tervezetét, amely szerint az internethasználattal kapcsolatban a munkáltató kezelni kívánja az internethozzáférést használó személy nevét, a hozzáférés időpontját, időtartamát, a felkeresett web-oldalak címét, illetőleg a letöltött adat mennyiségét. A munkavállalók munkahelyi elektronikus levelezésével kapcsolatban kezelni kívánt személyes adatok: a felhasználó neve, a fogadott elektronikus levelek tárgya, a küldött elektronikus levelek címlistája, illetőleg a küldött elektronikus levelek tárgya. A tervezet szerint az ellenőrzés nem terjedne ki az elektronikus levelek tartalmára. Mind az internethasználattal kapcsolatos, mind pedig az e-mail levelezéssel kapcsolatos adatokat három hónapra visszamenőlegesen kezelné az adatkezelő.

A szabályzattervezet mellékletét képezik a munkavállalóknak a személyes adatok kezeléséhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatai. A 2. sz. melléklet az *„Internet- és elektronikus levelezési felhasználói nyilatkozat”*, amelyben az érintettek külön-külön adhatják meg hozzájáruló nyilatkozatukat a két elkülönült adatkezeléshez.

- A munkavállalók mobiltelefonon folytatott beszélgetéseit és a telefonhasználatát a BKV Rt. semmilyen formában nem ellenőrzi.

- Az Ön válaszlevele szerint a BKV Rt. éves Személyügyi Tervében meghatározott ütemezés szerint a munkáltatói jogkört gyakorló vezetők értékelik az irányításuk alá tartozó munkavállalók teljesítményét. A munkáltatók az éves bérfeljesztések meghatározása során támaszkodnak az értékelés eredményeire. A munkaértékelés előkészítését és az azzal kapcsolatos adatok kezelését az érintett szakterület személyügyi szakembere, a munkáltatói jogkört gyakorló személy végzi, továbbá amennyiben ez utóbbi személyével nem azonos, a munkavállaló közvetlen felettese. A munkavállalóval kapcsolatban kezelt adatokat, értékeléseket további harmadik személynek nem továbbítják, és amennyiben az érintett kéri, tájékoztatják a vele kapcsolatban kezelt adatokról. A kapott tájékoztatás szerint munkavállalók munkahelyén kívüli életével kapcsolatban a munkáltató adatokat nem gyűjt, a munkaügyi nyilvántartásban kizárólag a munkavállaló munkaviszonyával, foglalkoztatásával és ellátásával összefüggő adatokat tartanak nyilván.

A helyszíni vizsgálatok során azonban kitűnt, hogy a fenti gyakorlat nem érvényesül maradéktalanul a BKV Rt. egyes szervezeti egységeinél. A Területi Forgalmirányító Szolgálatnál tartott vizsgálat során munkatársaim tapasztalata az volt, hogy a munkavállalókról készült jellemzéseket – az adatvédelmi törvény adatbiztonsággal kapcsolatos rendelkezéseinek megfelelően – elzárt páncélszekrényben tartották, ugyanakkor a munkavállalók nem kaptak megfelelő tájékoztatást adataik kezeléséről, így a kezelt adatokkal kapcsolatos jogaikról.

A lefolytatott vizsgálat alapján a beadványokban foglaltakkal kapcsolatban álláspontom a következő:

A kialakult adatvédelmi gyakorlat szerint a munkáltató a munkavállalónak a munkavégzés céljából rendelkezésére bocsátott munkaeszközök használatát jogosult ellenőrizni. Ennek az ellenőrzésnek azonban olyan módon, formában kell megtörténnie, amely megfelel a személyiségi jogok védelmének, így a személyes adatok védelmének is. A munkáltató a munkavállaló rendelkezésére bocsátott internetfelhasználást jogosult ellenőrizni, de az ezzel járó adatkezelés jogszerűségének előfeltétele az, hogy az ellenőrzés pontos részleteiről az ellenőrzést megelőzően megfelelő tájékoztatást kell adni a munkavállalók számára. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra, hogy az adatkezelés milyen célból történik, ki az adatkezelő, mennyi ideig kezelik a felvett adatokat, illetőleg az adatkezeléssel kapcsolatban milyen jogai vannak az érintett személyeknek.

Az adatkezelés céljának meg kell felelnie a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 5. §-ában ismertetett célhoz kötöttség elvének. Eszerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A munkavállaló által használt, a munkavégzés végett rendelkezésére bocsátott e-mail postafiók használatának az ellenőrzésére a munkáltató szintén jogosult, de az ilyen ellenőrzésekkel és az ezzel járó adatkezelésekkel kapcsolatban fokozottan figyelembe kell venni az érintett személyek magánszférájának védelméhez való jogát.

A munkáltató ellenőrzési jogosultsága szempontjából különbséget kell tenni a munkahelyen belül történő (vagyis a munkavállalók egymás közti) e-mail

forgalom, illetőleg a munkahelyen kívülre irányuló (a munkavállalók és más, nem munkavállaló személyek közötti) e-mail forgalom ellenőrzése között. Míg ugyanis a munkavállalók az ellenőrzésről szóló előzetes tájékoztatás után annak tudatában írják meg az e-mail leveleket, hogy annak az előre megadott adatait a munkáltató ellenőrizheti, az a munkahelyen kívüli személy azonban, akivel a munkavállaló elektronikus levelezést folytat nem feltétlenül van tisztában azzal, hogy elektronikus levelének adatait egy harmadik személy jogosult ellenőrizni, megismerni.

Személyes adatot az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint csak törvény felhatalmazása alapján, illetőleg az érintett felhatalmazása alapján lehet kezelni. Elektronikus levelezés esetében érintett személynek kell tekinteni a levelet fogadó és az azt küldő személyt is. Az e-mail adatainak kezeléséhez tehát mind a fogadó, mind pedig a küldő személy hozzájáruló nyilatkozatát be kell szerezni.

Szükségesnek tartom hangsúlyozni továbbá azt is, hogy a jelenlegi bírói joggyakorlat az elektronikus úton továbbított magánlevelet azonos védelemben részesíti, mint a hagyományos, postai úton továbbított levelet.

A munkáltató a munkáltatói jogosítványainak egy részét a munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény rendelkezései szerint átadhatja más vezető munkavállaló számára. Ilyen, átengedhető jogosultság lehet az, hogy a munkavállaló munkáját a munkáltató számára az érintett közvetlen vezetője is minősítheti. Az ilyen minősítések szabályait azonban olyan módon kell kialakítani, hogy azok megfeleljenek az Avtv. rendelkezéseinek is. Így amennyiben az egyes munkavállalókkal kapcsolatban írásos jellemzések készülnek, akkor azokat csak az érintett tudtával lehet elkészíteni, továbbá az adatok kezelésének részleteiről – többek között arról, hogy az adatokat ki, mennyi ideig és hol fogja kezelni – az érintetteket megfelelően tájékoztatni kell.

A lefolytatott vizsgálat összegzéséeként a következő javaslatokat teszem a BKV Rt. vizsgált adatkezelésével kapcsolatban:

1. A munkavállalók rendelkezésére bocsátott elektronikus postafiók adatainak az ellenőrzése esetén – a részletes tájékoztatás mellett – az adatkezelésben érintett személyek hozzájáruló nyilatkozata szükséges.

Munkavállalók közötti elektronikus levelek ellenőrzéséhez az érintett személyek hozzájáruló nyilatkozatainak a beszerzése viszonylag egyszerűen, problémamentesen megoldható, ugyanakkor a munkahelyen kívülről érkező és oda továbbított elektronikus levelek ellenőrzéséhez a nem munkavállaló,

harmadik személy hozzájáruló nyilatkozatának a beszerzése kétséges, sokszor lehetetlen, ezért ezeknek a leveleknek – a személyekre utaló – adatai nem kezelhetők.

Az Ön válaszelevele szerint a munkavállalók rendelkezésére bocsátott elektronikus postafiók használata elsősorban a munkahelyen belüli adatátadás felgyorsítását célozta meg, nem pedig a munkahelyen kívüli személyekkel történő levelezés elősegítését. A helyszíni vizsgálatok során kapott felvilágosítás szerint a munkahelyen kívülre történő e-mail továbbítást – az indokolt kivételektől eltekintve – korábban már korlátozták, a kívülről beérkező adatáramlást azonban jelen technikai körülményeik között nem tudják korlátozni.

Az ilyen jellegű e-mailek személyekre utaló adatainak kezelése – a korábbiak értelmében – az Avtv. rendelkezéseibe ütközik, ugyanakkor a leveleknek a szűrése abból a célból, hogy vírust tartalmazó levelek, meg nem engedett méretű vagy tiltott fájl formátumot tartalmazó levelek a rendszerbe ne juthassanak be, megengedett.

A korábban már említett, az „*Internet- és az elektronikus levelezési felhasználói nyilatkozat*” azon rendelkezése, amely szerint az érintett személy azt kéri, hogy a vele kapcsolatban gyűjtött, 3 hónapnál régebbi információkat semmisítsék meg, nem felel meg az adatvédelem általános elveinek, mivel ez a kitétel sérti az érintett információs önrendelkezési jogát. E jogosultság szerint ugyanis csak addig az időpontig lehet kezelni az érintett adatait, ameddig az érintett az adatkezeléshez hozzájárult. A hozzájárulás megszűntekor – vagyis három hónap elteltével – pedig az adatokat automatikusan törölni kell, az érintett ilyen irányú kérelme nélkül is.

2. A munkavállalók munkavégzésének, tevékenységének minősítését, szakmai felkészültségét tartalmazó feljegyzések, dokumentumok készítése adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, amennyiben azok készítéséről, tartalmáról, kezelésük és felhasználásuk körülményeiről, a tárolásuk idejéről az érintettek időben és részletes tájékoztatást kapnak, továbbá azokkal kapcsolatban észrevételeiket megtehetik.

3. A vizsgálatok során érzékelhető volt az a nagyobb, több szervezeti egységből álló vállalatoknál gyakran tapasztalható jelenség, hogy bár az adatkezeléssel kapcsolatban létezik belső szabályzat, az mégsem jut el az érintett munkavállalókhöz, így azok nem tudnak élni az adatkezeléssel kapcsolatos jogaikkal. Ezért javaslom, hogy a BKV Rt.-nél a jövőben fordítsanak külön gondot arra, hogy az érintettek az őket érintő adatkezelésekről és az azokkal kapcsolatos jogaikról megfelelő tájékoztatást kapjanak.

Végezetül arra kérem Vezérigazgató Urat, hogy tolmácsolja köszönetemet a vizsgálattal érintett szervezeti egységek vezetőinek, munkatársainak azért a nagyfokú együttműködési- és segítőkészségért, amellyel a vizsgálat zavartalanságának feltételeit biztosították.

Budapest, 2005. március 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1722/A/2004)

**[Állásfoglalás: az eljáró adóhatóság
az adóellenőrzés megkezdésekor adjon
tájékoztatást arról, hogy a magánszemély
bevallásának ellenőrzése kiterjed a vállalkozási
és egyéb önálló tevékenységekre is]**

Dr. Szikora János
elnök

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A fenti számú ügyben korábban megkereséssel fordultam Hivatalukhoz és tájékoztatást kértem arról, hogyan kapcsolódik ugyanazon személy magánszemélyként és egyéni vállalkozóként való ellenőrzése, hogyan értelmezendő az adózó fogalma abban az esetben, ha a megbízólevél csak a magánszemély címét és adóazonosító számát tartalmazza, továbbá arról, hogy tájékoztatják-e az ellenőrzött adózót arról, hogy az ellenőrzés az egyéni vállalkozói tevékenységére is kiterjedhet. E kérdések vizsgálata azon panaszbeadványok intézéséhez szükséges, melyek szerint az adóhatóság felhatalmazás nélkül hívja fel adatszolgáltatásra a magánszemély vállalkozásával kapcsolatos számláit vezető bankokat.

A megkeresésemre adott válasz szerint az egyéni vállalkozó – függetlenül attól, hogy e tevékenységének végzésére külön adószámot is kap –, ugyanazon a bevalláson ad számot mindennemű személyi jövedelemadó-köteles tevékenységéről. Az egyéni vállalkozói tevékenységet végző magánszemélyeknek az 53-as számú bevallást kell benyújtaniuk, és ennek utólagos ellenőrzésekor az adókötelezettséget adónként és időszakonként vizsgálják. Az adózó egyéni vállalkozóként elért jövedelmének vizsgálata nem választható el a magánszemélyként kimutatott jövedelme ellenőrzésétől, más szóval az egyazon adózónál egyéni vállalkozóként és magánszemélyként elért jövedelemre eső adó kiszámítása szorosan összefügg egymással. Az egyéni vállalkozói kivét az önálló tevékenységből származó jövedelmek közé tartozik, tehát az összevont adóalap része. Az adózó fogalma lefedi az adott személy magánszemélyként és egyéni vállalkozóként folytatott tevékenységét

is. A két jogalanyiség nem különül el élesen egymástól, mert az egyéni vállalkozó egy olyan sajátos helyzetben lévő magánszemély, akinek a vállalkozói vagyona nem választható el a személyes vagyonától. Az egyéni vállalkozónak is minősülő magánszemély adóazonosító jele feltüntetésével kibocsátott megbízólevél a legszélesebb körű ellenőrzést teszi lehetővé az adóhatóság számára, és ennek keretében sor kerülhet a vállalkozással kapcsolatos számlákat vezető pénzügyi intézetek adatszolgáltatásra történő felhívására is. Nem szükséges az adózót külön tájékoztatni arról, hogy az ellenőrzés a vállalkozói tevékenységére is kiterjed, mert a megbízólevél Szja-adónemre való hivatkozása kellő tájékoztatást nyújt.

A megkeresésre adott választ elfogadom, és állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy törvény elrendeli. Adatkezelésnek tekintendő a személyes adatok felvétele, rögzítése, felhasználása, továbbítása is (Avtv. 2. § 9. pont).

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art) 48. §-a úgy rendelkezik, hogy az adóhatóság nyilatkozattételre kötelezheti az adózóval szerződéses kapcsolatban álló szövet az általa ismert, illetve nyilvántartásában szereplő adatról, tényről, körülményről. Az adóhatóság által a pénzügyi intézetektől kért információk a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: Hpt.) 50. § (1) bekezdésében meghatározott banktitoknak minősülnek. A Hpt. 51. § (1) bekezdés b/ pontja illetve (2) bekezdés i/ pontja meghatározza, hogy a banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn – többek között – az adókötelezettség teljesítésének ellenőrzése érdekében eljáró adóhatósággal szemben, vagyis a megkeresett pénzügyi intézetet a törvény feljogosítja az adatok adóhatóságnak való továbbítására, és e vonatkozásban felmentést ad a banktitok megtartásának kötelezettsége alól.

Figyelembe kell venni az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvét is, mely szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. A Hpt. 51. § (4) bekezdése előírja, hogy az írásbeli megkeresésben meg kell jelölni azt az ügyfelet vagy bankszámlát, akiről vagy amelyről a hatóság a banktitok kiadását kéri, és meg kell jelölni a kért adatok fajtáját és az adatkérés célját is. Amennyiben az adóhatóság nyilatkozattételre való felhívása nem felel meg

a fenti törvényi követelményeknek, a pénzügyintézet nem tehet eleget a megkezesésnek, mivel az adattovábbítás 51. § (4) bekezdésében meghatározott feltételei nem teljesültek. A Hpt. 51. § (5) bekezdése is kimondja, hogy a rendelkezésre bocsátott adatok kizárólag arra a célra használhatóak fel, amelyet az adatkérésre jogosult az adatkéréskor megjelölt, vagyis az adott adóellenőrzés céljára. Mindezen szabályokkal összhangban álló rendelkezéseket tartalmaz a banktitok és az értékpapírtitok adóhatósági kezeléséről szóló 26/1997. (AÉÉ 7.) APEH utasítás.

Tehát összefoglalóan megállapítható, hogy nem sérti az Avtv. hivatkozott célhoz kötöttségre vonatkozó elvét az, ha a személyi jövedelemadó-kötelezettség vizsgálata során az adóhatóság mind a vállalkozásból származó jövedelmek, mind az egyéb, vállalkozáson kívüli jövedelmek adókötelezettségét ellenőrzi, és ennek keretén belül a vállalkozással kapcsolatos számlákról is adatszolgáltatást igényel a pénzügyintézetektől. A személyi jövedelemadó-bevallásban fel kell tüntetni a vállalkozói kivételt és az egyéb, összevont adóalapba beletartozó jövedelmeket is, ennél fogva a bevallás vizsgálata során szükséges mind a vállalkozói tevékenységből, mind az egyéb jellegű tevékenységből származó jövedelmek vizsgálata. Az adóhatóság ezzel kapcsolatos általános gyakorlata adatvédelmi szempontból megfelel a törvényi felhatalmazásnak és a célhoz kötöttség elvének.

Ugyanakkor felvethető, hogy az eljáró adóhatóság az adóellenőrzés megkezdésekor adjon tájékoztatást arról, hogy a magánszemély bevallásának ellenőrzése kiterjed a vállalkozási és egyéb önálló tevékenységekre is, mivel az adózási szakismeretekkel nem rendelkezők számára – legalábbis a hozám érkezett panaszok alapján – ez nem egyértelmű. Az Art. 93. § (6) bekezdése szerint a megbízólevél tartalmazza, hogy mely adózónál, mely adókötelezettségek, milyen időszakok tekintetében, milyen ellenőrzési típus keretében vizsgálhatók. Megfontolásra javaslom, hogy a megbízólevélen az adóalany adóazonosító számán kívül az adószámát is tüntessék fel, vagy a megbízólevélhez csatolt záradékot a fenti tájékoztatással egészítsék ki.

Budapest, 2005. március 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1500/A/2004)

[Állásfoglalás: grafológiai vizsgálat – törvényi felhatalmazás hiányában – csak az érintettek hozzájárulása alapján végezhető]

[...]

Tisztelt [...]!

A [...] szennyvíztisztító telepén dolgozók írásmintájának kezelésével kapcsolatos panasa miatt felvilágosítást kértem [...] ügyvezető igazgatótól, aki arról tájékoztatott, hogy egy névtelen levél miatt kért írásmintát a dolgozóktól annak megállapítása érdekében, hogy ki írta a levelet. Az igazgató szerint a dolgozók önkéntesen, megfelelő tájékoztatás alapján, tiltakozás nélkül írták le a szöveget, és az erről utólag írt nyilatkozatokat leveléhez csatolta. Az írásokat megvizsgáló szakértő megállapította, hogy a levél nem a telep dolgozóitól származik. Az ügyben kialakított álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja alapján személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, ennek megfelelően személyes adatnak minősül a munkavállaló írásmintája és az abból levont következtetések is. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli.

Grafológiai vizsgálat – törvényi felhatalmazás hiányában – csak az érintettek hozzájárulása alapján végezhető. A hozzájárulással szembeni követelmény, hogy az önkéntes, határozott legyen és megfelelő tájékoztatáson alapuljon [Avtv. 2. § (6)]. A hozzájárulás önkéntessége kétségbe vonható akkor, ha az adatkezeléshez való hozzájárulás megtagadása hátrányos következményekkel járhat az érintettre vonatkozóan. Ez megállapítható az Önök-nél végzett írásminta-vizsgálat esetében is, mivel a munkavállalók joggal tarthattak a rágalmozással való meggyanúsítástól, munkahelyük elvesztésétől, vagyis ennek az adatkezelésnek nincs megfelelő jogalapja. Kifogásolható az írásminták harmadik személynek, egy szakértőnek való továbbítása

is, mivel a munkavállalók nem kaptak erről tájékoztatást, és nem adták kifejezett hozzájárulásukat a szakértői vizsgálatához.

Figyelembe kell venni az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvét is, mely szerint: *„Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”*

Nincs olyan adatkezelési cél illetve ezt megalapozó jog vagy kötelezettség, amely egy munkáltatót feljogosít arra, hogy munkavállalói írásmintáját és az arról adott szakvéleményt megismerje, felhasználja, nyilvántartsa (kivéve meghatározott esetekben az alkalmassági vizsgálatokat). Az Alkotmány 64. §-a mindenkinek biztosítja azt a jogot, hogy kérelmet vagy panaszt terjeszsen az illetékes állami szerv elé. Az állami vagy önkormányzati szervnek a panaszt, bejelentést – névtelen vagy ismételt bejelentést kivéve – el kell bírálnia, meg kell tennie a szükséges intézkedéseket, és erről a bejelentőt értesítenie kell. A panaszt/bejelentőt nem érheti hátrány a panasz vagy a bejelentés megtétele miatt, továbbá személyes adatai védelmet élveznek, azok hozzájárulása nélkül nem továbbíthatók és nem hozhatóak nyilvánosságra. Ez alól a szabály alól egy kivétel van: ha a bejelentő nyilvánvalóan rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt vagy szabálysértést követett el; másnak kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, akkor adatai az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére átadhatóak. A közérdekű bejelentés és panasz intézésének egyéb szabályait a 2004. évi XXIX. törvény 141. §-a tartalmazza.

Mindezek alapján az Avtv. 24-26. §-a alapján felszólítom az ügyvezető igazgatót, hogy az írásmintákat és az arról adott szakvéleményeket semmisítse meg, erről tájékoztassa a munkavállalókat, és a továbbiakban állásfoglalásomnak megfelelően járjon el.

A levelében említett egyéb kérdéseket hatáskör hiányában nem vizsgálhatom.

Budapest, 2005. április 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(246/A/2005)

[Állásfoglalás: az érintett hozzájárulásával a róla készült képek kiállíthatóak]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön az Integrációs Roma Szövetség képviselőjében eljárva azt kérte tőlem, hogy a Millenáris Parkban „Képek, cigányok, cigányképek” címmel megrendezett kiállítást az adatvédelem és a személyiségi jogvédelem szempontjából értékeljem.

A kiállítást megtekintettem, és személyes benyomásaim tükrében úgy gondolom, annak megítélése, hogy a kiállítás kedvezőtlen színben tünteti-e fel a cigányságot, vagy inkább művészeti célokat szolgál, nem adatvédelmi kérdés. Adatvédelmi biztосként nem tisztem véleményt nyilvánítani arról, hogy erkölcsileg miként minősítem a kiállítást, így csak általános tájékoztatást adhatok az ügy jogszabályi háttéréről.

A képmás nyilvánosságra hozataláról – a személyhez fűződő jogok védelme körében – a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) rendelkezik.

A Ptk. 80. § (1) bekezdése alapján a személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. E jogszabályhely (2) bekezdése értelmében képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.

A Ptk. kommentárja külön is kiemeli, hogy a képmás nyilvánosságra hozatalának fogalmát kiterjesztően kell értelmezni, ekként egyéb felhasználás mellett ide sorolható a fényképek kiállításon történő megjelenítése is.

Annak eldöntése, hogy a kiállítás képeinek bemutatása jogszerűen történte rendkívül összetett feladat: egyrészt a megjelenített fotográfiák esetében külön-külön kellene vizsgálni, hogy az érintett hozzájárulását adta-e a képek elkészítéséhez és közzétételéhez, másrészt – évekre, évtizedekre visszamenőleg igen nehezen bizonyítható a nyilatkozatok beszerzése vagy annak hiánya.

A Ptk. kommentárja arról is szól, hogy a hozzájárulás nincs alaki szabály betartásához kötve, ez akár ráutaló magatartással is kinyilvánítható. A gyakorlatban, fényképek készítésénél ez azt jelentheti, hogy a megjelenítés módjából, abból, hogy a felvétel spontán vagy beállított formában örökítette-e meg a pillanatot, utólag következtetni lehet arra, hogy az érintettek tudtak-e a fotó készítéséről és azzal, hogy az objektív elé álltak, belegyezésüket adták annak elkészültéhez.

Természetesen – a jogszabályi rendelkezések tételes szabályai alapján – a fénykép elkészítéséhez, akár ráutaló magatartással vagy kifejezetten szóban vagy írásban adott hozzájárulás az érintett részéről nem jelentheti egyben a fotográfia későbbi korlátlan felhasználásának engedélyezését. A gyakorlatban azonban a képek felvételekor a fotós nem tudhatja előre, hogy azokat a jövőben mely kiállításokon mutathatja be, a hozzájárulás utólagos beszerzése pedig a legtöbb esetben lehetetlen lenne. A felhasználás jogszerűségének megítélését nehezíti továbbá, hogy a fotók művészi értéket is képviselhetnek, így módon a szerzői jog védelme alatt is állhatnak.

A kiállítás a XIX. század végétől napjainkig készült fotográfiákon keresztül mutatja be a közép-kelet-európai cigányok életét. A fotók – felvételük időpontjától, helyszínétől és az élethelyzetektől függően is – sokfélék. A kiállítás képanyagának egy része családi fotóalbumokból származik, e fotókat az érintettek bocsátották a szervezők rendelkezésére, így e fotók közzétételénél a jogszerűtlen felhasználás fogalmilag kizárt. Más fényképek esetében akkor merülhet fel egyáltalán a jogszerűség kérdése, ha az érintett, akit álláspontja szerint személyiségi jogában sérelem érte, kifogásolja a fénykép kiállítását.

Budapest, 2005. május 3.

Üdvözlettel:

dr. Péterfalvi Attila

(759/A/2005)

**[Állásfoglalás: Az adatvédelmi biztos válasza
a Heti Világgazdaság főszerkesztőjének a lapban
megjelent a „Cenzor és illemtanár?”
című cikkekre reagálva]**

Lipovecz Iván
főszerkesztő

Heti Világgazdaság
Budapest

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Babus Endre újságíró a HVG legutóbbi számában érdekes okfejtéssel próbálja igazolni azt a megállapítását, miszerint „Péterfalvi Attila ombudsman nagyobb barátja a személyes adatok védelmének, mint a közérdekűek nyilvánosságának”. És annak ellenére, hogy kijelenti: „Igaz, ez nem rajta, hanem a törvényeken is múlik”, a cikkében csak az adatvédelmi biztos tevékenységének – a tényeket elferdítő vagy figyelmen kívül hagyó – kritikájával támasztja alá a „Cenzor és illemtanár?” címmel megjelent írását.

Megítélésem szerint az újságíró a cikkében annyi valótlan tényt közöl, illetőleg valós tényeket hamis színben tüntet fel az adatvédelmi biztossal összefüggésben, amennyit a hagyományos helyreigazítási eljárásban aligha lehet reparálni, ezért – elsősorban tanulságul – tájékoztatom a cikkel kapcsolatos véleményemről.

Milyen tényeket is hagy figyelmen kívül, illetve mely tényeket ferdíti el Babus Endre úr a dolgozatában?

1/ A „tévékamerák keresztüzében bezúzott” ügynöklistával összefüggésben azt állítja az újságíró, hogy a ledarálásra azért került sor, mert „a kutatók elmulasztottak eleget tenni egy bürokratikus előírásnak: nem jelentették be előzetesen az adatvédelmi hatóságnak, hogy közzé kívánják tenni kutatásuk eredményét”.

Ezzel szemben a tények a következők:

– A bezúzásra azért került sor, mert a beadványozók annak ellenére sem kívánták visszavenni

– az általuk a hivatalomba hívott közel ötven tudósító előtt – a listát, hogy közöltem velük: a kért vizsgálat lefolytatásához nincs szükségem – az ismeretlen forrásból, ismeretlen céllal összegyűjtött – listájukra.

– Az „adatvédelmi hatóságnak” teljesítendő előzetes bejelentés nem egy bürokratikus előírás, hanem az adatvédelmi törvény által előírt olyan kötelezettség, amely az adatkezelőket terheli. A bejelentés alapján tudhatják meg ugyanis a polgárok, hogy hol és milyen adatokat kezel(het)nek róluk, illetve e nyilvántartás alapján (is) tudja az adatkezelőket ellenőrizni az adatvédelmi biztos.

– Az adatvédelmi biztos nem a bezúzott lista kapcsán kifogásolta a bejelentési kötelezettség elmulasztását, hanem a politikai elemző cég egy korábban készült, és az interneten már megjelentetett listája miatt.

– Az adott esetben nem a saját kutatásuk eredményét kívánta nyilvánosságra hozni a szóban forgó cég (amely egyébként nem tekinthető tudományos kutatást folytató cégnek), hanem másokét, és nem azzal a céllal, amellyel a felhasználni kívánt kutatási eredményeket a kutatók korábban nyilvánosságra hozták.

2/ Babus úr amiatt sajnálkozik, hogy az adatvédelmi törvény megszületése óta *„elvileg már nem az a legfontosabb (jogi) kérdés egy információ közzététele előtt Magyarországon, hogy az megfelel-e a valóságnak, vagy épenséggel fűződik-e közérdek a megismeréséhez, hanem hogy van-e engedély az adott értesülés nyilvánosságra hozatalához.”*

Ezzel szemben a tények a következők:

– Nemcsak az adatvédelmi törvény, hanem más törvények is – a jogállami követelményeknek megfelelően – előírják, hogy alkotmányos alapjogok (és ilyen a személyes adatok védelméhez fűződő jog) korlátozására (például személyes adatok nyilvánosságra hozatalára) csak törvényben meghatározott feltételek megléte esetén kerülhet sor.

– Hazánkban az információk, az adatok különféle védelemmel rendelkeznek, így vannak olyanok (például a különféle titkok, és a személyes adatok), amelyek csak igen ritkán, a törvény által megállapított esetekben (azaz törvényi „engedéllyel”) hozhatók nyilvánosságra.

– Nem az a közérdekű adat, amelyet Babus úr vagy más újságírók (saját kíváncsiságuk, vagy a köz érdeklődése miatt) annak gondolnak, hanem az, amelyet törvény annak minősít.

3/ Babus úr leírja, hogy az adatvédelmi törvény hatályba lépése óta *„elméletileg a közhiteles nyilvántartásokra hivatkozva sem közölheti legálisan például azt, kik tekinthetők az ország leggazdagabb embereinek”.*

Ezzel szemben a tények a következők:

Valóban így van, mert az Országgyűlés – a különféle törvényekben – úgy döntött, hogy:

- Személyes adatai felett mindenki maga rendelkezik, így csak az érintettek hozzájárulása alapján lehet valaki gazdagságát (vagy szegénységét, esetleg másságát) a nyilvánosság elé tárni.
- A közhiteles nyilvántartásokban szereplő adatokat sem lehet bárhogyan felhasználni: egyfelől az egy személyhez tartozó cégek, ingatlanok összegyűjtését csak a törvényben megnevezett szervek és meghatározott célból végezhetik, másfelől az újságírók nem kaptak felhatalmazást az ilyen adatgyűjtésre.

4/ Babus úr szerint a „normális emberi kommunikáció kialakulását s a kívánatos társadalmi önismeret megteremtését is nehezítik” azok a szabályok, amelyek az érintettek hozzájárulásához köti a vagyonuk nagyságának, és a jótékonykodásuk irányának és nagyságának nyilvánosságra hozatalát, és amely szabályokat a közvéleménnyel az – „immár új cenzúrahatóságnak is nevezett” – adatvédelmi biztos igyekszik elfogadtatni.

Véleményem szerint:

- Abnormális emberi kommunikáció az, ahol a mindenható sajtó emberek magánéletébe gázol bele, és semmiképpen sem szolgálja a kívánatos társadalmi önismeretet az emberek magánéletének – akaratuk ellenére történő – nyilvánosságra hozatala.
- Az adatvédelmi biztos által – sok esetben a jogsértést elkövető újságírókkal szemben is – érvényesíteni kívánt „szabályok” nem mások, mint törvényi előírások.

5/ Babus úr állítása szerint Péterfalvi Attila határozottan és makacsul ellenáll azoknak az ötleteknek, amelyek alapján a bírósági ítéletek nyilvánosságra kerülhetnének.

Ezzel szemben a tények a következők:

Az elektronikus információszabadságról szóló, betervezés előtt álló törvénytervezet véleményezése során az adatvédelmi biztos messzemenőig támogatta a bírósági ítéletek (szükség esetén anonimizált) közzétételének kötelezettségét éppúgy, mint a hatályos jogszabályok gyűjteménye elektronikus változatának naprakész, az interneten bárki számára ingyenesen elérhető formában való közzétételét.

6/ Azt állítja Babus úr, hogy az adatvédelmi biztos 2002 nyarán „a történelmi múlt megismeréséhez és a közszereplők zsarolhatóságának megszüntetéséhez fűződő érdekekkel szemben ugyancsak a személyes adatok védelmezését tartotta elsőrendű kötelességének”.

Ezzel szemben a tények a következők:

A szóban forgó esetben szó sem volt a személyes adatok védelme jogának és a közérdekű adatok nyilvánossága jogának ütközéséről, így az adatvédelmi biztos nem is választhatott közöttük. Ebben az időben ugyanis az egyes közéleti szerepet betöltő személyek titkosszolgálati múltjának feltáráshoz kapcsolódva vagy arra hivatkozva több olyan, azonosítható személyre vonatkozó adat, tény, feltételezés kapott nyilvánosságot a médiában, amelyek megszerzése és nyilvánosságra hozatala a személyes adatok védelmére vonatkozó törvényi előírások megsértésével történt.

Az adatvédelmi biztos ekkor közleményben hívta fel a figyelmet arra, hogy *„a jelenleg hatályos törvényi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy a közhatalmat gyakorlóknak, a politikai közélet szereplőinek korábbi életútja (titkosszolgálati múltja) olyan mértékben átláthatóvá váljon, amennyire azt a politikai pártok jelenleg szükségesnek tartják, vagy történelmi múltunk feltárása igényelheti. A jelenlegi törvényelőkészítési munka – amelynek menetében az adatvédelmi biztos is kifejtéi szakmai véleményét – nyomán születethet olyan jogi megoldás, amely összhangba hozza a fenti igényeket az alkotmányos alapelvekkel. Az adatvédelmi biztos alkotmányos kötelezettsége, hogy felhívja a közéleti szereplőket, az írott és elektronikus sajtó munkatársait, a szóban forgó ügyekben információkkal rendelkező magánszemélyeket, illetve szervezetek képviselőit figyelmét arra, hogy a személyes adatok alkotmányos védelem alatt állnak, azokat csak az érintettek hozzájárulása, vagy törvény előírása esetén hozhatják nyilvánosságra”*.

A törvényjavaslat véleményezése során ugyanakkor az adatvédelmi biztosnak már arra is volt lehetősége, hogy kifejtse: milyen feltételek mellett lehet nyilvánosságra hozni a közéleti szerepet betöltő személyek állambiztonsági múltját. Az adatvédelmi biztos álláspontja részletesen megismerhető a honlapján (www.obh.hu), ahol az Archívumban olvasható a törvényjavaslattal kapcsolatos részletes véleménye.

7/ Babus úr szerint a *„Mécs bizottságban egyébként annak idején a képviselők valósággal ízekre szedték az Avtv-t.”* (Avtv.=adatvédelmi törvény)

Ezzel szemben a tények a következők:

Az Avtv.-t az Országgyűlés fogadta el, így annak esetleges hibáiért az adatvédelmi biztos(ok) nem felelősök. Az ő dolguk, hogy a törvény rendelkezéseinek – akár az egyébként jogsértéseket elkövető ún. Mécs-bizottság tagjai ellenében is – érvényre juttatása.

Az „ízekre szedés” ellenére az akkor felvetett észrevételekből egyetlenegy sem akceptált az Országgyűlés, amikor a napokban jelentősen módosította az Avtv.-t.

Az ügynevezett Mécs-bizottság tagjainak indulatossága talán érthető, hiszen az adatvédelmi biztos a tevékenységük kapcsán kiadott ajánlásában az alábbiakat írta:

„Felkérem:

- az Országgyűlés vizsgálóbizottságait, hogy tevékenységük során az Alkotmány egészét tekintsek mércének úgy, hogy az Alkotmányban biztosított alapvető jogok ne szenvedjenek sérelmet a bizottság működésének alapjául szolgáló alkotmányos szabályok érvényesülése folytán;
- az Országgyűlés vizsgálóbizottságait, hogy az érintettek beleegyezése nélkül személyes adataikat ne hozzák nyilvánosságra;
- a jogalkotót, hogy az információs önrendelkezési jog védelme érdekében törvényben állapítsa meg a vizsgálóbizottságok tekintetében a személyes adatok kezelésre vonatkozó szabályokat;
- az Országgyűlést, hogy az előző rendszer állambiztonsági nyilvántartásai szabályainak ismeretén alapulóan, a szükséges körültekintéssel állapítsa meg a vizsgálandó személyek körét;
- az Országgyűlést, hogy – az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata értelmében – egységes szempontok szerint határozza meg az 1990. május 2. óta politikai közhatalmat gyakorló és a politikai közéletben részt vevő vizsgálandó személyek körét;
- az Országgyűlést vagy annak valamely állandó bizottságát, hogy az ismertett alkotmányos kollízió megszüntetése érdekében az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 21. § (6) a) pontja értelmében indítványozza az Alkotmánybíróságnál a fenti kérdésben az Alkotmány értelmezését”.

8/ Babus úr azt állítja, hogy az adatvédelmi biztos leparancsolta az internetről a halapenz.hu adatbázisát, holott a honlapot – az adatvédelmi követelményeket értő, és ezért is jogkövető magatartást tanúsító – üzemeltető maga vette le.

9/ A 2001-es népszámlálással kapcsolatos észrevételei pedig célt tévesztettek: a különleges adatokat is gyűjtő, ezért különösen erős garanciákat igénylő népszámlálás adatvédelmi vonatkozásaihoz Péterfalvi Attilának semmi köze sem volt. A jogszabályi környezet – Országgyűlés általi – meghatározása, majd a végrehajtás ellenőrzése még Majtényi László, a korábbi adatvédelmi biztos működési idejére esik.

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

A fentiekkel talán világossá tudtam tenni, hogy se cenzor, se illemtanár nem vagyok, hanem a Magyar Köztársaság Országgyűlése által – a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához való alkotmányos jog védelmére – megválasztott adatvédelmi biztos, akinek tevékenységét az éves beszámolók elfogadásával már háromszor is elismerte az Országgyűlés.

Budapest, 2005. május 10.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(903/V/2005)

[Állásfoglalás: a közérdekű bejelentő nem ügyfél adatait nem az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény szerint kell kezelni]

[...]

Tisztelt [...]!

Tájékoztatom, hogy a fenti ügyszámon a panaszbeadványa alapján folytatott vizsgálatot – melyben leírta, hogy elhunyt személy hanyag szállítása miatt bejelentéssel élt, névvel és címmel a [...] Bt.-vel szemben ÁNTSZ [...] intézeténél – lezártam,

Az intézet a bt.-t figyelmeztetésben részesítette. Majd a bt. képviselőjének későbbi kérésére – mivel büntetőeljárást akart kezdeményezni – továbbította az Ön személyes adatait.

A vizsgált esettel kapcsolatban – [...] városi tisztifőorvosnak az ügyben írott megkeresésemre adott válaszát is figyelembe véve – az álláspontom a következő.

A tisztifőorvos és az ÁNTSZ [...] Intézete vezetőjének álláspontja szerint Ön az államigazgatási eljárásban ügyféllé vált, ennek folyamányaként az eljárásban érintett másik fél is gyakorolhatta ügyféli jogait, melynek része az is, hogy a bejelentéssel érintett ügyfél betekinthez az eljárás irataiba és megismerheti a másik ügyfél (az Ön) személyes adatait.

Ez a megállapítás nem helytálló az alábbiak miatt.

Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 3. §-a alapján a közigazgatási szerv eljárása során államigazgatási ügyben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. E törvény alkalmazása szempontjából államigazgatási ügy minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási szerv az *ügyfelet érintő jogot vagy köteleiséget állapít meg*, [...], vagy hatósági ellenőrzést végez. Az Áe. 14. §-a alapján az ügyfél az eljárás megindítására irányuló kérelmét a *határozat jogerőre emelkedéséig visszavonhatja*. Ilyenkor a közigazgatási szerv az eljárást megszünteti, kivéve, ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a közigazgatási szerv az eljárást folytatja. Az eljárás megszüntetéséről [...]

az ügyfelet értesíteni kell. A közigazgatási szerv a hivatalból indított vagy folytatott eljárást – ha a megindításra vagy a folytatásra okot adó körülmény már nem áll fenn – megszünteti, és erről értesíti azokat, akik [...] az eljárás megindításáról értesültek.

Az Áe. 3. §-ának (4) bekezdése szerint *ügyfél az a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet, amelynek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti.*

Az Áe. 41. § (1) és (2) bekezdése alapján az ügyfél és képviselője az eljárás során keletkezett iratokba betekinthez, és azokról másolatot készíthet. A közigazgatási szerv az ügyfélen és képviselőjén kívül más személynek (szerv képviselőjének) is megengedi az iratokba való betekintést vagy másolat készítését, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése [...] céljából szükséges.

Tekintettel arra, hogy a bejelentés tárgya és tartalma a bejelentő, vagyis az Ön jogát, jogos érdekét nem érintette, hanem jogszabálysértésre hívta fel a figyelmet, így Ön nem válhatott az államigazgatási eljárás során ügyfélle. Ezért Ön közérdekű bejelentőnek minősül, így adatainak kezelésére nem az Áe., hanem a 2004. május 1-ig hatályos, a közérdekű bejelentésekről, javaslatokról és panaszokról szóló 1977. évi I. törvény (a továbbiakban: Ptv.), valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szabályait kell alkalmazni.

A tisztifőorvos válaszához mellékelt iratokból egyértelműen megállapítható, hogy az ügyben nem indult államigazgatási eljárás, és az ÁNTSZ [...] Intézete nem hozott az ügyben határozatot. A Ptv. 2. §-a alapján a közérdekű bejelentéseket, javaslatokat és panaszokat az állami szervek e törvény szerint kötelesek elintézni. A Ptv. 4. §-a alapján a közérdekű bejelentés olyan körülményre, hibára vagy hiányosságra hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása, illetőleg megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. Felhívhatja a figyelmet olyan magatartásra, vagy tényre is, amely jogszabályba ütközik [...]

A Ptv. 9. §-a szerint a közérdekű bejelentést az elintézésre hivatott szerv köteles az ügy megvizsgálása és a tényállás megállapítása alapján elintézni. A törvény 10. §-a alapján a közérdekű bejelentések és javaslatok vizsgálatában és elintézésében eljáró és közreműködő szervek kötelesek az ügy érdemi vizsgálása érdekében haladéktalanul megtenni a szükséges intézkedést. A Ptv. 11. és 12. §-a alapján az elintézésre hivatott szerv a vizsgálá-

lat befejezésekor a tett intézkedésről vagy annak mellőzéséről köteles a bejelentőt írásban, haladéktalanul értesíteni. Az állásfoglalás indokait is közölni kell. A közérdekű bejelentés alapján – *ha alaposnak bizonyul* – gondoskodni kell a feltárt hibák okainak megszüntetéséről és az okozott sérelem orvoslásáról [...]

A mellékelt ügyiratok áttanulmányozása során nem találtam olyan adatot, amely arra utalna, hogy a közérdekű bejelentés alapján megindult vizsgálat során a leírt tényállást tisztázták volna. Erre utal az is, hogy az Ön bejelentésének átvétele (2003. január 2-a) és a bejelentéssel érintett [...] Bt.-nek elküldött levél (2003. január 14-e) között igen rövid idő telt el. A bt.-nek írt figyelmeztető levélből is egyértelműen kiderül, hogy a tényállást nem tisztázták, a bejelentéssel érintettet nem hallgatták meg, államigazgatási eljárás nem folyt, (ezt utólag minősítették annak) a levélben egy esetleges szabálysértési eljárás és egy később bekövetkező lehetséges ellenőrzés [amely már államigazgatási ügy az Áe. 3. § (3) bekezdése alapján] lehetőségére hívták fel a bejelentéssel érintett temetkezési szolgáltató figyelmét. Ebben a levélben nem szerepel semmilyen utalás az Ön személyére.

Az tehát, hogy az Ön közérdekű bejelentésének tartalma a valóságnak megfelelt-e nem volt tisztázott. Ez döntő fontosságú annak megállapításakor, hogy a közérdekű bejelentő adatait attól függetlenül, hogy államigazgatási eljárás nem indult, így ügyféllé nem vált, ezért az iratbetekintés során az ügyfél (vagyis az Ön) adatait a bt. nem ismerhette volna meg, kiadhatták volna-e azon az alapon, hogy egyébként Ön rosszhiszemű bejelentő volt.

A Ptv. 15. § (3) bekezdése alapján, ha nyilvánvalóvá vált, hogy a bejelentő rosszhiszeműen járt el – a felettes szerv vezetőjének előzetes hozzájárulásával, illetőleg a további eljárás kezdeményezésére jogosult személy kérelmére –, fel kell fedni kilétét. Az adatvédelmi biztos a 273/K/1998-as ügyben kiadott állásfoglalásában úgy foglalt állást, hogy: *„Ha nyilvánvalóvá vált, hogy a bejelentő rosszhiszeműen járt el a felettes szerv vezetőjének előzetes hozzájárulásával, illetőleg a további eljárás kezdeményezésére jogosult személy kérelmére, fel kell fedni kilétét. Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy a rágalmazót nem védi a törvény.”*

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint: *személyes adat akkor kezelhető, ha*
a) *ahhoz az érintett hozzájárul, vagy*
b) *azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.*

Megállapítottam, hogy az Áe.-nek az ÁNTSZ által hivatkozott, az adattovábbítás alapjául szolgáló szabályai nem teremtettek megfelelő törvényes jogalapot az Ön személyes adatainak továbbítására. Tekintettel arra, hogy Ön egyértelműen közérdekű bejelentőnek (és nem ügyfélnek) minősül, így adatait csak abban az esetben továbbíthatták volna jogszerűen a [...] Bt.-hez, ha a közérdekű bejelentés kivizsgálása során egyértelműen bebizonyosodik, hogy a bejelentése rosszhiszemű volt. Ennek tisztázása, pedig nem történt meg.

Fentiekre tekintettel megállapítottam, hogy megsértették az Ön személyes adatai védelméhez való jogát. Ezért az Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján felszólítottam az ÁNTSZ városi intézetének vezetőjét, hogy a hasonló jogsértésektől tartózkodjanak. A közérdekű bejelentések, panaszok vizsgálatát és az érintettek adatainak kezelését a jövőben az Avtv., valamint a 2004. évi XXIX. törvénynek a közérdekű kérelmekkel, panaszokkal és bejelentésekkel kapcsolatos eljárására vonatkozó 141.-146. §-ainak, illetve az adatvédelmi biztos ajánlásának és állásfoglalásainak megfelelően végezzék.

A tisztifőorvos asszony válaszelevele végén felhívta a figyelmemet arra a körülményre, hogy a [...] Bíróságon a [...] Bt. által kezdeményezett büntetőeljárás van folyamatban Ön ellen, amely még nem zárult le. Ezzel kapcsolatban arról tájékoztattam, hogy Ön az ÁNTSZ [...] Intézetének adatkezelését kifogásolta a beadványában, amely megítélésem szerint nem felelt meg az akkor hatályos törvényi szabályoknak. Az, hogy a jogszerűtlenül továbbított személyes adatok felhasználásával az adatok kezelője büntetőeljárást indított, nem képezi az adatvédelmi biztosi vizsgálat tárgyát. Az ügyben eljáró független bíróság joga és kötelessége, hogy az ügyben eléje terjesztett bizonyítékokat megvizsgálja, azokat mérlegelje, a büntetőeljárás során az adatvédelemre vonatkozó szabályokat megtartsa, és az ítéletét meghozza. A folyamatban lévő becsületsértés miatt indult büntetőeljárás az ÁNTSZ adatkezelését és eljárását semmilyen formában nem érinti. Emiatt büntetőeljárás tudomásom szerint nincs folyamatban.

A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A. § (1) és (2) bekezdése alapján: Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével

- a) jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel,
 - b) az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget,
 - c) az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja,
- és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti, vétséget követ el, és egy

évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt hivatalos személyként, közmegbíztatás felhasználásával, vagy jogtalan hasznoszerzés végett követik el.

Az Avtv. 17. §-a alapján az érintett a jogainak megsértése esetén az adatkezelő ellen bírósághoz fordulhat. A bíróság az ügyben soron kívül jár el. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A perre az adatkezelő székhelye (lakóhelye) szerinti bíróság az illetékes. A per – az érintett választása szerint – az érintett lakóhelye (tartózkodási helye) szerinti bíróság előtt is megindítható.

Az Avtv. 18. §-a alapján az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével vagy a technikai adatvédelem követelményeinek megszegésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni. Az adatkezelő mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt az adatkezelés körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben az a károsult szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartásából származott.

A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 84. §-ának (1) és (2) bekezdése elrendeli, hogy:

„(1) Akit személyhez fűződő jogában megsértének, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténének bírósági megállapítását;
- b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozzal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

(2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat.”

A fentiekre tekintettel Ön bíróság előtt érvényesítheti az adatkezelővel szembeni igényeit. A személyes adatok védelmével valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2005. május 12.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

((192/A/2005))

[Állásfoglalás: a 100 leggazdagabb magyar című kiadvány kiadója jogellenes módszert alkalmazott, mikor cégvezetőknek szóló megkereséseik címzésében az érintettet a listával összefüggésbe hozta]

[...]

Tisztelt [...]!

Tájékoztatom, hogy a fenti ügyszámon a panasz alapján folytatott vizsgálatot lezártam, melynek eredménye a következő. Ön 2005. február hó végén kapta kézhez egy védőfóliával becsomagolva a manager magazin. Az újság tetején, közvetlenül a fólia alatt, a következő szöveg volt olvasható:

Tisztelt [az érintettek neve]!

*Szívből gratulálunk a 78. helyhez, amelyet Magyarország 100 leggazdagabb emberének listáján elért!
Ezzel együtt a manager magazin ingyenes példánya is az Öné.
Önről szóló rövid cikkünket megtalálja a 64. oldalon.
[...], ügyvezető igazgató*

A lap tetején szerepelt az Ön neve és pontos címe. A magazin 64. oldalán azonban más személy szerepelt a 78. helyen, 3,4 milliárd forint becsült vagyonnal. Az Ön véleménye szerint a nyílt levél tartalma visszaélést valósít meg személyes adataival, hiszen valótlant állít és az állítás valótlanságától függetlenül alkalmas arra, hogy bármely hozzá nem értő számára elhitesse annak valódiságát, emiatt nem zárható ki az, hogy olyan személyek tudomására juthat ez az információ, akik ezzel visszaélhetnek.

A vizsgálat során megkerestem manager magazint [...] kiadó Kft. (a továbbiakban: kiadó) ügyvezető igazgatóját, [...]t, aki a következőkről tájékoztatott.

A kiadó a tevékenysége során messzemenően szem előtt tartja a jogszabályok, így az adatvédelmi szabályok betartását is. A panaszolt akció során különböző cégek, szervezetek vezetőit keresték meg – a cégek, szerve-

zetek saját címén – kreatívnak szánt ajánlatukkal, melyhez mellékelték a kiadó 100 leggazdagabb magyar című kiadványát, és felajánlották a magazin háromhavi ingyenes példányának megrendelhetőségét.

Az ajánlat kiküldésére postai úton került sor, így arra vonatkoznak a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 81. §-ának levéltitokra vonatkozó szabályai, illetve a Postáról szóló 2003. évi CI. törvény rendelkezései, különösen annak 30. §-a, mely szerint:

30. § (2) *A postai szolgáltató az általa továbbított küldemény tartalmát csak a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges mértékben ismerheti meg.*

(3) *A postai szolgáltató*

b) a nem zárt postai küldeményeket csak a felvételhez, feldolgozáshoz, továbbításhoz, illetve kézbesítéshez szükséges adatok megállapítása érdekében és annak megfelelő mértékben tanulmányozhatja;

c) a szolgáltatás teljesítése során tudomására jutott adatot – a feladó, a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő), valamint a (7) bekezdésben említett szervezetek kivételével – mással nem közölhet;

d) a küldeményt – tartalmának megismerése céljából – a feladó, a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő), valamint a (7) bekezdésben említett szervezetek kivételével másnak át nem adhatja;

e) a szolgáltatás teljesítéséről – a feladó, a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő), valamint a (7) bekezdésben említett szervezetek kivételével – másnak tájékoztatást nem adhat.

A kiadó álláspontja szerint a küldemény tartalmát, tehát az azon lévő tényállítást is harmadik személyek (beleértve a postai szolgáltatót, illetve annak munkatársait) jogszerűen nem ismerhették meg. Ha ez nem így lenne, a postai szolgáltató munkatársainak akkor is tisztában kellett lenniük azzal, hogy a levélen szereplő állítás „egy kreatív reklámanyag része”, tekintettel arra, hogy 20.000 azonos tartalmú küldemény kézbesítésére került sor. Tehát a levélen szereplő állításhoz, illetve az abban megtett ajánlathoz jogszerűen csak a címzett hozzájárulásával, engedélyével vagy a címzett által lehetővé tett módon férhettek hozzá kívülálló, harmadik személyek.

Az ügyvezető igazgató tájékoztatott továbbá arról is, hogy a megkeresett személyek adatai nyilvános adatbázisból származnak, adataikat a nyilvánosság céljával összhangban kapcsolatfelvételre az ajánlat megküldése céljából használták fel. Az adatkezelés jogalapja a cégnyilvánosságról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Ctv.) és az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továb-

biakban Ütv.), az adatok forrása, pedig a cégnyilvántartás, illetve az ügyvédi névjegyzék. Az ajánlattételhez kizárólag a cégek, szervezetek nevét, címét és a vezetők nevét használták fel. A postázást követően a kezelt 20.000 adatot tartalmazó adatbázist törölték.

Az ajánlatokkal kapcsolatban kifogások is érkeztek a kiadóhoz, melyek jelezték, hogy az ízlés dolgában jelentős eltérések vannak, amelyre a jövőben igyekeznek jobban odafigyelni. Az ajánlatokat kifogásoló személyektől elnézést kértek, az ügyvezető igazgató e levél szövegének egy példányát a válaszhoz mellékelte.

Az ügygel kapcsolatos álláspontom a következő. Adatvédelmi biztosként már számos alkalommal foglalkoztam a törvény által nyilvánossá tett személyes és egyúttal a törvény által más minőséggel is felruházott adatok felhasználhatóságának kérdéskörével, így az adatok nyilvánosságának céljával, a nyilvános adatok további kezelésével, direkt marketing és egyéb célú felhasználásával, hasznosításával, illetve az adatokból történő (összevetés, összehangolás etc. útján megvalósuló) következtetések levonásával folytatott adatkezelés és nyilvánosságra hozatal problémájával. A bárki által megismerhető adatok nyilvánosságra kerülésének ténye önmagában nem jár azzal, hogy az adatkezelő mentesül a 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 5. §-ában foglalt célhoz kötött adatkezelés követelménye alól. A nyilvánosságra hozott személyes adatokat is csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet felhasználni, és az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak [5. § (1) bekezdés]. (1511/A/2003 az ügy)

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekap-

csolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is. (Avtv. 2. § 9. pont)

Álláspontom szerint a panaszolt ügy megítélésekor figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a személyes adatok védelme csak a természetes személyekre terjed ki más, például jogi személyiséggel felruházott szervezetekre nem. A személyes adatok védelméhez való alkotmányos alapjog nem abszolút, vagyis bizonyos feltételek fennállása esetén korlátozható. Az Avtv.-ben meghatározott személyes adat fogalom, mint az Alkotmány és a törvény által egyértelműen védett alapjogi kategória, egy adatra nézve nem minden esetben nyújt kizárólagosan alkalmazható szabályozást. (Eszerint az a kijelentés hogy: ha egy adat személyes adat, akkor másmilyen adat kategória (vagy törvényi szabályozási rendszer) alá már nem eshet, tehát a kezelésére kizárólag az Avtv. Vonatkozik – nem igaz). Mivel egy másik törvény fogalomrendszere (dogmatikája), egy személyes adatot – e minőségét nem érintve –, a jog által szabályozott más adatfogalom hatókörébe vonva, saját szabályrendszerét kiterjesztheti a természetes személlyel kapcsolatba hozható adatra is. Ezzel a személyes adatok jogi sorsa is módosul a törvény által szabályozott egyéb életviszonyok mintájára. (Eszerint a törvény a személyes adatot, anélkül hogy az érintett alkotmányos jogát ezzel szükségtelenül és aránytalanul csorbítaná, és az alapjog lényeges tartalmát korlátozná (más alkotmányos alapjog vagy érték védelmében például: a piacgazdaság érdekében) elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Sőt a „személyes jelleg”-en túl másként, másmilyen is minősíthet egy adatot, és így a külön törvényben meghatározott adatra vonatkozó szabályozási rendszer hatályát is kiterjesztheti rá.)

Az Avtv. 3. § (4) bekezdése alapján: törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát.

Jelen ügyben a cégnyilvántartásban szereplő adatok – köztük a személyes adatok is – nyilvános cégs adatok, a személyes adat nyilvánosságát a törvény közérdekre hivatkozva rendeli el. A törvény rendelkezésénél (erejénél) fogva az adat céghez kötődése az elsődleges, és természetes személyhez kötődése, vagyis a személyes adat volta, másodlagos. Másképpen kifejezve a cégnyilvántartásba bejegyzett társaságnak van tisztségviselője, tulajdonosa cégjegyzésre jogosult képviselője etc. és nem fordítva. Erre utalnak a törvény 3. és 5. §-ának szabályai is.

A Ctv. 3. § (1) és (2) bekezdése szerint a közhiteles cégnyilvántartás a cégjegyzékből, valamint a cégjegyzékben szereplő adat, jog vagy tény (a továbbiakban együtt: adat) igazolására szolgáló melléletekből, illetve egyéb olyan okiratokból áll, melyeknek benyújtására a céget – közérdekből, illetve a forgalom biztonsága, valamint a hitelezői érdekek védelme céljából – törvény kötelezi (a továbbiakban együtt: cégiratok).

(2) A cégjegyzék fennálló, illetve törölt adatai, valamint a cégiratok – ideértve az elektronikus úton feldolgozott cégiratokat, valamint a törvényességi felügyeleti eljárás során keletkezett iratokat is, amennyiben a cégbíróság az 54. § (1) bekezdésében meghatározott intézkedést hozott – teljes körűen nyilvánosak, azokat bárki megtekintheti, és azokról feljegyzést készíthet. Teljes körűen nyilvános a benyújtott, de még el nem bírált bejegyzési kérelem és mellékletei is azzal, hogy a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elbírálásának folyamatban léte a cégnyilvántartásnak utalnia kell.

A Ctv. 5. §-a alapján az Igazságügyi Minisztérium a szervezeti egységeként működő Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálatról (a továbbiakban: Szolgálat) a cégjegyzékekbe bejegyzett adatok csoportosított céginformációként történő szolgáltatása is kérhető. Ha a csoportosított cégszolgáltatások valamely személy cégtulajdonosi minőségére, cégjegyzési jogosultságára vagy arra vonatkoznak, hogy valamely személy mely cégnél lát el vezető tisztséget vagy felügyelő bizottsági tagságot, ez a céginformáció csak akkor teljesíthető, ha az bíróság, ügyészség, bírósági végrehajtó, nemperes eljárást lefolytató közjegyző vagy közigazgatási szerv külön törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez, illetve más információt kérőnek az adott cégformára vonatkozó, törvényben biztosított jogai gyakorlásához szükséges. Törvényes jogcím hiányában az információt kérőnek az érintettek hozzájárulását igazolnia kell. A Szolgálat ebben az esetben a céginformáció iránti kérelem, valamint az adatszolgáltatás tényét köteles a számítógépes rendszerben oly módon rögzíteni, hogy az adattal rendelkezőt az adatszolgáltatás időpontjáról, jogcíméről, a kért adatokról és az adatfelhasználójának személyéről – ha törvény másként nem rendelkezik – tájékoztathassa. Ezen tényeket oly módon kell rögzíteni, hogy az adat célhoz kötött felhasználása ellenőrizhető legyen. Az ezzel ellentétes céginformáció-kérés, illetve ennek alapján az adatfelhasználásának jogkövetkezményeit az információt kérő viseli.

A vizsgált esetben nem merült fel arra utaló körülmény, hogy az érintett természetes személyek adatainak felhasználásával rájuk vonatkozó adatgyűjtés (leválogatás) folyt volna, az viszont megállapítható, hogy a jogszerűen

nyilvánosságra került cégszemélyes adatok körébe tartozó személyes adatokhoz egy olyan adatot kapcsolunk, – nevezetesen: az érintett címzett a 78. helyet ért el a 100 leggazdagabb magyar ember listáján – amely az eredetileg nyilvános személyes adat minőségét alapvetően megváltoztatta. A Ctv. a cégszemélyes adatok teljes körű nyilvánosságának indokaként, céljaként ugyan nem sorolja fel kimondottan azt a kiadó által hivatkozott esetet, hogy a nyilvánosság célja, hogy a céggel bárki kapcsolatot hozhasson létre, ugyanakkor nem is tiltja, hogy bárki kapcsolatfelvétel céljából felhasználhassa a nyilvános cégszemélyes adatokat, illetve a köztük lévő, egyébként személyes adatokat is. A piactudás egyik alapvető jellemzője, hogy az üzletszerű gazdasági tevékenységet folytató személyek és szervezetek ajánlatot tesznek egymásnak, melynek során tiszteletben kell tartaniuk az adatvédelmi törvény szabályait is.

Az Avtv.-nek az adatok minőségére vonatkozó 7. §-a alapján

(1) A kezelt személyes adatoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek:

- a) felvételük és kezelésük tisztességes és törvényes;*
- b) pontosak, teljesek és ha szükséges időszerek;*

Álláspontom szerint, amikor a kiadó az általa jogszerűen kezelt cégszemélyes adatokhoz figyelemfelkeltési célból (marketing fogásként) hozzárendelt egy nyilvánvalóan hamis személyes adatot, akkor megsértette az Ön személyes adatai védelméhez való jogát.

Az Avtv. 10. §-a szerint az adatkezelő, illetőleg tevékenységi körében az adatszolgáltató köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Az adatokat védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen.

Ez a szabály vonatkozik a jogellenesen kezelt személyes adatokra is. Bár a vizsgálat során nem volt módomban meggyőződni a csomagolás jellemzőiről, amennyiben a fólia valóban annyira átlátszó volt, hogy az érintett jogellenesen kezelt személyes adatához bárki hozzáférhetett, akkor ez az eljárás sértette az adatok biztonságos kezelésére vonatkozó törvényi rendelkezést is.

Az Avtv. 17. § (1) és (2) bekezdése alapján az érintett, jogainak megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatke-

zelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. Az Avtv. 18. §-ának (1) bekezdése szerint az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni.

A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 84. §-ának (1) és (2) bekezdése elrendeli, hogy akit személyhez fűződő jogában megsértének, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
 - b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
 - c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
 - d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
 - e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.
- (2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat.”

Tekintettel arra, hogy a kiadó (az adatkezelő) az adatbázist már törölte, Ön bíróság előtt érvényesítheti az adatkezelővel szembeni igényeit. A személyes adatok védelmével valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2005. május 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(418/A/2005)

**[Állásfoglalás: a Magyar Légiközlekedési Rt.-nél
működtetett ujjlenyomat-olvasó rendszer, illetőleg
a munkavállalók beléptetését ellenőrző rendszer
nem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek]**

Gönci János
vezérigazgató részére

Magyar Légiközlekedési Rt.
Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

Az Ön 2005. május 12-én kelt válaszlevelét megkaptam. A Magyar Légiközlekedési Rt. Forgalmi Igazgatóság (továbbiakban: Igazgatóság) adatkezelésével kapcsolatos állásfoglalásom a következő:

Az Igazgatóság adatkezelésének vizsgálata állampolgárok beadványa nyomán indult meg, akik az Igazgatóságon bevezetett biometrikus alapú ujjlenyomat-olvasó eszköz működését találták személyiségi jogi oldalról sérelmesnek.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelés-

nek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

Az Avtv. idézett rendelkezései szerint, az igazgatóságon bevezetett biometrikus alapú ujjlenyomat-olvasó rendszer működtetése adatkezelési műveletnek tekintendő, mely csak az Avtv. által támasztott követelmények érvényesítése esetében tekinthető jogszerűnek.

I. Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magánítók és a személyes adatok védelméhez való jog.

A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság elvi jelentőségű 15/1991 (VI. 13.) AB határozatában (továbbiakban: AB határozat) bontotta ki, melyben kimondta, hogy e jog tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak a feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvényi rendelkezés azonban korlátozza az adatkezelésben érintett személy információs önrendelkezéshez való jogát, és csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.

Az Alkotmánybíróság határozatában megfogalmazottakkal áll összhangban az Avtv. 3. § (1) bekezdése, amikor is kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Tekintettel arra, hogy az igazgatóságon kialakított biometrikus alapú ujjlenyomat-olvasó rendszer kialakítását törvény nem rendeli el, és a beadványozók tájékoztatása, továbbá az Ön válaszlevele szerint annak működéséhez az érintettek előzetes hozzájárulását nem kérték meg, az így létrejött adatkezelés nem felel meg az Alkotmány 59. § (1) bekezdésnek, illetve az Avtv. 3. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

II. Az AB határozat szerint egy adatkezelésben érintett személy információs önrendelkezési jogának lényeges tartalmi eleme – és az érintett önkéntes hozzájárulásának elengedhetetlen előfeltétele – az, hogy az adatai kezelésének útját végigkövethesse. Személyes adatok kezelése esetén az érintett személyt tájékoztatni kell arról, hogy pontosan mely adatát ki,

mennyi ideig, hol és milyen célból kívánja kezelni. Ezeket az adatkezeléssel kapcsolatos adatokat az igazgatóság belső szabályzat részét képező, a blokkoló óra használatáról, illetve a szolgálati beosztás csoportonkénti rögzítéséről szóló 15/2000. számú Forgalmi Igazgatói utasítás (továbbiakban: Utasítás) nem tartalmazza, az Ön válaszevele szerint pedig „a munkavállalók szóban kaptak tájékoztatást az adatkezelésről, illetve a rendszer működéséről”.

A vizsgálat során, a számomra megadott tájékoztatás alapján megállapítottam, hogy az érintettek nem kapták meg megfelelő formában, illetve tartalommal bíró tájékoztatást. A tájékoztatásnak bár nem kötelező, de elvárható – vagyis a tájékoztatás terjedelmének rekonstruálására alkalmas – formai követelménye az, hogy írásban adják meg az érintettek, kötelező tartalmi követelménye pedig az, hogy a korábban megjelölt szükséges adatkört a megfelelő részletességgel tartalmazza.

III. Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint az adatkezeléshez történő hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

Az önkéntességnek ezen túl feltétele az is, hogy a hozzájárulás megkérése eredményeként, az érintett személy egzisztenciális helyzetében ne álljon fenn az a fenyegetettség, melyet csak a magánszférájának vagy más személyiségi jogainak korlátozása árán tud elhárítani.

IV. Az Ön válaszevele szerint a beléptető rendszerrel kapcsolatos személyes adatokat „a munkavállaló munkaviszonyának keletkezésekor (illetve a blokkoló óra első használatának időpontjában) keletkeznek és a munkavállaló munkaviszonyának megszűnésekor megsemmisülnek (az adatok törlésre kerülnek).”

E rendelkezéssel kapcsolatban fel kívánom hívni a figyelmét az Avtv. 5. §-a által szabályozott célhoz kötött adatkezelés elvére, mely szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A célhoz kötött adatkezelés elve szerint tehát a munkavállalók beléptetésé-

vel kapcsolatos adatokat csak addig az időpontig lehet kezelni, ameddig a munkajogi jogviszonyból származó jogok, illetőleg kötelezettségek azt ténylegesen szükségessé teszik. Ha pedig az adatkezelés célja megszűnt, a tárolt adatok kezelését is meg kell szüntetni.

V. Biometrikus alapú újlényomat-olvasó rendszer kialakításakor figyelembe kell venni továbbá azt, hogy az ezzel járó alkotmányos alapjog korlátozás arányban áll-e az így elérni kívánt céllal.

A célhoz kötött adatkezelés elve szerint biometrikus alapú újlényomat-olvasó rendszer munkahelyen csak akkor működtethető, ha az ezzel okozott alapjogi korlátozás, vagyis a személyes adatok védelméhez való jog, illetőleg más, az Alkotmányban, illetőleg egyéb jogszabályokban meghatározott jogok korlátozása arányban áll az így elérni kívánt célokkal, azok pedig más módon nem valósíthatók meg. Ebből következik az, hogy amennyiben lehetőség van több különböző adatkezelési módozat megvalósítására, akkor a lehetőségek közül azt kell megvalósítani, amelyik a legkevésbé sérti vagy korlátozza az érintett személy(ek)nek az Alkotmányban, illetve egyéb jogszabályokban rögzített jogait.

Az Ön válaszelevele, továbbá az annak mellékleteként részemre megküldött Utasítás szerint az igazgatóságon kialakított biometrikus alapú újlényomat-olvasó rendszer működtetésének a célja az, hogy ezáltal ellenőrizzék a munkavállalók munkahelyre történő belépésének, illetve a munkából való távozásának az idejét.

A beadványozók tájékoztatása alapján ugyanakkor a biometrikus alapú újlényomat-olvasó rendszer mellett a munkavállalók munkaidő-nyilvántartását munkaidő-nyilvántartó lapon is kezelik.

A fent ismertetett adatkezelési hiányosságok mellett felhívom figyelmét a biometrikus azonosítással járó automatizált adatfeldolgozás veszélyeire is. Az új technológiák által támogatott adatkezelési módszerek a különböző kezelésben lévő adatállományok összekapcsolásának lehetőségét hordják magukban, ami könnyen realizálódható sérelmet jelent az érintettek számára. A biometrikus azonosítókat kezelő rendszereket ezért az átlagosnál magasabb biztonsági szinten kell működtetni, hogy az adatkezelő kizárja a személyes adatok illetéktelen kezekbe jutását vagy bármilyen jelentős jog-sérelem bekövetkeztét.

A fentiek alapján, a lefolytatott vizsgálat alapján megállapítottam, hogy az igazgatóságon működtetett biometrikus újlényomat-olvasó rendszer műkö-

dése, illetőleg a munkavállalók beléptetését ellenőrző rendszer nem felel meg az Avtv. rendelkezéseinek.

Adatvédelmi szempontból az igazgatóságon működtetett, a munkavállalók beléptetését végző rendszer akkor tekinthető elfogadhatónak, ha annak során csak a megjelölt cél megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges adatokat kezelik, és az ellenőrzéshez nem tartanak fenn két eltérő technológiát, illetve ebből következően két különálló adatkezelést.

Kérem, hogy az Avtv. rendelkezésének megfelelő beléptetés szabályainak módosításáról gondoskodják, és a megtett intézkedéseiről 30 napon belül szíveskedjék tájékoztatni.

Budapest, 2005. június 21.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(290/A/2005)

[Állásfoglalás: a műhibákat „elkövető” egészségügyi dolgozók neve és egyéb személyes adatai a műhibával összefüggésben mindaddig, míg felelőségüket valamilyen törvényben szabályozott hivatalos eljárás meg nem állapítja, kizárólag akkor hozhatók jogszerűen nyilvánosságra, ha az érintettek ehhez hozzájárulnak]

Dr. Gógl Árpád
elnök

Magyar Országgyűlés
Egészségügyi Bizottságának
Ellenőrző Albizottsága
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Tájékoztatom Önt, hogy az Adatvédelmi Biztos Irodáját – az Ön beadványán kívül – mások is megkeresték „orvosi műhiba” tárgyában.

„Műhiba” alatt – mivel egységesen elfogadott vagy törvényes definíció tudomásom szerint nem létezik – a továbbiakban az egészségügyi tevékenységgel (gyógyítással, kezeléssel) összefüggésben történt, de az elkövető egészségügyi dolgozónak felróható olyan szakmai cselekményt vagy mulasztást értek, melynek következménye a betegnél beállt egészségkárosodás vagy veszélyeztetés.

A téma szövevényes és bonyolult jogi kérdéseiről most nem beszélve mindenképpen ki kell emelni, hogy a műhiba utólagos vizsgálata egyaránt megállapíthatja az orvosok, egyéb egészségügyi dolgozók és/vagy az egészségügyi intézmény érintettségét, felelőségét is.

A felelőségi alakzatok szerteágazók: munkajogi, kártérítéssel összefüggő polgári jogi, büntetőjogi, illetve jogon kívüli (erkölcsi) felelőségi kérdések egyaránt felmerülhetnek. A büntetőjogi per fő célja az elkövető felelőségre vonása és megbüntetése, a kártérítési per legfontosabb eleme a károsultat ért károk kompenzálása. A polgári és büntető eljárások egymással párhuzamosan zajlanak.

zamosan vagy egymást követően is folyhatnak, de a bírói gyakorlat hajlamos arra, hogy az egyik ügyben keletkezett ítéletet „felhasználja”, esetleg „bevárja”.

Az orvosi műhibák hatóköre általában nem korlátozódik a károsodást szenvedett betegre, hiszen érintettnek minősülhet a beteg közvetlen környezete, valamint akár azok a múlt -, jelen- vagy jövőbeli „betegtársak” (és környezetük) is, akik hasonló betegségben szenvednek vagy gyógykezelésre várnak. Rajtuk kívül természetesen közvetetten érintett az orvosszakma is. A közvélemény – esetleg mesterségesen felcsigázott – „kíváncsisága” szintén számításba veendő tényező, valamint számolni kell az egészségügy fölötti (informált) civil kontroll kiterjesztésének lehetőségével is.

A másik oldalon tapasztalható az orvosszakma részéről világszerte tanúsított „defenzív” reakció: félelem a meghurcolástól, pereskedéstől, a szakmailag kockázatos (de helyes) döntések meghozatalától, az orvos-beteg közötti bizalmi viszony csorbulásától.

Ezek a (kiragadott) tényezők a gyakorlatban a téma objektív megközelítését szinte lehetetlenné teszik.

A „műhibák” körüli orvosszakmai, (polgári és büntető-) jogi és etikai kérdéseken túl, kizárólag és szigorúan a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához kötődő alapjogokból kiindulva megállapítható, hogy az érintett egészségügyi dolgozók (általában orvosok) nevének vélelmezett műhibával összefüggésben történő nyilvánosságra hozatalára az általános szabályok érvényesek:

A személyes adatok kezeléséről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, vélemény, értékelés.

A személyes adat személyes jellegét mindaddig megőrzi, míg a kapcsolatot az érintettel helyreállítható.

Személyes adat az érintett hozzájárulásával vagy megfelelő törvényi felhatalmazás alapján kezelhető.

2004-ben nagy visszhangot keltett a www.halapenz.hu-ügyben tett adatvédelmi biztos állásfoglalás, mely megállapította, hogy a hálapénzzel össze-

függő adatok nem az intézmény közfeladatának ellátásához kapcsolódnak.

A 2005. május 4-én született újabb állásfoglalásomban hangsúlyoztam, hogy „A sajtó és az elektronikus média a véleményalkotáshoz szükséges információszerezésnek, tájékozódásnak, tájékoztatásnak, valamint a véleménynyilvánításnak az eszköze. Az Alkotmány deklarálja: „a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze” [Alk. 61. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek a jognak kiütközött szerepe van, de ez nem jelenti annak korlátozhatatlanságát. A véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Az Alkotmány a szabad kommunikációt biztosítja, de az alapjog gyakorlásának külső korlátai vannak, melyek előtt meghátrálni kénytelen. Az alapjogi mezsgye külső határai az emberi méltósághoz, a becsülethez és jóhírnévhez való jog [ABH. 36/1994. (VI. 24.)].

A szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának célja, hogy az egyén véleményt alkothasson, azt másokkal közölje, mások véleményét formálja, a közérdekű információkat szabadon terjessze, véleményével aktívan részt vegyen közügyek nyilvános megvitatásában, valamint ideértendő az egyén tájékozódáshoz, az információs szabadsághoz való joga is.

... Az értékítéletben kifejeződő minősítések a szubjektum gondolati termékei, azok egy objektív adatvédelmi kritérium mentén nem vizsgálhatók. Adatvédelmi szempontból azok a tényállítások és kijelentések bírnak jelentőséggel, amelyekkel az egyén olyan adatokat közöl, vagy olyan tényekre utal, amelyek egy természetes személlyel közvetlenül vagy közvetetten kapcsolatba hozhatók. Ilyen esetekben a személyes adatok kezelésére vonatkozó adatvédelmi szabályokat alkalmazni kell.” (2/H/2004, 28/K/2004)

2005. június 1-jei hatállyal sor került az adatvédelmi törvény újabb módosítására, mely kiterjesztő módon megváltoztatta a közérdekből nyilvános adat szabályozását: az Avtv. 19. § (4) – (5) bekezdése, ha törvény másként nem rendelkezik, az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adatát, továbbá valamennyi más – tehát akár nem jogszabályban meghatározott – közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adatát is közérdekből nyilvános adatnak minősíti. A közérdekből nyilvános adat megismerésére a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.

Ez röviden azt jelenti, hogy a gyógyítást közfeladatként végző egészségügyi dolgozó tevékenységével összefüggő személyes adatai megismerésére bárki jogosult.

A közérdekből nyilvános adat nyilvánosságának azonban vannak törvényes korlátai. A törvény az adatkezelő kezelésében lévő „rögzített információ vagy ismeretről” beszél, ami az adat minőségének tényszerűségét támasztja alá, vagyis egy „műhibára utaló gyanú” vagy botrány álláspontom szerint nem alapozza meg az érintett orvos személyes adatainak a vélelmezett műhibával összefüggésben történő jogszerű nyilvánosságra hozatalát. A műhiba, illetve az azzal összefüggő felelősség tisztázására irányuló hivatalos vizsgálat (etikai, fegyelmi eljárás, polgári vagy büntetőeljárás) lezárását követően azonban a műhiba körülményeit vizsgáló eljárás eredményével (értelemszerűen kitérve az előzményekre is, de tiszteletben tartva a beteg személyiségi jogait) összefüggésben az orvos személyes adatai már közérdekből nyilvános adatnak minősülnek.

A bíróság előtt folyó „műhibaper” esetében folyamatban lévő ügyekben a sajtó útján adható nyilvános tájékoztatás is lehetséges. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 29. § (2) bekezdése szerint a bíróság előtt folyamatban lévő vagy befejezett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 74/B. § (5) bekezdése az egyéb jogi érdeken alapuló felvilágosítást eseti engedély megadásához köti, aminek végrehajtásáról a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (röviden BÜSZ) 10. §-a alapján az iroda gondoskodik. A fenti esetekben mindig kérelemre, az abban foglalt célt mérlegelve teszik lehetővé a tájékoztatást.

Ettől elkülönül az ügydöntő határozatok ismertetése, ugyanis azt mindig nyilvánosan kell kihirdetni akkor is, ha azt megelőzően a bíróság a nyilvánosság kizárásáról döntött [Be. 239. § (2) bekezdése]. Ennek oka éppen abban az igényben fogalmazódik meg, hogy az egyes ítéleteken keresztül az igazságszolgáltatás jogalkalmazóként és önálló hatalmi ágként is átlátható legyen, megismerhető és ellenőrizhető működéssel. (Ennek a célnak megfelelő adatkezelést éppen ezért nem az egyes eljárási szabályok közé bújtatva, hanem önállóan és valamennyi ítélkező szervre egységesen alkalmazva külön törvényben kellene szabályozni.) Ez a jog az eljárás rendjébe illeszkedő iratbetekintési jottól független, közvetlenül az információs önrendelkezési jogból mint alkotmányos alapjogból következik.

Hasonló szabályozást találunk a polgári eljárásjogban is.

A fentieket összefoglalva általánosságban tehát leszögezhető, hogy a műhibákat „elkövető” orvosok, egyéb egészségügyi dolgozók neve és egyéb személyes adatai a műhibával összefüggésben mindaddig, míg felelősségüket valamilyen törvényben szabályozott hivatalos eljárás meg nem állapítja, kizárólag akkor hozhatók jogszerűen nyilvánosságra, ha az érintettek ehhez hozzájárulnak.

(A bírói gyakorlat szerint is a sajtó-helyreigazítás alapjául szolgáló jogsértés megállapításához elegendő, ha szűkebb szakmai vagy egyéb érdekeltégi körben vált lehetővé a sérelmezett sajtóközleménnyel érintett személy (jogi személy) felismerése . BH1991. 59.).

Ezt követően is fennáll azonban a személyes adatok kezeléséhez fűződő általános, alkotmányos kritériumok érvényesítésének követelménye, miszerint: felvételük és kezelésük legyen tisztességes és törvényes, és a kezelt adatok legyenek pontosak, teljesek és ha szükséges, időszerűek, az adatkezelés – különösen, ha hátrányt okoz – legyen mindig célhoz kötött.

A konkrét ügyekben történt esetleges jogsértések elbírálása során az ügy összes körülményét mérlegelni kell. E helyütt csak utalnék a bírói gyakorlat által követett elvre, miszerint az ember munkájának, munkájával kapcsolatos emberi magatartásának az értékelése a személyhez fűződő jogokat érinti, alkalmas lehet a jó hírnév sértésére és az embert munkavállalásában, tehát személyiségi értékeinek a kifejtésében, személyiségének az érvényesítésében akadályozhatja. (BH1979. 204.)

A műhibát „elkövető” személyt foglalkoztató vagy a műhiba helyszínénél szolgáló egészségügyi intézménnyel kapcsolatban elmondható, hogy a gyógyító tevékenységet végző egészségügyi szolgáltatók – főszabályként – közfeladatot látnak el, így kötelesek a közvélemény felé tevékenységükről, eredményességükről „elszámolni”. Amint a vizsgálat „hivatalos útra” terelődik (legyen az fegyelmi, etikai vagy büntetőeljárás), és erről az intézmény formálisan is tudomást szerez, az intézmény képviselője nem tagadhatja meg az esetre vonatkozó tényszerű tájékoztatást a nyilvánosságtól.

A bírói gyakorlat szerint nem jogsértő, ha a sajtó egy büntető- vagy polgári eljárás megindításáról hírt ad (BH2000.194), de elvárható, hogy az eljárás befejezését, annak eredményét is közölje.

Tisztelt Elnök Úr!

Remélem, hogy fenti állásfoglalásom hozzájárul az Egészségügyi Bizottság „műhiba” körüli vizsgálódásának eredményességéhez. További kérdés, felvetés esetén is készséggel állok rendelkezésére.

Budapest, 2005. június 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1074/K/2005)

Dr. Gógl Árpád
elnök

Magyar Országgyűlés
Egészségügyi Bizottságának
Ellenőrző Albizottsága
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Egyéb elfoglaltságaim miatt sajnálatos módon az Albizottság mai ülésén nem tudtam személyesen megjelenni, de mindenképpen szeretnék Elnök Úr felvetésére reagálni.

Állásfoglalásomban azért törekedtem első lépésként a „műhiba” (és szándékosan nem az orvosi műhiba kifejezést használom) fogalmának körülírására, mert a műhibával összefüggésben nyilvánosságra kerülő adatok kezelésének szabályairól kellett véleményt alkotnom.

A büntető törvénykönyv szerint a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállásánál az elkövetési magatartáshoz szükségszerűen hozzátartozik, hogy az elkövető foglalkozásának szabályait szándékosan vagy gondatlanul megszegje.

Virchow az orvosi műhiba fogalmán az orvostudomány általánosan elismert szabályait sértő orvosi magatartást, cselekvést, mulasztást értett.

A Csemegi-kódex (mely szerencsére sem a jogászképzésből, sem a házi könyvtárámból „nem tűnt el”) 310. §-a a következőképpen fogalmaz:

„Aki gondatlanság által másnak súlyos testi sértést okozott: három hónapig terjedhető fogházzal, és kétszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ha azonban a súlyos testi sértés az azt okozónak saját hivatásában vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából vagy azok szabályainak megszegéséből származott: egy évig terjedhető fogházzal, és ötszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A 291. §-nak a foglalkozás eltiltására és újbóli megengedésére vonatkozó határozatai a jelen szakasz eseteiben is alkalmazandók.”

Állásfoglalásomban azonban utaltam arra, hogy a műhibával összefüggésben számos felelősségi alakzat létezik, vagyis nem lehet kifejezetten a delik-

tuális felelősségre korlátozódni. Hangsúlyoztam, hogy a műhibák körüli nyilvánosság kérdésében nem csak az orvos, de más egészségügyi dolgozó, valamint egészségügyi intézmény is lehet érintett.

Végül, de nem utolsósorban szeretném felhívni Elnök Úr figyelmét a „műhiba” szó hétköznapi jelentésére, mely – a nyelvtani értelmezésnek megfelelően – hibára, vagyis felróhatóságra utal.

A fentiek alapján továbbra is változatlanul fenntartom az állásfoglalásomban megfogalmazott véleményemet, melynek alapja, hogy épp a „felróhatóság” megállapítása alapozza meg a vizsgált adatok nyilvánosságra hozatalát.

Budapest, 2005. június 29.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1074/K/2005)

[Állásfoglalás: az egészségügyi adatok indokolatlanul tág körben kért szolgáltatása jogellenes és a rendőrség ügynevezett „készletező adatgyűjtésének” gyakorlatához tartozik, mely módszer sérti a különleges adatok kezeléséhez fűződő jogokat]

[...]

Bűnügyi Osztályvezető

[...] Rendőrkapitányság

Tisztelt [...]!

2005. május 11-én kelt tájékoztatását köszönöm – egyben engedje meg, hogy az ügygel kapcsolatban kialakított állásfoglalásomról tájékoztassam:

- A betegek különleges adatainak rendőrséghez történő továbbításának problémájával az Adatvédelmi Biztos Irodája megalakulásának kezdetétől folyamatosan szembesül.

(Például a kábítószerfüggőket gyógykezelő szakintézményekben végzett rendőrségi ellenőrzések ügyében 1996-ban folytatott vizsgálat lezárásakor az adatvédelmi biztos ajánlásában megállapította, hogy a pszichotrop anyagok felhasználásának rendőri ellenőrzése csak a felhasználó intézmények munkatársaira terjedhet ki, s nem az ott kezeltre. A rendőrség törvényi felhatalmazás hiányában drogbetegek adatait nem kezelheti, különleges adatot csak bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyről tarthat nyilván.

Egy másik, 1997-ben lefolytatott vizsgálat azzal a következtetéssel zárult, hogy az Országos Mentőszolgálat a segítségért hozzá forduló, rosszulletük miatt gyógykezelésre szoruló drogfogyasztókról nem tehet bejelentést a rendőrségnek.

Legutóbb pedig az Országos Rendőr-főkapitányság titokvédelmi felügyelője fordult hozzánk rendőrségi megkeresésekkel kapcsolatban jogértelmezésért.)

A törvényben meghatározott tényállásokban (büntető vagy szabálysértési kódex) számos esetben alapvető az eljáró hatóság részéről a betegek egészségügyi adataihoz való hozzáférés szükségessége. Egyéb esetekben a bizonyítandó tény dönti el, szükség van-e, és ha igen, milyen mértékben,

különleges adat kezelésére. A rendőrségi adatkezelést szabályozó törvények – ideértve az adatvédelmi törvényt is – azt várják el a nyomozó hatóságtól, hogy adatkérését az indokolt mértékre korlátozza. A nyomozás természetéből következően azonban előfordulhat, hogy a beszerzett különleges adat utóbb irrelevánsnak bizonyul, ez a minősítés azonban már az összegyűjtött adatok rendszerezése nyomán előálló értékelés eredménye. (Adatvédelmi szempontból természetesen az a kívánatos, hogy a nyomozó hatóság valóban csak olyan adatokat kérjen, amelyek relevánsak a jogi megítélés szempontjából.)

A 44/2004. (XI. 23.) AB határozat részletesen foglalkozik a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 80. § (1)-ének vizsgálata kapcsán ezzel a kérdéssel. A (már megsemmisített) eredeti rendelkezés alapján a rendőrség különleges adatokat a törvényben felsorolt (súlyosabb) bűncselekmények esetén kezelhetett csak, de az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott rendelkezés tartalmának megállapítása a jogszabályban szereplő kifejezések jelentős részének nehezen tisztázható, bizonytalan, nem pontosan meghatározott tartalma miatt olyan értelmezési nehézséget okoz, amely jogbizonytalanságot jelent, így alkotmányellenes. Az egyértelműség hiánya pedig nem biztosít garanciát a különleges adatok kezelésének alkotmányos alkalmazására.

A jelenleg is hatályos 80. § (2) megállapítja, hogy különleges adat csak a konkrét cselekménnyel közvetlenül összefüggően kezelhető.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 23. § (1) b) alapján szabálysértési eljárás során az eljárást lefolytató szervek írásbeli megkeresésére a kezelést végző orvos az érintett egészségügyi és személyazonosító adatait átadja a megkereső szervnek. A megkeresésben a 4. § (4) bekezdésének megfelelően fel kell tüntetni a megismerni kívánt egészségügyi és személyazonosító adatokat.

(2) A megkeresésben az adatkezelés pontos célját és a kért adatok körét meg kell jelölni.

(3) A kezelést végző orvos a nyomozó hatóságot a „*halaszthatatlan intézkedés*” jelzéssel ellátott, külön jogszabályban előírt ügyészi jóváhagyást nélkülöző megkeresésére is köteles tájékoztatni az általa kezelt, az adott ügygel összefüggő egészségügyi és személyazonosító adatokról.

(4) Az (1)-(2) bekezdések szerinti adatkezelési célokra csak annyi és olyan egészségügyi, illetve személyazonosító adat kezelhető, amely az adatkezelési cél megvalósításához elengedhetetlenül szükséges.

A fentieket összefoglalva és a jelenleg (!) hatályos törvényi rendelkezéseket figyelembe véve álláspontom szerint szabálysértési ügyekben az adatszolgáltatás teljesítése során az 1997. évi XLVII. törvény 23. § (1) b) pontján alapuló felhatalmazás mellett az általános adatvédelmi rendelkezéseket és jogelveket egyaránt figyelembe kell venni. Rendőrségi, ügyészségi írásbeli megkeresésre is kiadhatók betegekről különleges adatok, de csak akkor, ha a megkeresés pontos célja és a kért adatok köre is meg van jelölve, és ezen adatok az adatkezelési cél megvalósításához szükségesek.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 8. § (1) alapján szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, aki a cselekmény elkövetésekor a beszámíthatóságot kizáró (esetleg korlátozó) állapotban volt. A felmerülő szakkérdésekben az 58. § (1) alapján a szabálysértési hatóság – hivatalból vagy kérelemre – szakértőt rendelhet ki.

Álláspontom szerint a vizsgált esetben a beszámíthatóság megítélése szakértői kérdés, és a szabálysértési hatóság döntését érdemileg is jobban megalapozza egy konkrét szakértői állásfoglalás, mint a beteg kórházi zárójelentése. (Természetesen nincs akadálya annak sem, hogy a beteg kezelőorvosa válaszoljon arra a kérdésre, hogy véleménye szerint a cselekmény elkövetésekor a beteg beszámítható állapotban volt-e. Értelemszerűen azonban felesleges a kezelés adataira is kitérni.)

Az „önártalomról lemondó személyes nyilatkozat” – információim szerint – a jelenlegi gyakorlatban ismeretlen (és értelmetlen) eszköz annak a biztosítására, hogy az öngyilkosságot sikertelenül elkövető személy a jövőben nem ismétli meg tettét.

Az indokolatlanul tág körben kért adatszolgáltatás jogellenes, és a rendőrség úgynevezett „készletező adatgyűjtésének” gyakorlatához tartozik, mely módszer sérti a különleges adatok kezeléséhez fűződő jogokat, és alkalmazása ellen az adatvédelmi biztos minden fórumon fellép. Tekintettel a különleges adatok fokozott védelmére és a gyakorlatban előforduló tisztázatlan helyzetekre, álláspontom szerint szükséges lenne részletes törvényi szabályokat alkotni a kérdésről.

Budapest, 2005. július 12.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(837/K/2005)

[Állásfoglalás: adózási, szociális ügyekben személyiségvédelmi szempontból kifejezett jelentősége van az Avtv. garanciális szabályainak, és adattovábbításra csak akkor van lehetőség, ha törvény ezt kifejezetten lehetővé teszi vagy az érintett ezt kéri]

[...]

általános hatósági osztályvezető

[...]Polgármesteri Hivatala

Tisztelt [...]!

Ön állásfoglalásomat kérte arról, hogy eljárási költséggel vagy adókedvezménnyel kapcsolatos ügyekben megkereshető-e adatszolgáltatás iránt a szociális hatáskört gyakorló szerv a tényállás tisztázása érdekében. Véleménye szerint adómérséklési és eljárási költségmentességi ügyekben csak az adott ügyre vonatkozó speciális szabályozást (pl. Szt.) kell alkalmazni, és nem alkalmazandó az Avtv., mert ennek 1/A. § (3) bekezdése szerint „nem kell alkalmazni e törvény rendelkezéseit a természetes személynek a kizárólag saját személyes céljait szolgáló adatkezeléseire”. Ezzel a jogértelmezéssel nem értek egyet. Az idézett szabály ugyanis csak természetes személy által végzett olyan adatkezelésekre vonatkozatható, melyek jellemzően a magánszférában, a hétköznapi életben fordulnak elő (például saját telefonregiszter vezetése). Amikor bármely jogi személy, hatóság valamely személyes adatot bármilyen módon kezel, akkor az Avtv. szabályai mindenképpen alkalmazandók, mivel az Avtv. hatálya kiterjed valamennyi Magyarországon végzett adatkezelésre és adatkezelőre [Avtv. 1/A. § (1), 2. § 8. pont]. Hatósági eljárásokban, ezen belül adózási, szociális ügyekben személyiségvédelmi szempontból kifejezett jelentősége van az Avtv. garanciális szabályainak. Ezen túlmenően, éppen az Avtv. szabályaival lehet alátámasztani azt az álláspontot, hogy az Áe. nem ad általános felhatalmazást adattovábbításra, hanem adatszolgáltatás csak törvényben meghatározott esetekben lehetséges.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. §-a úgy rendelkezik,

hogy személyes adat kezeléséhez az érintett hozzájárulása vagy törvény elrendelése szükséges. Az adózással kapcsolatos ügyek általában kötelező adatkezelésnek tekintendők, az adómérséklési és költségmentességi ügyekben azonban az adatkezelés jogalapja az érintett hozzájárulása, mivel ezek az ügyek kérelemre, a magánszemély döntése alapján indulnak. Viszont jogszabály előírhatja a kérelemben foglaltak teljesítésének kötelezően alkalmazandó feltételeit, szabályait. Ilyen szabályok az Ön által idézett jogszabályhelyek (Áe., Ket., Art., Szt.). Ezek az előírások lehetővé teszik az eljáró hatóság által a szükséges jövedelmi, vagyoni és/vagy szociális adatok kezelését. Annak vizsgálatánál, hogy ezek az adatok hogyan szerezhetőek be, hogyan adhatóak át, szintén az Avtv.-ből kell kiindulni: *„A személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult vagy törvény azt megengedi”* [Avtv. 8. § (1)]. Az Áe., illetve a Ket. adattovábbításra nem ad felhatalmazást, az Szt., a munka törvénykönyve és az Art. pedig a taxatív meghatározott eseteken kívül nem teszi lehetővé adatok átadását, továbbítását. Az Avtv. ezen szabálya vonatkozik a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységei közti adatátadásra, -továbbításra is, mivel az Avtv. 8. § (1) bekezdését kell alkalmazni *„ugyanazon adatkezelő, valamint az állami és az önkormányzati szervek által kezelt adatok összekapcsolására is”* [Avtv. 8. § (2)].

Az Áe. 27. §-ának (3) bekezdését – miszerint a közigazgatási szerv nem hívhatja fel az ügyfelet olyan adat közlésére, amelyet a közigazgatási szerv jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell – mindenképpen az Avtv. előírásaival együttesen kell értelmezni a korábbiakban kifejtettek szerint. A Ket. 36. §-ának (2) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik: *„Az ügyfél-azonosításhoz szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell, és a személyes adatok tekintetében az adat továbbítását az adott ügy elbírálásához szükséges célból törvény lehetővé teszi vagy az ügyfél saját személyes adat tekintetében ezt kéri”*. Ez a szabály kiküszöböli az Áe. 27. §-a értelmezésében meglévő eddigi problémát; egyértelművé teszi, hogy önmagában nem elegendő, ha a közigazgatási ügy eldöntése szempontjából releváns adat egy jogszabállyal rendszeresített, de eltérő ügýtípushoz kapcsolódó nyilvántartásban szerepel. Ahhoz, hogy az adat egy másik típusú közigazgatási ügyben is felhasználható legyen, azaz adattovábbításra sor kerülhessen, további konjunktív feltételként a Ket. a szükséges jogalapot is megkívánja. Ez a jogalap pedig vagy az a törvény, amely *„az adott ügy elbírálásához szükséges célból”* lehetővé teszi az adatátvételt, vagy pedig az érintett ügyfél kifejezett

kérelme. Ezzel a Ket. összhangban van az Avtv. 3. és 8. §-ával is. A Ket. indokolása is kiemeli, hogy ügyelni kell az adatkezelésre vonatkozó szabályok maradéktalan megtartására, ezért mondja ki a törvény: ha az ügyfél kéri, hogy az eljáró szerv valamelyik másik közigazgatási hatóságtól szerezzé be az ügyfél által megjelölt adatra vonatkozó igazolást, a kérelemnek ez a része az adatkezeléshez, illetőleg adattovábbításhoz való hozzájárulásnak minősül.

Tehát összefoglalóan megállapítható, hogy adattovábbításra akkor van lehetőség, ha törvény ezt kifejezetten lehetővé teszi vagy az érintett ezt kéri. A hozzájárulásnak önkéntesnek, kifejezettnek és tájékozottnak kell lennie (Avtv. 2. § 6. pont).

Budapest, 2005. július 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(736/K/2005)

**[Állásfoglalás: a hatályos jogi szabályozás
szerint közterületen két szerv jogosult kép- és
hangfelvételeket készíteni, a közterület-felügyelet
és a rendőrség]**

Lendvai Ivánné
polgármester asszony részére

Kunsziget Polgármesteri Hivatala
Kunsziget

Tisztelt Polgármester Asszony!

A Kunszigeten működtetett térfigyelő rendszerrel kapcsolatban hivatalból indított vizsgálatomat lezártam. Kialakított álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv. 2. § 9. pontja alapján adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A jelenleg Kunszigeten működtetett térfigyelő rendszer olyan képfelvételeket rögzít, amelyekben a személyek nem ismerhetők fel, a járművek rendszáma és a járművekben ülő személyek nem azonosíthatók. Ennek alapján a térfigyelő rendszer kívül esik az Avtv. tárgyi hatályán, ugyanakkor nem hagyhatóak figyelmen kívül azok a körülmények, amelyek egy kis településre jellemzőek, és a felvételen szereplő személyek azonosíthatóságát megkönnyítik. Ezek a körülmények azt eredményezik, hogy a felvételek elemzése révén személyes adatok tárhatók fel.

A helyszíni vizsgálat során elhangzott, hogy a térfigyelő rendszert tovább szeretnék fejleszteni. A fejlesztés egyrészt a közvetített képek felbontásának javítását, másrészt a kamerák számának növelését jelentené. A fejlesztés eredményeképpen olyan felbontású képek közvetítésére és rögzítésére lesz alkalmas a rendszer, amely az Avtv. fogalom-meghatározása szerint személyes adatoknak minősülnek (az elhaladó személyek, járművek azonosíthatók lesznek).

A hatályos jogi szabályozás szerint közterületen két szerv jogosult kép- és hangfelvételeket készíteni. Az egyik a közterület-felügyelet, amely a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Kftf.) 7. §-ában foglalt felhatalmazás alapján „az intézkedéssel érintett személyről, az intézkedés vagy az eljárás szempontjából lényeges környezetről és körülményről, tárgyról kép- és hangfelvételt készíthet” *A készített felvétel „kizárólag az adott eljárásban, jogszabály előírásai szerint használható fel”.*

A másik, közterületen kép- és hangfelvétel készítésére jogosult szerv a rendőrség. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 42. §-a hatalmazza fel a rendőrséget az adatkezelésre.

A Kunszigeten telepített térfigyelő rendszer üzemeltetésének, és az ahhoz kapcsolódó adatkezelésnek a jogszerűségét kétféleképpen lehet biztosítani.

Az egyik lehetőség az, hogy a Kftf. 1. § (2) bekezdésének megfelelően Kunsziget képviselő-testülete önállóan vagy más önkormányzatokkal társulások formában közterület-felügyeletet hoz létre, és az fogja működtetni a rendszert. A közterület-felügyelet, illetőleg a felügyelő a képviselő-testület által megalkotott szervezeti és működési szabályzatában, illetőleg – a szabályzattal együtt elfogadott – hivatali ügyrendjében meghatározott feladatai nem mutathatnak túl a Kftf.-ben foglalt felhatalmazáson [Kftf. 1. § (7) bekezdés].

A másik lehetőség a rendőrséggel való együttműködés, melynek keretében a rendőrség valamely szervezeti egysége üzemeltetésre átvinné a térfigye-

lő rendszert, és az Rtv. 42. §-ában foglalt felhatalmazás alapján adatkezelést végezne. Az önkormányzat és a rendőrség közötti együttműködés nem kell, hogy érintse a rendszer tulajdonjogát, csupán annak üzemeltetését, kiemelten a személyes adatokon végzett műveleteket.

Adatvédelmi biztосként fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a térfigyelő rendszer működtetése minden egyéb esetben jogellenes.

Kérem, hogy a térfigyelő rendszer továbbfejlesztésének és működtetésének körülményeiről, a közterület-felügyelet vagy a rendőrség közreműködéséről szíveskedjen tájékoztatni.

Budapest, 2005. augusztus 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(553/H/2005)

[Állásfoglalás: a Népszabadság Online szerkesztője jogellenesen járt el, amikor a „webdoki” portálon regisztrált orvosok hozzájárulása nélkül közzétette a fórumon elhangzott hozzászólásokat, mint az orvosokkal kapcsolatba hozható személyes adatokat]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult hozzám a Népszabadság Online portálon közzétett cikk miatt. A cikk a „webdoki” honlap zárt, csak orvosok számára elérhető fórumán folytatott beszélgetéseket tartalmazta. Beadványában feltett kérdésekre az Ön által meghatározott sorrendben az alábbi válaszokat adom:

Ad 1.)

A honlap nyilvánosság elől elzárt részeinek látogatása nem adatvédelmi kérdés. A honlap üzemeltetőjének kompetenciájába tartozik, hogy a fórum használatának szabályait, illetőleg a regisztrálás folyamatát meghatározza. A szabályzatban foglaltak betartatása is az üzemeltető feladata.

Ad 2.)

A honlap üzemeltetője egyes szolgáltatásainak igénybevételét előzetes regisztrációhoz kötheti. Ilyenkor az adatok szolgáltatása a látogató részéről önkéntesen történik. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint személyes adat meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, érintettre vonatkozó következtetés. A regisztrálással a látogató személyes adatainak kezelésével hatalmazza fel az adatkezelőt. A jelszó személyes adat, de ideértendők az egyes orvos által tett hozzászólások is.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 111-112. §-ai rendelkeznek az egészségügyi szakképesítést szerzett személyek alapnyilvántartásáról, továbbá az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásáról. Az alapnyilvántartás és a működési nyilvántartás a nyilvántartásba vett adatokat közhitelesen tanúsítja. A működési nyilvántartásban kezelt adatok közül az egészségügyi dolgozó neve közérdekű adat.

A nyilvántartásba vétellel az orvos (fogorvos, gyógyszerész, vizsgázott fogász, klinikai szakpszichológus) alapnyilvántartási („A/” jelzéssel ellátott) számot kap, melyet az orvosi bélyegzőről szóló 20/1991. (XI. 5.) NM rendelet 2. § (3) bekezdése szerint a bélyegzőn is fel kell tüntetni. A működési nyilvántartások vezetését az orvosok, a fogorvosok, a gyógyszerészek, valamint a klinikai szakpszichológusok alapnyilvántartásáról és működési nyilvántartásáról, valamint a működési nyilvántartásban nem szereplő személyek tevékenységének engedélyezéséről szóló 30/1999. (VII. 16.) EüM rendelet szerint a szakmai kamarák végzik. A működési nyilvántartás megjelölésére az „M/” jelzés szolgál. A működési nyilvántartásba vétellel egyidejűleg a nyilvántartó szerv a nyilvántartásba vett személy számára arcképes működési nyilvántartási igazolványt állít ki, amely az alapnyilvántartási szám és a működési nyilvántartási szám mellett tartalmazza a nyilvántartásba vett személy nevét (leánykori nevét), anyja nevét, a rendelet mellékletében meghatározott egyes adatokat (például oklevél száma), a nyilvántartás érvényességének időtartamát, megújítás esetén ennek tényét és az újabb érvényesség időtartamát.

A működési nyilvántartás és az alapnyilvántartás egyaránt ellátja sorszámmal az orvost. A működési nyilvántartási igazolvány mindkét adatot közhitelesen tanúsítja.

Az Eütv. és a fentebb hivatkozott rendeletek nem teszik a nyilvántartási számokat közérdekűvé.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárult vagy az adatkezelést törvény (vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben önkormányzat rendelete) elrendeli. A jogalap hiányában végzett adatkezelés jogellenes.

Ad 3-5.)

Az Avtv. 3. § (1) bekezdésének a) pontja szerint tehát személyes adat – törvényi rendelkezés hiányában – akkor kezelhető, ha az érintett hozzájárult. A hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez [Avtv. 2. § 6. pont].

Adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása,

zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása [Avtv. 2. § 9. pont].

Az adatok átadása (adattovábbítás), megszerzése (adatgyűjtés és -felvétel) és felhasználása egyaránt adatkezelési művelet, amely az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján csak az érintett önkéntes és tájékozott hozzájárulásával vagy törvényi rendelkezés alapján végezhető.

Az orvos önkéntes adatszolgáltatásával meghatározott személyek számára zárt körben lehetővé tette személyes adatainak megismerését. Ennek a körnek átadott személyes adatok a szélesebb nyilvánosság elé azonban csak az érintett előzetes és önkéntes hozzájárulásával tárhatók.

Ad 6.)

Az Avtv. 'közérdekű adat' megjelölése nem a közérdeklődésre számot tartó adatokra utal. Közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

Az internetes fórumon folytatott beszélgetések a szabad véleménynyilvánítás körébe esnek, noha a széles társadalom számára érdeklődésre számot tartó vélemények lehetnek ezek. Ez azonban nem teszi közérdekű adattá az ott elhangzott véleményeket. Közérdekű adat olyan adat, amely a fenti definíciónak megfelel.

Ad 7.)

A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény szerint a személyhez fűződő jogokat tiszteletben kell tartani. Személyhez fűződő jogot sért az, aki a levéltitkot megsérti, továbbá aki magántitok, levéltitok birtokába jut, és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon visszaél.

A joggyakorlat szerint az érintett (titokgazda) határozza meg azoknak a személyeknek a körét, akik a közlés tartalmáról tudomást szerezhetnek. Annak érdekében, hogy csak ez a személyi kör ismerhesse meg a közleményt, az érintettnek gondoskodnia arról, hogy illetéktelen kezekbe ne kerüljön az információ. A levél (vagy elektronikus levél, sms) útján történő közlés – tekintettel annak zárt jellegére – magában hordja a „feladónak” azt az igényét, hogy csak a „címzett” ismerje meg annak tartalmát.

Az interneten – és ideértendő a „webdoki” portál is – folytatott beszélgetéseknek „zárt küldemény”-ként való megítélése nem az adatvédelmi biztos feladata. A közlés mikéntjéből kiindulva és a „feladó” szándékát mérlegelve, a közleményt magán- és levéltitokká minősíteni a bíróság hatáskörébe tartozik.

Ad 8.)

A meghatározott kör számára elérhető fórumon tett hozzászólások az orvosok személyes adatai, melyeket az Avtv. 3. § (1) bekezdésének a) pontja alapján önkéntesen hoznak a többi fórumozó tudomására.

Tekintettel arra, hogy a hozzájárulásuk csak a meghatározott körben történő adatkezelésre terjedt ki, a széleskörű nyilvánosság elé tárás olyan adatkezelési művelet, amelyhez a hozzájárulásuk (vagy törvényi felhatalmazás) szükséges.

Összefoglalva: a Népszabadság Online szerkesztője jogellenesen járt el, amikor a „webdoki” portálon regisztrált orvosok hozzájárulása nélkül a portálra feltöltötte a fórumon elhangzott hozzászólásokat mint az orvosokkal kapcsolatba hozható személyes adatokat.

Utólagosan hozzáfűzöm, hogy a 279 nevet tartalmazó lista alapján – melyet a „webdoki” orvosközössége jutatott el a Népszabadság Online szerkesztőségébe – a monogramokkal ellátott hozzászólások mögött rejtőző orvosok könnyedén azonosíthatóvá váltak.

Tájékoztatom, hogy az érintett személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértése miatt az adatkezelővel szemben polgári bírósághoz fordulhat. A perben megfordul a bizonyítási teher, és az alperesnek, tehát az adatkezelőnek kell bizonyítania, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel. A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A. §-a alapján az érintettnek lehetőségében áll az adatkezelő büntetőjogi felelősségre vonását kezdeményezni visszaélés személyes adattal bűncselekmény elkövetése miatt. A jelentős érdeksérelem azonban tényállási elem.

Adatvédelmet érintő kérdéseivel forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2005. augusztus 08.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1042/A/2005)

[Állásfoglalás: a Magyar Sakkszövetségnek az új fegyelmi szabályzat elkészítésénél gondoskodnia kell a határozatokba való betekintésről és az adatvédelemre vonatkozó szabályok megalkotásáról]

[...]

Tisztelt [...]!

2005. május 5-én kelt levelében kifejezésre juttatja, hogy a beadványában foglaltak tekintetében tájékoztatásomat nem tudja elfogadni, ezért az adatvédelmi vizsgálat további folytatását kezdeményezi. Indoklása szerint az adatvédelmi vizsgálat a Magyar Sakkszövetség és Budapesti Sakkszövetség nem a 2000-től fennálló adatkezelési gyakorlatának vizsgálatára terjedt ki, hanem csupán a 2004-es jogi állapotot vonta vizsgálati körébe.

Tájékoztatom, hogy az Avtv. 27. § (1) bekezdése szerint az adatvédelmi biztos állampolgári kezdeményezésre vizsgálatot folytathat le, ha az érintett személyes adatainak kezelésével kapcsolatos visszásságot tapasztal. Az Ön beadványa az adatkezelő nem egy meghatározott időszakra jellemző adatkezelési gyakorlatára vonatkozott, ezért az adatvédelmi biztos vizsgálat az adatkezelőknél a vizsgálat időpontjában folytatott adatkezelésekre terjedt ki. Megállapításaimat az aktuális adatkezelések tekintetében tettem. A korábbi időintervallumra nézve szintén irányadók az Avtv. rendelkezései, és az esetleges jogellenes adatkezelésekből származó jogi igények peresíthetők, adatvédelmi vizsgálat lefolytatását azonban nem tartom megalapozottnak.

Az Avtv. 25. § (2) bekezdésével alapított hatósági jogkör azt biztosítja számomra, hogy a jogellenes adatkezelés esetében az adatkezelőt a jogellenes adatkezelés megszüntetésére szólítsam fel. Állásfoglalásomban a Magyar Sakkszövetséget a 2005. március 22-én észlelt adatkezelési hiányosságok megszüntetésére hívtam fel. A szakszövetség főtitkára, Ambrus Zoltán válaszában elmondta, hogy az új fegyelmi szabályzat elkészítésénél gondoskodnak a határozatokba való betekintésre, másolatkészítésre és az adatvédelemre vonatkozó szabályok megalkotására. A szabályzatot – annak elkészülte után – a sakkszövetség megküldi adatvédelmi szempontú vé-

leményezésre. A véleményezés során különös gondossággal járok el a határozatok nyilvánosságra hozatala szabályainak, továbbá az iratmegismerés szabályainak az információs önrendelkezési joggal való összhangjának megteremtésében.

Az Avtv. 30. §-ával, illetve 31/A. §-ával kapcsolatosan tett és jogalkotásra vonatkozó észrevételeit köszönettel vettem.

A 39/2004. (III. 12.) kormányrendelet az Stv. felhatalmazása alapján a fegyelmi eljárás részletszabályait határozza meg. Tekintettel arra, hogy a fegyelmi eljárásnak elválaszthatatlan részét képezi a határozathozatal, ezért a sportfegyelmi határozat tartalmi kellékeire vonatkozó szabályozás kitér a határozattal érintett személy azonosító adataira is. A fegyelmi határozat nem képzelhető el azonosító adatok nélkül. A személyazonosító adatok tekintetében az Avtv. 5. § (2) bekezdésében foglaltak az irányadók, tehát a határozat csak annyi és olyan adatot tartalmazhat, amennyi a sportoló fegyelmi felelősségre vonásához elengedhetetlenül szükséges. Adatvédelmi aggályaival a kormányrendelet 10. § (2) a) pontja tekintetében nem értek egyet.

A Magyar Sakkszövetség sportfegyelmi szabályzata 1. § 2. pontja szerint a szabályzat hatálya kiterjed a Magyarországon sakkszakosztályt működtető sportegyesületre, illetve önálló sakkegyletre, annak csapataira és iskolai sakk sportkörök tagjaira is, ennek értelmében a Budapesti Sakkszövetségre is. A Magyar Sakkszövetség működésére az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény és a Ptk. szabályai, valamint a tevékenységét szabályozó belső szabályzatok az irányadók. Az adatvédelmi biztosnak nem feladata, hogy a Magyar Sakkszövetség határozatainak és belső szabályzatainak az érvényesülését figyelemmel kíséresse.

A leveléhez csatolt 2000. november 21-én kelt, Budapesti Sakk Szövetség Versenybírósága által írt és az Ön személyes adatait tartalmazó levéllel kapcsolatosan adatvédelmi vizsgálat lefolytatásának az Avtv. 27. § (1) alapján nincs helye, tekintettel arra, hogy az ügyben bírósági eljárást is kezdeményezett.

Budapest, 2005. augusztus 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1803/A/2004)

[Állásfoglalás: az újságíró a kórházi benntartózkodása során a betegtársairól passzív módon, a mindennapi kórházi kommunikáció keretében megtudhatott információkat, de ezek felhasználásához, névvel összeköthető módon történő nyilvánosságra hozatalához már mindenképpen szükséges az érintett írásbeli hozzájárulása]

Dr. Falus Ferenc
főigazgató úrnak

Nyíró Gyula Kórház
Budapest

Tisztelt Főigazgató Úr!

Dr. Lenkovic Barnabás országgyűlési biztos úrnak címzett, 2005. június 8-án kelt beadványának adatvédelmet érintő részével kapcsolatban engedje meg, hogy az alábbiakról tájékoztassam:

Bata Zsuzsa, a Blikk c. újság újságírója – az Ön elmondása szerint – a kórházat meglátogatva, színlelt panaszokkal és inkognitóban „beférkőzött” a Nyíró Gyula Kórház addiktológiai osztályára, és kórházi élményeiről később cikksorozatban számolt be. Az újságíró állítólagos nyilatkozata szerint az osztályon tartózkodása alatt a betegtársai különleges adataihoz is hozzájutott.

Álláspontom kialakítása előtt – mivel Ön erre nem hatalmazott fel, és a szóban forgó cikket sem ismerem – nem volt alkalmam a konkrét eset körülményeit megismerni, ezért csak általános tájékoztatást nyújthatok.

Az Ön által idézett adatvédelmi törvény, valamint szektorális párja, az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény alapján egészségügyi adat valóban csak törvényi felhatalmazás vagy az érintett írásos hozzájárulása alapján kezelhető. Az egészségügyi különleges adat személyes jellegét mindaddig megőrzi, míg a kapcsolat az érintett személlyel valamilyen formában helyreállítható.

A fentiek alapján az újságíró a kórházi benntartózkodása során – melynek indokoltságáról vagy jogszerűségéről nem áll módomban állást foglalni – a betegtársairól passzív módon, a mindennapi kórházi kommunikáció ke-

retében megtudhatott információkat, de ezek felhasználásához, névvel összeköthető módon történő nyilvánosságra hozatalához már mindenképpen szükséges az érintett (vagy törvényes képviselőjének) írásbeli hozzájárulása.

Az információvétel módszerének vizsgálata az ügyben kardinális kérdés, hiszen a betegársak személyiségi jogai az addiktológiai osztályon különleges védelemre szorulnak. Az adatokhoz dolog vagy személy elleni erőszak útján való hozzájutás mindenképpen bűncselekmény, de felmerülhet a tisztességtelen adatkezelés gyanúja abban az esetben is, ha a kikérdezés a betegek állapotának kihasználásával vagy az érintettek megtévesztésével történt. Ez utóbbi esetben azonban álláspontom szerint a jogorvoslati eljárás megindítására nem a kórház, hanem az érintettek (képviselőik) jogosultak. A személyes adatok védelméhez való jog mellett felmerülhet egyéb személyiségi jogsértés gyanúja is.

A másik oldalon vizsgálandó a sajtószabadság alkotmányos jogának tisztelete és a kórházak fölötti civil kontroll kiterjesztésének indokoltsága.

A kórházat mint adatkezelőt mindenképpen felelősség terheli az adatbiztonsági követelmények megtartásáért:

10. § (1) Az adatkezelő, illetőleg tevékenységi körében az adatheldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.

(2) Az adatokat védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen. A személyes adatok technikai védelmének biztosítása érdekében külön védelmi intézkedéseket kell tennie az adatkezelőnek, az adatheldolgozónak, illetőleg a távközlési vagy informatikai eszköz üzemeltetőjének, ha a személyes adatok továbbítása hálózaton vagy egyéb informatikai eszköz útján történik.

Megfelelő információk hiányában sem a jogsértést, sem annak hiányát nem áll módomban megállapítani. A fentiekben azonban megkíséreltem felvázolni azokat a pontokat, melyek mentén egy esetleges vizsgálat lefolytatható.

Budapest, 2005. augusztus 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1276/A/2005)

[Állásfoglalás: az RTL Klub panaszbeadvány felolvasása közben a beadványozó nevét is nyilvánosságra hozta, megsértve a beadványozó személyes adatai védelméhez való jogát]

[...]

Tisztelt [...]!

Állampolgári beadványában a Heti Hetes produkciót panaszolja, ugyanis a 2005. május 22-én sugárzott műsorban elhangzott az Ön neve. Az ügy előzményeihez tartozik, hogy Ön több alkalommal panasszal fordult az ORTT-hez és az RTL Klubhoz, mert megítélése szerint a műsor sérti a média-törvényt.

Az ügyben az Országos Rádió és Televízió Testület elnöke megkeresésemre arról tájékoztatott, hogy Ön a Panaszbizottságnak címzett panaszát másolatban – elektronikus úton – továbbította az érintett műsorszolgáltató felé is. A 2005. május 22-én sugárzott műsorban párhuzamosan az RTL Klub felé is megküldött panaszbeadványának egy mondata került felolvasásra, és ezzel egyidejűleg az Ön neve is elhangzott.

A nevének nyilvánosságra hozatalával kapcsolatosan álláspontom a következő:

A panaszbeadványában leírtak alapján az Ön személyes adatai védelméhez való, az Alkotmány 59. §-ában biztosított joga sérült.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) célja annak biztosítása, hogy – ha e törvényben meghatározott jogszabály kivételt nem tesz – személyes adatával mindenki maga rendelkezzen, és a közérdekű adatokat mindenki megismerhesse [Avtv. 1. §].

Az Avtv. értelmező rendelkezése szerint személyes adat meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megtartja e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható [Avtv. 2. § 1. pont].

Az Avtv. 2. § 9. pontja alapján adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így ideértendő a személyes adatok felvétele, tárolása, felhasználása, továbbítása és nyilvánosságra hozatala is.

A személyes adatok akkor kezelhetők, ha az érintett az adatkezeléshez előzetesen hozzájárult, vagy az adatkezelést törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)]. Az adatkezelés minden szakaszában és minden egyes adatkezelési műveletre irányadó az Avtv. 3. § (1) bekezdésének főszabálya.

Törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Minden egyéb esetben a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges. Kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg [Avtv. 3. § (4)].

A fentiek alapján az Ön neve és a levelének tartalma személyes adat (levéltitok, magántitok is egyúttal), melyeket a panasz benyújtásával egyidejűleg Ön közölt a Magyar RTL Televízió Rt. Heti Hetes című műsorának szerkesztőségével. A műsorszolgáltató a közölt személyes adatokat az Ön önkéntes és határozott hozzájárulása – Avtv. 3. § (1) bekezdésének a) pontja – alapján kezeli, de csak a panasszal kapcsolatos intézkedések megtétele céljából.

Ezzel szemben a levele tartalmát Önnel kapcsolatba hozható módon csak akkor lehet jogszerűen közzé tenni, (nyilvánosságra hozni), ha ehhez Ön kifejezetten hozzájárult. Kétség esetén, ha például a hozzájárulás nem egyértelmű (az érintett nyilatkozata nem tudatos, határozott és tájékozott), vagy nincs ilyen nyilatkozat (a levélben nem rendelkezik a nyilvánosságra hozatalról), a személyes adat nyilvánosságra hozatala tilos. Ha a műsorszolgáltató elmulasztja megszerezni, a nyilvánosságra hozatal megfelelő jogalap nélkül történik.

A személyhez fűződő jogok védelmének és elsőbbségének garanciája megtalálható a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 3. § (1) bekezdésében is, mely azt tartalmazza, hogy a sajtószabadság gyakorlása nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével. Valamint a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 3. § (2) bekezdésében, mely szerint a műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat, és nem lehet alkalmas a személyek, nemek, népek, nemzetek, a nemzeti, etnikai, nyelvi és

más kisebbségek, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.

A továbbiakban tájékoztatom a jogérvényesítési lehetőségekről:

Az érintett jogainak megsértése esetén az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat. Különös szabály a személyes adatok védelméhez fűződő jogsérelem esetén, hogy az eljárás során az adatkezelőnek – a vizsgált esetben a műsorszolgáltatónak – kell bizonyítania, hogy az adatkezelés (nyilvánosságra hozatal) a jogszabályokban foglaltaknak megfelel (Avtv. 17. §). A perre az adatkezelő székhelye szerinti bíróság illetékes. Az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével okozott kárt köteles megtéríteni, kivéve ha bizonyítja, hogy azt az adatkezelés körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

Továbbá a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti az emberi méltóság, becsület és a jóhírnév sérelme is. Az érintett személyiségi jogainak megsértése miatt keresettel fordulhat a bírósághoz, és a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 84. §-ában meghatározott polgári jogi igényeket támaszthatja, tehát:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint, amennyiben bizonyíthatóan valamilyen vagyoni kára vagy nem vagyoni hátránya keletkezett.

A fent ismertetett polgári peres eljáráson kívül a sértettnek lehetőségében áll, hogy visszaélés személyes adattal, rágalmazás vagy becsületsértés miatt kezdeményezze az adatkezelő büntetőjogi felelősségének megállapítását is.

Álláspontomról tájékoztattam a Magyar RTL Televízió Rt. főtitkárát, dr. Zsoldos Jánost, egyúttal felszólítottam, hogy tegye meg a szükséges lépéseket

annak érdekében, hogy a Heti Hetes című műsor szerkesztősége a jövőben tartózkodjék az állampolgárok személyes adatok védelméhez fűződő jogainak sértésétől.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2005. augusztus 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(982/A/2005)

[Állásfoglalás: a személyazonosító igazolvány mobilszolgáltatók általi másolásáról]

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 9. pontja szerint adatkezelésnek tekintendő az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet, így adatkezelés a személyes adatokat tartalmazó dokumentumokról mint adathordozókról való másolatkészítés is, mivel ezáltal adatok felvétele, rögzítése, nyilvántartása, felhasználása valósul meg.

Az Avtv. 3. §-a az adatkezelés jogalapjaként az érintett hozzájárulását vagy törvény rendelkezését jelöli meg. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 129. §-ának felhatalmazása alapján a hírközlési szolgáltatók az előfizetői szerződések megkötése során az alábbi személyes adatokat rögzíthetik: előfizető neve, leánykori neve, anyja neve, lakóhelye, tartózkodási helye, születési helye és ideje. Mindezen adatokat tartalmazza a személyazonosító igazolvány, illetve a lakcímkártya, ezek a törvényi felhatalmazás alapján kezelhető adatok.

Az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 17. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az igénylő a szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szándékát a szolgáltató által biztosított adatlapon írásban (vagy elektronikus adatlap kitöltésével) teheti meg, vagyis a szerződéskötéshez szükséges adatfelvétel az adatlap kitöltésével kell megvalósuljon, és ez azt is jelenti, hogy az okmányok lemásolása a törvényi rendelkezés alapján kezelhető adatok vonatkozásában adatfelvételnek nem, csupán az adatok újabb rögzítésének tekinthető.

A személyazonosító igazolványban található személyes adatok közül az igazolvány száma, a fénykép és az aláírás, továbbá régi típusú igazolványokban szereplő egyéb adatok (pl. anyakönyvi adatok) azok az adatok, melyeket az érintett hozzájárulása esetén kezelhet a szolgáltató, ha az egyéb adatvédelmi követelmények érvényesülnek. Ezek közül az igazolvány számának rögzítése szükséges lehet a szerződéskötéshez azon adategyeztetés miatt, mely a hamis vagy lopott igazolványok kiszűrését szolgálja, ezen adat felvétele azonban a szerződéskötési nyomtatvány kitöltésével történik meg. A fénykép és az aláírás a személyazonosság megállapítása

során történő egyezőség vizsgálata során bír jelentőséggel. A fénykép fénymásolatának elkészítése, tárolása, az igazolvány egyéb adatainak rögzítése a szerződés megkötéséhez, a szolgáltatás elvégzéséhez nem szükséges, vagyis ezen adatok felvétele ellentétes az Avtv. 5. §-ában foglalt célhozkööttség elvével.

Tehát megállapítható, hogy a szerződés megkötéséhez szükséges adatfelvétel a személyazonosító igazolványról való másolatkészítést nem indokolja.

Ha az ügyfelek az okmánymásoláshoz nem járulnak hozzá, akkor a mobilszolgáltatók egy része általában elzárkózik a szerződés megkötésétől. Az ügyfelek csak abban az esetben vásárolhatnak támogatott árú csomagot, ha hozzájárulnak okmányaik fénymásolásához és tárolásához. Ha az ügyfél nem járul hozzá igazolványának másolásához, akkor kedvezményes árú készüléket nem, csupán jóval drágább, listaáron megvehető készüléket vásárolhatnak. Tehát a kedvezményes árú az igazolványmásoláshoz való hozzájárulás a feltétele. Álláspontom szerint ez ellentétben áll az Avtv. 7. § (1) bekezdésében foglalt követelménnyel, mely szerint az adatok felvétele és kezelése tisztességes és törvényes kell legyen. Az okmánymásolást nem indokolhatja az ártámogatás, kedvezmény adása, hiszen ez nem tekinthető adatkezelési célúnak. Adatkezelési célként fontos az ártámogatott készülékek esetén is az ügyfél azonosítása, a hitelképesség vizsgálata, ezen célok eléréséhez azonban az igazolványok másolása – a fent részletezettek szerint – nem megfelelő eszköz.

Az ügyfelek részére egyértelmű tájékoztatást kell adni az okiratmásolatok készítésének céljáról, továbbá vizsgálni kell, hogy a meghatározott célból történő adatkezeléshez mely adat szükséges. E tájékoztatás ahhoz szükséges, hogy az ügyfelek valóban élhessenek információs önrendelkezési jogukkal, és megfelelő információk birtokában valóban el tudják dönteni, hogy hozzájárulnak-e a meghatározott cél érdekében történő, fent részletezett adatkezeléshez. Az Avtv. 2. § 6. pontja határozza meg (az Európai Parlament és Tanács 95/46 EK irányelve követelményeinek eleget téve) a hozzájárulás fogalmát, eszerint a *„hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul”*. Egy hozzájáruló nyilatkozat *„aláírása”* nem feltétlenül jelenti egyúttal az adatvédelmi követelményeknek megfelelő, valódi hozzájárulás meglétét is. Amennyiben az adatkezeléshez történő hozzájárulás megtagadása miatt az érintettel a szerződéskötést megtagadják, a hozzájárulás önkéntességének az elve is sérülhet. A megfelelő hozzájárulás megléte nem elegendő az adatkezelés jogszerűségéhez, mivel az Avtv. 5. §-a alapján a szükségesség

és a célhoz kötöttség elvének is meg kell felelni.

Az okmánymásolások kapcsán vizsgálándóak a különféle adatkezelési célok, vagyis az, hogy az okíratmásolást valójában milyen adatkezelési cél indokolja, a másolatokat miért tartják nyilván és mihez használják fel.

Az adatkezelési célnak meghatározottnak kell lennie, mely valamely jog gyakorlásával vagy kötelezettség teljesítésével függ össze. Adatkezelési cél túl általános, elnagyolt megfogalmazása nem fogadható el, illetve nem elegendő, mint például előfizetői szerződés megkötése, figyelemmel kísérése, szerződéses ajánlat elbírálása, szerződésből eredő jogok és kötelezettségek teljesítése, jogérvényesítés, üzleti érdekek védelme.

A másolatkészítés indokaként nem fogadható el a számlázás, díjbeszedés, követelésérvényesítés, szerződéskötés megtagadása, előfizetők tájékoztatása, személy- és vagyonvédelem, mivel ezen célok eléréséhez elegendő a szükséges adatkör nyilvántartásba vétele (előfizetői szerződés nyomtatványa), és ezen tevékenységek elvégzése nem igényli az adathordozókról való másolat készítését.

Az adatok közigazgatási nyilvántartásokkal való egybevetése szintén nem megfelelő célmegjelölés, mivel a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény szerinti adatszolgáltatás igényléséhez, vagyis annak megállapításához, hogy a személyazonosító igazolvány lopottnak vagy elveszettnek tekintendő-e, a törvényi felhatalmazás alapján kezelt adatkörön kívül az igazolvány száma lehet szükséges, ezt viszont – hozzájárulás esetén – a szerződésnyomtatványon kell feltüntetni.

A mobilszolgáltatók további adatkezelési célként jelölik meg a visszaélések kizárását, mivel egyesek lopott, hamisított igazolvánnyal vagy más személy igazolványával próbálnak meg szerződést kötni annak érdekében, hogy a szolgáltatás igénybe vételéből eredő követelések behajthatatlanok legyenek. Ez a cél azonban nem az Eht. által megjelölt adatkezelési cél, hanem a szolgáltatók üzleti érdeke körében merül fel, és e cél elérése sem indokolhatja az iratmásolás kapcsán kialakult gyakorlatot. Mindeztől egy mobilszolgáltatótól sem kaptam tényleges tájékoztatást arról, hogy a másolatok készítése, nyilvántartása valójában hogyan segíti elő a visszaélések csökkentését, és hogyan használják fel a másolatokat ennek érdekében. A visszaélések csökkentésének eszköze lehet természetesen a Belügyminisztérium központi nyilvántartásából történő fent megjelölt adatigénylés, ennek lebonyolításához azonban okmánymásolatokra nincs szükség. Az is kérdéses, hogy

ezt az adategyeztetési lehetőséget mely esetekben veszi igénybe a szolgáltató, ugyanis a központi nyilvántartás válasza megküldésének több napos átfutási ideje van – kivéve az on-line lekérdezést –, a szerződéskötés azonban általában azonnal megtörténik. Az igazolványmásolatok készítésének a visszaélésekkel szembeni esetleges visszatartó hatása csak feltételezés, mely feltételezés mögöttes jog vagy kötelezettség nélkül nem szolgáltatót elegendő alapot közokiratok, okmányok másolásához.

Méltányolható és elfogadható adatkezelési célnak tartom a valótlan adat-szolgáltatással kapcsolatos jogérvényesítést, beleértve a büntető- és polgári jogi igényeket is. Azonban kétséges, hogy az okmánymásolatok készítése mennyiben szolgálja ezt a célt, hiszen ezen másolatok nem hitelesek, bizonyító erővel nem rendelkeznek (beleértve ebbe a fényképmásolatokat is), és egy esetleges rendőrségi, bírósági eljárás során az előfizetői szerződés adatkörén túli egyéb hasznosítható információt nem tartalmaznak, vagyis a jogérvényesítést nem segítik elő.

Természetesen a szolgáltatónak joga és kötelezettsége, hogy hitelt érdemlő módon meggyőződjön a vele szerződő ügyfelek személyazonosságáról, és fontos követelmény az ügyfelek azonosíthatósága. Ennek érdekében az ügyfél köteles bemutatni személyazonosításra alkalmas okmányát, a szerződéskötés során eljáró ügyintéző pedig egyezteti az igazolvány adatait és megvizsgálja, hogy az okmány érvényesnek tekinthető-e. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 19. § (2) bekezdése szerint érvénytelen a hatósági igazolvány, ha

- a) az abba bejegyzett adatok megváltoztak,
- b) az megrongálódott, elveszett, eltulajdonították,
- c) az hamis adatokat tartalmaz, illetőleg azt nem a kiállítására jogosult szerv állította ki,
- d) megszűnt a hatósági igazolványra való jogosultság,
- e) a polgár meghalt. Amennyiben az ügyintéző úgy ítéli meg, hogy az igazolvány érvényes, akkor azt el kell fogadnia az abban foglalt adatok és a személyazonosság közhitelű igazolására, mivel az 1992. évi LXVI. törvény 5. § (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány *„olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja”*.

A szerződéseket kötő munkatársaknak fontos feladata a személyazonosság megállapítása, a bemutatott okmányok érvényességének mérlegelése, azonban e feladat hatékony ellátásának alkalmatlan eszköze az igazol-

ványról készített másolat. Nem igazolható, hogy az igazolvány lemásolása elősegíti a személyazonosság hitelt érdemlő módon való megállapítását és az érvénytelen okmányok kiszűrését.

Adatkezelési célként felmerülhet a viszonteladók ellenőrzése, melynek során kontrollinformációt jelentenek a másolatok. Véleményem szerint azonban a szolgáltatóknak olyan ellenőrzési rendszer kidolgozására kell törekedniük, mely ügyfelek adatainak a lehető legkíméletesebb kezelésével jár együtt, és nem teszi szükségessé állami hatóságok által kiállított okiratok lemásolását. Működéssel kapcsolatos viszonyok, elszámolási, ellenőrzési kérdések tisztázása, belső szabályozása az Avtv. 5. §-a szerinti adatkezelési célként nem értelmezhető. Tehát a viszonteladók ellenőrzése az okmánymásolás céljaként nem fogadható el. A munkavállalók ellenőrzéséhez, megfelelő munkavégzésének elősegítéséhez is olyan módszer alkalmazását tartom megfelelőnek, mely nem jár az információs önrendelkezési jog sérelmével.

A fentiek alapján az okmánymásolás kialakult gyakorlatát nem tartom elfogadhatónak, és ezt nem befolyásolja az, ha a szerződéskötés során végzett egyéb adatkezelési műveletek megfelelnek az előírásoknak, és az okmánymásolatokon lévő ugyanazon személyes adatok más módon történő kezelése, felvétele jogszerű.

Az Avtv. 5. § értelmében minden olyan esetben is jogellenesnek minősül az adatkezelés, amikor az érintett ugyan az adatkezeléshez a hozzájárulását megadja, de az adatok felvétele és tárolása nem valamely meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében történik. Nincs olyan törvényes adatkezelési cél, melynek eléréséhez szükséges és alkalmas az okmányok lemásolása, illetve az ezzel megvalósuló adatkezelés. A meghatározott cél nélküli adatgyűjtés az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján készletező adatkezelésnek tekintendő.

Nem támogatandó a különféle okmányok, igazolványok lemásolása és a másolatok megőrzése okmányfelügyeleti szempontból sem, mivel ez a biztonsági okmányvédelem szempontjából aggályos. A személyazonosító igazolvány, az útlevelel „A” védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok, melyek jogszerűtlen vagy rendeltetésellenes használata bűnügyi-igazgatási érdekeket sérthet. Megkeresésemre Urbán György, a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal vezetője arról tájékoztatott, hogy a személyazonosító okmányokról való másolatok készítése okmánybiztonsági szempontból aggályos, növeli a hamisítások kockázatát, ezért e gyakorlat megszüntetését tartja célszerűnek. A biztonsági okmányok admi-

nisztratív védelmének az okmányok másolására is ki kell terjednie. A mobiltelefon-szolgáltatók részére közvetlen hozzáféréssel történő adatszolgáltatásnak a BM Központi Hivatal részéről technikai akadályai nincsenek.

Mindezeknek megfelelően indokoltnak tartom a jelenleg tárolt igazolvány-másolatok további használatának, nyilvántartásának megszüntetését, vagyis a másolatok megsemmisítését (beleértve valamennyi viszonteladót is), valamint a jövőre vonatkozóan az igazolvány-másolatok készítésével kapcsolatos gyakorlat megváltoztatását.

Budapest, 2005. augusztus 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(619/H/2005)

**[Állásfoglalás: az elektronikus
információs szabadságról szóló törvény alapján
a Magyar Közlöny digitális másolataihoz biztosítani
kell a korlátozástól mentes hozzáférést]**

Dr. Kodela László
elnök-vezérigazgató részére

Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft.
Budapest

Tisztelt Elnök-Vezérigazgató Úr!

Korábban több ízben foglalkoztam a Közlönykiadó www.magyar-kozlony.hu oldalával, mert a Magyar Közlöny elektronikus formában hitelesen közzétett számaina a látogatók regisztráció ellenében ismerhették meg. Állásfoglalásomban megállapítottam, hogy nem kifogásolható az, ha a honlap ingyenes szolgáltatásainak igénybevételét regisztrációhoz, mint személyes adatok kezeléséhez való hozzájáruláshoz köti. Az adatvédelmi biztosi gyakorlat az adatvédelmi törvény ideai módosításáig – egyértelmű jogszabályi definíció hiányában – nem vonta a jogszabályokat a közérdekű adat fogalmi körébe. Az időközben bekövetkezett jogszabályi változások azonban érintik a honlap szolgáltatásait, és különösen a Magyar Közlöny elektronikus formájának megismerésével összefüggő adatkezelést.

A közérdekű adat fogalmának 2005. június 1-jén hatályba lépett módosított szövege alapján már nem kétséges, hogy a jogszabály közérdekű adat [Avtv. 2. § (4) pont]. A magyar Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint pedig a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze. A közérdekű adatok nyilvánossága érdekében az Avtv. 19. § (2) bekezdése az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy számára előírja, hogy rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé tegye a közérdekű adatokat. Ennek következtében a közzétett közérdekű adatok bárki számára személyazonosság nélkül megismerhetők [Avtv. 21/A. § (1) bekezdés].

Az adatvédelmi törvény előírásai mellett 2006. január 1-jétől a jogszabályok digitális szövegének megismerésére az elektronikus információs szabadság-

ról szóló 2005. évi XC. törvény (a továbbiakban Eiszt.) rendelkezéseit is alkalmazni kell. A törvény célja, hogy a közérdekű adatoknak a törvényben meghatározott körét elektronikus úton közzétegyék, melyeket bárki személyazonosítás és adatigénylési eljárás nélkül folyamatosan és díjmentesen megismerhet. [Eiszt. 1. §; 2. § (1) bekezdésének c) pont]. A törvény a jogszabályok nyilvánossága érdekében rendelkezik a Magyar Közlöny digitális másolatának – a nyomtatott változattal egyidejű – közzétételéről [Eiszt. 12-14. §].

A törvény szerint a közzététel: a törvényben meghatározott adatoknak internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen történő hozzáférhetővé tétele.

Álláspontom szerint a Magyar Közlöny digitális másolatainak – mint közzétett közérdekű adatoknak – megismerése az adatvédelmi törvény 2005. június 1-jei módosításának következtében csak akkor köthető személyazonosító adatok közléséhez (regisztrációhoz), ha a személyes adatok kezelése a közérdekű adatokhoz való hozzáférés biztosításához elengedhetetlenül szükséges.

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó honlapjára 2006. január 1-jétől a hatályba lépő elektronikus információszabadságról szóló törvény rendelkezései is irányadók.

Kérem, hogy a Magyar Közlöny digitális másolatainak megismerésével összefüggő regisztrációs eljárást vizsgálja felül annak érdekében, hogy megfeleljen az adatvédelmi törvény és az elektronikus információszabadságról szóló törvény előírásainak, az intézkedéseiről pedig tájékoztatni szíveskedjék.

Budapest, 2005. szeptember 2.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1103/A/2005)

[Állásfoglalás: a takarékszövetkezeteknél nem indokolt a nem rendszeres ügyfél teljes azonosítása]

[...]

Tisztelt [...]!

Indítványa alapján vizsgálat indult hivatalomban a [...] Takarékszövetkezet adatkezelésével összefüggésben. Ön levelében azt kifogásolta, hogy a szövetkezet [...] fiókjában az önkormányzat által kibocsátott csekken kívánta befizetni a személyszállítási díjat és a kommunális adót, s ennek során az ügyintéző a pénzügyi intézmény számítógépes rendszerében rögzítette nevét, lakcímét, születési helyét, idejét, anyja nevét, személyazonosító igazolványának számát.

Az adott ügyben 2005 márciusában írásban megkerestem [...] -t, a [...] Takarékszövetkezet elnök-ügyvezetőjét, aki válaszában hivatkozott a pénzmosság megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi törvény (továbbiakban: Pmt.) 3. §-ban meghatározott ügyfél-azonosítási kötelezettségre. Ennek megfelelően úgynevezett azonosítási adatlap kerül kitöltésre az ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítésekor az ügyfél, annak meghatalmazottja, rendelkezésre jogosult, továbbá képviselő adatairól, kétmillió Ft-ot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás során, valamint pénzmosságra utaló adat, tény, körülmény felmerülése esetén. Az elnök-ügyvezető levelében közölte azt is, hogy a takarékszövetkezet számlavezető rendszerében tranzakció rögzítésére csak bonyolító ügyfél megadása esetén van lehetőség. Amennyiben a bonyolító személy nem ügyfele a takarékszövetkezetnek, és a számlavezetett ügyfél (jelen esetben az önkormányzat) javára teljesít befizetést, mint alkalmi ügyfél kerül a nyilvántartásukban felvételre. Ebben az esetben a név, lakcím és a személyazonosító okmány rögzítése szükséges.

A [...] kirendeltségnél végzett belső ellenőrzés megállapította, hogy néhány esetben az adott ügylet kapcsán megtörtént a bonyolító ügyfél teljes azonosítása az azonosítási adatlap felvételével, majd ezt követően az adatok számítógépes rendszerben való rögzítése. Ez a gyakorlat a takarékszövetkezetnél nem általános.

A takarékszövetkezet válasza tehát nem tért ki arra, hogy a személyazonosító okmány számának rögzítése miért szükséges, és annak jogalapját sem

jelölte meg. Tekintettel arra, hogy hasonló adatkezelési gyakorlatot panaszolt egy másik beadványozó a [...] Takarékszövetkezet esetében, jelen ügyben tájékoztatást kértem a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének főigazgatója, [...] az alábbiakról tájékoztatott:

A Pmt. 2. § (1) bekezdésének a) pontja alapján ügyfél az, aki a szolgáltatóval a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére szerződést köt (rendszeres ügyfél), illetve a szolgáltató részére ügyleti megbízást ad (alkalmi ügyfél). Tekintettel arra, hogy a takarékszövetkezetnél befizetést kezdeményező személy a takarékszövetkezet részére ügyleti megbízást ad, ezáltal a pénzügyi intézmény alkalmi ügyfelének minősül, így – mivel bekerül a Pmt. személyi hatálya alá – azonosítása lehetséges.

További kérdésként merül fel ugyanakkor, hogy az alkalmi ügyfél azonosítása kötelező-e. A Pmt. 3. §-a határozza meg azokat a típuseseteket, amikor a szolgáltató az ügyfél azonosítását köteles elvégezni. Jelen ügyben relevanciával bír annak megítélése, hogy az alkalmi ügyfél és a szolgáltató között létrejön-e üzleti kapcsolat, mivel a Pmt. 3. § (1) bekezdése értelmében az ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítésekor az ügyfél azonosítását el kell végezni. A Pmt. 2. § (1) bekezdés b) pontja szerint üzleti kapcsolat az ügyfél és a szolgáltató között a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó írásbeli szerződéssel létrejött tartós jogviszony. Figyelembe véve, hogy ilyen jogviszony csak a rendszeres ügyfelekkel létesülhet, míg az alkalmi ügyfeleknél fogalmilag kizárt, ebből következően az alkalmi ügyfél azonosítását a Pmt. kötelezően nem írja elő.

A főigazgató válaszában hangsúlyozta, hogy bár az alkalmi ügyfelek által adott ügyleti megbízás esete nem tartozik a kötelező ügyfél-azonosítási körbe, e kötelezettség hiánya nem jelenti azt, hogy a szolgáltató az ilyen típusú ügyfelek személyazonosságát nem állapíthatná meg, figyelemmel arra, hogy a Pmt. ezt a lehetőséget kifejezetten nem zárja ki. Amennyiben tehát az adott pénzügyi szolgáltatást nyújtó hitelintézet prudenciális szempontból a Pmt.-ben előírt kötelező ügyfél-azonosításon túl további – a jogszabályban szintén ügyfélként meghatározott személyi körre kiterjedő – azonosítást is végez, és ennek során az alkalmi ügyféltől kéri a Pmt. 5. § (1) bekezdés a) pontjában felsorolt adatokat (így a 6. pontban megjelölt személyi azonosító okmány típusát és számát), akkor a Felügyelet álláspontja szerint e tevékenysége nem tekinthető a Pmt. szabályival ellentétesnek. Az adatkérés célhoz kötöttségét a pénzmosással szembeni hatékony fellépés szándéka alapoza meg.

A Felügyelet álláspontjával nem értek egyet.

A Pmt.-ben meghatározott ügyfél-azonosítás személyes adatok felvételét és tárolást jelenti. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Amennyiben törvény meghatározott célból és adatkörrel kötelező adatkezelést nem rendel el, személyes adatok felvételére és tárolására csak az érintett hozzájárulása esetén kerülhet sor. Az a tény ugyanis, hogy törvény valamely adatkezelés lehetőségét kifejezetten nem zárja ki, nem teremt az adatkezelés számára jogalapot.

Az Avtv. a 2. § 6. pontjában meghatározza a hozzájárulás fogalmát: *„az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez”*. A hozzájárulás ezért akkor minősíthető jogszerűnek, ha az az érintettek részéről valóban önkéntesen, kifejezetten és tájékozottan történt.

Az érintettel az adat felvétele előtt közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező, továbbá tájékoztatni kell – egyértelműen és részletesen – az adatkezeléssel kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.

A tájékozottság kritériuma csak abban az esetben érvényesülhet tehát, ha az ügyfél az adatkezelési cél ismeretében nyilatkozhat. Az Avtv. 5. §-a értelmében személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, joggyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, mely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben is ideig.

Abban az esetben, ha a bonyolító személy nem rendszeres ügyfele a takarékszövetkezetnek, és a számlavezetett ügyfél javára teljesít befizetést, a személyazonosító okmány számának rögzítését és/vagy a Pmt. szerinti teljes azonosítását indokolatlannak tartom. A Felügyelet által megjelölt adatke-

zelési cél véleményem szerint nem fogadható el. A pénz- és elszámolásforgalom, valamint a pénzfeldolgozás szabályairól szóló 9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezés 8. §-a szerint is a számlatulajdonos bankszámlájára vagy bankszámlájáról történő fizetésre a hitelintézet vagy Posta részére adott megbízáson – a bankszámlát azonosító pénzforgalmi jelzőszámon túl – elegendő feltüntetni a kötelezett és a jogosult megnevezését, valamint székhelyét vagy lakcímét.

Álláspontomról tájékoztattam az ügyben érintett takarékszövetkezetet és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét.

Az ügyintézés elhúzódsáért szíves elnézését kérem.

Budapest, 2005. szeptember 20.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(99/A/2005)

[Állásfoglalás: az állambiztonsági szolgálatok számára írott ügynöki jelentés egészének nyilvánosságra hozatala nem jogszerű]

Dr. Gyarmati György
főigazgató úrnak

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
Budapest

Tisztelt Főigazgató úr!

A rivaldafény árnyékában című kötettel kapcsolatos indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírása szerint személyes adat akkor kezelhető (értve ez alatt a nyilvánosságra hozatalt is), ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli. Ugyane törvény 32. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges.

Megítélésem szerint ennek a kritériumnak az állambiztonsági szolgálatok számára írott ügynöki jelentés egészének nyilvánosságra hozatala nem felel meg, így azt nem tudom jogszerűen nyilvánosságra hozott anyagnak tekinteni.

Budapest, 2005. október 3.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1652/K/2005)

[Állásfoglalás: a munkavállalók kamerával történő megfigyelése törvényi rendelkezés hiányában csak kivételesen lehetséges]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben a [...] adatkezelését találták sérelmesnek. A beadvány szerint a [...] létesítményeiben kamerákat helyeztek el, melyek működéséről az érintettek tájékoztatást nem kaptak, továbbá a [...] érkező, a munkavállalók magánjellegű leveleit az érintettek hozzájáruló nyilatkozata nélkül bontották fel.

A beadványa eredményeként megindult vizsgálat során megszületett állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A megindult vizsgálat során megkerestem [...] a [...] tájékoztatást kérve a [...] területén működtetett kamerarendszerrel kapcsolatban. [...] válaszlevele szerint a [...] „integrált polgári-katonai légiforgalmi irányítást ellátó szervezet, a központi államhatalmi és kormányzati tevékenység, valamint a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos intézmény, ezért védelmét illetően kiemelt kategóriába sorolt. Az objektum védelméről gondoskodó fegyveres biztonsági szolgálat felállításáról, működésének szabályairól a fegyveres biztonsági őrsegről szóló 1997. évi CLIX. törvény, valamint annak alapján a Belügy Minisztérium Jogi Főosztálya által 6-4/8/2004. számon kiadott közigazgatási határozat rendelkezik.”

A válaszlevélben idézett Belügyminisztérium Jogi Főosztálya által kiállított határozat (továbbiakban: Határozat) értelmében: „az őrzés rendszere biztonságtechnikai eszközökkel kombinált személyi őrzés.”

Arra a kérdésemre, hogy milyen célból bontják fel a munkahelyre érkező, de ugyanakkor magánjellegű postai küldeményeket, a következő választ kaptam: [...] 2004. március 1-jével hatályba léptetett iratkezelési szabályzatának I. fejezete értelmező rendelkezéseinek a) és g) pontja irányadó a magánjellegű küldemények kezelését illetően. A [...] nem bontják fel a munkahelyre érkező magánjellegű küldeményeket, amennyiben azokról ezen mi-

nőségük egyértelműen megállapítható. A beadványban ismertetett eset a válaszlevél szerint egyedinek minősíthető, semmiképpen sem beszélhetünk általános eljárásról.

A kapott válasz alapján a beadványnak a munkahelyre érkező, magánjellegű levelek felbontásával kapcsolatos kérdéseit a továbbiakban nem vizsgáltam.

A válaszlevélben megadott tájékoztatás alapján a munkahelyen működtetett kamera-rendszerrel kapcsolatban megkerestem dr. Lampert Mónika belügyminiszter asszonyt, akinek a nevében dr. Dudás Gábor közigazgatási államtitkár úr válaszolt. A válaszlevél értelmében: *„a határozat azon rendelkezése, hogy „az őrzés rendszere biztonságtechnikai eszközökkel kombinált személyi őrzés”, inkább deklaratív, mint normatív előírás. Általános tartalmát a fegyveres biztonsági őrség 27/1998. (VI.10.) BM rendelettel kiadott Működési és Szolgálati Szabályzata 66. § (1) bekezdése határozza meg, mely szerint: „a technikai őrzés az őrzésnek az a módja, amelynél az emberi érzékszervekkel történő figyelmet elektromos jelző rendszerrel egészítik ki”. Konkrét tartalmát pedig az őrség megalakításakor készített és a rendőrség által jóváhagyott Őrség utasítás határozza meg, amely részletesen leírja az objektum védelmének rendszerét, az őrhelynek, a telepített biztonságtechnikai berendezések helyét, számát, feladatát, funkcióját.”*

A határozat csak az objektum biztonságos őrzését írja elő, sem a fegyveres biztonsági őrségről szóló 1997. évi CLIX. törvény, sem a BM rendelet, sem maga az államigazgatási határozat nem tartalmaz előírást a kötelezettre nézve, a biztonságtechnikai berendezések fajtája, mennyisége, illetve az alkalmazása tekintetében. Ezek telepítése kizárólag a kötelezett anyagi lehetőségeinek és szándékának függvénye.

A lefolytatott vizsgálat során kapott tájékoztatások alapján az állásfoglalásom az ügyben a következő:

Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.

A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság az elvi jelentőségű 15/1991 (VI. 13.) AB határozatában bontotta ki, melyben kimondta, hogy e jog tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak a feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad.

Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvényi rendelkezés korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.

Az Alkotmánybíróság által felállított követelményeket követi a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.), amikor is a 3. § (1) bekezdésben kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Az Avtv. 3. § (3) bekezdése értelmében kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.

Az Avtv. 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv. 2. § 6. pontja értelmében a hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

Az Avtv. 5. §-a szól a személyes adatok célhoz kötött adatkezelésének elvé-ről, ennek értelmében személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelés-nek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elenged-hetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

1. Az Avtv. idézett rendelkezései alapján olyan kamerarendszer működteté-se, amely a készített felvételeket továbbítja, vagy rögzíti – az adatkezelés időtartalmától függetlenül – adatkezelésnek minősül.

A fegyveres biztonsági őrzésről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálat-ról szóló 1997. évi CLIX. törvény (továbbiakban: FBÖtv.) 1. § (3) bekezdé-se szerint az őrzés elrendeléséről, a fegyveres biztonsági őrség létrehozá-sáról, működtetéséről és megszüntetéséről a Belügyminisztérium az állam-igazgatási eljárás általános szabályai szerint határozattal dönt. Az FBÖtv. 1. § (4) bekezdés a) pontja szerint a határozat – az őrzésre kötelezésen túl – meghatározza az őrzés biztonsági rendszerét.

Az FBÖtv. 30. § (5) bekezdése szerint felhatalmazást kap a belügyminisz-ter, hogy a honvédelmi miniszterrel és a polgári nemzetbiztonsági szolgálta-tokat irányító tárca nélküli miniszterrel egyetértésben a törvény kihirdetését követő negyedik hónap első napjáig rendelettel adja ki a fegyveres bizton-sági őrség működési és szolgálati szabályzatát. A szabályzat tartalmazza a szolgálatra vonatkozó irányítási, szervezési, tervezési, ellenőrzési, képzé-si és továbbképzési, szolgálatellátási renddel, a kényszerítő eszközök – kü-lönös tekintettel a lőfegyver – alkalmazásával kapcsolatos részletes szabá-lyokat, valamint a 7. §-ban előírt vizsga követelményeit. Ezen felhatalmazás alapján jött létre a fegyveres biztonsági őrség Működési és Szolgálati Sza-bályzatának kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) BM rendelet (továbbá: BM rendelet), melynek 66. §-a rendelkezik a technikai őrzés szabályairól. Eszerint a technikai őrzés az őrzésnek az a módja, amelynél az emberi ér-zékszervekkel történő megfigyelést elektromos jelzőrendszer egészíti ki.

A Határozat értelmében „[...] az őrzés rendszere biztonságtechnikai eszkö-zökkel kombinált személyi őrzés.” A Határozat azonban a továbbiakban nem részletezi a biztonságtechnikai eszközök mibenlétét, az azokra vonat-kozó szabályokat, technikai követelményeket.

Az Alkotmánybíróság joggyakorlata során kialakított követelmények, illető-leg az Avtv. idézett rendelkezései értelmében a [...] védelmét ellátó fegyve-

res biztonsági őrseg által alkalmazott kamerarendszer működése az adatvédelmi követelményeknek nem felel meg. Az FBÖtv. ugyanis nem tartalmaz a továbbított képek rögzítéséhez szükséges, az Avtv. 3. § (3) bekezdésében foglalt adatokat megfelelő módon részletező törvényi rendelkezést, a BM rendelet, illetőleg a Határozat pedig jogalapot nem teremthet személyes adatok kezeléséhez.

2. A számomra megadott tájékoztatások alapján megállapítható, hogy a [...] védelmét ellátó fegyveres biztonsági őrseg által működtetett kamerákról az érintettek megfelelő tájékoztatást kapnak. A Szolgálat Házirendjének I. fejezet 1.3. pontja értelmében:

„A létesítmény speciális biztonsági-védelmi rendszerrel felszerelt, az oda belépő, illetve ott tartózkodó személyek mozgását vizuális megfigyelésre is alkalmas biztonsági berendezések kontrolálják. A biztonsági-védelmi berendezések üzemeltetését és felügyeletét a Védelmi és létesítményfelügyeleti osztály látja el. A létesítmény területén telepített biztonsági rendszerek és berendezések rendeltetészerű működését befolyásolni, illetve akadályozni tilos. A biztonsági rendszert érintő illetéktelen beavatkozás, illetve működésének befolyásolása, akadályozása fegyelmi- súlyosabb esetben büntetőjogi felelősségre vonást eredményez.”

Az Avtv. rendelkezéseiből az következik, hogy a tájékoztatásnak ugyanis bár nem kötelező, de elvárható – vagyis a tájékoztatás terjedelmének rekonstruálására alkalmas – formai követelménye az, hogy írásban adják meg az érintettnek, kötelező tartalmi követelménye pedig az, hogy a korábban megjelölt szükséges adatkört a megfelelő részletességgel tartalmazza.

Az Avtv. idézett 3. § (1) bekezdése értelmében személyes adat – törvényi felhatalmazás hiányában – akkor is kezelhető, ha ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárult. A megfelelő tájékoztatás nélkül megadott hozzájárulás azonban az adatvédelmi törvény definíciója szerint (Avtv. 2. § 6. pont) meg nem adottnak tekintendő, ebből eredően az ezen alapuló adatkezelés jogellenes.

3. A számomra megadott tájékoztatások értelmében a [...] védelmét ellátó fegyveres biztonsági őrseg által működtetett kamerákon keresztül továbbított képeket az informatikai alapú rendszer megközelítőleg 500 órán keresztül tárolja.

Személyes adatok kezelésekor az adatkezelés jogalapján túl vizsgálni kell azt is, hogy az adatkezelés megfelel-e a személyes adatok célhoz kötött

adatkezelésének. Eszerint ugyanis csak addig az időpontig lehet személyes adatot kezelni, ameddig az adatkezelés célja azt ténylegesen és igazolhatóan szükségessé teszi.

Fel kell hívnom továbbá a figyelmét arra is, hogy a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényt (továbbiakban: SZVMtv.) a közelmúltban oly módon kívánta módosítani a jogalkotó, hogy a vagyonőr a megbízó közterületnek nem minősülő létesítmények őrzése során jogosult vagyonvédelmi biztonságtechnikai rendszert – kamerarendszert – alkalmazni, melynek eredményeként létrejövő adatkezelés, a módosítás értelmében 30 napig – a bankok és pénzügyi intézmények esetében 60 napig – jogosult az adatkezelő tárolni. A Köztársasági Elnök Úr azonban az adatkezelés idejével, illetőleg az érintettek jogainak garanciális védelmét szolgáló rendelkezésekkel kapcsolatban felmerült aggályok miatt – melyeket a törvény előkészítése során magam is sérelmesnek tartottam –, a törvénymódosítást az Alkotmánybíróságnak előzetes normakontroll végett megküldte.

Az Alkotmánybíróság 2005. október 3-án meghozott 480/A/2005 határozatában az SZVMtv.-nek a kamerák használatával kapcsolatos több rendelkezését is alkotmányellenesnek minősítette. A határozat indokolása többek között kimondja, hogy a kamerának mint a tulajdonvédelem technikai eszközének az alkalmazása a tulajdon tárgyainak óvására alkalmas ugyan, ám óhatatlanul személyekre, emberi magatartásokra, szokásokra, megnyilvánulásokra, illetőleg magára az emberi testre is irányulhat. Az elektronikus úton történő megfigyelés tehát alkalmas arra, hogy a magánszférába behatoljon, intim (szenziatív) élethelyzeteket rögzítsen akár olyképpen, hogy az érintett nem is tud a felvételtől, vagy nincs abban a helyzetben, hogy mérlegelhesse az ilyen felvételek megengedhetőségét és azok következményeit. Az így végzett megfigyelés a magánélethez való jog sérelmén túl – szélesebb és mélyebb értelemben – az emberi méltósághoz való jogot általában is érintheti. A magánszféra lényegi fogalmi eleme éppen az, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekintessenek. Ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, akkor nemcsak önmagában a magánélethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó egyéb jogosultsági elemek, mint például az önrendelkezési szabadság vagy a testi-személyi integritáshoz való jog is sérülhet.

Mivel a magánszféra nem szűkül le a magánlakásra és az ahhoz tartozó területre, a jogi szabályozás során figyelembe kell venni azt a tény, hogy a

betekintésre alkalmas biztonságtechnikai rendszerek működési körén belül a magánszféra védelme szempontjából érzékeny területek is előfordulhatnak. A törvény vizsgált rendelkezései ugyanakkor ilyen megkülönböztetést nem tesznek; a szabályozás egységes: elektronikus megfigyelőrendszer minden olyan esetben működtethető, amikor a személy- és vagyonellenes jogsértések észlelése más módszerrel nem érhető el.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált emberi méltósághoz való jog lényeges tartalmát érinti az, ha az elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazását lehetővé tevő szabályozás figyelmen kívül hagyja a magánszféra tiszteletét és védelmét. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben rámutatott arra, hogy a vagyonőri jogosítványok gyakorlásának tényleges jogalapja ugyan a polgári jog körébe tartozó megbízási szerződés, de mindez túl is mutat a szerződéses jogviszony keretein, mert a vagyontárgyak üzleti alapon megvalósuló védelme az Alkotmányban garantált magánszféra védelméhez való jogot is érinti. (ABH 2004, 367, 370.)

Az Alkotmánybíróság számos határozatában megerősítette, hogy az alapvető jog korlátozása csak akkor marad meg az alkotmányos határok között, ha a korlátozás elkerülhetetlen, azaz, ha másik alapvető jog, szabadság vagy alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. [ld. például 30/1992. (V. 26) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.; 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98-99.; 44/2004. (XI. 23.) AB határozat, ABH 2004, 618, 648.]

Az Alkotmánybíróság mindezekon túlmenően megjegyzi: a tulajdont érintő jogsértések kiküszöbölésére, kriminális magatartások megelőzésére számos más olyan eszköz áll rendelkezésre, amely az emberi méltóságot nem sérti, ugyanakkor a tulajdon technikai értelemben vett védelmét hatékonyan megoldja.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a fegyveres biztonsági őrzésről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény jelenleg hatályos rendelkezései nem teremtenek jogalapot olyan kamerarendszerek telepítéséhez, melyek a továbbított képeket rögzítik.

Ez okból javasoltam dr. Dudás Gábor államtitkár úrnak, hogy a törvény vonatkozó rendelkezéseit, illetőleg az annak alkalmazása kapcsán kialakult gyakorlatot vizsgálják felül, és az adatvédelmi követelményeknek megfelelően alakítsák át.

[...] úrtól pedig a fentiek alapján kérem, hogy a [...] házirendjének azon rendelkezéseit, melyek a kamera használatával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaznak, illetőleg az evvel kapcsolatos gyakorlatot az ismertetett hatályos törvényi követelményeknek megfelelően alakítsák át.

Budapest, 2005. október 6.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(284/A/2005)

[Állásfoglalás: a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszerben csak törvényben meghatározottak szerint kezelhetők adatok, más adatkezelési műveletek nem végezhetők]

Rácz Lajos
elnök-vezérigazgató

Bankközi Informatikai Szolgáltató Rt.
Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

2005. szeptember 20-án kelt levelére válaszolva az alábbiakról tájékoztatom:

Beadványában a Bankközi Informatikai Szolgáltató Rt., a Bankközi Adós- és Hitelinformációs Rendszer (a továbbiakban: BAR) üzemeltetője nevében bejelentette az adatvédelmi nyilvántartásba, hogy 2005. október 30. napjától kezdve a BAR szolgáltatását új adatfeldolgozási módszerrel kívánják kiegészíteni. Az új adatfeldolgozási eljárás során a BAR elemzi az egyes személyek BAR-ban feltalálható adatait, és az elemzés alapján egy matematikailag az adatokból egyenesen következő értéket, az úgynevezett BAR Indexet fűzi azokhoz.

Mint ahogyan az Ön előtt is ismert, az Igazságügyi Minisztérium 2004 októberében javaslatot tett a központi hitelinformációs rendszerre vonatkozó jogi szabályozás továbbfejlesztésére, és a Pénzügyminisztérium, a Magyar Bankszövetség, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, valamint az adatvédelmi biztos bevonásával az egyeztető tárgyalásokat tartott. A törvénymódosítás előkészítése során a bankszövetségi javaslat egyik átdolgozott változatával kapcsolatban jeleztem, hogy a tervezet azon rendelkezését, mely szerint „a BAR jogosult az ügyfélről nyilvántartott adatokhoz olyan összevont adatot fűzni, mely a BAR-ban az ügyfélről nyilvántartott adatokból következik”, adatvédelmi szempontból aggályosnak tartom. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény fogalomrendszere szerint ennek az indexálásnak az eredménye automatizált egyedi döntésnek minősül, melyre csak abban az esetben

kerülhet sor, ha ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárult, vagy azt törvény lehetővé teszi.

Nem osztom az Ön álláspontját, mely szerint az új adatfeldolgozási módszer nem tekinthető automatizált egyedi döntésnek, tekintettel arra, hogy a BISZ Rt. maga is adatkezelőnek minősül, akinél az automatizált folyamat eredményeképpen előálló értékelés („ügyfélminősítés”) nem szolgál alapjául egy ezt követő emberi döntésnek. Természetesen egészen más a jogi megítélés a hitelkérelmek banki elbírálásánál, ahol általában az automatizált adatfeldolgozás eredményének ismeretében embernek kell meghoznia a döntést.

Az Avtv. 9/A. §-a szerint érintettnek mindkét esetben lehetőséget kell biztosítani álláspontja kifejtésére. Az automatizált adatfeldolgozás esetén az érintettet – kérelmére – tájékoztatni kell az alkalmazott matematikai módszerről és annak lényegéről. Kifejtettem, hogy nem látom indokoltnak a Hpt.-ben egy ilyen törvényi lehetőség megteremtését, tekintettel arra, hogy a banki kockázatkezelők a központi hitelinformációs rendszerben nyilvántartott adatok teljes köréhez hozzáférhetnének. A BAR által képzett index tehát nem tartalmazna számukra többletinformációt.

A Hpt. tervezett módosítása szerint a jövőben a hitelinformációs rendszer több adatot tart majd nyilván, így a rendszerhez csatlakozók az adósról lényegesen több adathoz juthatnak hozzá. A szabályozás ilyen irányú módosítását elfogadtam, abból kiindulva, hogy az adatszolgáltatás körének bővülése az adósok méltányosabb megítélését fogja eredményezni, ezáltal a KHR-ben szereplés ténye nem fogja maga után vonni automatikusan a hitelkérelem elutasítását. Álláspontom szerint az indexálás ezzel ellentétes folyamatokat indíthat el.

A hatályos Hpt. alapján a bevezetni kívánt adatfeldolgozási módszer nem tekinthető jogszerűnek. A BAR adatkezelésének jogalapja törvényi felhatalmazás, mely szerint a rendszer adatot tart nyilván és adhat át az érintett adósnak, valamint a hiteladat-szolgáltatónak. A törvény nem jogosítja fel a BAR-t arra, hogy az adatokon bármilyen más adatkezelési műveletet végezzen. Különösen aggályos ez abból a szempontból, hogy ennek eredményeként új adatfajta jön létre, melynek kezelésére a BISZ Rt.-t törvény nem hatalmazza fel.

Kérem, hogy a fentiekre tekintettel szíveskedjen a tervezett adatkezeléstől eltekinteni. Ellenkező esetben az Avtv. 25. § (2) bekezdés alapján fel fogom szólítani a jogellenes adatkezelés megszüntetésére. Tájékoztatom, hogy be-

jelentésének adatvédelmi nyilvántartásba vételéről hivatalom külön levélben értesíti.

A közelmúltban tudomásomra jutott, hogy a BAR-ban a törvényes öt évet követően újabb öt évre archív állományba kerülnek az adatok oly módon, hogy azok a hiteladat-adatszolgáltatók számára nem láthatók, de a nyomozhatóság, bíróság, ügyészség esetleges írásbeli megkereséseire bizonyítási célból még előhívhatók és kiadhatók. Az adatok tehát tíz évet követően kerülnek véglegesen megsemmisítésre.

Az Avtv. 25. § (2) bekezdés alapján felszólítom a jogellenes adatkezelés megszüntetésére. Megtett intézkedéseiről 30 napon belül írásban szíveskedjen hivatalomat tájékoztatni.

Budapest, 2005. október 11.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1653/K/2005)

[Állásfoglalás: egy közösségi vagy egy internetes fórumon másra vonatkozó becsületsértő, pejoratív állításokat tenni, a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik és az adatvédelem oldaláról meglehetősen szűk területen értelmezhető]

[...]

Tisztelt [...]!

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosához előterjesztett panaszában az MTM-SBS Televízió Rt. (tv2) és az M-RTL Televízió Rt. (RTL Klub) teletext társkereső chat oldalainak a tartalmát, továbbá a chat moderátorok és az említett televíziótársaságok munkatársainak eljárását sérelmezte. Az országgyűlési biztos általános helyettese hatáskörének hiányában beadványát adatvédelmi vizsgálat céljára megküldte irodámnak.

A beadványában sérelmezi, hogy a fenti csatornák teletextes chat oldalain az Ön megítélése szerint a becsület csorbítására alkalmas üzenetek jelentek meg, illetve az RTL Klub csatorna moderátora az oldal látogatóinál az Ön telefonszáma után érdeklődött.

Az ügyben képviselt álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 27. § (1) bekezdése alapján bárki az adatvédelmi biztoshoz fordulhat, ha véleménye szerint személyes adatainak kezelésével kapcsolatban jogsérelem érte vagy annak veszélye közvetlenül fennáll.

Az Avtv. hatálya alá azok az adatkezelések tartoznak, amelyek egy természetes személy adataira vonatkozik. Személyes adat minden olyan adat, amely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható, ideértve az érintettre vonatkozó, az adatból levonható következtetést is. Az adat mindaddig megtartja ezt a minőségét, amíg a kapcsolata az érintettel helyreállítható. [Avtv. 2. § 1. pont].

Egy közösségi vagy egy internetes fórumon másra vonatkozó becsületsértő, pejoratív állításokat tenni, a véleménynyilvánítás szabadságához tarto-

zik és az adatvédelem oldaláról meglehetősen szűk területen értelmezhető. Ha a hozzászólásban az egyén értékítélete fejeződik ki, azaz személyes gondolatait vagy meggyőződését osztja meg másokkal, akkor az adatvédelemnek nincsen relevanciája. Adatvédelmi szempontból azok a tényállítások és kijelentések bírnak jelentőséggel, amelyekkel az egyén olyan adatokat közöl, vagy olyan tényekre utal, amelyek egy természetes személlyel közvetlenül vagy közvetetten kapcsolatba hozhatók. Ilyen esetekben a személyes adatok kezelésére vonatkozó adatvédelmi szabályokat alkalmazni kell.

A beadványában elmondottak arra engednek következtetni, hogy az egyik felhasználó pejoratív állításainak hangoztatásával nem adatkezelési műveletet végzett, hanem Önre vonatkozó véleményét jelenítette meg az oldal közönsége előtt.

A sajtó, az elektronikus média és az internet a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, tájékozódásnak, tájékoztatásnak, valamint a véleménynyilvánításnak az eszköze. Az Alkotmány deklarálja: *„a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze”* [Alk. 61. § (1) bekezdés].

A szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának célja, hogy az egyén véleményt alkothasson, azt másokkal közölje, mások véleményét formálja, a közérdekű információkat szabadon terjessze, véleményével aktívan részt vegyen közügyek nyilvános megvitatásában, valamint ideértendő az egyén tájékozódáshoz, az információs szabadsághoz való joga is.

A 30/1992. (V. 26.) AB határozat a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepet biztosít az alkotmányos alapjogok között, és hangsúlyozza, hogy tulajdonképpen *„anyajoga”* ez többféle kommunikációs alapjognak (úgy mint például sajtó- és szólásszabadság). A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi, a szabad kommunikációban helye van minden véleménynek, jónak és károsnak, kellemesnek és sértőnek egyaránt.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek a jognak kitüntetett szerepe van, de ez nem jelenti annak korlátozhatatlanságát. Az Alkotmány a szabad kommunikációt biztosítja, de az alapjog gyakorlásának külső korlátai vannak, melyek előtt meghátrálni kénytelen. Az alapjogi mezsgye külső határai az emberi méltósághoz, a becsülethez és jóhírnévhez való jog [ABH. 36/1994. (VI. 24.)].

A fentiek alapján elmondható, hogy egy társkereső chat fórumon bárki kritikát, véleményt fogalmazhat meg Önnel kapcsolatosan. A véleménynek a személyiség védelmére hivatott alkotmányos alapjogok szabnak határt, véendő érték a magánszféra, amelybe az egyén személyiségi jogai, becsülete, magántitka és személyes adatai is beletartoznak.

A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban Ptk.) hangsúlyozza, hogy a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, azok a törvény védelme alatt állnak [Ptk. 75. § (1) bekezdés]. Személyiségi jogának megsértése miatt bárki bírósághoz fordulhat, ha valamilyen vélemény, tényállítás sérti jóhírnevét, becsületét, emberi méltóságát vagy személyes adatok védelméhez fűződő jogát stb. Ha a vélemény közlése becsületsértés, rágalmozás vagy visszaélés személyes adattal büntetőjogi tényállások valamelyikét megvalósítja, akkor lehetőség van az elkövető büntetőjogi felelősségre vonására is.

A pejoratív állítások tekintetében adatvédelmi vizsgálat lefolytatására nincsen hatásköröm, és nyomozati hatáskör hiányában arra sem vállalkozhatok, hogy a sértő állítások megfogalmazóját felderítsem.

Az adatvédelem szempontjából vizsgálható kérdés az ügyben az Ön telefonszámának a kezelése.

Az Avtv. alapján az Ön neve, a fórumon használt beceneve és a telefonos hívószáma is személyes adat. Személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett az adatkezeléshez hozzájárult vagy az adatkezelést törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1) bekezdés].

Az Avtv. 2. § 9. pontja alapján adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.

Az Avtv. hatálya nem terjed ki a természetes személynek a *kizárólag saját személyes céljait* szolgáló adatkezeléseire. Egy közösségben a közösség tagjai közötti adatáramlás és adatcsere sok esetben kívül esik az adatvédelem körén, ezért az adatvédelem általános – különösen érintetti beleegyezésre vonatkozó – követelményeit sem kell alkalmazni ezekre a műveletekre. A kérdéses ügyben – ha a saját személyes célon túlterjeszkedik – a chat-moderátor az Ön hívószámát az Ön előzetes, tájékozott és önkéntes hozzá-

járulásával kezelheti. A másik oldalról közelítve: azok a személyek, akik az Ön telefonszámát ismerik, csak az Ön beleegyezésével adhatják tovább a chat-moderátornak, ha nem saját személyes céljának kielégítésére igényli.

A hozzájárulás hiányában végzett adatkezelés jogellenes.

Tájékoztatom, hogy az adatvédelmi biztos tevékenységére irányadó adatvédelmi törvény és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény rendelkezései alapján az adatvédelmi biztosnak sincs lehetősége független vizsgálóbizottság felállítására, sem a bepanaszolt chat-oldalak bezáratására. Továbbá nyomozati hatáskörrel nem rendelkezem annak kivizsgálására sem, hogy a fórum moderátora milyen célból kívánta az Ön személyes adatát megismerni, illetve hogy a chat bármelyik tagja elegendő tette-e a moderátor ezen kérésének.

Kérem tájékoztatásom szíves tudomásulvételét.

Budapest, 2005. október 24.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1700/A/2005)

[Állásfoglalás: az örökbefogadott gyermekek egészségügyi adatainak nyilvántartásáról]

Egy megyei kórház főigazgatója az Adatvédelmi Biztos Irodájához címzett beadványában állásfoglalást kért abban a kérdésben, hogy az örökbefogadással érintett gyermekek személyes és különleges adatai a személyazonosító adatok megváltozását követően az egészségügyi szolgáltatók nyilvántartásában hogyan tárolhatók, illetve az egészségügyi ellátáshoz szükséges korábbi gyógykezelési adatok, anamnézisek mennyiben hozzáférhetők a későbbi kezelések során.

Az örökbefogadást megelőzően a gyermek születésével, esetleges gyógykezelésével kapcsolatban a gyermek eredeti nevén, a vér szerinti édesanya megjelölésével és eredeti taj-számmal (Társadalombiztosítási Azonosító Jel) szerepel az egészségügyi szolgáltató nyilvántartásában.

Örökbefogadás esetén az örökbe fogadó szülőnek igényelnie kell az „új” személy számára új taj-számot. Az örökbe fogadott gyermek léte és egyéb adatainak igazolására alkalmas okirat a születési anyakönyvi kivonat. Az örökbe fogadott gyermeket az anyakönyvvezető olyan módon anyakönyvezi, hogy az örökbe fogadó szülőket vér szerinti szülőként vezeti be az anyakönyvbe, de az anyakönyvi kivonat nem tartalmaz az örökbefogadás tényére utaló adatot.

A gyermek egészséghez való alkotmányos joga adott esetben olyan érdek, ami az egészségügyi szolgáltatónál a korábbi kezelési vagy egészségi állapottal összefüggő adatokhoz való hozzáférést valamilyen módon mégis indokolhatja. A helyzetet „súlyosbító” tényező, hogy az egészségügyi nyilvántartásokban történő adatmódosítást olyan módon kell elvégezni, hogy a módosított adat továbbra is olvasható maradjon.

A vizsgálat során megkerestem az egészségügyi minisztert, valamint az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi minisztert. A szaktárcák vezetői válaszukban egyetértettek azzal, hogy a jelenlegi jogi környezet nem teszi lehetővé az „átjárást” az örökbefogadás előtt és azt követően történt egészségügyi ellátások dokumentációi között, holott a gyermek érdeke ezt nyilvánvalóan megkívánja.

Dr. Göncz Kinga miniszter asszony emellett kiemelte, hogy az örökbe fogadó szülők egy része – tartva a társadalmi megítélés hátrányaitól – még min-

dig titkolja, hogy gyermeke örökbefogadott annak ellenére, hogy az örökbefogadást megelőző tanácsadáson egyértelműen arra készítik fel az örökbefogadókat, hogy az örökbefogadás tényének eltitkolása súlyos és káros következményekkel járhat. Ezért – véleményem szerint – nem feltétlenül lenne helyes az örökbe fogadó szülőkre „bízni” a gyermek régi egészségügyi adatainak „megőrzését”.

Hangsúlyozom azt a tényt, hogy az örökbefogadás titkossága (titkos örökbefogadás esetén) a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény értelmében a vér szerinti és az örökbe fogadó szülők közötti viszonyt jellemzi, vagyis elvileg csak azt zárja ki, hogy a szülők egymás adatait megismerjék, illetve a vér szerinti szülők az örökbefogadás tényéről értesítést kapjanak, az erről hozott határozatot megismerjék, ellene jogorvoslattal éljenek.

Örökbefogadás esetén a gyermek örökbefogadás előtti személyes adatai az örökbefogadást engedélyező gyámhivatal és a gyermek születési helye szerint illetékes anyakönyvvezető előtt ismertek.

Az örökbefogadás előtt történt, a gyermek kezelésével, egészségügyi ellátásával kapcsolatos összesített információk az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) kezelésében megtalálhatóak.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 24. § (2) alapján az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik. A 24. § (4) szerint a beteg jogosult az általa pontatlannak vagy hiányosnak vélt – rá vonatkozó – egészségügyi dokumentáció kiegészítését, kijavítását kezdeményezni, amelyet a kezelőorvos, illetve más adatkezelő a dokumentációra saját szakmai véleményének feltüntetésével jegyez rá. A hibás egészségügyi adatot az adatfelvételt követően törölni nem lehet, azt úgy kell kijavítani, hogy az eredetileg felvett adat megállapítható legyen.

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 46. §-a alapján az örökbefogadást engedélyező határozat rendelkező részének tartalmaznia kell többek között a gyermek örökbefogadás előtti nevét, a gyermek örökbefogadása utáni névviselésével kapcsolatos döntést, a gyermek születésének újra anyakönyvezéséhez szükséges adatokat, a gyermek származási helyére vonatkozó adatokat, a vér szerinti szülőként történő bejegyzésre vonatkozó rendelkezést, az anyakönyvvezető megkeresését a gyermek újbóli anyakönyvezésének elrendelése érdekében. A 14. § alapján ezenkívül tartalmaznia kell

a határozatba foglalt döntés végrehajtásában, teljesítésében érdekelt szerv megkeresését is.

A gyermek egészséghez való alkotmányos joga érdekében adatvédelmi szempontból elfogadható megoldásnak tartom, ha – a vonatkozó jogi szabályozás módosításával, kiegészítésével – a gyámhatóság mint a régi és új személyazonosító adatok jogszerű kezelője – kapna megbízást arra, hogy az OEP nyilvántartásából a gyermek régi személyazonosító adataihoz rendelt egészségügyi szolgáltatásokat elvégzett egészségügyi szolgáltatókat megkeresi, és határozatában felszólítja őket az egészségügyi dokumentációban szereplő régi személyazonosító adatok törlésére és egyidejűleg azok új személyazonosító adatokkal való módosítására, helyettesítésére.

Ehhez természetesen az is szükséges, hogy ekkor már rendelkezésre álljon az egészségügyben azonosító kódként használt új tajszám is.

Ezzel a megoldással az örökbe fogadott gyermekek esetében sem az egészségügyi adatok adatbiztonságához, sem a gyermek személyes adatai védelméhez való jog nem sérülne. ugyanakkor a megfelelő egészségügyi ellátáshoz, kezeléshez való jog biztosítva lenne.

Az örökbefogadást engedélyező gyámhatóság ezzel többletterhet kapna, valamint a szükséges jogi szabályozás módosításának előkészítése a jogalkotóra hárul.

Mindamellelt az örökbe fogadott gyermek érdekeire és az örökbefogadások viszonylag csekély számára tekintettel a fenti, kompromisszumos megoldás bevezetését elengedhetetlennek tartom.

A fentiek alapján a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (1) bekezdésében foglalt jogkörömmel élve javaslom, hogy az illetékes tárcák (Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, illetve Egészségügyi Minisztérium) gondoskodjanak az adatkezelésre vonatkozó jogszabályok módosításáról.

Budapest, 2005. október 25.

Üdvözlette:

Dr. Péterfalvi Attila

(1024/K/2005)

**[Állásfoglalás: az autó adásvétele előtt célszerű
a tulajdonos hozzájárulását kérni a forgalmazási
korlátozásról való adatigényléshez]**

Urbán György
hivatalvezető részére

Belügyminisztérium
Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal
Budapest

Tisztelt Hivatalvezető Úr!

Köszönettel vettem a fenti számú ügyben írt megkeresésemre adott válaszát. A panaszos arról kért tájékoztatást, miért nincs joga egy autóvásárlónak vásárlás előtt hivatalosan hozzájutni olyan információhoz, hogy az általa kiválasztott jármű valóban átruházható és tehermentes-e. Az eredetvizsgálat és a törzskönyv nem jelentenek jogi biztonságot a vásárlónak, mivel például opciós terhelésről csak az adásvétel megtörténte után, az átírás során szerezhet tudomást a vásárló.

A panaszosnak írt válaszmóról, illetve állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Személyes adat a bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat.

A közúti közlekedési nyilvántartás adattartalmát, működési szabályait, a járműokmányok adattartalmát a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kknyt.) szabályozza, ennek részletszabályait pedig az 56/1999. (XII. 28.) BM rendelet határozza meg. A közlekedési nyilvántartás deklarált célja a tulajdon védelme és ezzel összefüggésben a hatósági okmányok közhitelességének biztosítása, és ennek érdekében a Kknyt. felhatalmazást is ad egy meghatározott adatkör nyilvántartására, illetve továbbítására. A Kknyt. III-IV. fejezete tartalmazza a nyilvántartásból való adatigénylés szabályait, eszerint jog vagy jogos érdek

érvényesítése érdekében igényelhető adat a nyilvántartásból, és igazolni kell az adatfelhasználás célját és jogalapját. E szabályozást az indokolja, hogy a nyilvántartásban meglévő nagy tömegű személyes adatot ne használhassa fel bárki, bármilyen célra.

A jármű tulajdonjogát érintő forgalmazási korlátozásra (elidegenítési, terhelési tilalom, vételi jog) vonatkozó adatok a járműnyilvántartásban szerepelnek a Kknyt. 9. §-a (2) bekezdésének c/ pontja alapján. A közúti közlekedési igazgatási feladatokról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 74. §-ának (4) bekezdése szerint ilyen korlátozás esetén a törzskönyv kizárólag a korlátozás jogosítottja részére adható ki.

Tehát ha a tulajdonjogot igazoló irat tartalmaz tulajdonjogot korlátozó kikötést, illetve ha ilyen korlátozás később, az adásvétel megtörténte után keletkezik, és a jogosultak ezt jelzik a nyilvántartás felé, akkor a nyilvántartó hatóság kezeli az erre vonatkozó adatokat. A fenti jogszabályokban nincs pontosan meghatározva, hogy mely adatok tarthatók nyilván a forgalmazási korlátozás összefüggésében, viszont más jogszabályok tartalmaznak adatátadási, bejelentési kötelezettséget. Például a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 10. §-a előírja, hogy a végrehajtónak – a formai engedély vagy a törzskönyv lefoglalásának megghiúsulása esetén – meg kell küldenie a foglalási jegyzőkönyv másolatát a nyilvántartó hatóságnak. Ilyen esetben az iratot, iratmásolatot a nyilvántartás okmánytára őrzi.

A nyilvántartás adatai alapján kiállított okmányok közhitelesnek tekintendők. Ez azt jelenti, hogy az okmányokban feltüntetett adatok megegyeznek az állami nyilvántartásban szereplő adatokkal, és azokat az ellenkező bizonyításáig valóságnak kell elfogadni. A járműokmányokban a tulajdonjog korlátozására vonatkozó adat, utalás a jelenlegi szabályok szerint nem szerepel, így erről a nyilvántartásból való adatigényléssel szerezhető információ. A Kknyt. 23. §-a lehetővé teszi a forgalmazási korlátozásra vonatkozó adatról való adatszolgáltatás teljesítését is, mely esetben szintén jog vagy jogos érdek meglétét, vagyis a felhasználás célját és jogalapját kell igazolni. A kérelem teljesítését meg kell tagadni, ha a kérelmező az adat felhasználásának célját illetőleg jogalapját nem vagy nem megfelelően igazolta (Kknyt. 22. §). Azzal kapcsolatban, hogy valamely jog vagy jogos érdek fennállása hogyan igazolható, a jogszabályok nem adnak iránymutatást. A hivatalmazott válaszában ezzel kapcsolatban csupán arra utalt, hogy esetenként nagyon nehéz meghatározni a jog, jogos érdek mibenlétét. A központi hivatal által kialakított gyakorlat szerint az adatszolgáltatás teljesíthető az adott jármű adásvételi szerződésének bemutatásával, nem teljesíthető viszont pusztán a vételi szándékra való hivatkozással.

Meglátásom szerint a közlekedési nyilvántartásban kezelt, korlátozásra vonatkozó adat nem mindig naprakész, és nem tükrözi feltétlenül a járművel kapcsolatos jogosultságok, kötelezettségek meglétét. Ennek oka, hogy egyrészt az érintettek sok esetben nem jelentik be a nyilvántartásba a korlátozás keletkezését vagy megszűnését, másrészt a nyilvántartás nem is tartalmaz adatot minden fennálló korlátozásról bejelentési kötelezettség hiányában, illetve mert a jármű tulajdonjogát érintően jogok és kötelezettségek a nyilvántartáson kívül is keletkeznek (pl. zálogjog, mellyel kapcsolatos adatokat közjegyző tartja nyilván).

Tehát ha az adatigénylő/vevő igazolja is jogának vagy jogos érdekének fennállását és információt kap az átruházhatóságról, akkor is kellő gondossággal kell eljárni az adásvétel során. A polgári törvénykönyv alapján a tulajdonost terheli az a kötelezettség, hogy tájékoztassa a vevőt a dolog lényeges tulajdonságairól és a dologgal kapcsolatos fontos követelményekről, különösen a dologra vonatkozó jogokról és terhekről, és átadja az ezekre vonatkozó okiratokat. Egy autó adásvétele előtt célszerű a tulajdonos hozzájárulását kérni a forgalmazási korlátozásról való adatigényléshez. A tulajdonosnak lehetősége van arra is, hogy saját adatairól adatszolgáltatást kérjen a nyilvántartásból anélkül, hogy az adatról való tájékoztatáshoz fűződő jogát, jogos érdekét igazolja.

A Kknyt. szabályai az adatvédelmi követelményeknek megfelelnek. Indokoltnak tartom azonban a vonatkozó jogszabályi előírások áttekintését az egyes adatszolgáltatások tartalmának pontosítása, az adatigénylést megalapozó jog és jogos érdek igazolására vonatkozó főbb szabályok megállapítása, a nyilvántartás adafforrásainak pontosabb szabályozása, az adathelyesség elősegítése érdekében úgy, hogy az ne okozza a személyes adatok védelméhez fűződő jog aránytalan korlátozását.

Az adatvédelmi vonatkozásokon túl a panasz elsősorban a tulajdonjog védelmét érinti, ezt az állampolgári jogok országgyűlési biztosának helyettese vizsgálja.

Budapest, 2005. november 10.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(443/A/2005)

**[Állásfoglalás: felsőoktatási intézménybe
jelentkezőktől önéletrajz csak a vonatkozó törvényi
előírások szerint kérhető]**

[...]

Tisztelt [...]!

Indítványa alapján vizsgálat indult hivatalomban az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, valamint a Szegedi Tudományegyetem adatkezelésével összefüggésben.

Beadványában azt kifogásolta, hogy a fent felsorolt felsőoktatási intézmények a 2004-es Felsőoktatási felvételi tájékoztatóban a felvételi eljárás kapcsán önéletrajz csatolását írták elő a jelentkezők számára. Állásfoglalásomat kérte azzal kapcsolatban, hogy a hivatkozott adatkérés jogszerűnek minősül-e. Az ügygel kapcsolatban írásban megkerestem az érintett egyetemek rektorait, és tájékoztatást kértem, hogy milyen adatkezelési célból kéri a jelentkezőktől önéletrajzuk csatolását, illetve hogy ennek elmaradása esetén a jelentkezőt kizárják-e a felvételi eljárásból.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektora, Dr. Klinghammer István levelében az adatkezelés célját nem jelölte meg, viszont arról tájékoztattott, hogy az idén bevezetésre került új érettségi-felvételi rendszerben az önéletrajz már funkcióját veszítette, a 2006-os felvételi eljárás előkészítésekor a megfelelő szabályzatokat és a Felsőoktatási felvételi tájékoztatóba kerülő közleményeket módosítani fogják.

A Pécsi Tudományegyetem rektora Dr. Lénárd László megkeresésemre adott válaszában közölte, hogy az önéletrajz bekérése azt a célt szolgálta, hogy a felvételiző motiváltságáról, érdeklődési köréről, elhivatottságáról és szakmai gyakorlatáról képet adjon a vizsgabizottságnak. Az önéletrajzzal szemben formai követelményt nem állítottak fel, és a felvételi eljárásból nem zárták ki azokat a jelentkezőket, akik nem nyújtották be önéletrajzukat.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektora, Dr. Fodor György válaszában kifejtette, hogy az adatkezelés célja az volt, hogy a jelentkező olyan többletinformációkat tárhasson saját belátása szerint az intézmény felvételi bi-

zottsága elé, amelynek kifejtésére a jelentkezési formanyomtatványok nem biztosítanak lehetőséget, és amelyek megismerése akár a felvételi eljárásban, akár a későbbi tanulmányok ideje alatt az intézmény számára hasznos lehet (pl. motivációk, távlati célok, esetleges szociális körülmény). Az önéletrajz benyújtásának elmulasztása – hiánypótlásra történő felszólítást követően – sem eredményezett kizárást a felvételi eljárásból. Válaszában azt is közölte, hogy 2004-ben még valóban kértek önéletrajzot a Bölcsészettudományi Karon, azonban 2005-ben már nem tették kötelezővé.

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, Dr. Berta Árpád az adatkezelés céljával összefüggésben utalt arra, hogy a jelentkezési lap adatai alapján gyakran nem dönthető el az, hogy a jelentkező finanszírozott képzésre jogosult-e vagy sem, illetve szakváltási szándékának egyértelmű megállapítását is segítheti az önéletrajz. Az önéletrajz hiánya miatt azonban a felvételizőt semmilyen hátrány nem érheti.

Az ügyben kialakított álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Az Avtv. 5. §-ában kimondott célhoz kötöttség elve szerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben.

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 83.§ (4) bekezdése értelmében az egyetemi és főiskolai szintű alapképzésben és felsőfokú szakképzésben a felvételi kérelmek elbírálásának rendjét és a felvételi eljárás szabályait, továbbá a felsőoktatási intézmények feladatait a kormány rendeletben alapítja meg. A felvételi eljárás megszervezése és lebonyolítása – a rendeletben meghatározottak szerint – a felsőoktatási intézmények feladata.

A felsőoktatási intézmények felvételi eljárásainak általános szabályairól szóló 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése szerint a felvételi eljárás az OM által kiadott „A” jelzésű jelentkezési törzslap és legalább

egy „B” jelű intézményi jelentkezési lap benyújtásával kezdődik. A jelentkezési lapok az e rendelet 1. számú mellékletében felsorolt adatokat tartalmazzák. A rendelet a továbbiakban úgy rendelkezik, hogy a felsőoktatási intézmény a felvételi kérelem megalapozott elbírálásához szükséges, általa meghatározott további információkat is kérhet. Ilyennek tekinthető az is, ha a felsőoktatási intézmény a jelentkezőtől önéletrajz csatolását kéri.

Az önéletrajzban szereplő személyes adatokat az önéletrajz írója maga határozza meg. Amennyiben az önéletrajzban kizárólag olyan személyes adatok szerepelnek, melyeket az intézmény a kormányrendelet 1. számú melléklete alapján kezelhet, a jelentkezési lap adattartalmán túlmutató adatgyűjtés nem történik. Ha az önéletrajz egyéb személyes adatokat is tartalmaz (motiváltság, érdeklődési kör, elhivatottság, szakmai gyakorlat, távlati célok, szociális körülmény) – elfogadva az adatkezelés célját – az adatszolgáltatásra csak önkéntes alapon kerülhet sor. Az adatok felvétele előtt az adatkezelő köteles közölni az érintettel, hogy az adatszolgáltatás önkéntes, és megfelelő módon köteles tájékoztatni az adatkezelés céljáról is. Önkéntességről természetesen csak abban az esetben beszélhetünk, ha az érintett szabadon mérlegelheti, hogy az adatkezelő rendelkezésére bocsátja-e személyes adatait, vagy sem. A hozzájárulás megtagadása, illetve visszavonása miatt hátrány nem érheti, vagyis a felvételi eljárásból nem zárható ki. Az Avtv. 3. (4) bekezdése esetén az adatkezelőnek kétség esetén azt kell vélelmeznie, hogy az érintett személyes adatai kezeléséhez a hozzájárulást nem adta meg. Abban az esetben tehát, ha a jelentkező nem csatolja önéletrajzát, vagyis személyes adatairól e formában nem nyilatkozik, álláspontom szerint emiatt hiánypótlásra történő felhívásra sem kerülhet sor.

Álláspontomról tájékoztattam az ügyben érintett egyetemek vezetőit.

Az ügyintézés elhúzódásáért szíves elnézését kérem.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2005. november 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(821/A/2004)

[Állásfoglalás: nem jogszerű a közúti közlekedési nyilvántartás ellenőrzésének külső személy részére való delegálása, az erről kötött megállapodás nem jelent megfelelő jogalapot az adatkezeléshez]

dr. Rónaszéki László

jegyző

Belváros-Lipótváros Budapest V. ker.

Polgármesteri Hivatal

Budapest

Tisztelt Jegyző Úr!

A fenti számú, okmányirodai adatkezelés ellenőrzésére vonatkozó ügyben írt megkeresésre adott válaszát köszönettel vettem.

Annak vizsgálata nem tartozik a hatáskörömbé, hogy – az adatvédelmi vonatkozásokon túl – törvényes volt-e a jegyző feladatainak külső személy részére való delegálása és erről az önkormányzatok között megállapodás kötése, viszont e kérdés jelentőséggel bír az adatkezelés jogalapjának megítélésénél. Mivel a megyei, fővárosi közigazgatási hivatal gyakorol törvényességi felügyeletet az önkormányzatok működése felett, továbbá felügyeli a közlekedési nyilvántartás adatainak kezelését, ezért a Budapest Fővárosi Közigazgatási Hivatal vezetőjét kértem álláspontjának kifejtésére. A hivatalvezető szerint az érintett önkormányzatok akkor jártak volna el jogszerűen, ha belső ellenőrzési munka keretében, illetve a közigazgatási hivataltól kért törvényességi felügyeleti ellenőrzés keretében oldják meg az ügyiratok vizsgálatát. Az ellenőrzési feladatok külső személyre való delegálása nem törvényes gyakorlat.

Az ügyben kialakított álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Az Avtv. 2. § 10. pontja szerint adatkezelésnek tekintendő – többek között – személyes adatok felvétele, tárolása, megismerése, továbbítása (meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé tétele).

A közúti közlekedési nyilvántartásra vonatkozó szabályokat az 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Knyt.) tartalmazza. A Knyt. 5. §-a részletezi a körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének feladatait az alábbiak szerint:

- „(1) a) ellenőrzi a járművezetésre jogosító okmányok (a továbbiakban: engedély) kiállítására, érvényesítésére, cseréjére, pótlására iránti kérelem adatait, gondoskodik a kérelem teljesítéséről és az engedély ügyfél részére történő kiadásáról;*
- b) a jármű tulajdonjogát igazoló hatósági okmány (a továbbiakban: törzskönyv) kiállítására, cseréjére, pótlására irányuló kérelem alapján intézkedik a törzskönyv kiállításáról és az ügyfél részére történő kiadásáról;*
- c) ellátja a jármű közúti forgalomban tarthatóságát igazoló okmány kiállításával, cseréjével, pótlásával és az ügyfél részére történő átadásával kapcsolatos feladatokat;*
- d) ellátja az a)-c) és i) pontokban megjelölt okmányok kiadásával kapcsolatos hatáskörébe utalt adatkezelési feladatokat;*
- e) átveszi a nyilvántartáson az a)-c) és i) pontokban megjelölt adatokat, illetve adatváltozásokat;*
- f) továbbítja az okmánytár részére a nyilvántartásba történő bejegyzés és az okmányok kitöltésének alapját képező iratokat;*
- g) az okmány és a jármű hatósági jelzésének elvesztése esetén elrendeli annak körözését;*
- h) visszavonja (bevonja) az engedélyt, a parkolási igazolványt, a járművet forgalomból kivonja, és gondoskodik az ezekkel összefüggő adatok nyilvántartásba történő bevezetéséről;*
- i) illetékmentes eljárás keretében ellátja a parkolási igazolvány kiadásával, meghosszabbításával, cseréjével, díj ellenében a parkolási igazolvány pótlásával összefüggő feladatokat, gondoskodik a parkolási igazolvány kiállításáról és az ügyfél részére történő átadásáról.”*

A jegyző mindezeket a tevékenységeket természetesen munkatársai útján látja el. Az ezzel járó adatkezelésre való felhatalmazással tehát mind a jegyző, mind pedig az irányítása alatti, közlekedési igazgatási feladatokat ellátó köztisztviselők rendelkeznek. Mivel a munkáltatói jogokat a jegyző gyakorolja, így a munkavégzés ellenőrzése céljából is végezhet adatkezelést. A panaszolt esetben azonban a jegyző nem személyesen és nem szervezeten belüli személyeken keresztül végzett ellenőrzést, hanem egy külső szakértőt bízott meg ezzel. Az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 92. §-a a belső pénzügyi ellenőrzés vonatkozásában mondja ki, hogy

a képviselő-testület döntése alapján a belső ellenőrzést elláthatja az önkormányzattal szerződéses jogviszonyban álló személy vagy szervezet, és a jogszabályok részletesen szabályozzák a belső ellenőrzés folyamatát, feltételeit. Jelen esetben azonban nem pénzügyi, hanem szakmai-vezetői ellenőrzésről volt szó, melynek során a belső ellenőrzésre vonatkozó szabályok nem, csupán az általános munkaügyi, adatkezelési, titoktartási szabályok alkalmazandók.

A fentiek alapján álláspontom szerint nem jogszerű az ellenőrzési feladatok külső személy részére való delegálása, ezért az erről kötött megállapodás nem jelent megfelelő jogalapot az adatkezeléshez. Mivel a Knyt. 6. §-a alapján a megyei, fővárosi közigazgatási hivatal felügyeli a nyilvántartás adatainak kezelését, ezért az ügyiratok vizsgálatára törvényességi felügyeleti ellenőrzés keretén belül lett volna lehetőség.

Az iratoknak, iratmásolatoknak a hivatali épületből való kivitele adatbiztonsági kérdés. Az Avtv. 10. §-a szerint az adatkezelő köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek az adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Az adatokat védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen.

A fentieknek megfelelően az adatkezelő/munkáltató köteles olyan szabályokat alkotni és intézkedéseket hozni, melyek elősegítik az adatvédelmi, adatbiztonsági követelmények érvényesülését, a titokvédelmi szabályok betartását, ezen belül annak megakadályozását, hogy az adatok, illetve iratok illetéktelenek tudomására jussanak. Célszerűnek tartom, hogy az ügyviteli, adatbiztonsági kérdések szabályozása az iratkezelési vagy egyéb belső szabályzatban, utasításban történjen meg. Adatbiztonsági szempontból nem támogatom a különféle hivatalos iratok, iratmásolatok elvitelének lehetővé tételét.

Kérem, hogy a jövőben állásfoglalásomnak megfelelően járjon el.

Budapest, 2005. november 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(805/A/2005)

[Állásfoglalás: a szexuális úton terjedő fertőző betegségben szenvedő betegek adatainak kezelésével összefüggésben folytatott adatvédelmi biztosi vizsgálat eredményéről]

I. 2005. február 10-én a SOTE Bőr- és Nemikórtani Klinika egy szakmai képviselője az adatvédelmi biztosnál vizsgálatot kezdeményezett az Országos Bőr- és Nemikórtani Intézet (OBNI) megszűnésével kapcsolatban.

Az Egészségügyi Minisztérium 2005. február 3-án közzétett közleménye szerint „Egy sokkal szervezettebb rendszerre van szükség ... Az 1952-ben létrehozott Országos Bőr- és Nemi Kórtani Intézet az akkori járványügyi helyzetnek megfelelően tudott eljárni, mostanra viszont elkészültek az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) „szuperlaboratóriumi”, melyek egységes világszínvonalú hálózatot képeznek a kórokozó-ki-mutatásban”.

A betegellátás szakmai ellenőrzésére, a statisztikai adatok gyűjtésére az egészségügyben megszüntetett egyéb intézetek tevékenységét pótló és a megmaradó intézetek tevékenységét összefogó új intézményt hoznának létre Országos Szakfelügyeleti Módszertani Központ néven, a betegellátással kapcsolatos tevékenységet pedig a SOTE Bőr- és Nemikórtani Klinikája venne át.

Az OBNI megszüntetésének – a szakmai vélemények alapján – elsősorban pénzügyi okai vannak. Az OBNI a nemibeteg-ellátás (venerológia) egyetlen magyarországi központjaként működött, ahol a betegek adatainak kezelése zárt rendszerben történt. Az OBNI országos, kompakt, 1985-től vezetett papíralapú nyilvántartással rendelkezett az összes ellátottról és kontaktusairól, ugyanakkor az elektronikus nyilvántartásában a diagnosztizált (nemi)betegség már nem volt feltüntetve. Az ellátások finanszírozása nem taj-szám alapú jelentéssel történt, mert az intézet költségvetése 2005-ig az Egészségügyi Minisztérium fejezetében kapott helyet.

Az OBNI-ban dolgozó orvosok véleménye szerint a magyarországi nemibeteg-ellátás a 144 gondozóintézet mint helyi ellátó szervek és az OBNI mint országos központ közreműködésével megfelelő módon volt megszervezve, a betegek számára – természetesen a kezelésben közvetlenül részt vevő egészségügyi személyzet kivételével – a teljes anonimitás elérhető volt.

Az új koncepció alapján működő rendszernek – az érintett orvosok szerint – nagy veszélye, hogy a betegadatok az eddigi ellenőrzött, zárt rendszerből kikerülhetnek, hiszen a szűrés akár magánlaboratóriumok közreműködésével is történhet, illetve az OEP nyilvántartásában egyértelműen megjelennek a nemibetegségben szenvedő ellátottak személyes és különleges adatai. Ugyanakkor csak a gondozás-betegellátás szintjén lehet folytatni azokat az epidemiológiai szempontból a konkrét góckutatásban értékes vizsgálatokat, amelyeket a HIV és a syphilis serológia leválasztásával – anonim adatokkal – külső laboratóriumokban már nem lehet végezni.

Az ügy vizsgálata során 2005. február 14-én megkeresést intéztem Dr. Rácz Jenő egészségügyi miniszter úrhoz és kértem, hogy szíveskedjen tájékoztatni az OBNI megszüntetésével kapcsolatban tervezett változtatásokról és a nemibetegek kezeléséhez kapcsolódó betegnyilvántartások rendszeréről. 2005. április 12-én kelt sürgetésem ellenére megkeresésemre válasz nem érkezett.

A vizsgálat során több konzultációra került sor a SOTE Bőr- és Nemikórtani Klinikáján, valamint a Johan Béla Országos Epidemiológiai Központ Járványügyi Osztályán.

II. Felmerül a kérdés, hogy a szexuális úton terjedő betegségben szenvedő páciensek személyes és különleges adatainak kezelését – az egyéb betegekre vonatkozó adtakezelésekkel összehasonlítva – indokolt-e valamilyen privilegizált helyzetbe hozni, ezen adatok kezelését többlet védelemben részesíteni?

A szakma képviselőinek véleménye szerint a válasz mindenképpen pozitív az alábbi okok miatt:

Az egyén oldaláról közelítve

- a szexuális úton terjedő betegségek az intimszféra legbelsőbb tartományába tartoznak,
- a kontaktus személyek adatainak kezelésével az egészségügyi dokumentációba bekerülnek más érintettek különleges (a legintimebb szférába tartozó) adatai is,
- az ilyen betegségek egészségügyi dokumentációiban gyakran szerepel az érintett szexuális orientációjára (homoszexuális, biszexuális stb.), valamint esetleges kóros szenvedélyére (pl. intravénás kábítószer-használat) vonatkozó információ is [65/2002. (XII. 3.) AB határozat: „ A közegészségügyi, járványügyi érdek indokolhatja a szexuális szokásokra vonatkozó különleges adatok kezelését, ha az adatkezelési cél egyértelmű, illetve nagyon pontosan körülhatárolt.”],

- a beteg egészségügyi állapotára és szexuális életére vonatkozó különleges adatok jogszerűtlen felhasználása az egyén életében mindenképpen különösen súlyos, de nem ritkán tragikus következményekkel járhat,
- a betegek jelentős része a fenti okok miatt nem a lakóhelyéhez tartozó helyi gondozóintézetet, hanem a fővárosi központot keresi fel problémáival (a friss syphilitikus betegek 75 %-át az OBNI látta el), ahol bárkit fogadnak.

A köz érdekéből kiindulva

- szexuális úton terjedő betegségek kezeléséhez komoly társadalmi érdek fűződik, hiszen kezelés nélkül járványszerűen terjedhetnek.
- járványügyi statisztikák és előrejelzések alapján Magyarország jelenlegi, viszonylag kedvező járványügyi helyzete a jövőben nagy valószínűséggel negatívan változik, syphilis és AIDS esetében a közeljövőben az esetszámok különösen nagy emelkedésével kell számolni.

III. A jelenlegi jogszabályi háttér álláspontom szerint rendezetlen és nem megfelelő, az OBNI megszűnésével a nemibeteg-gondozás mint állami feladat megmaradt, ugyanakkor az egészségügyi kormányzat (többek között) a betegadatok kezelésének megnyugtató rendezésével nem foglalkozott.

Az Egészségügyi Közlönyben 2005. március 31-i hatállyal ugyan megjelent az Egészségügyi Minisztérium közleménye az Országos Bőr- és Nemikórtani intézet megszüntetéséről, de azok az egészségügyi jogszabályok, melyek az OBNI számára nevesítetten és kiemelten feladat- és hatáskört delegálnak, változatlan formában hatályban maradtak:

- Az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről szóló 60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendelet a bőr- és nemibeteg-gondozók három ellátási szintjét különbözteti meg, úgymint városi gondozók, megyei gondozók és OBNI STD Centrum.
- A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet számos szexuális úton terjedő fertőző betegségnél (gonorrhoea, donovanosis, syphilis, lágycékély stb.) előírja, hogy a klinikai ellenőrzés és gondozás, a nemi betegek, illetve arra gyanús állapotban lévő személyek vizsgálata, a diagnózis megállapítása, kezelése az OBNI STD centruma és a bőr- és nemibeteg-gondozók (BNG) feladata. Számos laboratóriumi vizsgálat kizárólag az OBNI laboratóriumában végezhető el (pl. lágycékély esetében).
- A szerzett immunhiányos tünetcsoport kialakulását okozó fertőzés terjedésének megelőzése érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizgá-

latok elvégzésének rendjéről szóló 18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelet 5. § (3) alapján a megerősítetten pozitív szűrővizsgálati eredménnyel rendelkező betegek gondozását a fertőzés módjától függetlenül a Fővárosi Szent László Kórház mellett kizárólag az OBNI végzi.

IV. A fenti rendelet preambuluma egyébként ki is emeli azokat a szempontokat, amelyeket a nemibeteg-gondozás területért felelős döntéshozóknak a szabályozás kialakításánál elsődlegesen figyelembe kell venni:

A fertőződött személyek emberi méltóságának, diszkriminációmentes egészségügyi ellátásának szem előtt tartásával, a fertőzés továbbterjedésének megelőzése érdekében, a megelőzésnek elsődlegesen az érintettek felvilágosításán, az önkéntesség elvén nyugvó szűrővizsgálatok kiterjesztésén, valamint a szűrővizsgálatok és a tanácsadás végzésére jogosult intézményrendszer fejlesztésén kell alapulnia.

Az adatvédelem oldaláról nézve – álláspontom szerint – a jogi szabályozásnak kiemelt figyelmet kell arra fordítani, hogy a szexuális úton terjedő betegségben szenvedő betegek adatai illetéktelen kezekbe ne juthassanak, tekintettel arra, hogy az érintett személlyel összefüggésben akár többfajta különleges adat halmozottan is előfordulhat. Ennek érdekében:

- elő kell segíteni a szabad orvosválasztás jogának gyakorlását a lakóhelytől távoli kezelés érdekében,
- privát adatfeldolgozók a rendszerbe ne kerülhessenek be,
- a laboratóriumi vizsgálatok lehetőleg az ellátónál működő laboratóriumokban, vagy kizárólag személyes adatok küldése nélkül történjen,
- a kontaktusszemélyek adatainak kezelését is csak az erre törvényben felhatalmazott és megfelelő gyakorlattal, valamint megfelelő emberi hozzáállással rendelkező egészségügyi dolgozók végezhesék.

A fentieket összefoglalva, az OBNI megszüntetésének körülményei, a jogszabályi környezet elhanyagolása és a szakma képviselőinek elmondása alapján a nemibeteggel kapcsolatos adatkezelések helyzetét nem ítélem megnyugtatónak, ezért ezúton kívánom felhívni az egészségpolitika alakításáért felelős szaktárca és a nyilvánosság figyelmét az ellentmondásokra és a problémákra.

Budapest, 2005. november 15.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

[Állásfoglalás: a közvéleménykutatásban érintett személyt tájékoztatni kell az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról és arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat]

[...]

Tisztelt [...]!

A fenti számú ügyben írt levelemre Ön röviden tájékoztatott adatkezelési gyakorlatokról és arról, hogy a Felvételi Információs Szolgálat (a továbbiakban: FISZ) egyesületnek tekintendő. A FISZ egyesületi formában való működése az ügy megítélését érdemben nem befolyásolja, ezért továbbra is szükségesnek tartom tevékenységükben az adatvédelmi követelmények érvényesítését az alábbiak szerint:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint „személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Adatkezelésnek minősül – többek között – az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatok felvétele, tárolása, hasznosítása, továbbítása (Avtv. 2. § 4. pont). Adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja (Avtv. 2. § 8. pont).

Fontos adatvédelmi követelmény a célhozkötöttség elve, mely szerint „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet [...] csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig” (Avtv. 5. §). Az Avtv. 6. §-a az adatkezelés céljáról való tájékoztatási kötelezettséget is meghatároz, továbbá érvényesülniük kell az Avtv. 2. § 6. pontjában meghatározott, hozzájárulással szembeni kritériumoknak is, misze-

rint a hozzájárulás önkéntes, határozott és tájékozott akaratnyilvánítás. Csak az ilyen hozzájárulás tekinthető az adatkezelés jogalapjának (Avtv. 3. §).

Az adatkezelés céljáról való tájékoztatás kötelezettségével kapcsolatos kifogásomra Ön azt válaszolta, hogy a kutatás, vagyis az adatkezelés célja a középiskoláknak küldött csomagból egyértelműen kiderül. Válaszát nem fogadom el, mivel az Avtv. szerint tájékoztatási kötelezettségük nem elsősorban az oktatási intézmények, hanem a diákok, szülők felé van, és ezért a szükséges információknak a kérdőíven kell szerepelniük, továbbá célmeghatározásként nem elegendő általánosságban a kutatás vagy a kutatásnak adott elnevezés feltüntetése. A kutatáshoz kapcsolódó ingyenes szolgáltatásokról való tájékoztatáson kívül meg kell jelölni a piac-, közvéleménykutatást, illetve reklámtevékenységet mint adatkezelési célt is. Az Avtv. 6. §-a (2) bekezdése kimondja, hogy az „*érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról ...*”. Természetesen nem kell az Avtv.-t alkalmazni olyan kutatások esetén, amikor személyes adatok felvételére egyáltalán nem kerül sor, viszont ha a kérdőív kitöltéséhez név és elérhetőségi adatok megadása kapcsolódik, akkor az adatvédelmi szabályokat figyelembe kell venni még akkor is, ha az adatok szétválasztása később megtörténik, ugyanis a szétválasztásig a kutatási kérdőív adatai is személyes adatoknak tekintendők.

Engedje meg, hogy álláspontomat jobban megvilágítsam a FISZ tevékenységének megvizsgálásával, ami ugyan nem adatvédelmi kérdés, ugyanakkor szorosan kapcsolódik az adatvédelmi szabályok alkalmazásához.

A FISZ non-profit tevékenységnek tekinti azt az „*országos információközvetítő rendszert*”, melyen keresztül médiumoknak és középiskolai igazgatóknak, tanároknak különféle közoktatással kapcsolatos információkat ad, a kérdőívek egyes részeinek kiértékelését közzéteszi. A FISZ médiatermékeinek kialakításában, értékesítésében keverednek a profitorientált és a non-profit elemek: a kutatási eredmények egy részét üzletileg hasznosítják, más részét ingyenesen közzéteszik. Az üzleti tevékenység végzésére és annak hangsúlyos voltára utal például az, hogy a FISZ által készített, iskolák által terjesztett ingyenes kiadványokon, hírújságokon keresztül sok hirdetést juttatnak el az olvasókhöz, továbbá a FISZ a honlapján üzleti partnereként tüntet fel számtalan közoktatási intézményt, ügyfelének tekinti a diákokat, tanárokat, igazgatókat, és ez a kapcsolatrendszer a médiaajánlatának fontos része („*egyenes út a 14-21 éves korosztályhoz, hatékony kommunikáció a célcsoportban*”).

A honlapjukon található információk szerint a FISZ Média csoport termékportfólióján belül az egyik termék az „országos kutatás”, melynek egyik fajtája az „Országos Középiskolai Kutatás” elnevezésű kérdőíves felmérés. A kutatási kérdőív kérdéseinek egy része a tanulók véleményét térképezi fel több témában (pl. legismertebb történelmi személyiségek), másik része a FISZ és egyéb szervezetek ismertségéről, elfogadottságáról informálódik, harmadik része pedig más cégek által díj ellenében megrendelt és a kérdőívbe illesztett kérdéscsoportot tartalmazza (pl. médiahasználati szokások). A honlapon közzétett információk, a cég médiaajánlata azt támasztják alá, hogy ez a kutatás nem tudományos kutatás, hanem piac-, illetve közvélemény-kutatás, mely marketing-, reklámtevékenységhez kapcsolódik.

Tehát álláspontom szerint a FISZ a középiskolákkal, tanulókkal való kapcsolatrendszerét úgy hozza létre és működteti, hogy nem teszi világossá annak üzleti célját is.

Az ügy egyéb adatvédelmi vonatkozásai az alábbiak:

A kutatási kérdőív végén személyes adatok megadását kérik ingyenes tájékoztatók megrendelése céljából. A diákok ezt a kitöltött megrendelőt a kutatási ívről leválasztva vagy azzal együtt is visszaküldhetik. Az esetek egy (valószínűleg jelentős) részében a tanulók a kérdőívet a megrendelőszelvényen szereplő adatokkal együtt küldik vissza. Ekkor a kérdőívre adott válaszok is személyes adatnak minősülnek, mivel az adatok, információk és az érintett személy között kapcsolat van, a kérdésekre adott válaszok egy adott magánszemélyhez köthetőek. A kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény (a továbbiakban: Dmtv.) 13. §-ának (3) bekezdése szerint az érintett név- és lakcímadatait, valamint egyéb személyes adatait és az általa nyújtott információkat csak akkor lehet együttesen feldolgozni, tárolni, ha az érintett ehhez írásban külön és kifejezetten hozzájárul. A fenti kérdőív esetében ilyen hozzájárulásról nem beszélhetünk, tehát a tájékoztató céljából megadott adatokat és az egyéb információkat nem lehet együtt gyűjteni, feldolgozni. Az adatkezelő a rendelkezésre álló név- és lakcímadatokat a kapcsolatfelvételen kívül egyéb célra csak az érintett írásbeli hozzájárulásával használhatja fel (Dmtv. 13. §).

Ön válaszában arról tájékoztatót, hogy a személyes adatok feldolgozása nem a kutatási kérdőívvel együtt történik, és a kitölthető adatív levágható. Nem tájékoztatót viszont arról, hogy biztosítják-e a kutatásban részt vett személyek teljes anonimitását, megakadályozzák-e a későbbi azonosítható-

ságot azzal, hogy a kérdőívre adott válaszok és a személyek közötti kapcsolat nem állítható helyre. Vagyis kérdéses, hogy a kutatási kérdőív adataitól ténylegesen le is választják-e a név- és lakcímadatokat tartalmazó részt, vagy pedig ezeket vagy a kérdőíves adatokat csupán kilistázzák, számítógépes adatbázisba rendezik.

Kérdéses továbbá, hogyan gondoskodnak az adatok biztonságáról a kérdőívek beküldése során, ugyanis a kitöltött kérdőíveket az iskolaigazgató/tanárok gyűjtik össze, továbbítják az azokat feldolgozó szervnek vagy a kutatás szervezőjének. Fennáll az a lehetőség azonban, hogy a tanár betekintsen a kérdőívekbe, és ezáltal tudomást szerezhessen az egyes tanulók válaszairól, véleményéről, értékítéletéről. Erre azonban a tanároknak nincs felhatalmazásuk, tehát ilyen esetekben jogellenesen jutnak hozzá az információkhoz.

A polgári törvénykönyv 12/A. §-a az alábbiakat tartalmazza:

„(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. ...

(3) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja”

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. sz. mellékletének 7. pontja szerint *„kiskorú tanulónak az önkéntes adatszolgáltatásba történő bevonásához be kell szerezni a szülő engedélyét”*. Tehát a törvényi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy a diákok önállóan döntsenek adataik megadásáról, ez csak szülői jóváhagyással történhet. A kérdőíveken azonban nincs szülői beleegyezéssel kapcsolatos rész, erre vonatkozó információ, és a hozzám eljuttatott panasz szerint az iskola sem kért szülői engedélyt, csupán kiosztották a gyerekeknek a kérdőívet. Mindazon esetekben, amikor a szülői hozzájárulás hiányzik, az adatkezelés jogellenes, mivel nincs jogalapja [Avtv. 3. § (1)], és nem érvényesül az Avtv. 7. §-a (1) bekezdésében foglalt követelmény, mely szerint az adatfelvételnek törvényesnek kell lennie.

Válasza szerint a kutatási kérdőíveket harmadik személynek nem adják tovább. Nem egyértelmű azonban, hogy harmadik személynek tekintik-e a Kft.-t is. A FISZ egyértelműen az Avtv. szerinti adatkezelőnek tekintendő, azonban a fentiek alapján, a tevékenységek összefonódása miatt lehetséges, hogy a Kft. is végez Avtv. 2. § szerinti adatkezelést. A kérdőívek érté-

kelését a Marketing Centrum Országos Piackutató Intézet végezte, mely az Avtv. 2. § 16. pontja szerinti adatfeldolgozónak minősül, a kérdőíven azonban tájékoztatás erről nem szerepel. Ugyanakkor ez az adatfeldolgozást végző cég is harmadik személynek minősül, és nem tisztázott, hogy csupán a kutatási adatokat vagy a teljes, név- és lakcímadatokat is tartalmazó kérdőívet adják át értékelésre.

Mindez nem felel meg az Avtv. 6. §-a (2) bekezdésének, mely szerint az érintettet tájékoztatni kell az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról és arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat.

Az Avtv. 24-26. §-a alapján ismételtlen felszólítom, hogy állásfoglalásom alapján tegyen intézkedéseket az adatvédelmi követelmények érvényesítése érdekében mind a már lezajlott, mind a jövőben szervezendő kutatások esetében és kérem, hogy 30 napon belül tájékoztasson a megtett intézkedésekről, illetve válaszolja meg a levelemben feltett kérdéseket.

Budapest, 2005. november 28.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(936/A/2005)

[Állásfoglalás: a temetők kamerás megfigyelésével összefüggésben]

A Budapesti Temetkezési Rt. vezérigazgatója arról tájékoztatta az állampolgári jogok országgyűlési biztosát, hogy a részvénytársaság – amelynek feladata a temető üzemeltetése és a temető őrzése – a köztemetők területén kamerás térfelügyelő rendszer kiépítését tervezi. Abban a kérdésben, hogy ez sértene-e alkotmányos jogokat, az országgyűlési biztos állásfoglalását kérte.

A tervezett intézkedéssel kapcsolatban több alkotmányos jog sérelmének a gyanúja felmerült, ezért az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 16., valamint 17. §-ai alapján az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az adatvédelmi biztossal közös vizsgálat lefolytatását kezdeményezte az ügyben.

A jelentés előkészítése során felvilágosítást kértünk a pontos tervekről a Budapesti Temetkezési Rt. vezérigazgatójától. Vezérigazgató asszony tájékoztatása szerint a térfelügyelő rendszer kiépítésének célja a temetők rongálókkal szembeni hatékonyabb védelme. Ennek érdekében a rendszer a temetők egész területén, a nap 24 órájában működne, a felvételeket rögzítenék, és a visszakereshetőség érdekében egy hétig tárolnák. A monitorok a biztonsági szolgálat helyiségeibe kerülnének, és azokat a biztonsági őrök folyamatosan figyelnék, hogy a szükséges intézkedéseket időben megtehessek.

Tekintettel arra, hogy a személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülésével összefüggő kérdésben kollégámmal nem alakítottunk ki egységes álláspontot, jelen állásfoglalás önálló, tőle független megfogalmazása mellett döntöttem.

A Budapesti Temetkezési Rt. vezérigazgatója által felvetett kérdésekre válaszként az alábbiakban foglalom állást:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 9. pontja alapján a kép- és hangfelvétel rögzítése adatkezelésnek minősül.

A hatályos jogi szabályozás szerint közterületen két szerv jogosult kép- és hangfelvételeket készíteni. Az egyik a közterület-felügyelet, amely a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 7. §-ában foglalt felhatalmazás alapján „az intézkedéssel érintett személyről, az intézkedés vagy az el-

járás szempontjából lényeges környezetről és körülményről, tárgyról kép- és hangfelvételt készíthet”. A készített felvétel „kizárólag az adott eljárásban, jogszabály előírásai szerint használható fel”.

A másik közterületen kép- és hangfelvétel készítésére jogosult szerv a rendőrség. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 42. §-a hatalmazza fel a rendőrséget az adatkezelésre.

Ezen felhatalmazás birtokában az említett két szerv a köztemetőekben az alább részletezendő korlátozások érvényesülése mellett végezhet kamerás megfigyelést.

Adatvédelmi szempontból a nyitvatartási időn kívül – tehát egy zárt temetőben – rögzített felvételek szükséges ideig történő tárolása nem kifogásolható. Az elérni kívánt célt, a sírkőröngálás megakadályozását, illetve elkövetőinek felderítését megfelelően szolgálná például a kameráknak a kerítések vonalában és a temetőben található főbb csomópontok mentén történő elhelyezése. Ilyen módon a képfelvévő berendezések csak azoknak a személyeknek a cselekményeit rögzítené, akik jogszerűtlenül tartózkodnak a temető területén.

A kamerának mint a tulajdonvédelem technikai eszközének az alkalmazása a tulajdon tárgyainak óvására alkalmas ugyan, ám óhatatlanul személyekre, emberi magatartásokra, szokásokra, megnyilvánulásokra, illetőleg magára az emberi testre irányulhat. Az elektronikus úton történő megfigyelés tehát alkalmas arra, hogy a magánszférába behatoljon, intim, szenzitív élethelyzeteket rögzítsen, akár olyképpen, hogy az érintett nem is tud a felvételről, vagy nincs abban a helyzetben, hogy mérlegelhesse az ilyen felvételek megengedhetőségét és azok következményeit. Az így végzett megfigyelés a magánélethez való jog sérelmén túl az emberi méltósághoz való jogot általában is érintheti. A magánszféra lényegi fogalmi eleme éppen az, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek (480/A/2005. AB számú határozat).

A bűnmegelőzés, bűnüldözés célját szolgáló térfelügyelő kamerák egyre több helyre történő kihelyezése – amellet, hogy a személyes adatok védelméhez fűződő jogot is sértheti – az emberek magánszférájának aggasztó mértékű beszűkülését eredményezi, és egy olyan állam, illetve társadalmi berendezkedés vízióját vetíti előre, ahol a polgárokat állandóan megfigyelik és ellenőrzik.

Ahogy azt Dr. Kiss László és Dr. Kukorelli István alkotmánybírák is leírják a 35/2002. (VII. 19.) AB határozathoz fűzött különvéleményükben: „A ka-

merával történő megfigyelés a jogszabályok és más normák érvényesítésének költségkímélő eszköze. Ennek azonban az az ára, hogy olyan emberek is megfigyelés alá kerülnek, akik a megfigyelés legitimáló céljával (pl. személy- és közbiztonság) és a megfigyelt eseménnyel, tevékenységgel semmiféle kapcsolatban nem állnak. Emellett a megszerzett információkból következtetést lehet levonni a megfigyelték magánszférájára, ahol a megfigyelőnek – kevés kivételtől eltekintve – már semmi keresnivalója sincs. A kamerás megfigyelés esetleg hatékony lehet, ám biztosan veszélyes, mert totális kontrollt jelenít meg.”

Elengedhetetlennek tartom annak a hangsúlyozását, hogy álláspontom szerint a civil biztonságvédelmi szervezetek, illetve tagjaik sem köztemetőben, sem köztemetőnek nem minősülő temetőben nem végezhetnek rögzítés nélküli kamerázást, megfigyelést.

A térfelügyeleti, távfelügyeleti, vagy más céllal működtetett kamerarendszerek ugyanis elsősorban üzleti vállalkozások, így az üzleti érdekeket, és esetleg valamiféle – szakmailag eddig egyértelműen nem bizonyított – bűnmegelőzési célt kellene szembeállítani az alkotmány által védett személyiségi jogokkal. Ezen túl önmagában a térfelügyelő kamerák képének megfigyelése, egyéb lehetőségek hiányában (például meghatározott szempontok szerint felvételek készítése, és a felvételek felhasználása) csak arra alkalmas, hogy – a kamera technikai lehetőségei okán – valamiféle információs túlhatalmat biztosítson a biztonságvédelmi tevékenységet végző (például vagyoni feladatokat ellátó) személy számára a kamera által (közeli képen, követve) megfigyelt polgárok felett. A személyiségi jogok védelme, az ehhez szükséges garanciák biztosítása tehát azt igényli, hogy a temetőkben kamerás megfigyelést csak hatósági személy végezzen, hiszen csak így lehet biztosítani az esetleg szükségessé váló adatkezelések (a felvételek esetenkénti rögzítésének) jogszerűségét, továbbá az állampolgárok indokolatlan zaklatásának elkerülését.

Ahogy arra fentebb utaltam, a rendőrség és a közterület-felügyelet rendelkezik felhatalmazással közterületen történő kamerás megfigyelésre. Ezt a felhatalmazást sem lehet azonban oly módon értelmezni, hogy abból a megfigyelt terület jellegére és a megfigyelt személyeknek az adott területtől függő magatartására tekintet nélkül arra a következtetésre jussunk, hogy az említett két szervezetnek ne kellene „önmérsékletet” tanúsítania bizonyos területek megfigyelése során. A temetőkben zajló események indokoltá teszik a törvényi felhatalmazás megszorító értelmezését, ezért a temetők bekamerázása csak korlátozott mértékben képzelhető el még akkor is, ha a közvetített képet a Rendőrség, vagy a közterület-felügyelet kíséri is figyelemmel.

Az Alkotmánybíróság 480/A/2005. AB számú határozatával egyetértve utalok arra, hogy *„a tulajdont érintő jogsértések kiküszöbölésére, kriminális magatartások megelőzésére számos más olyan eszköz áll rendelkezésre, amely az emberi méltóságot nem sérti, ugyanakkor a tulajdon technikai értelemben vett védelmét hatékonyan megoldja”*.

A sírhelyek mint kegyeleti helyek megfelelő védelme nem vitatottan fontos érdek. A temetők térfigyelő rendszerrel történő ellátása talán alkalmas az esetleges elkövetők elrettentésére, illetve könnyebben felderíthetővé tenné a bűncselekményeket. Vizsgálandó azonban, hogy van-e más eszköze a cél elérésének. Olyan eszköze, amely nem jár alkotmányos jogok korlátozásával.

A temetők területe speciális, az ott tartózkodó személyek magatartása is eltér a *„semleges területeken”* tanúsított cselekvésektől. A temetőben vallási és társadalmi rítusok zajlanak, nem ritkák az érzelemkitörések sem, ezen kívül a gyászolók, látogatók szeretteikre emlékezve általában magányra vágnak. A nyitvatartási időben is üzemelő, a temetőbe látogató személyekre irányuló kamerás megfigyelés terve a magánszféra védelmét szolgáló szabályozás lényegétől idegen.

Ennek kimondását akkor sem lehet elkerülni, ha a kamerák üzemeltetéséről a bejáratnál tájékoztatják az érintetteket, ugyanis nem tekinthető az adatkezeléshez való hozzájárulásnak a megfigyelt területre való belépés, hiszen a látogatóknak értelemszerűen nincs választási lehetőségük.

A német bírósági gyakorlat a közterületek kamerás megfigyelése kapcsán megfogalmazta azt a követelményt, mely szerint az adott területen közlekedő járókelők joggal tarthatnak igényt olyan területre, ahol kamerák nem kísérik figyelemmel viselkedésüket. A *„kameramentes”* terület igénye állásponton szerint jogos elvárás. Indokolt a kamerás megfigyelés lehetőségének határait az olyan területeknél szigorúbban meghúzni, ahol különleges adatokra való következtetéseket is le lehet vonni a megfigyelt magatartásából. A temető rendeltetésénél fogva ilyen terület. A kamerás megfigyelés célja a vagyonbiztonság garantálása lenne, ugyanakkor nyitvatartási időben nem a sírkörmongálók, hanem a temető területére látogató személyek – részben különleges – adatait rögzítené a rendszer. Mivel így a terület megfigyelésével járó adatkezelés az eredeti célon túlmutatna, azt jogszerűtlennek kell tekintenünk.

A kifejtettekre tekintettel a térfigyelő rendszer üzembe helyezésének terve nem tekinthető minden formájában előre elvetendőnek, ugyanakkor ha ilyen rendszert építenek ki, a cél elérésére alkalmas, jogszerű, és a magánszféra-

hoz való jogot nem korlátozó intézkedést kell választani. Az időben korlátlan, folyamatos megfigyelés nem tesz eleget ezen kívánalomnak. A nyitvatartási időn kívüli megfigyelés a temetők meghatározott részén olyan eljárásnak tekinthető, amely megfelel az alapjogi védelem követelményeinek.

Végezetül jelzem, hogy az ügy tárgyi súlyára tekintettel a temetők kamerás megfigyelésének körülményeit fokozottan figyelemmel fogom kísérni. Amennyiben azt tapasztalom, hogy a képfelvevő berendezések működtetése során a fent kifejtett követelmények nem teljesülnek, szükség esetén élni fogok az Avtv. 25. § (4) bekezdésében biztosított hatósági jogosítványommal, és határozatban fogom megtiltani a jogosulatlan adatkezelést.

Budapest, 2005. november 28.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1884/H/2005)

[Állásfoglalás: az érintett hozzájárulása nélkül készített felvétel a hatósági eljárásban felhasználható, azonban a felvétel készítése jogszerűtlen és személyhez fűződő jogokat sérthet]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben azzal kapcsolatosan fogalmazott meg kérdéseket, illetve panaszt, hogy felhasználható-e az önkormányzat eljárása során egy olyan kép-, illetve hangfelvétel, amelyet az érintett tudta nélkül rögzítettek. Az ügygel kapcsolatos állásponatom a következő.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Mivel jelen esetben a törvényi felhatalmazás hiányzik, a kérdéses felvételek rögzítése és továbbítása pedig az érintett hozzájárulása nélkül történt, ezért az Avtv. ezen rendelkezésére tekintettel az adatkezelés jogszerűtlen volt.

A Be. 78. § (4) bekezdése szabályozza ugyan, hogy a jogellenesen beszerzett bizonyítékok nem használhatók fel, azonban a kérdéses eljárás során hatályban volt Áe., a jelenleg hatályos Ket., illetve a Pp. sem tartalmaz olyan szabályokat, amelyek alapján egyértelműen eldönthető lenne, hogy fel lehet-e használni ezekben az eljárásokban a jogszerűtlenül beszerzett bizonyítékokat.

A Legfelsőbb Bíróság EBH2000.296 számú határozata ugyan egy büntető-eljárással kapcsolatosan elemzi a rejtett kamerával készített felvételek felhasználhatóságát, néhány megállapítása azonban általános érvényű a bizonyítási eljárások tekintetében. A határozat alapján a bizonyítási eszközök kiválasztása nem lehet öncélú, és nem akadályozhatja az igazság megvalósítását. Bizonyíték minden tény, amely a bűncselekmény elkövetésének, az elkövető személyének megállapításához és a büntetés helyes mértékének kiszabásához szükséges. A kifejtettekre tekintettel a rejtett kamerával készített kép- és hangfelvétel a szabad bizonyítás elve alapján a büntetőeljárásban felhasználható. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma több közzétett ese-

ti döntésében kifejtette, hogy a személyhez fűződő jogok megsértése megvalósulhat a képmás vagy hangfelvétel visszaéléssel történő elkészítésével. Ugyanakkor arra is iránymutatást adott, hogy a képmás vagy hangfelvételnek bírósági vagy szabálysértési eljárásban bizonyítékként való előterjesztése felhasználásnak minősül, és a felhasználás tényének megállapítása szempontjából közömbös az, hogy a felvétel készítése a személyiségi jogok megsértésével történt. A bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek, és a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Ezért nem lehet a felvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni.

A fentiek alapján tehát – álláspontom szerint – a felvétel a hatósági eljárásban felhasználható, azonban a felvétel készítése jogszerűtlen, és személyhez fűződő jogokat sérthet, amely jogsérelem miatt kártérítés kérhető a polgári jog szabályai szerint.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2005. december 1.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1867/A/2005)

[Állásfoglalás: a szülői jogosultságok tisztázása, meghatározása nem adatvédelmi kérdés, azonban nem helyes, ha az adatvédelemre, személyiségvédelemre hivatkozással tagadják meg a különélő szülő tájékoztatását gyermekéről]

Dr. Petrétei József
igazságügy-miniszter

Igazságügyi Minisztérium
Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

Szeretném felhívni a figyelmét a szülői felügyeleti joggal kapcsolatos egyes gyakorlati problémákra. Több szülő fordult hozzám panasszal azt sérelmezve, hogy gyermekével kapcsolatos adatkéréseit nem teljesítette az iskola, az orvos. Ezek az esetek azon szülőket érintik, akiknek szülői felügyeleti joga szünetel, és csupán kapcsolattartási joguk van. Az iskolák, egészségügyi intézmények a hatályos szabályozás szerint csak a szülői felügyeleti joggal rendelkező szülőnek adnak információt gyermekükről, a másik szülő tájékozódását személyiségvédelemre és adatvédelemre való hivatkozással elhárítják. Véleményem szerint a személyes adatok védelméhez fűződő jog nem szolgálhat arra, hogy a gyermeket a szülőjével szemben „védje” úgy, hogy például a gyermek egészségügyi állapotáról való felvilágosítást nem teszi lehetővé mindkét szülő számára. Engedje meg, hogy álláspontomat kifejtsem az alábbiak szerint:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § (1) pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”. Személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)]. Adatkezelésnek tekintendő a személyes adatok rögzítése, felhasználása, továbbítása is (Avtv. 2. § 9. pont).

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 7. §-ának (3) bekezdése szerint „az érintett (törvényes képviselője) jogosult tájékoztatást kapni a gyógykezeléssel összefüggésben történő adatkezelésről, a rá vonatkozó egészségügyi

és személyazonosító adatokat megismerheti, az orvosi dokumentációba betekinthez, valamint azokról – saját költségére – másolatot kaphat.”

E szabályozás csak a törvényes képviselőnek minősülő, tehát szülői felügyeleti joggal rendelkező szülőnek biztosítja a tájékoztatás jogát. Közös szülői felügyelet esetén mindkét szülő azonos jogosultságok illetik meg. Nem kap tájékoztatást viszont az a szülő, akinek szülői felügyeleti joga szünetel. Ez azokban az esetekben okoz problémát, amikor a szülői felügyeleti jog gyakorlásában a szülők nem tudnak együttműködni, a szülők közti viszony elmergesedett, és esetleg a kapcsolattartási jog gyakorlása is akadályozott.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény az alábbiakat mondja ki:

„14. § (1) A szülő joga különösen, hogy

[...]

b) gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon,

[...]

(2) A szülő kötelessége különösen, hogy

a) gondoskodjon gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről,

[...]

c) figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét, gondoskodjék arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, és megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget,

d) rendszeres kapcsolatot tartson a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal, és részükre a szükséges tájékoztatást megadja,”

2. sz. melléklet 2. pontja:

„Az adatok – az e törvényben meghatározott célból – továbbíthatók – a magatartás, szorgalom és tudás értékelésével kapcsolatos adatok [...] a szülőnek”

E törvény tehát a fentiek szerint biztosítja a szülők informálódási jogát. Azonban ellentmondásos gyakorlat alakult ki a különböző iskolákban arról, hogy csak a törvényes felügyeleti joggal rendelkező szülő kaphat-e információt vagy mindkettőt. Amennyiben e törvény előírásait a Csjt. vonatkozó rendelkezéseivel együtt értelmezzük, akkor a tájékoztatás ebben az esetben is csak a szülői felügyelettel rendelkező szülőt illeti meg. A Csjt. a szülői felügyeleti jogra vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza:

„71. § (2) A szülői felügyelet a kiskorú gyermek gondozásának, nevelésének, vagyona kezelésének, valamint törvényes képviselőjének jogát és kötelességét, továbbá a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak jogát foglalja magában.”

„72. § (1) A szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják – ellentétes megállapodásuk hiányában – akkor is, ha már nem élnek együtt.

(2) Ha a házasság felbontása vagy a gyermek elhelyezése iránti perben a gyermeket a szülők megegyezése vagy a bíróság döntése alapján valamelyik szülőnél elhelyezték, a felügyeletet ez a szülő gyakorolja, kivéve, ha a szülők kérelmére a bíróság a gyermekelhelyezéssel egyidejűleg közös szülői felügyeletet rendelt el, illetve a szülőknek a közös szülői felügyeletre vonatkozó egyezségét jóváhagyta.”

„72/B. § (1) A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben a gyermek elhelyezését követően – közös szülői felügyelet hiányában is – együttesen gyakorolják jogukat, kivéve, ha a különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság korlátozta, szüneteltette vagy megszüntette.

(2) A gyermek sorsát érintő lényeges kérdés: a kiskorú gyermek nevének meghatározása, illetve nevének megváltoztatása, tartózkodási helyének kijelölése, továbbá iskolájának, valamint életpályájának megválasztása.”

„75. § (1) A szülői felügyelet körében a szülők kötelessége, hogy a gyermeket gondozzák, tartásuk, a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését elősegítsék.”

„91. § (3) A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés kivételével szünetel a szülői felügyelete annak a szülőnek, akinek gyermeke a különélő másik szülőnél van elhelyezve, de szülői felügyeleti jogát a bíróság nem szüntette meg. Nem szünetel a szülői felügyelet, ha a szülők vagy a bíróság a közös szülői felügyeletről döntött.”

Tehát a Csjt. 72. § (2) bekezdése esetében az elhelyezést követően a szülői felügyeleti jogokat – főszabályként – az a szülő gyakorolja, akinél a gyermek elhelyezést nyert, hiszen a másik szülő szülői felügyeleti joga szünetel. A törvény indokolása szerint ezt a szülőt csak a kapcsolattartás, valamint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés joga illeti meg. A közös szülői felügyeletre csak akkor kerülhet sor, ha azt mindkét fél kívánja, ugyanis ez olyan együttműködést feltételez, amely nem kényszeríthető ki. A szülők közötti kapcsolat megromlása, együttműködésük hiánya okot szolgáltat a közös szülői felügyelet bírói megszüntetésére.

A hatályos szabályozás tehát a szülői felügyeleti jog szünetelése esetén nem biztosít jogot a szülőnek a gyermekéről való tájékozódáshoz, a gyermek iskolai előmenetelének figyelemmel kíséréséhez, a gyermek egészségügyi

problémáinak megismeréséhez. E jog biztosítása nyilvánvalóan akkor okoz igazán sérelmet, amikor a másik szülő elzárkózik a minimális együttműködéstől is. Ez azonban nem szolgálhat alapul arra, hogy a szülő egyéb forrásból se kaphasson információt gyermekét érintően, amennyiben azt igényli, és a szülők viszonylatában ennyire egyenlőtlen információs helyzet alakuljon ki.

A szülői jogosultságok tisztázása, meghatározása nem adatvédelmi kérdés, azonban nem tartom szerencsésnek, ha az adatvédelemre, személyiségvédelemre hivatkozással tagadják meg a szülő tájékoztatását gyermekéről akkor is, ha a szülői felügyeleti jog szünetelését a szülők közti együttműködés hiánya okozza, és nincs kifogás a szülő gyermekhez fűződő viszonyára vonatkozóan, például a szülő felróható magatartásával nem veszélyezteti a gyermeket. Álláspontom szerint csak valóban indokolt esetben lehet bármelyik szülő gyermekéről való tájékozódását korlátozni, például a kapcsolattartási jog megvonása esetén (ide nem értve a pedagógusi titoktartás szabályait). Ez nem jelenti azonban azt, hogy a szülői felügyeleti joggal nem rendelkező szülő a kapott tájékoztatás alapján dönthetne is a gyermekkel kapcsolatos valamely kérdésben, kivéve természetesen a gyermek sorsát érintő lényeges kérdéseket. E lényeges kérdések közé tartozik a gyermek iskolájának, életpályájának megválasztása is, és az erről való döntéshez is szükséges a tanulással kapcsolatos adatok ismerete. Az is felvethető, hogy a Csjt. a szülői felügyeleti jog körébe sorolja a gyermek gondozását, nevelését, ugyanakkor a kapcsolattartási jog gyakorlása során is joga és kötelessége kell legyen a szülőnek a gyermek gondozása és nevelése abban az időszakban, amikor a gyermek nála tartózkodik, és ezt is méltányolható érdekek tartom a gyermekről való informálódás biztosításához.

Megjegyzem, hogy hasonló, iskolai adatszolgáltatásra vonatkozó panasz merült fel nagykorú gyermek esetében is, amikor tartásdíjfizetési kötelezettség megszüntetésére irányuló eljárás megindításához szükséges az az információ, hogy a gyermek befejezte-e iskolai tanulmányait.

A fentiek alapján kérem szíveskedjék a vonatkozó jogi szabályozást áttekinteni, álláspontját kifejteni, és amennyiben indokoltnak látja, a szükséges jogszabály-módosításokat kezdeményezni.

Budapest, 2005. december 5.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1625/A/2005)

[Állásfoglalás: egyes tűzoltók valóban készítenek munkájuk során felvételeket, és azokat közzé is teszik, személyiségi jogi sérelem azonban nem merült fel]

Dr. Gönczöl Katalin
miniszteri biztos

Igazságügyi Minisztérium
Országos Bűnmegelőzési Bizottság
Budapest

Tisztelt Miniszteri Biztos Asszony!

Az Ön által részemre továbbított beadvány szerint a különféle balesetknél szolgálatot ellátó mentősök, tűzoltók fényképeket készítenek a balesetről, és a képeket újságíróknak átadják, akik ezeket a tudósításokban, híryanagyokban felhasználják. A panaszt kivizsgáltam, és szíves tájékoztatásul az alábbiakról értesítem:

A panaszos által megnevezett honlapon és elérhetőségen a balesetről készített fotók vizsgálatom idején már nem voltak láthatóak. A honlap üzemeltetője web-tárhely szolgáltatást nyújt, melynek igénybe vevője saját döntése alapján töltheti fel tartalommal ezt a tárhelyet, és ilyen tárhelyen voltak a nevezett fotók is. A honlapon olvasható hálózati használati irányelv szerint a szolgáltatás felfüggesztését, kitiltást von maga után az, ha a szerződő fél jogosulatlanul megszerzett adatokat tárol a szolgáltató szerverén, vagy bárki magánéletének megzavarására alkalmas információkat tesz közzé. A szolgáltató általános szerződési feltételei is tiltják a magántitoknak minősülő adatok felhasználását. Tehát elméletileg a szolgáltató tiszteletben tartja a személyiségi jogokat a tevékenysége során, azonban ez nem zárja ki a szolgáltatás felhasználójának esetleges jogsértését. Az interneten egyéb honlapokon a nevezett fotókat nem találtam.

A felmerült problémával kapcsolatos általános gyakorlat áttekintése céljából megkereséssel fordultam az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: Szolgálat) főigazgatójához, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának (a továbbiakban: OKF) vezetőjéhez, és tájékoztatást kértem vonatkozó gyakorlatukról és belső szabályozásukról. Az Országos

Mentőszolgálat gyakorlata a megkeresésre adott tájékoztatás alapján az alábbiakban foglalható össze:

A Szolgálathoz a betegellátást végző dolgozók általi helyszíni fényképezéssel összefüggő panasz nem érkezett. A Szolgálat belső körlevelekben határozza meg a tevékenysége során keletkező információk kezelésének útját. Az egyik körlevél szerint a dolgozók nem adhatnak információt külső személyeknek, mentőmunkával kapcsolatos tájékoztatást kizárólag a Központi Irányító Csoport szolgálatvezető főorvosa, a kommunikációs vezető, a mentőszervezet vezetője adhat. A mentőegységeknek jelentéstételi kötelezettségük van a Központi Irányító Csoport felé a súlyos, rendkívüli, illetve a sajtó fokozott érdeklődésére számot tartó eseményekről. A jelentéstételi kötelezettség teljesítése nem veszélyeztetheti az ellátás biztonságát.

A OKF főigazgatójának tájékoztatása szerint a közérdeklődésre számot tartó esetekről intézkedést adott ki, melyben szabályozott a nyilatkozattétel joga, és kiemelt figyelmet fordítanak a személyes adatok védelmére. Megtagadják a tájékoztatást, ha az magántitkot sért. Újságírók, fotóriporterek katasztrófa helyszínére csak a tűzoltásvezető engedélyével léphetnek be. Az eseménykommunikációt az OKF ügyeleti rendszerén keresztül végzik.

Az interneten a www.langlovagok.hu címen elérhető egy honlap, melyen tűz- és káresetekről, katasztrófahelyzetekről szóló hírek, képek szerepelnek. Az impresszum szerint ez egy független szerveződés, létrehozói újságírók, tűzoltók, civilek. A honlapra főként tűzoltók, tűzoltóságok küldenek fényképeket balesetekről, tűzesetekről. A fotókon a személyek nem azonosíthatóak, személyes adatokat nem tesznek közzé.

A fentiek alapján tehát egyes tűzoltók valóban készítének munkájuk során felvételeket, és azokat közzéteszik. Ezzel kapcsolatban az eljárásomban vizsgált körben személyiségi jogi sérelem nem merült fel. Amennyiben a későbbiek során adatvédelmi problémával találkozom, megteszem a szükséges intézkedéseket. Annak vizsgálata nem tartozik hatáskörömbe, hogy a tűzoltók feladatellátását akadályozza-e a fényképezés.

A levelemben foglaltakról a panaszost is tájékoztattam.

Budapest, 2005. december 5.

Tisztelettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1370/A/2005)

[Állásfoglalás: a villamosenergia- és földgázelosztási és közüzemi szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok a telefonos ügyintézésen túl a papíron, illetve személyesen történő ügyintézés lehetőségét is kötelesek biztosítani a fogyasztók számára]

Az adatvédelmi biztos és a Magyar Energia Hivatal Közös állásfoglalása

Az adatvédelmi biztos és a Magyar Energia Hivatal a villamosenergia- és földgázelosztási és közüzemi szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok (továbbiakban: engedélyesek) által működtetett telefonos ügyfélszolgálatokban (Call Center) végzett hívásrögzítések jogszerűségével kapcsolatosan az alábbiakat fogalmazta meg. Az állásfoglalás kiadásának célja a Call Centerek által alkalmazott gyakorlatok egységesítése, valamint a fogyasztók jogainak védelme.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) szerint a hangfelvétel készítése és tárolása adatkezelésnek számít. Az adatkezeléshez az érintett hozzájárulását be kell szerezni. A hozzájárulás megadásának szükségszerű előfeltétele, hogy az ügyfelet tájékoztassák az ügyintézővel folytatott beszélgetés rögzítéséről. Ennek elmaradása esetén a beszélgetés hanganyaga jogszerűen nem rögzíthető.

A telefonos ügyfélszolgálatokhoz érkező hívások közül nem indokolt mind-egyiket rögzíteni. A hívásrögzítés elmaradhat azokban az esetekben, amikor az ügyfél kizárólag általános, konkrét személyhez nem köthető információkat kér. Elengedhetetlen azonban azoknak a hívásoknak a rögzítése, amelyek az ügyfél, illetve a betelefonáló személy jogához, jogos érdekét érintő kérdéshez kötődnek. A telefonos ügyfélszolgálatok menürendszerét célszerűen úgy javasolt kialakítani, hogy az ügyfelek számára egyértelműen különválasztható legyen a rögzített, illetve a rögzítést nem igénylő hívások köre.

A rögzített hanganyagokat az engedélyeseknek védeniük kell a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen. Amennyi-

ben az engedélyes az említett követelményeket teljesíti, szabadon dönthet arról, hogy milyen adathordozón tárolja a hívások hanganyagát.

A rögzített hívások hanganyagában való keresés lehetőségét technikailag lehetővé kell tenni annak érdekében, hogy egy esetleges jogvita esetén a hangfelvétel visszakereshető legyen. A rögzített hívásokat olyan formában kell tárolni (vagy a hívásokról olyan nyilvántartást kell vezetni), hogy a visszakereséshez elegendő legyen a fogyasztó azonosítójának és a hívás témájának ismerete. Hangsúlyozandó, hogy a hívó személy jogosult megismerni (visszahallgatni) az ügyintézővel folytatott beszélgetésről készült felvételt, illetve a felvételtől másolatot kérhet. A másolat kiadásának ingyenesnek kell lennie, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos kérelmet még nem nyújtott be az érintett engedélyeshez [Avtv. 12. § (3) bekezdés].

A rögzített hívások tárolási ideje a célhoz kötött adatkezelés követelménye alapján határozható meg. A kiindulópont az, hogy az adatkezelő csak az érintettel kötött szerződés teljesítéséhez szükséges ideig kezelheti a hangfelvételeket. A tipikusan határozatlan időre kötött általános közüzemi szerződések esetében a hanganyagokat legkevesebb két éven át szükséges tárolni. Amennyiben az adatkezelés céljára való tekintettel az adatok tárolása már nem szükséges, a felvételeket törölni kell.

Végezetül fel kívánjuk hívni az engedélyesek figyelmét a következőkre:

a telefonos ügyintézésen túl a papíron, illetve személyesen történő ügyintézés lehetőségét is biztosítani kötelesek a fogyasztók számára, mint adatkezelők önálló felelősséggel tartoznak a fent meghatározott követelmények teljesítéséért.

Budapest, 2005. december 8.

Dr. Péterfalvi Attila
adatvédelmi biztos

Horváth J. Ferenc
elnök
Magyar Energia Hivatal

(1888/H/2005)

[Állásfoglalás: nincs olyan indok, amely szerint a társadalmi szervezetekről és az alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartások nyilvános adatairól csak az érintett szervezet vagy alapítvány képviselője kérhessen kivonatot]

Dr. Petrétei József
igazságügy-miniszter

Igazságügyi Minisztérium
Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

Több panaszos sérelmezte, hogy – szemben más közhiteles nyilvántartásokkal – a társadalmi szervezetekről és az alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartások nyilvános adatairól csak az érintett szervezet vagy alapítvány képviselője kérhet kivonatot. Engedje meg, hogy kifejtsem a problémával kapcsolatos álláspontomat.

1. 1. A társadalmi szervezetek nyilvántartását az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Etv.) 15. § (1) bekezdése szerint a társadalmi szervezet székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság vezeti. Az Etv. 15. (8)-(9) bekezdései szerint a bíróságon vezetett nyilvántartás tartalmazza az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott adatokat, köztük a társadalmi szervezet képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás fennálló, illetve törölt adatai, valamint a bírósághoz benyújtott iratok nyilvánosak, ideértve a még el nem bírált kérelmet és mellékleteit is, azokat bárki megtekintheti, és azokról feljegyzést készíthet. Az Etv. 15. § (9) bekezdése – adatvédelmi okokból – csak a társadalmi szervezet alakuló ülésének jelenléti ívét, valamint a társadalmi szervezet tagjairól készült – az alapszabály mellékletét képező – nyilvántartást veszi ki a nyilvános iratok közül. A társadalmi szervezet képviselője nevének, lakóhelyének adatain kívül a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 6/1989. (VI. 6.) IM rendelet 1. számú mellékletének (a továbbiakban: TR.) 1. és 2. pontja határozza meg a nyilvántartásba kötelezően, illetőleg szükség szerint bejegyzendő és nyilvántartandó adatokat.

1. 2. A társadalmi szervezetekhez hasonlóan – a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 74/A. § (4) bekezdése alapján – az alapítványokról is a székhelyük szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság vezet nyilvántartást. Ami az alapítványokról vezetett nyilvántartás nyilvánosságát illeti, a társadalmi szervezetekről vezetett bírósági nyilvántartáshoz való hozzáférés szabályaival analóg módon rendelkezik a polgári törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ptké.) 91/A. § (6) bekezdése. Eszerint a nyilvántartás tartalmazza az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott adatokat, köztük az alapítvány kezelő szerve (szervezete) tagjainak, valamint az alapítvány képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás fennálló, illetve törölt adatai, valamint a bírósághoz benyújtott iratok nyilvánosak – ideértve a még el nem bírált kérelmet és mellékleteit is –, azokat bárki megtekintheti, továbbá azokról feljegyzést készíthet. A Ptké.-n kívül az alapítványok nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 12/1990. (VI. 13.) IM rendelet (a továbbiakban: AR.) 1. számú mellékletének 1. és 2. pontja rendelkezik a kötelezően, illetőleg szükség szerint nyilvántartandó adatokról.

Az Etv. és Ptké. idézett szabályai alapján tehát bárki, jogi érdekének bizonyítása nélkül is betekinthez a társadalmi szervezetekről és az alapítványokról vezetett nyilvántartásokba, és a nyilvános adatokról feljegyzést készíthet, ugyanakkor a társadalmi szervezetek és az alapítványok egyes adatairól csak a képviselő, illetőleg az általa meghatalmazott személy kérhet kivonatot, a nyilvántartásba való betekintésre jogosult személyek nem.

2. 1. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány e rendelkezését a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában ez utóbbi körben akkor ítélte alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási

kör alá vont (homogén csoportba tartozó) jogalanyok között. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77-78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281-282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203-204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138-140.; 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 325, 342-344.; 39/2001. (X. 19.) AB határozat, ABH 2001, 691, 696.]

2. 2. A bírói gyakorlat alapján a társadalmi szervezetekről és alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartás közhiteles (BH 1992. 720.; BH 2004. 212.), a másolatkészítési jog biztosítása szempontjából a közhiteles nyilvántartásokba betekintésre jogosultak alkotnak homogén csoportot.

Az egyes közhiteles nyilvántartásokra vonatkozó szabályok vizsgálata alapján a közhiteles nyilvántartásokban vezetett adatok között vannak olyan közérdekű, illetőleg közérdekből nyilvános adatok, amelyekről az irányadó jogszabályi rendelkezések, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján másolatot lehet kérni; a betekintési – és ezzel együtt a másolatkészítési – jog korlátozásának elsősorban adatvédelmi okai lehetnek. [11/1990. (V. 1.) AB határozat, 11/1995. (III. 13.) AB határozat, 8/1998. (III. 20.) AB határozat; az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 88/B. §-a; az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 4. § (2) bekezdése; a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény 3. § (4) bekezdése, 4. § (2) bekezdése, 48./E. §-a; a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény 10. § (2) bekezdése stb.]

A hatályos szabályozás a közhiteles nyilvántartásokban szereplő nyilvános adatok tekintetében főszabály szerint biztosítja a másolatkérés jogát a betekintésre jogosult személyek számára, ugyanakkor a társadalmi szervezetekről és alapítványokról vezetett bírósági nyilvántartásokra vonatkozó szabályok teljesen kizárják a másolatkészítés lehetőségét. Álláspontom szerint a társadalmi szervezetek és alapítványokról vezetett nyilvántartások esetében nincs ésszerű indoka a betekintésre jogosultak eltérő kezelésének, a másolatkérési jog teljes kizárásának.

3. 1. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az adatvédelmi biztos feladatkörébe tartozik a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok nyilvánossága érvényesülésének feltételeinek figyelemmel kísérése. Ennek keretében javaslattevési jog illet

meg a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok nyilvánosságát érintő jogszabályok megalkotására, illetve módosítására.

3. 2. A másolatkérés jogát kizárólag a képviselőkre korlátozó szabályokat [TR. 2. § (3) bekezdés; AR. 1. § (4) bekezdés] a 35/2004. (XI. 22.) IM rendelet (Módr.) 1. §-a és 4. §-a állapította meg. A Módr. tervezetével (IM/POLGÁR/2004/SZAKM/213.) 2004. augusztusában, a közigazgatási egyeztetés során azért értettem egyet, mert a rendelettervezet bárki számára biztosította volna a másolatkérési (kivonatkérési) jogot, továbbá mellékletei harmonizáltak volna a kötelezően és szükség szerint nyilvántartandó adatokat a kivonat adattartalmával.

Tisztelt Miniszter Úr!

Álláspontomat összefoglalva, nem találtam olyan tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indokot, amely a társadalmi szervezetekről és alapítványokról vezetett nyilvántartások esetén igazolná a másolatkérés jogának képviselőkre történő korlátozását.

Az Avtv. 24/A. §-a, 25. §-ának (1) bekezdése és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-a alapján kérem, szíveskedjék a vonatkozó jogi szabályozást áttekinteni, és amennyiben indokoltnak látja, a szükséges jogszabály-módosításokat kezdeményezni, illetve a hatáskörébe tartozó jogalkotási lépéseket megtenni.

Kérem, hogy álláspontjáról jelen levelem átvételétől számított 60 napon belül tájékoztatni szíveskedjék. Kérem, térjen ki arra is, mi indokolta a közigazgatási egyeztetésre bocsátott tervezet tartalmának megváltoztatását.

Budapest, 2005. december 15.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(539/A/2005)

[Állásfoglalás: a személyazonosító igazolványok fénymásolásával kapcsolatos banki gyakorlatról]

Dr. Nyers Rezső főtitkár

Magyar Bankszövetség
Budapest

Tisztelt Főtitkár Úr!

Megkeresésemre Ön tájékoztatott a személyazonosító igazolványok fénymásolásával kapcsolatos banki gyakorlatról. Eszerint a bankok az ügyfélaazonosítás, a pénzmosásra vonatkozó szabályok miatt, az ügyfelek hozzájárulása alapján készítnek másolatot az igazolványokról. Az ügyben kialakított álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 9. pontja szerint adatkezelésnek tekintendő az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet, így adatkezelés a személyes adatokat tartalmazó dokumentumokról mint adathordozókról való másolatkészítés is, mivel ezáltal adatok felvétele, rögzítése, nyilvántartása, felhasználása valósul meg. Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat.” Az igazolványban feltüntetett adatok (természetes személyazonosító adatok, lakcím, kép-más, igazolványszám) is személyes adatok. Személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)].

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) alapján a pénzintézetek meghatározott azonosító adatokat tarthatnak nyilván, ezek: természetes személyazonosító adatok, lakcímadatok, igazolványszám (Hpt. 3. sz. melléklet). Ezen túl az adott jogügylet lebonyolításhoz szükséges lehet egyéb személyes adatok kezelése is.

A személyazonosító igazolványban található személyes adatok közül a fénykép és az aláírás, továbbá régi típusú igazolványokban szereplő egyéb adatok (pl. anyakönyvi adatok) azok az adatok, melyek nyilvántartását nem

nevezi meg, nem teszi szükségessé a Hpt. A fénykép és az aláírás megtekintése a személyazonosság megállapítása során történő egyezőség vizsgálata során fontos. A hitelintézetek szerint az igazolványmásolattal kapcsolatos adatkezelés jogalapját a pénzmossa megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény (a továbbiakban: Pmt.) jelenti. A Pmt. 4. §-a szabályozza, hogy meghatározott esetekben, azonosítás céljából mely okmányokat kell bemutatni, 5. §-a pedig megjelöli, mely adatokat kell az azonosításhoz rögzíteni. Tehát az okmányok bemutatása és az adatok rögzítése kötelező. Vagyis okmányokról való másolatkészítést a Pmt. nem rendel el, és az adatrögzítés módját nem határozza meg. A Pmt. 10. §-a tartalmaz egy utaló szabályt okiratmásolatokra vonatkozóan, miszerint a szolgáltató a birtokába jutott adatokat, okiratokat, illetve azok másolatait köteles megőrizni, azonban ebből nem következik igazolványmásolatok kezelésére vonatkozó felhatalmazás. A Pmt. egy esetben szabályozza okmánymásolat tárolását: az azonosítási kötelezettség teljesítésének minősül, ha a szolgáltató rendelkezik az ügyfél azonosításához szükséges adatokat tartalmazó okirat hiteles másolatával. Ez abban az esetben fogadható el az azonosítási kötelezettség teljesítéséhez, ha azt a kiállítás helye szerinti állam hitelesítésre feljogosított hatósága vagy – ha nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik – az illetékes magyar külképviseleti hatóság hitelesítette (Pmt. 3/A. §). Tehát az azonosításra nemcsak az ügyfél személyes jelenlétében kerülhet sor, hanem az azonosítási kötelezettség az okirat hiteles másolata alapján is elvégezhető. A törvény ezzel lehetőséget teremt a külföldön élő ügyfelek, ügyeik vitelében akadályozott belföldi ügyfelek azonosítására.

A fentiek alapján megállapítható, hogy sem a Hpt., sem a Pmt. nem jelentenek jogalapot a hitelintézetek részére a személyazonosságot igazoló okiratok másolatainak kezelésére, kivéve a hitelesített másolatok kezelését meghatározott esetekben.

Vizsgálandó, hogy ha a bankok az érintettek beleegyezését kéri az igazolványmásoláshoz, akkor a hozzájárulás jelenthet-e a jogalapot, és teljesülnek-e az egyéb adatvédelmi követelmények.

A válaszlevélben hivatkozott, a Pmt. végrehajtására vonatkozó tudnivalókat tartalmazó 7005/2003. (PK. 8.) PM irányelv szerint a természetes személy azonosítására vonatkozó adatok rögzítése – adatlap kitöltése, szerződésben való feltüntetés, elektronikus adatbázisban való rögzítés mellett – történhet az okmányok fénymásolásával is az ügyfél beleegyezése esetén. Ez az irányelv azonban nem a hitelintézetek tevékenységére, hanem a nemesfém, drágakő, kulturális javak kereskedelmével foglalkozókra vonatkozik, továb-

bá ez a jogi iránymutatás nem jogszabály, hanem az állami irányítás egyéb jogi eszközének minősül, ezért nincs jogilag kötelező ereje, csupán segítséget nyújt a jogalkalmazóknak. A hozzájárulás mint jogalap vizsgálatánál tehát ez az irányelv nem releváns.

Az Avtv. 2. § 6. pontja határozza meg (az Európai Parlament és Tanács 95/46 EK irányelve követelményeinek eleget téve) a hozzájárulás fogalmát, eszerint a „hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul”. Egy hozzájáruló nyilatkozat „aláíratása” nem feltétlenül jelenti egyúttal az adatvédelmi követelményeknek megfelelő, valódi hozzájárulás meglétét is. Az ügyfelek részére egyértelmű tájékoztatást kell adni az okiratmásolatok készítésének céljáról, mely ahhoz szükséges, hogy az ügyfelek megfelelő információk birtokában valóban el tudják dönteni, hogy hozzájárulnak-e a meghatározott cél érdekében történő adatkezeléshez. Amennyiben az adatkezeléshez történő hozzájárulás megtagadása miatt a hitelintézet az adott jogügyletet nem végzi el, sérülhet a hozzájárulás önkéntességének az elve. Nem beszélhetünk önkéntes hozzájárulásról, ha például a szerződéskötés feltétele az okmánymásolat készítése. Ilyen esetek jellemzően előfordulnak a hozám érkező panaszok szerint. Nem teljesül továbbá a tájékozott hozzájárulás követelménye, ha az érintettek nem kapnak egyértelmű tájékoztatást az adatkezelés céljáról (jelen esetben a nyomozóhatóságnak való átadásról).

Amennyiben teljesülnek a fenti adatvédelmi követelmények, ez még nem jelenti az adatkezelés jogszerűségét, mivel az Avtv. 5. §-a alapján a szükségesség és a célhoz kötöttség elvének is meg kell felelni, mely nem csak a kötelező adatkezelésnél, hanem a hozzájárulás alapján végzett adatkezelés esetén is érvényesítendő követelmény. Ezért tisztázandó az adatkezelés célja is, melyet a hitelintézetek a pénzmosás megakadályozásában és az ezzel kapcsolatos kötelezettségek teljesítésében jelölik meg. Azonban a kérdés megítélése összetettebb az alábbiak miatt.

Az igazolványban feltüntetett adatok – a fénykép kivételével – kezelése szükséges az azonosítási kötelezettség teljesítése céljából a Pmt.-ben meghatározott módon. Adatkezelési célként, illetve fontos érdekként jelölik meg továbbá a pénzintézetek az azonosítás során rögzített személyes adatok helyességének utólagos ellenőrizhetőségét, mert okmánymásolatok segítségével később, akár egy pénzmosással kapcsolatos hatósági eljárás (felügyeleti ellenőrzés, büntetőeljárás) során meg lehet győződni arról, hogy valóban azok az adatok kerültek rögzítésre, amelyeket a bemutatott okmány tartalmaz, valamint arról, hogy az eljáró ügyintéző eleget tett azonosítási kötele-

zettségének. Tehát a pénzüzetek szerint a későbbiekben az okmánymásolat bizonyítékként felhasználható. Ez azonban nem az azonosítási kötelezettség célja, hanem azon túlmutat, mivel az azonosításhoz a Pmt. alapján nem szükséges az okmánymásolás. Az azonosítás és az adatrögzítés más módszerrel (adatlap kitöltése, szerződéses szövegbe foglalás, elektronikus adatbázisba való felvétel) is elvégezhető. Az adatok helyességének ellenőrzése önmagában nem olyan jog vagy kötelezettség, mely adatkezelési célnak tekinthető, és ehhez igazolványmásolat készítése nem elengedhetetlenül szükséges. Továbbá az igazolványban lévő adatkört illetően problémát jelent a fénykép másolása, tárolása. A fénykép megtekintése, az adott személlyel való összehasonlítása fontos az azonosítás során, azonban lemásolása, tárolása sem az azonosításhoz, sem szerződéskötéshez nem szükséges, és a Pmt. sem jelöli meg a rögzítendő adatok között. Álláspontom szerint a fénykép nyilvántartása ellentétes az Avtv. 5. §-ában foglalt célhozköthettség elvével. Készíthető igazolványmásolat a fénykép letakarásával is, azonban maga a másolatkészítés okmányvédelmi szempontból is aggályos. (A személyazonosító igazolvány, az útlevelel „A” védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok, melyek jogszerűtlen vagy rendeltetésellenes használata bűnügyi-igazgatási érdekeket sérthet.)

Egy bank mint adatkezelő csak az adott hitelintézeti tevékenységhez, szerződéses jogviszonyhoz szükséges adatokat kezelheti, beleértve ebbe a pénzmosás megakadályozásával kapcsolatos adatkezelést a Pmt. szabályai szerint. A nyomozó hatóság ennek a pénzüzetek rendelkezésére álló adatkörnek a rendelkezésre bocsátását kérheti, azonban a pénzüzetek számára nem jelenthet adatkezelési célt egy esetleges nyomozóhatósági megkeresés, vagyis az adatfelvétel nem történhet más szerv tevékenységére tekintettel. Amennyiben ezen adatkezelésre, adatátadásra valóban szükség van, és az okmánymásolatoknak a személyazonosítás elvégzésén túl ilyen fontos jelentőségük van, akkor jogszabályban kell rendezni a kérdést, illetve törvényben kell rendelkezni az okmánymásolatok kötelező kezeléséről, a fényképmásolatok nyilvántartásáról (Avtv. 3. §). Kérdéses azonban, hogy egy igazolványmásolaton szereplő fényképmásolat mennyiben alkalmas bizonyítékként való felhasználásra nyomozás vagy bírósági eljárás során, illetve mennyiben segíti a pénzmosással kapcsolatos bűncselekmények felderítését, elkövetésük megakadályozását. Kétséges, hogy az okmánymásolás kialakult gyakorlata alkalmas eszköze-e a pénzmosás és a terrorizmus elleni harcnak.

Az okmánymásolás szükségessége nem vezethető le egyértelműen a közösségi jogi szabályozásból sem, mivel az irányelv a főbb szabályokat, köve-

telményeket állapítja meg, és ennek átültetése, végrehajtása a nemzeti szabályozás feladata. A pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló irányelv (91/308/EGK Irányelv) átültetése során nem került be a magyar szabályozásba okmánymásolatokra vonatkozó, előzőekben kifejtett adatkezelés. Az ezen irányelvet hatályon kívül helyező, 2005. októberében elfogadott irányelv (az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről) tartalmaz általános előírásokat ügyfél-átvilágítási intézkedésekről, ezen intézkedések megfelelőségének bizonyításáról, adatok, illetve dokumentumok megőrzési és továbbítási kötelezettségéről. Ezen rendelkezéseknek a nemzeti jogrendbe való beillesztését, az irányelvnek megfelelő szabályozás kialakítását a tagállamoknak 2007. decemberéig kell elvégezni.

A jelenlegi szabályok szerint megfelelő adatkezelési gyakorlatnak azt tartom, ha a bankok, takarékszövetkezetek az okmánymásolat készítését nem tekintik a szolgáltatás nyújtása, illetve a szerződéskötés feltételének, és más módon, például adatlap kitöltésével történik az adatfelvétel. Az azonosítási adatlapon a magánszemély és a banki alkalmazott is nyilatkozhat arról, hogy a rögzített személyes adatok a valóságnak megfelelnek. Mindezek alapján nézetem szerint az igazolványok másolásának és a másolatok tárolásának széles körben alkalmazott gyakorlata nem elfogadható. Emiatt szükséges lehet az érintett hitelintézetek üzletszabályzatának módosítása is.

Ön levelében felveti, hogy a célhozköthettség követelménye és a Pmt., valamint az ehhez kapcsolódó nemzetközi dokumentumok szemlélete egymásnak ellentmond. Az Avtv. 5. §-ának szűk értelmezésével a hitelintézetek képesek lennének teljesíteni a szerződést személyes adatok sokasága nélkül is, viszont a hitelintézetek működésére vonatkozó rendelkezések sérülnének. Tájékoztatom, hogy az Avtv. 5. §-át eddig kialakított gyakorlatomban nem „szűken” értelmezem, és elfogadhatónak tartok minden olyan adatkezelési célt, mely mögött az adatkezelő valamely joga, illetve kötelezettsége áll. Ha egy adatkezelési célt nem általánosan, elnagyoltan, hanem részleteiben vizsgálunk, akkor e cél mögött több „rész cél”, különböző jogosultságok és kötelezettség állhatnak. Például egy szerződés megkötéséhez minimálisan szükséges adat a név és a lakcím, a megfelelő azonosításhoz viszont természetes személyazonosító adatok is kellenek, az igazolvány érvényességének megállapítása (központi nyilvántartásból való lekérdezése) az igazolványszám kezelését teszi szükségessé, egyes adójogi kihatású jogügyletek esetén pedig az adóazonosító jel kezelése is fontos. Ezért álláspontom szerint az adatkezelési célnak meghatározottnak kell lennie, mely valamely jog

gyakorlásával vagy kötelezettség teljesítésével függ össze. Adatkezelési cél túl általános, elnagyolt megfogalmazása nem fogadható el, illetve nem elegendő, mint például előfizetői szerződés megkötése, figyelemmel kísérése, szerződéses ajánlat elbírálása, szerződésből eredő jogok és kötelezettségek teljesítése, jogérvényesítés, üzleti érdekek védelme.

Kérem szíveskedjék állásfoglalásomról a hitelintézeteket értesíteni.

Budapest, 2006. január 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1477/A/2005)

**B. Közérdekű adatok nyilvánosságával,
valamint az információs jogok ütközésével
kapcsolatos esetek**

[Állásfoglalás: a Magyar Orvosi Kamara, mint közfeladatot ellátó szerv az újságíró által feltett valamennyi kérdésre az Avtv. rendelkezéseit figyelembe véve köteles válaszolni]

Dr. Éger István
elnök részére

Magyar Orvosi Kamara
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Március 1-jén kelt megkeresésében állásfoglalásomat kérte a tekintetben, hogy egy újságíró által – a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényre, illetve az „üveg-zseb”-törvényre hivatkozással – kért adatok mennyiben, illetve mely részükben közérdekűek, különös tekintettel arra, hogy a kamara feladatai közé csak részben tartoznak közfeladatok, és hogy a jelenlegi költségvetésükből csak mintegy 1/6 részt tesznek ki az ezek ellátásához biztosított közpénzek. Álláspontomat az alábbiakban foglalom össze.

1. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 4. pontja értelmében „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”.

Figyelemmel a Magyar Orvosi Kamaráról szóló 1994. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) rendelkezéseire is, az Avtv. szabályainak alkalmazhatósága szempontjából tehát azt szükséges megvizsgálni, hogy közfeladatot ellátó szerv-e a Magyar Orvosi Kamara (a továbbiakban: Kamara)?

A Törvény 1. §-a a Kamarát az orvosok és fogorvosok önkormányzattal rendelkező szakmai, érdekképviselői köztestületként határozza meg. A köztestület – a Ptk. 68. §-a értelmében – „a tagságához, illetőleg a tagsága által végzett tevékenységhez kapcsolódó közfeladatot lát el”, illetve „a köztestület által ellátott közfeladatokkal kapcsolatos adatok közérdekűek.”

A Kamara tehát valamennyi feladata (Törvény 2. §) tekintetében az Avtv. hatálya alá esik, a kezelésében lévő adatok pedig – a személyes adatokat nem számítva – közérdekű adatnak minősülnek.

2. Kétségtelen, hogy a Törvény 42. §-a (1) bekezdésének b) pontja, illetve (3)-(4) bekezdése alapján lehetne úgy érvelni, hogy a Kamara csak részben lát el közfeladatot. Álláspontom szerint a Törvény hivatkozott szabályaiból ilyen értelmezés nem következik, illetve csak az, hogy a Törvény 2. §-ának m) pontja alá eső feladatok fedezetét kell az állami költségvetésnek biztosítania. (Erre utal egyébként az 1999. évi LIII. törvény 16. §-ához fűzött miniszteri indoklás is.)

A 2005. évi költségvetési törvényben a Kamara részére elkülönített 100 millió forint tehát nem egy vagy több konkrét közfeladat ellátásához kapcsolódik, hanem általános, feladathoz nem kötött támogatás. Az „átvett pénzeszköz” [Törvény 42. § (1) bekezdés b) pont] pedig feltételezi, hogy a jelzett forrást eredetileg az államháztartás más szervénél tervezték, és az ellátandó (köz)feladattal együtt került át az átvevő szervhez.

3. A Kamara tehát – mint az Avtv. hatálya alá eső, „jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv” – az újságíró által feltett valamennyi kérdésre az Avtv. rendelkezéseit figyelembe véve köteles válaszolni.

Az újságíró kérdéseinek egy része a kamarai tisztségviselők anyagi juttatásaira vonatkozik. Az Avtv. jelenleg hatályos szabályai szerint ezek személyes adatok, amelyek nyilvánosságra hozásához – eltérő törvényi szabály hiányában – az érintett hozzájárulására van szükség. Felhívom szíves figyelmét, hogy az Országgyűlés éppen most tárgyalja az Avtv. módosításáról szóló törvényjavaslatot, amelynek egyik rendelkezése szerint – a törvény hatálybalépése után – közérdekből nyilvános adatnak minősül majd a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személyek feladatkörével összefüggő személyes adatai, beleértve tehát azok juttatásait is. E szabály alól majd csak törvény tehet kivételt.

Budapest, 2005. április 5.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(488/K/2005)

[Állásfoglalás: a kórházi gyógyító tevékenység minőségi mutatóit az OEP még nem dolgozta ki]

[...]

Tisztelt [...]!

2005. március 10-én érkezett elektronikus levelében – tartalmát tekintve – azt kifogásolta, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár a kórházak nevei nélkül (csak kódokkal) hozta nyilvánosságra azt a listát, amely az egyes intézményekben az infarktus miatti halálozás mutatóit mérte. Az Ön álláspontja szerint ezek közérdekű adatok, amelyeket nem csak lehet, de kötelező is nyilvánosságra hozni. Az ügyben korábban magam is tájékozódtam az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál, és az alábbi az állásponatom.

1. Egyetértünk abban, hogy az említett adatok közérdekű adatnak minősülnek; valószínűnek tartom azonban, hogy más-más okból. Nem vitatom, hogy a „köz” okkal érdeklődik ilyen adatok iránt is, azonban egy adat nem attól válik „közérdekűvé”, hogy a „köz” az iránt fokozott érdeklődést mutat. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 4. pontja értelmében ugyanis közérdekű adat „*az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, személyes adat fogalma alá nem eső adat*”. Ez a fogalom szervezetileg és részint tartalmilag is körülhatárolja a „közérdekű adat” fogalmát.

Az egészségügyi szolgáltatást több törvény szabályozza, például az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény, a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény, valamint számos más, az egészségügyi szolgáltatások finanszírozását szabályozó jogszabály.

Ezenkívül a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény az önkormányzatok feladatává teszi az egészségügyi alap-, illetve szakellátásról való gondoskodást.

Mindazon egészségügyi szolgáltatás nyújtása, amelyet – részben vagy egészben – az államháztartás valamely alrendszere terhére finanszíroznak, jogszabályban meghatározott közfeladat ellátása. Azok az egészségügyi szolgáltatók pedig, amelyek az említett törvényekben meghatározott szerző-

dés(ek) alapján egészségügyi szolgáltatást nyújtanak – szervezeti formájuktól függetlenül – közfeladatot ellátó szervnek minősülnek, e tevékenységre vonatkozó adataik pedig közérdekű adatok.

Mindezen szabályok alapján lehet csak azt mondani, hogy a kórházak (illetve más egészségügyi intézmény) túlnyomó többsége közfeladatot ellátó szerv. Az olyan egészségügyi szolgáltatások nyújtása, amelyeket még részben sem az államháztartás terhére finanszíroznak (tipikusan azért, mert az egészségügyi szolgáltató nem rendelkezik finanszírozási szerződéssel az adott egészségügyi szolgáltatásra, vagy eleve magát az adott szolgáltatást nem finanszírozza az államháztartás valamely alrendszere), nem minősül jogszabályban meghatározott közfeladatnak, így az ezzel kapcsolatos adatok kívül esnek az Avtv. szabályain.

2. A közfeladatot ellátó szervek szakmai tevékenységére, „*annak eredményességére is kiterjedő értékelésre*” vonatkozó adatok – az Avtv. 19. § (2) bekezdése szerint – közérdekű adatnak minősülnek. A törvény értelmében maguknak a kórházaknak lenne kötelességük ilyen adatokat nyilvánosságra hozni. A kórházak kezelésében elsősorban a statisztikai adatszolgáltatás adatai vannak.

Az Avtv. azonban azt is megköveteli, hogy a közfeladatot ellátó szervek pontosan tájékoztassák a közvéleményt, az általuk közzétett adatok legyenek pontosak.

Az egyes kórházak statisztikai adatai azonban „nyers” adatok, önmagukban alig vagy egyáltalán nem alkalmasak az összehasonlításra. Egészségügyi szakmai kérdésekben jómagam is laikus vagyok. Ennek ellenére bizonyára nem kell hosszabban magyaráznom, hogy – a példánál maradva – egy infarktus túlélését milyen sok tényező befolyásolhatja. Az érintett korától, általános egészségi állapotától kezdve az orvosi segítség igénybevételéig eltelt időn át egészen az orvosi beavatkozás „minőségéig”. Nagyobb léptékben nézve: egy olyan régióban, ahol a lakosság általános egészségi állapota az átlagnál rosszabb, és esetleg infrastrukturálisan is elmaradottabb a térség, akkor is rosszabb lehet a halálzási mutató, ha a legkiválóbb orvosok a leglelküimeretesebben, a legmodernebb eszközöket és gyógyszereket felhasználva foglalkoznak a betegekkel.

Az OEP 2002-től kezdődően arra vállalkozott, hogy kialakítson egy olyan úgynevezett indikátorrendszert, amely lehetővé teszi az egyes egészségügyi szolgáltatási szakterületek teljesítményének elemzését, illetve a szolgáltatások minőségének mérését és értékelését. E folyamat eredménye lehet (és

a program célja) az egyes kórházak közötti ellátásbeli különbségek mérséklése, a szolgáltatások színvonalának általános emelése.

Az OEP is tisztában van az egyes indikátorok megbízhatóságának határaitól. Az erről szóló anyagban például a következőkkel jellemzik a programot:

- az „indikátorok értékeit az ellátás minőségétől független tényezők is alakíthatják, illetve a 'legjobb eredmény' sokszor nem meghatározható”;
- „nincs sehol [értsd: a világban] olyan mutató, amely egyértelműen beazonosítaná az úgynevezett 'jó' vagy 'rossz' kórházakat”;
- „az indikátorok értékeiből általában nem következik egyértelműen, milyen az ellátás minősége egy adott ellátási területen”;
- „a betegösszetétel változékonysága is befolyásolhatja az indikátorok értékeit”; stb.

Az OEP – a fentiek miatt – nem törekszik arra, hogy a kapott eredmények alapján az intézményeket „minősítse” vagy rangsorolja. A program jelenlegi szakaszában egyrészt az indikátorok, másrészt a felhasznált adatok minőségének javítása zajlik. Ez olyan tudományos, illetve szakmai kérdés, amelyet az orvosi szakmai testületekre, illetve tudomány művelőire kell bízni. Abban az esetben azonban, ha a szakmai közvéleményben kialakul egy konszenzus vagy egy uralkodó álláspont az indikátorokról (azok tartalmáról, mérésükről, beleértve az egyes indikátorok értelmezési tartományát is, stb.), az indikátorok értékeit a kórházak azonosítására alkalmas módon is nyilvánosságra lehet, illetve kell hozni. A nyilvánosságra hozott adatok helyes értelmezéséhez azonban minden esetben szükség lesz az indikátorokkal kapcsolatos ismeretekre is! Enélkül bármiféle „rangsor” szubjektív, és a valóságos helyzettel eltérő következtetésekre vezethet.

Tisztelt [...]!

Megértve a „köz” azon igényét, hogy szeretné tudni, „melyik kórházban mennyi a túlélési esély”, mégis óvatosságra, bölcsességre intenek. Ha ki is alakul szakmai konszenzus egy indikátor tekintetében, és összehasonlíthatóvá is válik az egyes kórházak tevékenysége, ez még nem jelent garanciát arra, hogy az egyes betegek esetében is jobbak vagy rosszabbak lesznek a túlélési esélyei. Ez ugyanis alapvetően a saját egészségi állapotunktól, nem pedig különböző „rangsoroktól” függ.

Végezetül engedje meg, hogy szíves tájékoztatásul mellékeljem Önnek az indikátorprogram célját, módszereit és az eddigi eredményeket tartalmazó dokumentumokat (megtalálhatók az OEP http://www.oep.hu/portal/page?_pageid=35,36252&_dad=portal&_schema=PORTAL) oldalán is.

Budapest, 2005. április 20.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(546/A/2005)

**[Állásfoglalás: az intézkedést
kezdeményező dokumentum nyilvánossága
az Avtv. alapján jogszerűen korlátozható]**

[...]

Tisztelt [...]!

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium közérdekű adatkezelését érintő panaszát kivizsgáltam, ennek eredményéről az alábbiakban tájékoztatom:

Panaszának eredményes kivizsgálása érdekében helyszíni vizsgálat keretében két munkatársam 2005. április 27-én tájékoztatást kért az Informatikai és Hírközlési Minisztérium sajtófőnökétől, valamint a Jogi, Szolgáltatási Önálló Főosztály vezetőjétől. A Minisztérium munkatársai rendelkezésemre bocsátották a Millenáris Kht. működésével kapcsolatban Öntől kapott adatkérések, valamint a Minisztérium erre adott válaszainak másolatát, ezen felül a Kht. egykori ügyvezetőjének azt a levelét, melynek közzétételét a Minisztérium a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. § (5) bekezdésére hivatkozva megtagadta.

Ez utóbbi dokumentum áttanulmányozása alapján az álláspontom az, hogy az Informatikai és Hírközlési Minisztérium jogszerűen tagadta meg a közzétételt.

Az Avtv. jelenleg hatályos 19. § (5) bekezdése szerint: „ha törvény másként nem rendelkezik, a belső használatra készült, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adat a kezelését követő húsz éven belül nem nyilvános. Kérelemre az adatok megismerését a szerv vezetője e határidőn belül is engedélyezheti.”

Mint az talán Ön előtt is ismert, az Alkotmánybíróság 12/2004. (IV. 7.) AB határozata ez rendelkezéssel kapcsolatban alkotmányellenes mulasztást állapított meg. A testület álláspontja szerint „az úgynevezett automatikus nyilvánosságkorlátozás tulajdonképpen egyfajta könnyítést jelent a közérdekű adatokat kezelők számára, hiszen a döntés-előkészítéssel kapcsolatos adatokat, iratokat – azok keletkezésének pillanatában – nem kényszerülnek egyenként titkosítani. Ezen adatok nyilvánossága keletkezésük jellegére tekintettel – minden különösebb intézkedés nélkül – korlátozott. Az automati-

kus nyilvánosságkorlátozás hiányában minden egyes döntés-előkészítéssel kapcsolatos adat titkosításáról – a munkaanyagok védelme és a döntéshozatali eljárás, illetve a szerv működésének hatékonysága érdekében – külön döntést kellene hozni. Ez pedig elviselhetetlen adminisztrációs terhet jelentene. Ezért szükséges az úgynevezett automatikus nyilvánosságkorlátozás fenntartása, amely megfelelő (alkotmányos) törvényi feltételekkel a közérdekű adatokhoz való hozzáférést arányosan korlátozhatja, s az Avtv. 19. § (5) bekezdésével érintett közérdekű adatok nyilvánosságának korlátozása az Alkotmány 61. § (1) bekezdésével nem ellentétes.”

A határozat szerint a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog szükséges és arányos korlátozása akkor garantálható, ha azt olyan tartalmi szempontok indokolják, mint a közfeladatot ellátó szerv jogszerű, hatékony és befolyásmentes működésének biztosítása.

Az Országgyűlés az Alkotmánybíróság határozatából fakadó jogalkotási kötelezettségének eleget téve 2005. április 25-én elfogadta a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény módosításáról szóló 2005. évi XIX. törvényt, mely 2005. június 1-jén lép hatályba. A döntéselőkészítő adatokkal kapcsolatban a jogalkotó a nyilvánosság korlátozásának idejét 10 évre csökkentette. Az ilyen adatoknak a döntés utáni titokban tartására pedig csak abban az esetben ad lehetőséget, ha az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné.

Engedje meg, hogy tájékoztassam, az adatvédelmi biztosi gyakorlat eddig is az Alkotmánybíróság idézett határozatában foglalt elvekkel egyezően alakult. Amikor közérdekű adatok megismerését egy közfeladatot ellátó szerv az Avtv. 19. § (5) bekezdésére hivatkozva tagadott meg, azt vizsgáltam, hogy a kért adat vagy dokumentum közlése, nyilvánosságra kerülése megzavarná-e a szerv illetéktelen külső befolyástól mentes működését. Ha azt állapítottam meg, hogy nem, akkor felszólítottam az adatkezelő szervet az adat közlésére.

Jelen ügyben dr. Tóth Józsefnek, a Millenáris Kht. ügyvezetőjének az Informatikai és Hírközlési Minisztérium államtitkárához írt levele a minisztérium mint tulajdonos állásfoglalását, intézkedését kezdeményező dokumentum, melynek a nyilvánossága az Avtv. 19. § (5) bekezdése alapján jogszerűen korlátozható.

E korlátozás természetesen nem vonatkozik a minisztériumnak a levélben felvetett kérdések tárgyában hozott döntéseire.

Tájékoztatom, hogy jelen levelem másolatát az Informatikai és Hírközlési Minisztérium számára is megküldtem.

Budapest, 2005. május 3.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(633/A/2005)

[Állásfoglalás: nem lehet jogszerűen a nyilvánosságtól elzárni a Belügyminisztérium jogalkotási tervét arra hivatkozva, hogy az „döntésselőkészítést segítő belső munkaanyag”]

Dr. Horváth István
főosztályvezető
Jogi Főosztály

Belügyminisztérium
Budapest

Tisztelt Főosztályvezető Úr!

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) nevű civil szervezet azzal a panasszal fordult hozzám, hogy a Belügyminisztérium Jogi Főosztálya megtagadta a minisztérium 2005. I. félévére vonatkozó jogalkotási tervének közlését. A TASZ mellékelte az Ön 2005. március 10-én kelt levelének (Ügyirat-szám: 6-478/2005.) másolatát, mely szerint a Belügyminisztérium jogalkotási terve „döntésselőkészítést segítő belső munkaanyag”, ezért nem áll módjában megküldeni.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat a keletkezésétől számított tíz évig nem nyilvános. A törvényhely indoklása szerint: „a törvény tartalmi meghatározást ad az automatikus nyilvánosságkorlátozás alá eső adatok körére, amikor az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatala előtt készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adatok esetében a keletkezésüktől számított tíz évig ad lehetőséget az adatok megismerésének korlátozására. A «döntés megalapozását szolgáló» fordulat az adat készítése vagy rögzítése céljára utal, vagyis az Avtv. új 19/A. §-ának alkalmazhatósága nem függ attól, hogy ténylegesen születik-e döntés az azt megalapozó adatok alapján.”

A döntés megalapozását szolgáló konkrét adatfajtákat a törvény nem sorolja fel, hiszen ez a közfeladatot ellátó szervek megannyi döntési kompetenciájára tekintettel lehetetlen is volna. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a közszféra szervei bármely – valamely döntést megelőzően keletkezett – információt e körbe sorolhatnának.

Az Alkotmánybíróság 12/2004. (IV. 7.) AB határozata szerint *„önmagában az a tény, hogy egy adat a közfeladatot ellátó szerv mindennapi munkája során, illetve a szerv döntésének előkészítésével kapcsolatban keletkezett, még nem indokolja megfelelően a közérdekű adat [...] elzárását a nyilvánosságtól. A korlátozás egyfelől akkor indokolt, ha azt az Avtv. 19. § (1)-(3) bekezdése lehetővé teszi, másfelől akkor, ha a közérdekű adat nyilvánosságra hozatala veszélyezteti a közfeladat ellátását, az állami feladat külső befolyástól mentes gyakorlását. A közfeladatot ellátó szervek és személyek kényelmi szempontjai nem élvezhetnek elsőbbséget egy alapvető joggal szemben.”*

Egy minisztérium jogalkotási terve értelemszerűen megelőzi a tervbe vett jogszabályok elfogadásáról szóló döntést, ettől azonban nem tekinthető az Avtv. 19/A. § (1) bekezdése szerinti döntés megalapozását szolgáló adatnak, nyilvánosságra kerülése nem veti fel az illetéktelen külső befolyás veszélyét.

Mint az Ön előtt is ismert, az Országgyűlés a közelmúltban fogadta el az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvényt, mely – egyebek mellett – fontos lépéseket tett a jogalkotás nyilvánosságának javítása érdekében. További lépés lehetne, ha a tárcák kifejezett jogszabályi kötelezettség nélkül is, rendszeresen és külön kérés nélkül is közzétennék jogalkotási terveiket. Meggyőződésem, hogy – a közigazgatás egységének és hatékony működésének garantálása mellett – a jogalkotás lehető legkorábbi fázistól történő nyilvánossá tétele korántsem csupán a „kíváncsiskodó” állampolgár vagy az „okvetetlenkedő” civil szervezetek érdeke. A nyilvánosság erősíti az állami szervek iránti társadalmi bizalmat, javítja az állami tevékenység kiszámíthatóságát és segíti a civil szervezetek valóban érdemi részvételét a jogalkotás folyamatában, ezáltal pedig megalapozottabbá válhat a jogalkotói munka.

Összefoglalva álláspontom tehát az, hogy a Belügyminisztérium jogalkotási tervét arra hivatkozva, hogy az *„döntés előkészítést segítő belső munkanyag”*, nem lehet jogszerűen a nyilvánosságtól elzárni, ezért felkérem Fő-

osztályvezető Urat, hogy jövőbeni hasonló adatkérések teljesítésénél az Avtv. rendelkezései szerint szíveskedjék eljárni.

Tájékoztatom, hogy jelen állásfoglalásomat a panaszosnak is megküldtem.

Budapest, 2005. augusztus 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(717/A/2005)

[Állásfoglalás: a közérdekű adatközlésért felszámítható költségtérítés szabálya nem szigorodott, a közérdekű adatok további hasznosítása nem korlátozható]

Dr. Dunkel Zoltán
elnök

Országos Meteorológiai Szolgálat
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) adatkezelésével kapcsolatos levelét megkaptam, és a felvetett kérdéseket illetően mindenekelőtt engedje meg, hogy tájékoztassam: az OMSZ kezelésében lévő közérdekű adatok nyilvánossága ügyében már több ízben kellett vizsgálatot folytatnom. Sőt, hivatali elődöm már 1999 novemberében kezdeményezte az Országos Meteorológiai Szolgálat, valamint elnöke feladat- és hatásköréről szóló 12/1992. (IV. 23.) KTM rendelet módosítását. E rendelet ugyanis több ponton ellentétes a néhány hónappal később hatályba lépett, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénnyel (a továbbiakban: Avtv.).

Az OMSZ-t érintő legutóbbi ügyben egy újságíró tette fel a kérdést, hogy megfelel-e a törvényeknek az OMSZ adatkezelési gyakorlata. Az ügyben született állásfoglalásomat mellékelten megküldöm Önnek. Mellékelem szintén azt a levelet, amelyet a Pénzügyminisztériumnak küldtem, valamint a PM közigazgatási államtitkárának erre adott válaszát. Állásfoglalásomat akkor megküldtem dr. Erdey Györgynek, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium helyettes államtitkárának is, aki késznek mutatkozott részt venni a meteorológiai szolgálatról szóló törvénnyel kapcsolatos szakmai egyeztetésen. Tájékoztatása szerint a törvényt a tárca 2005 tavaszán kívánta benyújtani. Nincs tudomásom arról, hogy a törvény előkészítése ügyében további érdemi lépés történt volna.

A levelében felvetett kérdésekre válaszolva álláspontom az, hogy az Avtv. 2005. június 1-jén hatályba lépett módosítása nyomán az adatszolgáltatásért felszámítható költségtérítés szabálya nem szigorodott, mert a korábbi

szabályozás is csak a közléssel kapcsolatosan felmerülő költségek megtérítését tette lehetővé.

További kérdése volt, hogy a közérdekű adatok további hasznosításának feltételeit szabályozhatja-e az adatgazda. Az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint a közérdekű adatokat mindenki megismerheti és terjesztheti. Ez azt jelenti, hogy az adatkezelő nem firtathatja az adatkérés okát, és nem korlátozhatja a felhasználását. Az Alkotmánybíróság 19/1995. (III. 28.) határozata kimondja: *„Az Avtv. nem tartalmaz olyan korlátozó rendelkezést, amely a közérdekű adatok megismerését célhoz kötötté teszi. Ezáltal a szabályozás megengedi azt is, hogy a kérelmező ne csupán közérdekből, hanem például saját jogos érdekei érvényesítése, vagy csoportérdek megvalósítása céljából kezdeményezze a közérdekű adat megismerését. Az Avtv. szerint a közérdekű adatot kezelő szerv nem jogosult az adatkérés céljának vizsgálatára sem.”*

Egyetértek Elnök Úrral, hogy az OMSZ jelenlegi finanszírozása mellett nem könnyű a hatályos törvényi rendelkezések betartása. Ezért ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy indokoltnak tartom az OMSZ jogállására, feladataira és finanszírozására vonatkozó új jogszabály minél előbbi megalkotását. Ebben kész vagyok minden szakmai segítséget megadni.

Budapest, 2005. augusztus 23.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1355/K/2005)

[Állásfoglalás: az országgyűlési képviselőket is megilleti a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog is, ha azonban országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogukat gyakorolják, akkor az erre vonatkozó szabályokra kell tekintettel lenni]

Font Sándor
országgyűlési képviselő

Magyar Köztársaság Országgyűlése
Budapest

Tisztelt Képviselő Úr!

Befejeztem az Ön által kezdeményezett ügynek a vizsgálatát. Beadványában Ön arról tájékoztatott, hogy a Concordia Közraktár Rt-nél a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által végzett ellenőrzésekkel kapcsolatban az alábbi írásbeli kérdéseket intézte a tárcát vezető miniszterhez:

- „1. Milyen információkra alapozva indították el az ellenőrzést?
2. Milyen összegző megállapítással zárult le a vizsgálat?
3. Történt-e esetlegesen felelősségre vonás, amennyiben hiányosságokat tárt fel a vizsgálat?”

A 2005. február 2-án kelt és K/19213. sz. alatt az Országgyűlés elnökéhez a Házszabály előírásai szerint benyújtott írásbeli kérdéseire a miniszter 2005. február 15-én válaszolt. E levél egy részletét beadványában Ön is idézi. A miniszter – a közraktározásról szóló 1996. évi XLVIII. törvény rendelkezései alapján – kifejti, hogy a közraktárak felügyeletét a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal Közraktári Felügyelete látja el: a felügyeleti ellenőrzés a közraktári tevékenység törvényben előírt feltételeinek meglétét, a közraktározás és a kölcsönnyújtás gyakorlatát érinti. A közraktárak pénzügyi tevékenységének ellenőrzése kizárólag az esetleges záloghitelnyújtási tevékenységet érinti, és nem terjedhet ki a közraktárak gazdálkodására.

A miniszter válaszában a kézhezvételét követően fordult Képviselő Úr hozam, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvá-

nosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 24. § b) és d) pontja alapján foglalják állást az alábbi két kérdésben:

„1. Közérdekű adatnak minősül-e egy minisztérium tulajdonában álló gazdasági társaság gazdasági tevékenységét ellenőrző vizsgálat eredménye?

2. Adatvédelmi szempontból helytálló-e a gazdasági és közlekedési miniszter idézett elutasító válasza, különös tekintettel az 1992. évi LXIII. törvény 19. §-ában és a Ptk. 81. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésekre, valamint arra a tényre, hogy a vizsgált gazdasági társaság a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium kizárólagos tulajdonában van?”

Az első kérdésre csak általánosságban tudok válaszolni, hiszen – mint ez bizonyára Ön előtt is ismert – az állam tulajdonában ma rendkívül eltérő tevékenységi körrel rendelkező gazdasági társaságok vannak. Ezek között akad olyan, amely törvényben meghatározott közfeladatot lát el, mint például a Magyar Fejlesztési Bank Rt., és olyan is, mely nem tekinthető közfeladatot ellátó szervnek. Az állami tulajdonban álló gazdasági társaságok gazdálkodásának ellenőrzése során az erre jogosult állami hatóságok sokféle adat birtokába juthatnak. A vizsgálat dokumentumai ily módon tartalmazhatnak üzleti, bank-, adó- és egyéb titkokat, az Avtv. szerinti nyilvános közérdekű adatokat, az Avtv. 19. § (4)-(5) bekezdése vagy más törvényi rendelkezések szerinti közérdekből nyilvános adatokat.

A miniszter, amikor az Országgyűlés Házsabálya szerinti benyújtott írásbeli választ igénylő kérdésére Önnek válaszolt, értelemszerűen nem az Avtv., hanem az Alkotmány és a Házsabály alapján járt el. Az Avtv. 24. § d) pontjában foglalt hatáskörömben eljárva, s a második kérdésre válaszolva ezért engedje meg, hogy tájékoztassam: az adatvédelmi biztos működése során többször is felmerült az a kérdés, mire terjed ki az országgyűlési képviselők információ-hozzáférési joga; illetve ezzel összefüggésben az adatvédelmi biztos eljárási, intézkedési lehetősége. Az Avtv. 23. §-a alapján hatásköröm a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok (továbbá a közérdekből nyilvános adatok) nyilvánosságával összefüggő ügyekre terjed ki. Az Avtv. 27. §-a alapján pedig az adatvédelmi biztoshoz fordulás feltétele, hogy a panaszos *„véleménye szerint személyes adatainak kezelésével, illetve a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával kapcsolatban”* érje jogsérelem.

A korábbi hasonló ügyekben kifejtettek szerint nincs azonban hatásköröm arra, hogy az országgyűlési képviselőket e tisztségükből eredően megillető jogok (így különösen az Alkotmányban, a Házsabályban, illetve az or-

szágyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben biztosított jogok) érvényesülését vizsgáljam. Különösen nincs hatásköröm arra, hogy e jogok esetleges megsértését vizsgáljam, azt megállapítsam. Egy ilyen hatáskör idegen is volna az ombudsmani intézménytől.

Beadványával kapcsolatban fontosnak tartom annak tisztázását, hogy milyen viszonyban áll az országgyűlési képviselőket megillető kérdéses joga és a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog.

A képviselői kérdés egyike az Országgyűlés ellenőrzési funkciójához kapcsolódó jogintézményeknek. Ilyenek még: az interpelláció, a vizsgálóbizottságok, az egyes tisztségekhez kapcsolódó jelentéstételi kötelezettség, a kormány, illetve a miniszterek beszámolási kötelezettsége stb. Az említett ellenőrzési eszközök egy részét az Alkotmány tartalmazza. Ezek a jogintézmények, illetve képviselői jogok ugyanis az Országgyűlés és a kormány (a végrehajtó hatalom), illetve az Országgyűlés és szervei közötti viszonyt határozzák meg. Más szavakkal: a képviselői kérdés a hatalmi ágak elválasztása és kölcsönös egyensúlya (a hatalommegosztás) körében vizsgálendő: a képviselői kérdés „terjedelme”, igénybevételeinek feltételei a két fő hatalmi ág közötti mindenkor alkotáymányos viszony függvénye.

A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog ezzel szemben egy alkotmányos alapjog, amelynek szabályozásánál az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdését is figyelembe kell venni. Az alkotmányos alapjogok az állam és a joghatósága alá eső személyek közötti viszonyt rendezik: e jogok érvényesítése során az egyik oldalon tehát mindig az állam (valamelyik szerve), a másik oldalon pedig olyan személy áll, aki (amely) nem minősül az állam szervének.

Természetesen az országgyűlési képviselőket is megilletik az alkotmányos alapjogok, így a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog is. Ha azonban országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogaikat gyakorolják, akkor az erre vonatkozó szabályokra kell tekintettel lenni.

A képviselői kérdésre adandó válaszok az esetek jó részében olyan információkat tartalmaznak, amelyek az Avtv. szerint közérdekű adatnak minősülnek, de nem mindig. Hadd utaljak néhány különbségre:

- a közérdekű adatigénylés - a közérdekű adat definíciója szerint - a közfeladatot ellátó szerv rendelkezésére álló „rögzített” ismeretekre vonatkozik, a képviselői kérdés még formálódó tervek, elképzelésekre is vonatkozhat;

- a képviselői kérdésre adandó válasz – adott esetben – tartalmazhat államtitoknak, szolgálati titoknak minősített információt is (mint ahogy az 1990-1994-es ciklusban egy interpelláció kapcsán volt erre példa), míg közérdekű adatigénylés esetén ilyen információk kiszolgáltatását meg kell tagadni;
- ha a képviselői kérdésre adott válasz nem kielégítő vagy azt elmulasztják, nem a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog sérül. Az ilyen esetek a válaszadó, illetve a kormány Parlament előtti politikai felelőssége körében ítélandó meg. A közérdekű adat szolgáltatásának megtagadása viszont jogi eljárást vonhat maga után;
- a kérdést nem közvetlenül a kérdezetthez, hanem az Országgyűlés elnökéhez kell eljuttatni;
- a kérdés házszabályszerűségéről az Országgyűlés elnöke állást foglalhat, e vizsgálat szempontjai függetlenek attól, amelyet a közérdekű adat igénylése esetén vizsgálni lehet (egy nem házszabályszerű kérdés esetén az eljárás már azelőtt megakad, hogy vizsgálni kellene az adatigénylés teljesítésének szempontjait);
- a kérdésre a közérdekű adatigényléstől eltérő időtartamon belül köteles válaszolni a kérdezett (szóbeli válasz igénylése esetén a válaszadás határideje meghaladhatja a 15 napot),
- írásbeli választ igénylő kérdés esetén nem érvényesül az Avtv. 20. §-ának (6) bekezdése, amely a közérdekű adat szolgáltatásának megtagadására 8 napos határidőt szab. A kérdezettnak ugyanis mind a pozitív, mind pedig a negatív (a felvilágosítás-adás „megtagadásában” megnyilvánuló) válaszra a 15 napos határidőn belül van lehetősége.

Tisztelt Képviselő Úr!

Az Ön által feltett három képviselői kérdésre adott miniszteri választ a fentiek miatt – hatásköröm túllépése nélkül – nem tudom „*adatvédelmi szempontból*” értékelni.

Budapest, 2005. augusztus 23.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(788/A/2005)

[Állásfoglalás: az Országgyűlés hatáskörrel rendelkező bizottsága vizsgálja meg a képviselők jogállásáról szóló törvénynek, illetve a Házzsabály-nak a képviselők informálódási jogát szabályozó rendelkezései érvényesülését, és szükség esetén tegyenek javaslatot azok megfelelő módosítására]

Dr. Szili Katalin
elnök

Magyar Köztársaság Országgyűlése
Budapest

Tisztelt Elnök Asszony!

1. Engedje meg, hogy egy, az országgyűlési képviselők jogait érintő olyan kérdésre hívjam fel a figyelmét, amellyel az elmúlt hónapokban több ízben is foglalkoznom kellett, és amelyek kapcsán kénytelen voltam elhárítani az érdemi állásfoglalást. A közelmúltban több országgyűlési képviselő is megkeresett egy-egy konkrét ügyben vizsgálat indítását kezdeményezve. Ezekben az ügyekben rendre felmerül az a kérdés, hogy mire terjed ki az országgyűlési képviselők információ-hozzáférési joga, illetve ezzel összefüggésben az adatvédelmi biztos eljárási, intézkedési lehetősége.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 23. §-a alapján hatásköröm a személyes adatok védelmével, illetve a közérdekű adatok (továbbá a közérdekből nyilvános adatok) nyilvánosságával összefüggő ügyekre terjed ki. Az Avtv. 27. §-a alapján pedig az adatvédelmi biztoshoz fordulás feltétele, hogy a panaszost „véleménye szerint személyes adatainak kezelésével, illetve a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával kapcsolatban” érje jogsérelem. Válaszaimban emlékeztetem az indítványozó képviselőket, hogy nincs hatásköröm arra, hogy az országgyűlési képviselőket e tisztségükből eredően megillető jogok (így különösen az Alkotmányban, a Házzsabályban, illetve az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben biztosított jogok) érvényesülését vizsgáljam. Különösen nincs hatásköröm arra, hogy e jogok esetleges megsértését vizsgáljam, azt megállapítsam. Egy ilyen hatáskör

idegen is volna az ombudsmani intézménytől, és - hatáskör hiányában - beavatkozást jelenthetne az állami szervek egymás közötti viszonyába.

A fentiek előre bocsátását azért tartom fontosnak, mert egy új jelenséggel szembesültem a közelmúltban: országgyűlési képviselők a Házsabály 91. §-a alapján írásbeli választ igénylő kérdést juttattak el - Elnök Asszonyon keresztül - az illetékes miniszterhez. A kérdésben azonban - a Házsabály rendelkezésén kívül - az Avtv.-re, illetve az „üvegseb-törvényre” is hivatkoztak, annak alapján is várták a miniszter válaszát. Ezt követően - mivel a felvilágosítást nem tartották kielégítőnek - hivatalomhoz fordultak, és kérték a miniszterek eljárásai jogszerűségének vizsgálatát.

2. Az említett ügyekben - hatásköröm vizsgálata során - szükségesnek mutatkozott annak tisztázása, milyen viszonyban áll(hat) az Alkotmány 27. §-ában, illetve a Házsabály 91. §-ában szabályozott kérdés, illetve az Alkotmány 61. §-ában, illetve az Avtv.-ben szabályozott közérdekű adatigénylés. Ezzel kapcsolatban az alábbi álláspontot alakítottam ki:

a) A képviselői kérdés az Országgyűlés ellenőrzési funkciójához kapcsolódó jogintézmény az interpelláció, a vizsgálóbizottságok, a jelentéstétel, a bizottságok ellenőrzési albizottságai működtetése, a kormány, illetve a miniszterek beszámolási kötelezettsége stb. mellett. Az említett ellenőrzési eszközöket (azok egy részét) az Alkotmány az Országgyűlésről, illetve a kormányról szóló fejezetben nevesíti; ezek a jogintézmények, illetve képviselői jogok ugyanis az Országgyűlés (annak tagjai), valamint a kormány (a végrehajtó hatalom), illetve az Országgyűlés és szervei közötti viszonyt határozzák meg. Más szavakkal: a képviselői kérdés a hatalmi ágak elválasztása és kölcsönös egyensúlya (a hatalommegosztás) körében vizsgálandó: a képviselői kérdés „terjedelme”, igénybevételének feltételei a két fő hatalmi ág közötti mindenkor alkotmányos viszony függvénye, erre az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdése nem vonatkozik.

b) A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog ezzel szemben az Alkotmány XII. fejezetében szabályozott alkotmányos alapjog, amelynek szabályozásánál az Alkotmány 8. §-ának (2) bekezdését is figyelembe kell venni. Az alkotmányos alapjogok az állam és a joghatósága alá eső személyek közötti viszonyt rendezik: e jogok érvényesítése során az egyik oldalon tehát mindig az állam (valamelyik szerve), a másik oldalon pedig olyan személy áll, aki (amely) nem minősül az állam szervének. Az állami szervek közötti viszony fogalmilag nem esik, nem eshet az Alkotmány XII. fejezetében szabályozott alapjogok érvényesítése kategóriájába.

c) Az országgyűlési képviselőket is megilletik azonban az alkotmányos alapjogok, így a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog gyakorlása nyújtotta lehetőségek. Abban az esetben azonban, ha országgyűlési képviselőként lépnek fel, és kifejezetten az országgyűlési képviselőket megillető jogosítványokat gyakorolják, ez – álláspontom szerint – a lehetséges eszközök közötti választást is jelenti, annak valamennyi következményével. Mint a vizsgált ügyek is mutatták, különböző megközelítésből különböző eredményre lehet jutni: a lehetséges, de egymástól távol álló jogcímek együttes alkalmazásából adódó „alkotmányjogi zavar” kiküszöbölése azonban meghaladja hatáskörömet.

3. Kétségtelen, hogy a képviselői kérdésre adandó válasz tipikusan olyan információkat tartalmaz, amelyek – az Avtv. szerinti minősítés alapján – közérdekű adatnak minősülnek. Tipikusan, de nem feltétlenül. A fentebb már részletezetteken túl, a képviselői kérdés és a közérdekű adatigénylés között az alábbi különbségek mutathatók ki:

- a közérdekű adatigénylés – a közérdekű adat definíciója szerint – a közfeladatot ellátó szerv rendelkezésére álló „rögzített” ismeretekre vonatkozik, a képviselői kérdés még formálódó tervek, elképzelésekre is vonatkozhat;
- a képviselői kérdésre adandó válasz – adott esetben – tartalmazhat államtitkot, szolgálati titkot képező információt is (mint ahogy az 1990-1994-es ciklusban egy interpelláció kapcsán volt erre példa), míg közérdekű adatigénylés esetén ilyen információk kiszolgáltatását meg kell tagadni;
- a kérdésre adott válasz elégtelen volta, „megtagadása” nem a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog sérelmét valósítja meg, hanem a válaszadó, illetve a kormány parlament előtti politikai felelősségét veti fel. A közérdekű adat szolgáltatásának megtagadása jogi eljárást – esetlegesen akár büntetőeljárást – vonhat maga után;
- a kérdést nem közvetlenül a kérdezetthez, hanem az Országgyűlés elnökéhez kell eljuttatni;
- a kérdés házszabályszerűségéről az Országgyűlés elnöke állást foglalhat, e vizsgálat szempontjai függetlenek attól, amelyet a közérdekű adat igénylése esetén vizsgálni lehet (egy nem házszabályszerű kérdés esetén az eljárás már azelőtt megakad, hogy vizsgálni kellene az adatigénylés teljesítésének szempontjait);
- a kérdésre a közérdekű adatigényléstől eltérő időtartamon belül köteles válaszolni a kérdezett (szóbeli válasz igénylése esetén a válaszadás határideje meghaladhatja a 15 napot),
- írásbeli választ igénylő kérdés esetén nem érvényesül az Avtv. 20. §-ának (6) bekezdése, amely a közérdekű adat szolgáltatásának megtagadásá-

ra 8 napos határidőt szab. A kérdezettnek ugyanis mind a pozitív, mind pedig a negatív (a felvilágosításadás „megtagadásában” megnyilvánuló) válaszra a 15 napos határidőn belül van lehetősége.

Tisztelt Elnök Asszony!

Az Országgyűlés adatvédelmi biztosaként feladatomban a közérdekű adatok nyilvánossága minél szélesebb körű érvényesülésének elősegítése. A rendelkezésemre álló eszközök azonban nem elégségesek ahhoz, hogy „döntőbíró” legyek az országgyűlési képviselők és a végrehajtó hatalom szervei között, de egy ilyen szerep nem is volna összeegyeztethető egy olyan intézménnyel, amelynek alkotmányos feladata az állampolgárok jogainak védelme.

Korábbi állásfoglalásaimban is hangsúlyoztam, hogy a törvényhozó kompetenciája az országgyűlési képviselők informálódási jogának szabályait megalkotni a szükséges részletességgel, illetve a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó rendelkezések figyelembevételével.

Tisztelt Elnök Asszony!

Az Avtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint „az adatvédelmi biztos figyelemmel kíséri a személyes adatok védelmének, a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok nyilvánossága érvényesülésének feltételeit. Javaslatot tesz az adatkezelést, a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok nyilvánosságát érintő jogszabályok megalkotására, illetve módosítására, véleményezi az ilyen jogszabályok tervezetét.” E feladatkörömben eljárva kérem Elnök Asszonyt, kezdeményezze, hogy a hatáskörrel rendelkező bizottság, szükség esetén a Házbizottság vizsgálja meg a képviselők jogállásáról szóló törvénynek, illetve a Házzabálynak a képviselők informálódási jogát szabályozó rendelkezései érvényesülését, és szükség esetén tegyenek javaslatot azok megfelelő módosítására. E munkához hivatalom kész minden szakmai segítséget megadni.

Budapest, 2005. szeptember 8.

Megkülönböztetett tisztelettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(839/A/2005)

Az Országgyűlés
Alkotmány - és igazságügyi bizottságának elnöke

Dr. Péterfalvi Attila úr részére
Adatvédelmi Biztos
Budapest

Tisztelt Adatvédelmi Biztos úr!

A Dr. Szili Katalin Elnök Asszonynak küldött levelében felvázolt, az országgyűlési képviselők információ-hozzáférési jogával kapcsolatos kérdéskör tisztázása érdekében az alábbi tájékoztatást teszem:

Az Alkotmány, a képviselők jogállásáról szóló törvény, az Avtv. és a Házzsabály vonatkozó rendelkezései alapján, álláspontom szerint amennyiben országgyűlési képviselő e minőségében eljárva, a Házzsabály 91. §-a alapján intéz írásbeli választ igénylő kérdést valamelyik miniszterhez, a válasz el nem fogadása esetén nem jogosult a miniszterek eljárása jogszerűségének vizsgálatát az Adatvédelmi Biztos Hivatalánál kezdeményezni. Amennyiben az országgyűlési képviselő mégis eljárást kezdeményez a Hivatalnál, azt az adatvédelmi biztos jogszerűen elutasíthatja.

A hatalmi ágak közötti egyensúly fenntartására szolgáló országgyűlési kontroll-funkció Házzsabályban is rögzített formája - egyebek mellett - a 90-91. §-ban foglalt interpelláció és kérdés intézménye, melyek parlamenti tárgyalása, és a kormány tagjainak válaszadásukkal kapcsolatos felelősségének megállapítása a 115-118. §-ban foglaltak szerint történik. Ez, a hatalmi ágak elválasztásának elve szellemében alapvetően politikai felelősségrevonást jelent.

Természetesen az országgyűlési képviselőnek joga van ahhoz, hogy a képviselők jogállásáról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően munkájuk elvégzéséhez szükséges információkat kérjenek az állami szervektől. Ez azonban nem azonos a Házzsabály 91.§-ban rögzített eljárással.

Ugyanígy a képviselő az Avtv., illetve az Alkotmány rendelkezései értelmében magánemberként is kérhet állami szervektől felvilágosítást a közérdekűnek számító adatok vonatkozásában. Ennek megtagadása esetén sérelmével az Avtv. 21.§ értelmében bírósághoz, 27.§ értelmében az Adatvédelmi biztoshoz fordulhat, ám ebben az esetben sem a Házzsabály 91.§-ában szabályozott eljárásról van szó.

Budapest, 2005. november 3.

Tisztelettel:

Dr. Vastagh Pál

[Állásfoglalás: a képviselőtestület, illetve bizottsága közbeszerzési ügyekben is csak kivételesen tarthat zárt ülést]

Dr. Kerekes Edit
hivatalvezető

Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal
Debrecen

Tisztelt Hivatalvezető Asszony!

Fenti hivatkozási számú megkeresésében abban kérte állásfoglalásom, hogy „a közbeszerzésekkel kapcsolatos valamennyi döntés meghozatalára jogosult tulajdonosi bizottság nyílt vagy zárt ülést tartson hatásköre gyakorlása során”.

1. Mivel megkeresése kifejezetten Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Tulajdonosi Bizottságának eljárásra vonatkozott, válaszom megalkotása érdekében beszereztem a közgyűlés 105/2004. (V. 27.) Kh. határozatát, Debrecen Megyei Jogú Városának Közbeszerzési Szabályzatát (a továbbiakban: Szabályzat).

A Szabályzat a Tulajdonosi Bizottságra az alábbi feladatokat, illetve hatáskört ruházza:

- a) a beszerzési célokmány, illetve módosításának jóváhagyása (II. 3. pont, VI. 6. pont),
- b) a beszerzési engedélyokirat, illetve módosításának jóváhagyása (II. 4. pont, VI. 6. pont),
- c) a tárgyévi Közbeszerzési Terv elfogadása és módosítása (II. 7. pont),
- d) a bírálóbizottsági feladatok ellátása (III. 1. pont),
- e) a közbeszerzési eljárás megindításának elrendelése (III. 2. pont első kötőjeles bekezdése),
- f) a közbeszerzési eljárás lefolytatása menetének, az eljárás fajtájának megállapítása (III. 2. pont második kötőjeles bekezdése),
- g) az ajánlati felhívás és dokumentáció, valamint a részvételi felhívás és dokumentáció tartalmának meghatározása (III. 2. pont harmadik kötőjeles bekezdése),

- h) az értékelési eljárás lefolytatása (III. 2. pont negyedik kötőjeles bekezdése),
- i) a közbeszerzési eljárási szakaszokat lezáró határozatok meghozatala (III. 2. pont ötödik kötőjeles bekezdése),
- j) a megkötött szerződés módosítására irányuló javaslat véleményezése (VI. 6. pont)

Az előbb felsorolt feladatokat, hatásköröket a Tulajdonosi Bizottság a Polgármesteri Hivatal különböző szervezeti egységeinek (tipikusan a Közbeszerzési Osztály) előkészítése, döntési javaslatai, tervezetei alapján látja el, illetve gyakorolja. A közbeszerzéssel kapcsolatos végső döntés (a nyertes pályázó kiválasztása) tekintetében maga a Tulajdonosi Bizottság is csak „döntéselőkészítő”.

2. a) A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 12. §-a (4) bekezdésének b) pontja értelmében a képviselő-testület, illetve a bizottsága az önkormányzat „vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor” tarthat zárt ülést abban az esetben, „ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene.” Az e törvényhelyet magyarázó kommentárok egybehangzó véleménye szerint védendő üzleti érdek, titok az önkormányzat oldalán is fennállhat, lévén önálló, tulajdonnal, vagyonnal rendelkező jogi személy. Nem kétséges ugyanakkor, hogy e szabály elsősorban az önkormányzattal kapcsolatba lépő személyek jogilag elismert érdekeit védi – összhangban természetesen az üzleti titok védelmére, e védelem korlátaira, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó egyéb szabályokkal.

b) Az önkormányzat „üzleti érdekeinek” védelmére azonban jóval szűkebb körben kerülhet sor, mint egy gazdálkodó szervezet esetében. Az Ötv. 2. §-ának (1) bekezdése általános jelleggel írja elő a helyi közügyek demokratikus, „széles körű nyilvánosságot” biztosító intézését. A nyilvánosság biztosításához járul hozzá az Ötv. már idézett 12. § (4) bekezdés b) pontja is, valamint például az Ötv. 80. §-ának (2) bekezdése is („A helyi önkormányzat meghatározott vagyontárgy vagy vagyonrész elidegenítését, megterhelését, vállalkozásba való bevitelét, illetőleg más célú hasznosítását önkormányzati rendeletben helyi népszavazáshoz kötheti.”). A „széles körű nyilvánosságot” biztosítja továbbá az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdése is, amikor az önkormányzat kötelezettségévé teszi, hogy az önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre vonatkozóan biztosítsa a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Ezek az adatok – az önkormányzat ré-

széről – közérdekű adatnak minősülnek, nyilvánosságuk korlátozására csak a szükséges mértékben és az elérni kíván célhoz képest arányosan kerülhet sor.

Ehhez képest az Ötv. 12. § (4) bekezdés b) pontjának kizárólag az önkormányzat érdekében történő alkalmazására kivételesen, álláspontom szerint az alábbi feltételek fennállása mellett kerülhet sor:

- a rendelkezés konkrét vagyontárgy (vagyonelem) felett történik és
- a rendelkezés az adott vagyontárgy (vagyonelem) jogi helyzetét közvetlenül befolyásolja és
- a döntéshozatali folyamat nyilvánossága vagy a döntés indokainak (előzetes) nyilvánosságra kerülése az önkormányzat gazdasági érdekeit vagy gazdálkodásának biztonságát alaposan vélelmezhetően közvetlenül veszélyeztetné.

Az önkormányzat általános pénzügyi, gazdasági helyzete, a vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó tervek, elképzelések – álláspontom szerint – főszabályként a nyilvánosságra tartoznak.

c) Fontos kitétele az Ötv. 12. § (4) bekezdés b) pontjának, hogy az önkormányzat zárt ülést az „*általa kiírt pályázat tárgyalásakor*” tarthat az egyéb feltételek fennállása esetén. A megfogalmazásból az is következik, hogy egy leendő pályázat kiírása, feltételeinek meghatározása nem elégséges indok a nyilvánosság korlátozására. Amennyiben mégis szükséges lenne egy pályázat kiírását megelőzően az önkormányzat érdekeinek védelmére, azt az Avtv. 19/A. §-a biztosíthatja a testület elé kerülő előterjesztés előkészítése során. Ez a szabály azonban elsősorban a pályázók érdekeit védi.

3. a) A fentieket figyelembe véve – álláspontom szerint – a Tulajdonosi Bizottság feladatai, illetve hatáskörei közül (lásd 1. pont) a)-c) és e)-g) pontjaiban említett feladatok ellátása, hatáskörök gyakorlása során általában nem indokolható zárt ülés tartása.

b) A Tulajdonosi Bizottság egyéb feladatai, hatásköre [d), h)-j) pontok] tekintetében az alábbiakat tartom fontosnak kiemelni. A közbeszerzési eljárás során – a törvény által is elismerten – az ajánlattevő élhet üzleti titkai védelméhez fűződő jogával. A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 73. §-ának (1) bekezdése (továbbá 106. §-a) ezt a jogot úgy biztosítja, hogy az ajánlattevő számára lehetővé teszi az üzleti titkok elkülönített mellékletben történő csatolását.

Az üzleti titok meghatározása alapvetően az ajánlattevő kompetenciája, azt – főszabályként – mindenki másnak tiszteletben kell tartania azzal, hogy el-

járása során az e körbe tartozó adatok titokban maradásának jogszerűségét az adatvédelmi biztos vagy a bíróság vizsgálhatja. Az ajánlattevő lehetőségeit azonban a Kbt. korlátozza. A korlátokat a Kbt. 73. § (2) bekezdése, 96. § (3) bekezdése, illetve 99. § (4) bekezdése tartalmazza: a Kbt. 73. §-ának (1) bekezdése tehát az ajánlattevő lehetőségének maximumát jelenti.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a közbeszerzési eljárás során a nyertes ajánlattevővel történő szerződéskötésig az ajánlattevők üzleti titkait nem a Ptk. 81. § (3) bekezdése szerint kell megítélni, hanem azok „tisztá” üzleti titkok. A Ptk. 81. § (3)-(4) bekezdése a szerződéskötést követő időszakban korlátozza a nyertes ajánlattevő lehetőségeit.

c) A közbeszerzési eljárás során benyújtott ajánlatok értékelését végző képviselő-testület vagy bizottság az ajánlatokat csak az üzleti titkot tartalmazó melléklet ismeretében tudja elbírálni. Nem tartom tehát az Ötv.-vel ellentetesnek, sem pedig az Avtv.-t sértő eljárásnak, ha a képviselő-testület vagy bizottsága a beérkezett ajánlatokat zárt ülés keretében bírálja el: a pályázatok összefüggéseiben történő értékelése ugyanis a gyakorlatban kivitelezhetlenné tenné egy olyan eljárást, amelyben az üzleti titoknak minősülő információk értékelése elkülöníthető lenne a többi információtól.

d) A fentiekben azzal a feltételezéssel éltem, hogy az ajánlatok (azok közül egyesek) tartalmaznak üzleti titoknak minősülő információt. Amennyiben azonban egyik ajánlattevő sem élt az üzleti titok Kbt. 73. § (1) bekezdése szerinti elkülönített kezelésének lehetőségével, a zárt ülés tartása csak akkor lehet indokolt, ha az önkormányzat részéről kimutatható lenne valamilyen üzleti érdek. A Kbt. 73. §-ának (2) bekezdése és 96. §-ának (3) bekezdése értelmében ugyanis jogszerűen nyilvánosságra kerülhet az ajánlatból minden olyan információ, amelyet a döntés meghozatalával összefüggésben az ajánlatkérő figyelembe vett.

Tisztelt Hivatalvezető Asszony!

Összefoglalva álláspontomat, véleményem szerint „a közbeszerzésekkel kapcsolatos” döntések meghozatala során a nyilvánosságot csak a legszűkebb körben, a pályázók (és csak esetlegesen az önkormányzat) üzleti érdekei védelmében lehet korlátozni.

Budapest, 2005. szeptember 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1281/K/2005)

[Állásfoglalás: nem törvénysértő, ha a képviselő-testület a polgármester nyilatkozatától függetlenül nyilvános ülésen tárgyalja a polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítására vonatkozó javaslatot]

Dr. Illés Pál
főjegyző

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés Hivatala
Miskolc

Tisztelt Főjegyző Úr!

Fenti hivatkozási számú megkeresésében abban kérte állásfoglalásomat, hogy – figyelemmel a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, illetve a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseire is – minden esetben nyílt ülés keretében kell-e tárgyalni a polgármester (beleértve a továbbiakban a főpolgármestert, fővárosi, megyei, megyei jogú városi közgyűlés elnökét is) illetményével, jutalmával, juttatásaival kapcsolatos előterjesztéseket, avagy az érintettet megilleti az a jog, hogy zárt ülés tartását kérje és csak a képviselő-testület (közgyűlés) döntése nyilvános.

Az említett jogértelmezési kérdésben álláspontom a következő:

1. A képviselő-testület, illetve a bizottságok elé kerülő előterjesztéseket – eddigi gyakorlatom szerint – nem tekintem „döntéselőkészítő” (a hatályos megfogalmazás szerint: „döntés megalapozását szolgáló”) adatnak. „[K]ülönbséget kell tenni a ‘döntéselőkészítő’ és a ‘döntés meghozatalához igénybe vett adat’ között. Ez utóbbiak jellemző vonása [...], hogy egy másik szerv eljárásában keletkeztek (annak aktusai vagy eljárásának más, végső produktumai), melyeket a közfeladatot ellátó szerv a saját eljárásában ‘csak’ felhasznál. A polgármesternek (az előterjesztőnek) és a döntés meghozására jogosult testületnek az önkormányzat döntési mechanizmusában betöltött, világosan elhatárolható funkcióira figyelemmel egy előterjesztés (valamint az ahhoz kapcsolt melléklet, függelék, stb.) legfeljebb az előterjesztő általi kiadmányozásig tekinthető döntéselőkészítő iratnak. Más értelmezés ugyanis nyilvánvaló ellentmondásba kerülne a nyílt ülésre vonatkozó szabályokkal: a

nyílt ülés elveszteni értelmét." (Adatvédelmi biztos beszámolója 2004, 138. oldal) Ez az állásfoglalás – noha csak a nyílt ülés tekintetében vizsgálta egy előterjesztés „*döntéselőkészítő adat*” voltát – nem értelmezhető akként, hogy a zárt ülésre tartozó előterjesztések az Avtv. 19/A. § hatálya alá esnének.

2. Az Avtv. 2005. június 1-jén hatályba lépett módosítása jelentős változást eredményezett a közfeladatot ellátó személyek személyes adatai tekintetében. Az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése szerint: ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. (A törvény körülményes megfogalmazásában említett két személyi kört a továbbiakban együtt „*közfeladatot ellátó személy*”-ként jelölöm.)

A polgármester nem vitásan az említett szabály hatálya alá esik. Közérdekből nyilvános adatként minősül tehát a polgármester e minőségében tett valamennyi megnyilatkozása, cselekedete, illetve az ezzel kapcsolatos értékelés is. A polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Ptv.) a polgármester illetményének megállapításánál nem, a 4/A. §-ban viszont kifejezetten utal arra, hogy a jutalom megállapítására „*a polgármesternek meghatározott időszakban végzett munkája értékelése alapján*” kerülhet sor. A polgármester „*munkájának értékelése*” az Avtv. 19. § (4) bekezdése szerinti közérdekből nyilvános adat. Noha a törvény nem utal rá, de a polgármester illetménye emelésénél, illetve a korábbi ciklusban is hasonló tisztséget betöltő polgármester illetménye megállapításánál szintén számításba jöhet munkájának értékelése, illetve a feladatkörével összefüggő egyéb személyes adata.

3. Az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése értelmében – a korábbi szabályokkal ellentétben – nem azt kell vizsgálni, hogy a polgármester feladatkörével összefüggő mely személyes adata nyilvános, hanem azt, hogy e személyes adatok között van-e olyan, amelyet nem lehet nyilvánosságra hozni, illetve – a polgármester szempontjából – amelynek nyilvánosságra kerülését nem köteles túrni.

a) „*Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata, hogy a demokratikus államélet és közvélemény érdekében az állami tisztségviselők és más közszereplő*

politikusok alkotmányosan védett magánszférája másokénál szűkebb; különösen ki kell tenniük magukat mások kritikájának [...]. Ehhez azonban személyes adataik ismeretére is szükség lehet, amennyiben azok funkciójukkal vagy közszereplésükkel összefüggenek. A közhatalmat gyakorlók vagy a politikai közszereplést vállalók esetében a személyeknek – különösen a választópolgároknak – a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joga elsőbbséget élvez az előbbieket olyan személyes adatainak védelméhez képest, amelyek köztevékenységük és annak megítélése szempontjából jelentősek lehetnek.

Az e körbe eső személyes adatok megismerhetőségére nem csupán az állami és a politikai közélet informált megvitatása érdekében van szükség, hanem az állami szervek helyes megítéléséhez és a működésükbe vetett bizalom megalapozásához is.” [60/1994. (XII. 24.) AB határozat]

Mind az Avtv., mind pedig a Ptv. alkalmazásában a „feladatkörével összefüggő”, illetve a „munkája értékelése” fordulatok olyan személyes adatokra vonatkoznak, amelyek a közfeladat ellátásához szorosan kapcsolódnak (szorosabban, mint amit a hivatkozott alkotmánybírósági határozat megkíván). Ezen adatok nyilvánosságra kerülése ellen – figyelemmel az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdésére – az érintett nem tiltakozhat.

Megkeresésében felvetette, hogy a polgármester illetményének, stb. megállapítása során a zárt ülést indokolhatja, hogy a tárgyalás során elhangzó egyes „adatok, tények akár személyiségi jogokat is sérthetnek”. Úgy vélem, a „feladatkörével összefüggő” adatok tényszerű ismertetése tekintetében a polgármester személyiségi jogai megsértésére nem hivatkozhat, mint ahogy „munkája értékelése” során elhangzott véleményekkel, kritikával szemben is többet köteles eltűrni, mint más személy. A nagy(obb) nyilvánosság (és az ezzel járó fokozottabb jogi felelősség) ugyanakkor a kritikusokat is az indokolatlan túlzások elkerülésére ösztönözheti.

b) A fentiek tükrében megválaszolásra vár az a kérdés, hogyan kell értelmezni, illetve alkalmazni a megváltozott jogszabályi környezetben a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 12. § (4) bekezdése a) pontjának azt a fordulatát, miszerint zárt ülést kell tartani állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett nem egyezik bele a nyilvános tárgyalásba? Az Avtv. 19. § (4) bekezdése szerinti kivételnek minősül-e az Ötv. 12. § (4) bekezdésének említett szabálya?

Az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése az adatok tekintetében teszi lehetővé más törvénynek, hogy kivonja a nyilvános adatok köréből (vö. például

1995:LXV. törvény 1. számú melléklet 119. pontja, a nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományára vonatkozó, államtitkot képező adatok). A nyilvánosság főszabálya alól törvény vonhatja ki a közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adatát, az érintett közfeladatot ellátó személy „elvesztette” azt a jogát, hogy az általa ellátott közfeladattal összefüggő személyes adatai tekintetében rendelkezék azok fel tárása felől. Mint ahogy eddig sem volt az érintettnek rendelkezési joga olyan személyes adatai felett, amelyet az Avtv. 3. §-ának (4) bekezdése [vagy az Avtv. 19. §-ának korábban hatályos (2) bekezdése] alapján törvény közérdekből nyilvánosságra hozni rendelt. Az új szabály szerint az Avtv. nem egyedi adatok nyilvánossága felől rendelkezik, hanem általános jelleggel mondja ki a közfeladatot ellátó személyek feladatkörével összefüggő adatai nyilvánosságát.

Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése értelmében a közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell. Mivel az Ön által felvetett ügyekben (polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítása) a mérlegelés és elbírálás során közérdekből nyilvános adatokat „használ” fel a testület, ezen adatoknak akkor is nyilvánosságot kellene biztosítani, ha a testület zárt ülést tartana. Következésképp, a vizsgált esetben az Ötv. 12. § (4) bekezdése a) pontjának szabálya kiüresedni látszik, az alkalmazásával szemben – általam is – megfogalmazott kritériumok relevanciájukat veszítették.

Tisztelt Főjegyző Úr!

A fentiek alapján tehát álláspontom szerint nem törvénysértő, ha a képviselő-testület a polgármester nyilatkozatától függetlenül nyilvános ülésen tárgyalja a polgármester illetményének, jutalmának, egyéb juttatásainak megállapítására vonatkozó javaslatot.

Budapest, 2005. szeptember 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1467/K/2005)

[Állásfoglalás: a korrupció elleni hatékony harc egyik kardinális kérdése a közszféra nyilvánossága, az információszabadság garanciáinak növelése érdekében további jogalkotói lépésekre van szükség]

Dr. Kondorosi Ferenc
közigazgtási államtitkár

Igazságügyi Minisztérium
Budapest

Tisztelt Államtitkár Úr!

Véleményezésre megkaptam a Tanácsadó Testület a Korrupciómentes Közéletért létrehozásáról szóló 1011/2004. (II. 26.) Korm. határozat módosításáról, valamint a kormány Korrupcióellenes Cselekvési Programjáról szóló előterjesztést. Észrevételeim a következők:

A korrupció elleni hatékony harc egyik kardinális kérdése a közszféra nyilvánossága. Ezért az információszabadság országgyűlési biztosaként támogatok minden olyan szabályozási és intézkedési kezdeményezést, amely növeli a közpénzek és a közhivatalok működésének átláthatóságát. Jóllehet e téren az elmúlt időszakban számos helyeselhető törvényhozói lépés történt, az átláthatóság és az elszámoltathatóság számos garanciája még mindig hiányzik.

Egyetértve a tervezetben szereplő intézkedések zömével, utalni kívánok arra, hogy

– a közérdekű adatok hozzáférhetővé tételével és elektronikus közzétételével kapcsolatos legfontosabb törvények elfogadása a végrehajtáshoz szükséges személyi és finanszírozási feltételek biztosítása nélkül nem garantálja e jog gyakorlati érvényesülését,

– a vagyonynyilatkozat intézménye csak akkor szolgálhatja a korrupció visszaszorítását, ha a jogalkotó megteremti az adatkezeléssel kapcsolatos egyéb törvényekkel való összhangját,

- a lobbizás törvényi keretek közé terelése csak akkor lehet hasznos, ha nemcsak a lobbizó szervezetek, hanem az érintett állami szervek e körben végzett tevékenysége is teljesen átlátható,
- a közpénzek ellenőrzése nem lehet hatékony, ha a KEHI egyre növekvő hatásköre nem párosul e szerv egyre átláthatóbbá tételével.

Az adatvédelmi biztos irodájának tíz éves tapasztalatai talán segíthetik a Tanácsadó Testület további munkáját, ezért ezirányú eseti vagy folyamatos támogatásomat felajánlom a Testület, illetve annak működését szervező Igazságügyi Minisztérium számára.

Budapest, 2005. október 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1737/J/2005)

**[Állásfoglalás: a levegő pollen szennyezettségéről
szóló adatok közérdekű adatok, melyeket
az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint bárki
nemcsak megismerheti, hanem terjesztheti is]**

Prof. Dr. Ungváry György
főigazgató főorvos

Fodor József Országos
Közegészségügyi Központ
Országos Közegészségügyi
Intézete
Budapest

Tisztelt Főigazgató Úr!

Az ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózata (ÁNTSZ AH) interneten közzétett adatbázisának nyilvánossága ügyében írt válaszlevelét megkaptam.

Miként arra a korábbi levelemben is utaltam, a közegészségügyi, a járványügyi, az egészségfejlesztési az egészségügyi igazgatási tevékenységek irányítása, koordinálása és felügyelete, valamint az egészségügyi ellátás felügyelete állami feladat, melyet az állam a népjóléti miniszter közvetlen irányítása alatt álló Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat létrehozásával és működtetésével biztosítja. A Szolgálat az állami költségvetésből működtetett központi hivatal, s mint ilyen a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) értelmében közfeladatot ellátó szerv.

Levele tanúsága szerint egyetértünk abban, hogy az ÁNTSZ interneten közzétett adatbázisai közérdekű adatoknak tekintendők. Az Avtv. 2. § 4. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjtéményes jellegétől.”

A közérdekű adatok hozzáférhetővé tételével kapcsolatban az Avtv. egyebek mellett a következőket tartalmazza:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról szóló 1991. évi XI. törvény meghatározza a Szolgálat feladatait. E törvény 3. § a) pontja szerint vizsgálja, vizsgálattja, ellenőrzi, elemzi és nyilvánosságra hozza a lakosság egészségi állapotának alakulását és az azt veszélyeztető, befolyásoló települési, lakó-, munkahelyi és társadalmi környezet fizikai, kémiai, biológiai és pszichoszociális tényezőinek állapotát.

A 4. § (8) bekezdése pedig kimondja, hogy az emberi környezet szennyezettségéről és a járványügyi helyzetről megállapított adatok nyilvánosak. Életet vagy egészséget veszélyeztető mértékű környezetszennyezésről, illetve a járványról megállapított adatokat a Szolgálat köteles nyilvánosságra hozni.

Amikor tehát a Szolgálat a levegő pollenszennyezettségéről adatokat gyűjt, dolgoz fel és tesz közzé, jogszabályban előírt feladatkörét látja el. Az általa közzétett adatok pedig közérdekű adatok, melyeket az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint bárki nemcsak megismerheti, hanem terjesztheti is.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény valóban szerzői jogi védelemben részesíti az adatbázisokat, illetőleg azok készítőit, ugyanakkor azt is kimondja, hogy „e törvénynek a gyűjteményes műnek minősülő adatbázisok szerkesztőinek és az adatbázisok előállítóinak szerzői, illetve a XI/A. fejezet szerinti védelmére vonatkozó rendelkezései nem érintik a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló jogszabályok érvényesülését.”

A fentiekre tekintettel kérem, Főigazgató Urat, szíveskedjék gondoskodni arról, hogy az ÁNTSZ honlapjáról a panaszos által kifogásolt szövegrészt távolítsák el.

Budapest, 2005. október 18.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(996/A/2005)

[Állásfoglalás: a közfeladatot ellátó szerv szerződéses kapcsolatai során keletkezett adatok közül csak azokat illeti meg védelem, amelyek üzleti titkot képeznek]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában Ön azt panaszolta, hogy nem kapta meg a budapesti 2-es metróvonal felújításával kapcsolatosan a BKV Rt. által megrendelt felújítási munkálatok költségeire vonatkozó részletes adatokat, jöllehet ezek – álláspontja szerint – közérdekű adatok.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 4. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.”

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (1) bekezdése szerint a települési önkormányzat feladata a helyi tömegközlekedés biztosítása. A BKV Rt. tehát önkormányzati, azaz közfeladatot lát el, ami azt jelenti, hogy a kezelésében lévő a személyes adat fogalma alá nem eső adatok közérdekű adatoknak tekintendők. A közérdekű adatok közzétételével kapcsolatosan az Avtv. – egyebek mellett – a következőket írj elő:

„19. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

Ebbe a tájékoztatásba – álláspontom szerint – beletartoznak a közfeladatot ellátó szerv által kötött szerződések teljesítésével, a költségek részletezésével összefüggő adatok. A közfeladatot ellátó szerv szerződéses kapcsolatainak során keletkezett adatok közül csak azokat illeti meg védelem, amelyek üzleti titkot képeznek.

A polgári törvénykönyv az üzleti titok és a közérdekű adatok elhatárolása érdekében az alábbi szabályokat tartalmazza:

„81. § (2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené, vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

Jelen esetben, amikor egy közfeladatot ellátó szerv által közpénzen elvégzett munkák elszámolásáról van szó, aligha lehet a Ptk. előbbi szabályában felsorolt kivételek miatt az üzleti titok védelmére hivatkozni.

Válaszom késedelméért szíves elnézését kérem.

Budapest, 2005. október 19.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(868/A/2005)

[Állásfoglalás: az adatvédelmi biztos és a Legfelsőbb Bíróság elnökének levélváltása a közérdekű adatok közlésének kötelezettségéről]

Dr. Lomnici Zoltán
Legfelsőbb Bíróság elnöke

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A közelmúltban az információszabadságot érintő több beadvány kapcsán kellett állást foglalnom a közérdekű adatok közlésének, illetve hozzáférhetővé tételének módjáról.

Vizsgálataim során a beadványozók gyakran utaltak a Legfelsőbb Bíróság BH 2004.16. számú eseti döntésére, mely – egyebek mellett – azt tartalmazza, hogy „ha a közfeladatot ellátó szerv a kezelésében lévő közérdekű adatot már nyilvánosságra hozta, vagyis már közzétette, vagy más módon bárki számára hozzáférhetővé tette, akkor ezáltal eleget tett a törvényben előírt tájékoztatási kötelezettségének, és további – egyes kérelmekre történő – közvetlen adatszolgáltatásra nem kötelezhető.” A Legfelsőbb Bíróság ezen eseti döntése gyakran hivatkozási alap a közérdekű adatokat kezelő szervezeteknél, ha egyedi adatkéréseket nem kívánnak teljesíteni.

Álláspontom szerint a Legfelsőbb Bíróság utóbbi időben követett gyakorlata nem áll összhangban korábbi döntéseivel, továbbá nem elégíti ki az alkotmánykonform értelmezés követelményét, ezért jogegységi eljárás indítványozására teszek javaslatot.

I.

1. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Bszi.) 29. § (1) bekezdés a) pontja alapján akkor van helye jogegységi eljárásnak, ha (1) a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy (2) az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges. Ami a jogegységi eljárás kezdeményezésének első esetét illeti, a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata szerint a „jog-

gyakorlat továbbfejlesztése érdekében tett indítvány – a jogegységi eljárás más eseteitől eltérően – azt feltételezi, hogy a felvetett elvi kérdésben már kialakult a joggyakorlat, jogegység van.” A joggyakorlat akkor tekinthető kialakultnak, ha a „jogkérdést elvi jelleggel a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozata (Bsz. 27. §) vagy a Legfelsőbb Bíróság Hivatalos Gyűjteményében közzétett elvi bírósági határozat [Bsz. 32. § (5) bekezdés] avagy – az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig (Bsz. 105. §) – a Legfelsőbb Bíróság Irányelve, Elvi Döntése, kollégiumi állásfoglalása rendezi.” Az Legfelsőbb Bíróság szerint ezeken az eseteken kívül „akkor is kialakulnak tekinthető a joggyakorlat, ha több olyan, a jogkérdésben egymással nem ellentétes jogerős bírósági határozat vált – közzététel révén – ismertté, amelyek általánosan elfogadottak, ezért azokat a bíróságok ítékezésük során követik.”¹

Az Legfelsőbb Bíróság esetjogát vizsgálva a kialakult joggyakorlat továbbfejlesztésnek szükségességét három tényező indokolhatja. Az első az életviszonyokban bekövetkezett olyan változás, amelynek folytán a kialakult joggyakorlat nem, vagy kevésbé alkalmas érvényre juttatni „a normával célzott követelményt”. Ebbe a körbe azon esetek tartoznak, amikor a norma szoros szövegolvasat alapján történő értelmezése ellentétbe kerül a norma mögöttes igazolási elvével (háttérigazolásával). A második esetben a jogszabály módosítása miatt szükséges a joggyakorlat továbbfejlesztése, mivel a normaváltozás folytán „a kialakult joggyakorlat szembe kerül a normatív követelménnyel”. Ezzel a contra legem bírói jogértelmezés kialakulását kívánja megelőzni az Legfelsőbb Bíróság. A joggyakorlat továbbfejlesztésének harmadik esetében „olyan jogerős bírósági határozat születik, amely ugyan a kialakult joggyakorlattal nem ellentétes, mégis magában rejt az olyan származékos jogértelmezésnek a lehetőségét, veszélyét, amely a jogegységet megbontja”. Ebben az esetben még nincs rivális, ellentmondó bírói jogértelmezés, csupán ennek lehetősége merül fel egy konkrét ügy kapcsán.

A jogegységi eljárásra okot adó (2) esetben, az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása iránti igény akkor merül fel, ha akár a Legfelsőbb Bíróság², a Legfelsőbb Bíróság és alsóbb bíróságok³ akár kizárólag alsóbb bíróságok⁴

1 Összefoglalva a 4/2002. Büntető jogegységi határozatban.

2 1/2002. Közigazgatási jogegységi határozat.

3 1/1999. Közigazgatási jogegységi határozat.

4 1/1998. Közigazgatási jogegységi határozat; 2/1998. Közigazgatási jogegységi határozat; 2/1999. Munkaügyi jogegységi határozat. Ezt az értelmezést az 1/2000. Polgári jogegységi határozat is megengedi.

egymással ellentétes határozatokat hoztak. Nem feltétele a jogegységi eljárás indítványozásának, hogy közzétett legfelsőbb bírósági határozatok legyenek egymással ellentétesek⁵. Az adott jogkérdést rendező jogegységi határozat esetét kivéve, ebben az esetben nem feltétele a jogegységi eljárásnak az sem, hogy a Legfelsőbb Bíróság által közzétett határozatok legyenek ellentétesek, és az sem feltétel, hogy az LB Hivatalos Gyűjteményében közzétett elvi bírósági határozata, avagy – az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig – a Legfelsőbb Bíróság Irányelve, Elvi Döntése, kollégiumi állásfoglalása a jogkérdést ne rendezze. Erre a 2/2004. Közigazgatási jogegységi határozat példa, amely leszögezte: „[A]nnak ellenére, hogy e kérdéssel kapcsolatosan a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma a KK 32. számú állásfoglalásának III. pontjában iránymutatást tett közzé, nem egységes a bírói gyakorlat annak a kérdésnek a megítélésében, hogy a felperesként pert indító helyi önkormányzat törvényes érdekeltiségének hiánya miatt helye van-e a Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontjára hivatkozással a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának, illetőleg e kérdésről csak a felek kérelme alapján, és az ügy érdemi vizsgálata során hozott ítéletben lehet dönten.” A gyakorlat vizsgálata alapján a jogegységi eljárás indítványozásának (2) esete kiegészítő jellegű, tehát minden olyan jogkérdés tekintetében alapja lehet a jogegységi eljárás lefolytatásának, amelyben akár a Legfelsőbb Bíróság tanácsai, akár alsóbb bíróságok egymással ellentétes jogerős határozatokat hoztak.

II.

1. A közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alkotmányos jog parlamenti biztosaként hivatali elődömhöz hasonlóan igyekszem e jog érvényesülésének garanciáit erősíteni. Erre kötelez a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 24. § d) pontja is, amely kimondja, hogy az adatvédelmi biztos elősegíti a személyes adatok kezelésére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó törvényi rendelkezések egységes alkalmazását.

2. A közérdekű adatkéresek teljesítésének ügyében az adatvédelmi biztosi álláspont a kezdetektől fogva töretlen és akként foglalható össze, hogy az Avtv. egész szelleméből az következik, hogy a közérdekű adatokat kezelő

5 3/2004. Polgári jogegységi határozat.

szervezetek az adatok szolgáltatásánál akkor járnak el helyesen, ha az adatkérő által kért adatokat – hacsak ez nem ütközik kivételes nehézségbe, vagy nem jár méltánytalanul nagy költséggel –, abban a formában szolgáltatják, ahogyan ezt tőlük kérik.

A közfeladatot ellátó szervek alkotmányos kötelezettsége, hogy biztosítsák az általuk kezelt közérdekű adatok bárki által történő megismerését. Az utóbbi időszakban kialakult legfelsőbb bírósági álláspont szerint abban az esetben, ha a közfeladatot ellátó szerv a kezelésében lévő közérdekű adatot nyilvánosságra hozta, tehát bárki számára hozzáférhetővé tette, a törvényben meghatározott tájékoztatási kötelezettségét teljesítette. Ezért további – egyedi kérelmeken alapuló – közvetlen adatszolgáltatásra nem kötelezhető. Így az adatszolgáltatási kötelezettségnek úgy is eleget lehet tenni, ha – nyilvánosan kezelt adat esetén – a kötelezett az adat bárki számára hozzáférhető lelőhelyét jelöli meg. (BH 2004. 23.; BH 2004. 16.; 2002/1/637. sz. elvi határozat; Pf.IV.24 807/1999/8. szám határozat; Pfv.X.20 059/2002/4.)

Ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság *korábbi gyakorlata* alapján nem mentesültek a közfeladatot ellátó szervek a kezelésükben lévő közérdekű adatot nyilvánosságra hozatalával (bárki számára hozzáférhetővé tételével, jogszabályban meghatározott tájékoztatási kötelezettségét teljesítésével) az egyedi adatszolgáltatási kötelezettség alól. Így a Legfelsőbb Bíróság BH. 1996. 193. számon közzétett döntésben a felperes az alperes jegyzőjétől azt kérte, hogy „*másolatban küldje meg részére a képviselő-testület 1993. augusztus 19-i és 1993. szeptember 30-i üléséről készült jegyzőkönyvet, N. község 1990-1991-1992. évi vagyonelejtárát, N. község közigazgatási területéről készült térképet, amely a belterületet és a külterületet helyrajzi szám szerint, az 1990. évi és az 1993. évi állapotnak megfelelően tünteti fel, az N.-en épülő tornaterem eredeti pályázati kiírását, az engedélyezett terveket, a kivitelező költségvetését, az építési napló adatait, az eddig kifizetett számlákat*”. Az alperes tájékoztatta a felperest, hogy a kért adatok egy részét már hozzáférhetővé tette („*a képviselő-testület jegyzőkönyveit a Polgármesteri Hivatalban megtekintheti, a döntésekhez készített előterjesztéseket, mellékleteket a községi könyvtárban olvashatja, az önkormányzat törzsvagyonyát az önkormányzat 9/1992. (VI. 30.) számú rendelete tartalmazza, a térképeket az ifjúsági klubban tekintheti meg, a tornaterem építéséhez készült pályázati kiírást a képviselő-testület jegyzőkönyve tartalmazza*”), de a kereseti kérelem elutasításának nem az volt az indoka, hogy alperes a „*kezelésében lévő közérdekű adatot nyilvánosságra hozta, tehát „bárki számára*

hozzáférhetővé tette”, hanem az a – logikailag ezt követő – körülmény, hogy a felperes nem vállalta a közérdekű adatokat tartalmazó dokumentumok másolásának költségeit.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv.V.20.787/1995/3. számú határozatában – a fenti ügghöz hasonló történeti tényállás mellett – nem tekintette az egyedi adatigénylés akadályának, hogy az önkormányzat a képviselő-testületi ülésről készült jegyzőkönyvet – az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 17. § (3) bekezdésében foglaltak szerint – egyéb módon már hozzáférhetővé tette. Az egyedi adatigénylés elutasításának indoka ugyanis az volt, hogy a felperes nem eléggé határozott és konkrét igényt terjesztett elő, aminek hiányában közérdekű adat megismerésére irányuló kérelem teljesítéséről az adatot kezelő szerv nem tudott megalapozottan dönteni, azaz nem tudott a képviselő-testület üléséről készült jegyzőkönyv megismerni kívánt részeiről másolatot készíteni. Álláspontom szerint tehát a Legfelsőbb Bíróság utóbbi időben követett – és a BH. 2004. 16. számú eseti döntésében is megjelenő – álláspontja ellentétes a korábbi gyakorlattal.

3. A közérdekű adatok hozzáférhetővé tételének sok módja ismert. Önkormányzatok például saját hivatalos lapjukban, a helyi újságban, az önkormányzat ügyfélszolgálatára révén bárki számára hozzáférhetővé tehetik a működésükkel kapcsolatos dokumentumokat. E hozzáférhetővé tétel azonban aligha jelentheti azt, hogy mondjuk egy soproni illetőségű adatkérőnek Nyíregyházára kelljen utazni, hogy megismerhessen egy önkormányzati iratot. Örvendetes módon ma már egyre több önkormányzat működtet internetes honlapot, s teszi közzé dokumentumait elektronikus formában is. Magyarországon azonban ma még kisebbségben vannak azok, akiknek módjuk és megfelelő ismeretük van a tájékozódásnak ezt a formáját igénybe venni. Álláspontom szerint egy minisztérium felhívhatja a figyelmet arra, hogy a kért információt bárki az interneten is megtekintheti, ezzel azonban nem mentesül az alól, hogy egyedi adatkéréseket teljesítsen.

Nemcsak az Avtv. rendszertani értelmezéséből következik a fenti álláspont, hanem annak betűjéből is. A 20. §-a szerint:

„A közérdekű adat megismerésére irányuló kérelemnek az adatot kezelő szerv a kérelem tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül, közérthető formában tesz eleget. Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről annak tárolási módjától függetlenül – költségtérítés ellenében – a kérelmező másolatot kérhet.

(2) A kérelem megtagadásáról – annak indokaival együtt – 8 napon belül írásban értesíteni kell a kérelmezőt.

(3) A közérdekű adat közléséért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közzléssel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költségtérítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni kell.”

A Legfelsőbb Bíróság 2004. 16. számú eseti döntése utal az Avtv. 19. § (2) bekezdésére, mely szerint:

„Az (1) bekezdésben említett szervek rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adalfajtakra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat.” A törvénynek ez a rendelkezése azonban az úgynevezett automatikus – azaz kérelem nélküli (ún. proaktív) – hozzáférhetővé tételt szabályozza. E rendelkezés nem jelenti ugyanakkor azt, hogy a már bármilyen módon közétett adatokra vonatkozó eseti kérelmeket el lehetne utasítani.

4. A bírósági gyakorlat változására feltehetően az adhatott alapot, hogy az Avtv. miniszteri indoklása szerint „a 19. §-ban szabályozott tájékoztatási kötelezettségnek úgy is eleget lehet tenni, hogy az adat (pl. statisztikai adat) lelőhelyét megjelöli.” Az Avtv. miniszteri indoklása az itt jelzetten túl számos egyéb ponton nincs összhangban a törvényhozó által elfogadott normaszöveggel. Engedje meg Elnök Úr, hogy itt most csupán egyre utaljak. Ilyen kivételnek nyoma sincs a szövegben, miközben az indoklás kimondja: „a közérdekű adatok nyilvánossága alapján nem lehet az egyes hatósági, bírósági eljárások adatait hozzáférhetővé tenni. Ezekre külön szabályok irányadók. Bíróság esetén például közérdekű adatként a működésére, tevékenységére vonatkozó általános tájékoztatást (statisztikai adatok, személyi, tárgyi feltételek stb.) lehet kérni.” Megjegyzem továbbá, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 40. § (1) bekezdése alapján csak a törvényjavaslatához csatolhat indokolást az előterjesztő, elvileg nincs alkotmányos vagy törvényben biztosított hatásköre a Jat. szerinti indokolást az elfogadott normaszöveghez igazítani.

Álláspontom szerint alkotmányos demokráciában a jogalkalmazók, így a bíróságok mint a jogértelmezés végső értelmezési fórumai sem alapíthatják döntéseiket az egyébként alkalmazandó jogtétel [Avtv. 20. § (1) bekezdés] helyett egy másik jogszabályhelyhez (Avtv. 19. §) fűzött indoklására. Alkotmányos demokráciában a jogalanyokat csak az elfogadott, kihirdetett, bárki számára megismerhető normaszöveg korlátozhatja cselekvéseikben, nem pedig az előterjesztő szándéka. Az érintettektől nem várható el, hogy

az indokolásban megtestesülő előterjesztői szándék feltételezett tartalmát vegyék figyelembe jogos/jogtalan magatartásuk irányítójaként, vagy alapjogaik érvényesítésekor. Egy olyan fogalomét, amelynek jelentése egyrészt homályos, másrészt normatív erővel nem rendelkezik.

5. A fentiekén túl a Legfelsőbb Bíróság utóbbi időben követett – és az adatvédelmi biztoséval ellentétes – gyakorlata az alkotmánykonform értelmezés követelményének sem felel meg. Megjegyzem, az alkotmánykonform értelmezés mint interpretációs módszer nemcsak az Alkotmánybíróság (AB) által alkalmazható, hanem minden jogalkalmazó, így a rendes bíróságok számára is igénybe vehető értelmezési eszköz.⁶ Míg az AB az alkotmánykonform értelmezést a támadott norma megsemmisítése helyett, annak az Alkotmánynal összhangban levő értelmezési tartományának meghatározására használja, addig a bírák azzal, hogy a konkrét ügyben a jogszabály lehetséges értelmezési lehetőségei közül az Alkotmánynak megfelelő alkalmazzák, a jogrendszer eseti döntésekre is kiterjedő alkotmányosságát biztosítják.

Az általam következetesen képviselt álláspont jelenik az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 157/B. § (4) bekezdésében is: *„amennyiben olyan adat megismeretetésére irányul a kérelem, melyet már e rendelet szerinti módon kötelezően közzétettek, a kérelmezőt erről tájékoztatni kell – a fellelhetőséget is ideértve. Ez nem mentesíti a szervet az adatszolgáltatási kötelezettsége alól.”* Amennyiben továbbra is a BH 2004. 16. számon közzétett határozatban foglaltak lesznek irányadók, úgy eltérő, diszkriminatív szabályok érvényesülénének az R. és más jogszabályok alapján közzéteendő adatok vonatkozásában. Míg az R. hatálya alá tartozó adatok esetében egyedi kérelemre történő adatszolgáltatási kötelezettség áll fenn, addig ez a kötelezettség más jogszabály által vagy egyéb módon közzéteendő közérdekű adatokra nem vonatkozna. Egy ilyen értelmezés a közérdekű adatkérés tárgyára tekintettel különböztetné meg az adatigénylőket. Mivel a közérdekű adat megismeréséhez való jog alapvető jog, így a megkülönböztetést a szükségesség-arányossági teszt alapján kellene igazolni, és nem látok olyan kényszerítő indokot, ami a jogalanyok eltérő kezelését indokolná.

6 497/B/2002. AB végzés.

* * *

A kifejtettekre tekintettel és az információszabadság érvényesítésével kapcsolatos egységes ítélkezés gyakorlat kialakítása érdekében kérem Elnök Urat, tegye megfontolás tárgyává, hogy élve a Bszi. 31. § (1) bekezdése a) pontjában biztosított jogával, az ügyben a jogegységi tanács eljárását indítványozza. Engedje meg, hogy - amennyiben erre igény mutatkozik - szakmai segítségemet felajánljam.

Budapest, 2005. április 18.

Megkülönböztetett tisztelettel:

Dr. Péterfalvi Attila

*LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG ELNÖKE**Dr. Péterfalvi Attila úrnak**adatvédelmi biztos**Budapest*

Tisztelt Adatvédelmi Biztos úr!

Az információszabadság érvényesülésével kapcsolatos bírósági gyakorlatban jogegységi eljárás kezdeményezését javasoló levelére válaszolva arról tájékoztatom, hogy felvetéseinek körütekintő vizsgálata után meggyőződtem, jogegységi eljárás kezdeményezése nem indokolt.

A felmerült jogkérdés a következő: a közfeladatot ellátó szerv akkor is köteles-e a kezelésében lévő közérdekű adatot egyéni kérelemre kiszolgáltatni, ha a kérdéses közérdekű adatnak a nyilvánossággal való megismertetését, az adatról való tájékoztatás idejét és módját külön jogszabály megállapítja, és annak a közfeladatot ellátó szerv maradéktalanul eleget tesz.

A Legfelsőbb Bíróság ebben a jogkérdésben először a Pf.IV.25.573/2001. számú ügyben hozott érdemi határozatot. A Legfelsőbb Bíróság a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avt.) 19. és 20. §-a egybevetésével a következő álláspontot fogadta el.

A kereset a perbe vont felsőoktatási intézmény felvételi rendjére vonatkozó adatok kiadására irányult. Az alperes a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásával kapcsolatos adatok nyilvánosságra hozatalának rendjét meghatározó 269/2000. (XII.26.) Korm. rendeletnek megfelelően valamennyi, a keresetben megjelölt adatot úgynevezett „felvételi tájékoztatóban” közzétette. Miután az alperes a felperes által kért valamennyi adatot ily módon mindenki számára hozzáférhetővé tette, azokat a felperes is megismerhette, ezért a felperes egyéni kérelmére az alperes – személyre szóló – adatközlésre nem volt köteles. A Legfelsőbb Bíróság ezért helybenhagyta a felperes keresetét elutasító elsőfokú ítéletet. A Legfelsőbb Bíróság jogerős határozatát a felperes felülvizsgálattal támadta. A jogerős határozatot a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati tanácsa Pfv.X.20.059/2002. szám alatt hatályában fenntartotta. Az utóbbi határozat 637. számon elvi határozatként megjelent a Legfelsőbb Bíróság Határozatainak Hivatalos Gyűjteményében (2002. évi 1. kötet) és közzétették a BH 2004. évi 16. számú eseteként is. Az elvi határozat és a BH-ban közölt határozat úgynevezett kiemelt része egymástól kisebb részben eltér. Az elvi határozat ugyanis azt hangsúlyozza, hogy

ha az adat nyilvánosságra hozatalának módját jogszabály rendezi és annak az adatközlő eleget tett, akkor nem köteles egyéni kérelem alapján adatközlésre. A BH-ban közzölt határozat kiemelt része ugyanakkor nem különböztet aszerint, hogy a közzététel módját jogszabály rendezi-e, csupán azt hangsúlyozza, hogy ha a közérdekű adat bárki számára hozzáférhetővé vált, akkor az adatkezelő nem köteles az egyéni kérelmet teljesíteni.

Annak ellenére, hogy a jogerős döntés kifejezetten a külön jogszabály által meghatározott közzététel teljesítéséhez fűzte azt a jogkövetkezményt, hogy az egyéni kérelemre való adatközlés nem indokolt, helyes az a jogértelmezés is, mely szerint, ha az adatkezelő – jogszabály kifejezett rendelkezése hiányában is – az általa kezelt közérdekű adatot bárki számára hozzáférhetővé tette, és a nyilvánosság tájékoztatásával kapcsolatos kötelezettségének így módon eleget tett, egyéni kérelemre nem köteles az adatot külön is kiszolgáltatni. Az egyéni kérelmezőt azonban tájékoztatnia kell arról, hogy a nyilvánosságra hozott adatok hol lelhetők fel. Természetesen elképzelhető olyan tényállás, amikor az egyéni kérelmező igazolja, hogy számára valamilyen okból a közzétett adat nem vált megismerhetővé, vagy a megismerés különös erőfeszítést jelent számára. Ilyenkor indokolt a közérdekű adat kiadására irányuló egyéni kérelem teljesítése is. A Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában azonban ilyen eset nem fordult elő.

Az Ön levelében szereplő korábbi bírósági határozatok az önkormányzatok képviselőtestületi üléseinek jegyzőkönyveire vonatkozó adatkérések kapcsán keletkeztek. Miután az önkormányzatok előzőleg nem tették bárki számára hozzáférhetővé a jegyzőkönyveket, és jogszabály sem határozza meg a testületi ülések jegyzőkönyveinek bárki részéről való megismerési rendjét, ezért nincs azonosság a korábbi határozatokkal és a Pf.IV.25.573/2001. számú ügyben elbírált jogkérdés között.

E tényekre tekintettel nem helytálló az a következtetés, hogy megváltozott a Legfelsőbb Bíróság joggyakorlata. Jogegységi eljárás lefolytatásának indokai ezért nem állnak fenn.

Az Alkotmány 61. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje. Nem ütközik az Alkotmány e rendelkezésébe az a bírói gyakorlat, amely a bárki számára hozzáférhető módon már nyilvánosságra hozott adatoknak egyéni kérelemre való (újabb) kiadását indokolatlannak tekinti.

Budapest, 2005. június 22.

Tisztelettel:

Dr. Lomnici Zoltán

Dr. Lomnici Zoltán
Legfelsőbb Bíróság elnöke

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel vettem levelét az információszabadság érvényesülésével kapcsolatos bírósági gyakorlatot illetően.

Engedje meg, hogy utaljak arra, az Országgyűlés a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény módosításáról szóló 2005. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Avtm.) 12. § (3) bekezdése – 2005. június 1-jei hatállyal – módosította a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. § (2) bekezdését. A módosítás egyértelművé teszi azt az adatvédelmi biztos gyakorlatában kezdetektől fogva következetesen képviselt értelmezést, miszerint a közérdekű adat közzététele *nem mentesíti* az adott szervezet az alól, hogy erre irányuló egyedi adatigénylés esetén az Avtv. 20. §-ának rendelkezései szerint hozzáférhetővé tegye az adott közérdekű adatot.

Tisztelt Elnök Úr!

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatában az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból következő legfontosabb államszervezeti szabály a hatalommegosztás, azon belül a hatalmi ágak elválasztásának elve. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ebből az elvből következik az a garanciális szabály, hogy az egyik hatalmi ág nem vonhatja el egy másik hatalmi ág jogosítványait, nem gyakorolhatja annak hatásköreit. [31/1990. (XII. 18.) ABH 1990. 136, 137.] Mivel az adatvédelmi biztos az Országgyűlés funkcionális értelemben vett egyik feladatát – a parlamenti kontrollt – ellátó intézmény vezetője, a fenti megállapításokat magamra is irányadónak tekintem.

Ugyanakkor az Alkotmány 61. § (1) bekezdésébe foglalt közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alapvető jog minél teljesebb érvényesülése érdekében a következőket tartom fontosnak megjegyezni.

Az Avtm. 2005. június 1-jén lépett hatályba, ugyanakkor nem rendelkezik arról, hogy folyamatban levő ügyekben alkalmazhatják-e akár az alsóbb bíróságok, akár a Legfelsőbb Bíróság az Avtv. módosított 19. § (2) bekezdését.

Álláspontom szerint az Avtv. 19. § (2) bekezdésének Alkotmány 2. § (1) bekezdésére vonatkoztatott értelmezése nem zárja ki, hogy az Avtv. idézett rendelkezését *folyamatban levő ügyekben is alkalmazzák az alsóbb bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság*. Ennek érdekében az alábbiakban összefoglalom az Alkotmánybíróság folyamatos jogviszonyokra kialakított visszamenőleges jogalkalmazásra vonatkozó gyakorlatát.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogalkalmazói visszaható hatály tilalma – a retroaktív jogalkotás megítélésére alkalmazott AB-teszthez hasonlóan – nem abszolút érvényű, ezért a visszaható hatályú jogalkalmazás lehetőségének bizonyítása önmagában nem zárja ki, hogy akár alsóbb bíróságok, akár a Legfelsőbb Bíróság alkalmazzák az Avtv. 19. § (2) bekezdését folyamatban levő ügyekben.

Az AB esetjogában ugyanis a normából fakadó visszaható hatályú alkalmazási kötelezettség vagy lehetőség megállapítása – a büntetőjogi szabályokat leszámítva – önmagában nem ok az alkotmányellenesség megállapítására. Az AB szerint a visszamenőleges *jogalkotásból* nem következik alkotmányellenesség, ha a jogalkotó úgy dönt, hogy a jogszabály hatálybalépését követően az azt megelőző időszakra teljesítendő kötelezettségek csak akkor – és abban a mértékben – alkalmazhatók, amennyiben összességükben nem terhebbek, mint a korábban hatályos rendelkezések.¹ Ugyancsak nem vezet alkotmányellenességre, ha a jogszabály visszamenőlegesen rendelkezik ugyan, de ennek kihatása – a kötelezettség teljesítése – a jogszabály hatálybalépése után következik be.² Ez utóbbi esetben – főszabály szerint – sem változtathatja meg hátrányosan a jogszabály a korábbi cselekmények jogi megítélését. (Ezen túlmenően a korábbi szabályok szerint lezárt jogviszonyokba is – kivételesen – alkotmányosan be lehet beavatkozni, ha azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz az elérni kívánt célhoz képest aránytalan sérelmet.³)

1 986/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 655, 657.

2 176/B/1990/4. AB határozat, ABH 1991, 756, 758.

3 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 82.

Végül nem alkotmányellenes a visszaható hatályú szabályozás a kizárólag jogot megállapító, jogot kiterjesztő, kötelezettséget enyhítő vagy más, a jogszabály valamennyi címzettje számára a korábbi szabályozásnál egyértelműen előnyösebb rendelkezést tartalmazó jogszabályok esetében. Álláspontom szerint az Avtm. módosításának folyamatos ügyekben való bírói alkalmazása ez utóbbi esetkör alá vonható, mégpedig az állam és az egyén között fennálló jogviszonyban (közérdekű adat iránti igény teljesítése), amikor is az AB szerint a törvényhozó, illetve a jogalkalmazók – szemben a lezárt jogviszonyokkal és az egyének közötti jogviszonyokkal – nagyobb mozgástérrel rendelkezik a visszaható hatályú jogalkotásra, illetve jogalkalmazásra.

A fentiek alapján nincs az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő akadálya annak, hogy akár az alsóbb bíróságok, akár a Legfelsőbb Bíróság ne csak az Avtm. hatálybalépését követően indult ügyekben, hanem a folyamatban levő ügyekben is alkalmazzák az Avtv. 2005. június 1-jei hatállyal módosított 19. § (2) bekezdését, amelynek alapján a közérdekű adat közlésététele *nem mentesíti* az adott szervet az alól, hogy erre irányuló egyedi adatigénylés esetén az Avtv. 20. §-ának rendelkezései szerint hozzáférhetővé tegye az igényelt közérdekű adatot.

Kérem Elnök Urat, álláspontomat tegye megfontolás tárgyává.

Budapest, 2005. október 24.

Megkülönböztetett tisztelettel:

Dr. Péterfalvi Attila

LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG ELNÖKE

Dr. Péterfalvi Attila úrnak

adatvédelmi biztos

Budapest

Tisztelt Adatvédelmi Biztos Úr!

A közérdekű adatokkal kapcsolatos újabb levelére válaszolva álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. § (3) bekezdésének a 2005. évi XIX. törvény (Avtvm.) 12. § (3) bekezdésével történt módosítása nem keletkezett a Legfelsőbb Bíróságra „*visszamenőleges hatályú alkalmazási kötelezettséget*”.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 12. § (1) és (2) bekezdés értelmében, a jogszabályban meg kell határozni a hatálybalépésének napját. A jogszabály egyes rendelkezéseinek hatálybalépésére különböző időpontokat is meg lehet állapítani. Jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

Az Avtvm. 12. § (1) bekezdése szerint a törvény a kihirdetését követő második hónap első napján lép hatályba. A törvény kihirdetése 2005. április 29-én történt meg, az Avtv. idézett módosított rendelkezése tehát, amint arra Ön a levelében helyesen utalt, 2005. június 1-jével lépett hatályba, ezt követően kell alkalmazni.

Az adott esetben nincs szó visszaható hatályú szabályozásról.

Ami egyedi adatigénylés esetén az Avtv. 19. § (3) bekezdés értelmezését illeti, a Legfelsőbb Bíróság elé a módosítás hatályba lépése óta nem került olyan ügy, amelyben e jogszabály alkalmazása felmerült. Ezért az Ön levelében jelzett jogértelmezés helyességéről idő előtti lenne állást foglalni.

Budapest, 2006. január 10.

Tisztelettel:

Dr. Lomnici Zoltán

(171/H/2005)

[Állásfoglalás: az önkormányzati hatáskörbe tartozó kérdések megvitatásának nyilvánosságát biztosítani kell]

Dr. Gelencsér József
hivatalvezető

Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal
Székesfehérvár

Tisztelt Hivatalvezető Úr!

Október 14-én érkezett megkeresésében két kérdésben kérte állásfoglalásomat:

1. a képviselő testületi üléseket megelőző – az egyes önkormányzatoknál gyakorlattá vált – úgynevezett munkaértekezletek esetén kell-e biztosítani az érdeklődő állampolgárok számára a nyilvánosságot?
2. az említett munkaértekezleteken megtárgyaltak alapjául szolgáló dokumentumok, valamint az értekezleten elhangzottakról készülő írásos jegyzőkönyv, emlékeztető, hangfelvétel közérdekű adatnak minősül-e?

Az egyes kérdésekkel kapcsolatos álláspontom a következő:

1. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 2. §-ának (1) bekezdése értelmében „a helyi önkormányzat érvényre juttatja a népfelség elvét, helyi ügyekben demokratikus módon, széles körű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi közakaratot”. Az Ötv. maga is több garanciát tartalmaz arra nézve, hogy a demokratikus működésnek – ebbe az egyetlen mondatba belesűrített – elve érvényesülhessen. Ilyen szabályok:

- a hatásköröknek a képviselő-testülethez történő telepítése,
- a főszabályként nyilvános üléselés követelménye, beleértve az ülés helyének, idejének, tárgyaló napirendjének nyilvánossága biztosítását is,
- a nyilvánosság egyéb formáinak, fórumainak törvényi rögzítése.

A széles körű nyilvánosság biztosításának kötelezettsége nem a képviselő-testületre „kényszerített” állami kötelezettség, hanem a „népfelség” elvének, az Alkotmány 42. §-ában megfogalmazott, a választópolgárok kö-

zösségét megillető kollektív jognak a folyománya. Az önkormányzashoz való jog érvényesülésének egyik garanciáját a közérdekű adatokhoz való hozzáférés biztosítása jelenti. Ezért fogalmazott úgy az Alkotmánybíróság, hogy „a közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat.” [32/1992. (V. 29.) AB határozat]

Természetesen nem életszerű olyan követelményt támasztani, miszerint a képviselő-testület hatáskörébe tartozó minden egyes ügyet teljes részletességében csak és kizárólag a testület ülésén tárgyaljanak meg; és az sem életszerű, hogy az önkormányzati képviselőket „eltiltsák” a kötetlenebb véleménycserétől, „lobbizástól”. Véleményem szerint azonban garanciális követelmény, hogy minden olyan esetben érvényesüljenek az Ötv., illetve az Avtv. nyilvánosságra vonatkozó szabályai, amikor a képviselők valamilyen formalizált módon (ide nem értve a pártok képviselőcsoportjainak működési formáit), kifejezetten a képviselő-testület hatáskörébe tartozó, annak napirendjén szereplő vagy oda szánt kérdésekkel foglalkoznak.

Az Ön által említett gyakorlat azáltal, hogy a választópolgárok, illetve a nyilvánosság számára lehetetlenné teszi magának az ülésezés tényének az előzetes megismerését, továbbá a formális képviselő-testületi ülésen a vitát, az álláspontok ütköztetését kiküszöböli, sérti az Alkotmánybíróság határozatában megfogalmazott – az Ötv. 2. §-ának (1) bekezdésére támaszkodó – követelményeket, ezáltal a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogot is.

2. Az Avtv. szerint közérdekű adat a helyi önkormányzati feladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

Az adott meghatározásra figyelemmel, ha az Ön által említett munkaértekezleteken jegyzőkönyv, emlékeztető, hangfelvétel, képfelvétel, stb. készül, azok nyilvánosságát biztosítani kell az önkormányzat szerveinek – az Avtv. és az Ötv. 12. §-a (4) bekezdésének figyelembevételével.

Olyan esetben, amikor a munkaértekezletekről nem készül rögzített doku-

mentum, az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdésében írt általános tájékoztatási kötelezettséget, valamint a 19. § (4) bekezdését lehet segítségül hívni a munkaértekezleten történtek nyilvánosság elé tárása érdekében.

Budapest, 2005. november 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(1799/K/2005)

FÜGGELÉK

Az iroda szervezete és gazdálkodása

A 2004. évi beszámoló parlamenti fogadtatása

Az Országgyűlés az adatvédelmi biztos 2004. évi beszámolóját 331 igen szavazattal – ellenszavazat nélkül és 1 tartózkodás mellett – elfogadta.

Az iroda szervezete és gazdálkodása

Az Adatvédelmi Biztos Irodájánál – a 2005. december 31-i állapot szerint – 50 főállású és 3 részfoglalkozású munkatárs dolgozik. Betöltetlen álláshely nincs. Az alábbiakban a 2004. év kiadásait mutatjuk be a hivatal egészére vonatkozó beruházási kiadások, üzemeltetési költségek és áfa nélkül. A közölt összegek ezer forintban értendők.

Személyi kiadások:	
Illetmények	188.812
Jutalom	27.872
Jubileumi jutalom	5.222
Napidíj	1.587
Megbízási díj	2.980
Egyéb juttatások	11.431
Személyi kiadások összesen:	237.904
Munkáltatót terhelő járulékok	75.367
Dologi kiadások	
Külföldi kiküldetés	6.056
Reprezentáció	1.491
Irodaszer, telefon, gépkocsi üzemeltetés	5.459
Nyomda	3.700
Fordítás, lektorálás, megbízás	1.433
Egyéb kiadások	9.425
Dologi kiadások összesen	27.564
Összes kiadás*	340.835

* Az összes kiadás nem tartalmazza az Adatvédelmi Iroda rezsit, üzemeltetési és beruházási kiadásait, azok az országgyűlési biztosok közös hivatalának kiadásaiban jelennek meg.

Az adatvédelmi biztos által 2005-ben véleményezett jogszabálytervezetek

Törvények

- 2005. évi XI. törvény a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény módosításáról (60/J/2005)
- 2005. évi III. törvény az Egészségügyi Világszervezet Dohányzás-ellenőrzési Keretegyezményének kihirdetéséről (61/J/2005)
- 2005. évi LXXIX. törvény a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény módosításáról (70/J/2005)
- 2005. évi LXIII. törvény a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény módosításáról (71/J/2005)
- Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (113/J/2005)
- 2005. évi XXXVIII. törvény a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény és az azzal összefüggő egyes ágazati törvények módosításáról (149/J/2005)
- 2005. évi XLIX. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény és egyéb, az egészségüggyel összefüggő törvények módosításáról (150/J/2005)
- 2005. évi CXXVII. törvény egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények európai közösségi jogi aktusnak való megfeleltetéssel összefüggő módosításáról (162/J/2005)
- 2005. évi CXXXI. törvény egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények szervezetváltozással összefüggő módosításáról (162/J/2005)
- A parlagfű elleni védekezésről szóló törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (258/J/2005)
- A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (277/J/2005)
- Az adókról, járulékokról szóló törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (315/J/2005)

- 2005. évi LXXXIII. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról (318/J/2005) (339/J/2005), (385/J/2005), (408/J/2005), (452/J/2005)
- 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról (340/J/2005)
- 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról (361/J/2005)
- 2005. évi LXXIV. törvény a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény módosításáról (361/J/2005)
- 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról (387/J/2005)
- 2005. évi LXII. törvény a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény módosításáról (409/J/2005)
- 2005. évi XXX. törvény az egyes nemzetközi szerződések kihirdetéséről rendelkező jogszabályok, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról (415/J/2005)
- Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról szóló T/14230. számú törvényjavaslathoz kapcsolódó módosító javaslat (421/J/2005)
- 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról (439/J/2005)
- A bíróság által vezetett ingatlan-nyilvántartás bevezetéséről szóló törvény – tervezet – (475/J/2005)
- A kereskedelemről szóló törvény – tervezet – (509/J/2005)
- 2005. évi CXIV. törvény a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról (575/J/2005)
- A szakfordításról és a tolmácsolásról szóló törvény – tervezet – (605/J/2005), (2014/J/2005)
- A Szakfordítói és Tolmács Kamaráról szóló törvény – tervezet – (606/J/2005), (2014/J/2005)
- 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről (643/J/2005)
- 2005. évi CXXXII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint

- az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény módosításáról (684/J/2005)
- 2005. évi CXXV. törvény a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a szociális biztonságról szóló, Budapesten, 2005. február 8-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről (711/J/2005)
 - Az ifjúsággal kapcsolatos egyes közfeladatokról szóló törvény – tervezet – (712/J/2005)
 - A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvénynek a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvénnyel kapcsolatos módosításáról szóló törvény – tervezet – (725/J/2005)
 - A fővárosi helyi személyszállítás egy részének országos közforgalmú vasúttal, valamint menetrend szerinti helyközi autóbusszjáratokkal való ellátásával összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (760/J/2005)
 - 2005. évi XCV. törvény az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról (761/J/2005)
 - 2005. évi CXXII. törvény az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról (762/J/2005)
 - A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény és a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (787/J/2005)
 - A minősített adat védelméről szóló törvény – tervezet – (822/J/2005)
 - A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (823/J/2005)
 - 2005. évi LV. törvény a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény módosításáról (825/J/2005)
 - 2005. évi LXXI. törvény az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló 1997. évi LXXIV. törvény módosításáról (899/J/2005)
 - 2005. évi LXXV. törvény a vasútról szóló 1993. évi XCV. törvény módosításáról (900/J/2005)
 - 2005. évi LXXII. törvény a prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló 2004. évi CXXII. törvény, valamint a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak és a társadalombiztosí-

- tás szerveinek állami felügyeletéről szóló 1998. évi XXXIX. törvény módosításáról (901/J/2005)
- 2005. évi LXXXVI. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvénynek, valamint az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvénynek az elektronikus bírósági eljárással összefüggő módosításáról (926/J/2005)
 - A pénzügyi felügyelés egységes eljárási szabályairól szóló törvény – tervezet – (938/J/2005)
 - 2005. évi LXXXV. törvény az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény módosításáról (945/J/2005)
 - A Térségi Egészségügyi Koordinációs Központokról szóló törvény – tervezet – (1002/J/2005)
 - 2005. évi XLVI. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény és a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény módosításáról (1003/J/2005)
 - 2005. évi CLXXVIII. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény módosításáról (1004/J/2005, 1766/J/2005)
 - 2005. évi CIX. törvény a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről (1036/J/2005)
 - 2005. évi CX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény módosításáról (1054/J/2005)
 - 2005. évi LXXVI. törvény az építőipari kivitelezési tevékenységgel kapcsolatos adatszolgáltatásokkal összefüggő egyes törvények módosításáról (1058/J/2005)
 - Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény módosításáról szóló T/16520. számú javaslat – tervezet – (1065/J/2005)
 - A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1078/J/2005)
 - Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1079/J/2005)
 - 2005. évi CXXIII. törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. tör-

- vény, valamint a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény kapcsolódó módosításáról (1094/J/2005)
- A Magyar Köztársaság Országgyűlése Házsabályának kihirdetéséről szóló T/16511. számú törvényjavaslat – tervezet – (1143/J/2005)
 - Az élettársi kapcsolat regisztrálásáról szóló T/16349. számú törvényjavaslat – tervezet – (1144/J/2005)
 - A postáról szóló 2003. évi CI. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1151/J/2005)
 - A határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény és kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (1167/J/2005)
 - 2005. évi CXXX. törvény a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról (1198/J/2005)
 - 2005. évi CLV. törvény a munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény módosításáról (1202/J/2005)
 - 2005. évi CV. törvény a Bérgarancia Alapról szóló 1994. évi LXVI. törvény jogharmonizációs célú módosításáról, valamint a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról (1203/J/2005)
 - 2005. évi LVII. törvény a Munka Törvénykönyvről szóló 1992. évi XXII. törvény módosításáról (1204/J/2005)
 - 2005. évi LXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény módosításáról (1204/J/2005)
 - 2005. évi LXXI. törvény az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló 1997. évi LXXIV. törvény módosításáról (1204/J/2005)
 - 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról (1204/J/2005)
 - 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (1212/J/2005)
 - 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról (1212/J/2005)
 - 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról (1222/J/2005)

- 2005. évi LXXV. törvény a vasútról szóló 1993. évi XCV. törvény módosításáról (1224/J/2005)
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1244/J/2005)
- 2005. évi CXXVI. törvény a családtámogatási rendszer átalakításáról (1259/J/2005)
- 2005. évi CXII. törvény a számvitelről és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló törvények módosításáról (1316/J/2005)
- 2006. évi VIII. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény módosításáról (1332/J/2005)
- 2005. évi CLXXXIV. törvény a légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról (1344/J/2005)
- 2005. évi CXIII. törvény a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 1999. évi CXXIV. törvény módosításáról (1350/J/2005)
- 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről (1351/J/2005)
- 2005. évi CLXXXVIII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosításáról (1376/J/2005)
- 2006. évi VI. törvény a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény módosításáról (1381/J/2005)
- 2005. évi CLXX. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosításáról (1391/J/2005)
- A Magyar Köztársaságnak az Európai Unióról szóló Szerződés K.3. Cikkén alapuló, az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló 1995. július 26-án kelt Egyezmény (Europool Egyezmény) és Jegyzőkönyveinek kihirdetéséről, továbbá a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról készült törvény – tervezet – (1397/J/2005)
- 2005. évi CXXXI. törvény egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények szervezetváltozással összefüggő módosításáról (1440/J/2005)
- 2005. évi CXXVII. törvény egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények európai közösségi jogi aktusnak való megfeleltetéssel összefüggő módosításáról (1440/J/2005)

- A Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma Részes Államainak Első Közgyűlése által, 2002. szeptember 10-én New Yorkban elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló Megállapodás kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazásról és kihirdetéséről szóló törvény – tervezet – (1447/J/2005)
- Az egyes esélyegyenlőségi tárgyú törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (1448/J/2005)
- 2006. évi XI. törvény az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény módosításáról (1494/J/2005)
- 2005. évi CXIX. törvény az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról (1529/J/2005)
- 2005. évi CXXI. törvény a luxusadóról (1529/J/2005)
- 2005. évi CXI. törvény a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekről (1549/J/2005)
- A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1577/J/2005)
- 2005. évi CLXXXVI. törvény a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény módosításáról (1578/T/2005)
- 2005. évi CLXXXI. törvény egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról (1593/J/2005)
- 2005. évi CLXXXII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény és az egészségügyi szakellátási kötelezettségről, továbbá egyes egészségügyet érintő törvények módosításáról szóló 2001. évi XXXIV. törvény módosításáról (1605/J/2005)
- 2005. évi CLIII. törvény a Magyar Köztársaság 2006. évi költségvetéséről (1610/J/2005)
- 2005. évi CLXXII. törvény a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény módosításáról (1617/J/2005)
- 2005. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Lengyel Köztársaság Kormánya között a kétoldalú szerződések számbavételéről Varsóban, 2005. június 17-én aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről (1632/J/2005)
- Egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (1681/J/2005)
- 2005. évi CXLVIII. törvény az oktatást érintő egyes törvények módosításáról (1693/J/2005)

- A Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központról szóló 2000. évi CXXVI. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1701/J/2005)
- 2005. évi CLXXI. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosításáról (1735/J/2005)
- 2005. évi CLXXXV. törvény a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény módosításáról (1739/J/2005)
- A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1740/J/2005)
- 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről (1741/J/2005)
- A személy- és tárgykörözésről szóló 2001. évi XVIII. törvény, valamint a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló törvény – tervezet – (1754/J/2005)
- 2005. évi CLXVIII. törvény az áruk ideiglenes behozataláról, Isztambulban, 1990. június 26-án kelt Egyezmény és mellékletei kihirdetéséről (1793/J/2005)
- A légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló T/18364. törvényjavaslat (1823/J/2005)
- A polgárőrségről szóló törvényjavaslat – tervezet – (1855/J/2005)
- T/17798. számú törvényjavaslat az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt Egyezmény és az Egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről – tervezet – (1862/J/2005)
- A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény – tervezet – (1886/J/2005)
- A közraktározásról szóló 1996. évi XLVIII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1906/J/2005)
- Az Európai Gazdasági Térségről szóló Egyezményben részes tagállamok állampolgárainak és családtagjainak magyarországi tartózkodásáról szóló törvény – tervezet – (1907/J/2005)
- Az egyes foglalkoztatási tárgyú törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (1916/J/2005)
- Az országos és ágazati szociális párbeszédéről szóló törvény – tervezet – (1918/J/2005)

- A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény módosítása céljából október 17-én benyújtására került T/17911. számú törvényjavaslat – tervezet – (1941/J/2005)
- A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (1952/J/2005)
- 2005. évi CXLVII. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról (1976/J/2005)
- 2005. évi CLX. törvény a Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény módosításáról (1977/J/2005)
- A Magyar Köztársaság és a Portugál Köztársaság között Budapesten, 2002. november 4-én aláírt Konzuli Egyezmény kihirdetéséről szóló törvény – tervezet – (1978/J/2005)
- 2005. évi CLI. törvény az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény módosításáról (1979/J/2005)
- Az Állami Útpténytárról szóló törvény – tervezet – (1984/J/2005)
- 2006. évi II. törvény a Magyar Köztársaság és Románia között, a szociális biztonságról szóló, Bukarestben, 2005. október 20-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről (1986/J/2005)
- 2006. évi IX. törvény a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény módosításáról (2024/J/2005)
- A Magyar Köztársaság Kormánya és a Vietnámi Szocialista Köztársaság Kormánya a két ország között a kétoldalú állam és kormányközi nemzetközi szerződések felülvizsgálatáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló törvény – tervezet – (2025/J/2005)
- A jövő nemzedékek országgyűlési biztosáról szóló T/6221. számú törvényjavaslat – tervezet – (2058/J/2005)
- Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény digitális műsorterjesztéssel összefüggő módosításáról és a digitális átállás átmeneti szabályairól szóló törvény – tervezet – (2063/J/2005)
- A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény módosításáról szóló törvény – tervezet – (2148/J/2005), (2198/J/2005)
- 2006. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és a Bolgár Köztársaság között, a szociális biztonságról szóló, Szófiában, 2005. november 30-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről (2169/J/2005)
- A gyümölcsös ültetvények, valamint a gyümölcsös ültetvény méretet el nem érő, gyümölcsfával betelepített területek összeírásáról szóló törvény – tervezet – (2199/J/2005)

- A kulturális javak fegyveres összetűzések esetén való védelméről szóló 1954. évi Hágai Egyezmény Második Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről és a Büntető Törvénykönyv módosításáról szóló törvény – tervezet – (2269/J/2005)
- A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló törvény – tervezet – (2316/J/2005)
- A közlekedésbiztonsággal kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló törvény – tervezet – (2322/J/2005)

Kormányrendeletek

- 18/2005. (II. 10.) Korm. rendelet a Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvény végrehajtásáról rendelkező 160/2003. (X. 7.) Korm. rendelet módosításáról (9/J/2005)
- A közigazgatási szervek egységes iratkezelésének szabályozásáról szóló kormányrendelet – tervezet – (72/J/2005)
- 45/2005. (III. 11.) Korm. rendelet a Nemzeti Hírközlési Hatóságnak az elektronikus aláírással kapcsolatos feladat- és hatásköréről, valamint eljárásának részletes szabályairól (139/J/2005)
- 37/2005. (III. 10.) Korm. rendelet a járóbeteg-ellátás keretében rendelt gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök és gyógyfürdőellátások árához nyújtott támogatások elszámolásáról és folyósításáról szóló 134/1999. (VIII. 31.) Korm. rendelet módosításáról (141/J/2005)
- 48/2005. (III. 23.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény hatálya alá tartozó munkáltatóknál működő szakszervezetek reprezentativitásának megállapításáról (160/J/2005)
- 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről (162/J/2005)
- 44/2005. (III. 11.) Korm. rendelet a kormányzati informatika koordinációjáról és a kapcsolódó eljárási rendről (200/J/2005)
- 49/2005. (III. 23.) Korm. rendelet a közgyógyellátási igazolványról szóló 28/1993. (II. 17.) Korm. rendelet módosításáról (259/J/2005)
- 224/2005. (X. 13.) Korm. rendelet a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő, egyes egészségügyi ágazati feladatokat érintő kormányrendeletek módosításáról (317/J/2005)

- 223/2005. (X. 13.) Korm. rendelet a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő, egyes belügyi ágazati feladatokat érintő kormányrendeletek módosításáról (317/J/2005)
- A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló kormányrendelet – tervezet – (366/J/2005)
- 101/2005. (V. 31.) Korm. rendelet egyes kormányrendeletek módosításáról (388/J/2005)
- 78/2005. (IV. 28.) Korm. rendelet az utazásszervező és -közvetítő tevékenységről szóló 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról (412/J/2005)
- 79/2005. (IV. 28.) Korm. rendelet az utazási és utazást közvetítő szerződésről szóló 214/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról (413/J/2005)
- 68/2005. (IV. 13.) Korm. rendelet a Nemzeti Földalap vagyonyilvántartásának, vagyonkezelésének és hasznosításának részletes szabályairól szóló 254/2002. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról (422/J/2005)
- 209/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a betétdíj alkalmazásának szabályairól (438/J/2005)
- 67/2005. (IV. 13.) Korm. rendelet a gyógyszerek és gyógyászati segéd-eszközök közbeszerzésének részletes és sajátos szabályairól szóló 130/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet módosításáról (465/J/2005)
- Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (510/J/2005)
- A hatósági közvetítőről készült kormányrendelet – tervezet – (559/J/2005)
- 83/2005. (IV. 28.) Korm. rendelet az önkormányzat által szervezett közcélú foglalkoztatás 2005. évi előirányzatának módosítási rendjéről és a többlétfogatás igényléséről, valamint az egyes lakáscélú kölcsönökből eredő adósságok rendezéséről szóló 11/2005. (I. 26.) Korm. rendelet módosításáról (560/J/2005)
- 77/2005. (IV. 28.) Korm. rendelet a közfürdők létesítéséről és működéséről szóló 121/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet módosításáról (562/J/2005)

- 80/2005. (IV. 28.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet módosításáról (563/J/2005)
- 95/2005. (V. 21.) Korm. rendelet az idegennyelv-tudást igazoló állami-lag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet módosításáról (574/J/2005)
- 73/2005. (IV. 21.) Korm. rendelet a gazdálkodó szervezetek 2005. évi egyedi termelési támogatásáról szóló 7/2005. (I. 19.) Korm. rendelet módosításáról (597/J/2005)
- 180/2005. (IX. 9.) Korm. rendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról (598/J/2005)
- A Központi Kárrendezési Iroda és Területi kirendeltségei megszüntetéséről, az Országos Igazságügyi Hivatal létrehozásáról, a jogi segítségnyújtó hivatali feladatokat ellátó szervezet átszervezéséről, és ezekkel összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (622/J/2005)
- Az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzésben résztvevők számára szervezett központi gyakornoki rendszerről szóló 125/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (708/J/2005)
- 250/2005. (XI. 23.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a szociális biztonságról szóló, Budapesten, 2005. február 8-án aláírt Egyezmény végrehajtására szolgáló Megállapodás kihirdetéséről (711/J/2005)
- 196/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet módosításáról (713/J/2005)
- 97/2005. (V. 23.) Korm. rendelet a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 143/2002. (VI. 28.) Korm. rendelet módosításáról (777/J/2005)
- A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtására kiadott 101/1998. (V. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (787/J/2005)
- 150/2005. (VII. 29.) Korm. rendelet a transzeurópai közlekedési hálózat projektjeihez juttatott TEN-T támogatás felhasználásáról (797/J/2005)

- 152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet az Útravaló Ösztöndíjprogramról (798/J/2005)
- 121/2005. (VI. 28.) Korm. rendelet a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet módosításáról (846/J/2005)
- A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény végrehajtásáról rendelkező 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet – tervezet – (901/J/2005)
- 211/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíj-mentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet és az azt módosító 342/2004. (XII. 22.) Korm. rendelet módosításáról (970/J/2005)
- 107/2005. (VI. 23.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és Kanada között a szociális biztonságról szóló, Budapesten, 2002. március 4-én aláírt Egyezmény végrehajtásáról szóló Igazgatási Megállapodás kihirdetéséről (973/J/2005)
- 104/2005. (VI. 11.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (977/J/2005)
- A honosítással vagy visszahonosítással magyar állampolgárságot szerzők személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásával, valamint személyazonosító igazolvánnyal történő ellátásával kapcsolatos kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (990/J/2005)
- Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. rendelet – tervezet – (1037/J/2005)
- A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1040/J/2005)
- 299/2005. (XII. 23.) Korm. rendelet a központosított illetményszámfejtésről szóló 172/2000. (X. 18.) Korm. rendelet módosításáról (1044/J/2005)
- A gazdálkodó szervezetek 2005. évi egyedi termelési támogatásáról szóló 7/2005. (I. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1077/J/2005)

- 114/2005. (VI. 27.) Korm. rendelet a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény végrehajtásáról rendelkező 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet módosításáról (1123/J/2005)
- 313/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 164/2003. (X. 18.) Korm. rendelet, valamint ezzel összefüggésben egyes további kormányrendeletek módosításáról (1127/J/2005)
- 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról (1134/J/2005)
- 141/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet egyes szociális tárgyú kormányrendeletek módosításáról (1164/J/2005)
- 153/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet a kábítószerrel és pszichotróp anyagokkal végezhető tevékenységekről szóló 142/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet módosításáról (1166/J/2005)
- 188/2005. (IX. 15.) Korm. rendelet a biztonsági okmányok védelmének rendjéről szóló 86/1996. (VI. 14.) Korm. rendelet módosításáról (1196/J/2005)
- A költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1197/J/2005)
- 233/2005. (X. 19.) Korm. rendelet a szomszédos államokban élő magyaroknak nyújtott támogatások központi nyilvántartásáról (1223/J/2005)
- 230/2005. (X. 19.) Korm. rendelet a tűzvédelmi bírságnak, valamint a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának a központi költségvetésbe történő befizetése és elszámolása rendjéről, valamint felhasználásának és ellenőrzésének módjáról szóló 180/1998. (XI. 6.) Korm. rendelet módosításáról (1239/J/2005)
- 243/2005. (X. 28.) Korm. rendelet a nemesfémtermékek és -termékek vizsgálatáról, hitelesítéséről és nemesfém tartalmuk tanúsításáról szóló 145/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet módosításáról (1245/J/2005)
- 160/2005. (VIII. 16.) Korm. rendelet a növényvédelmi közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól (1268/J/2005)
- 172/2005. (IX. 1.) Korm. rendelet a külföldi gyógykezelésekkel kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 227/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról (1270/J/2005)

- 187/2005. (IX. 15.) Korm. rendelet a minősített adat kezelésének rendjéről szóló 79/1995. (VI. 30.) Korm. rendelet módosításáról (1293/J/2005)
- Az egyes lakáscélú kölcsönökből eredő adósságok rendezéséről szóló 11/2005. (I. 26.) Korm. rendelet módosításáról készült kormányrendelet – tervezet – (1307/J/2005)
- 234/2005. (X. 21.) Korm. rendelet a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) Korm. rendelet módosításáról (1316/J/2005)
- 210/2005. (X. 5.) Korm. rendelet az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetéséről (1322/J/2005)
- 182/2005. (IX. 9.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (1394/J/2005)
- Az élelmiszer- és takarmány-ellenőrzés rendjéről és koordinálásáról szóló Korm. rendelet – tervezet – (1416/J/2005)
- A büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól szóló 34/1999. (II. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1483/J/2005)
- 193/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet az elektronikus ügyintézés részletes szabályairól (1516/J/2005)
- 194/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet a közigazgatási hatósági eljárásokban felhasznált elektronikus aláírásokra és az azokhoz tartozó tanúsítványokra, valamint a tanúsítványokat kibocsátó hitelesítésszolgáltatókra vonatkozó követelményekről (1516/J/2005)
- 195/2005. (IX. 22.) Korm. rendelet az elektronikus ügyintézését lehetővé tevő informatikai rendszerek biztonságáról, együttműködési képességéről és egységes használatáról (1516/J/2005)
- 233/2005. (X. 19.) Korm. rendelet a szomszédos államokban élő magyaroknak nyújtott támogatások központi nyilvántartásáról (1526/J/2005)
- 240/2005. (X. 27.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bázelen, 1989. március 22. napján aláírt Egyezmény módosításainak kihirdetéséről (1527/J/2005)

- 213/2005. (X. 5.) Korm. rendelet a határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelmére és használatára vonatkozó, Helsinkiben, 1992. március 17-én aláírt Egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyv kihirdetéséről (1528/J/2005)
- 247/2005. (XI. 14.) Korm. rendelet a 2006. évre vonatkozó Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program módosított és új adatgyűjtéseiről (1576/J/2005)
- 330/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (1606/J/2005), (1607/J/2005)
- A védett személyek és kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1608/J/2005)
- 327/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a személyazonosításra és a lakcímgazdálkodásra alkalmas okmányokkal összefüggő kormányrendeletek módosításáról (1611/J/2005)
- A Magyar Köztársaság területén működő, a nemzetközi jog alapján kiváltságot és mentességet élvező diplomáciai és konzuli képviseletek, valamint nemzetközi szervezetek objektumai őrzésének rendjéről szóló 43/1997. (III. 12.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1663/J/2005)
- 277/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet az Országos Meteorológiai Szolgálatról (1836/J/2005)
- 257/2005. (XII. 7.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról (1837/J/2005)
- 302/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a hatósági élelmiszer-ellenőrzés rendjéről (1861/J/2005)
- 266/2005. (XII. 14.) Korm. rendelet az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatalról szóló 295/2004. (X. 28.) Korm. rendelet, a kábítószerekkel és pszichotróp anyagokkal végezhető tevékenységekről szóló 142/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet, valamint a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (1949/J/2005)
- A nem-konvencionális eljárásokról szóló Korm. rendelet – tervezet – (1951/J/2005)

- A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról szóló 101/1998. (V. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (1952/J/2005)
- 305/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról (1985/J/2005)
- Nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásáról szóló kormányrendelet – tervezet – (2056/J/2005)
- 279/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet a külföldi kiküldetéshez kapcsolódó elismert költségekről szóló 168/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet módosításáról (2057/J/2005)
- 280/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról rendelkező 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról (2059/J/2005)
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról (2060/J/2005)
- 284/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet a mezőgazdaságban felhasznált gázolaj utáni jövedéki adó-visszatérítés feltételeiről és szabályairól szóló 216/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (2061/J/2005)
- 315/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet módosításáról (2087/J/2005)
- 334/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások, a befektetési vállalkozások, a biztosítók, a befektetési alapok, a kockázati tőketársaságok és a kockázati tőkealapok éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló kormányrendeletek módosításáról (2088/J/2005)
- 319/2005. (XII. 26.) Korm. rendelet az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet, valamint a kincstári elszámolások beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 240/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról (2093/J/2005)
- 285/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet a magánnyugdíjpénztárak, az önkéntes nyugdíjpénztárak, valamint az önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyező pénztárak beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló kormányrendeletek módosításáról (2094/J/2005)

- 329/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról (2098/J/2005)
- 330/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról (2099/J/2005)
- 331/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet az irányított betegellátási rendszerről (2100/J/2005)
- 322/2005. (XII. 27.) Korm. rendelet a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény egyes végrehajtási rendeleteinek módosításáról (2108/J/2005)
- Elektronikus biztonság részletes szabályairól szóló kormányrendelet – tervezet – (2127/J/2005)
- A minősített adat kezelésének rendjéről, valamint a Nemzeti Biztonsági Felügyelet működési rendjéről szóló kormányrendelet – tervezet – (2128/J/2005)
- Az állami, önkormányzati tulajdonban lévő vizeken és a közcélú vízi létesítmények vízterületén víziállatok hatósági engedélyezéséről, telepítéséről, használatáról szóló kormányrendelet – tervezet – (2129/J/2005)
- A minőségi és hatékony gyógyszerrendelés ösztönzéséről szóló kormányrendelet – tervezet – (2131/J/2005)
- Az exportfinanszírozó intézmények tevékenységét szabályozó egyes kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (2145/J/2005)
- A honvédelemmel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló kormányrendelet – tervezet – (2151/J/2005)
- Váratlan légitámadás esetén a légiriasztás rendszeréről szóló kormányrendelet – tervezet – (2151/J/2005)
- 316/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról (2164/J/2005)
- 296/2005. (XII. 23.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet és a gyermekjóléti és gyermekvé-

- delmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről szóló 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról (2165/J/2005)
- A nemzeti vérkészlettel való gazdálkodás szabályairól szóló 114/2000. (VI. 29) Korm. rendelet és az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999.(III. 3.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (2167/J/2005)
 - 310/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról rendelkező 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet módosításáról (2170/J/2005)
 - 318/2005. (XII. 26.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról (2195/J/2005)
 - 5/2006. (I. 13.) Korm. rendelet az Igazságügyi Hivatalról szóló 144/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról (2200/J/2005)
 - A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló kormányrendelet – tervezet – (2217/J/2005)
 - A kettős felhasználású termékek és technológiák külkereskedelmi forgalmának engedélyezéséről szóló 50/2004. (III.23) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet – tervezet – (2241/J/2005)
 - 327/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a személyazonosításra és a lakcímgigazolásra alkalmas okmányokkal összefüggő kormányrendeletek módosításáról (2243/J/2005)
 - 326/2005. (XII. 28.) Korm. rendelet a fiatalok életkezdési támogatásáról szóló 2005. évi CLXXIV. törvény végrehajtásáról (2259/J/2005)
 - A közlekedésrendészeti közigazgatási bírság kiszabásának szabályairól szóló kormányrendelet – tervezet – (2322/J/2005)

Miniszteri rendeletek

- A Teller Ede-díj alapításáról szóló IM rendelet – tervezet – (48/J/2005)
- 12/2005. (II. 16.) PM rendelet a kincstári rendszer működésével kapcsolatos pénzügyi szolgáltatások teljesítésének rendjéről szóló 36/1999. (XII. 27.) PM rendelet módosításáról (53/J/2005)

- 10/2005. (IV. 8.) OM rendelet a szakmai követelmények kiadásáról szóló 16/1994. (VII. 8.) MKM rendelet módosításáról (62/J/2005)
- 23/2005. (VII. 26.) OM rendelet az egyes szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló 28/2003. (X. 18.) OM rendelet módosításáról (63/J/2005)
- Az ipari és kereskedelmi szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 18/1995. (VI. 6.) IKM rendelet módosításáról szóló GKM rendelet – tervezet – (64/J/2005)
- 3/2005. (II. 10.) FMM rendelet a szakmai követelmények kiadásáról szóló 6/1994. (VIII. 31.) MüM rendelet módosításáról (79/J/2005)
- Egyes földművelési és vidékfejlesztési miniszteri rendeletek módosításáról szóló FvVM-KvVM együttes rendelet – tervezet – (90/J/2005)
- Az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény végrehajtásáról szóló 1/1996. (I. 9.) FM-NM-IKM együttes rendelet és az élelmiszer megsemmisítésének feltételeiről és módjáról szóló 56/1997. (VIII. 14.) FM-IKM-NM együttes rendelet módosításáról szóló FVM-GKM-KvVM együttes rendelet – tervezet – (91/J/2005)
- 19/2005. (VI. 4.) NKÖM rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójára anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet módosításáról (92/J/2005)
- Az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet módosításáról szóló KvVM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet – tervezet – (93/J/2005)
- A vegyi anyagok kockázatának becsléséről és a kockázat csökkentéséről szóló 12/2001. (V. 4.) KöM-EüM együttes rendelet, a biocid termékek előállításának és forgalomba hozatalának feltételeiről szóló 38/2003. (VII. 7.) ESzCsM-FVM-KvVM együttes rendelet és a radioaktív hulladékok átmeneti tárolásának és végleges elhelyezésének egyes kérdéseiről, valamint az ipari tevékenységek során bedúsuló, a természetben előforduló radioaktív anyagok sugáregészségügyi kérdéseiről szóló 47/2003. (VIII. 8.) ESzCsM rendelet módosításáról szóló EüM-FVM-KvVM együttes rendelet – tervezet – (94/J/2005)
- 102/2005. (X. 31.) FVM rendelet a dohánytermékek gyártásáról, forgalmazásáról és ellenőrzéséről (95/J/2005)
- Az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi engedélyezési eljárásokról szóló

- 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet és a telekalakításról szóló 85/2000. (XI. 8.) FVM rendelet módosításáról szóló BM-KvVM együttes miniszteri rendelet – tervezet – (96/J/2005)
- 3/2005. (II. 22.) KvVM rendelet egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító miniszteri rendeletek módosításáról (98/J/2005), (97/J/2005)
 - 47/2005. (V. 23.) FVM rendelet a juh- és kecskefajok egyedeinek Egyesleges Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről (104/J/2005)
 - 15/2005. (III. 30.) BM rendelet az okmányirodák és a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás központi szervének közreműködésével történő regisztrációs eljárás részletes szabályairól (114/J/2005)
 - Az Országos Képzési Jegyzékről szóló 37/2003. (XII. 27.) OM rendelet módosításáról szóló OM rendelet – tervezet – (115/J/2005)
 - 7/2005. (VII. 18.) IHM rendelet a digitális archiválás szabályairól, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokkal kapcsolatos elektronikus archiválás szabályairól (137/J/2005)
 - 3/2005. (III. 18.) IHM rendelet az elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatásokra és ezek szolgáltatóira vonatkozó részletes követelményekről (138/J/2005)
 - 3/2005. (III. 1.) OM rendelet a közoktatási intézmények informatikai fejlesztését szolgáló, kötött felhasználású támogatás felhasználásával történő beszerzések igénylési rendjéről (140/J/2005)
 - 5/2005. (II. 22.) KvVM rendelet a környezetvédelmi és a vízügyi cél-előirányzat felhasználásának és ellenőrzésének szabályairól szóló 3/2004. (II. 24.) KvVM rendelet módosításáról (159/J/2005)
 - 20/2005. (VI. 10.) EüM rendelet a humán gyógyszerek és csomagolásuk hulladékainak kezeléséről (198/J/2005)
 - 20/2005. (IV. 12.) BM rendelet a közúti járművek előzetes eredetiségvizsgálatában közreműködők képzésének, továbbképzésének és a vizsgálóállomások működési feltételeinek részletes szabályairól, valamint az alkalmazható vizsgálati módszerekről (199/J/2005)
 - 6/2005. (III. 17.) OM rendelet a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 23/2004. (VIII. 27.) OM rendelet módosításáról (223/J/2005)
 - 7/2005. (III. 24.) EüM rendelet az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat városi, fővárosi kerületi intézeteinek illetékességi területéről (235/J/2005)

- 17/2005. (V. 19.) EüM rendelet az egészségügyi gázmesteri tevékenységről, valamint az egészségügyi gázmester szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 19/1997. (VII. 4.) NM rendelet módosításáról (274/J/2005)
- 17/2005. (IX. 16.) FMM rendelet az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség területi munkabiztonsági és munkaügyi felügyelőségei székhelyéről és illetékességi területéről (278/J/2005)
- 13/2005. (III. 30.) PM-IHM-MeHVM együttes rendelet az elektronikus ügyintézészt választó adózó bevallási és adatszolgáltatási kötelezettségének az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalhoz történő teljesítésének szabályairól (341/J/2005)
- 11/2005. (IV. 8.) OM rendelet a 2005/2006. tanév rendjéről (364/J/2005)
- A vendéglátás higiéniai feltételeiről szóló EüM-GKM-FVM együttes rendelet – tervezet – (386/J/2005)
- 8/2005. (III. 30.) EüM rendelet az Országos Tisztifőorvosi Hivatal részére történő egyes költségvetési belső ellenőrzési jogosítványok átruházásáról (389/J/2005)
- 13/2005. (IV. 29.) OM rendelet a kiegészítő támogatás nemzetiségi iskolák fenntartására, az ECDL számítógép-kezelői vizsga és a nyelvvizsga díjára, valamint az érettségi és szakmai vizsgák lebonyolítására nyújtott támogatás igénylésének, folyósításának és elszámolásának rendjéről (398/J/2005)
- 11/2005. (IV. 13.) EüM rendelet a fontos és bizalmas munkakörökről, valamint a biztonsági ellenőrzés szintjéről (410/J/2005)
- 9/2005. (V. 5.) IM rendelet a Gyimesi Zoltán-díj alapításáról (424/J/2005)
- A növényekben, növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszer-maradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (454/J/2005)
- 3/2005. (IV. 13.) KüM rendelet a Külügyminisztérium fejezetnél az egyes fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának, ellenőrzésének szabályairól (467/J/2005)
- Az államháztartással összefüggő közérdekű adatok kérelemre történő közlésének arányos költégtérítéséről szóló IHM rendelet – tervezet – (498/J/2005)

- 13/2005. (IV. 21.) EüM rendelet az egészségügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések megszerzésére irányuló szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézményekről (499/J/2005)
- 25/2005. (VI. 29.) EüM rendelet a társadalombiztosítási támogatással rendelhető, illetve kölcsönözhető gyógyászati segédeszközökről, a támogatás összegéről és mértékéről, valamint a rendelés, forgalmazás, kölcsönzés és javítás szakmai követelményeiről szóló 19/2003. (IV. 29.) ESzCsM rendelet módosításáról és a gyógyászati segédeszközök forgalmazásának, javításának, kölcsönzésének szakmai követelményeiről szóló 7/2004. (XI. 23.) EüM rendelet módosításáról (511/J/2005)
- 13/2005. (VI. 23.) KvVM rendelet az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól szóló 9/2001. (IV. 9.) KöM rendelet módosításáról (512/J/2005)
- 47/2005. (XI. 4.) EüM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 44/2004. (IV. 28.) ESzCsM rendelet módosításáról (514/J/2005)
- 27/2005. (VII. 18.) EüM rendelet az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról szóló 5/2004. (XI. 19.) EüM rendelet módosításáról (558/J/2005)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet módosításáról szóló ICsSZEM rendelet – tervezet – (561/J/2005)
- A határon túli támogatások eltérő szabályozásának rendjéről szóló KüM rendelet – tervezet – (623/J/2005)
- 4/2005. (V. 10.) KüM rendelet a Külügyminisztérium fejezetnél a határon túli magyarok támogatásával kapcsolatos fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának, ellenőrzésének szabályairól (624/J/2005)
- 40/2005. (IX. 22.) EüM rendelet az egészségügyi intézmények katasztrófaterveinek tartalmi követelményeiről szóló 29/2000. (X. 30.) EüM rendelet módosításáról (637/J/2005)
- 10/2005. (VI. 16.) IM rendelet a pártfogó felügyelői tevékenységgel kapcsolatos egyes igazságügy-miniszteri rendeletek módosításáról (653/J/2005)
- Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003. (III. 7.) BM rendelet módosításáról szóló BM rendelet – tervezet – (685/J/2005)

- 32/2005. (VIII. 11.) EüM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekkel kapcsolatos egyes engedélyezési eljárások során fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról (686/J/2005)
- Az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzésről szóló 11/1998. (XII. 11.) EüM rendelet módosításáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (709/J/2005)
- 18/2005. (V. 19.) EüM rendelet a központi gyakornoki rendszerbe való felvétel szabályairól szóló 36/2001. (X. 17.) EüM rendelet módosításáról (710/J/2005)
- 19/2005. (VII. 8.) OM rendelet az ipari mesterképzés szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 31/1996. (VI. 19.) IKM rendelet módosításáról (714/J/2005)
- A Munkavállalói Jogok Miniszteri Biztosa feladatairól és működéséről szóló FMM rendelet – tervezet – (776/J/2005)
- 32/2005. (VI. 2.) GKM rendelet a veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló szabályzatról szóló 2/1982. (II. 22.) KPM rendelet módosításáról (824/J/2005)
- 19/2005. (VI. 7.) EüM rendelet az egyes személyazonosításra alkalmatlan ágazati (egészségügyi, szakmai) adatok körének meghatározására, gyűjtésére, feldolgozására vonatkozó részletes szabályokról szóló 76/2004. (VIII. 19.) ESzCsM rendelet módosításáról (842/J/2005)
- 19/2005. (VII. 26.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (843/J/2005)
- 31/2005. (VI. 28.) BM rendelet a temetkezési szolgáltatások ellátásához szükséges telephely engedélyezési eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról (852/J/2005)
- 39/2005. (IX. 27.) BM-EüM-IM együttes rendelet az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a halottakkal kapcsolatos rendelkezései végrehajtásáról, valamint a rendkívüli halál esetén követendő eljárásról szóló 34/1999. (IX. 24.) BM-EüM-IM együttes rendelet módosításáról (854/J/2005)
- 24/2005. (VI. 29.) EüM-FVM együttes rendelet a növényekben, a növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszermaradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (857/J/2005)

- 19/2005. (VII. 26.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (871/J/2005)
- 33/2005. (VII. 1.) BM rendelet a belügyi szervek szociális és kegyeleti gondoskodással kapcsolatos egyes feladatairól szóló 39/1997. (VII. 18.) BM rendelet módosításáról (902/J/2005)
- A rezgés expozíciónak kitett dolgozókra vonatkozó minimális egészségi és munkabiztonsági követelményekről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (937/J/2005)
- A lovas turisztikai szolgáltató tevékenységről szóló miniszteri rendelet – tervezet – (939/J/2005)
- Az iskolai táplálkozás keretében a 3-18 éves korúak egészségét támogató élelmiszerekre vonatkozó határértékekről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (941/J/2005)
- 21/2005. (VI. 16.) EüM rendelet az egészségügyi miniszter által adományozható szakmai elismerésekről (942/J/2005)
- 31/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról (970/J/2005)
- Az orvostechikai eszközökről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (971/J/2005)
- A fegyvertartáshoz szükséges egészségi alkalmasság feltételeiről és vizsgálatának szabályairól szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (1039/J/2005)
- 17/2005. (IX. 15.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 14/1997. (IV. 22.) IM rendelet módosításáról (1091/J/2005)
- 19/2005. (IX. 15.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai nyugellátásának eljárási rendjéről szóló 16/1997. (IV. 22.) IM rendelet módosításáról (1091/J/2005)
- 18/2005. (IX. 15.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai illetményének és illetményjellegű juttatásainak megállapításáról és folyósításáról szóló 15/1997. (IV. 22.) IM rendelet módosításáról (1091/J/2005)
- 20/2005. (IX. 15.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet hivatá-

- sos állományú tagjaira vonatkozó egyes munkáltatói jogkörök gyakorlásáról szóló 9/2004. (III. 30.) IM rendelet módosításáról (1091/J/2005)
- 27/2005. (XII. 6.) KvVM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról (1092/J/2005)
 - 35/2005. (VIII. 26.) EüM rendelet az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálatáról és a helyes klinikai gyakorlat alkalmazásáról (1093/J/2005)
 - 43/2005. (X. 15.) EüM rendelet a fokozottan ellenőrzött szernek minősülő gyógyszerek orvosi rendelésének, gyógyszerértári forgalmazásának, egészségügyi szolgáltatóknál történő felhasználásának, nyilvántartásának és tárolásának rendjéről (1201/J/2005)
 - 46/2005. (X. 18.) BM rendelet a helyi önkormányzatok létszámcsökkentési döntéseivel kapcsolatos költségvetési hozzájárulás igénylésének feltételeiről szóló 10/2005. (III. 18.) BM rendelet módosításáról (1211/J/2005)
 - A vasúti építmények engedélyezéséről és üzemeltetésük ellenőrzéséről szóló gazdasági és közlekedési miniszteri rendelet – tervezet – (1225/J/2005)
 - A települési szilárd hulladékban lévő biohulladék kezelésének országos programjáról (BiO-P), valamint annak végrehajtásáról szóló KvVM rendelet – tervezet – (1246/J/2005)
 - 15/2005. (XI. 29.) IHM-NKÖM együttes rendelet az audiovizuális köteles példányok szolgáltatásának részletes szabályairól (1260/J/2005)
 - 36/2005. (IX. 1.) EüM rendelet az egészségügyi szolgáltatók szakmai felügyeletéről szóló 15/2005. (V. 2.) EüM rendelet módosításáról (1277/J/2005)
 - 33/2005. (VIII. 24.) EüM rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet módosításáról (1288/J/2005)
 - A környezetvédelmi, természetvédelmi szakértők működésének engedélyezéséről szóló miniszteri rendelet – tervezet – (1326/J/2005)
 - 50/2005. (XI. 8.) EüM rendelet a szakorvos, szakfőorvos, szakgyógyszerész és klinikai szakpszichológus szakképesítés megszerzéséről szóló 66/1999. (XII. 25.) EüM rendelet módosításáról (1333/J/2005)
 - 27/2005. (XII. 6.) KvVM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról (1374/J/2005)
 - Az egyes munkaköri megnevezésekről szóló miniszteri rendelet – tervezet – (1375/J/2005)

- A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai fegyelmi felelőssége, valamint a hivatásos szolgálatra méltatlanná válás megállapításának rendjéről készült BM rendelet – tervezet – (1378/J/2005)
- 38/2005. (IX. 13.) EüM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról – tervezet – (1395/J/2005)
- A géntechnológiával módosított, a hagyományos, valamint az ökológiai gazdálkodással termesztett növények egymás mellett termesztéséről szóló FVM rendelet – tervezet – (1415/J/2005)
- A Magyar Gyógyszerkönyv VIII. kiadásának alkalmazásáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (1484/J/2005)
- A roma fiatalok tanulmányainak 2005/2006. tanévben történő támogatásáról szóló ICsSzEM rendelet – tervezet – (1486/J/2005)
- 20/2005. (X. 27.) FMM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet, a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról szóló 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet és a munkaügyi központok foglalkozási rehabilitációs eljárásáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkanélküliek foglalkoztatását elősegítő egyes támogatásokról szóló 11/1998. (IV. 29.) MüM rendelet módosításáról (1489/J/2005)
- 52/2005. (XI. 18.) EüM rendelet az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerek forgalomba hozataláról (1591/J/2005)
- 53/2005. (XI. 18.) EüM rendelet a gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású anyag vagy termék emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerre történő átminősítésének feltételeiről (1592/J/2005)
- 44/2005. (X. 19.) EüM rendelet az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerek gyártásának személyi és tárgyi feltételeiről (1609/J/2005)
- A közgazdaság-, vám- és egyes pénzügyi területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1664/J/2005)
- 13/2005. (X. 27.) IHM rendelet a papíralapú dokumentumokról elektronikus úton történő másolat készítésének szabályairól (1670/J/2005)
- Az audiovizuális, műtárgy és műemlékvédelmi területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1708/J/2005)

- A fogtechnikus, fogászati asszisztens, klinikai fogászati higiénikus, egészségügyi szakasszisztens szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló EüM rendelet – tervezet – (1742/J/2005)
- A lakás- és építésügyi területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képzési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1752/J/2005)
- 57/2005. (XI. 29.) EüM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről szóló 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet módosításáról (1753/J/2005)
- 56/2005. (XI. 29.) EüM-KvVM-BM együttes rendelet a veszélyes anyagok és a veszélyes készítmények tulajdonságainak vizsgálati módszereiről és a vizsgálatok eredményeinek értékeléséről szóló 54/2003. (IX. 1.) ESzCsM-KvVM-BM együttes rendelet módosításáról (1753/J/2005)
- A közvetítői névjegyzékbe történő felvételi eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról szóló IM rendelet – tervezet – (1764/J/2005)
- Igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő felvételi eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról szóló IM rendelet – tervezet – (1765/J/2005)
- Az informatikai és hírközlési területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képzési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1767/J/2005)
- 26/2005. (XI. 4.) KvVM rendelet a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő, egyes környezetvédelmi és vízügyi ágazati feladatokat érintő miniszteri rendeletek módosításáról (1789/J/2005)
- Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény 6. §-ának (4) bekezdésére figyelemmel a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok által közzeendő adatok köréről szóló MeHVM rendelet – tervezet – (1790/J/2005)
- 21/2005. (XI. 18.) FMM rendelet a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprész iskolarendszeren kívüli felnőttképzési célú keretének felhasználásáról szóló 8/2003. (VII. 4.) FMM rendelet módosításáról (1791/J/2005)
- A közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftve-
rekkel szemben támasztott követelményekről szóló BM-IHM-
NKÖM együttes rendelet – tervezet – (1792/J/2005)

- 31/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról (1794/J/2005)
- 70/2005. (XII. 29.) EüM rendelet a népjóléti ágazatba tartozó egyes államigazgatási eljárásokért és igazgatási jellegű szolgáltatásokért fizetendő díjakról szóló 50/1996. (XII. 27.) NM rendelet módosításáról (1795/J/2005)
- 59/2005. (XII. 20.) EüM rendelet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet módosításáról (1795/J/2005)
- 60/2005. (XII. 20.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról (1795/J/2005)
- A hadkötelesek rendkívüli állapotban és megelőző védelmi helyzetben történő katonai szolgálatra való behívásának, katonai szolgálatának és leszerelésének rendjéről szóló HM rendelet – tervezet – (1824/J/2005)
- A munkabiztonsági területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1835/J/2005)
- A gyógypedagógiai és egyes pszichológiai területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (1838/J/2005)
- 64/2005. (XII. 22.) EüM rendelet az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet módosításáról (1856/J/2005)
- A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet (1858/J/2005)
- A gázszerelők nyilvántartásáról szóló 26/2000. (VII. 28.) GM rendelet módosításáról szóló GKM miniszteri rendelet – tervezet – (1885/J/2005)
- Az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról szóló IM rendelet – tervezet – (1938/J/2005)
- 55/2005. (XI. 23.) EüM-FVM együttes rendelet a növényekben, a növényi termékekben és a felületükön megengedhető növényvédőszer-

- maradék mértékéről szóló 5/2002. (II. 22.) EüM-FVM együttes rendelet módosításáról (1939/J/2005)
- 24/2005. (XI. 24.) IM rendelet a Büntetés-végrehajtás Központi Ellátó Intézménye megszüntetéséről (1940/J/2005)
 - 25/2005. (XI. 24.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervek alapító okiratainak kiadásáról, módosításáról szóló 20/1997. (VII. 8.) IM rendelet módosításáról (1940/J/2005)
 - A nem-konvencionális eljárások gyakorlásának egyes kérdéseiről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (1951/J/2005)
 - 61/2005. (XII. 22.) BM rendelet a Belügyminisztérium szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 16/1995. (X. 20.) BM rendelet módosításáról (1953/J/2005)
 - A mező- és erdőgazdálkodási, valamint az élelmiszeripari területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (2013/J/2005)
 - 63/2005. (XII. 21.) EüM rendelet az állati eredetű élelmiszerekben található peszticidmaradék megengedhető mértékéről szóló 34/2004. (IV. 26.) ESzCsM rendelet módosításáról (2015/J/2005)
 - 18/2005. (XII. 27.) IHM rendelet a közzétételi listákon szereplő adatok közzétételéhez szükséges közzétételi mintákról (2023/J/2005)
 - 32/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatos egyes tevékenységek igazgatási szolgáltatási díjairól (2034/J/2005)
 - 31/2005. (XII. 19.) NKÖM rendelet a kulturális örökség hatósági nyilvántartására vonatkozó szabályokról szóló 17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet módosításáról (2055/J/2005)
 - 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól (2081/J/2005)
 - 118/2005. (XII. 19.) FVM rendelet az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról (2089/J/2005)
 - 117/2005. (XII. 19.) FVM rendelet az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet módosításáról (2089/J/2005)
 - 62/2005. (XII. 21.) EüM rendelet a kizárólag előzetes betegbesorolás (várólista) alapján nyújtható egészségügyi ellátásokról szóló 61/2003. (X. 27.) ESzCsM rendelet módosításáról (2109/J/2005)

- Közigazgatási hatósági eljárásban közreműködő tolmácsok díjazásáról készült BM rendelet – tervezet – (2110/J/2005)
- 67/2005. (XII. 27.) EüM rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető, betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról szóló 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet módosításáról (2146/J/2005)
- A külföldiek beutazása és magyarországi tartózkodása szempontjából közegészséget veszélyeztetőnek minősülő betegségekről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (2147/J/2005)
- 66/2005. (XII. 22.) EüM rendelet a munkavállalókat érő zajexpozícióra vonatkozó minimális egészségi és biztonsági követelményekről (2171/J/2005)
- A környezetvédelmi és vízügyi ágazatba tartozó szakképesítésekkel kapcsolatos egyes rendeletek módosításáról szóló KvVM rendelet – tervezet – (2194/J/2005)
- 70/2005. (XII. 29.) EüM rendelet a népjóléti ágazatba tartozó egyes államigazgatási eljárásokért és igazgatási jellegű szolgáltatásokért fizetendő díjakról szóló 50/1996. (XII. 27.) NM rendelet módosításáról (2196/J/2005)
- Az egészségügy területén működő igazságügyi szakértői testület szervezetéről és működéséről szóló IM rendelet – tervezet – (2218/J/2005)
- Az orvosi, továbbá egyes pszichológiai és biológiai területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (2218/J/2005)
- 2/2006. (I. 13.) KvVM rendelet a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint szervei szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 9/2002. (XII. 23.) KvVM rendelet módosításáról (2242/J/2005)
- 1/2006. (I. 6.) IM rendelet az áldozatsegítő támogatások igénybevételek részletes szabályairól (2258/J/2005)
- A közlekedési és ipari területeken bejegyezhető igazságügyi szakértői szakterületekről és képesítési feltételekről szóló IM rendelet – tervezet – (2261/J/2005)
- A mentésről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (2268/J/2005)
- 1/2006. (I. 6.) EüM rendelet az egészségügyi szolgáltatók szakmai felügyeletéről szóló 15/2005. (V. 2.) EüM rendelet módosításáról (2271/J/2005)

- 68/2005. (XII. 28.) EüM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról (2272/J/2005)
- Az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet – tervezet – (2273/J/2005)
- A közjegyzői állások számáról és a közjegyzők székhelyéről szóló 15/1991. (XI. 26.) IM rendelet módosításáról szóló IM rendelet – tervezet – (2274/J/2005)
- A közfürdők létesítésének és üzemeltetésének közegészségügyi feltételeiről szóló 37/1996.(X.18) NM rendelet módosításáról szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (2275/J/2005)
- A 2006. évi lakossági víz- és csatornaszolgáltatás támogatás igénylésének és elbírálásának részletes feltételeiről, valamint az egészséges ivóvízzel való ellátás ideiglenes módozatainak ellentételezéséről szóló miniszteri rendelet – tervezet – (2292/J/2005)
- Az egyes kültéri berendezések zajkibocsátásának korlátozásáról és a zajkibocsátás mérési módszeréről szóló 29/2001. (XII. 23.) KöM-GM együttes rendelet módosításáról szóló KvVM-GKM együttes rendelet – tervezet – (2293/J/2005)
- Az állami sportcélú támogatások felhasználásáról és elosztásáról szóló BM rendelet – tervezet – (2315/J/2005)
- Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal részére történő egyes költségvetési belső ellenőrzési jogosítványok átruházásáról szóló 8/2005. (III. 3.) EüM rendelet módosításáról készült egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (2317/J/2005)
- Az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek, gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmények reklámozásáról és ismertetéséről szóló 64/2003. (X. 31.) ESZCSM rendelet – tervezet – (2323/J/2005)
- Az Európai Unióban osztályozott veszélyes anyagok jegyzékéről szóló egészségügyi miniszteri rendelet – tervezet – (2325/J/2005)
- A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet – tervezet – (2326/J/2005)
- A környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapí-

tásáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló miniszteri rendelet – tervezet – (2346/J/2005, 2347/J/2005)

Az állami irányítás egyéb jogi eszközei

- 69/2005. (IX. 16.) OGY határozat a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a szociális biztonságról szóló, Budapesten, 2005. február 8-án aláírt Egyezmény megerősítéséről (711/J/2005)
- A Nemzetközi Személyállapoti Bizottság (Commission Internationale de l'Etat Civil, CIEC) keretében létrejött, a többnyelvű anyakönyvi kivonatok kiállításáról szóló, 16. számú Egyezményhez, a házasságkötési tanúsítvány kiállításáról szóló, 20. számú Egyezményhez, valamint az állampolgársági bizonyítvány kiállításáról szóló, 28. számú Egyezményhez történő csatlakozásról és azok kihirdetéséről szóló OGY határozat – tervezet – (972/J/2005)
- 82/2005. (XI. 10.) OGY határozat Érd város megyei jogú várossá nyilvánításáról (1038/J/2005)
- 89/2005. (XII. 7.) OGY határozat a 2006. évi országgyűlési választások pénzügyi támogatásáról (1797/J/2005)
- Az Országos Fogyatékosügyi Programról készített OGY határozat – tervezet – (2130/J/2005)
- A Roma Integráció Évtizede Program Cselekvési Tervéről készült OGY határozat – tervezet – (2168/J/2005)
- 2045/2005. (III. 23.) Korm. határozat a 2005. évi fejezeti kezelésű költségvetési előirányzatok I. félévi felhasználásáról (89/J/2005)
- 2060/2005. (IV. 22.) Korm. határozat az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt, a 2002. évi VI. törvénnyel kihirdetett Egyezménye – Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezménynek az orvosbiológiai kutatásokról szóló Kiegészítő Jegyzőkönyve aláírásáról (148/J/2005)
- 1020/2005. (III. 10.) Korm. határozat a romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről szóló 1021/2004. (III. 18.) Korm. határozat módosításáról (161/J/2005)

- 2136/2005. (VII. 14.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság és a Bolgár Köztársaság közötti, a szociális biztonságról szóló Egyezmény, illetve a végrehajtására szolgáló Igazgatási Megállapodás, továbbá a Magyar Köztársaság és Románia közötti, a szociális biztonságról szóló Egyezmény, illetve a végrehajtására szolgáló Igazgatási Megállapodás aláírására történő felhatalmazásról (219/J/2005)
- 2095/2005. (V. 27.) Korm. határozat a közgyógyellátás átalakításának koncepciójáról (220/J/2005)
- 2027/2005. (II. 25.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és a Cseh Köztársaság Kormánya közötti Kulturális, Oktatási, Tudományos, Sport- és Ifjúsági Egyezmény aláírására történő felhatalmazásról, jóváhagyásáról és kihirdetéséről (234/J/2005)
- Az Oktatási Minisztérium fejezeti érdekeltségébe tartozó alapítványoknak és közalapítványoknak nyújtandó támogatás Kormány általi engedélyezéséről szóló kormányhatározat – tervezet – (363/J/2005)
- 2074/2005. (V. 5.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és a Török Köztársaság Kormánya közötti gazdasági együttműködésről szóló Megállapodás aláírásáról és jóváhagyásáról (390/J/2005)
- A nem értelmi fogyatékos gyermekek enyhe fokban értelmi fogyatékoská minősítésének visszaszorításáról szóló „Utolsó padból” című program végrehajtásához szükséges feladatok megvalósításáról szóló kormányhatározat – tervezet – (423/J/2005)
- 2169/2005. (VIII. 3.) Korm. határozat Magyarország középtávú kül-gazdasági stratégiájáról (466/J/2005)
- 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról (471/J/2005)
- 2212/2005. (X. 13.) Korm. határozat az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítását szolgáló feladatokról (497/J/2005)
- A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról szóló kormányhatározat – tervezet – (592/J/2005)
- A Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya közötti gazdasági együttműködésről szóló Megállapodás aláírásáról és jóváhagyásáról szóló kormányhatározat – tervezet – (642/J/2005)
- 2081/2005. (V. 9.) Korm. határozat az Egészségügyi Világszervezet 58. Közgyűlésén történő részvételről (740/J/2005)

- 1044/2005. (V. 11.) Korm. határozat a közigazgatás korszerűsítését szolgáló aktuális e-kormányzati feladatokról (741/J/2005)
- 2141/2005. (VII. 14.) Korm. határozat az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) Szervezeti és Működési Szabályzatának módosításáról (763/J/2005)
- A Magyar Köztársaság Kormánya és az Iráni Iszlám Köztársaság Kormánya közötti gazdasági együttműködésről szóló kormányhatározat – tervezet – (870/J/2005)
- A 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program finanszírozásának és végrehajtásának egyes kérdéseiről szóló 1150/2004 (XII. 26.) Korm. határozat módosításáról szóló kormányhatározat – tervezet – (872/J/2005)
- 1094/2005. (IX. 19.) Korm. határozat a csődről szóló törvény koncepciójáról és a gazdasági forgalom kiszámíthatóbb, átláthatóbb működését elősegítő intézkedésekről (885/J/2005)
- Az Európai Unió polgárai és családtagjaik magyarországi tartózkodásáról szóló szabályozás koncepciójáról szóló Korm. határozat – tervezet – (940/J/2005)
- 2185/2005. (IX. 9.) Korm. határozat a vasúti közlekedéspolitikai stratégiai kérdéseiről (960/J/2005)
- 2127/2005. (VI. 24.) Korm. határozat az irányított betegellátási modellkísérlet értékeléséhez és kísérletként történő lezárásához kapcsolódó egyes feladatokról (974/J/2005)
- 2130/2005. (VII. 1.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság Kormánya és az Indonéz Köztársaság Kormánya között a gazdasági együttműködésről szóló Megállapodás megkötéséről (991/J/2005)
- A Magyar Államvasutak Rt. tőkeemeléséről szóló kormányhatározat – tervezet – (1022/J/2005)
- A bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről szóló EK irányelv alapján teendő értesítésről szóló kormányhatározat – tervezet – (1055/J/2005)
- 2156/2005. (VII. 27.) Korm. határozat a Társadalmi összetartozásról szóló nemzeti cselekvési terv (2004-2006) 2004. évi megvalósulásáról és a 2005. évre tervezett intézkedésekről szóló beszámoló elfogadásáról (1121/J/2005)
- A vagyonyilatkozat tételéről, átadásáról, kezeléséről, az abban foglalt adatok védelméről és az ellenőrzési eljárás lefolytatásáról, vala-

- mint a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről szóló 1085/2004. (VIII. 27.) Korm. határozat módosításáról szóló kormányhatározat – tervezet – (1122/J/2005)
- 2150/2005. (VII. 27.) Korm. határozat a Magyar Köztársaságnak a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája alapján vállalt kötelezettségek végrehajtásáról szóló harmadik időszaki jelentéséről (1128/J/2005)
 - A Dráván (Novo Virjénél) tervezett horvát vízerőművel kapcsolatban, az Espooi egyezmény alkalmazása során kialakított magyar álláspontokról szóló kormányhatározat – tervezet – (1301/J/2005)
 - A kitüntetési rendszer átfogó felülvizsgálatának szabályozási elveiről szóló kormányhatározat – tervezet – (1302/J/2005)
 - A köztisztviselői vagyonynyilatkozat-tételre vonatkozó szabályok átalakításának koncepciójáról szóló kormányhatározat – tervezet – (1398/J/2005)
 - A biometrikus azonosítót tartalmazó útlevelek (e-útlevél) kibocsátásával összefüggő feladatokról szóló kormányhatározat – tervezet – (1485/J/2005)
 - A jogi segítségnyújtás működésének tapasztalatairól és az intézmény továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatokról szóló kormányhatározat – tervezet – (1525/J/2005)
 - Az ügyfélszolgálati tevékenység színvonalának javításáról, a Kormányzati Ügyfélértékelési Központ és a közigazgatási szervek ügyfélszolgálatainak együttműködéséről szóló kormányhatározat – tervezet – (1573/J/2005)
 - 1123/2005. (XII. 20.) Korm. határozat a Tanácsadó Testület a Korrupciómentes Közéletért létrehozásáról szóló 1011/2004. (II. 26.) Korm. határozatának módosításáról (1737/J/2005)
 - 1102/2005. (X. 25.) Korm. határozat a havi adatszolgáltatáson alapuló egyéni adó- és járulék-nyilvántartás, valamint a kötelezettségcsoporthoz tartozó számlákra történő adófizetés megvalósításáról (1738/J/2005)
 - 1118/2005. (XII. 14.) Korm. határozat a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, a Hajléktalanokért Közalapítvány, a Nemzetközi Pikler Emmi Közalapítvány, valamint az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és Hajléktalan Emberekért Közalapítvány Alapító Okiratainak módosításáról (1887/J/2005)

- A Kormány Korrupcióellenes Cselekvési Programjáról szóló kormányhatározat – tervezet – (2033/J/2005)
- A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény bevezetésének gyakorlati tapasztalatairól és a jogintézmény továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatokról szóló kormányhatározat – tervezet – (2062/J/2005)
- 1002/2006. (I. 13.) Korm. határozat a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről szóló 1085/2004. (VIII. 27.) Korm. határozat módosításáról (2200/J/2005)
- A hatósági jogkörben eljáró köztisztviselők minősített elektronikus eljárással történő ellátásához, valamint a kapcsolódó időpecsét szolgáltatás megvalósításához szükséges jogszabályi és intézményi feltételek kialakításáról készült kormányhatározat – tervezet – (2277/J/2005)
- A vidékpolitikai célok megvalósítását szolgáló források felhasználásának összehangolásáról szóló kormányhatározat – tervezet – (2324/J/2005)

Egyéb, szabályozással kapcsolatos tervezetek

- A Határon Túli Magyarok Hivatalának Titokvédelmi Szabályzatáról szóló utasítás (855/J/2005)
- A Határőrség Adatvédelmi és Adatbiztonsági Szabályzata – tervezet – (1261/J/2005)
- A Rendőrség szolgálati titokköri jegyzékének kiadásáról szóló 2/2004. (I.13.) ORFK utasítás módosításáról szóló ORFK utasítás (1269/J/2005)
- A közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének minisztériumi rendjéről szóló szabályzat (1439/J/2005)
- A büntetés-végrehajtás szolgálati titokköri jegyzékéről szóló közlemény – tervezet – (961/J/2005)
- A Miniszterelnöki Hivatal szolgálati titokköri jegyzékéről szóló közlemény (1056/J/2005)
- Az informatikai és hírközlési miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó szolgálati titokkör módosításáról szóló közlemény – tervezet – (1377/T/2005)

- Az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény koncepciója (80/J/2005)
- A településügyi törvény szabályozási koncepciója (821/J/2005)
- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításának koncepciója (1057/J/2005)
- A menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény módosításának koncepciója (1311/J/2005)
- A tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról szóló, 2004. december 13-i 2252/2004/EK tanácsi rendeletre vonatkozó jogharmonizációs javaslat (116/J/2005)
- Az Aarhusi Egyezmény részes feleinek konferenciájára készített Nemzeti Beszámoló (118/J/2005)
- Az egészségügyi tevékenység területét érintő 2004. évre szóló kötelező adatgyűjtésekről rendelkező EüM tájékoztató (119/J/2005)
- Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a térinformatikai infrastruktúra (INSPIRE) kialakítására a Közösségen belül (316/J/2005)
- Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság munkájáról szóló jelentés elfogadásáról és a szükséges kormányzati intézkedésekről szóló 30/2004. (IV. 6.) OGY határozat 3.6. pontjában, valamint az Alkotmánybíróság és az Országgyűlés döntéseiből adódó egyes feladatokról szóló 2184/2004. (VII. 21.) Korm. határozat II/14. pontjában megfogalmazott feladat teljesítéséről készített jelentés (362/J/2005)
- A Közösség pénzügyi érdekeinek csalással és bármely más tiltott tevékenységgel szembeni védelmére vonatkozó kölcsönös közigazgatási segítségnyújtásról szóló rendelet (365/J/2005)
- A Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége részére nyújtandó támogatásról szóló kormányelőterjesztés (455/J/2005)
- A nehéz tehergépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló, 1999. június 17-i 1999/62/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról szóló javaslattal kapcsolatos kormányzati álláspontokról szóló kormánytájékoztató (636/J/2005)
- A Magyar Köztársaság területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek helyzetéről szóló országgyűlési beszámoló (638/J/2005)
- A Ket.-hez készülő törvénymódosítások informatikai vizsgálatáról készült összefoglaló (742/J/2005)

- A Magyar Közúti Járművezető-képző Kamaráról szóló T/14238. számú törvényjavaslattal kapcsolatos kormányálláspontról kialakításáról szóló kormányelőterjesztés (844/J/2005)
- A Népegészségügyi Program 2004. évi előrehaladásáról és a lakosság aktuális egészségi állapotáról szóló jelentés (845/J/2005)
- Az Egészségügyi Minisztérium által a Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége és a Magyar Orvosi Kamara részére nyújtandó támogatásról szóló kormányelőterjesztés (853/J/2005)
- Sport XXI Nemzeti Sportstratégiáról szóló kormányelőterjesztés (856/J/2005)
- Az Egészségügyi Minisztérium által társadalmi szervezetek részére nyújtandó támogatások engedélyezéséről szóló kormányelőterjesztés (989/J/2005)
- Az Igazságügyi Minisztériumnak a Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ-hoz történő csatlakozásáról szóló kormányelőterjesztés (1221/J/2005)
- Az ingatlanokkal, bérlakásokkal kapcsolatban feltárt visszaélések megakadályozásához, az úgynevezett lakásmaffia-tevékenység visszaszorításához szükséges további kormányzati intézkedésekről szóló 53/2005. (VI. 4.) OGY határozatban megjelölt feladatok teljesítéséről szóló beszámoló (1289/J/2005)
- Az élelmiszer- és takarmány-ellenőrzés rendjéről és koordinálásáról szóló kormányelőterjesztés (1392/J/2005)
- A Munka Törvénykönyve felülvizsgálatának állásáról szóló jelentés (1393/J/2005)
- A meddőséggel kapcsolatos problémák átfogó kezelésére vonatkozó intézkedési terv kialakításáról szóló 62/2005. (VI. 28.) OGY határozatban foglalt feladatokról szóló jelentés (1736/J/2005)
- A Nemzeti Doppingellenes Stratégiáról szóló kormányelőterjesztés (1788/J/2005)
- A második Nemzeti Környezetvédelmi Program 2004. évi előrehaladásáról szóló jelentés (1857/J/2005)
- A gyermekek és az ifjúság helyzetéről, életkörülményeinek alakulásáról és az ezzel összefüggésben a 2004. évben megtett kormányzati intézkedésekről szóló jelentés (1917/J/2005)
- Az Egészségügyi Minisztérium által társadalmi szervezetek részére nyújtandó támogatások engedélyezéséről szóló kormányelőterjesztés (1950/J/2005)

-
- 7001/2005. (MK 170.) FMM-PM együttes irányelv a munkavégzés alapjául szolgáló szerződések minősítése során figyelembe veendő szempontokról (1954/J/2005)
 - A Közösségvállalás a vidékkel, a vidék jövőjéért, vidékpolitikai feladatterv (2012/J/2005)
 - A magyarországi kábítószerhelyzetről szóló 2005. évi jelentés (2101/J/2005)
 - Az Európai Parlament és Tanács 2003/87/EK Irányelve alapján a 2005-2007-es időszakra vonatkozó Nemzeti Kiosztási Terv és Nemzeti Kiosztási Lista (2111/J/2005)
 - Az Egészségügyi Minisztérium által társadalmi szervezet részére nyújtandó támogatások engedélyezéséről szóló kormányelőterjesztés (2163/J/2005)

**Az adatvédelmi biztos
az elektronikus médiában és a nyomtatott sajtóban
2005. január 1. és december 31. között**

**Az adatvédelmi biztos nyilatkozatai
témák szerinti felbontásban**

Témák	Nyilatkozatok száma
Adatvédelem	51
Adólista	19
Diplomáciai táviratok	12
Egészségügy	22
Felvételi adatok	7
Az Adatvédelmi Biztos Irodáját érintő kérdések	19
Internetes listák	9
Közérdekű adatok nyilvánossága	48
Kulcsár-kazetta	28
Maffia-per a bíróságon	4
Munkahelyi drogteszt	15
„Nácivadászat”	10
Parlamenti közvetítés nyilvánossága	2
Reklámanyag a postaládában	5
„Sms”-kampány	42
Szcientológiai hazugságvizsgáló	9
Személyigazolványok másolása	11
Személyiségi jogok	9
Telefonhívások adatainak rögzítése	5
Térfigyelés	37
Ügynöktörvény / ügynök-lista	176
Üvegseb	16
Összesen	556

**Az adatvédelmi biztos nyilatkozatai
az elektronikus sajtóban 2005. január 1.–december 31.**

TÉMÁK	Összesen	mtv	m2	RTL Klub	tv2	ATV	DTV	Hír TV
Adatvédelem	17	5		8				4
Adólista	3	1		2				
Egészségügy	12	6		1			3	2
Internetes listák	1						1	
Az Adatvédelmi Biztos								
Irodáját érintő kérdések	3					1	2	
Közérdekű adatok nyilvánossága	14			2	2	1		9
Kulcsár-kazetta	1					1		
Munkahelyi drogteszt	1				1			
„Nácivadászat”	7	5						2
„Sms”-kampány	5	2			1			2
Szcientológiai hazugságvizsgáló	3	3						
Személyi igazolványok másolása	1							1
Személyiségi jogok	4	2			1			1
Telefonhívások adatainak rögzítése	1			1				
Térfigyelés	9	5		1	1	2		
Ügynöktörvény / ügynök-lista	69	24	1	8	6	9	13	8
Üvegseb	7	2		3				2
Összesen	158	55	1	26	12	14	19	31

Előadások, konzultációk 2005-ben

Január 11-én dr. Freidler Gábor az uniós országok kölcsönös adatszolgáltatásával és együttműködésével foglalkozó bizottság ülésén vett részt Brüsszelben.

Január 17-19. között dr. Péterfalvi Attila a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport ülésén vett részt Brüsszelben.

Január 18-án dr. Sziklai Júlia a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet szakmai napján előadást tartott szociális munkások és gyermekvédelmi szakemberek számára.

Január 27-28. között dr. Péterfalvi Attila és dr. Pajó Ágnes a holland adatvédelmi hatóság által szervezett uniós rendőri együttműködésről szóló munkacsoport ülésén vett részt Hágában.

Február 15-16. között dr. Péterfalvi Attila a British Institute of International and Comparative Law meghívott előadója volt Londonban.

Február 21-23. között dr. Péterfalvi Attila III. Nemzetközi Információs szabadság Konferencián vett részt Cancunban.

Március 9-én dr. Zombor Ferenc „Az adatvédelem nemzetközi szabályozása” címmel előadást tartott a Református Teológia Egyetemen, Pápán.

Március 11-én dr. Zombor Ferenc „Processing medical data – report on Hungary” címmel előadást tartott a 11th Complaints Handling Workshop című munkaértekezleten Budapesten.

Március 11-én dr. Sziklai Júlia „Processing medical data” címmel előadást tartott az Adatvédelem Konferencián, Budapesten.

Március 29. és április 2. között dr. Péterfalvi Attila a Telekommunikációval Foglalkozó Nemzetközi Adatvédelmi Munkacsoport ülésén vett részt és tartott előadást Madeirán.

2005. április 7-én dr. Freidler Gábor előadást tartott a munkaügyi bírának szervezett továbbképzésen, Pilisszentkereszten, „A munkaügyi bíráskodás adatvédelmi kérdései” címmel.

Április 7-8. között dr. Péterfalvi Attila részt vett a Berlini Európai Adatvédelmi Akadémia, „Információs szabadság, sajtószabadság és adatvédelem” című munkacsoport ülésén

Április 12-14. között dr. Zombor Ferenc a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport tanácskozásán vett részt Brüsszelben.

Április 23-25. között dr. Péterfalvi Attila, dr. Zombor Ferenc, dr.

Freidler Gábor és Baka Péter az Adatvédelmi Biztosok Tavaszi Konferenciáján vett részt Krakkóban, és „országjelentést” készítettek a konferencia résztvevőinek.

Április 26-án dr. Kerekes Zsuzsa „*Információszabadság Magyarországon*” címmel előadást tartott a Regionális Környezeti Központ által szervezett szemináriumon, Szentendrén.

2005. április 25-26-án dr. Freidler Gábor, dr. Péterfalvi Attila, dr. Zombor Ferenc és Baka Péter részt vett az európai adatvédelmi biztosok tavaszi konferenciáján, Krakkóban.

Május 13-án dr. Kerekes Zsuzsa a Magyar Tartalomszolgáltatók Szövetsége által szervezett tanácskozáson „*PSI és információszabadság – a magyarországi szabályozás*” címmel tartott előadást.

Május 20-án dr. Péterfalvi Attila a Magyar Jogászegylet meghívására előadást tartott Sopronban.

2005. május 23-24-én dr. Sziklay Júlia, dr. Freidler Gábor, dr. Péterfalvi Attila, dr. Zombor Ferenc részt vett a közép- és kelet-európai adatvédelmi biztosok találkozáján, Smolenicében.

Május 31-én dr. Péterfalvi Attila dr. Jóri András „*Adatvédelmi kézikönyv*” című munkájához korreferátumot tartott.

Június 2-án dr. Sziklai Júlia részt vett a II. Irányított Betegellátási Konferencia „*Másként gondolkodók fórumán*”.

Június 13-14. között dr. Sziklay Júlia részt vett a Sheffieldi Egyetem szervezésében megrendezett tanácskozáson, melynek az volt a célja, hogy ajánlásokat tegyen az orvostudományi kutatások és az Adatvédelmi Irányelv összehangolásával kapcsolatban.

Június 21-én dr. Pajó Ágnes a Rendőrségi Munkacsoport ülésén vett részt Brüsszelben.

Június 22-23. között dr. Pajó Ágnes a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport ülésén vett részt Brüsszelben.

Augusztus 26-án Péterfalvi Attila részt vett az Új Nemzedék találkozáján, és az adatvédelem aktuális kérdéseiről tartott előadást Kőszegen.

Június 24-26. között dr. Péterfalvi Attila a Török Jogászegylet által szervezett nemzetközi jogásztalálkozón vett részt díszvendégként Ankarában.

Szeptember 5-7. között dr. Péterfalvi Attila és dr. Halmos György a Telekommunikációval Foglalkozó Adatvédelmi Munkacsoport soron következő, 38. ülésén vett részt, és számolt be a magyarországi hely-

zetről. Az ülést megelőzően, szeptember 5-én a berlini adatvédelmi biztosi iroda „*Mobilkommunikáció és adatvédelem*” címmel tanácskozást szervezett, melyen dr. Péterfalvi Attila és dr. Halmos György vett részt Berlinben.

Szeptember 14-16. között dr. Péterfalvi Attila a 27. Nemzetközi Adatvédelmi és Privacy Konferencián vett részt Montreux-ben.

Szeptember 21-én dr. Kerekes Zsuzsa „*Környezeti ügyek nyilvánossága*” címmel tartott előadást a Nonprofit Szektor Analízis és a Környezeti Management és Jog Egyesület (EMLA) konferenciáján.

2005. szeptember 27-én dr. Freidler Gábor előadást tartott a Magyar Honvédség jogászai részére Balatonkenesén, „*Adatvédelem a fegyveres szerveknél*” címmel.

Szeptember 27-28. között dr. Péterfalvi Attila és dr. Pajó Ágnes, a Schengeni Ellenőrző Munkacsoport és az EUROPOL őszi ülésén vett részt Brüsszelben.

2005. szeptember 28-29. között dr. Balogh Göngyi és dr. Péterfalvi Attila részt vett az „*Információszabadság Németországban és Európában*” címmel megrendezett konferencián Potsdamban.

Szeptember 29-30. között dr. Zombor Ferenc a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport ülésén vett részt Brüsszelben.

Október 19-én dr. Sziklai Júlia a II. Módszertani Gyermekvédelmi Konferencián előadás tartott „*Szociális munka és adatvédelem*” címmel Pécsen.

Október 20-án dr. Kerekes Zsuzsa „*Változások az információszabadság hazai szabályozásában – törvény az elektronikus információszabadságról*” címmel tartott előadást Pécsen a Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal által rendezett konferencián.

Október 21-én dr. Péterfalvi Attila a Békés Megyei Bíróság értekezletén tartott előadást Gyulán.

2005. október 26-án dr. Freidler Gábor előadást tartott az „*Adatvédelem és adatbiztonság 2005*” elnevezésű konferencián, „*Adatvédelem és biztonság*” címmel.

Október 26-án dr. Zombor Ferenc „*Az Adatvédelmi Biztos Irodájának első tíz éve*” címmel előadást tartott, Privacy and Security konferencián, Budapesten.

November 2-án dr. Péterfalvi Attila előadást tartott az Alkotmánybíróság ügynöktörvénnyel kapcsolatos döntéséről Varsóban.

November 17-én dr. Sziklai Júlia a haláloki statisztikáról rendezett kerekasztal-megbeszélésen vett részt az Egészségügyi Minisztériumban.

2005. november 17-18-án dr. Freidler Gábor részt vett a Panaszügyek Intézésével Foglalkozó Munkacsoport ülésén Párizsban.

November 18-án dr. Pajó Ágnes részt vett a Rendőrségi Adatvédelmi Munkacsoport ülésén Brüsszelben.

November 24-25. között Hansjürgen Garstka meghívására dr. Péterfalvi Attila az Európai Információszabadság Biztosok Konferenciáján tartott előadást „A közérdekű adatok nyilvánossága Magyarországon” címmel Berlinben.

December 7-én dr. Sziklai Júlia Az „Elkerülhető ellátási hibák az egészségügyben” országos konferencián „Adatvédelem és nyilvánosság az egészségügyben” címmel előadást tartott.

December 8-án dr. Sziklai Júlia „A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény adatvédelmi összefüggései” címmel előadást tartott a Bács-Kiskun Megyei Közigazgatási Hivatal szervezésében Kecskeméten.

December 8-án dr. Péterfalvi Attila a Bács-Kiskun Megyei Közigazgatási Hivatal szervezésében adatvédelmi továbbképzést tartott Kecskeméten.

December 12-13. között dr. Pajó Ágnes a Schengeni Együttműködést Felügyelő Hatóságok találkozóján vett részt Brüsszelben.

Publikációk 2005-ben

Dr. Bártfai Zsolt-dr. Jóri András: *Vitás kérdések az adatvédelmi törvény értelmezése körül*, Infokommunikáció és jog, 2005. 9. szám, 159-164. oldal.

Dr. Bártfai Zsolt: *Személyes és közérdekű adatok kezelése az önkormányzatoknál*, HVG-ORAC.

Dr. Bártfai Zsolt: *Kommentár a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényhez* (68-69. §), Magyar Hivatalos Közlönykiadó (kézirat).

Dr. Kerekes Zsuzsa: *Elektronikus információszabadság – az Egyesült Királyság példája*, Jogtudományi Közlöny 2005/4.

Dr. Kerekes Zsuzsa: *A környezeti ügyek nyilvánossága – az információszabadság jövője?* <http://www.nosza.hu/kerekes.dbk.pdf>.

Dr. Sziklay Júlia 2005. december 19-én A Magyar Jogász Egylet 2005. évi szakmai-tudományos pályázatán „*A személyes adatok védelméhez való jog mint személyhez fűződő jog a Polgári Törvénykönyv alapján*” című tanulmányával az Országgyűlés különdíját nyerte el.

Dr. Zombor Ferenc: *Szolidaritási reform – szociális törvényi szabályozás és adatvédelem*. Esély, 2005/2.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai

Baka Péter

Dr. Balogh Gyöngyi

Baracsi Nándor

Dr. Bártfai Zsolt

Dr. Bíró János

Bretz Gyuláné

Csajági István

Dr. Dudás Gábor

Dr. Egri Katalin

Dr. Érczy Dániel

Fazekas Béla

Dr. Filipovits Viktória

Dr. Forgács Nóra

Dr. Freidler Gábor

Gulyás Csaba

Dr. Halmos György

Dr. Hegedűs Bulcsú

Dr. Horváth Nóra

Horváth Zoltáné

Jutasiné Diós Berta

Dr. Pajó Ágnes

Kalina Miklós

Kartaly Béla

Dr. Kerekes Zsuzsanna

Dr. Keszey Gábor

Kolozsváry Sándor

Dr. Kowács Györgyi

Dr. Kozma Ágnes

Kóhalmy Lászlóné

Lakatos Lászlóné

Dr. Locsmándi Balázs

Montvai Máté

Dr. Móricz György

Németh Gáborné

Dr. Péterfalvi Attila

Pető Szabolcs

Dr. Poltz Klaudia

Dr. Révész Balázs

Dr. Simon Judit

Dr. Szabó Endre Győző

Dr. Szabó Szilvia

Dr. Sziklay Júlia

Dr. Szöllősi Erzsébet

Dr. Tóth Balázs

Dr. Tóth Beáta

Dr. Trócsányi Sára

Dr. Varga Ilona

Weiser Gabriella

Dr. Zombor Ferenc

Dr. Zs. Szőke Andrea

9 771416 976005

Adatvédelmi Biztos Irodája
1051 Budapest, Nádor u. 22.
Tel.: 475 71 86, Fax: 269 35 41
honlap: <http://www.obh.hu>
e-mail: adatved@obh.hu